

M. J. 1.º perg. con 120 hojas foliadas

bien tratadas, completo.

M. - Pergamena de Scia. Gri.

Codex L. de Scientia Dei.

Box 1. 2000 100

De Scientia infinita Dei, quam esse summam eius
intellectualem perfectionem Philosophus lumine nature
ductus agnovit, dum 12 metaphysice tex. et commento
11: si non intelligat (supple Deus, ait Scotus q. 1. quod-
lib. 8 de secundo membro. V. et si propter uiendo sub num.

+ optima
14) actu, sed habeat se, quem admodum sit dormiens, quid
utique esset insigne, et venerabile? siue intelligat, non est
autem hoc quod sua intelligentia, sed potentia, non erit
itaque substantia; per intelligere enim ~~est~~ honorabile
inest. agunt scholastici Doctores, cum sententiarum Ma-
gistro ex professo in 1. sententiarum. dist. 35. et 36. Vbi
Scotus, insuper, et dist. 38. et 39. et omnes scotice doctri-
ne sectatores, Lichetus, Tartaretus, et alij. diuus Thomas
Solis citatus, et 1. contra gentes cap. 44. et de Veritate q.
2. et prima parte aq. 14. et infra.

+ is
Nos igitur tractatum istum nostri subtilis
preceptor^{is} mentem, modum, et methodum sequentes,
in distinctiones, questiones, et articulos diuidemus; et
si opus fuerit, articulos in partes, et partes rursus in membra
intertextabimus; paragraphos numeris marginalibus sig-
nantes maioris claritatis gratia.

Distinctio prima de Scientia Dei secundum
se, et de eius existentia.

questio prima Vtrum in Deo sit Vere, et rigoroſe Scientia.

¶ duo petit titulus; primum, Vtrum in Deo
sit scientia; et secundum, Vtrum talis scientia proprie,
et in rigore sit talis; qua propter, primo ad primum,
et tandem ad secundum in presenti articulo faciam
satis.

Articulus primus in quo inesse Deo scien- tiam proprie, et rigoroſe demonstratur.

1. ¶ Premitto primo, Deum esse inte-
lligentem, quod non solum, ut fidei dogma habetur;
sed etiam ratione naturali demonstratur à Scoto in li. 6.
de primo principio, cap. 4. conclusione. 4. ¶ ista probatur.
f. 238. et in 1. sententiarum. dist. 2. q. 2. ¶ ostensibile
num. 20. quod etiam non obscure, immo satis clare docuit
Philosophus. 12. metaphisicę citato; et 10 ethicorum cap. 8.
hanc autem Dei intelligentiam, sive intellectiōem, scien-
tiam apud sanctos Patres, et scripturam sacram vocari
nullus ignorat, de ipsa nanque ad Romanos 11. Paulus
+ et exclamans, ait: o altitudo sapientię et scientię Dei! et
ethic. 14. domine qui habes omnium scientiam, id est,
omnium cognitiōem, ut vult glossa.

2.

¶ Secundo premitto ex Scoto. q. 4. latrali prologio.

Oxoniensis; et in principio. q. 1. prologus Parisensis, siue
 ex reportatis. art. 1. num. 4. et in 3. dist. 24. q. unica. Ad
questionem num. 13. et nostro Angelo a Monte Piloso. t.
 1. in primam partem. disp. 26. de scientia Dei art. 1. num. 2.
Proclariori vero notitia. f. 355. et nostro Francisco felix. t. 1.
 de scientia Dei cap. 1. art. 1. I. dubitabis. num. 3. quod scientia
 multipliciter potest accipi. primo prout est aliqua notitia cum
 adhesionem firma; et in hoc sensu quolibet notitia cuiuslibet
 rei cui firmiter adhaeremus, dicitur scientia; et per illam par-
 ticulam firmiter adhaeremus, excluditur a scientia notitia
 reliqua opinatiue habetur; eo quod opinio semper sit cum
 formidine oppositi; ex quo repugnat opinioni firma adhesio,
 ad illud quod tale esse opinatur.

3

+ undum

+ et

Sed hec scientie acceptio est nimis lata, et ut talis
 a ratione rigore scientie rei scitur; sed illam enim non solum
 fides diuina, qua firmiter adhaeremus cuiuslibet veritati credi-
 bili, propter Dei testimonium reuelantis inducit rationem scien-
 tie; sed etiam firma adhesio cuiuslibet veritatis, quae testimonium
 humano firmatur, scientia diceretur; et in ista acceptione
 fidem humanam appellauit Augustinus scientiam, dum
 1. de trinitate, cap. 3. ait: absit ut quod scire negemus, quae
testimonio aliorum didicimus. et 11. de ciuitate Dei cap. 2.
profecto ea quae remota sunt a sensibus nostris, quoniam

nostro testimonio Scire non possumus, de his alios testes requirimus,
eis que credimus, a quorum sensibus remota esse vel fuisse non cre-
dimus. ut ait Scotus quodlib. 14. Ex his et simili bus habemus;
quod credere possumus testimonio aliorum, etiam tam fami tex, ut
illud credere dicatur apud eum Scire. num. 5.

A Secundo accipitur Scientia, prout a sapientia distinguitur,
quo modo Augustinus distinguit 12. de trinitate, cap. 15. dum ait;
ad sapientiam pertinet eternarum rerum cognitio intellectualis;
ad scientiam vero, temporalium rerum cognitio rationalis. sed hec
acceptio ut nimis stricta, rejicitur ab Scoto q. 1. prologi citata. nam
solum de temporalibus daretur in nobis, et inde Scientia, non vero
de eternis. quod falsissimum est, si de Vera, et propria Scientia
loquamur.

S Tertio accipitur Scientia pro assensu alicuius Verita-
tis, non propter testimonium alterius talem Veritatem attestantis,
nam talis esset si dei assensus; nec propter causas determinantes pro-
prius intellectum ad assensum prestandum tali vero, nam hoc
esset proprie Scire, sed propter Veritatem rei cui assentitur; sicut,
si aliquis assentiret conclusioni demonstrabilis, eo quod esset
vera, et non quia ex premisi recte inferatur. Et in hac acceptione
accipitur a Philosopho 6. ethicorum cap. 4. Et 7. dum ait: quod,
per habitus intellectuales quilibet assentit Vere; sed hec etiam
acceptio Scientie, ut nimis lata a ratione Vere Scientie rejicitur;

nam secundum illam non solum assensus conclusionis demonstratur, sed etiam assensus veritatis principiorum, siue premissarum scientia diceretur.

6 Quarto accipitur scientia proprie, et rigore sic ut eam accipit Philosophus .1. posteriorum. tex. 1. et Scotus q. 1. prologi ex reportatis art. 1. num. 4. §. de primo; Vbi ait: dico, quod scientia est cognitio certa veri demonstrati, necesse-
parij mediati ex necessariis prout demonstrati, quod natum
est habere lucidentiam ex necessario prout lucidente applicato
ad ipsum per discursum syllogisticum.

7 Quam scientie definitionem sic explicat per illas particulas Scotus: prima conditio est, quod sit cognitio certa, per quam conuenit cum cognitione principiorum, que etiam est certa, et dicitur intellectus principiorum; et per illam distinguitur scientia ab opinione, et suspitione, nam suspicio dicit necessario dubitationem, sicut et opinio affert formidinem oppositi, eo quod possit decipi, que omnia excluduntur a scientia per illam particulam: Certa: nam loquod, cognitio scientifica sit Certa, omnem dubitationem, suspensionem, et formidinem excludit.

8 Secunda particula, siue conditio, quod sit, videlicet: Veri necessarij, sequitur ex prima; nam ex eo quod scientia debeat esse cognitio certa, petit necessario quod

sit neceſſarij Veri, ſive obiecti; nam cum certitudo Scientiæ
deſumatur a conformitate eius cum ſuo obiecto, ſi obiectum
eſſet Contingens, et poſſet aliter ſe habere; poſſet idem
habitus manens, quando que eſſe Verum per conformitatem
eius ad ſuum obiectum, quando que falſum per diſforma-
tem, et ſic Scientiæ poſſet ſubere falſum, ſicut opinioni; quod eſt
contra eius naturam, et quidditatem; nam ex hoc docuit Philoſo-
ſophus 1. metaphiſicæ. tex. 53; et 1. poſteriorum tex. 21.
quod, contingibilium non eſt demonſtratio, quia deſtructo
obiecto, et Scientiam deſtrui neceſſe eſt.

9 Tertia conditio, quod natum eſt habere luidentiam
ex neceſſario prius luidente; eſt propria Scientiæ
differentia, per quam diſtinguitur Scientia ab intellectu
principiorum, ſive a cognitione præmiſarum; quia inte-
lectus, ſive cognitio principiorum habet luidentiam ex
terminis ipſorum principiorum; Unde Philoſophus 1.
poſteriorum tex. et commento 21. ait: principia cognos-
cimus in quantum terminos cognoscimus. nam hoc
principium, Vg. totum eſt maius ſua parte, ex apprehen-
ſione ipſorum terminorum cognoscitur luidenter: Scientia
Verò, ſive cognitio Scientifica non habet certitudinem,
ſive luidentiam, niſi ex luidentia principiorum prius
nota, et non ex terminis ipſius conſuſionis: Vt Vg. corpus
humanum

humanum est maius manu, non cognoscitur ei⁹ den-
 ter ex ipsis terminis, sed ex illo principio prius noto,
 totum est maius sua parte; sed corpus humanum
 + manus est totum et pars: g.^o de

10 **Q**uarta conditio scientie est, quod sit
 notitia ei⁹ dentie posterioris, causata a priori per
 discursum syllogisticum. Et hoc est imperfectio,
 (ait Scotus) nec est de per se, ratione scientie, secun-
 dum se, sed tantum scientie imperfecte (creatur vi-
 delicet), et non convenit scientie, nisi in illo intelle-
 ctu, cui convenit discurre; et procedere a noto
 ad ignotum. qualis est intellectus creatus, non
 vero divinus.

11 **P**rimo ex quibus inferitur, quod definitio tradita
 a Scoto pro scientia qua ad quartam eius conditionem
 nequit scientie divine adaptari, nec scientie ut sic,
 prout a divina, et creata abstracta, sed solum scientie
 create necessario est adaptanda. Secundo, quod tres conditio-
 nes prius omni scientie, tam create, quam increate conue-
 niunt: Unde ex eius mente expressa, scientia ut sic, prout
 a divina, et creata percipitur, est cognitio certa, et ei⁹ dens
 de obiecto necessario ex principiis necessariis prius ei⁹ den-
 ter notis.

12 Tertio premisso ex Scotto q. 1. quodlib. § de 2. art.
V. 3^a conclusio sub num. 16. et ex q. 1. prologi Parisiensis,
art. 1. Contra tamen V. primum probatur, sub num. 39. et
V. ad secundam rationem respondendo ad argumenta num. 51.
et ex q. 3. prologi oxoniensis. Ad tertiam questionem
V. ideo dico num. 23. et V. ita in proposito. ex Sicheto super
litteram Scoti. ~~In questionem V. ideo in ista littera num. 3.~~
Et respondeo. quod essentia divina facta comparatione eius
ad alias divinas perfectiones ordinem servat, ita, ut prior sit
ibi essentia, quam intellectus, et intellectus prior, quam voluntas;
et voluntas, et intellectus priores, quam summus actus; et tan-
dem relationes. &c.

13 Et eundem ordinem, quem servant ipse divine
perfectiones inter se, et cum essentia, servant etiam in
cognosci, etiam respectu intellectus divini; nam sicut
res se habet ad esse, ita ad cognosci, taliter quod illa essentia
divina primo cognoscitur, et postea in virtute eiusdem
essentie cognoscitur perfectio Dei, que ipsi est immedia-
tior, siue proximior, et postea cognoscitur alia divina
perfectio, que ei competit in secundo signo; et in tertio
signo, que in illo competit Deo, et sic de alijs. quamvis
hec omnia simul simultate temporis, et eternitate ab
intellectione divina cognoscantur. Cuius ratio est,
quia

quia quando aliqua plura continentur virtualiter, vel, iden-
tice in alio, eundem ordinem servant inter se, ac servarent
si realiter essent distincta, ut late probat Scotus q. 1. prologi
citata. art. 4. & contra tamen. V. primum probatur. sub num.
39. et V. quantum ad istum articulum dico, num. 43. et 44,
45, et 46, et 51. et q. 3. prologi. Ad tertiam questionem,
V. ideo dico, num. 23. et q. 14. quodlib. sed si essent realiter
distincta, essentia, et relationes, et perfectiones attributales, per
prius cognosceretur essentia, et tandem illa essentie perfectio,
que ipsi essentie esset proximior: *ergo* hunc eundem ordinem
servant in Deo

14

* 14

His de expressa mente Scoti prædictis, dico primam
conclusionem pro responsione quesiti. in Deo datur scientia.
conclusio est de fide. probatur ex illo ad Rom. 11. o altitudo
sapientie, et scientie Dei. et 1. Thes. qui habet dominum scien-
tiam. et ex 1. Reg. cap. 2. Deus scientiarum dominus est. et
psal. 93. qui docet hominem scientiam. que Verba, proprie, et
ut sonant, sunt intelligenda iuxta regulam ab Augustino
pre fixam, et ab omnibus receptam, que docet, quod Verba
Scripturæ in proprio, et vero sensu quem præ se ferunt, sunt
intelligenda, nisi ex his taliter intellectis, manifestus error,
et absurditas sequatur, sed nulla absurditas sequitur ex eo
quod Deo scientia concedatur: *ergo*

Secundo probatur ex Scoto q. 1. quodlib. 8. de secundo membro. V. prima ratio, talis, sub num. 8. : omnis perfectio simpliciter est Deo concedenda; sed scientia est perfectio simpliciter: ergo non est Deo deneganda. ~~maior~~ est per se nota; maior probatur ab Scoto late Si b. de primo principio. cap. 4. §. per illud, sub num. 24. folio. 246. et theoremate. 16. propositione. 18. nam ut habetur ex Anselmo de summo cogitabili pro solo quo. 2. Deus est, quo cogitato, sine contradictione, maius cogitari non potest sine contradictione; sed si aliqua perfectio simpliciter Deo non esset concedenda, iam Deus non esset, quo maius excogitari non posset, cum per talem perfectionem simpliciter posset esse, et excogitari maius: §. Ita

Minor, videlicet, quod scientia sit perfectio simpliciter, probatur: nam ut habetur ex Anselmo in monologio. 18. perfectio simpliciter est illa, que in quolibet habente ipsam, est melior ipsa, quam non ipsa; sed scientia est huius modi: ut docet ibidem sanctus, dum ait: neceesse est, ipsum (Deum videlicet) esse viventem, sapientem, omnipotentem, verum, iustum, eternum, et quidquid absolute est melius ipsum, quam non ipsum. §. Ita. minor ex se patet. quis enim audebit dicere, quod melius non sit Deum esse sapientem, quam insipientem. cum doceat Aug-

ustinus.

iustinus. 15. de trinitate. cap. 4. quod, viuentia non
viuentibus, intelligentia non intelligentibus, iniustis iusta
beata miseris preferenda ~~et~~ iudicamus. ac per hoc
quoniam rebus creatorem sine dubitatione preponimus,
oportet, ut perfectissime viuere, et cuncta intelligere, iustum
que, et benignissimum, et beatissimum fateamur. Et
confirmatur. nam, omnis perfectio reperiatur in creatu-
ris, seclusis imperfectionibus, creatori est concedenda;
sed scientia est perfectio, que reperiatur in creaturis:
ergo seclusis imperfectionibus informationis, inhe-
sionis, et compositionis, cum quibus permixta est
in creaturis, creatori est concedenda.

17

Dico secundam conclusionem. hec scien-
 tia que Deo competit, imperfectionibus seclusis, pro-
 prie, et rigore, est scientia, et non sate, neque metha-
 phorice, sed in omni proprietate, et veritate. ita
 noster Angelus a Monte Piloso. tomo. 1. in primum
 sententiarum. disp. 26. art. 1. I. dicimus primo. num.
 1. f. 355. et noster felix tractatu de scientia Dei. cap. 1.
 difficultate. 1. I. dico, num. 4. contra Durandum in
 1. dist. 35. q. 4. ferraxam contra gentes. cap. 25. opposi-
 tum opinantes, quos sequuntur alij, non pauci. Scotus
 q. 4. lateral. I. iuxta hoc quæro. num. 26. et q. 2. principali;
 Et q. 1.

et g. 1. prologi ex reportatis.

18

probatum ratione. illa est vere, proprie, et rigorose
scientia, cui vere, proprie, et rigorose competit definitio
scientie; sed scientie, qua Deus se, et omnia in illo contenta
cognoscit, vere, proprie, et rigorose competit definitio scien-
tie: g. vere, proprie, et rigorose est scientia. maior est per se
nota. minor vero probatur. definitio scientie, ab Scoto assigna-
ta g. 1. prologi Parisiensis. art. 1. de primo vero. num.
4. talis est: est cognitio certa veri demonstrati necessarij
mediati, ex necessarijs prioribus demonstrati, quod natum
est habere luculentiam ex necessario prius luculente;
sed hec definitio proprie, et rigorose competit cognitio-
ni infinite, siue scientie Dei. g. 1.

19

probatum. per convenientiam singularum par-
tium: nam certum est, quod cognitio Dei, eo quod talis,
est certa, omnem dubitationem, deceptionem, et opinionem
excludens, ut supra diximus, num. 1. ex Scoto. nam dubi-
tatio, deceptio, hesitatio, et oppositi formido, imperfectio-
nem, et limitationem ferunt necessario, que omnia,
perfectissime cognitioni Dei infinite sunt deneganda.
nihil enim tam longe abest ab infinite perfecto, quam
imperfectio.

20

Secunda conditio, siue particula definitionis
scientie.

scientiæ, quod, videlicet, sit veri necessarius, competat cogni-
tioni diuine facile probatur. quamuis hec potius sit con-
ditio petita ex parte obiecti, quod scitur, quam ex parte
scientiæ illud tale obiectum cognoscentis, ut recte nota-
uit Scotus, q. 4. et 5. laterali. ¶ sed aliud dubium. V.
hic Aico. sub num. 28. f. 106. cuius hec sunt verba: hic
dico, quod in scientia est perfectionis, quod sit euidentis,
et certa: quod autem sit de necessario obiecto, hec est
conditio obiecti, non cognitionis. quia Deus cognoscit se,
et cognoscendo se, infinite, et comprehensiuè cognoscit
sibi infinitatem, inesse sapientiam, intellectum, voluntatem,
iustitiam, misericordiam. ¶ sed hec omnia sunt necessa-
ria formaliter ex se, et radicaliter ab essentia necessaria,
et infinita, a qua, tamquam affectiones illam qualifikan-
tes dimanant: q. cognitio Dei est certa, et veri necessarius.

21

¶ Tertia conditio scientiæ, quod, scilicet,
natum est habere euidentiam ex necessario prius euidente,
sive, quod sit ex necessariis prioribus demonstrati. etiam
proprie, et rigoroze conuenit scientiæ Dei: essentia diuina,
que, prout talis, et ab omni alia perfectione attributali præ-
scinditur, perfecte est obiectum primum scientiæ Dei
in se; ut docet Scotus expresse, q. 2. laterali ex prologo. ¶
ex dictis. num. 1. f. 11. et q. 1. prologi, art. 4. ¶ contra

tamen

tamen, ^{1.} primum probatur. sub num. 39. et infra. est que
continet virtualiter omnes alias Veritates necessarias de
Deo scibiles ab intellectu a de quate, et perfecte ipsam
cognoscente: q. ex essentia diuina tamquam ex principio
necessario, prius euidenter noto, cognoscit Deus euidenter
omnem aliam Veritatem necessariam, que virtualiter in
illa continetur: q. cognitio talis Veritatis, erit cognitio
veri, habens euidentiam, ex necessario prius euidenter
noto, scilicet, ex diuina essentia, Virtute cuius, omnis
alia Veritas cognoscitur.

22

Et confirmatur. nam, ratio primi obiecti, est
contineri in se primo virtualiter, omnes Veritates illius
habitus, cuius est primum obiectum. ut ait Scotus, q. 2.
latexali prologi. 8. quod sic. ^{1.} de secundo dico, sub num. 4.
f. 69. 8. ex dictis, num. 1. f. 79. et q. 1. prologi. ex repor-
tatis, art. 2. 8. quantum ad secundum, num. 5. ; sed de
ratione obiecti primi, quod virtualiter continet alias Verita-
tes scibiles, est, quod ipsum cognitum possit causare
notitiam aliarum, in se virtualiter inclusarum: q. notitia
talium Veritatum, erit euidentis in intellectu diuino, ex
euidenti priori necessario, scilicet, ex diuina essentia
prius euidenter nota.

23

Dico tertiam conclusionem. cognitio Dei, etiam
prout

prout terminatur ad veritates, tam necessariae finitas,
quam liberae, est proprie, et rigore scientia. ita Scotus
locus supra citatus, et praecipue. q. 3. prologus §. sed dubium
est, num. 24. f. 102. ubi ait: sic distinguendum est de theo-
logia in se, (id est in Deo) et ut est habitus perficiens intell-
ectum creatum: primo modo, est de omnibus scribilibus, quia
omnia alia nata sunt sciri virtute primi obiecti theologi ci.

24

Probatum, quo ad primam partem. omnis Veritas
necessaria creata, ~~nata~~ nata est cognosci ab intellectu
divino ~~■~~ virtute primi obiecti infiniti, quod est divina
essentia: q. per divinam essentiam tamquam per obiectum
primum, et primum principium, in quo virtualiter
continentur, cognoscuntur a Deo actu Vere scientifico.
probatum consequentia. antecedens enim est per se notum,
~~ut~~ latius infra patebit. cognitio Veri necessary, ex prin-
cipio necessario prius evidenter noto, est Vere, et proprie
scientia; huiusmodi est cognitio Veritatis necessary
creatae ex principio necessario, scilicet, ex essentia divi-
na: q. 8. ~~arg. 2.~~

25

quo ad secundam partem probatur ex eodem
Scoto, q. 4. et §. laterali, §. sed aliud dubium. V. sic dico,
sub num. 28. f. 106. nam, ut supra num. 20. diximus
ex Scoto loco nuper citato: in scientia perfectionis est

quod sit evidens, et certa, quod autem sit de necessario
obiecto, hec est conditio obiecti, non cognitionis. **¶**
etiam si obiectum in se non sit necessarium absolute,
sed contingens, dum tamen est, potest cognosci ab
intellectu diuino; et de facto cognoscitur virtute primi
obiecti scientifici. probatur consequentia. quia essentia
diuina quantum est esse, nata est mouere intellectum
diuinum ad cognitionem futurorum liberorum certam,
et infalibilem: **¶** futura libera nata sunt cognosci ab intellectu
diuino, pro illo signo, quo, sunt virtute sui obiecti primarij
cognitiones scientificae. patet consequentia. nam ad cogniti-
onem scientificam nil aliud requiritur ex parte cognitionis,
nisi quod certe, et infalibiliter habeatur ex aliquo necessario
priori noto. aliqua quae hic desiderari poterunt ex argumen-
torum solutione patebunt.

Argumenta contradieta.

26

¶ Primo arguitur contra nostram secundam conclu-
sionem, num. 1. positam, in qua asserimus, quod scientia
quae Deo competit vere, proprie, et rigore est scientia; et est argu-
mentum secundum in ordine, quod facit Scotus. q. 1. prologi
ex reportatis, num. 1. quod sic se habet: omne scibile de aliquo
subiecto, scitur per medium quod notius inest subiecto, quam
ipsum scitum; sed nihil potest sic cognosci de Deo ab ipso Deo:
¶

¶ Deus nihil potest scire proprie, et rigoroze scientifice. maiora probatur. quia conclusio est scita, et mediata, et scitur per principium immediatum; Ut patet ex ipsa diffinitione scientie assignata ex Scoto num. 18. dum ait: quod est cognitio certa veri necessarij demonstrati mediati ex necessarijs prioribus; sed illud per quod scitur, siue cognoscitur aliud, est magis notum, et scitum, quam illud aliud quod per ipsum scitur. propter quod enim Unum quodque tale, et ipsum magis: omne scibile, siue cognoscibile de aliquo subiecto, cognoscitur, siue scitur per aliquod medium, quod notius inest subiecto, quam ipsum scitum.

2) Minus, quod nihil Rei possit cognosci a Deo per aliquod medium magis notum Deo: probatur auctoritate, et ratione. auctoritate, quia ut ait Augustinus. 3. de trinitate cap. 1. quid quid intelligibile, atque incommutabile est, non est aliud alio Verius: neque est aliud alio notius, siue intelligibile. ¶ Una perfectio divina per aliam divinam perfectionem, tamquam per magis notam nequit cognosci, cum una alia non sit cognoscibilior, neque magis nota.

28) Ratione probatur sic: omnia que Deus cognoscit, siue ad intra, siue ad extra, perfectissime, et comprehensivè cognoscit secundum ultimum gradum suorum intelligibilium: ¶ repugnat, quod Deus Unum cognoscat

perfectius, quam aliud, et quod per cognitionem magis perfec-
tam unius, in cognitionem minus perfectam alterius deue-
niat. patet consequentia. nam alias, illud quod minus perfec-
te cognosceretur, non comprehensiuè, et secundum ultimum
sue intelligibilitatis gradum cognosceretur. probatur. quia
inter cognitiones comprehensiuas, implicat, quod detur unius
ad aliam excessus, cum quolibet perfectissimo, et comprehen-
siuo modo cognoscat suum obiectum. et confirmatur. quia
absurdum est dicere, quod perfectius cognoscit Deus suam
essentiam, quam suas perfectiones, et has perfectiones, quam
creaturas.

29

Successiue

Pro huius argumenti solutione, premitto ex
Scoto Locis supra citatis, et in quodlib. q. 1. et 14. et lib.
de rerum principio. q. 4. sect. 4. art. 2. quod Dei infinita
intellectio, eo quod talis perfectissime, et infinite compre-
hensiue cognoscit omnia, tam ad intra, quam ad extra, &
simul ab eterno; ita ut omnia aliaque, infinite intellectio-
nes create (si forent) possent per infinitum tempus, simul,
vel diuisim, et ~~tempore~~ cognoscere, diuidendo, componendo,
vel discurrendo, intuitiue, vel abstractiue; omnia illa, Deus
ab eterno cognouit, et cognoscit suo simplicissimo actu,
unde talis actus est iudicium, et discussus eminentialiter;
quia, quod facit in nobis iudicium, facit in Deo idemmet
actus

30.

Secundo premitto, quod intellectus creatus ob suam limitatam perfectionem, licet aliqua simul cognoscere valeat unico actu ~~de quo~~ de quo, modo non disputo; non tamen omnia simul, immo distincto actu successiue cognoscit premissas, ac cognoscit conclusiones ex illis illatas; et cum has non nisi virtute premissarum illas inferentium cognoscat; prius, et perfectius cognoscit premissas, et posterius, et imperfectius cognoscit conclusiones ex illis illatas; quia illas cognoscit (si sunt principia) ex cognitione connexionis extremorum, siue terminorum, et clare, et distincte, et aliquando intuitiue; et conclusionem ex principiis illatam, non nisi illatiue cognoscit. Unde discursus per quem fit aliqua demonstratio essentialiter ex pluribus coalescit actibus sibi succedentibus, quamuis non necessario unus alterum tempore precedat. ut docet Scotus in prologo. q. 4. et 5. Sate-
rali. 5. Vtrum autem. V. sed oppositum, sub num. 2. Et sic Deo, in quo solus vnicus actus reperitur, discursus repugnat, ut late probat Scotus in 12. metaphisice. q. 26 per totum.

31

tertio premitto, quod in nobis, principia ex quibus cognoscitur per illationem conclusio, non solum causant sui cognitionem in nostro intellectu; sed etiam illa cognita causant cognitionem veritatis illate, nam per

cognitionem connexionis extremorum cum medio, venit
intellectus in cognitionem connexionis extremitatum inter
se, iuxta illam regulam traditam a Philosopho. 1. posteriorum:
quecumque sunt eadem Vni tertio, sunt eadem inter se: Unde in
opinionem multorum, ut docet Sichetus super illa Verba Scoti
ex prologo, nuper num. precedenti citato, §. dico, sub num. A.
f. 206; non solum cognitio premissarum est conditio, ad hoc
ut habeatur cognitio conclusionis per discursum, sed etiam
est vere, et proprie causa influens physice in talem cognitio-
nem conclusionis demonstratę

32

At vero, in Deo cum Vna simplex, et infinita
sit cognitio, que est extremorum, non est causa cognitionis
conclusionis, quamvis per prius aliqua prioritate nature,
vel originis necessum sit, quod cognitio Dei terminetur ad
premissas virtute sui primi obiecti, quod est sua essentia,
et quod postea terminetur ad conclusionem, quam non infert;
illatio enim dicit imperfectionem, et limitationem, sed ita
clare, et intuitiue, sicut et premissas, in quibus virtualiter
continetur, cognoscit. et hoc propter ordinem, quem seruant
in essendo inter se principia, et conclusiones, in illis virtualiter
incluse. ut supra num. 13 diximus.

33

que omnia satis clare docet Scotus. q. 3. prologi §. 3.
ad tertiam questionem. V. ideo dico. num. 13. f. 99. his
verbis

+ bus

Verbis: ideo dico aliter, quod divina theologia (id est divina
 scientia) est de omnibus cognoscibilibus, quia obiectum primum
 theologie (id est essentia divina) sua facit omnia alia actu
cognita in intellectu suo: ita quod in primo signo nature,
est essentia sua primo cognita in intellectu suo; et in secun-
 do signo nature, quiditates virtualiter continent veritates
proprias; in tertio autem signo, sunt iste veritates virtualiter
contente in illis quiditatibus sibi notis: et non est ordo secundi
 ad tertium secundum causalitatem, quasi ille quiditates
 causent aliquid in intellectu eius, sed est tantum ordo
 effectuum essentialiter ordinatorum respectu eiusdem
 cause. idem docet. q. 1. prologi ex reportatis. art. 4. §.
 contra tamen. V. primum probatur, num. 39. et infra.

34

Nunc in forma respondeo ad argumentum ex
 eodem Scoto. q. 1. prologi citata, art. 4. §. ad secundam rationem,
 num. 51. Distinguendo maiorem. omne scibile de aliquo subiecto,
scitur per medium, quod notius inest subiecto, quam ipsum
scitum; si tale scibile scilicet ab intellectu discursivo in quo inue-
 nitur cognitio perfecta premissarum, et minus perfecta conclu-
 sionis; cuiusmodi est intellectus creatus, et limitatus, qui ob ratio-
 nem talis non omnia e que perfecte cognoscit; concedo maiorem:
 si tale scibile sciatur ab intellectu divino, qui omnia uno, et
 simplicissimo actu e que perfecte, et comprehensive cognoscit:

Iterum subdistinguo. scitur per medium, quod notus, id est,
per prius, et ordine quodam conuenit, et inest subiecto, quam
scitum ipsum: concedo maiorem. quod notus inest subiecto,
id est, perfectius, et clarius cognoscitur conuenire subiecto,
quam ipsum scitum, nego maiorem. nam quamuis Deus per
prius suam essentiam cognoscat, virtute cuius omnia
que alia virtualiter, vel, eminentialiter in illa continentur,
cognoscat secundo, non tamen perfectius, nec clarius, illam,
quam istam, cognoscit: Ut supra num. 32. dixi.

35 Nec est de ratione scientie, quod perfectius cog-
noscatur principium, quam conclusio ex illo, quamuis hoc
in intellectu nostro ob nostram limitationem inueniatur;
sed satis est, quod per prius cognoscatur principium, et
postea illo presuppositum cognito, cognoscatur Veritas inclu-
sa virtualiter in illo; Ut docet Soto citato Scotus ad tale argu-
mentum respondens: Vbi ait: ostensum est, qualiter, illa
que conueniunt essentie diuine habent ordinem inter se,
et in conueniendo ipsi essentie; nec est minus scientia,
propter quid suo modo ex ordine istorum, secundum
nationem quam esset, si essent distincta realiter, et
haberent ordinem realem; quia scientia propter quid,
magis respicit ordinem cognoscibilem in cognoscente,
quam in ipse existente extra. Unde perfectior erit scientia

Dei.

Dei, quanta perfecte cognoscit veritatem conclusionis,
ac premissarum in quibus includitur, quam scientia
nostra, que ob suam limitationem non eque perfecte
cognoscit veritatem virtualiter inclusam in premiis,
ac ipsas premissas.

36

Unde nego minorem, quod nihil possit cognosci
de Deo ab ipso Deo sic, scilicet, per medium quod sibi notius,
id est, per prius cognoscitur conuenire Deo, quam ipsum
scitum, in sensu explicato. §. precedenti. nam per essentiam
diuinam conuenit Deo, tamquam per primam radicem
omnis formalitas in ipso repta, formaliter, vel virtualiter
inclusa, et Deus cognoscit ista, et simul cognoscit quod
per suam essentiam illi conuenit; et cognoscit similiter,
quod per suam essentiam conuenit sibi intellectus, et
voluntas, et quod per has, tamquam per principia im-
mediata operandi competit sibi intellectio, et volitio,
et sic de alijs que ordine quodam Deo conueniunt,
vnum immediate, et aliud mediate, siue mediante
alio; ut volitio mediante voluntate, et voluntas im-
mediate per essentiam. Vide Scotum in q. 4. primi
primum physicorum, §. quantum ad primum sub num. 3.
et §. quo ad secundum, num. 9. et §. responde-
tur, num. 11.

37

Ad maiorem autem probationem respondeo concedendo
 maiorem, videlicet, quod veritas conclusionis cognoscitur
 per veritatem principiorum tanquam per medium; et nego
 + in maiorem. Vel illam distinguo; illud per quod scitur, siue
 cognoscitur aliud, est magis scitum, et notum, quam illud quod
 per ipsum scitur, distinguo, est magis notum, et scitum, id est,
 prius notum, et scitum, concedo maiorem; etiam in Deo
 quod ~~sententia~~ sua divina essentia sit medium, et obiectum
 primum, per quod omnia alia Deus cognoscit, prius ab ipso,
 quam alia dignoscitur. est magis scitum, et notum, id est,
 perfectius noscitur, et scitur, nego maiorem. nam licet hoc verum
 teneat in nobis ratione nostre limitationis, non tamen
 in Deo, qui ob suam infinitam perfectionem in cognoscendo,
 & quæ perfecte omnia cognoscibilia cognoscit.

38

Ad confirmationem autem ex Philosopho,
 illud respondeo, quod axioma Philosophi solum tenet verum
 in causis formalibus, et univocis, quæ eadem denominatione
 denominantur. Ut expresse docet Scotus. q. 1. in lib. priorum;
 et q. 12. in fine. §. ad rationem contra, sub num. 4. non sequitur.
 conclusiones sciuntur propter principia: q. principia maxime
 sciuntur. t. 1. f. 360. q. 1. §. ad aliud contra hoc, sub num. 4.
 f. 341. nam si paries est albus, v.g. propter albedinem, potiori
 iure, et ipsa albedo exit alba; non vero in causis efficientibus,

nam

nam etiam si ignis B, v.g. sit propter ignem A, qui illum
effectivè producit, non sequitur, quod ignis A sit magis ignis,
vel, perfectior, quam ignis B. et cum medium ad cognitio-
nem alterius, potius sit causa quasi efficiens, vel, efficiens
talis cognitionis alterius, et non causa formalis; inde fit,
quod quamvis essentia divina sit causa, siue medium ad
cognitionem omnium illorum, quæ sunt in Deo, non petat
perfectius, siue magis cognosci ab intellectu, qui omnia
comprehensivè cognoscit, sed sat est, quod prius cognoscatur.

+ ando quod si aliquis vocatur essentia divina, ratio formalis cognos-
cendi omnia alia, non debet intelligi ratio formalis sub
qua, tanquam sub forma illa alia omnia cognoscuntur;
sed ratio formalis propter quam; quod potius dicit ratio-
nem motivam, et effectivam, vel, quasi effectivam, quam
rationem formalem sub qua, tanquam vere forma in genere
forme.

39

Secundo arguitur. Deus nequit habere pro-
priam scientiam de sua divina essentia, nec de eius divinis
perfectionibus, et proprietatibus: quia de nullo alio obiecto
potest habere scientiam: probatur antecedens quoad pri-
mam partem: cognitio scientifica est cognitio veri immediati,
ex prioribus prius evidentex notis; sed nil aliud a sua
divina essentia est prius notum ipsi Deo: quia patet ~~ante~~

~~quia~~ quia nil sit prius in essendo, quam est Deus, ut
Deus, a quo omne quod est, habet esse; ita non potest esse
aliquid prius cognoscibile a Deo, quam ipse Deus: quod cum
non sit aliquid prius, per quod Deus se possit cognoscere,
cognitio sui ipsius nequit esse scientia in Deo.

40

Probatur quo ad secundam partem. ~~per se~~ passio,
vel, proprietas rei nequit cognosci scientificè, nisi per diffi-
nitionem eius, cuius est; sed Deus nullam habet diffini-
tionem, ut docet Damascenus, lib. 1. fidei orthodoxe, cap. 4.:
ergo Deus nequit demonstratiue, siue scientificè cognoscere
suas passiones, vel, proprietates. maior probatur, ex Philoso-
pho, qui 1. posteriorum, cap. 2. ait. quid quid est, (id est
diffinitio) est principium demonstrandi eius, cuius est.

ergo &

41

Respondeo, concedendo, quod scientia diuina
quatenus ad essentiam precise terminata, potius habet
rationem intellectus, qui est principiorum, quam scientiæ,
que est conclusionis; quamvis possit dici cognitio scienti-
fica virtualiter, vel, eminentialiter; ut ait commentator
scoti super dist. 24. ex. 3. unde concedo libenter, quod
cognitio essentiae, prout essentiae precise, non est scientifica
formaliter in Deo, ut bene probat argumentum; sed ex
illo nil contra nos; quia talem cognitionem essentiae
scientificam

scientiam adstruimus, quatenus ad alia cognoscibilia
terminatur, virtute essentiae. Scotus. q. 1. posteriorum,
§. ad aliud, sub num. 4. principia non sunt scita, sed
intellecta: intellectus enim est principiorum, et scientia
conclusionis.

42

Ad secundam autem partem argumenti
respondeo, negando maiorem. nam ut recte dixit Scotus, lib. de
cognitione Dei. q. 2. §. tertio, V. ad argumentum in principio, num. 11.
accidit scientiae, in quantum scientia est, quod medium de demon-
stratione sit, quod quid est, seu definitio, quia hoc accidit scientiae,
ratione subiecti (id est obiecti) quod est limitatum. Unde quam-
vis in scientia de limitato obiectum teneat verum, in scientia
vera Dei, quae est de infinito eius obiecto, falsum est; non enim
definitio hominis Vg. perfectius deseruit ut medium ad demon-
strandum de homine, quod est visibile; quam essentia divina
ab intellectu infinito. comprehensivè cognita deseruit ut medium
ad cognoscendum de illa evidenter intuitivè, quod sit sapiens,
intelligens, volens, iusta, eterna, infinita, et immutabilis, &c.
ad probationem autem ex Philosopho, respondeo, quod in rebus,
quae habent quod quid est, siue definitionem, quales sunt
creatae, tenet verum; in divinis autem in quibus nulla est
definitio propria, nec genus, et differentia rigoroze, falsum
est. de ente enim demonstrantur passionem, et tamen ens

+ Sicut

non habet definitionem, cum sit conceptus irrefragabilis.

Ita docet Scotus q. 1. prologi in fine.

43

Tertio arguitur: cognitio scientifica divinarum

perfectiorum, seu proprietatum virtutis essentiae; vel est

scientia a priori, vel a posteriori; sed utroque modo

est scientia: **N**on utroque maior patet. Nam omnis scientia,

sive cognitio scientifica, vel est a priori, vel a posteriori:

minor probatur quod ad primam partem: cognitio a priori

est cognitio per causam; sed essentia divina non est causa

suarum proprietatum proprie, et rigore: **N**on cognitio proprie-

tatum per essentiam, non est proprie cognitio per causam

a priori: probatur quod ad secundam partem, nam cognitio

per effectum est a posteriori, et imperfecta, et per medium

extingecum; sed repugnat Deo cognitio imperfecta, et

per extingecum medium, quod ipsum ducat in suum ipsius

cognitionem, et a quo in sua cognitione dependeat: **q. 1. prologi.**

44

Respondeo, quod illa scientia Dei est a priori. est

enim cognitio secundarum proprietatum, que habetur a

Deo virtute prioris, et antecedentis essentiae: ad cuius impug-

nationem respondeo ex Scoto q. 2. de cognitione Dei in fine,

et q. 1. prologi. **q. 1.** ad secundam rationem, num. 52. quod

cognitio a priori, siue propter quod non petit, quod sit a

priori, tanquam a causa proprie posterioris; nam ut ait

Scotus

Scotus. q. 2. citata. accidit scientie in quantum scientia, quod
sit ex causa in essendo. satis enim est, quod sit apriori,
 id est, virtute prioris principij, vel sit causa, vel origo, seu
 radix. visibilitatem enim demonstratiue cognoscitur de homine
 apriori, et de ente quod sit verum, bonum, &c. et tamen essen-
 tia hominis non est causa passionis, sed radix, sicut et
 ens non est nisi radix suarum passionum. nec est minus
scientia propter quid (ait Scotus) q. 1. prologi citata) suo
modo ex ordine rationis, secundum rationem quam esset,
si essent distincta realiter. Unde concedo minorem, et nego
 consequentiam.

45

Ad secundam autem partem argumenti re-
 spondeo, quod talis scientia earum perfectionum potest
 etiam dici a posteriori, ablati imperfectionibus; nam cum
 Deus cognoscat comprehensiuè omnes creaturas, et in istis
 tanquam in effectibus recipiat Deitatem, et diuinitas,
 vel tanquam in vestigio, vel imagine, ut ait Paulus ad Rom.
 cap. 1. num. 20: inuisibilia enim ipsius, a creatura mundi,
per laque facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna
quoque eius Virtus, et diuinitas, etiam in creaturis se
cognoscit, non accipiendo ab illis cognitionem; hoc enim
 imperfectionem importat, et sic nihil sue perfectionis
 a nobis accipit, sed cognoscendo creaturas ducere

lius cognitionem aliquam. Unde eo quod infinite
cognoscens, omnia omnibus modis quibus cognoscibilia
sunt, perfectissime cognoscit; et sic cognoscit a priori,
et a posteriori, in se, et in alijs; et hoc seclusa ab illo
omni imperfectione.

46. **A**d eius impugnationem respondeo, distin-
guendo maiorem cognitionem a posteriori, ex limitatione
cognoscentis, quia illam cognitionem nequit habere a priori,
est imperfecta, et limitata, concedo: cognitio a posteriori
ex plenitudine, et infinitate cognitionis, quae omnia
omnibus modis, quibus cognoscibilia sunt, cognoscit
per eandem et indistinctam cognitionem, nego. ad
minorem eadem distinctione respondendo, et nego conse-
quentiam.

47) **Q**uarto arguitur. de singularibus non datur
scientia. teste Philosopho, primo posteriorum, cap. 5. Ut docet
Scotus eodem lib. q. 20.; sed tam essentia divina, quam
omnes eius proprietates, et perfectiones sunt singulares,
immo singularissime: ^{ergo} nec de essentia divina, nec
de eius divinis perfectionibus, et proprietatibus potest
Deo inesse scientia.

48 **R**espondeo ex Scoto q. 2. citata de cognitione
Dei, §. ad aliud secundum, sub num. 11. negando maio-

rem, vel illam distinguendo propter authoritatem
 Philosophi: de singularibus, que nullas habent singu-
 lares proprietates, siue passionem de ipsis demonstra-
 biles, concedo; de singularibus, que singulares habent
 proprietates de ipsis scibiles, nego. et cum nullum
 singulare creatum habeat singularem passionem
 taliter sibi competentem, quod alteri singulari eius-
 dem speciei non conveniat, vel possit convenire;
 inde fit, quod dicat Philosophus, quod de singula-
 ribus non datur scientia, eo quod, plura sunt sin-
 gularia, de quibus non est scientia, quam illa de
 quibus est.

19

Verba Scoti accipite ex q. 2. citata: ad aliud
quod demonstratio est de universalibus, dico sic;
quod demonstratio sit de universalibus, et simili-
ter scientia; hoc accidit scientie, in quantum
scientia est, quia scientia potest esse de omni
eo, quod potest habere propriam passionem.
talia sunt aliqua singularia, sicut est essen-
tia divina. et sic oportet dicere, si quilibet An-
gelus faceret unam speciem.

50

Quinto arguitur: conditio neces-
 saria est in scientia, quod sit verum necessarium;

ut patet ex eius diffinitione, ut supra num. 8. manet explicatum,
etiam si talis conditio sit petita ex parte obiecti, ut num. 20. docui-
mus ex eodem scoto; sed liberum contingens non est necessarium,
contingens enim, et necessarium opponuntur: ^{ergo} cognitio Dei
non est scientia, saltem secundum quod ad contingentia termi-
natur. maior probatur. ideo enim Philosophus 1. metaphysicę,
tex. 13. et 1. posteriorum, tex. 21. ait, quod, corruptibile non
est demonstratio. quia corruptibile ut tale, non necessarium,
sed contingens est.

51 Et confirmatur ex supra dictis, num. 8. scientia
necessario est certa, omnem deceptionem, dubitationem, et
incertitudinem abiiciens: ^{ergo} repugnat esse scientiam de contin-
gentibus. probatur. Consequentia. contingens est, quod aliter
se potest habere, ita ut esse, et non esse ex eo quod tale possit;
sed si contingens aliter se haberet, iam certitudo de ipso nulla
esset in scientia: ^{ergo} repugnat, scientiam esse de contingentibus.
maior ex se patet. minor probatur; nam certitudo scientię
sumitur a conformitate eius cum obiecto: ^{ergo} stante variatione
contingentis ex parte obiecti, nulla stare potest certitudo in
scientia: q. 8.

52 Respondeo ex scoto. q. 3. prologus §. sed aliud
dubium, v. sed nunquid, sub num. 28, f. 101. et q. 4. princi-
pali eiusdem prologus §. ad argumenta, v. ad primum
respondeo

respondeo. sub num. 41. f. 163. et lib. de cognitione Dei,
 q. 2. §. nec valet. num. 10. f. 435. quod licet decontingen-
 tiis libere non possit esse certitudo, nec scientia, quo ad
 eorum existentiam in esse futurorum, virtute precise alicuius
 necessarij prius cogniti; quia absolute est ~~quod~~ contingens,
 quod sint, vel, non sint: tamen potest esse certitudo, et scientia
 de eis, quo ad aliquas veritates, quae sibi necessario competunt.
 Unde Philosophus lib. 1. posteriorum, tex. 16. ait. scientia
est necessarij dicti de contingente. Unde quamvis contin-
 gentes sit, quod ego amem Deum cras: tamen necessarij
 est, quod talis amor meus sit liber, sit qualitas, sit vitalis. &
 et similiter, quamvis contingens sit, quod Deus velit dare
 gloriam Petro, tamen postquam efficaciter voluit illi dare
 gloriam, necessarij est ex tali suppositione, quod Deus
 cognoscat se velle, illi dare gloriam.

53

Unde in forma ad argumentum respondeo,
 distinguendo maiorem; scientia est necessarij obiecti,
 vel absolute necessarij, vel ex suppositione, concedo. primo
 modo solum, nego. ad eius ex Philosopho probationem
 respondeo, quod corruptibilium non est scientia, quo-
 ad esse existentiale eorum, concedo; et hoc est quod vult
 Philosophus: quo ad esse essentiale, quod ipsis corruptibi-
 libus necessarij, nego. ad minorem autem respondeo,

illam distinguendo; contingens non est necessarium absolute;
concedo; non est necessarium ex suppositione, quod sufficit
ad veram scientiam, nego. nam omne quod est, quando est,
necepe est esse.

54 ~~Ad~~ Ad confirmationem autem argumenti respondeo,
concedendo antecedens, et negando consequentiam, et
ad eius probationem respondeo, distinguendo maiorem;
contingens est, quod aliter se potest habere, ita ut possit
esse, et non esse antequam sit, concedo; nam cum a causa
libera dependeat, liberum est ei dare illi esse, vel non dare
illi esse. postquam contingens est, et ex suppositione quod
sit, pro illo signo quod est, potest esse, et non esse; nego.
† ando nam quod est, necepe est esse. et eadem distinctione
ad minorem respondeo. nam etiam si contingens absolute
sit scire, quod est contingens, quia si contingens non foret,
non esset scientia de illo; tamen postquam est, non est
contingens, immo necessarium quod a Deo cognoscatur,
saltem necessitate ex suppositione.

55 Verba Scoti accipite ex q. 2. de cognitione
dei, locorum. § 2. citato. nec valet, quod dicitur, quod scientia
est de necessariis; sed theologia determinat non solum de
necessariis, sed etiam de contingentibus. respondeo, negando,
quia hoc argumentum faceret contra omnem opinionem;
Aliterius.

et Uterius dico, quod licet de contingentibus non possit
esse cognitio scientialis, quo ad inhaerentiam actualem,
(id est, quo ad actualem existentiam) tamen de continen-
tibus potest esse cognitio scientialis, quo ad inhaerentiam
aptitudinalem: item licet de contingentibus secundum
se non possit esse scientia, tamen de contingentibus
in ordine ad determinationem voluntatis divinae, qua
posita necessario ponuntur, potest esse scientia. sed de hoc
 Satis infra, cum de cognitione Dei respectu futurorum
 contingentium

Articulus secundus, Utrum scientia
Dei, qua se, et omnia alia a se cognos-
cit, sit discursiva?

56

Cum ex dictis, cognitio Dei, qua se
et omnia alia a se cognoscit, sit vere, proprie, et rigorose scientia,
et scientia in nobis non nisi per discursum, et demonstrationem
habeatur. teste Philosopho 1. posteriorum, cap. 2. tex. 5. Ut
videre licet apud Scotum, q. 1. posteriorum. num. 2. f. 342.
et dist. 24. ex 3. reportationum q. Unica 8. ad questionem.
V. Logamur, num. 16. f. 520. : scire opinamur Vnum quod-
que simpliciter et non sophistico modo, cum causas
~~omnes~~ arbitramur cognoscere, et quoniam illius est
causa, et quoniam impossibile est aliter se habere.

merito ad pleniorē veritatis dictorum intelligentiam
investigare decet. Vtrum in Deo sit discursus.

¶ Pro eius enotatione est primò notandum,

† quòd in nobis triplex operatio intellectus reperitur;

sicut secunda quarum prima est simplex apprehensio, qua simpliciter
operatio intellectus nequit esse rem, vel simplicem, vel compositam, pro diversitate opi-
sine prima, sic tantum, simpliciter apprehendimus, sine eo quòd de illa

tertia sine secunda aliquid affirmemus, vel negemus: secunda, quæ necesseario
da. Vt ait Scotus supponit primam, est iudicium, quò iudicamus de rebus
in q. 14. quodlib. simpliciter, præsuppositivè apprehensis, quòd tales sint,

¶ de primo num.

3. f. 310.

vel non sint, vnum de altero affirmando, vel negando.

tertia est discursus, quæ primam, et secundam supponit,
quo vnum ex altero inferri cognoscimus, vel iudicamus. †

¶ Vtrum autem istas tres operationes intellectus

claudat discursus, ita ut sit quoddam aggregatum ex illis;

vel solum formaliter consistat in illa tertia operatione,

qua vnum ex altero inferri iudicamus, et licet alias operati-

ones præsupponat, tantum præsuppositivè ad discursum

deserviunt, et non intrent eius quidditatem, sub opinione

relinquo. Vt indubitatum tamen suppono, quòd ad discursum

simplices operationes requiruntur, vel tanquam ei

essentiales, vel tanquam conditiones, sine quibus

discursus nequit subsistere, et hoc propter

maiores

+ in

maiores limitationem tam in actu intelligendi, quam potentia,
 quae plura, ut talia unico, et simplici limitato actu percipere nequit.
 vide nostrum Angelum a Monte Piloso t. 1. in primam partem,
 disp. 22. art. 1. §. pro pleniori. f. 393.

59

Nota secundo ex nostro Piloso, loco nuper citato,
 §. hinc etiam, num. 3. in fine, f. 394. et ex Sicheto, super. g. 4.
 et 5. lateralem prologum §. dico. sub num. 4. f. 106. quod ad verum
 discursum requiritur, quod cognitio conclusionis sit causata
 a cognitione principiorum, vel per veram, et propriam causationem,
 ut volunt aliqui, vel saltem dispositivè; quod omne pluralitatem
 cognitionum importat: at in Deo, in quo unica tantum intel-
 lectio infinita reperitur, quae omnia comprehensivè cognoscit,
 quamvis ordine quodam naturae, ut supra num. 32. et 33. dixi;
 nam per prius terminatur ad principium, quam ad veritatem
 conclusionis, includam virtualiter in illa. non presupponitur
 cognitio principij ad cognitionem conclusionis formaliter,
 cum formaliter eadem sit, et principij, et conclusionis cognitio;
 sed solum obiectivè, et terminativè, quatenus per prius ad
 unum, quam ad aliud terminatur.

60

Tertio praeiungo ex nostro Archiepiscopo tua-
 mensi Maurilio, in sua expositione questionum Scoti super
 universalibus Porphyrij q. 26. §. et si diceretur. num. 30. f.
 581. t. 1. quod ad discursum requiruntur tria: primum

cognoscere hoc per hoc; secundum, cognosce hoc post hoc;
tertium, quod terminus discursus sit obiectum immediate
cognoscibile, et alio actu. quicquid sit de duobus primis
(addit Mauricius) tertium saltem non reperitur in divinis.

61.

que Verba Mauricij satis conditiones discursus
expriunt. prima enim est, quod hoc per hoc
cognoscatur. id est, conclusio per premisas; nam
per has illa cognoscitur: secunda, quod conclusio
post premisas cognoscatur. nam cum per illas,
et propter illas Veritas conclusionis sciatur,
necesse est, quod in aliquo priori premisse
cognite supponantur. tertia, quod Veritas
conclusionis sit immediate cognoscibilis,
id est, quod immediate possit immutare
Intellectum ad sui cognitionem per distinctionem
actum, nam si per eundem actum cognoscerebatur,
iam non esset discursus formalis de eius intrin-
seca ratione, sunt saltem presuppositiones plures
actus.

62.

his præiactis, dico primam
conclusionem. in Deo non datur discursus
formalis, qui proprie, et rigore sit talis.
ita Scotus expresse in sua metaphisica,
lib. 12.

+ aliqua

lib. 12. q. 26. §. dicendum. num. 2. f. 844. Et in 1. sen-
tentiarum. dist. 38. q. Unica §. ex hoc sciendum. V. ad
secundum dico. num. 4. f. 128. Vbi ait: dico quod
intellectus diuinus non sic cognouit discurrendo. Et
in reportatis eadem dist. q. 2. §. respondeo. V. Velle
modus. sub num. 4. et in eodem, f. 1339. q. Unica §.
viso. de contingentia. V. Velle aliter. num. 23. f. 1307. et
q. 4. prologi §. ad quartum. num. 33. f. 155. et q. 1.
prologi ex reportatis. art. 1. §. quarta conditio; et §.
ex hoc sequitur, sub num. 4. in fine. Scotum sequuntur
nostre Pilosus, loco supra num. 58. citato. Sicutus
Sotis supra citatis, tota q. 4. prologi art. 1. difficul-
tate 12. §. 4. num. 3. f. 244.

63

+ g

Probatum conclusio ratione. discursus for-
malis essentialiter dicitur plures actus, vel tanquam
quid ex ipsis aggregatum, vel tanquam presuppositum
preuios ad prerequisites ad ipsum; sed in Deo im-
plicat pluralitas actuum utroque modo, cum Unico
simplici primo, et infinito actu omnia comprehen-
siue cognoscat: ¶ in Deo implicat dari discursum
formalem. maior probatur. illatio formalis, siue
cognitio illatiua, que per discursum habetur,
necessario supponit, tanquam causam cogni-
tionem

nonem præmissarum; sed cognitio præmissarum
nequit esse causa cognitionis illatiue, quindetur
pluralitas cognitionum, siue actuum, quorum
vnus sit causa, et alter effectus; idem enim res-
pectu sui ipsius nequit rationem cause, et effectus
habere: **¶** discursus formalis essentialiter dicit
plures actus. patet consequentia. nam illatio
supponit plures actus; sed per discursum ha-
betur cognitio illatiua: **¶** discursus dicit, siue
supponit plures actus.

64

Et confirmatur. discurrere formaliter,
est currere per cognitionem de vno in alterum; sed
intellectus diuinus non currit de cognitione vnius
ad alterius cognitionem: **¶** formaliter non discurrit.
maior ex se patet. discursus enim intellectualis dicitur
taliter, desumendo metaphoram à discursu progres-
siuo. sicut enim qui progressiue discurrit, transit
totaliter per totalem motum de vbi ad vbi, siue
de vno spatio in aliud, ita qui intellectualiter, non
passibus progressiuis corporis, sed mentis discurrit,
transit, siue currit de intellectione vnius, ad alterius
intellectionem.

65

Minor probatur. currere de cognitione
vnius

unius in alterius cognitionem, est transire de cognitione in cognitionem; sed intellectus diuinus non transit de cognitione in cognitionem, cum eademmet cognitione, qua cognoscit Vnum, cognoscat etiam alterum: ^{ergo} non cuxit de Vnius cognitione ad cognitionem alterius: ^{ergo} non discuxit, nec est discursiuus.

66

Et confirmatur hec ratio. ideo Deus non discuxit progressiue de loco in locum, siue de Vbi ad Vbi, quia loquod immensus, et infinitus omnia Vbi replet simul. patet; nam ideo finitum mobile mouetur progressiue de loco in locum, quia ratione sue limitationis nequit simul omnia loca occupare, et sic de Vno in alterum transit; sed non minus immensus, et infinitus est suus diuinus intellectus ad omnia intelligibilia simul intelligere per vnicam, et eandem intellectionem, quam sua immensa, et infinita natura ad omnia replere: ^{ergo} sicut Deo repugnat ratione sue infinitatis discurre progressiue; ita repugnat ei ratione sue infinitatis intelligendo; discurre intellectiue, siue intellectualitea.

6)

Nico secundam conclusionem: etiam

si intellectus diuinus formaliter non sit discursi-
us, eo quod ad discursum formalem plures requirantur
operationes, et quod intellectus taliter discursi-
uus de una in alteram cognitionem transeat; tamen est
discursiuis virtualiter, siue eminentialiter. Ita Scotus
expresse in 12. metaphisic. q. 26. §. dicendum num.
2. f. 34. Vbi postquam docet, quod in intellectu nostro
est duplex discursus, et quod neuter eorum est in di-
uino intellectu, ait: in intellectu diuino non est secun-
dup discursus; immo potius alius textus discursus;
scilicet, cum in ipsis causis cognoscitur effectus. Et
in 1. reportationum. dist. 38. q. 2. §. ad argumentum
questionis, num. 5. Vbi ait: potest dici igitur: quod intel-
ligit (supple Deus) componendo in quantum, scilicet,
simplici actu comparat extrema secundum unionem,
et diuidendo comparat alia extrema secundum dis-
tinctionem.

68.

Probatur. omnis perfectio reperi in intel-
lectu creato, seclusis imperfectionibus, quibus est
admixta, reperiatur eminentiori, et prestantiori modo
in Deo; sed cognoscere res discurrendo, siue discursi-
siue, est perfectio, que reperiatur in intellectu creato;
Sicet aliquibus imperfectionibus admixta: q. huius
imperfectionibus

imperfec^{ti}onibus seclusis, talis perfectio ponenda
est in intellectu perfectissimo Dei.

69

Et confirmatur. nam ut ait Scotus. q.
3. prologi. §. ad 3. questionem, v. sic ergo subnum.
23. et lib. de exercitiis principio. q. 4. §. ex his plane, in
medio, num. 43. omnia, quae intellectus creatus intel-
ligit, et potest intelligere, etiam si per tempus infi-
nitum, infinitas eliceret intellectiones, quibus affirma-
ret, et negaret, componeret, et divideret simplici in-
tuitu, iudicio, vel discursu a priori, et a posteriori; intel-
ligit divinus intellectus per unam simplicem, et
infinitam intellectionem. ut num. 29. dixi: q. omnis
compositio, divisio, vel argumentatio, quae in intel-
lectu creato reperitur, eminentiori, et prestantiori
modo, seclusis imperfec^{ti}onibus, in illa infinita
intellectione reperitur.

70

Ex dictis infertur corollarium; quod
quamvis intellectus divinus non dividat, neque
componat, neque discursat formaliter, loquod
formalis divisio, compositio, et discursus afferant
necessario pluralitatem actuum, qui in intellectu
divino non reperiuntur; cum solum ibi sit unus
adequatus, et infinitus actus; tamen pro quanto

talis unus actus facit omnia illa, quae plures actus facerent in intellectu creato, dicitur talis actus compositivus, divisivus, et discursivus, non formaliter, sed obiective, quia ad omnia obiecta talium plurium actuum se extendit, et sic dicitur divisio, compositio, et discursus eminentialiter, eo quod eminenter contineat omnem cognitionem, quam continet divisio, compositio, et discursus in nobis.

Argumenta contra dicta.

71 Primo arguitur contra nostram primam conclusionem, num. 62. positam, in qua asserimus non dari in intellectu diuino discursum formalem. formaliter discurre, ex dictis num. 64. nihil aliud est, quam de cognitione unius, in alterius cognitionem currere; sed intellectus diuinus de cognitione unius, in alterius cognitionem currit: ergo intellectus diuinus formaliter discurrit: ergo est formaliter discursivus. patet; nam de actu ad potentiam bene valet consequentia: maior ex dictis habetur. minor vero probatur, etiam ex dictis. nam ut supra diximus, num. 21. 32. 33. et 36. ex cognitione essentiae diuinae, quae est prima, et unica ratio cognoscendi alia, currit, siue transit intellectus diuinus ad aliorum cognitionem, quae virtute essentiae cognitae cognoscuntur: ergo

intellectus

intellectus diuinus de cognitione vnius, in alterius
cognitionem currit: ~~et~~ discurret.

) 2

Respondeo distinguendo maiorem: discurre
re formaliter, nil aliud est, quam de cognitione vnius
formali, et obiectiue, in alterius cognitionem ~~f~~ormalem,
et obiectiue currere; concedo maiorem. de cognitione vnius,
in alterius cognitionem, obiectiue solum currere, et non
formaliter; nego maiorem. nam ad verum discursum,
non solum requiritur, quod cognoscatur vnum post aliud,
seu quod presupposito vno cognito, aliud cognoscatur: ita
vt vnum, et aliud obiectiue ex parte rerum, que per discursum
cognoscuntur, inueniantur. sed etiam, quod ex parte
cognitionum, cognitio vnius prioris, videlicet, ad cognitio-
nem formalem alterius supponatur.

) 3

Quod minime reperitur in Deo; nam quam-
uis Deus per prius cognoscat suam diuinam essentiam,
et posterius natura suas diuinas perfectiones cognoscat,
ita vt ex parte obiecti, per prius vnum, quam aliud
cognoscatur; tamen quia eadem met cognitione, qua
cognoscit primum, secundum etiam cognoscat, non
transit formaliter, de cognitione formali vnius, ad
alterius cognitionem formalem, sed solum obiecti-
ue, quatenus vnum, et alterum, primum, et secundum

ex parte rerum, que obiectiue cognoscuntur, reperi-
untur; non vero ex parte formalis cognitionis, que
vna, et indistincta est, prius, et posterioris, quam-
uis primo terminata ad vnum, et secundo ad
alterum.

14 Ad minorem autem eadem distinctione,
et respondendum. intellectus diuinus de cognitione
vnius, in alterius cognitionem cuxit; distinguo. obiec-
tiue, quatenus per prius intellectio diuina ad vnum, quam
ad aliud terminatur. concedo. formaliter, id est, pre-
posita vna cognitione vnius obiecti, in aliam cognitionem
formalem alterius obiecti, transit; nego. nam cum in
intellectu diuino vna sola sit omnium ~~cognoscibilium~~
intelligibilium intellectio, nullo modo transit de cogniti-
one in cognitionem formaliter; sed solum obiectiue,
quatenus eadem met intellectio, que primo ad vnum
terminatur, secundo terminatur ad aliud. et idem
ad minoris probationem respondeo. vnde nego conse-
quentiam.

15 Sed contra dices. siue per vnicam, siue
per multiplicem cognitionem, vere, et proprie Deus
vnum cognoscit per aliud. g. vere, et proprie discuxit.
antecegens patet ex dictis; nam per essentiam diuinam,
tamquam

tamquam per obiectum eius primum, et causam
 cognoscit suas divinas perfectiones; et omnia alia
 intelligibilia, quae in ipsa eminenter, et virtualiter
 continentur. consequentia probatur. nam cognoscere
 unum per aliud, est discurre de uno in aliud; sed
 intellectus divinus unum cognoscit per aliud, omnia
 enim, quae cognoscit per suam essentiam, et naturam
 per prius cognitam cognoscit: q. verè, et propriè discurret.

76

Respondeo concedendo antecedens, et negando
 consequentiam; et ad eius probationem respondeo,
 distinguendo maiorem. cognoscere unum per aliud,
 est discurre de uno in aliud, si unum, et aliud per
 eandem met cognitionem cognoscantur, ut patet
 in divino intellectu, nego maiorem: si cognoscatur
 unum per aliud, et distincta cognitione, qua cog-
 noscitur unum, cognoscatur et aliud, omitto. unde
 concedo minorem, et nego consequentiam

77

Secunda arguitur ex scoto, q. 1. prologi
 ex reportatis, art. 1. §. quarta conditio, sub num. 4.
 et q. 26. ex 12. metaphysice. §. ad tertium sub num. 3.
 illi intellectui competit propriè discurre, cui com-
 petit procedere de noto ad ignotum, siue de cognos-
 cere unum, ad cognoscere aliud, quod si b. antea

erat ignotum; sed intellectui diuino competit procedere
de noto ad ignotum, siue de cognitione essentie diuine
ad cognitionem suarum perfectionum, que sibi antea
erant ignote: ^{ergo} intellectui diuino competit proprie
discutere. maior ex parte habetur a scoto lococitato.
minor ex dictis habetur, num. 21. et 22. Vbi diximus,
quod ex intuitione, siue cognitione comprehensiva
essentie diuine, tamquam ex priori noto procedit
intellectus diuinus in cognitionem scientificam
suarum perfectionum. consequentia est legitima:

arg. 8

8 Respondeo distinguendo maiorem:
illi intellectui competit proprie discutere, cui
competit proprie procedere de noto vno actu, ad
cognoscendum ignotum per alium actum. conce-
do maiorem. cui competit procedere de noto
vno actu, ad cognoscendum ignotum per eun-
dem actum; nego maiorem. et isto modo com-
petit diuino intellectui de noto ad ignotum pro-
cedere. nam quamuis pro illo signo, quod diuina
intellectio terminatur precise ad diuinam essen-
tiam, non terminatur ad perfectiones diuinas,
neque ad alia cognoscibilia, et ista aliquo modo
ignota

ignota dicantur intellectui diuino pro illo primo signo: tamen quia in secundo signo eadem cognitio, que in primo signo terminabatur ad essentiam precise, transit ad cognoscendas diuinas perfectiones, non dicitur proprie procedere de noto ad ignotum, eo modo, quo requiritur ad verum, et formalem discursum, qui, ut dictum est, plures actus requirit: ad minorem eadem distinctione respondeo. Unde nego consequentiam.

19

Quibus addo, quod quamuis cognoscibilia ab intellectu diuino ordinem seruent in terminando diuinam cognitionem: ita quod primo essentia diuina tamquam primum cognoscibile cognoscatur, et secundo illa perfectio Dei, que primo competit Deo, et est illi intimior, et tertio, alia perfectio, que immediatius sequitur primam, et sic de alijs, ut num. 13. et 33. manet dictum. tamen improprie dicuntur ille perfectiones secundarie, Deo ignote pro illo primo signo, quo cognoscitur essentia, et ipse non cognoscuntur. quia adhuc, quod aliqua entitas dicatur proprie ignota pro aliquo signo, necesse est, quod pro illo eodem signo, quo non cognoscitur, sit cognoscibilis ab illo eodem intellectu, qui illam non cognoscit. et cum tales diuine perfectiones

non sint pro illo primo signo cognoscibiles, sed
pro signo sequenti; inde fit, quod pro illo primo signo
improprie ignote dicantur: nam si pro illo signo
non cognoscuntur, non est, quia ipse cognoscibiles
sunt, et intellectus defectu virtutis intellectus illas
non cognoscit; hoc enim repugnat infinito intel-
lectui, sed quia ille non sunt cognoscibiles, nisi
in secundo signo, ideo intellectus diuinus illas
non nisi in secundo signo cognoscit. de quo infra.

80

Secundo arguitur. intellectus diuinus cog-
noscit visibilitatem esse demonstrabilem de homine,
demonstratione propter quid, et apriori: ergo intellectus
diuinus cognoscit discursiue visibilitatem demon-
strabilem de homine. antecedens est certum, nam,
non est illa creatura inuisibilis in conspectu eius,
omnia nuda, et aperta sunt oculi sui. ut Pau-
lus ad hebreos, cap. 4. ait: consequentia probatur.
cognoscere passionem demonstrabilem esse de
subiecto; est, illam de tali subiecto demonstrare;
sed demonstrare, est syllogistice discurrere;
demonstratio enim, est syllogismus faciens scire:
ergo si intellectus diuinus cognoscit visibilitatem
demonstrabilem esse de homine, syllogistice
discurrit

discussit.

81

Respondeo distinguendo antecedens. intellectus diuinus cognoscit demonstratiue, demonstratione propter quid, irribilitatem esse demonstrabilem de homine: nego antecedens. nil enim intellectus diuinus demonstratiue cognoscit, sicut nec discussiue. nam demonstratiue cognoscere, est cognoscere media demonstratione, et syllogismo scientifico, siue faciente scire; quod neceaxio affect pluralitatem actuum cognoscendi, qui in Deo non reperiuntur. intellectus diuinus cognoscit Vnico actu, et simplici intuitu, irribilitatem esse demonstrabilem de homine, ab intellectu, qui est demonstratiuus, ac discussiui, qualis est creatus, et non diuinus ob rationes iam dictas: concedo antecedens; et nego consequentiam.

82.

Ad eius autem probationem respondeo, negando maiorem. nam cognoscere passionem esse demonstrabilem, non est formaliter illam demonstrare, sicut cognoscere discussum, non est discussare, nec cognoscere fictionem, est fingere; nec cognoscere negationem, est negare; sed solum est, cognoscere, quod potest intellectus creatus demonstratiuus, et discussiui facere circa

talem passionem, quæ demonstratiue ab illo, et discursiue
nata est cognosci.

83 Sed contradices: lo modo cognoscit
Deus risibilitatem hominis, quo ipsa risibilitas cognos-
cibilis est in se; sed talis risibilitas est in se cognosci-
bilis demonstratiue, et discursiue. ~~ergo~~ demonstratiue,
et discursiue illam Deus cognoscit. Maior ex se
patet; nam si Deus non cognosceret omnia cognosci-
bilia eodem modo, ac cognoscibilia sunt. ~~ergo~~ alio modo,
ac sunt in se cognoscibilia, cognosceret, et sic decipere-
tur. nam decipi, nil aliud est, quam cognoscere res,
aliter, ac cognoscibiles sunt. minor est euident; conse-
quentia legitima est. ~~ergo~~ ergo &c.

84 Et confirmatur. nam de ratione infi-
nitè cognoscentis, non solum est, quod cognoscat
omnia cognoscibilia, etiam si sint infinita, sed
quod cognoscat illa omnibus modis, quibus cog-
noscibilia sunt; sed passionem sunt cognoscibiles
demonstratiue, et discursiue: ~~ergo~~ ergo isto modo discursiue,
et demonstratiue illas cognoscit Deus.

85 Respondeo distinguendo maiorem. lo
modo cognoscit Deus risibilitatem hominis,
quo ipsa in se cognoscibilis est, perfecte, et

sicut est; concedo. nam como, quo res est, cognoscitur
ab intellectu perfecte cognoscente: como, quo ipsa
cognoscibilis est ab intellectu imperfecte concipiente;
nego. nam etiam si intellectus creatus humanus ob
suam limitationem cognoscat Angelum admodum
iuuenis, et Angelus instar iuuenis sit a nobis cognos-
cibilis; non tamen a Deo, qui Angelum, ut in se est,
et non aliter ac est, perfectissime cognoscit. unde si ly-
modus cognoscibilitatis sumatur obiective ex parte
obiecti, perfectissime cognoscitur a Deo sicut est; si
sumatur ex parte modi cognoscendi limitate, falsissi-
mum est.

86

Sicut esset falsus hic modus arguendi?
Deus cognoscit hominem, ut homo cognoscibilis est;
sed est cognoscibilis finite. ergo finite et limitate
cognoscit illum Deus. Vbi si finite sumatur obiec-
tive, verum est, quia homo, quid finitum, et limi-
tatum est: si vero sumatur formaliter ex parte
cognitionis cognoscentis, falsum est. cum cognitio
Dei infinita formaliter sit. unde nego, quod falleret
Deus, si cognoscibilia non cognosceret, como, quo
cognoscibilia sunt, respectu intellectus imperfecti,
qualis est creatus; immo si ita illa cognosceret,

falleretur, et imperfectè ea cognosceret.

87

Ad confirmationem autem argu-
menti num. 84 positam, respondeo, quòd bene verum
est, quòd de ratione infinite intelligentis, non solum
est cognoscere infinita, etiamsi infinita forent, sed
cognoscere omnibus modis, quibus cognoscibilia
sunt, id est, perfectissime comprehensivè, ita ut nil
obiecti lateat cognoscentem, sed quod in illo for-
maliter, virtualiter, vel eminentialiter est,
cognoscat, tanta intellectualitate se tenente ex
parte actus, quanta est intelligibilitas passi-
va ex parte obiecti: et hoc est cognoscere rem
omnibus modis, quibus cognoscibilis est; non
vero est de ratione infinite intelligentis, quòd
si res est cognoscibilis imperfectè, et abstrac-
tivè ab intellectu creato, illativè, et abstractivè,
et imperfectè ab infinito cognoscente cognoscatur.
+ hoc immo contra rationem infinite cognoscentis esset.

88

At quia, quædam equivocatio puen-
tis latet in præfatto modo arguendi, est maxime
notandum: quòd duplex cognoscibilitas datur in
rebus, alia intrinseca, et extrinseca alia. cognos-
cibilitas intrinseca est passio, siue proprietas
intrinseca

intrinsicam rei, secundum quam, est nata res cognosci
sicuti est, a quocumque intellectu illam, ut talem concipi-
 ente: cognoscibilitas extrinseca, est quaedam potentia
 passiva, quam habet res ad denominari cognita, non se-
 cundum quod ipsa intrinsicè cognoscibilis est passivè;
 sed secundum quod a potentia quacumque cognoscitiva
 permissivè cognosci potest, vel talis potentia decipiat,ur,
 siue imperfectionem attingat, siue non.

89 **¶** Primo modo cognoscatur res, secundum
 cognoscibilitatem intrinsicam, siue secundum quod
 ab intrinseco petit cognosci; rectè, et verè cognoscitur,
 si **¶** secundo modo cognoscatur, non secundum quod
 ab intrinseco petit cognosci, sed secundum quod per-
 mittit cognosci ab intellectu, qui imperfectè, et non sicuti
 est, illam attingit, imperfectè, et falso cognoscitur: et sic,
 ista propositio potest distingu. res cognoscitur a Deo
 omnibus modis, quibus cognoscibilis est; cognosci-
 bilitate intrinsicam, et obiectivè, siue secundum quod
 ab intrinseco cognoscibilis est; Verum: secundum
 quod ab extrinseco potest cognosci; falsum. nam aliter
 ac est, abstractivè, et finito modo potest cognosci ab intel-
 lectu creato; et neutro horum modorum potest cog-
 nosci ab intellectu increato, quia hoc potius derogat

¶
 vero

eius infinitam perfectionem, quam illam adstruit.
dicta si bene perpenduntur, facile alia argumenta
soluentur.

90 Quarto arguitur contra nostram secundam
conclusionem num. 6. positam, in qua asserimus,
quod intellectus diuinus, quamuis non formaliter,
virtualiter saltem, vel eminentialiter est discursiuus.
illa entitas, quæ in suo formalissimo, et quidditativo
conceptu est imperfecta, siue dicit imperfectionem,
nequit virtualiter, nec eminentialiter contineri in
Deo; sed ex dictis in prima conclusione; discursus
in suo quidditativo, et essentiali conceptu dicit
imperfectionem: ^{ex} g. neque virtualiter, neque emi-
nentialiter reperitur in Deo: ^{ex} g. Deus neque emi-
nentialiter est discursiuus.

91 Maior probatur. ita repugnat cum infi-
nita perfectione formalis, formalis imperfectio, sicut
cum infinita eminentialiperfectione, eminentialis
imperfectio; sed prima nequit contineri in Deo: ^{ex} g.
nec secunda. et confirmatur. nam non est mi-
nus inconueniens, quod Deus dicatur formaliter
imperfectus ab imperfectione in ipso formaliter
existente, quam quod dicatur eminentialiter
imperfectus

imperfectus ab imperfectione eminenter in illo contenta:
 e.g. sicut prima repugnat Deo, ita et secunda: g. sicut es-
 set in Deo formalis imperfectio esse discursivum forma-
 liter, ita esset eminentialis imperfectio in illo, esse dis-
 cursivum eminentialiter. et roboratur; nam non alia
 ratione peccatum, ut peccatum, vel malum, ut malum
 nequit contineri nec formaliter, nec eminentialiter in
 Deo, nisi quia malum, et peccatum, ut talia sibi repug-
 nant; sed etiam imperfectio formalis discursendi
 Deo repugnat: g. nec virtualiter potest in illo conti-
 neri.

92

Respondeo ad argumentum, distinguendo ma-
 iorem illa entitas, que in suo quidditativo, et essentiali
 conceptu est imperfecta, siue dicit imperfectionem precise,
 non est ponenda in Deo, concedo maiorem: que dicit imper-
 fectionem simul, et perfectionem, iterum sub distinguo:
 secundum conceptum imperfectionis, quem dicit, non
 est in Deo ponenda, concedo maiorem: secundum concep-
 tum perfectionis, quem dicit, non est in Deo ponenda,
 nego maiorem. unde quamvis intellectio creata, loquod
 accidens dicat imperfectionem, et similiter secundum
 quod limitata, et neutro modo ex dictis ponatur in
 Deo; tamen loquod, secundum quod intellectio est,

dicat perfectionem, ponitur in deo secundum istum
conceptum, et non secundum illum. hoc enim est
ponere perfectionem creatam in deo, seclusis imper-
fectionibus, quibus est admixta.

93

Ad minorem autem eadem distinctione
respondeo. discussus formalis dicit in suo quidditativo
conceptu imperfectionem, precise, nego minorem:
dicit imperfectionem simul, et perfectionem dis-
cussendi, concedo minorem: q. non est ponendus dis-
cussus in deo. secundum imperfectionem, quam
dicit, concedo consequentiam: secundum perfectio-
nem suam, seclusa imperfectione, qua sua perfectio
est admixta, nego consequentiam.

94

Ad maioris autem probationem, num. 91
positam, respondeo, concedendo totum primum dis-
cussum, maiorem, videlicet, minorem, et consequen-
tiam, in sensu explicato, quod, videlicet, imperfectio
ut talis, que nullam perfectionem habet admixtam,
non est ponenda in deo, nec formaliter, nec eminentia-
liter; ceterum, nego quod perfectio, que cum imper-
fectione est admixta in creatura, seclusa illa
imperfectio, non sit in deo ponenda: et cum
discussus in suo quidditativo, et essentiali
conceptu

conceptu, et dicat perfectionem cognitionis, et dicat
imperfectiōnem limitationis, et compositionis, secun-
dum primum conceptum ponendus est in Deo, etiam si
secundum istum sit ab illo relegandus.

95

+ con

Concedo similiter confirmationem ibidem

positam, videlicet, quod non est minus inveniēns, quod
Deus dicatur formaliter imperfectus, ab imperfectiōne
existente in illo formaliter, quam quod dicatur emi-
nentialiter imperfectus ab imperfectiōne in illo eminen-
tialiter contenta; et nego consequentiā ex isto ante-
cedenti illatam, videlicet, quod sicut esset imperfectio
formalis in Deo, discursus formalis compositus; ita
esset in illo imperfectio eminentialis discursus emi-
nentialiter in illo repositus. et ratio est manifesta, nam
discursus formalis, qui ex pluribus coalescit actibus,
dicit perfectionem, et imperfectiōnem, dicit perfectionem
cognitionis, et dicit compositionem, et limitationem
formalem: at vero discursus eminentialis solum dicit
illam perfectionem cognoscendi, quae eo quod eminen-
tiori modo sit in Deo contenta, excludit limitationem,
et compositionem. et sic nullam dicit imperfectiōnem,
immo maximam perfectionem.

96

Quod patet evidentissima instantia

intellectio enim creata dicitur in tantam limitationem,
ratione cuius impossibile est quod in Deo formaliter repe-
riatur: at vero intellectio creata eminenter contenta in
diuina intellectione, nullam dicit limitationem, im-
mo virtutem infinitam in cognoscendo, eo quod intel-
lectio creata eminentialis sit ipsa met diuina, et
infinita intellectio, et non aliquid ab ea distinctum,
que, eo intellectio creata eminentialis dicitur, quia
quod potest intellectio creata formalis, illa potest
eminentiori modo, scilicet, modo infinito: similiter
imperfectio, et limitatio foret, quod Deus esset formaliter
homo, Leo, petra &c. sed quod Deus omnia ista, et
plura alia sit virtualiter, nullam imperfectionem
inualuit, immo suam exaltat perfectionem infini-
tat

9) Ad roboracionem autem argumenti res-
pondeo concedendo maiorem, videlicet, quod malum
ut malum, et peccatum ut peccatum, tam formaliter quam
eminentialiter Deo repugnant, nam cum hec ~~omnia~~
ut talia solum dicant malitiam precise, et priuatio-
nem boni, in summo bono quale est Deus, nec formaliter,
nec eminentialiter, nec virtualiter possunt reperiri:
at vero discursus formalis cum non solum dicat im-
perfectiorem

perfectiōem compositionis ex pluribus actibus, sed etiā
 perfectiōem cognitiōis, inde fit, quod licet secundū pri-
 mum conceptum à Deo excludatur, secundū ultimum
 conceptum perfectiōis in Deo debet poni.

98

Ex dictis deducitur pro pleniori intelligentiā
 questionis, quod discursus ut sic, prout abstrahit à formali, et
 eminentiali dicit perfectiōem, quæ nullam imperfectionem
 involuit: discursus enim intellectualiter, perfectiō intellec-
 tiva est; at vero discursus formaliter, id est compositivè
 per plures actus, dicit imperfectionem; et sic secundū istum
 conceptum excluditur à Deo, et secundū conceptum pre-
 cisum discursus ponitur eminenter in Deo, in quo perfectiō
 est eminenter discursus: Sicut cognitiō propriæ talis dicit per-
 fectiōem, et sic ponitur in Deo. Et cognitiō abstractiva dicit
 limitationem, et imperfectionem, et sic quamvis ponatur
 cognitiō secundū quod talis in Deo, non tamen ponitur
 cognitiō secundū quod abstractiva est, quia in isto redi-
 plicativè conceptu imperfectionem involuit. Et hec probat
 celebri difficultate, quæ plura desideraverit auctores
 consulat.

Articulus tertius Vtrum scientia diuina sit
 in Deo per modum actus primi, vel potius per
 modum actus secundi, vel utroque modo?

Cum ex dictis, scientia Dei sit sua

Unica, et infinita intellectio, quæ sit in presentiarum,

Ut autem hæc diuina intellectio, siue scientia sit in Deo

per modum actus primi, siue per modum potentie? ita

ut in Deo sit vere, et proprie potentia intellectiua con-

distincta ab actu diuine intellectiois? Vel potius

actus intellectiois infinite sit idem formalissime,

ac diuinus intellectus, ita ut nullo modo sit in Deo

intellectiua facultas per modum actus primi, sed

potius actus purissimus secundus intelligendi,

à potentia intellectiua solum penes nostrum

modum imperfectum concipiendi discretus,

siue distinctus? ..

Premittendum est tamen, quod

modo non controuertitur, utrum intellectio diuina,

vel diuinus intellectus sint de intra in se a Dei

constitutione, et ab illo formaliter indistincta;

de hoc enim infra agemus. sed solum est difficul-

tas, quæ agitur. utrum diuina intellectio, quæ

est ratio formalis cognoscendi in actu secundo,

in Deo sit ab ipso intellectu formaliter ex natura

rei distincta? ita ut per prius intelligatur in Deo

intellectus per modum actus primi, et postea

intelligatur

32
intelligatur intellectio diuina intelligens
in actu secundo.

101

circa quam difficultatem duplex
versatur opposita sententia, prima est, que affirmat,
nullam esse in Deo potentiam intellectiuam, siue intel-
lectiuam facultatem ab actu secundo intelligendi pre-
cisam, siue ex natura rei distinctam, sed potius eandem
formalitate. solum penes nostrum modum concipi-
endi diuersam, esse intellectum diuinum, et eius intel-
lectionem. hanc tertia sententiam Suarez tomo 2.
suz metaphisice, disp. 30. sect. 15. num. 8. et tomo de
Deo Vno, et diuino, tract. 1. lib. 3. cap. 1. Gabriel in primo
dist. 35. dubio primo ad primum: Arrubal disp. 28. caps.
Herice disp. 2. cap. 2. §. 2. Ruvi tomo de scientia. disp. 3.
sect. 2. et alij quam plures, estque sententia nostri
cardinalis Mueoli in 1. dist. 35. art. 3. Vbi docet
non sine figmento, posse ~~esse~~[†] actum primum intel-
ligendi in Deo, ~~per~~ ab actu secundo intelligendi
distinctum qualiter cunque, quibus subscribit
noster Briz. eno tomo 2. contrauentia 11. de scien-
tia Dei. dist. 1. art. 1. §. quare. fol. 6. et controuentia
eadem, disp. appendice. art. 1. de actualitate attributi
Voluntatis §. suppono, num. 2. fol. 41. quem sequuntur

+ concipi?

quam plures scotiste in suis manu scriptis.

secunda vero sententia affirmat,

quod in Deo vere, et proprie datur potentia, siue

facultas intellectiva ex natura rei ab intellectu

distincta, ita ut sint ibi actus primus, et actus

secundus intelligendi, ante omnem intellectus

operationem, quorum neuter est de conceptu

formali, et quidditatiuo alterius. hanc doctrinam

natura sententiam noster Philosophus, tomo 1. in pri-

mam partem, disp. 26. de scientia Dei, art. 1. §.

dicimus secundo, num. 5. fol. 356. felix tract. de

scientia. cap. 1. difficultate 2. §. dico. num. 3.

fol. 7. noster Smising de Deo vno. tract. 3. disp. 2.

num. 13. et alij quam plures scotiste, tam ex anti-

quis, quam ex modernis. et ex opposita familia

Molina. 1. parte. q. 41. art. 4. Vasquez in primam

partem, disp. 119. cap. 3. Valentia disp. 1. q. 26. Gra-

nados. Alarcon, et alij. quamvis isti solum conce-

dant distinctionem rationis ratiocinantis inter

intellectum diuinum, et eius intellectionem,

sicut et inter essentiam, et attributa. quam distinc-

tionem rationis noster Aureolus, Vbi supra negat,

siquidem nullam, nec rationis ratiocinantis ad-

mittit.

mittit.

103

Quo ergo primam conclusionem pro
 responsione quesiti in Deo datur verè, et proprie potentia,
 siue facultas intellectiva ab actu intelligendi ex natura
 rei distincta. hanc statuo conclusionem contra autho-
 res pro prima sententia relatos num. 101. eam que
 iudico non solum principij Scoti, et doctrine confor-
 mioram; sed de eius mente expressam, ut iam, iam
 ex eius fidelissimis verbis demonstrabo.

104

Probatu primo auctoritate. D. subt. qui
 1. report. dist. 35. q. 1. art. 2. §. dico sub num. 18. fol. 191.
 postquam ait: dico ergo quantum ad istum articulum,
 quod intellectus, et intelligere sunt ibi ex natura rei,
 videlicet, perfecte, et actualiter. num. 19 addit: Est ergo
 intellectus, et intelligere in Deo ex natura rei perfecte-
 sime, et actualissime, quod ostendo: intellectus pre-
 cedit intelligere, sicut naturaliter potentia precedit
 aliquomodo actum, et principium, vel causa precedit
 principiatum, vel effectum: 1. intellectus non est ibi per
 quodcumque intelligere, quia potentia non est per actum,
 qui necessario presupponit potentiam, quia tunc esset
 circulus inessentialiter ordinatus: 2. ex menti Scoti
 intellectus diuinus presupponitur ad diuinam intel-

lectionem: q̄ non sunt eadem formalitas. patet quia
idem respectu eiusdem requirit esse prius, et posterius,
presuppositum, et postpositum.

105. Secundo probatur ex alijs non minus
perspicuis verbis eiusdem D. subt. eiusdem questi-
onis, et infine eiusdem art. V. teneo. num. 23. Vbi ait:
teneo ergo, quod intelligere, et intellectus sunt in
Deo formaliter, et actualiter, et distincte ex natura
rei, et non tantum virtualiter, vel potentialiter,
vel modo confuso, ut quasi emanantur de potentia
ad actum distinctum opere intellectus negociantis,
quia utrumque est formaliter infinitum; infinitum
autem formaliter in nullo continetur, ut in potentia.
et tamen non sequitur ex hoc, quod non distin-
quantur ex natura rei. quid de mente Scoti expre-
ssius? hoc idem docet Scotus eadem q̄. et art. §. respon-
deo num. 25. et V. respondeo, sub num. 36. fol. 191. Vbi ait:
ex eo quod intellectus sit propinquior, et proximior
diuine essentie, quam intellectio, concludit, quod est
illa perfectior. Vide etiam Scotum in 1. sent. oxoni-
ensi dist. 2. q̄. 2 §. ostenso de intelligere, num. 2. fol.
269. et dist. 13. eiusdem primi. §. alia est opinio ad
questum, V. confirmatur. sub num. 14. fol. 903.

et V.

et V. preterea: et V. quod autem, nam. 18.

106

Tertio probatur non minus efficaciter
ex eodem Scoto. q. 1. quodlib. 6. de secundo membro V.
textu ratio, num. 12. fol. 12. Vbi hinc ponit Verba: nullus
intellectus habet esse actuale proprium, et proximum intel-
lectus per aliquem actum intelligendi convenientem
sibi, vel supposito secundum ipsum: hoc patet. quia
omnis actus intelligendi, vel naturaliter perexigit
intellectum, cuius est, habentem proprium actuale
esse intellectus; vel saltem coexigit, ita quod nullo
modo tale esse actuale proprium intellectus, nec aliquid
per se inclusum in tali esse actuale, per actum intel-
ligendi ipsi intellectui attributum, quia omnis actus
est posterior, et ideo perexigit suum prius: ergo in deo
intellectus, et intellectus suum proximum esse actuale,
nec aliquid per se inclusum in illo esse, non habet
per se esse per intelligere diuinum. tractenus Scotus.
Vide Sichetum supra ista Verba num. 29. fol. 18.
¶ textu ratio. 8.

107

quarto probatur conclusio ratione
deducta ex verbis relatis Scoti. intellectus essentia-
liter per se supponitur ad intellectionem, tam in crea-
tis, quam in diuinis: ergo intellectus, ut talis distinguitur

ex natura rei ab intellectu: antequam probatur. actus
primus essentialiter presupponitur, siue per se intelligitur
ad actum secundum; sed intellectus ut talis est actus
primus, et intellectio ut intellectio, est actus secundus:
ergo intellectus essentialiter presupponitur ad intellectu-
nem: maior ex se patet, nam actus primus prout talis
dicit ordinem prioris ad actum secundum, et ad posteri-
orem: minor ex se constat, nam intellectio ut talis est
actus secundus, sed non voluntatis, nec alterius facul-
tatis ab intellectu: ergo est actus secundus intellectus:
ergo et intellectus est actus primus respectu intellectio-
nis: ergo est ab illa distinctus ex natura rei: patet conse-
quentia, quod est prius essentialiter alio, nequit esse
idem formaliter cum illo alio. patet, quia idem res-
pectu sui prius nequit esse essentialiter prius seipso:
ergo si est prius essentialiter, est prius respectu alterius,
quod formaliter non est ipsum.

108.

Et confirmatur. intellectio est actus
intellectus: ergo est posterior ipso intellectu: probatur
consequentia: omnis actus reddens aliquod subiec-
tum, vel quasi subiectum formaliter tale: necessario
supponit ipsum subiectum, vel quasi subiectum,
quod denominat, et reddit tale; sed intellectio
divina

divina est actus reddens intellectum divinum formaliter
 intelligentem: ^{ergo} necessario supponit intellectum divi-
 num, quem formaliter denominat, et reddit intelligentem:
 maior probatur, nam ut diximus supra num. 13. ex
 Scoto. q. 1. prologi Parisiensi, art. 4. §. quantum ad istum
 articulum, nam 43. et q. 14. quodlib. et q. 1. eiusdem,
 §. de secundo art. 5. tertia conclusio, num. 16. fol. 20.
 et in 1. report. dict. 39. q. 1. art. 3. §. respondeo. Et dico
 5. respondeo, sub num. 22. fol. 195. Et in 2. dist. 16. q. 1.
 §. sed quia, 5. preterea, num. 18. fol. 112.: quem cumque
 ordinem haberent aliqua si essent distincta realiter,
 eundem ordinem habent ubi non sunt distincta
 realiter, sed si intellectio divina esset actus realiter
 distinctus, et divinus intellectus esset proprie eius
 et essentialiter subiectum, illa necessario esset illo posterior, et
 iste ad illam presupponeretur: ^{ergo} etiam si intellectio
 divina a suo divino intellectu realiter non distingua-
 tur, habet ordinem posterioris ad illum, ut ad essentialiter
 prius: ^{ergo} est ab illo distincta ex natura rei.

quinto probatur. illa distinguuntur saltem
 formaliter ex natura rei, de quibus verificantur pre-
 dicata contra dictoria agere rei; sed huius modi
 sunt intellectus divinus, et eius divina intellectio:

ergo intellectus, et intellectio in deo distinguuntur formaliter
ex natura rei: maior ex se patet, nam de eadem for-
malitate nequeunt duo contra dictoria verificari.
minor probatur. nam ut ait Scotus. q. 1. quodlibet. §. contra
ista. V. secunda ratio innititur, sub num. 20. fol. 28.
et dist. 2. q. 1. §. secundus articulus, num. 15. fol. 321.
et in. 1. dist. 2. q. 1. §. obijciunt, V. ad secundum dubium
dicto. num. 22. fol. 321. et §. contra ista instatur. V. ad
tertiam instantiam. sub num. 25. et V. respondeo, sub
num. 26. Verbum diuinum pro ducitur per intellectum
diuinum, et non producitur per diuinam intellectio-
nem, immo si per impossibile Patet non intelli-
get, adhuc diceret, siue Verbum diuinum generaret:
ergo a parte rei verificatur, quod intellectus diuinus sit
Verbi diuini productus, et quod diuina intellectio
non sit productiua diuini Verbi: sed esse productiuum
Verbi, et non esse productiuum Verbi sunt contradictoria:
ergo de intellectu, et intellectione diuina verificatur
a parte rei praedicata contradictoria: q. sunt ex natura
rei non idem.

Et quod hec sit mens ex parte Scoti in q. 1.
ex 1. nuper citata, patet, nam cum §. contra ista insta-
tur. V. praeterea num. 24. obijceret contra se, quod memoria
Patris

Pater, quæ est intellectus generans, et fecundus, diuina
 essentia in ratione obiecti intelligibili, non est quid
 realiter distinctum ab intelligentia Patris: et sic
 negando quod intelligentia Patris sit Verbi diuini
 productiua, negat quod memoria Patris sit produc-
 tiua Verbi: et sic idem approbat, quod improbat, et
 negat. V. ad textum instantiam, sub num. 25. sic ad
 objectionem respondet.

111

Ad textum instantiam cum dicitur
de differentia memoriæ, et intelligentiæ, dico, quod
illi aduersarij non ponunt differentiam realem
inter intellectum, et voluntatem Patris; et tamen
habent concedere tantam differentiam, quod alte-
rum potest esse principium elicitiuum alicuius
productionis, cuius alterum non potest esse prin-
cipium elicitiuum formale: igitur licet non dif-
ferant realiter memoria, et intelligentia Patris,
est tamen tanta differentia inter illa, quod alte-
rum potest poni principium elicitiuum alicuius
productionis, cuius reliquum non ponatur prin-
cipium elicitiuum formale. hec Scotus. sed ex eo
quod intellectus diuinus sit principium generationis
Verbi, et voluntas non sit principium generationis

Verbi evidenter concluditur distinctio ex natura rei
inter intellectum diuinum, et diuinam Voluntatem:
ergo ex eo quod ponatur ab Scoto, quod intellectus diuinus est
principium productionis Verbi; et quod intellectio diuina
non est principium formale productionis Verbi, evidenter
concluditur in sententia Scoti distinctio ex natura rei
inter intellectum, et intellectionem.

112.

Et confirmatur. intellectio, ut intellectio
est, prout a creata, et increata abstrahit, est ratio formalis
intelligendi, et constituendi intelligentem formaliter:
intellectus, ut intellectus est, prout a creato, et increato
abstrahit, non est ratio formalis intelligendi, nec
constituendi illum, in quo est formaliter intelligen-
tem: q. intellectio, ut intellectio est, non est formaliter
intellectus: q. in Deo non est formaliter intellectus
idem, quod intellectio. patet consequentia. nam et
ait Scotus in 1. dist. 8. q. 4. 5. ad questionem respondeo,
et dico. num. 11. fol. 166. quotiescunque aliqua secundum
suas rationes communissimas, et abstractas non se in-
cludunt, vel sunt non idem, in quo cunque inuenian-
tur, etiam in infinito sunt non idem: patet quia
infinitas non variat rationem formalem rei cuius,
et infinitas; sed intellectus ut sic non est formaliter
intellectio

intellectus ut sic, nec e converso: ~~ergo~~ in quo cunque
inveniuntur, etiam in infinito sunt non idem.

113

Sexto probatur. si propter aliquam
rationem non esset ponenda in Deo potentia intel-
lectiva distincta ab actu formali intelligendi: maxi-
me, quia potentia ut talis arguit imperfectionem poten-
tialitatis; sed ratio est nulla: ^{ergo} minor probatur quia
in Deo ponitur apud omnes potentia generativa, distinc-
ta ab actuali generatione: ^{ergo} etiam poterit poni in Deo
potentia intellectiva, distincta ab actuali intellectione.
patet consequentia nam in utraque par militat ratio.

114

Vitio secundam conclusionem. in Deo
non solum datur scientia per modum actus secundi,
sed etiam per modum actus primi, à secundo formaliter
distincti, non solum quatenus intellectus divinus, ut
actus primus à sua divina intellectione formali distin-
gitur ex natura rei, ut nuper diximus. sed quatenus
intellectus divinus fecundatur à divina essentia in
ratione obiecti intelligibilis; quatenus divina essen-
tia in ratione ~~in ratione~~ cognoscibilis movet per
prius divinum intellectum ad cognitionem sui,
et omnium, quæ à scientia divina cognoscuntur
in secundo signo post motionem.

Ita Scotus expresse in. 1. dist. 2. q. 1. 8.
objicitur contra istam deductionem. V. ad secundum du-
bium. num. 22. fol. 32 v. Ibi postquam. V. ad primum.
sub num. 21. sic apponit verba: respondeo, quod hoc
totum, intellectus habens obiectum actu intelligibile
sibi præsens, habet rationem memorie perfecte in
actu primo, quod, scilicet, est immediatum principium
actus secundi. ait. ad secundum dubium dico, quod
memoria in Patre est principium operatum Patris,
quo, scilicet, ut actu primo Pater formaliter intelligit
ut in actu secundo ~~ex~~ *ex mente Scoti intellectus*
gravidus, et secundus diuina essentia in ratione
obiecti intelligibilis est scientia in actu primo,
sive memoria, qua in secundo signo proxumpit
in actum secundum intelligendi.

Probatum ratione. ibi datur proprie
scientia in actu primo, Vbi datur actus primus pro-
prie scientie; sed intellectus diuinus quatenus
habet essentiam diuinam sibi præsensem in ratione
obiecti intelligibilis, est vere, et proprie actus primus
scientie: ergo in Deo Vbi datur ista actus primus scientie,
datur vere, et proprie scientia in actu primo.

Argumenta Contra dicta.

Primo arguitur contra nostram
primam conclusionem num. 103. positam in qua as-
serimus, in Deo dari Verè, et propriè potentia intellecti-
ua ab actu intelligendi ex natura rei distincta. authorita-
te dñi Augustini, qui lib. 11. de trinitate, cap. 5. lit. G. ait:
cum dicitur Vivens, et intelligens, quod est utique sapiens,
hoc idem dicitur; non enim percipit sapientiam, qua
sit sapiens, sed ipse sapientia est. ex mente Augustini
divinus intellectus non percipit sapientiam, qua sapiens
est, sed ipse, ipsa sapientia est: q. non distinguitur forma-
liter a divinus intellectus à divina intellectu.

Et confirmatur ex alijs verbis sancti Doct.
ibidem paucis interiectis, quæ talia sunt: Vivens, sa-
piens, potens, speciosus, iustus, bonus, beatus, Spiritus;
horum omnium novissimum, quod posui quæ tantum
modo videtur significare substantiam, cetera vero huius
substantie qualitates; sed non ita est (ait sanctus) in
illa ineffabili, simplici natura; quid quid enim se-
cundum qualitates illi dñi videtur, secundum substan-
tiam, vel essentiam est intelligendum: absit enim ut
Spiritus secundum substantiam dicatur Deus, et bonus
secundum qualitatem, sed utrumque secundum sub-
stantiam, et sic omnia cetera, quæ commemoravimus.

secundum, et Spiritus non sunt distincta ex
natura rei in Deo. ~~et~~ nec sapientia est distincta ex
natura rei ab eius diuino intellectu. quod iterum
confirmari potest, ex cap. 6. eiusdem lib. Sub. lit. Y.
neque enim sicut nos de illo percipimus sapientiam,
ita Deus de aliquo, sed sua est ipse sapientia, quia
non est aliud sapientia eius, aliud essentia, cuius
est esse, quod sapientem esse.

119

Ad has, et similes auctoritates, que
adduci solent communiter pro contraria sententia,
respondeo primo, quod si predicta Augustini Verba,
in sensu, quem intendunt aduersarij, forent intel-
ligenda. non solum probarent, quod diuina intel-
lectio non esset ex natura rei à diuino intellectu
distincta, immo, quod neque ab eius diuina essen-
tia distingueretur, sed esset de eius quiddamatio
conceptu: sed quia hoc, aliqui ex Thomistica schola
non verentur admittere. aliter de mente Scoti res-
pondeo. quod Verissimum quidem est, quod Deus
est sua sapientia, sicut eius bonitas, iustitia,
beatitudo. &c. sed non formaliter, quasi omnia ista
de formali quiddamatio conceptu Dei sint intel-
ligenda, sed realiter, per identitatem realem,

cum

cum qua stat optime ~~est~~, quod una extaliōis diuinis
perfectionibus non sit formaliter alia, et si nec intellectus
sit formaliter sua diuina intellectio.

120

Et quod nec sit mens sancti ^{Doctoris} B. satis patet,
ex eius Verbis, dum ait, quod non percipit Deus suam
sapientiam, quasi sapiens, perceptio enim Veri non datur
inter illa, que realiter sunt idem, sed solum inter illa,
que realiter diuersificantur. et in hoc sensu ait cap. 6.
citato: neque enim sicut nos de illo percipimus sapien-
tiam, ita Deus de aliquo. supple sapientiam percipit.
nam nos percipimus sapientiam tanquam formam
realiter distinctam à nobis, qua formaliter sapientes
sumus, et denominamur, et Deus sua est sapien-
tia, non per receptionem, sed per realem identificati-
onem. Et hoc vult sanctus B. et non aliud.
Unde nego quod ex mente Augustini, intellectus
diuinus à sua diuina intellectuione formaliter non
distinguitur.

121

Secundo arguitur à Scotiſtis oppositum
opinantibus, auctoritate. B. subt. qui 1. sententi-
arum. dist. 7. q. unica. §. ad questionem igitur res-
pondeo. V. alio modo. Num. 8. fol. 688. explicans
quidnam sit potentia generatiua Patris, ait: alio

modo dicitur potentia diuisa contra actum, et
ista non est in Deo. Et idem docet Scotus. I. repert.
eadem dist. 1. q. 1. & respondeo, num. 4. fol. 68. dum
ait: secundo, potentia diuisa contra actum et
ista non est in Deo. Ergo ex mente Scoti nulla est in
Deo potentia ab actu ex natura rei distincta:
ergo potentia intellectiva ab actu intelligendi for-
maliter distincta Deo non est concedenda.

122.

Sed salua pace tantorum magistro-
rum, infirmo valde nituntur fundamento, cum
ex quadam ratione vniuersali, suo modo intellecta,
et non iuxta Scoti genuinum sensum inferunt
distinctionem formalem non dari inter intellectum
diuinum, et eius diuinum intellectum, cum
alias, vt supra vidimus, contrarium docet expresse.
Vnde respondeo admittendo, vt fas est simul, et vene-
rando prefata Scoti Verba absque aliqua limitati-
one, vel restrictione: et negando consequentiam
ex illis Verbis illatam, quod in Deo, videlicet, nulla
sit admittenda potentia ab actu formaliter distincta
quod enim exprefatis Scoti Verbis inferitur, solum
est, quod nulla sit in Deo potentia a suo actu diui-
nam esse vnum diuisum ab alio euidenter

concludit

concludit distinctionem realem inter taliter extre-
ma diuisa, quod et nos libenter fatemur. ceterum
non bene inferitur, essentia diuina non est ab attri-
butis diuisa: quod non est formaliter ex natura rei ab
illis distincta: mala profecto consequentia, ex ante-
cedenti indubitato. Unde concedo libenter, quod diui-
nus intellectus non est a suo actu diuisus, quia si
ab illo diuideretur, realiter ab illo distinctus foret, quod
non admittimus: et nego, quod ex natura rei a sua
diuina intellectione formaliter non distinguatur.

123

Terzio arguitur ratione fundamentali, ut
aiunt, a predictis Scotis: omnia que in Deo pertinent ad ean-
dem lineam, formaliter identificantur; sed intellectus, et intel-
lectio pertinent ad eandem lineam in Deo: ^{ergo} intellectus, et intel-
lectio formaliter sunt idem: ^{et} male adstruimus, quod sint
distincta ex natura rei formaliter. maior principium est aiunt
quod a Scoto frequentissime admittitur passim, inquam pluribus
locis sue doctrine, et a nullo Scotista negatur: minor vero pro-
batur, nam intellectus, et intellectio, ut ex se est compertum, sunt
de linea intelligendi, sicut et voluntas, et actus voluntatis de
linea volendi nuncupantur; sed unica est linea intelligendi
in Deo, sicut et una indistincta linea volendi: ^{ergo} ad eandem
lineam pertinent in Deo, tam intellectus, quam eius actus:

ergo nullatenus distinguuntur formaliter.

124

Et confirmatur. Ideo practicum, et Speculativum sunt formaliter idem in scientia Dei, quia ad eandem lineam scientie expectant et ideo scientia simplicis intelligentie, et scientia visionis solum distinguuntur in Deo per nostrum modum concipiendi, et non ex natura rei, quia ad eandem lineam pertinent: et similiter, ideo liberum, et necessarium sunt eadem formalitas indistincta ex natura rei in actu diuine voluntatis, quia ad eandem lineam volendi pertinent; sed similiter intellectus, et intellectio ad eandem intelligendi, siue intellectui lineam expectant: ^{ergo} pro eadem rationem non possunt distinguere ex natura rei.

125

Ecce validissimum aduersariorum telus, quod facilimo negotio potest frangi negando maiorem, quam principium frequenter Veritatum vocant apud Scotum, in cuius contextu nec legitur, nec inuenitur: quamuis omnes plus Scotum intelligant, non tamen omnes in eo, nec plures, nisi fallor, eaunt, seu inuenientur, qui plus quam ego, litteram, et textum Scoti legerint, et perlegerint, et tamen tale principium Scoticum nullibi inueni. neque aliqua collecta, vel dispersa, ex quibus talis propositio deducatur. quo semel

negato

negato, tota machina ruit, quæ illo nititur fundamento.
 hec enim est apud Scotum certissima, quod illa de quibus
 duo prædicata contradictoria verificantur, non sunt,
 nec possunt esse formaliter idem; quam restringere
 ad illa, quæ ad diuersas lineas expectant, et non ad
 illa etiam extendi, quæ ad eandem pertinent lineam,
 arbitrarium est, et forte sine fundamento sufficienti,
 quod non semel in publicis, et priuatis conuersionibus
 propugnauimus.

126

Admixto tamen, quod talis propositio ad-
 mittatur propter tantorum magistrorum auctoritatem,
 quam accipiunt, magis quam propter aliquam lumen-
 tem rationem, quæ ad illam accipiendam nos cogat.
Respondeo Quod duplex linea communiter assignatur in Deo,
 sicut et in creaturis: alia physica, metaphysica alia, hæc
 attenditur per prædicata metaphysica, seu metaphysicos
 conceptus, qui ad constitutionem metaphysicam, et quid-
 ditatiuam rei expectant, cuius modi sunt prædicata com-
 munita, generica, vel quasi generica, et prædicata
 differentia, quæ illa prædicata contrahunt, et deter-
 minant ad esse quidditatiuum talis. ut Vg. ratio entis,
 quæ ad esse substantię determinatur per differentiam
 per se itatis, ratio substantię, quæ ad esse spirituale

+ communia

determinatur per incorporeitatem, ratio viuentis; intel-
lectualis & et omnia illa, quae in aeterna linea prae dicamen-
tali collocantur.

121

Linea physica est, quae ex actu, et potentia
physica coalescit. sicut enim actus physicus substantialis
determinat potentiam physicam materię, non tanquam
differentia materię. materia enim non se habet vt
ratio communis respectu forme, nec forma, vt ratio parti-
cularis contractiva, et determinatiua metaphysica
materię. sed vt ratio actus physicę, physicam poten-
tiam materię per physicam informationem, et vnum
per se physicę compositum cum illa constituit: ita simi-
liter sublati imperfectionibus informationis, receptio-
nis, et compositionis, diuina attributa qualificant, et
exornant physicę diuinam naturam, et illam reddunt
formaliter iustam, beatam, sanctam, sapientem, volen-
tem & vnde illa prae dicata, quae ad lineam consti-
tutionis in Deo expectant, prae dicata quidditatiua, siue
de linea quidditandi metaphysicę appellantur. illa
vero, quae quasi informant, et constituunt formaliter,
quasi informatiue tale ad lineam physicam pertinere
dicuntur.

128

his prae dictis in forma ad argutentum
respondeo.

respondeo, distinguendo maiorem. omnia, quae in Deo
 pertinent ad eandem lineam metaphysicam, in
 Deo identificantur, siue sunt idem formaliter: tran-
 seat: omitto enim pro nunc, utrum ratio entis, substantia-
 lis viventis, intellectualis à se, quae ad eandem lineam
 metaphysice constitutionis diuinae naturae expectant,
 inter se sed distinguantur, vel non distinguantur forma-
 liter: illa, quae pertinent ad eandem lineam physicam
 in Deo, sunt idem formaliter, neque maiorem. immo eo quod
 ad eandem, vel diuersam lineam physicam expectant,
 petunt distinguere formaliter, sicut et diuina attributa
 ab essentia diuina distinguuntur, quia hec ut radix
 physica à qua emanant, supponitur ad illa, et illa
 reddunt diuinam essentiam formaliter talem, iustam,
 videlicet, bonam, Sanctam. &

129

Et cum intellectio diuina non pertineat
 ad lineam metaphysicam intellectus diuini, immo si
 intellectus diuinus diffiniretur, in eius quidditatiua dif-
 finitione minime poneretur, nisi ad summum de connotato;
 et idem dico de intellectione diuina. Vice Versa quod si talis
 diuina intellectio diffiniretur, in eius diffinitione essen-
 tiali minime poneretur intellectus, nisi de connotato;
 sed potius ad lineam physicam expectent; intellectus

+ Intellectio

tāquam physicū principium intellectiōis; et
intellectiō, tāquam forma physica formalitē reddens,
quasi in genere forme diuinum intellectum intelligen-
tem. hinc est quod diuina intellectiō necessariō ab
intellectu diuino distinguatur; nam contrarium esset
diuinas perfectiones confundere. contra sanctos Patres,
et catholicam Veritatem, vt docet expresse Scotus in
report. dist. 35. art. 2. dico ergo. V. sed ultra, num. 21.
et V. contra, num. 22. Vbi ostendit ex Damasceno lib. 1.
orthodoxe fidei. cap. 4. in Deo esse perfectiones in
quid, id est, de quidditate Dei, et in quale, quae essentiam
diuinam in esse secundario qualificant.

130 Ad minoris autem probationem respon-
deo, distinguendo maiorem. intellectus, et intellectiō
sunt de linea intelligendi, vel in actu primo, vel in
actu secundo, concedo: nam intellectus de linea intelli-
gendi est in actu primo, et non in actu secundo; intel-
lectiō vero de linea intelligendi in actu secundo, et
non de linea intelligendi in actu primo, sunt de linea
intelligendi in actu secundo, nego. nam intellectiō
est de linea actus secundi, et intellectus de linea intel-
ligendi in actu primo: vnde nego minorem, quod
vnicā sit in Deo linea intelligendi, et volendi, cum
tam

tam in intellectu, quam in voluntate duplex linea actus
primi, videlicet, et secundi reperiantur. et similiter
nego consequentiam.

131 **A**d confirmationem autem argumenti, num.
124. positam respondeo, quod illud de practico, et specu-
lativo non est ita certum, quod in scientia divina reperi-
atur. et de hoc infra: Scientia autem simplicis intelligentie,
et visionis, non de linea intellectus, sed de linea intellectionis
sunt, cum eadem met intellectio, que prout ad obiectum
necessarium terminatur, dicitur scientia simplicis intel-
ligentie, prout ad obiectum contingens terminatur, dicitur
scientia visionis: et idem dico de libero, et necessario in
actu diuine voluntatis: et sic cum omnia ista ad lineam
actus secundi, et non ad lineam actus primi pertineant,
nil mirum, quod non distinguantur; at vero intellectus,
et intellectionis, cum hec ad lineam actus secundi, ille vero
ad lineam actus primi expectent, non ad eandem, immo
ad diuersas lineas pertinent, et sic necessario distinguantur.

132 **S**ed contra dicitur: Vel illa, que ad
eandem lineam metaphysicam pertinent, identificantur,
siue sunt idem formaliter in Deo, quia precise pertinent
ad eandem lineam metaphysicam, vel quia ad eandem
lineam infinitam? non primum. quia linea meta-
physica

phyrca, propterea talis non habet identificare formaliter,
que ad talem lineam expectant, ut patet in linea
metaphysica viventis, et hominis, in qua predicata,
que ad metaphysicam eius lineam expectant, distin-
guntur formaliter. **¶** Secundum. scilicet, quia ad
lineam infinitam expectant, formaliter sunt idem,
sed tam infinita est in Deo linea physica predicatorum
intellectualium, quam linea metaphysica eorumdem
predicatorum. **¶** Si illa, que ad eandem lineam meta-
physicam intellectus pertinent, in Deo sunt idem for-
maliter ob infinitatem talis lineae; etiamque ad
eandem lineam physica intellectus expectant, ob
infinitatem talis lineae debent esse idem formaliter.

133

Respondeo in hypothesis admissa, quod
illa, que ad eandem lineam metaphysicam expectant,
in Deo sint idem formaliter, negando maiorem, quoad
utramque partem non enim quia linea est metaphysica,
neque, quia est infinita, ideo que pertinent ad talem lineam
sunt idem formaliter in Deo, sed quia pertinent ad eandem
lineam metaphysicam infinitam: ita ut ex utraque
ratione lineae, videlicet metaphysice, et infinitatis
una integra desumatux ratio, ad hoc ut predicata,
que ad talem lineam metaphysicam infinitam
expectant

expectant, idem sint formaliter: et una ratio sine altera non sit sufficiens ad talem identitatem.

134

Vnde quamvis infinitas sit ratio identificandi in Deo, quae cunque identificantur, non tamen est ratio sufficiens ad identificandas formalitates, quae ad lineam actus, et potentiae physicae expectant; licet sit ratio identificandi, quae ad eandem lineam metaphysicam pertinent: et ratio est conspicua, nam actus, et potentia physica in creatis realiter distinguuntur, ut patet de intellectu, et eius actu; et sic in Deo, in quo univè, et perfectioni modo continetur intellectus, et intellectio, satis erit, quod sint idem realiter: at vero quae ad eandem lineam metaphysicam expectant in creatis, sunt idem realiter. et sic in Deo, in quo infinitas invenitur, maiori identitate debent identificari, et sic debent esse idem formaliter, ne admittatur metaphysica compositio ex ratione generica determinabili, et ratione specifica determinante, quae cum simplicitate divinae naturae repugnat.

135

Vel dicite, si malueritis, quoddam illa, quae pertinent ad lineam physicam, quam illa, quae ad lineam metaphysicam expectant, sunt formaliter ex natura rei distincta, nam si cum simplicitate

diuine nature saluatur optime ratio potentie physice,
et ratio physici actus, quasi actiua, et determinans
talem potentiam, et illam formaliter talem reddens;
Vt patet de intellectu, et eius actu: cur non stabit
cum simplicitate eiusdem nature diuine, quod dicitur
in linea metaphysice constitutionis conceptus communis
contractibilis, et determinabilis, et conceptus contrahens,
et determinans?

136

Idem potest responderi ad aliud argu-
mentum, quod communiter obicitur ab aduersarijs
de existentia, et subsistentia diuina, quod licet non
ad eandem lineam metaphysicam veritatis expectent,
immo de linea physica sint, sunt tamen inter se,
Et cum essentia diuina idem formaliter: g. a simili,
etiamsi intellectus diuinus, et eius diuina intellectio
sint de linea physica, exunt idem formaliter.

137

Respondeo ergo primo, quod licet in
creatur existentia, et subsistentia sint extra concep-
tum quidditatum substantie, non tamen in Deo,
in quo eius diuina natura constituitur per Vltimam
actualitatem, que sine existentia, et subsistentia
intelligi non valet, et sic sunt de linea metaphysica,

Et non

et non de linea physica in Deo, cum non possit defini-
 finiri diuina essentia, prout abstrahit, et est quasi
 potentialis ad existentiam: et sic nego suppositum,
 quod non de linea metaphysica in Deo sit existentia,
 et subsistentia. Secundo respondeo, quod non
 de linea metaphysica Deitatis sunt, sed de linea
 physica, quia prima linea semper abstrahit ab
 existentia, non vero secunda: ceterum nego quod
 non distinguantur inter se, et ab essentia forma-
 litate modaliter, tanquam modi intrinseci diuine
 nature. Vel tertio dicite, quod etiam si ad lineam
 metaphysicam Deitatis pertineant, tanquam modi
 intrinseci modificantes Dei quidditatem, tamen
 sunt ab illa ex natura rei distincte.

138

Quarto arguitur. actus, et potentia repug-
 nant simplicitati diuine nature: ^{er} g. repugnat, quod in
 Deo deus intellectus per modum potentie, et intellectio
 per modum actus, a potentia intellectiua distincte ante-
 cedens probatur: actus, et potentia necessario afferunt
 compositionem: patet; nam compositio ex actu fit,
 et ex potentia; sed compositio repugnat simplicitati
 diuine nature: ^{er} g. actus, et potentia repugnant diuine

namque. Consequentia probatur: intellectus per modum
potentie ab actu distinctus, dicit necessario potentialita-
tem passivam, siue rationem informabilitatis ab actu
secundo, et actus secundus dicit rationem informatio-
nis; sed ratio informabilis, et informativus dicunt imper-
fectionem compositionis: *ergo.* &

139

Et confirmatur. impossibile est, quod
divina cognitio sit forma intelligendi, intellectum
divinum formaliter intelligentem constituens,
quin sit forma informans talis divina intellectio,
et divinus intellectus potentia informabilis; sed
informans, et informabile, siue actans, et actuabile
dicunt necessario imperfectionem compositionis:
ergo ne admittatur ista imperfectio compositionis in Deo,
necessario dicendum est, quod in illo non datur intel-
lectus per modum potentie, et intellectio per modum
forme, sed quod intellectus formaliter est ipsa intel-
lectio.

140

Pro huius argumenti solutione, premitto,
quod in forma increata duplex conceptus reperitur,
alter perfectus nullam imperfectionem involvens;
alter vero imperfectus, hoc est, admixtus imperfectione.
primus

+ forma

Depurata quod

primus conceptus perfectionis, nullam imperfectionem
 involvens, est, quod sit, qua aliquid est tale, vel qua
 aliquid formaliter constituitur in essetali. Ut si
 sapientia creata perfectionis est ab omni imperfectione,
 est sapiens: conceptus vero forme create involvens
 imperfectionem, est quod sit forma informans, et pars
 compositi, quod non habet ratione forme precise, sed
 ratione talis forme limitate videlicet, nam ex eo, quod
 forma limitata sit, constituit formaliter tale media
 in formatione, tanquam pars compositi, quod ex ipsa,
 et alia comparte, quam informat, resultat. et cum
 omnis perfectio reperiatur in creatis seclusis imperfec-
 tionibus, quibus est admixta, sit ponenda in Deo. inde
 fit, quod in Deo ratio forme secundum perfectissimum
 conceptum forme, id est, secundum quod dicitur esse
 rationem formalem, qua Deus est talis, vel talis, debeat
 poni; et secludi ab illo ratio forme secundum concep-
 tum in formationis, et partis.

141
+ primo

Verba accipite Scoti ex dist. 8. q. 4. §.
 contra istam solutionem, sub num. 22. V. ad ista
 fol. 169. Respondeo, quod forma in creatis habet aliquid
imperfectionis, scilicet, quia est forma informans aliquid,

et pars compositi, aliquid etiam habet, quod non est imperfectionis, sed consequitur eam (supple formam) secundum suam rationem essentialem, siue formalem, scilicet, quod ipsa (supple forma) sit, quo aliquid est tale. Exemplum: sapientia in nobis est antecedens, hoc est imperfectionis; sed quod ipsa sit, quo aliquid est sapiens, hoc non est imperfectionis, sed essentialis rationis sapientie. in diuinis autem nihil est forma secundum illam duplicem rationem imperfectionis, quia neque informans, neque pars; est tamen ibi sapientia in quantum est, quo illud, in quo ipsa est, est sapiens: et hoc non per aliquam compositionem sapientie ad aliquid quasi subiectum, nec quod sapientia illa sit pars alicuius compositi, sed per veram identitatem, quia sapientia propter sui infinitatem perfectam, perfecte est idem cui libet, cum quo nata est esse.

142

His paginis in forma ad argumentum supra num. 138 respondeo, distinguendo antecedens. actus per modum informantis, et potentia per modum recipientis repugnant simplicitati diuine nature; concedo antecedens: hec enim necessario compositionem afferunt: actus per modum, quo aliquid est tale, quod est conceptus perfectionis in actu nullam imperfectionem inuolvens.

+ formaliter

inuoluens; et potentia per modum actus primi, siue
per modum subtrahendi, quod tale formaliter denominatur
a forma non informante, sed illud formaliter tale cons-
tituente; repugnant simplicitati diuine nature, nego
antecedere. Nam diuina natura formaliter denomina-
tur iusta, bona, sapiens & a iustitia, bonitate, et sa-
pientia, que illam formaliter talem constituunt, tan-
quam forme illam qualiter ~~constituit~~ ^{constituunt} sine preiudicio sue
simplicitatis, quia hec in isto conceptu nullam affe-
runt compositionem: et eadem distinctione distingu-
debet consequens, et probatio eius ibi appositae.

143

Ad confirmationem autem argumenti
num. 139. positam respondeo, negando maiorem, videlicet
quod impossibile sit, quod diuina cognitio sit forma intel-
ligendi, intellectum diuinum formaliter intelligentem
constituens, quia talis diuina intellectio sit forma informans,
et diuinus intellectus potentia informabilis. non igitur
requiritur (ait Scotus Soto nuper citato. V. respondeo, fol.
quia forma non
est forma informans) aliquid esse formam informantem aliquid, & ipsum
totum, quod tamen sit tale per ipsum. Ut patet in exemplo ab eodem ibi adducto
ubi ait. corpus est animatum quasi denominatiue, quia
anima est forma eius (supplet ipsum informans) homo
dicitur animatus non denominatiue, sed essentialiter,

quia anima est pars eius, et aliquid eius. ecce quomodo
tam in creatis, quam in diuinis potest esse aliquid for-
maliter tale a forma, quin talis forma sit forma infor-
mans ipsum.

144
cuius

Ex quibus sic concludit Scotus: si
igitur verum identitate esset aliqua forma idem
alicui, quam sit identitas eius ad informatum, vel
ad totum ~~eius~~ est pars, sufficeret illa identitas ad
hoc, quod illud tali forma esset tale. ita est in proposito.
ac si clarius diceret Scotus: si anima eo quod est pars
hominis, et aliquid hominis, quamuis ab illo realiter
distincta denominat, et ~~constituit~~ hominem formaliter
essentialiter animatum, quin informet ipsum hominem:
cuius sapientia diuina, que maiori identitate est idem
cum diuino intellectu, cum sit idem realiter cum
ipso, non constituet diuinum intellectum formaliter
sapientem, quin illum informet, sed per hoc, quod sit
ratio formalis, qua sapiens formaliter diuinus intel-
lectus denominatur, et est? profecto, quod si bene
perpendatur, quod ratio Scoti concludit. Vide Scotum
in 1. report. dist. 35. q. 1. art. 3. §. respondeo, et dico.
num. 25. et V. maior patet num. 26. fol. 195.

145

Sed contra dices. formaliter consti-
tuere

inesse aliquid in eo tale, tanquam ratio formalis, qua illud
 est tale, formalissime est informare illud tale, quod se habet
 ut subtractum tali denominationi; sed intellectio diuina
 non informat intellectum diuinum, quem ut subtrac-
 tum, intelligentem denominat: ^q neque est ratio formalis,
 qua intellectus diuinus constituitur, et denominatur
 + formaliter intelligentem maiorem probatur. constituisse parietem album,
 siue ipsum de albere, nil aliud est, quam albedinem
 parietem informare; constituisse formaliter calidum,
 nil aliud est, quam calorem informare illud subtractum,
 quod calidum denominatur: constituisse formaliter
 corpus viuens, nil aliud est, quam corpus animare, siue
 quod anima actuet, et informet corpus, quod viuum
 ab anima denominatur: ^q constituisse intellectiorem
 + diuinum intellectum formaliter intelligentem, nil aliud
 est, quam diuinam intellectiorem informare talem
 diuinum intellectum, quem ut subtractum, talem
 denominat: ^q si diuino intellectui repugnat informatio,
 repugnat etiam illi, quod formaliter talis intelligens,
 videlicet a diuina intellectione constituitur.

Respondeo negando maiorem absolute.

Constituisse enim aliquid, etiam per modum subtracti
 se habentis formaliter tale, in suo communissimo

conceptu, prout a Deo, et a creaturis abstrahit: neque
dicit constitutere illud, quod tale denominatur per
modum forme informantis, neque constitutere tale
per perfectam identitatem: si talis constitutio formalis
per modum forme adducere transferatur, nil aliud
est, quam esse formam, qua aliquid est tale per identi-
tatem realem forme cum illo quasi subiecto, quod
denominat: si vero ad creatura determinatur, Verum
est, quod per informationem constituit tale subiac-
tum, quod denominat. Unde concedo antecedens,
quo ad omnes eius partes; et nego consequentiam.
nam si per hoc, quod forma exhibeat se per unionem
informationis subiecto, siue subiaccto, illud tale
denominat in creatis, quanto perfectius forma, que
in diuinis per unionem identitatis exhibita est subiecto,
siue subiaccto, illud tale absque informatione deno-
minabit?

14) Sed contra. Ut nil quod difficultatis
specimen gerat, maneat intactum: intellectus diuina,
ut forma ab intellectu diuino formaliter distincta, for-
maliter perficit intellectum diuinum: 9. intellectus
diuinus formaliter perficitur ab intellectione diuina.
patet consequentia, nam impossibile est, quod Unum
alterum

alterum perficiat, quin illud aliud ab illo uno perfici-
atur, sed ubi datur ratio perficiens, et perfectibilis,
datur vera, et propria informatio, et compositio ex perfec-
tione, et perfectibili, tanquam ex actu, et potentia: 9.° Vel
debet admitti vera informatio, et compositio inter divi-
num intellectum, et eius actum, vel dicendum est, quod
intellectus divinus nullatenus a divina intellectione
distinguitur ex natura rei.

148 Primum antecedens expresse habetur a Scoti
in d. citato. dist. 8. q. 4. q. contra istam solutionem. V. ad
secundum dubium dico, num. 23. Vbi ait: sapientia,
et magnitudo sunt perfectiones eiusdem rationis, hoc est,
quidditatiue, quia quidquid perficitur, istis perfectionibus
perficitur: 9.° ex mente Scoti sapientia divina perficit,
et divinus intellectus perficitur: minor vero probatur. ratio
perfectibilis essentialiter dicit potentialitatem. patet, nam
dicit posse perfici, quod est esse in potentia ad perfectionem,
que illud perfectibile perficit, et ratio perfectum dicit rationem
actus perficientis potentiam sui perfectibilis; sed ubi datur
vere, et proprie ratio potentie, et actus, datur vera compositio:
ergo. —

149 Quidam Scotiste vi huius difficultatis oppre-
negant, quod divina intellectio etiam si ab intellectu

diuino sit ex natura rei distincta, perficiat ipsum
diuinum intellectum, sicut etiam negant, quod
diuina attributa diuinam perficiant naturam.
quia capere non possunt, quod diuina attributa
perficiant diuinam naturam, et quod diuina natura
abilis perficiatur, quoniam proprie essentia, siue diuina
natura sit ab illis perfectibilis, et attributa sint
perfectiva, et ex eis. Sic acceptis non datur in Deo
compositio ex potenti a perfectibili, et ex actu perfe-
ciente. ita noster Scotus in 1. dist. 8. q. 4. art. 4. diffi-
cultate 6. § 13. V. ad quantum respondet deo. num. 93.
in fine. fol. 652. tomo. 2. noster Theodorus Smising
tract. 2. de dist. attributorum ab essentia. disp. 1. q. 2.
§. ad tertiam num. 65. fol. 61. et tract. 3. de scientia
q. 1. disp. 2. §. ad primum num. 18. in fine.

150

Sed ego non possum capere, quod attri-
buta sint Dei perfectiones saltem secundarie, et quod
Deum saltem secundario, siue in se secundario illum
non perficiant, cum docet Scotus loco nuper num. 148.
citato, quod sapientia, et magnitudo in Deo sunt per-
fectiones eiusdem rationis, quia quidquid perficitur,
istis perfectionibus perficitur sed quod perficitur in
Deo istis perfectionibus, est diuina natura, siue diuinus
intellectus

intellectus: q. intellectus diuinus sapientia diuina ex
mente Scoti perficitur. Vide Scotum per dicto loco, et num.
141. 143. et 144. citatis. —

151

Aliter ergo ad argumentum respondeo, con-
cedendo antecedens, et similiter consequentiam, videlicet,
quod intellectus diuinus perficitur diuina intellectione,
et diuina intellectio perficit diuinum intellectum: et nego
minorem siue antecedens, quod ubi datur ratio perfici-
entis, et perfectibilis datur compositio, siue illud distin-
guo. ubi datur ratio perfectibilis, quod non est perfecte
idem cum perfectiuo datur compositio, omitto. ubi datur
ratio perfectibilis, quod perfecte sibi identificat suum
perfectiuum, datur compositio, nego: et cum in Deo diuinus
intellectus ratione sue infinitatis perfecte identificet sibi
suam diuinam intellectiōem, et diuina intellectio iden-
tificet sibi diuinum intellectum ob suam propriam
infinitatem: inde fit, quod licet demus, quod diuinus
intellectus sit perfectibilis a diuina intellectione, et diuina
intellectio sit diuini intellectus perfectiua, nulla detur
ex eo compositio.

152

Verba accipite Scoti satis pulchra ad nostrum
intentum. ipse ergo D. Subt. in 1. dist. 5. q. 2. 9. textus prin-
cipaliter. V. qualiter autem stat sub. num. 15. fol. 63. +
et quam V. respon- eo, ait:

persona in diuinis non est composita, nec quasi composita,
sed est simpliciter simplex, et ita verè simplex sicut est
essentia. inquit, qualiter autem stat, quod ratio relationis
in se non sit formaliter eadem rationi essentie, et tamen
in eodem concurrentes non constituent compositum, vel
compositionem.

153

Cui dubitationi respondet his Verbis: hoc
est, quia ista ratio est eadem perfecte illi propter enim
infinitatem vnius rationis, quidquid potest esse cum ea,
est idem perfecte sibi: perfectio enim identitatis excludit
omnem compositionem, et quasi compositionem, quæ
identitas est propter infinitatem, et tamen infinitas non
tollit formaliter rationes, quin hæc formaliter non sit
illa: non est igitur existens quasi compositum, et ideo
nihil est ex eis quasi compositum ex actu, et potentia,
sed est vnum simplicissimum existens, quia vna ratio est
perfecte, immo perfectissime eadem alteri, et tamen
non est formaliter eadem. hæc Scotus.

154

Unde si ex eo, quod ratio in diuinis
sit perfecte idem cum essentia, quia eo quod essentia
sit infinita necessario identificat sibi perfecte quid
quid est compatibile cum ipsa, et ex hac perfecta
identitate adstruitur simplicitas, et compositio
omnis

omnis excluditur, quia compositio nequit cum perfecta iden-
titate inueniri: q. potiori iure non erit compositio inter diui-
num intellectum, et eius actum, inter quos datur maior,
et perfectior identitas, quam inter essentiam, et relationes,
quia inter has solum datur ratio identitatis ex parte diuini
essentiae, quae est infinita, non vero ex parte relationum, quae
nullam dicunt infinitatem, et inter intellectum, et intellec-
tionem datur mutua ratio identitatis, loquod tam intel-
lectio, quam intellectus est formaliter propria infinitate
infinitus. Ut docet expresse Scotus in 1. dist. 8. q. 4. §. contra
istam. V. ad secundum dubium. num. 23. fol. 110. et §. ad
questionem respondeo. V. ista autem non identitas. num. 21.

Sed contra dices: Vel hec perfecta identitas,
que inter diuinum intellectum, et eius actum reperitur
cuius ratione excluditur, siue non admittitur compositio actus,
et potentiae est identitas formalis, ita ut formaliter sit indis-
tinctus intellectus ab eius actu, vel solum est perfecta iden-
titas realis cum distinctione formali inter intellectum diui-
num, et eius actum? non primum. quia contra conclusio-
nem, qua adstauimus distinctionem formalem inter intel-
lectum diuinum, et eius actum: nec secundum, quia cum
perfecta identitate reali inter illa, quae formaliter distin-
guntur, inuenitur vera, et rigorosa compositio in creatis

ex acta, et potentia metaphysice, ut patet in linea quali bet
predicamentali: q. ratio perfecte identitatis realis cum
distinctione formali inter diuinum intellectum, et eius
actum non est sufficiens fundamentum ad negandam
compositionem.

156

Respondet cum Scotto in eodem 1. dist. 8.

q. 4. §. ad argumentum principale. num. 25. et in 2.

dist. 3. q. 6. §. et per hoc patet ad argumentum. num. 16.

fol. 414. quod in creatis nulla perfecta identitas realis

reperitur inter illa, que sunt idem realiter, et formaliter

distincta; bene tamen in diuinis: et ratio est, quia cum

illa, que formaliter distinguuntur in creatis, sint finita,

nullum eorum habet rationem perfectam identificandi

sibi alterum extremum, a quo formaliter distinguitur,

+ sibi quia ratio identificandi alterum perfecte est infinitas.

at vero cum in diuinis quecumque forma absoluta, siue

absoluta perfectio sit formaliter infinita, habet rationem

identificandi sibi perfecte quamcumque aliam formali-

tatem sibi compatibilem: et hec est ratio, ait Scotus, quare

ista sit falsa, etiam identice, animalitas est rationali-

tas, vel e conuerso, quia nec animalitas habet ex se unde

identificet sibi rationalitatem; neque e contra; at vero

in diuinis, hec est vera in sensu identico. diuinitas est

pateritas

paternitas; paternitas est diuinitas; bonitas est sapientia,
et sic de alijs, quia ex parte saltem vnius extremi, quan-
tumque abstracte reperitur infinitas, que est ratio identi-
ficationis perfecte. Vide Scotum, et hec formalissime inuenies.

157

Unde necesse est dicere, vt bene notauit
Sosa. tomo. 2. lib. 1. dist. 8. q. 4. art. 4. difficultate 61. §. 12.
v. dico septimo. num. marginali 84. fol. 649. quod intra lati-
tudinem distinctionis formalis datur vna distinctio, que sit
maior alia: nam maior distinctio reperitur inter illa, que
sunt idem realiter, et formaliter distinguuntur in creatis, quam
inter illa, que realiter identificantur, et sunt formaliter dis-
tincta in diuinis, vt expresse docet Scotus in 1. dist. 2. q. 1.
§. secundo oportet. v. ex his. sub num. 43. fol. 355. Vbi sic ait:
ex his concluditur differentia hic intentata, que est immanifesta,
et nil mirum, quia minima in suo ordine, id est, inter om-
nes, que precedunt intellectionem: et similiter in diuinis
minor distinctio formalis reperitur inter essentiam, et attributa,
quam inter ipsa attributa inter se; et minor distinctio inter
intellectum, et eius actum, quam inter intellectum, et volun-
tatem: et sic de alijs. ex quibus patet ad argumentum.

158

✱

Quinto arguitur. intellectus diuinus est forma-
liter infirmus perfectus: q. intellectus diuinus nequit esse
ab aliquo alio a se perfectibilis: antecedens supponitur vt

Verum: nulla enim perfectio est in deo, quæ non sit formaliter infinita: consequentia probatur. esse formaliter infinitè perfectum, et esse formaliter infinitè perfectibile opponuntur contradictorie: ^{1^o} contradictionem inuoluit, quod intellectus diuinus sit formaliter infinitè perfectus, et formaliter infinitè perfectibilis ab aliqua alia perfectione à se ex natura rei distincta: antecedens probatur: nam esse formaliter infinitè perfectum est habere in se formaliter omnem perfectionem perfectientem formaliter illud, quod perfectum formaliter denominatur; esse ab alio perfectibile dicit carentiam, siue priuationem illius à quo est perfectibile: patet. nam dicit esse in potentia ad perfici; sed dicere perfectionem formaliter, et dicere formaliter carentiam perfectionis contradictorie opponuntur: ^{2^o} etiam opponitur, quod intellectus sit infinitè perfectus, et quod ab aliquo alio à se, scilicet ab intellectu diuino sit perfectibilis.

159

Respondeo concedendo antecedens, et distinguendo consequens: ^{1^o} intellectus diuinus nequit esse ab aliquo alio à se realiter distincto perfectibilis, concedo consequentiam: nequit esse perfectibilis ab aliquo alio à se formaliter distincto, iterum subdistinguo

subdistinguo. in ratione intellectus præfise. concedo
consequentiam: in ratione intellectus intelligentis,
nego consequentiam: Unde quamvis diuina intel-
lectio non perficiat diuinum intellectum, quo ad eius
entitatem, siue quidditatem intellectus in actu primo;
quo ad primariam eius perfectionem; illum tamen
perficit, quo ad perfectionem eius secundariam, id est,
tamquam perfectio secundaria eius, nec hoc est contra
rationem infiniti perfecti, nam perfectum in aliqua
linea solum dicit non esse perfectibile alterius in
eadem linea, ceterum in alia linea non implicat,
quod perficiatur.

160

Ad probationem autem consequentie
respondeo, distinguendo antecedens. esse formaliter infinite
perfectum, et esse formaliter infinite perfectibile in eadem
linea, et respectu eiusdem opponuntur contradictione, omittit.
esse formaliter infinite perfectum in una linea, et esse infinite
perfectibile in alia, contradictione, siue contrarie opponuntur.
nego: et cum intellectus diuinus non perficiatur a diuina
intellectione in ratione intellectus, siue in ratione actus
primi, sed in linea intelligendi in actu secundo, inde fit,
quod nullam implicationem inuoluat, quod in linea intel-
lectus sit infinite perfectus, et in linea operatiui perficiatur

asua operatione, siue intellectione diuina.

161

Ad probationem autem antecedentis respon-
deo, negando maiorem. Deus enim est infinite perfectus,
et tamen in conceptu formali Veritatis non habet formaliter
omnem perfectionem, quæ Deum denominat formaliter
talem, cum in illo preciso conceptu Veritatis solum sua
predicata quidditatiua dicat, non Verò predicata attribu-
talia, quæ illum non in linea Veritatis, sed in linea attribu-
tali perfectum denominant: nam licet de ratione infiniti
sit, quod identificet sibi realiter omnem perfectionem,
non tamen est de ratione infiniti, quod formaliter sibi
omnem perfectionem de quacunque linea identificet:
vnde bene compatitur, quod diuinus intellectus sit infi-
nitè perfectus, et quod in suo formali, et quidditatiuo
conceptu non dicat infinitam eius intellectionem, quæ
est perfectio eius secundaria: ad illud, quod perfectibile
vt tale dicit carentiam, siue priuationem illius a quo
est perfectibile, ex solutione sequentis argumenti patebit.

162

Sexto arguitur. intellectus diuinus in suo
quidditatiuo conceptu non dicit intellectionem: ergo in suo
formalissimo conceptu dicit priuationem intellectionis.
patet consequentia: nam intellectio, et priuatio, siue caren-
tia intellectionis sunt contradietoria; sed duo contradi-
toria

tona nequeunt simul verificari, siue falsificari de aliquo:
 ergo si falsificatur, quod intellectus dicit in suo formali conceptu
 intellectionem, verificari debet, quod in suo conceptu formali
 dicit non intellectionem, siue carentiam intellectionis. tunc sic
 ergo quando intellectus diuinus transit ad intelligere,
 vere mutatur: proba consequentiam. nam Vbi datur transitus
 de priuatione ad formam, datur vera mutatio; sed intellectus
 diuinus transit de esse sub priuatione intellectionis, ad
 esse sub intellectione: ergo vere mutatur: ^{ergo} hoc dicatur,
 dicendum est, quod non distinguuntur: et confirmatur. nam
 vere intellectus transit de non intelligere ad intelligere.

63 **C**onfirmatur. nequit fieri transitus de
 contradictorio in contrarium sine aliqua mutatione;
 sed si intellectus diuinus non esset idem formaliter, quod
 sua diuina intellectio, transiret de non esse intelligentem
 formaliter, ad esse formaliter intelligentem, que sunt contra-
 dictoria: ergo intellectus diuinus mutaretur; sed ipse repugnat
 mutatio: ergo repugnat transitus de non intelligere, ad intel-
 ligere: ergo idem formaliter, dicendum erit, quod est diuinus
 intellectus, ac intellectio diuina.

164 **R**espondeo concedendo antecedens, et negando
 consequentiam, non enim infertur bene, intellectus diuinus
 in suo conceptu formali non dicit intellectionem: **I**d dicit

negationem, siue priuationem intellectus, nego: immo
neque Vnum, neque alterum dicit, sed tantum dicit esse
diuinum intellectum. sicut enim homo in suo quidditativo
conceptu, neque est risibilis, neque est non risibilis, neque
est perse albus, neque perse non albus; Et dicit Scotus
in 2. dist. 2. q. 1. §. ad primum argumentum. V. ad probatio-
nem consequentiae. et V. ad secundum antecedens. num.
12. fol. 313. nam sicut negamus, quod intellectio sit
de conceptu formali diuini intellectus, ita negamus,
quod priuatio intellectus sit de conceptu formali eiusdem
intellectus.

165. Ad eius autem probationem respondeo, conce-
dendo maiorem, et distinguendo minorem: duo contra-
dictoria non possunt simul verificari, vel falsificari de
eodem, pro illo signo, pro quo nata sunt ei in esse: concedo
minorem: pro illo signo, pro quo neutrum eorum natum
est ei in esse, nego minorem: immo nego suppositum, quod
tunc pro illo signo sint proprie contradictoria.

166. Pro cuius intelligentia nota, quod prius
est, quod subiectum sit, quam quod sub forma, vel sub
priuatione forme sit, nam sicut forma necessarius
presupponit subiectum, in quo sit, ita priuatio necessa-
rio presupponit subiectum, in quo inueniatur. Unde

Sicut

sicut in illo priori signo, in quo subiectum est, nequit
 formaliter inesse, quia non est nata pro illo signo subiecto
 inesse, sed in secundo signo sequenti, ita in illo primo
 signo, in quo primo subiectum est, nequit privatio forme
 ei inesse, sed in secundo signo sequenti; nam nulla pri-
 vatio inest subiecto nisi pro illo signo, in quo forma debe-
 bat inesse ei, et non inest: et cum forma in illo signo pri-
 ori non debebat, neque nata erat, in esse subiecto, sed pro
 signo sequenti immediato, inde fit, quod in illo primo
 signo neque subiecto inest privatio forme, neque forma:
 et ex hoc concludit Scotus Ioto nuper citato. num. 164.
 quod nulla contradictoria sunt immediata pro illo primo
 signo, in quo subiectum est, sed pro alio signo, in quo
 unum, vel alterum natum est ei inesse.

167

Ex his concluditur, quod omnes istae pre-
 dicationes sunt negandae. intellectus prout intellectus est
 intelligens, intellectus prout intellectus non est intelligens,
 intellectus prout intellectus est sapiens, intellectus prout
 intellectus est non sapiens, essentia divina prout talis
 est formaliter iusta, essentia divina prout talis est formali-
 ter non iusta, homo prout homo est albus. homo prout
 homo est non albus, et sic de alijs quia pro illo signo
 neque albedo nata est inesse homini, neque negatio

albedinis: idem dico quoties sit reduplicatio supra
subiectum, per se, in quantum, prout tale, vel alia huius
modi.

168

Vnde nego consequentiam in argumento
supra 162 illatam, quod videlicet intellectus diuinus
cum transit ad intelligere mutatur. immo nego sup-
positum, quod sit ibi proprie transitus, ut iam, iam
videbimus, ad eius autem probationem respondeo,
concedendo maiorem, quod videlicet, ubi datur transitus
de priuatione ad formam, datur mutatio: et nego mi-
nozem, quod videlicet intellectus diuinus transeat
ab esse sub priuatione intellectus, ad esse sub intel-
lectione: in illo enim priori, in quo intellectus diu-
nus consideratur ante eius intellectionem, non est
sub priuatione intellectus, et sic non transit de priua-
tione intellectus, vel de esse sub priuatione intellectu-
nis, ad esse sub ipsa intellectione.

169

+ quod

Ad hoc enim, quod priuatio forme, que
ad vere transitum cum mutatione requiritur, insit subiecto,
necessarium est,
~~requiritur~~, quod forma sit realiter distincta à subiecto,
et quod pro illo signo insit, pro quo forma debebat sub-
iecto inesse, et non inest: et cum pro illo primo signo,
quo est diuinus intellectus prior natura sua intella-
ctione

hōne, intellectō non sit nata li' inesse, sed pro secundo;
et aliās intellectō non sit realiter distincta ab intellectu,
nunquam est concedendum, quod intellectus transeat
de privatione intellectōnis ad intellectōnem.

Ex quibus infert Scotus, quod quoties-
cumque subiectum non precedit duratione subprivatiōe
forme, antequam a forma informetur, non datur Vera, et
propria mutatio: ita Scotus expresse in 3. dist. 2. q. 3.
§. quantum ad secundum dico. num. 8. fol. 81. cuius
taliasunt Verba: ad textum dico, quod mutatio proprie
dicitur inter privationem, et formam, sicut patet in
§. physicorum. tex. 1. non autem inter negationem, et
formam: privatio est negatio in apto nato; et ideo quando
forma producit simul cum susceptivo, non est proprie
mutatio ad illam formam, quia susceptivum non prius
fuit subprivatiōe, quam sub forma, nec prius fuit aptum
natum habere formam, quam habet eam. Vide ibi Si-
chetum in Scoti commentario. §. ad primum, et secun-
dum. num. 4. fol.

Et in 4. dist. 43. q. 5. §. de textu dico.
V. et si queas in fine. num. 8. fol. 80. Vbi ait: nunquam
autem est mutatio, nisi quando susceptivum terminetur
ad quem alicuius inductionis precedit duratione

ipsum terminum ad quem, et tunc est subprivatione
termini. Vide commentum Sicheti ad prefata Scoti
Verba. §. respondet à num. 52. usque ad. 54. inclusivè.
fol. 84. idem docet Scotus in 2. dist. 1. q. 4. §. secundum
primam opinionem. V. ad maiorem dico. num. 30. fol.
104. Sichetus in sui commentario §. sequitur. num. 55.
fol. 108. et in 1. dist. 39. q. 5. §. ad argumenta. V. ad pri-
mum. num. 29. et V. dico quod. B. fol. 1314. Sichetus
in commento §. dico ad hoc, sub num. 8. fol. 1319. et §.
respondeo, sub num. 9. et in 2. dist. 5. q. 2. §. de miseria
culpe. V. citamen fiat. V. sub num. 12. fol. 519.

172. Unde si Scotus non concedit mutatio-
nem in animatione corporis organici, etiam si concedat,
quod corpus organicum est prius natura anima rationali,
ut videlicet in 3. et in 4. citato, eo quod corpus organi-
cum cum non sit prius tempore subprivatione anime,
quam sub anima: ^{ergo} pro hoc iure non erit concedenda
mutatio in diuino intellectu respectu subdiuini intel-
lectionis, etiam si prior natura sit in Deo intellectus,
quam intellectio.

173. Ad confirmationem autem argumenti
num. 163. positam respondeo, concedendo, siue omi-
tendo maiorem; et negando minorem, quod videlicet

diuinus

diuinus intellectus transeat proprie de non esse intelli-
gentem formaliter, ad esse formaliter intelligentem: nam
ad verum transitum, qui infert mutationem, siue contra-
dictionem, necesse est, quod subiectum talis transitus sit
prius sub priuatione forme, quam sub forma, si talis
transitus est positivus, et si fuerit negativus, quod transeat
de esse sub forma, ad esse sub priuatione forme, quod ut
iam manet dictum non reperitur in intellectu diuino.

174

Benè verum est, quod intellectus prout
ab intellectione prescindit, non est formaliter intelligens,
et quod prout cum intellectione concipitur, siue cum illa
coniungitur, est formaliter intelligens; Ceterum hoc
non est proprie transire de non esse intelligente, ad
esse intelligente^{om} Contradictorie, sed improprie, et me-
thaphorice: nam solam est dicere, quod intellectus prout
talis, et ab intellectione precisus non est formaliter intel-
lectio, neque intelligens, et quod prout cum illa, vel
sub illa concipitur, est intelligens, sed hoc benefit sine
transitu, siue sine motu per solam identitatem perfectam
vnius cum alio. quia ad proprie transire, necesse
erat, quod a priuatione intellectionis, prius in intellectu
existente transiret ad habere intellectionem.

175

Et quod hec non sit proprie contradictio

patet, quia non est eiusdem de eodem: nam de intellectu
prout præcūdit ab actu verificatus, quod non sit forma-
litér intelligens; et de eodem intellectu prout præcūdit
ab actu, nunquam verificatur, quod sit formalitér intel-
ligens, sed de intellectu cum intellectu; et cum non sit
idem intellectus, prout ab intellectu præcūdit, ac est
intellectus prout cum intellectu coniungitur; quia
intellectus solum est intellectus, et una sola formalitas, et
intellectus, et intellectio, non una, sed duplex est formalitas,
minimè est contradictio, quod prout intellectus præcise
non intelligat, et quod prout intellectus cum intellectu
coniunctus intelligat, quia non est affirmatio, et negatio
de eodem; sicut non est contradictio, quod homo prout
animal conveniat cum leone, et prout rationalis non con-
veniat, immo differat à leone: quia convenientia, et non
convenientia cum leone non verificantur de homine
sub eadem ratione, sed sub diversis; etsi non est eiusdem
de eodem.

176

Sed contradices. mutari nil aliud est,
quàm aliter se habere nunc, quàm prius; sed intellectus
divinus aliter se habet cum intellectu sua, ac antea
se habebat in illo signo priori, quo erat ut prior ipse
intellectio: ~~mutatur~~. Maior est per se nota, non

enim

enim intelligibile est, quod aliter se habeat ali quod nunc,
quàm prius, et quod non sit mutatio in illo, quod aliter
se habet: minor probatur, nam intellectus diuinus cum intel-
lectione Verè, et propriè intelligit, siue est intelligens; et in
illo priori, quo prius est natura sua diuina intellectione, Verè
et propriè non est intelligens: ~~ergo~~ Verè, et propriè aliter se habet
diuinus intellectus cum intellectione nunc, ac antea se habebat
in illo priori signo nature, quo prius ipse intellectione erat:
~~ergo~~ mutatur.

Respondeo cum Scoto in 1. dist. 39. q. 5.

5. ad argumenta V. dicto sub num. 29. fol. 1514. distinguendo

maiorē: mutari nil aliud est, quàm aliter se habere nunc,
quàm prius, alietate oppositæ sibi succedentium in illo,

quod aliter se habet: concedo maiorē: illud enim aliter
se habet per mutationem, quod cum prius sit sub uno opposito

transit ad esse postea sub alio opposito; id est, quod prius est
sub priuatione, et postea est sub forma, vel e contra, prius est

sub forma, et postea est sub priuatione forme, alietate se

tenente ex parte alicuius formalitatis perfecte identitatis
cum illo, quod aliter se habere per illam dicitur, et eius

oppositum nunquam in aliquo priori inest: neg maiorē.

Nam sicut ad mutari necesse est, quod illud
quod mutatur, transeat de esse sub priuatione forme ad

formam, ita quod prius ei insit privatio forme, quam
forma; Vel e contra, quod prius ei insit forma, quam
privatio forme. ita ad aliter se habere, quod dicitur muta-
tionem, necesse est, quod illud, quod aliter se habet, tran-
seat de esse sub uno opposito, ad esse sub alio: ita ut prius
ei insit privatio forme, quam forma; Vel forma prius ei
insit, quam privatio.

179

Ad minorem eadem distinctione respondeo,
et nego consequentiam: ad probationem autem minoris
respondeo, concedendo antecedens, et negando consequen-
tiam, nam cum intellectus diuinus non transeat de
esse sub privatione intellectionis, ad esse sub intellectione,
ita ut prius ei ~~insit~~ insit privatio intellectionis, quam
intellectio, nec mutatur, nec aliter se habet a ietate
necessaria ad mutationem, que est, quod de habente se
sub uno opposito, transeat ad habere se sub alio; ita ut
utrumque oppositum per successionem ei insit, sicut
aliter se habeat per hoc, quod formalitas intellectionis,
que in illo priori signo, neque ei inest, neque nata est
pro illo signo ei inesse; sicut nec privatio intellectionis
ei inest pro eodem signo, neque pro nullo nata est ei
in esse propter identitatem perfectam intellectionis
cum intellectu: et pro secundo signo pro quo diuina
intellectio

intellectio nata est constituere diuinum intellectum
intelligentem, et non antea eum intelligentem consti-
tuit, sed hoc nec est mutari, nec aliter se habere alietate,
que infert mutationem.

180

Sed contradices etiam animal in homine
non prius sit sub priuatione rationalitatis, quam sub rationa-
litate, eo quod sint idem realiter, tamen Verè mutatur, et
Verè transit ad aliter se habere per rationalitatem, quæ illud
contrahit, et determinat ad esse talis. Etiam si diuinus
intellectus non prius sit sub priuatione intellectiōis, quam
sub intellectiōe propter identitatem realem vnius cum
altero, Verè, et propriè mutatur, et aliter se habet per hoc, quod
intellectio intelligentem formaliter constituat intellectum,
quæ alio prius signo intelligens formaliter non erat: et sic
fuit tota superior ratio.

181

Respondeo distinguendo antecedens, aliter
propriè se habet animalitas in homine per rationalitatem,
quàm sine illa, in illo prius, quæ prius natura erat alietate,
et mutatione physica; nego. nam ad physicam mutationem
requiritur, quod subiectum, quod mutatum denominatur,
prius sit sub vno opposito, quàm sub alio: aliter se habet
metaphysice per metaphysicam mutationem potentiæ
ad actum metaphysicum concedo; et nego consequentiam.

Tam licet Verum sit, quod anima-

litas metaphysice mutatur, et non physice, eo quod
metaphysica mutatio reperitur inter formalitates
solum formaliter distinctas, sine eo quod privatio poste-
rioris prius insit priori formalitati, ut optime argumen-
tum probat, non tamen inde infertur, quod intellectus
divinus, eo quod prior natura intellectione, et ab illa
formaliter distinctus per ipsam metaphysice saltem
mutetur: tum quia intellectio non de linea metaphysica
intellectus est, sed potius de linea physica, ut supra
num. 122. late diximus; tum etiam quia non est
concedenda in Deo compositio, nec mutatio, quia ex
ratione perfecte identitatis intellectus cum intellectio-
ne, omnis compositio, mutatio, et alia, que inferunt
mutationem, secluditur, ut late supra annum. 153.
etque 151. inclusivè de mente Scoti docuimus.

+ alia 8

Tunc etiam quia intellectus divinus
etiam prout in illo priori signo nature ante eius divi-
nam intellectionem consideratur non est indifferens
ex se ad esse sub intellectione, vel sub forma opposita
intellectioni, ignorantia, &c. Vel intellectionis privatione,
nec physice per physicam indifferentiam,
que requirit distinctionem realem inter extrema
adque

ad quod indifferentia physica datur, et inter ipsum,
quod physice indifferens denominatur, ut patet in ma-
teria prima, quae ex se est indifferens ad esse sub forma,
vel sub privatione forme, quae ab illa, et inter se realiter
distinguntur: nec metaphysice per indifferentiam
ad contrahi per hanc, vel per illam differentiam meta-
physicam, ut patet in animalitate, quae quantum ex se
est, indifferens est ad differentiam rationalis, vel
irrationalis: sed necessario diuinus intellectus tali-
ter ex se determinatur ad hunc actum, quod nullam
indifferentiam nec physicam, nec metaphysicam
admittit ad esse sub actu, vel sub privatione actus; et
sic nec physice, nec metaphysice per intellectionem
mutatur, nec aliter se habet alietate, quae infert
mutationem.

184

Sed contra dicitur: intellectus diuinus
non aliter se habet ex dictis per intellectionem, ac se
habet ut est naturaliter prior intellectione, et prout
ab illa prescinditur: Etodem modo se habet per intel-
lectionem, ac se habet sine illa, vel prout ab illa pre-
scindit: patet consequentia; nam inter idem, et
diuersum, siue aliud non datur medium; sed
per nos non se habet aliter: Etodem modo se habet

sed hoc est aperte falsum: probō. de eodem eodem modo
se habente nequeunt contradictoria verificari; sed
de intellectu, ut prior intellectio, verificatur, quod non
sit intelligens formaliter; et de eodem intellectu diuino
propterea sub intellectu verificatur, quod sit intelligens
formaliter: ^{ergo} non eodem modo se habet intellectus, ut est
prior natura intellectio, ac se habet, ut est sub intel-
lectione: ^{ergo} aliter se habet; ^{ergo} mutatur.

185.

Respondeo distinguendo antecedens: non
aliter se habet diuinus intellectus propterea ab intellectu
prescindit, et est prior natura aliter illa, quam cum illa,
quoad immutabilitatem, concedo: sicut enim intellectio
non facit compositionem cum diuino intellectu, ita non
facit illum mutari, siue aliter se habere nunc, quam prius
aliter, quae inferat mutationem; non aliter se habet,
id est, non addit intellectio aliam formalitatem distinctam
supra diuinum intellectum, quae illum aliter formaliter
denominet, nego: nam intellectio constituit diuinum
intellectum intelligentem, quod intellectus ut prior intel-
lectione non habebat.

186

Similiter distinguendum est consequens
ex illo antecedenti illatum: ^{ergo} eodem modo se habet, quo
ad non mutari per intellectioem, concedo consequentiam:

eodem

eodem modo, quo ad intelligere, vel non intelligere, nego
 consequentiam: nam per intellectionem intelligit, et in
 illo prior ante intellectionem non intelligit, et sic diverso
 modo se habet, quo ad constituere intelligentem per intellectionem,
 quod antea non erat; et tamen non diversimode se habet, quo
 ad mutationem, nam ita immutabilis manet intellectus
 post intellectionem, ac ante illam.

187
 + Deus Septimo arguitur ex Philosopho. 12. meta-
 phisice, tex. et commento 31. si non intelligat actu, sed ha-
beat se, quem admodum sit dormiens, quid illique esset
insigne, et venerabile? per intelligere enim ei honorabile
inest. ex quibus sic formo. discursus. si diuinus intel-
 lectus secundum se, et circumscripto quocumque alio, quod
 non sit formalissime ipse, non intelligeret, nil in eo esset
 mirabile, nec venerabile: patet, quia per intelligere, ei vene-
 rabile inest; sed absurdum est, quod honorabilis, et admira-
 bilis Deus intellectu in se mirabili, et venerabili non possit.
 g. vel dicendum est, quod intellectus diuinus, eo quod mira-
 bilis, et infinitus formalissime intelligit ex se, circumscripto
 quocumque alio, quod formaliter non sit ipse, ita ut sit ipse
 formaliter, ipse intellectus formalis; vel quod ipse intellectus
 neque est secundum se mirabilis, nec venerabilis. Et confirma-
 tia, nam si intellectus diuinus non ex se, et a se est intel-

lignens, sed media intellectione ab ipso distincta, quid
esset mirabile in diuino intellectu, quod in nostro
finito, et limitato non inueniatur? nil profecto, quia
sicut noster intellectus intelligit non ex se, sed per intel-
lectionem a se distinctam, ita et diuinus: ~~nil~~ mirabile
erit in illo.

188

Respondeo negando maiorem. ad hoc enim
ut intellectus diuinus mirabilis, et honorabilis dicatur
non est necesse, quod circumscribitur ab operatione intel-
lectiua intelligat, ita ut ipse sit formaliter sua operatio,
et intellectio, nam hoc implicationem inuoluit, quod sit
actus primus, et similiter actus secundus absque illa
distinctione inter principium, et suam operationem;
sed satis est, quod sibi ratione sue infinitatis perfecte
identificet realiter suam intellectiōem diuinam, et
sit ab illa inseparabilis; neque ex hoc sequitur, quod
intellectus prout in illo priori ante intellectiōem erit
tamquam dormiens, nam dormiens priuatus est ope-
ratione intellectiua, et ille intellectus cum sit idem
realiter cum illa, non est intellectiōe priuatus.

189

Ad confirmationem autem argumenti
respondeo, quod tam intellectus diuinus, quam
creatus operatione, siue intellectiōe a se distincta
intelligit

Enim

intelligit; sed ille intellectu, que est eadem sibi rea-
liter; iste intellectu a se realiter, et separabiliter
distincta; ille vna intellectu omnia cognoscit; iste
pluribus operationibus, siue intellectibus non omnia,
sed aliqua percipit; ille intellectu infinita et illimi-
tata, et comprehensiva; iste cognitione finita, limitata,
et imperfecta; ille cognitione substantiali; iste acciden-
tali cognitione cognoscit; ille nunquam potest non cog-
noscere, siue cessare ab actu, iste non semper cog-
nit, immo quam pluries cessat ab actu: hec non est
mirabilis differentia per excellentiam diuini intel-
lectus, que nec reperitur, nec potest reperiri intra
sphaeram intellectus creati.

190

Octauo arguitur ex diuo Augustino
1. de trinitate. cap. 5. et 15 eiusdem cap. 5.: non eo Pater,
quo Deus, sicut nec eo Verbum, quo sapientia, sed eo
magnus, et eo sapiens, quo Deus, et eo Deus, quo sa-
pientia. **¶** sicut in prefatis verbis negat Augustinus
identitatem Paternitatis, et Deitatis, ita concedit
identitatem magnitudinis cum essentia, et cum
sapientia, et intellectu; sed inter Deitatem, et Pa-
ternitatem negat solum identitatem formalem:
¶ identitatem formalem concedit inter sapien-
tiam

ham, intellectum, magnitudinem, et Deum. patet, nam
ibi negat identitatem eandem inter illa, quam hic inter
illa concedit, sed si hic solum concederet identitatem
realem, et non formalem, male negaret hanc eandem iden-
tatem inter Paternitatem, et Deitatem: *q.* dicendum
necepariò est, quod Sanctus Dott. concedit identitatem
formalem inter sapientiam, intellectum, et essentiam,
quam inter Paternitatem, et Deitatem negat.

191

Respondeo cum Scoto in 1. dist. 8. q. 4.

q. contra istam solutionem. V. ad secundum dubium num. 23.
quod Sanctus Dott. non negat identitatem formalem inter
sapientiam, magnitudinem, intellectum, et essentiam, quam
concedit inter Paternitatem, et Deitatem; sed quod negat
est, quod eodem modo dist. quatuor essentia à sapientia,
et alijs diuinis perfectionibus, ac distinguatur à Paternitate;
nam essentia habet ex sua infinitate identificare sibi
realiter Paternitatem; Paternitas vero cum non sit infi-
nita formaliter non habet ex se unde sit idem realiter cum
essentia, et sic illa identitas realis inter essentiam, et Pater-
nitatem est quasi non natura; at vero sapientia, intel-
lectus, magnitudo, et alijs diuinis perfectiones cum ex
se sint formaliter infinite, habent ex se unde identi-
ficentur mutuo inter se, et cum essentia, quia intel-

lectus

lectus ratione sue infinitatis identificat sibi intel-
lectionem; et intellectio similiter ratione sue infini-
tatis formalis identificat sibi realiter diuinum intel-
lectionem. Et sic non eodem modo distinguitur Paternitas
ab essentia, ac sapientia ab intellectu, et a Deo, intra
sanctitudinem tamen distinctionis formalis, in qua ut supra
num. 191. dixi, bene potest vnum ~~ipsius~~ distinguere formaliter,
quam aliud.

192

Verba Scoti accipite ex loco citato ad hoc
idem argumentum respondens, quod contra se obijcit,
§. citato, V. secundum dubium num. 22. fol. 169. Vbi
sic ait: ad secundum dubium, quod videtur habere
difficultatem ex Verbis Augustini dico; quod dupliciter,
vel tripliciter eodem Deus est sapiens, et magnus, et
tamen non sic eodem est Deus, et Pater: et duos primos
modos assignans, addit tertium his Verbis: tertio modo
quia bonitas, et magnitudo, et cetera huiusmodi, sunt
eadem, quasi identitate mutua, quia Vtrumque est forma-
liter infinitum: propter quam infinitatem Vtrumque
est idem alteri; sed Paternitas, et Deitas non sunt eadem
sic mutuo, quia vnum eorum (Paternitas videlicet) non
est formaliter infinitum; sed tantum Deitas est forma-
liter infinita, et propter istam infinitatem Paternitas

Est sibi (id est essentia) idem; non e converso sic.

193

In forma ergo ad argumentum respon-
deo, admitendo, et venerando, Veritas est, Verba Augustini,
et illa in sensu predicto explicando: et concedo primam
consequentiam ex illis illatam, quod videlicet, sicut
negat Sanctus identitatem realem mutua[m] inter Pater-
nitatem, et Filialitatem; ita eam inter attributa inter se,
et cum essentia illam concedit; et distinguo antecedens,
siue minorem subsequitam: sed inter Paternitatem,
et essentiam negat solum identitatem formalem, nego:
negat identitatem formalem, et simul identitatem
realem mutua[m], concedo, q. illam concedit inter sapi-
entiam, intellectum, et essentiam, distinguo, illam
identitatem formalem, quam ibi negat, nego: illam
identitatem realem mutua[m], quam inter Paterni-
tatem, et essentiam negat, inter perfectiones, et essen-
tiam concedit; concedo.

194

Nota tamen promissionem dictorum
intelligentia, quod quando dicit Scotus, et nos cum
illo, quod inter Paternitatem, et essentiam non datur
identitas realis mutua, quia essentia identificat
sibi ob suam infinitatem Paternitatem, et Paternitas
non identificat sibi realiter essentiam, eo quod
Paternitas

Paternitas sit ab essentia realiter distincta, impos-
 sibile enim est, quod unum sit idem realiter cum alio,
 et quod illud aliud sit realiter ab illo uno distinctum,
 vel non idem: sed quod intendit Scotus est, quod Paterni-
 tas eo quod non sit infinita, non habet ex se, unde sit
 realiter idem cum essentia, et si realiter est idem
 cum illa, non est propter se, sed propter essentiam,
 quae eo quod infinita habet ex se, unde identificet
 sibi Paternitatem, et faciat, quod Paternitas non sit
 ab illa realiter distincta.

196

Quod in alijs perfectionibus infinitis
 non ita evenit, cum utraque, siue quae libet divina
 perfectio, eo quod infinita habeat ex se identificare sibi
 aliam infinitam perfectionem, et illa alia infinita per-
 fectio ob eandem rationem infinitatis habet ex se, unde
 identificet sibi istam. et sit identitas inter sapientiam
 et intellectum dicitur de se mutua fundamen-
 taliter, quia duplex fundamentum, siue duplex ratio datur
 essendi idem, una ex parte infinitatis intellectus, altera
 ex parte infinitatis intellectionis, et identitas realis inter
 Paternitatem, et essentiam dicitur non mutua, quia
 solum ex parte unius extremi, essentiae videlicet, datur
 ratio essendi idem: et hoc ad quam plura difficulta

Verba Scoti intelligenda maxime est notandum. et
dicta propter celebri difficultate sint satis, quibus
desideraverit, auctores consulat.

Articulus quartus. Vtrum scientia Dei per modum actus primi, vel secun- di accepta, sit predicatum Dei constitutum?

196

Duplex in hoc quæsto. evadenda dif-
ficultas offert, prima, Vtrum scientia Dei actualis, qua
se, et omnia alia comprehensivè cognoscit actualiter, et
formaliter sit predicatum Dei constitutum? secunda,
Vtrum divinus intellectus prout ab intellectione præscindit,
sit de quidam conceptu Dei? dari enim in Deo scientiam
per modum actus primi, sive per modum principij sciendi,
ab actu formati scientiæ, qui est operatio, ex natura rei
distincta, ex dictis articulo precedenti liquet satis; sed
ut clariori stylo procedamus, articulum istum in duas
dividam partes, in quarum prima ad primum, et tandem
in secunda ad secundum faciam satis. quapropter sit.
Pars prima Vtrum intellectus divinus de quid-
dam conceptu Dei sit, vel potius de con-
ceptu attributalis perfectionis?

197

Premitto primo ex supradictis num. 126.
 et 27. et 28. et ex Scoto. q. 1. quodlib. in principio, sub num. 1.
 et in 3. dist. 26. q. unica. § ad illa de quarta via. V. concedo igi-
 tur. sub num. marg. ss. fol. 1130. et dist. 8. q. 4. eiusdem primi.
 et ex Augustino lib. 15. de civitate. cap. 5. supra num. 118.
 relato. ex diuo Damasceno. cap. 12. quod in Deo, aliqua sunt
 predicata, quae ad lineam eius constitutionis metaphysicę
 expectant; et alia, quae ad talem lineam non pertinent, sed
 potius ad lineam perfectionis eius secundarię, quae pri-
 mam lineam quidditativam supponunt, et secundario
 illam qualificant, perficiunt, et exornant.

198

Primi ordinis sunt ratio entis, substantię,
 spiritalis, viventis, intellectualis, et a se, quae sicut in homi-
 ne v.g. ad metaphysicam constitutionem quidditatis hominis
 expectant (sic a se secludas) sic in Deo, ad Dei quidditativam
 constitutionem pertinent. Secundi ordinis sunt sapientia,
 iustitia, misericordia, beatitudo, bonitas &c. quae omnia sicut
 in creatis non ad primam perfectionem quidditatis hominis,
 v.g. vel Angeli expectant, immo sunt quaedam secundarię per-
 fectiones, quae primam quidditatem supponunt; sic in Deo
 omnia predicata non ad lineam eius quidditativam perti-
 nent, immo illam supponunt, et in esse secundario qualifica-
 tivo perficiunt. Unde Damascenus Soto citato ait: si bonum,

si iustum, si sapiens, si quid tale dicas, non naturam
dei Dei, sedque circa naturam: id est, que circumstant,
exornant, et qualificant naturam Dei. Vide Verba Augus-
tini supra num. 118. relata.

199

Hoc supposito discutitur in presenta-
um, Utrum intellectus diuinus, qui ex dictis articulo
precedenti num. 103. usque 195. est principium intel-
ligendi, siue facultas intellectiva ab actu intelligendi
ex natura rei distincta, sit formalitas ad lineam consti-
tutionis diuine nature expectans, ita ut si deus defini-
retur in eius quidditatiua definitione ad equata intra-
ret ipse intellectus? Vel potius sit de linea secundarum
perfectionum Dei, ita ut deum supponat in esse talis
quidditatiue constitutum, et illum quasi in esse secun-
dario circumstet, qualificet, et exornet, sicut facit intel-
lectio, iustitia, misericordia. &c.

200

Circa quam difficultatem plures Versan-
tur oppositę sententię, quarum prima est Egidij de bea-
titudine lib. 5. q. 4. art. 3. Suarii disp. 30 sue metaphy-
sice sect. 6. Lumelii parte 1. q. 21. art. 2. q. 8. Alueoli
in 1. dist. 3. art. 3. et dist. 35. art. 2. Albi primę parte
disp. 2. sect. 6. qui omnes asserunt omnia Dei predicata,
etiam que attributa a nobis appellantur esse de intrinseca
Dei

Dei constitutione; quatenus ~~Deum~~ per collectionem omnium attributorum constituunt: Unde hi authores tam intellectum, quam intellectiōnem diuinam esse Dei constitutionis predicata adstruunt, et sic negant predicata in Deo, quae perfectionem infinitam dicant, et de linea perfectionis secundarie eius sint, per quod tollitur questio, quae nobis hic agitur.

202

Secunda sententia est Averrois, qui prima parte disp. 28. cap. 5. ait potentiam intellectiūam esse in Deo de eius quidditativo, et essentiali conceptu, quamvis alie attributales Dei perfectiones eius constitutionem metaphysicam non intrent: pro qua sententia videtur stare Averroes in dist. 35. citata pro qua sententia adducitur diuus Thomas. 1. parte. q. 14. art. 1. ad 3. et art. 4. in corpore, quem sequuntur omnes fere Thomistae. et pro hac parte adducitur etiam à nostro Theodoro Smicing. tomo. 1. de Deo Vno. tract. 3. disp. 2. q. 1. §. ex antiquioribus. num. 10. in medio. fol. 339. noster ~~Averroes~~ in 1. dist. 8. q. 3. aliam quartam §. contra istam positionem. V. item textus. Sed im merito profecto, ut infra patebit, et alij ex Scotica familia in hac sunt sententia, pro illa adducentes patrum Sicketum loco citato, et Scotum in 1. dist. 26. q. Unica §. ad illa de quarta via. V. concedo. sub. num. 55.

Dico ergo unicam conclusionem pro respon-
sione quesiti. intellectus diuinus, qui facultas, siue poten-
tia intellectiva communiter appellatur, non est de intrin-
seca ratione Dei, siue eius quidditatis constitutus.
immo quidam de perfectio secundaria, quae quiddita-
tem diuinae naturae in esse suo quidditativo, et essentiali
supponit; ita Scotus expresse locis supra, art. 3. num.
104. 105. 106. 108. 109. 111. et 115. citatis. et precipue
in. 1. report. dist. 35. q. 1. art. 4. cuius titulus est talis.
num. 28: Utrum intellectus, siue esse intellectuum sit
de ratione quidditativa Dei? Vbi postquam statuit intel-
lectualitatem esse de intrinseca ratione constitutivam Dei,
respondendo ad primum argumentum. V. dico. num. 33.
fol. 196. sic ait: intellectus est ibi ex natura rei tam-
quam passio, vel qualitas essentiae, vel fundamenti infi-
ni. vide ipsum Scotum ibidem, V. sed dices, et V. respondeo,
num. 36.

Hanc conclusionem modo hoc traditam
defendit, et amplectitur noster Theodorus Smising loco
ruper citato. num. 201. noster Angelus da Monte Pilo
tomo. 1. in primam partem. disp. 26. art. 2. §. dicimus secun-
do. num. 7. felix tract. de scientia. cap. 1. difficultate 3.
§. dico cum Scoto. num. 3. et alij quamplures Veri
Scoti

Scoti discipuli, quidquid ~~ali~~ a Veritate Scotica de-
viantes, dicant.

204

Probo primò contra Scotistas oppositum
opinantes, hanc esse Scoti mentem expressam, ita ut nulla
tergi Versatio possit sine contradictione esse: nam in pri-
mò Scotus in 1. dist. 13. q. Unica. §. ad questionem respon-
deo. V. respondeo in fine. sub. nam. 19. fol. 90b. et in 1. report.
eadem dist. et q. §. respondeo. V. ideo dico. num. 9. fol. 92.
ac eximè propugnat contra diuum Thomam, Henricum,
et Adamum; quod productio Verbi divini, et productio Spi-
ritus Sancti licet seipso formaliter distinguantur, et sint
alterius rationis, tamen principiatiue, et originatiue à
suis formalibus principiis distinguuntur; et ex hoc conclu-
dit distinctionem ex natura rei inter intellectum diui-
num, et diuinam Voluntatem, que sunt principia im-
mediata talium emanationum, sive actionum: et
ex hoc eodem principio concludit contra Adamum ibi-
dem. §. alia est opinio. V. contra hoc. anum. 12. Usque ad
num. 16. inclusiue, quod essentia diuina ut ab intellectu,
et Voluntate prescindit, nequit esse principium proximum
se communicandi per has productiones: ~~et~~ necessarium est
dicere, quod intellectus diuinus non est de quidditativo
conceptu essentie.

Hec consequentia probatur. Scotus ait

quod essentia secundum se non est principium istarum
productionum; et quod essentia ut in intellectu, siue

iuncta cum intellectu in ratione obiecti intelligibilis

est principium productionis Verbi, ut docet Scotus locis

citatis, et in 1. dist. 2. q. 1. §. quia sicut dixi. num. 3.

et §. obicitur. V. ad primum respondeo, et V. respondeo. sub

num. 21. et dist. 10. q. unica. §. ad questionem dico. num. 2:

essentia divina secundum se, in sententia Scoti, aliquid

distinctum est ab intellectu: patet, nam concedit de intel-

lectu, et essentia, quod non concedit de essentia secundum

se: §. essentia secundum se non est formaliter intellectus,

nec intellectus de formalitate quidditate essentie: patet

consequentia, nam si intellectus esset de quidditate

essentie, quidquid competit intellectui, competeret essentie;

sed hoc est falsum, et ut tale, illud non admittit Scotus:

ergo.

Secundo probatur. Scotus propugnat pro

viribus, quod essentia divina prout ab omni attributali

perfectione prescindit, est obiectum adequatum prima-

rium intellectus divini, tam in ratione motui, quam

terminatiui: §. essentia divina formalissime non est

intellectus divinus in Via Scoti: antecedens est per se

notum

notum, ut infra suo loco patebit, consequenti a probatur.
 nam obiectum primum cuiusunque habitus, seu poten-
 tiæ, quid formaliter saltem, distinctum est ab ipsa potentia.
 nam idem respectu eiusdem nequit esse obiectum, et poten-
 tia, specificans, et specificatum, motuum, et mobile;
 sed essentia diuina, ut essentia diuina est, est obiectum
 specificatum, et primo motuum diuini intellectus: ^{ergo}
 non est ipse intellectus formalis primè, neque intellectus
 est de eius quidditate conceptus.

201

Hec vltima consequentia, quo ad eius secun-
 dam partem probatur; nam si intellectus est de quidditate
 essentiæ: q. circumscripto intellectu non manet essentia;
 sed circumscripto intellectu manet eius obiectum: Illud,
 quod est obiectum intellectus adequatum, vel non est
 essentia, quod Scotus non admittit; vel est aliquid essentiæ,
 et non tota essentia, quod falsi primò est, vel dicendum
 necessariò est, quod intellectus non est de quidditate
 conceptu essentiæ.

208

Tertio probatur conclusio ratione, omnis
 actus secundus necessariò presupponit actum primum;
 sed in Deo datur actus secundus intelligendi distinctus ab actu
 primo, ut supra manet ostensum: Et datur actus primus
 intellectiōis; tunc sic, sed actus primus intelligendi non

intellectus, sed diuinus intellectus: quoniam in Deo datus
intellectus, qui non sit de quidditate essentie: minor probatur,
nam principium intelligendi est principium operandi,
et non essendi; et essentia est principium essendi, et
non operandi: ergo principium intelligendi, quod est
diuinus intellectus, quid distinctum est ab essentia, et
non de eius conceptu essentiali: probatur consequentia:
nam nullum principium absolutum operandi est de
quidditate principii absoluti essendi; patet. nam prin-
cipium essendi absolute preponitur ad principium
absolutum operandi; sed intellectus est principium operandi
intellectualiter, et essentia est principium essendi: ergo
intellectus non est de quidditate conceptu essentie.

209

Quarto probatur intellectus ut sic non
est de quidditate conceptu nature intellectualis ut
sic: ergo neque intellectus talis, scilicet diuinus est de con-
ceptu quidditativo, et essentiali nature intellectualis, sci-
licet diuine: patet antecedens, nam intellectus creatus
quid formaliter distinctum est à natura intellectuali
creata: ergo intellectus ut sic non est de quidditate conceptu
nature intellectualis ut sic: prima consequentia probatur,
nam ut ait Scotus in 1. dist. 8. q. 4. §. ad questionem res-
pondeo, et dico. num. 1. quotiescunque aliqua secun-
dum

dum suas rationes communissimas ita se habent, ut
 unum non sit de conceptu formalis quidditativus alterius,
 in quo cunque inveniatur, etiam in Deo, eodem proximo
 modo se habent, quoad non esse unum de conceptu alterius;
 patet nam infinitas non variat quidditatem rei, sed illam
 perficit.

210 **Q**uinto probatur, voluntas divina priora b
 actu volendi praecurrit, et est illo prior non est de quiddi-
 tativus conceptu Dei: ergo neque intellectus divinus: antec-
 edens probatur, nam voluntas, ut voluntas est principium
 liberum spirandi; essentia ut essentia non est principium
 liberum spirandi, neque amandi; ergo voluntas non est de
 quidditativus Dei conceptu: antecedens probatur. nam haec
 est vera, et de fide, Spiritus Sanctus produciatur per volun-
 tatem, et non per naturam, si esse essentiam: ergo essentia ut
 essentia non est principium spirandi, neque in suo formalis
 conceptu claudit, si videtur principium spirandi, siue aman-
 di: prima consequentia probatur, non minus est de ratione natu-
 re intellectualis, quod sit volitiva, quam quod sit intellectiva;
 sed hoc non obstante voluntas non est de quidditativus conceptu
 Dei: ergo neque intellectus.

211 **P**robatur conclusio, quoad secundam partem,
 quod videlicet intellectus sit perfectio secundaria Dei per

modum potentie, siue facultatis intellectus ipsius
Dei; nam ut ex huiusque habetur, non est perfectio
Dei primaria de linea quidditandi: ^{ergo} est secunda
de linea qualificandi: et confirmatur; intellectus ut
est facultas, siue principium formale intelligendi est
perfectio nullam imperfectionem inuoluens: ^{ergo} ponenda
est in Deo talis intellectus quia facultas: antecedens
probatum, nam facultas intellectiva, siue potentia
intellectiva in creatis est perfectio imperfectione limi-
tationis admixta: ^{ergo} in Deo, in quo talis non est limi-
tatio, exit perfectio nullam imperfectionem inuoluens.

212

Et confirmatur, nam si aliqua esset imper-
fectio ponere in Deo intellectum per modum facultatis intel-
lective ab essentia, et ab actu intelligendi ex natura rei for-
maliter distincta, maxime esset imperfectio potentialitatis,
perfectibilitatis, siue compositionis; sed nulla harum imper-
fectionum ponitur in Deo, ex eo quod intellectus a diuina intelli-
gentione, et essentia ponatur distinctus, ut satis patet ex
supradictis an. 140. et que 162. et infra: ^{ergo} ~~ergo~~ ^{ergo}
Argumenta contraria.

213

Primo arguitur auctoritate doct. Subt. que
est contrarie sententie. Sum. qui in. 1. dist. 26. q. unica
q. ad illa de quarta via. V. concedo. sub num. 55. fol. 1130.

cum.

cum obiectisset contrare. V. Contra se, quod sua doctrina vide-
tur sequi, quod intellectus, et voluntas non sint attributa, quia
attributum quasi perficit in esse secundo, aliquid quasi pre-
positum in esse primo, ait. concedo igitur, quod proprie vocando
attributa illa sola, que quasi qualitates perficiunt in esse se-
cundo rem prepositam in perfecto esse primo, scilicet, quan-
tum ad omnem perfectionem, que convenit rei, ut est substantia.
hoc modo intellectus, et voluntas non sunt attributa, immo sunt
quedam perfectiones intrinsecę in essentia. Ut patet intelligitur
omni quantitati, et quasi qualitati.

214

Istud declaratur (addit Scotus) quia
sicut ab aliquibus conceditur, quod vita, et vivere non sint
attributum, quia dicit tale esse, non taleitate quasi accidenta-
li; sed quasi per se contrahente rem, sicut homo est animal
tale, quia est rationale: eodem modo cum intellectus sit que-
dam vita, et voluntas que dam vita non exunt proprie attri-
buta. Vel aliter declaratur, et melius, quia hec essentia
ut hec essentia precedens omnem quasi qualitatem, est
intellectualis, et volitiva essentia, ita quod sicut rationali-
tas non est attributum homini, sic neque intellectualitas
huius essentię.

215

Ex quibus Scoti verbis sic formidicis sum.
illa perfectio est de quidditate Dei conceptu, que competit quid-
ditati.

ditati, siue essentia Dei, propter omniquantitati, et qualitati
eius preintelligitur; sed intellectus, et voluntas ita sunt
perfectiones intrinsece in essentia, quod ipsi competunt pro-
pter omniquantitati, vel quasi qualitati preintelligitur: ergo intel-
lectus, et voluntas sunt de conceptu quidditativo Dei: maior
probat, nam omnis perfectio, que Deo secundario compe-
tit, et non est de eius quidditate, competit Deo tamquam
quantitas, siue qualitas eius, qua redditur formaliter quan-
tum, vel tale, iustus, ergo bonus, sapiens. ~~ergo~~ illa perfectio,
que competit diuine nature, propter ab omni quasi qualitate,
et quantitate prescindit, siue ipsi preintelligitur, est de
quidditativo, et essentiali Dei conceptu. Et confirmatur
nam predicatum, quod non est qualificatiuum, est quid-
ditatiuum; sed predicatum, quod omni quasi qualitati
preintelligitur non est qualificatiuum: ~~ergo~~ Et quiddita-
tiuum: minor est expressa Scoti, consequentia est legi-
tima: ~~ergo~~ et falsa nostra conclusio.

216

Et roboratur predicta ratio ex alijs Scoti
Verbis in fine, Scotus ait: quod sicut rationalitas non
est attributum homini, sic neque intellectualitas huic
essentie, nempe diuine; sed rationalitas non est perfectio
secundaria hominis, immo perfectio eius primaria de
linea quidditatis: ~~ergo~~ intellectus non est perfectio secundaria
essentie

71
essentia diuina, sed potius est de linea essentiali, et de
quidditativo Dei conceptu.

217 **R**espondeo, quod ad minus Verbis Scoti solum
habetur ex illis, quod intellectus, et Voluntas non sint proprie
attributa, sicut sunt sapientia, et charitas, ut ipse Scotus ait
ibidem. V. istud patet, non tamen, quod intellectus, et Voluntas
sint de predicatis quidditativis Dei, etiam si sint quae-
dam perfectiones intimiores ipsi essentia, quam sunt attri-
buta, sicut sunt intimiores anime intellectus, et Voluntas,
quam informatio, vel qualitas, quae ipsi anime competit.

218 **S**uppono igitur ex nostra Smising. tract.
2. de Deo no. disp. 1. q. 1. §. Verum. num. 6. fol. 46. quod
attributum Dei est perfectio simpliciter quasi in esse secundo
per modum qualitatis afficiens diuinam essentiam cons-
titutam in ratione adequata essentiae substantialis: Unde
cum attributum, ut nomen praesefert, sit ab aliquo alteri tri-
butum; solum illa perfectio secundaria Dei erit proprie
attributum, quae per modum qualitatis, et non per modum
facultatis operatiuae, siue principis productui Deo competit;
nam sicut qualitas in substantia creata non est facultas
eius operatiua, quia haec, ut patet de intellectu, et voluntate
in anima, sunt principia substantialia, sed et quae-
dam secundaria accidentalis perfectio intellectum,

et Voluntatem supponens, sic ille perfectiones, que
per modum qualitatis diuinam perficiunt, et qualifi-
cant naturam, quales sunt intellectio, sapientia, cha-
ritas, amor &c. que in creatis vere qualitates sunt,
exunt proprie attributa.

219

Quod si attributum latiori acceptione
sumatur pro omni perfectione Dei, que non est de
eius quidditatiuo, et essentiali conceptu, sed de con-
ceptu eius secundario, non possumus negare, quod
intellectus, et Voluntas, sicut in creatis non sunt de
quidditatiuo conceptu substantie spiritualis;
sic in Deo ad eius quidditatiuum conceptum non per-
tineant; quamuis necesse sit fateri, quod sicut
in substantia spirituali creata prius reperiuntur intel-
lectus, et Voluntas tamquam perfectiones proprie, que
cum illa identificantur, quam qualitates, et alia
accidentia; sic Deo per prius competunt potentia
intellectiua, et volitiua, quam intellectio, sapientia,
et amor, et alie perfectiones huius modi, que quasi
Dei qualitates appellantur.

220

Hic preiactis in forma ad argumentum
ex authoritate deductum sic respondeo, distinguendo
maior em: illa perfectio est de quidditatiuo Dei conceptu
que,

que competit Deo, prout omni quantitati, et quasi
qualitati tam per modum operationis, quam per mo-
dum principij operativi pre intelligitur, transeat:
que pre intelligitur omni quantitati, et quantitati
per modum operationis. Solim, Deo competit, nego ma-
iorem: nam intellectus competit Deo, prout Deus pre-
intelligitur ante omnem eius operationem, que est
perfectio quasi qualificativa Dei, et tamen non est
de eius quidditatiuo conceptu: ad minorem eadem
distinctione respondeo, intellectus competit Deo om-
ni quantitati, et quasi quantitati de linea operationis
pre intellectu, concedo: omni quantitati, et quantitati
de linea principij operativi pre intellectu, nego: et nego
consequentiam similiter, et eodem modo distin-
guendum est antecedens probationis maioris.

221 **A**d confirmationem autem argumen-
ti num. 216. positam respondeo primo concedendo, quod
sicut rationalitas est de quidditate hominis, sic intel-
lectualitas est de quidditate Dei; et concedo minorem,
et nego consequentiam: nam aliud est, quod intellectu-
alitas sit de conceptu quidditatiuo Dei, aliud, quod
intellectus sit de eius quidditate: primum est Verum,
nam intellectualitas est radix, aqua intellectus

dimanant, quæ radix est ipsa quidditas nature intel-
lectualis, siue in creatis, siue in diuinis; at vero intel-
lectus est facultas, siue potentia operatiua eiusdem intel-
lectualis nature, quæ naturam in essetali constitutam
supponit, sicut radicatum radicem, aqua radicatur,
supponit.

222

Secundo respondeo, quod ibi non accipit
Scotus intellectualitatem pro radice intellectus, sed
pro ipsa intellectiua potentia, quæ essentiam intellecti-
uam supponit, et adhuc non conuincit ratio contrarios
adducta, nam illud exemplum assumit Scotus ad decla-
randum, quod sicut rationalitas non est quid realiter
distinctum a homine, sed solum formaliter, cum sit
~~tamen differentia~~ ita intellectualitas, siue intellectus
diuinus non est realiter distinctus a Deo, sed solum
formaliter; cum hactamen differentia, quod rationali-
tas est constitutiua hominis, non sic autem intelli-
tus, qui est operatiua Dei potentia, est constitutiua
Dei, neque est de ratione exempli, quod in omnibus
teneat, immo quod non teneat, nam ut ipse Scotus
docet in 4. dist. 12. q. 1. §. ad ista. v. auctoritas illa,
num. 16. in fine. fol. 120. : ex Pseudo-Damascono lib. 3. cap. 26.
cuius hæc sunt verba: quod omni ex parte simile est

idem

idem est non exemplum, non enim necesse est exem-
pla prorsus inter se similia esse, atque eiusmodi,
ut nihil omnino desideretur, quando quidem in
exemplis, tum similitudinem, tum dissimilitudi-
nem perspicere opus est, si quidem exempla sunt.

223

Secundam adhibeo argumento solu-
tionem: pro qua suppono, quod aliud est essentia rei,
et aliud natura, siue substantia rei; et hoc tam in
creatis, quam in diuinis: essentia solum dicit quid-
ditatem, et non aliud, et hoc in sensu dixit Abice-
na: equitas tantum est equitas: natura vero
est principium motus, et quietis in creatis, in diui-
nis vero est principium operationum convenientium
tali nature; Unde natura addit supra essentiam
principium, quo operatur talis essentia. Exemplum,
anima secundum se est essentia, anima cum intel-
lectu, et voluntate est natura; et idem dico de Deo
essentia ut essentia est quidditas, at vero essentia
cum principio operandi quale est intellectus, et vo-
luntas est natura, de eius quidditati uero conceptu
non solum est essentia, sed etiam potentia opera-
tiva, nam natura ex se dicit principium opera-
tionis, siue motus, et quietis.

Hac doctrina, ut communiter recepta, premissa, respondeo, quod verissimum ~~quod~~ quidem est, quod intellectus, et Voluntas in Deo sunt de quidditatiuo conceptu nature, ut nature diuine, quamuis sint formaliter extra conceptum essentie, ut essentie Dei, quia natura non solum dicit essentiam, sed dicit etiam principia per que mouetur, operatur, et agit; et sic de hoc concreto natura est intellectus essentialis Deo in quantum natura, et est prior intellectus in Deo in quantum Deus est natura omni quantitate, et quasi qualitate, que competit Deo non ut essentia, sed ut natura.

Sic et non incongrue possunt explicari illa Verba Scoti supra num. 213. relata: concedo igitur, quod proprie vocando attributa illa sola, que quasi qualitates perficiunt (notate hec Verba, illa sola, que quasi qualitates, non ut principia perficiunt) in esse secundo rem pre suppositam in perfecto egerunt (non dicit quidditatem pre suppositam, sed rem), quantum ad omnem perfectionem, que conuenit rei. Ut est substantia: non ait Scotus ut est essentia, sed ut est substantia, que idem est, quod natura: hoc modo intellectus, et Voluntas non sunt attributa, sed sunt perfectiones intrinsece in essentia, cum qua constituunt

unt naturam, nam ex essentia, et principio operatio
 hoc conceptum natura consurgit. et ex hac solutione
 facilis stat ad argumentum responsio: eligite quam
 malueritis.

226

Secundo arguitur. esse intellectuum
 formaliter, nil aliud est, quam habere intellectum forma-
 liter, sicut esse volituum, nil aliud est, quam volunta-
 tem habere; sed essentia divina, prout essentia divina
 est, et ab omni alio, quod formaliter non sit ipsa, pre-
 scindit, est formaliter intellectiva, ut diximus. 221. et
 Scotus docet. q. 1. quodlib. 6. de secundo membro. V. nam con-
 tradictio videtur. sub. num. 10. et V. item. sub. num. 11.
 et dist. 35. ex primo report. q. 1. art. 4. per totum, et alij
 in totis: ~~Essentia~~ Essentia divina prout ab omni alio, quod for-
 maliter non est ipsa, prescindit, habet intellectum
 ut quid nobis essentialiter: maius probatur, nam contra-
 dictio est, quod aliquid sit formaliter intellectuum,
 et quod tale non habeat intellectum: et confirmatur.
 esse intellectuum formaliter, nil aliud est, quam esse
 principium formalis intellectiois; sed nequit esse prin-
 cipium formalis intellectiois, quin tale principium
 in suo formali conceptu dicat intellectum: ~~esse~~ esse intel-
 lectuum, nil aliud est, quam habere intellectum: q.

si essentia divina prout talis est formaliter, et quid-
ditatiue intellectiva, prout talis claudit intellectum.

221

Respondeo distinguendo maiorem: esse
formaliter intellectuum per modum radicis, nil aliud
est, quam habere formaliter intellectum: nego maiorem.
esse formaliter intellectuum per modum potentie, siue
principij quo intelligendi, non est aliud, quam habere
formaliter intellectum, qui est ipsum principium quo
intelligendi, concedo maiorem: et distinguo mino-
rem: essentia divina prout talis est formaliter
intellectiva per modum radicis, concedo minorem:
nam quid dicitur intellectiva nature radix est intel-
lectus, et intellectio; huius mediate, quia mediat
intellectus illius immediate, quia a natura intel-
lectiva immediate pulsatur intellectus; et hoc est,
quod Vult Scotus locis supra citatis: est intellectiva
per modum principij quo, nego minorem: nam prin-
cipium quo intelligendi non essentia, sed intellectus
est, tam in creatis, quam in divinis: ^{ergo} essentia divi-
na prout ab omni alio, quod non est formalissimum
ipsa prescindit, habet intellectum radicaliter, id est,
est radix intellectus, concedo consequentiam: habet
intellectum per modum potentie, siue principij
operatum

228

operatiui, nego consequentiam.

Ad maiorem autem probationem respondeo, distinguendo antecedens: contradictio est, quod aliquid sit intellectuum formaliter, et quod formaliter non habeat intellectum sibi identificatum realiter, tamquam pagus, vel proprietas in secundo modo dicendi ipsius intellectui, concedo: quod non habeat intellectum per modum principij intelligendi, tamquam quid de eius conceptu essentiali, nego: immo contradictio esset, quod aliquid esset intellectuum formaliter per modum radicis intellectus, et quod in conceptu quidditatiuo talis radicis includeretur intellectus, qui est radicans.

229

Ad secundam autem confirmationem respondeo, distinguendo maiorem: esse formaliter intellectuum, nil aliud est, quam esse principium quod intellectiois, concedo maiorem: nil aliud est, quam esse principium quo intellectiois, nego maiorem. nam quamvis intellectio oriatur, tamquam a radice, et principio quod a natura intellectiva, tamen principium proximum, et immediatum, quod est quo, a quo oriatur, potentia intellectiva est: ad maiorem eadem distinctione respondeo, et nego consequentiam.

sicut enim homo est principium, quod generat
aliū hominem, et tamen generatio non oritur
immediatē à quidditate hominis, sed à potentia
generatiua, quæ est principium quo generandi
in homine; ita licet Deus intelligat tamquam
principium quod, non tamen intellectio oritur
immediatē à quidditate Dei, sed ab intellectu,
qui est principium intelligendi.

230

.. Sed contradices; natura intellectua-
lis, prout intellectualis, nequit intelligi, concipi,
nec diffiniri, sine eo quod intelligatur intellectus;
sed illud sine quo aliquid absolutum nequit intel-
ligi, est de conceptu eius quidditatiuo. ¶ Si natura
intellectualis, prout talis, nequit intelligi, concipi,
nec diffiniri sine intellectu, intellectus est de conceptu
quidditatiuo talis nature: maior probatur, natura
intellectualis prout talis est radix intellectus; sed
radix prout talis nequit intelligi, concipi, nec dif-
finiri sine illo cuius est radix — radicalo, vide-
licet: ¶ ergo. &c.

231

Minor probatur; illud sine quo aliquid
absolutum nequit intelligi, nec diffiniri, est de
conceptu eius intelligibilitatis, et definitionis.
Sed.

sed quidquid est de conceptu intelligibilitatis,
sive definitionis rei absolute, de eius quidditati-
no conceptu est: illud sine quo aliquid absolu-
tum nequit intelligi, nec defini, est de eius quid-
ditatiuo conceptu: maior ex terminis constat, mi-
nor probatur, quia quod non est de quidditate, et
definitione rei, nec de eius est intelligibilitate.
Illud, quod est de intelligibilitate rei, de eius
est quidditate: **P**rius nequit intelligi natura diu-
na prout intellectualis, quin intellectus eius con-
cipiatur, intellectus est quid de eius quidditate.

232

Respondeo negando maiorem. optime
enim potest intelligi, concipi, et defini natura
intellectualis prout talis, quin intellectus concipiatur,
nam semel admisso, quod intellectus de eius conceptu
quidditatiuo non est, necesse est, quod quidditatiue
conceptibilis sit intellectu non concepto: ad eius
autem probationem respondeo, distinguendo maio-
rem, natura intellectualis prout talis est radix for-
maliter intellectus, nego maiorem: nam radix forma-
liter ut radix exprimit ordinem ad radicatum,
est radix fundamentaliter, hoc est, fundamentum,
sive subtractum, quod radix a respectu radicis de-
nominatur

nominatione, concedo maiorem. ad minorem eadem
distinctione respondeo. radix prout talis formalis
nequit intelligi sine illo, cuius est radix, concedo.
Nam cum talis sit relatio nequit intelligi sine
suo termino: radix fundamentaliter sumpta pro
abstracto, quod radix à respectu radicis denomi-
natur, nequit intelligi sine eo cuius est radix,
nego, et similiter nego consequentiam.

233

Secundo respondeo, distinguendo maio-
rem. natura intellectualis prout talis nequit intel-
ligi, concipi, nec diffiniri, sine eo quod intelligatur
intellectus à nobis, ~~omni~~ nequit intelligi à Deo,
qui res ut sunt in se perfectissime attingit, ~~concedo~~^{nego}
Unde quamvis à nobis non possit explicari natura
intellectualis nisi per ordinem ad intellectum, vel
diffiniri per esse radicem intellectus, vel per esse
substantiam, cui intellectus tamquam propria
eius perfectio debeat, hoc provenit ex nostra
limitatione in cognoscendo, ob quam illam
naturam explicare non valeamus, nisi in ordine
ad intellectum cuius est radix, eo quod propriam
eius differentiam intrinsecam attingere non
valeamus. nam formas substantiales apud
omnes

omnes est absolute extra quidditatem materie, et
 materia extra quidditatem forme, et tamen ait Scotus
 in 4. dist. 12. q. 1. & respondit. V. quid ergo aliud?
 sub num. 13. fol. 121. quod nulla forma potest habe-
re conceptum perfectum quidditativum, nisi coin-
telligatur illud cuius est forma.

234 Unde nego maiorem, videlicet, quod illud
 sine quo aliquid absolute nequit intelligi, nec diffi-
 niri sit de quidditativo eius conceptu: nam mate-
 ria nequit diffiniri nisi in ordine ad formam, per
 esse enim subiectum formarum receptivum materia
 diffinitur, nec forma potest diffiniri nisi in ordine
 ad materiam, forma enim est actus physicus substan-
 tialis, unum per se cum materia constituens: et tamen
 nec forma est de quidditate absolute materie, nec ma-
 teria de conceptu quidditativo forme.

236 Ad maiorem autem probationem positam
 num. 231. respondeo, distinguendo maiorem: illud
 sine quo quidditas absoluta nequit intelligi, nec dif-
 finiri est de conceptu eius intelligibilitatis, et diffini-
 tionis, vel quidditativae, vel per additum, concedo: est
 de conceptu eius quidditativae diffinitionis, et intelli-
 gibilitatis, nego: sine composito enim nequit diffiniri

nec materia, nec forma, et tamen compositum non-
est de quidditatiuo conceptu materie, vel forme.
et idem dico de intelligibilitate, nam non omne
illud, quod deservit ad cognitionem rei est de
eius quidditatiua, et essentiali intelligibilitate.

236

Ad minorem autem respondeo, distin-
guendo eam, quidquid est de conceptu intelli-
gibilis quidditatiue, et definitionis pure quidditatiue,
et essentialis, est de conceptu quidditatis, et concedo mi-
nozem: quod est de conceptu definitionis per additamen-
tum, siue non rigorose, et essentialis, et de intelli-
gibilitate extrinseca, siue que extrinsece ducit ad cogniti-
onem alterius, est de conceptu quidditatis, nego mino-
rem: ad eius probationem respondeo, distinguendo
antecedens quidquid non est de quidditate, et defini-
tione essentiali rei, non est de eius intelligibilitate
quidditatiua, concedo antecedens: non est de eius
intelligibilitate extrinseca, siue que per extrinse-
cum medium habetur, nego antecedens. et eadem
distinctione distinguo consequens, et nego conse-
quentiam ultimam, vel illam in sensu predicto
distinguo: et sic non tenet argumentum.

237

Tertho arguitur. in diuinis potentia
generandi.

generandi in Patre est de conceptu quidditativo Patris,
et non quid superadditum ipsi Patri, tumquam Vis,
sive facultas à quidditativo conceptu Patris distincta:
ergo potentia intelligendi in Deo est de conceptu quid-
ditativo Dei, et non facultas superaddita,
et ab illius quidditativo conceptu distincta: antere-
dens ex grege habetur à Soto in 1. dist. 1. q. Unica,
q. ad quæstionem igitur respondeo. V. alio modo, in
fine Versiculi num. 8. fol. 68. consequentia proba-
tur sicut et habet potentia generandi respectu ge-
nerantis, ita et habet potentia intelligendi respectu
intelligentis in divinis, sed in divinis potentia
generandi in Patre est de quidditativo conceptu
Patris: ^{ergo} potentia intelligendi in Deo est de conceptu
quidditativo Dei.

238

Respondeo distinguendo antecedens.
potentia generandi, que est principium quod gene-
rationis in Patre, est de conceptu quidditativo Pa-
tris, concedo antecedens: nam potentia generandi
sumpta à potentia pro principio quod generationis
est ipse Pater, nam Pater est quod generat: potentia
generandi, que est principium quo, iterum subdi-
tinguo. potentia generandi, que est principium

quo absolutum, est de conceptu quidditatiuo
Patris secundum totum, quod illud principium
absolutum dicit, nego: secundum aliquid sui,
sive secundum aliquid in tali principio abso-
luto inclusum concedo.

239. Pro cuius intelligentia premitto ex
Scoto in dicit. q. unica. §. ad questionem igitur
respondeo. V. alio modo. num. 8. fol. 688. et §.
ad formam autem questionis num. 11. et infra.
quod potentia generandi in Patre, aliquando
sumitur pro principio quod generationis, quod
est ipse Pater, et potentia generandi in ista accep-
tione non solum est de conceptu quidditatiuo Pa-
tris, tamquam pars essentialis, immo est tota,
et adequata entitas, sive quidditas Patris, ali-
quando accipitur pro respectu formali, quem
dicit hoc nomen potentia generandi ad gene-
rabile, sive proprie significato, ut ait Scotus.
et in hac etiam acceptione nulla est controuersia,
quod potentia generandi Patris, sumpta potentia
proprie significato, sive pro respectu ad filium
generatum, sive generabilem sit etiam de conceptu
quidditatiuo Patris prout Pater, per tale enim
respectum

respectum, qui est ipsa generatio actualis, Pater consti-
tuitur formaliter in esse Patris.

240

Tertio modo cum sit potentia generandi
in Patre, pro principio actus agendi, siue producendi,
siue pro virtute absoluta, ut ab omni respectu prescin-
det, et dicitur virtutem, et fecunditatem generandi, siue
communicandi naturam, à qua oritur, siue pullulat
immediate ipsa actio generandi, que est secundus actus
talis potentie, ut illam accipit Scotus predicta q. 9. lo-
quendo. V. partem affirmatiuam, num. 10. et in hac
acceptioe potentia generandi in Patre est ipsa memo-
ria fecunda, que ut ait Scotus in. 1. dist. 2. q. 7. 9. obi-
icitur contra istam. V. ad primum respondeo. num. 21.
non est aliud, quam intellectus habens obiectum actu
intelligibile, hoc totum habet rationem memorię per-
fecte in actu primo, que scilicet est immediatum prin-
cipium actus secundus, et notitię genite. hec Scotus.

241

Unde cum ex intellectu diuino, et diuina
euentia in ratione obiecti intelligibilis constituatur
adequatum, et totale principium quo actiue gene-
randi, ut docet Scotus ibidem. V. respondeo. necesse est
dicere, quod hoc totale principium secundum
totum quod dicit, non est de conceptu quidditatiuo

Patris, non licet essentia, quæ est alterum compri-
cipium memorie fecundæ, sit de quidditati uo con-
ceptu Patris, intellectus, quæ est aliud compri-
cipium cum essentia, sicut de quidditati uo conceptu Dei
non est, ita non est de conceptu quidditati uo Patris.
his paginis, ut de mente Scoti expressis, facilis extat
solutio argumenti in forma supra posita num. 238.
hic ponitur num. 241.

242. **A**d consequens ex illo antecedenti
illatum respondeo, ipsum distinguendo: **1°** potentia
intelligendi in Deo, sumpta potentia pro principio
quod intelligit, est de quidditati uo Dei conceptu, con-
cedo consequentiam: nam potentia intelligendi in
hac acceptione est ipsum intelligens, siue quod intel-
ligns denominatur, quod non est aliud, quam
ipse Deus. potentia intelligendi sumpta pro princi-
pio quo immediato, a quo pullulat intellectio, est de
conceptu quidditati uo Dei, nego consequentiam.
sicut enim potentia activa generandi in Patre
absolute sumpta non est de quidditati uo conceptu
Patris, ita potentia intelligendi, quæ est ipse intell-
lectus formalis in Deo non est de conceptu Dei, et
in hac acceptione concedo maiorem ad probationem
consequentiam

consequentis adductam, et nego minorem, et similiter
consequentiam. **H**anc solutionem, et doctrinam a deam
presuppositam maxime notate, quia ad quamplura dif-
ficillima argumenta soluenda maxime sunt necessaria.

243

Quarto arguitur. essentia divina, ut essen-
tia divina est, et ab omni alio, quod non est ipsa prescin-
dit, est ex se communicabilis pluribus, quorum quodlibet
sit Deus absque sui divisione, siue pluriificatione: q.
essentia divina, prout essentia divina est, claudit in suo
formalissimo conceptu intellectum, et voluntatem: ante-
cedens expresse habetur a Scotto in 1. dist. 26. q. unica.
§. ad illa de quarta via. V. respondo. num. 54. fol. 1130.
et clarius dist. 2. eiusdem primi. q. 2. §. ad primam ques-
tionem. V. Ex his declaratur propositum. sub num. 38. fol. 341.
consequentia probatur, communicabile ut tale essentiali-
ter dicit, siue includit principium quo per quod possit
communicari; sed principia per que essentia divina com-
municatur ex dictis sunt intellectus, et voluntas: q. essen-
tia divina ut communicabilis essentialiter claudit intel-
lectum, et voluntatem.

244

Maior probatur. nam esse communicabile,
et non habere potentiam, qua possit communicari, est
implicatorium; cum esse communicabile non sit aliud,

quam habere potentiam ad communicari; sed potentia,
qua essentia divina est communicabilis, est intellectus,
et Voluntas, quae sunt principia per quae communicatur.
si essentia divina prout talis est essentialiter communi-
cabilis, essentialiter includit principium quo per quod
possit communicari; tale principium est intellectus, et
Voluntas. Intellectus, et Voluntas includuntur quid-
ditative in essentia.

245 Respondeo, distinguendo antecedens.
essentia divina prout ab omni alio, quod non est
formalissime ipsa praescindit, est communicabilis for-
maliter, nego: communicabile enim formaliter ut
tale dicit ordinem ad illud, cui est communicabile;
et essentia ut essentia est quid absolutum nullum di-
cens ordinem in suo formalis conceptu ad filium, et
Spiritus, quibus communicabilis dicitur, est com-
municabilis fundamentaliter, iterum subdistinguo:
est fundamentaliter proxime communicabilis in
suo quidditativo, et formalis conceptu, nego antecedens:
est communicabilis remote, et radicaliter, concedo
antecedens.

246 Communicabile enim, etiam fun-
damentaliter sumptum pro illa entitate abso-
luta

absoluta, que se habet ut substantium respectu com-
municabilitatis formalis, que est relatio, siue ordo
ad illud, cui est communicabile, etiam potest dupliciter
accipi vel pro radice, et fundamento remoto, a quo ori-
tur potentia proxima se communicandi; Vel pro ipsa
potentia proxima, et immediata media qua communi-
catur essentia diuina secundum se, solum est radix quasi
remota sue communicabilitatis, a qua radice pullulat
potentia proxima se communicandi per modum nature,
que potentia est intellectus, et potentia proxima se com-
municandi per modum libertatis, qualis est voluntas.
et cum voluntas, et intellectus, que sunt principia pro-
xima, per que communicatur essentia diuina non
sint de eius conceptu formalis, necesse est dicere,
quod ipsa essentia in suo quidditativo conceptu accepta
solum est communicabilis radicaliter, et remote.

241

Neganda est igitur consequentia ibi
illata, quod essentia prout essentia claudat in suo
formalissimo conceptu intellectum, et voluntatem: ad
eius probationem respondeo, distinguendo maiorem.
communicabile ut tale essentialiter claudit realiter
principium, per quod potuit communicari, ita ut
sibi identificet realiter principium, per quod sit

proxime communicabile, concedo: communica-
bile radicaliter, et remote essentialiter includit in
suo quidditativo conceptu principium formale, quo
possit communicari, nego: natura enim humana ex
se, et secundum se est communicabilis radicaliter,
et tamen potentia generativa, per quam fit proxime
communicabilis non includitur in conceptu formali
naturae humanae, sed tantum est idem realiter cum
illa: idem dico de natura divina. Unde concedo
minorem, et nego consequentiam.

248

Ad probationem autem maioris respondeo,
distinguendo maiorem. esse communicabile, et non habe-
re potentiam, qua possit communicari in eodem ordi-
ne, et linea, qua est communicabile, est implicatorium.
omitto: esse communicabile in una linea, et non habere
potentiam, quae est alterius ordinis, et lineae, qua possit
communicari, est implicatorium, nego: et cum essentia
divina ut talis solum sit radicaliter communicabilis,
necesse est, quod radicaliter habeat potentiam, qua
possit communicari, scilicet intellectum, et volun-
tatem, quae in essentia tamquam in radice conti-
nentur; non autem est necesse, immo est implicato-
rium, quod essentia propter talis solum sit radicaliter

remotè communicabilis, et quod in suo conceptu for-
mali habeat principium proximum sue commu-
nicabilitatis, siue quo possit communicari; Unde
concedo minorem in predicto sensu, et nego conse-
quentiam.

Partes Secunda Vtrum intellectio diuina sit de linea quidditatiua Dei?

249

Omnia sententia diuini Thomae, qui
1. parte. q. 14. art. 1. ad ~~primum~~ tertium. et art. 4. in corpore
videtur dicere, quod diuina intellectio est ratio formalis essen-
tiæ diuine constitutiua, quam plures ex eius schola sequ-
untur, tam ex antiquis, quam ex modernis: quam etiam
noster Auxedus propugnat in 1. dist. 35. art. 2. dico hanc
unicam conclusionem pro presentis questionis enodatione.
intellectio diuina non est formalitas Dei constitutiua, im-
mo est operatio essentialis, et intellectum in suo esse quid-
datiuo supponens. ita Scotus locis supra relatis, et satis
patet ex dictis, et cum eo omnes eius discipuli.

250

Probatum primo conclusio ex illis Verbis Au-
gustini, supra num. 118. relatis. ex 15. de trinitate. cap. 5.
Vbi sic ait: si dicamus eternus, immortalis, incorruptibilis,

immutabilis, Vivens, sapiens, speciosus, iustus, bonus,
beatus, spiritus, horum omnium novissimum, quod posui
(spiritus videlicet) videtur significare substantiam, cete-
ra vero huius substantie qualitates. ^{ergo} Ex mente Augustini
sapientia, qua Deus est formaliter sapiens, quod nihil aliud est,
quam sua infinita intellectus operatio non de linea substan-
tie, siue quidditate diuine est, sed de linea qualitatis, siue
perfectionis qualificatiue secundarie; et confirmatur ex
diuo Damasceno lib. 1. fidei ortho doxe. cap. 4. et 12. supra
num. 198. relato, qui ait. si bonum, si iustum, si sapiens, si
quiddale dicas, non naturam dicis Dei, sed que circa naturam:
ergo sapientia, siue operatio intellectus diuini non est de quiddi-
tate nature Dei, sed de conceptu perfectionis, que circumstat,
et qualificat naturam diuinam.

251

Secundo potest probari ex diuo Thoma, qui
parte 2. q. 14. in principio, et art. 6. et 10. sic ait: post consi-
derationem eorum, que pertinent ad diuinam substantiam,
est et considerandum de iis, que pertinent ad operationem
ipsius, id est, ad scientiam, et voluntatem. ^{ergo} Etiam ex mente
diui Thomae operatio intellectus diuini non pertinet ad
substantiam, et quidditatem Dei, sed ad conceptum ope-
rationis, que supponit Dei quidditatem, et substantiam.
et sic intelligit diuum Thomam Ioannes a Sancto Thoma.

et

et alij ex schola Thomistica non pauci.

252

Tertio probatur. nam ex dictis art. precedenti
 anum. 202. Usque ad 212. intellectus, qui est diuine nature
 intimior, quam intellectio, non est de conceptu qui aditatio
 Dei: **I**ntelectio, que est posteriori intellectui, et ab illo forma-
 liter distincta, ex dictis anum. 103. Usque ad 195. posteriori iure,
 non erit quidditatis Dei constitutiva: patet consequentia.
 nam illud, quod est prius priori, posteriori iure, est prius poste-
 riori; sed essentia diuina in essentiali constituta est prior
 diuino intellectu: **P**osteriori iure, erit prior constituta ante
 diuinam intellectionem: et roboratur, nam illud, quod est
 essentialiter prius nequit constitui per illud, quod est
 essentialiter posterius; sed essentia diuina est prior diu-
 na intellectione: **N**equit constitui per diuinam intel-
 lectionem.

253

Quarto probatur. operatio intellectus diuini,
 siue diuina intellectio formaliter constituit Deum intel-
 ligentem: **I**n suo formalissimo conceptu presupponit
 Deum, quem formaliter intelligentem denominat, et
 constituit: antecedens etiam ab aduersariis conceditur.
 consequentia probatur, omne subiectum, siue substra-
 tum alicuius forme denominantis necessario supponi-
 tur ad talem formam, que formaliter illud denominat;

sed Deus est subtractum, quod formaliter ab intel-
lectione intelligens denominatur: **¶** Deus neces-
sario supponitur ad intellectiōem, que illum intel-
ligentem formaliter denominat: maior probatur,
prius est quod subiectum, siue subtractum alicuius
denominatiōis sit, quā quod denominatum tale
a tali forma denominante sit: **¶** subiectum, siue
subtractum cuiuscunque forme denominantis
tale necessario supponitur ut prius ad talem formam,
que formaliter illud tale denominat: **¶** prius est,
quod Deus sit, quā quod formaliter intelligens
sit: **¶** intellectio nequit esse ratio Dei in essetali
constitutiva.

254

¶ Quinto probatur. de ratione operationis
vitalis ut talis est, quod procedat a principio vitali; sed
intellectio divina est formalis **¶** operationis vitalis: **¶**
petit necessario procedere a principio vitali; sed tale prin-
cipium vitale est divinus intellectus, vel divina essentia,
que est vita perfectissima, et radix omnis vitalitatis in
Deo: **¶** intellectio divina petit necessario procedere a
Deo; sed illud quod ab alio procedit, supponit necessario
illud a quo procedit: **¶** intellectio divina presupponit
divinam essentiam, a qua tanquam a prima radice
vitali

vitali procedit: ~~ergo~~ intellectus diuina nequit exsecutio
 constitutiva essentiae, quam supponit: et confirmatur.
 operatio vitalis ut talis dependet a principio vitali: ~~ergo~~ ~~ergo~~
 supponit necessarium principium vitale, quod eius depen-
 dentiam terminet: ~~ergo~~ nequit exsecutio constitutiva prin-
 cipis, a quo dependet: ~~ergo~~.

255 +
 Sexto probatur. essentia diuina ~~est~~ obiectum
 primum, et specificatum diuine intellectio-
 nis: ~~ergo~~ essentia diuina presupponitur necessario ad diu-
 nam intellectionem: antecedens probatur, obiectum pri-
 mum, et specificatum perfectissime, et infinite ope-
 rationis, necessario est perfectissimum, quod a tali opera-
 tione potest attingi; sed perfectissimum, quod a diuina
 intellectione potest attingi, est essentia diuina: ~~ergo~~ essentia
 diuina est obiectum primum, et specificatum diu-
 ne intellectionis: prima consequentia probatur, obiectum
 specificatum primum cuiuslibet actus, habitus, po-
 tentiae, siue operationis essentialiter supponitur ad ipsam
 operationem, actum, habitum, seu potentiam; sed essen-
 tia diuina est obiectum primum diuine intellectio-
 nis: ~~ergo~~ ^{ergo} essentia diuina supponitur essentialiter ad ipsam
 intellectionem: maior est per se nota, omne enim spe-
 cificans necessario est prius suo specificato. —

Et confirmatur: specificatum ut tale
 essentialiter dependet, vel quasi dependet a specificante;
 sed quod essentialiter dependet ab alio, essentialiter pre-
 supponitur illud aliud: ~~q. si~~ si divina intellectio specifica-
 tur primario, et essentialiter divina essentia, presup-
 ponitur essentialiter ipsa divina essentia: ~~q. nequit~~ nequit divi-
 na intellectio esse ratio eius constitutiva: et roboratur,
 specificari ab alio, nil aliud est, quam recipere speciem
 determinatam ab illo alio; sed implicat contradic-
 tionem, quod operatio, siue actus, qui est prior accipiat
 speciem a suo posteriori: patet; nam in illo priori, quo
 est, in determinata specie est, et sic ab illo, quod est
 posterius, nequit specificari, siue determinatam spe-
 ciem accipere: ~~q. si~~ si divina intellectio a divina essen-
 tia specificatur, implicat, quod divina intellectio non
 sit posterior ipsa divina essentia, a qua specificatur.

Valde torquet adversarios hec nostra
 demonstratio, et sic ad eius vim, et efficaciam eva-
 dendam varias exhibent solutiones: alij dicunt,
 quod divina essentia non est propria ratio specifi-
 cativa divine intellectiois, cum sit formalissime
 ipsamet divina intellectio; alij, quod divina
 essentia in ratione rei cognite dicitur obiectum
 specificativum

specificatum diuine intellectiois, non in ratione obiecti
motui, sed precise terminatiui: alij, quod etiam si
sit obiectum primarium specificatum diuina essen-
tia, nihilominus intellectio diuina est de eius quid-
datiui conceptu.

258

Sed contra omnes istos modos dicendi
sic arguo: omne formaliter representans specificatur
proprie a suo primario representato; sed diuina intellectio
est formalis expressio, et representatio primaria diuine
essentie: **E**rgo specificatur proprie a diuina essentia: maior
probat, ab illo proprie specificatur representans, a quo
accipit representationem; sed hanc accipit a representato:
Ergo omne formaliter representans specificatur a suo
representato: minor probatur, illud obiectum exprimitur,
et representatur primario a diuina intellectione, quod
primario cognoscitur ab illa; sed essentia diuina est
obiectum, quod primario cognoscitur a diuina intellec-
tione: **E**rgo essentia diuina primario exprimitur, et repre-
sentatur a diuina intellectione: **E**rgo intellectio diuina
primario, et proprie exprimit, et representat essentiam
diuinam: **E**rgo ab illa primario, et proprie specificatur.

259

Secundus modus dicendi sic impug-
natur. Ratio formalis cognoscendi nequit esse de quid-
datiui

ditatio conceptu rei cognite, maxime in cognitione
non reflexa; sed intellectio diuina est ratio formalis
cognoscendi essentiam diuinam. ~~ergo~~ non est de conceptu
quidditatio talis essentie: maior probatur, illa, que
a suis conceptibus formalibus mutuo se excludunt,
nequit vnum esse de quidditatio conceptu alterius:
patet, nam illud, quod est de conceptu quidditatio
alicuius rei non excluditur, immo includitur in
conceptu talis rei; sed ratio cognoscendi a suo con-
ceptu formalis excludit rem cognitam, et e conuerso:
~~ergo~~ ratio cognoscendi nequit esse de quidditatio con-
conceptu rei cognite: minor huius probationis patet,
ratio enim formalis cognoscendi aliud prout talis
excludit a suo conceptu formalis illud aliud, sicut
ratio cognita prout talis a suo conceptu quidditatio
excludit rationem formalem cognoscendi: ~~Etiam~~ si
essentia diuina sit ratio cognita a diuina intellectione
excludit prout talis a suo formalis conceptu diuinam
intellectionem. Sextus modus dicendi ex dictis satis
impugnatus manet.

Argumenta contradicta.

260 Primo arguitur, essentia diuina in
suo formalissimo conceptu est formalissime viuens
vita

Vita intellectuali: in suo formalissimo conceptu dicit
formalem intellectionem, qua intellectualiter formaliter
viuit: antecedens est certum, et de fide, ut docet Augusti-
nus. 11. de trinitate, cap. 4. ut supra num. 16. manet
relatum. et cap. 5. eiusdem libri sublit. f. cuius hec
sunt Verba: que Vita enim dicitur in Deo, ipsa est essen-
tia eius, atque natura, non itaque Deus. Viuit nisi Vita,
quod ipse sibi est. consequentia probatur, Viuere for-
 maliter, siue esse formaliter viuens Vita intellectuali,
 nil aliud est, quam intellectualiter operari, siue intel-
 ligere: ergo si Deus est viuens formaliter Vita intel-
lectuali in suo essentiali, et quidditatiuo conceptu,
in eodem conceptu dicit intellectionem, qua forma-
liter intellectualiter viuit.

261

Antecedens probatur ex eodem Augusti-
 no immediate post Verba relata sic dicente: hec autem
Vita non talis est, qualis inest arbori, ubi nullus est intel-
lectus, nullus est sensus: nec talis, qualis inest pecori,
quod intellectum habet nullum; at illa Vita, que Deus
est, sentit, atque intelligit omnia, et sentit mente non
corpore, quia spiritus est Deus: ergo talis est Vita, qua Deus
formaliter intellectualiter viuit, quod in suo formalissi-
mo conceptu claudit intellectionem, qua omnia intelligit,

et àqua formaliter Vivens intellectualiter denominatur.

262

Et confirmatur, formaliter Vivere Vita
sensitiva formali, nil aliud est, quam formaliter senti-
re: ~~ergo~~ formaliter Vivere Vita intellectuali, nil aliud
erit, quam intellectualiter intelligere: ~~ergo~~ Deus
in suo quidditativo conceptu Vivit Vita intellectuali,
in suo formalissimo conceptu intelligit formaliter
intellectione, que est eius formalis intellectualis
Vita: et roboratur, nam quod non sentit, non
sensibiliter Vivit, sed potius ad instar mortui se
habet: ~~ergo~~ qui non intelligit, non intelligibiliter
Vivit, sed potius veluti mortuus intellectualiter se
habet.

263

Respondeo distinguendo antecedens, essen-
tia divina in suo formalissimo conceptu est formaliter
Vivens Vita intellectuali radicali, concedo antecedens.
nam Vita essentialis Dei radix est intellectus, et intel-
lectionis: est formaliter Vivens Vita intellectualis opera-
tionis, siue Vita, que sit formaliter operatio, nego ante-
cedens: sicut enim in creatura intellectuali operatio
intellectiva, que Vita operationis appellatur, supponit
radicem, que est Vita radicalis, siue essentialis, ita
Vita secundaria operationis Dei supponit constitu-
tam

tam eius vitam radicalem, et primariam. Unde nego consequentiam.

264

Ad cuius probationem respondeo, distinguendo antecedens. Vivere, siue esse formaliter vivens vita intellectuali operationis, nihil aliud est, quam intellectualiter operari, concedo antecedens: Vivere, siue esse formaliter vivens vitam intellectualem radicalem, nihil aliud est, quam intellectualiter operari, nego antecedens: nam ad vitam operationis, que dicitur vita secundaria, et attributalis, supponitur necessario vita radicalis, tam in Deo, quam in creaturis, que vita radicalis dicitur vita primaria, et essentialis. Sicut enim homo cum dormit, et nil intellectualiter operatur, dicitur vivens vita intellectuali radicali: sic Deus in illo priori conceptu, in quo nondum intelligitur intellectualiter operans, vivit proprie, et formalissime vita primaria et essentiali radicali: Unde nego consequentiam.

265

Ad auctoritatem ex Augustino respondeo ad primam, quod verissimum est, quod Sanct. Dott. ait, quod Vita, qua vivit radicaliter, et essentialiter Deus, formalissime est ipse Deus, et non aliquid aliud a conceptu quidditativo Dei distinctum. cum Vita radicalis, de qua loquitur ibi Augustinus, sit predicatum Dei

constitutivum. quod si contendat aliquis, quod
indeterminate loquitur ibi Augustinus, tamen una
vita, quam de altera radicali videlicet, et attributali,
sive de vita operationis; dicite, quod etiam ista secunda
vita est idem, quod ipse Deus, non formaliter, sed
realiter, et sic nil contra nos.

266

Ad secundam autem divi Augustini
authoritatem respondeo, quod loquitur ibi de vita
secundaria operationis, qua Deus omnia intellectu-
aliter sentit, sive intelligit, ut patet ex eius verbis:
sed nego quod ista secunda vita non supponat in
Deo aliam priorem à qua tamquam à radice pullulet,
et dimanet, nec contrarium docet Sanctus, ut satis
ex eius verbis liquet; et sic ultimum consequens
ex illa authoritate illatum in prædicto sensu est
distinguendum.

267

Ad confirmationem autem num. 267.
positam respondeo, distinguendo antecedens. Vivere
formaliter vita sensitiva secundaria, nil aliud est,
quam formaliter sentire, concedo antecedens: Vivere
formaliter vita sensitiva radicali, nil aliud est,
quam formaliter sentire sensatione, que est opera-
tio sensus, nego antecedens. et eodem modo distin-
guendum

quendum est consequens. nam ut Augustinus ait lib. 15.
de civitate, cap. 12. lit. S. : homo siue vigilet, siue dormiat,
vivit: quia dormire, et in somnis videre vivens est: qd.
etiam si homo nil sentiat in somnis, neque intelligat,
adhuc tam sensibiliter, quam intellectualiter vivit vita
formali radicali, et essentiali, quod si homo dormiens instar
mortui dicatur pro eo, quod non est in plena sui delibera-
tione, non tamen est mortuus, sed vivit tam vita intellectuali,
quam sensitiva.

268

Secundo requiritur, Deus in suo quidditatiuo,
et formalissimo conceptu est actus purissimus intellectu-
alis. ex qd. Deus in suo formalissimo, et quidditatiuo conceptu
includit, siue dicit actum formalissimum intelligendi:
antecedens est apud omnes indubitatum, ut videre licet
in Scoto in 1. dist. 8. q. 1. §. ad questionem. num. 2. et
sequentibus. consequentia probatur. actus purus. ut ait
Scotus in 1. dist. 8. q. 2. §. concedo. v. et per idem patet, sub
num. 3. fol. 716. est ille, qui nullo caret gradu actualitatis
ait enim Scotus ibidem: non enim est actus purus, qui
caret aliquo gradu actualitatis; sed Deus est purissimus
actus intellectualis in suo formalissimo conceptu: qd.
eodem formalissimo conceptu nullo caret gradu actuali-
tatis: q. includit, siue dicit actualitatem intelligendi,

siue intelligendi actum.

269

Et confirmatur, qui caret actu intelligendi non est purissimus intelligendi actus; sed Deus in suo formalissimo conceptu caret actu intelligendi: ^{ergo} in suo formalissimo conceptu non est purissimus intelligendi actus: consequentia non admittitur a **Scoto**; ^{ergo} neque altera premissarum; non maior, immo fere ex ore **Scoti** toto citato habetur: ^{ergo} minor: ^{ergo} falsum est, et menti **Scoti** contrarium, quod Deus in suo formalissimo conceptu caret intelligendi actu.

+ et quidditativus

270

Respondeo concedendo antecedens, et negando consequentiam, et ad eius probationem concedo antecedens simul, et auctoritatem **Scoti** ex qua deducitur, et distinguo consequens: ^{ergo} Deus in suo formalissimo conceptu nullo caret actualitatis primarie, et radicalis gradu, concedo consequentiam: nullo caret actualitatis secundarie, et attributalis gradu, nego consequentiam: et similiter aliam consequentiam ex illa illatam, nam solum est de ratione actus puri, quod in illa linea in qua est actus purus, nullo careat actualitatis gradu; non vero in altera linea; et cum quidditas Dei sit actus purus de linea quidditandi, siue de linea radicali, in eadem linea nullo caret actualitatis gradu. Unde
quamvis

quamvis demus, quod careat intellectu (nullo enim modo est concedenda carentia in ex illa, quae realiter sunt idem, ut supra num. 164. diximus) cum intellectio non sit actus de linea quidditandi, sed de linea qualificandi, nullo caret gradu de sua linea, et ordine, et sic manet intra sphaeram actus paucissimi.

271

Ex quo est notandum, quod actus paucus est ille, qui neque informans actualiter, seu aptitudinaliter, neque informabilis est nec physice, nec metaphysice; et cum quidditas Dei nec sit forma informans actualiter, vel aptitudinaliter, neque informabilis physice, quia à nulla forma physica potest physice informari, nec metaphysice, eo quod à nulla metaphysica forma, siue differentia sit contrahibilis, nec perfectibilis per modum metaphysice potentie, hinc est, quod dicatur paucissimus actus. et cum alia divina intellectio, quae est Dei perfectio secundaria non informet divinam quidditatem, neque intellectum, ut supra diximus an. 140. utque ad 161. hinc est, quod quamvis illam in suo formalissimo conceptu non claudat, sit vere actus paucissimus.

272

Ad confirmationem autem argumenti respondeo primo, omittendo maiorem, et negando minorem. aliud est enim, quod Deus in suo formalissimo, et quidditativo

conceptu non claudat actum secundum intelligendi,
et aliud quod ipso caeat: primum est verum, secundum
falsum, non enim datur carentia alicuius, quod est
idem realiter cum illo, quod carens denominatur

273

Secundo respondeo, distinguendo maiorem,
qui caret actu secundo intelligendi, non est paucissimus
actus secundus intelligendi, concedo maiorem: non
est paucissimus actus primus intelligendi, si aliter ex alio
capite non obstat, nego maiorem. ad minorem respon-
deo etiam illam distinguendo, Deus in suo formalissimo
et quidditatiuo conceptu, caret actu primo intelligendi
nego: caret actu secundo intelligendi, iterum subdistan-
guo, caret actu secundo intelligendi, si hoc est, excludit,
siue non claudit actum secundum intelligendi, concedo
minorem: caret, id est, habet carentiam actus secundi
intelligendi, nego minorem: nullum enim subiectum
caret forma, cum qua identificatur realiter: et distingo
consequens: Deus in suo formalissimo conceptu non est
paucissimus actus primus, et radicalis intelligendi, nego
consequentiam: non est paucissimus actus secundus intel-
ligendi, concedo consequentiam: immo nec actus paucus,
vel non paucus intelligendi est. et sic nil contra nos.

274

Tertio arguitur. Deus in suo forma-
lissimo

formalissimo, et quidditatiuo conceptu, teste Anselmo
 de summo cogitabili, prologo. 2. Vt ait Scotus lib.
 de primo principio, cap. 4. §. per illud potest. sub. num. 24.
 fol. 246. et theoremate. 16. propositione. 18. sub num. 5.
 fol. 295. est, quo cogitato sine contradictione, maius cogi-
tari non potest sine contradictione. ^{sed} Deus non inclu-
 det in suo quidditatiuo conceptu intellectionem actua-
 lem, non esset ⁺ maius ex cogitari non posset. ~~ex~~ Deus in suo
 quidditatiuo conceptu claudit intellectionem actualem,
 tamquam ei essentialem: minor probatur, nam Deus
 intelligens, maius quid est, quam Deus non intelligens
 formaliter. ~~ex~~ Deus si in suo formalissimo conceptu non
 claudit intellectionem, non dicit maius esse, quod ex cogi-
 tari potest. patet; nam potest ex cogitari Deus intelligens,
 et sub isto conceptu maius quid est, quam Deus precise,
 et non intelligens.

275

Et confirmatur. nam Vt ait Scotus. §. 5.
 quodlib. art. 2. §. de secundo articulo teneo. V. secundo
 comparando. num. 8. et lib. de primo principio. cap. 4.
 §. quinta propositio, sub. num. 40. fol. 253. plura
bona sunt meliora Vno, quando Vnum alteri addit
bonitatem. sed diuina intellectio actualis addit
 bonitatem, supra bonitatem essentie ex nostra

sententia: patet. nam addit formalitatem infinite
perfectam supra perfectionem, et bonitatem infinitam
essentie: q. melius et maius est essentia, et intellectio
diuina, quam essentia sola, prout ab intellectione pre-
cindit. ~~Et~~ essentia diuina precisa a diuina intellectio-
ne non est maius, quod ex cogitari potest, hoc est falsum
contra diuum Anselmum, et Scotum: ~~Et~~ illud ex
quo sequitur.

276

Respondeo concedendo descriptionem
pro Deo assignatam a diuo Anselmo, et Scoto absque
aliqua limitatione, et nego minorem, et similiter
consequentiam: et ad eius probationem respondeo,
distinguendo antecedens. Deus intelligens formaliter,
maius quidem est, quam Deus precise non intelligens
formaliter extensiuè, concedo antecedens; intensiuè,
nego antecedens: nam quamuis diuina attributa non
addant diuine essentie bonitatem, siue perfectionem
intensiuam, addunt tamen extensiuam perfectionem,
id est, addunt perfectionem alterius lineę, ac est perfectio
Dei essentialis, hec enim est perfectio primaria, illa
vero attributorum est secundaria. Vnde distinguo conse-
quens. ~~Et~~ Deus in suo formalissimo, et quidditatiuo con-
ceptu non dicit formalem Dei intellectiōem, non dicit

esse

esse maius, quod excogitari potest, absque contradic-
tionem, ut ait Scotus, nego consequentiam: non est maius,
 quod excogitari potest cogitatione cogitante in Deo con-
 traditionem, omitto.

277 Pro cuius intelligentia est maxime no-
 tandum, quod Scotus non ait, quod Deus est maius, quod
 excogitari potest absolute, cogitatio enim aliquid maius
 Deo valet excogitare; sed quod Scotus ait, est, quod Deus
 est, quo cogitato sine contradictione, maius cogitari non
 potest sine contradictione. Nam illa cogitatio, quae ali-
 quid maius Deo excogitaret, necesse est inuolueret con-
 traditionem: et sic si intellectus cogitaret diuinam
 intellectionem, et omnia alia attributa esse de conceptu
 quidditatiuo Dei, aliquid maius Deo preciso ab attribu-
 tis cogitaret, sed tale cogitatum inuolueret contradic-
 tionem componendo, siue coniungendo sub Vnico conceptu
 quidditatiuo perfectiones Dei quidditatiuas, et non quid-
 ditiuas, quales sunt attributales, quod manifestam
 inuoluit contradictionem. Unde quamuis Deus cum attri-
 butis maius sit extensiuè, quam Deus ut ab illis prescindit,
 tamen Deus in suo quidditatiuo conceptu include-
 re attributa formaliter non valet, sicut neque contradic-
 toria includere, et sic in suo quidditatiuo conceptu est

maius quidditatiuè, quod absque contradictione
ex cogitari potest.

278

Ad confirmationem autem argumenti
respondeo, distinguendo maiorem simul et Verba
Scoti explicando: plura bona sunt meliora Vno,
quando Vnum alteri addit bonitatem in ea linea,
et ordine, quo Vnum bonitatem addit alteri, concedo
maiozem: in diuerso ordine, et linea, nego maiozem;
et distinguo minorem; sed intellectus addit bonita-
tem supra essentiam eiusdem ordinis, ~~et~~ est
bonitas primaria essentie, nego minorem: ordi-
nis bonitatis secundarie Et attributalis, concedo
minorem: ~~et~~ maius bonum est essentia cum intel-
lectione, quam sine illa, quoad bonitatem essentia-
lem, et quidditatiuam, nego; quoad bonitatem se-
cundariam, et attributalem, omitto: et distinguo
Ultimum consequens in sensu explicato, et sic nil
contra nos. Videte nostrum tractatum de charitate,
dist. 3. q. 1. art. 1. parte 2. in solutione argumentorum
à num. 43. usque ad 48, et infra.

† ac

279

Secundo potest responderi, distingu-
endo etiam maiorem, et Verba Scoti de eius mente
propria explicando: plura bona sunt meliora Vno
quando

+
m

quando Vnum alteri addit bonitatem, in illo Vno nec
 virtualiter, nec eminentialiter, nec formaliter con-
 tenta; concedo maiorem: quando Vnum alteri addit
 bonitatem, que in illo Vno aliquo modo ex dictis con-
 tinetur, nego maiorem. Et cum intellectio diuina
 essentie diuine superaddita addat bonitatem secun-
 dariam attributalem, que in illa essentia tamquam
 in prima radice eminentialiter continetur, hinc est,
 quod intellectio simul cum essentia non sit maius
 bonum, nec melius, quam essentia sola: nam ut ait
 Scotus loco citato, ideo Deus et creatura non faciunt
 maius bonum, quam Deus solus, quia bonitas creature
 in Deo eminentialiter continetur, sed etiam boni-
 tas cuiuslibet attributi, et omnium simul in essen-
 tia diuina eminentialiter, vel virtualiter continetur: ^{ergo}
 non est maius bonum essentia cum attributis, quam
 essentia sola. Vide Scotum in quodlib. 5. citato, et nos-
 trum tractatum de charitate loco prefato num. 41.
 et 48. et infra.

Questio secunda qualis nam sit diuina
 scientia tam respectu obiectorum neces-
 sariorum, quam contingentium?

sequitur hucusque de eis, quae diuine
scientiae secundum se conueniunt, nunc restat
examinare de eis, quae ei ex obiecto sibi competunt.
Vtrum videlicet sit practica, vel speculatiua, directa,
vel reflexa, intuitiua, vel abstractiua: quae
propterea sit.

Articulus primus Vtrum scientia diuina
sit practica, vel speculatiua respectu obiec-
torum necessariorum, vel contingentium.

280

Agmito primo, quod licet practicum,
et speculatiuum non sint differentiae intrinsecae di-
uersificationis scientiae. Vt sic, quia scientia est quid
absolutum, et practicum, et speculatiuum dicunt
formaliter respectum, et nullus respectus potest
esse differentia contractiua, et determinatiua ab-
soluti: sunt tamen differentiae secundariae scientiae,
siue passionis, per quas licet non a priori, a posteriori
tamen cognoscimus differentias scientiae speculatiuae,
et practicae, quas non nisi per tales respectus obiecti
limitationem valeamus explicare. Recte enim inferitur,
quod si haec scientia fundat talem respectum practicum,
quem illa nequit fundare, quod haec essentialiter diuer-
sificatur ab illa per aliquod praedicatum essentialiter
sibi

sibi inuicem, et nobis ignotum.

281

Tam ut ait Scotus q. 4. prologi. §. aliter dicitur. V. contra istam positionem. sub num. 10. fol. 126. aptitudo (sive respectus) non conuenit Vni naturae, quae repugnat alteri, nisi propter aliquod absolutum in tali natura: quia enim haec natura est talis, ideo sibi conuenit talis aptitudo: Unde diuisio scientiae in practica, et speculatiua non est diuisio generis in proprias species, sed quasi diuisio generis per passionem proprias specierum, sicut si diuideretur animal per esse ininibile, et augibile; Vel per esse risibile, et ininibile. ita Scotus expresse. q. 4. prologi citata, §. exhortat. V. ex isto secundo. num. 1. fol. 119.

282

Secundo premitto ex eodem scoto, q. eadem prologi, §. aliter dicitur. V. contra istam positionem, sub num. 10. et V. ideo corrigitur sub num. 12. et in 1. dist. 38. q. Unica per totam, quod scientia dicitur practica non a fine, sed ab obiecto proprio scientiae, cuius ratio est, quia cum scientia sit ab intellectu, et obiecto, quae sunt causa propriae scientiae, necesse est, quod ab aliquo isto- rum sit practica, Vel speculatiua; non ab intellectu quia tam omnis scientia est eiusdem rationis: **P** ab obiecto. Vide Scotum ibidem.

Tertio sumo ex eodem Scotto, eadem. q. 4. prologi. §. ad istas questiones solvendas, num. 3. st. 112. quod habitus, siue actus practicus aliquo modo extenditur ad praxim, quod ait ibidem Scotus: est actus alterius potentie, quam intellectus naturaliter posteriori intellecti, natus elici conformiter rationi recte, ad hoc ut sit actus rectus: ex qua definitione concludit ibidem Scotus. quod respectus proximitatis ad praxim tamquam ad suum naturaliter posteriorius; et respectus regulativus, siue directivus ad praxim sicut ad suum regulabile, seu dirigibile sunt differentie, quamvis non primarie, secundarie. saltem, ut diximus in primo notabili, per quam discernitur scientia practica, ab speculativa.

Ex quibus inferitur, quod solum actus voluntatis regulabilis, seu dirigibilis a regula practica, siue iudicio practico rationis, poterunt esse praxis; actus vero voluntatis, qui non est regulabilis, minime rationem praxis valent obtinere, cum de ratione praxis sit, quod sit actus aptus natus elici conformiter rationi recte & et cum divina voluntas a nullo alio a se sit regulabilis, immo ex sua formali

formali ratione sit prima regula, à qua omnia alia
regulaz i debent, inde fit, quòd in diuina voluntate
nullus actus possit esse, qui propriè, et rigorosè sit
praxis, bene tamen in voluntate qualibet creata, que
eo quòd non sit prima regula est regulabilis.

285

Quarta premitto, quòd cum iudicium
practicum rationis dictans hoc, siue, et nunc esse am-
plectendum, vel fugiendum, exerceat munus direc-
tiui, et regulatiui actus, qui est praxis, necesse est,
quòd in eodem supposito, in quo est actus directiui,
siue regulatiui oportet, quòd sit etiam actus dirigi-
bilis, siue regulabilis, ita ut uterque actus sit in poter-
tate operantis: actus enim, qui non est in eodem sup-
posito, in quo est iudicium practicum dictans hoc,
esse faciendum, vel non faciendum, non potest diri-
gi propriè à tali iudicio, eo quòd in eius non sit poter-
tate illud facere, vel non facere. quod omne clarius
ex infra dicendis patebit.

286

His præiactis de mente Scoti expressis,
ut in locis supra citatis licet videre: dico primam
conclusionem pro responsione quesiti scientia Dei,
quam habet de obiectis necessariis ad intra, ut sunt
essentia, attributa, et relationes. & simpliciter est

speculativa, et minime practica. ita communi-
ter Ieruitz, 17 Va I quor. i. parte. disp. 69. cap.
2. Suarez eadem prima parte, lib. 3. cap. 4.
Mazon tract. 2. disp. 5. cap. 4. et fere omnes
alii Thomistae cum suo Angelico Preceptorae
i. parte. q. 1. art. 4. quam docet ibidem, quod
est simul practica, licet secundum quid, quod
etiam docet q. 1. prologi. art. 3.

281

Hanc statuo conclusionem cum nos-
tro subli. Scot. q. 4. prologi. §. licet hec responsio, num.
marginali 36. fol. 156. et in primo dist. 38. q. unica
§. et ex hoc sciendum. num. 2. et ibidem. V. sic insta-
tur. num. 3. et ad primum istorum sub eodem num.
quem sequitur noster Gilson. tomo. 1. tract. de
scientia Dei, disp. 21. art. 11. §. dicimus primo.
num. 4. et alij. est quæ contra nostrum hærera
in 1. disp. 15. q. 13. Mayzonem in 1. dist. 48.
q. 2. felix tract. de scientia cap. 2. difficultate
3. §. dico num. 4. Radam. tomo. 1. controuersia
3. art. 4. quamuis isti pro nostra possunt concilia-
ri sententia.

288

Probatur conclusio quo ad partem nega-
tiuam ratione fundamentali nostri Scot. Subli.

ex prologo superexcitato. Scientia, que nullo modo
 est directiva praxis, nullo modo est practica; scientia
 Dei, quae se et omnia alia ad intra cognoscit nullo
 modo est directiva praxis: ^{ergo} nullo modo est practica:
 maior ab omnibus admittitur, de ratione enim scien-
 tiæ practice est, quod sit directiva, et regulativa pra-
 xis. Ut supra testis premisso nostro diximus num. 283.
 minor probatur ex dictis num. 284. scientia Dei
 nullo modo est directiva actuum voluntatis Dei:
 ergo nullo modo est directiva praxis: patet consequentia.
 nam actus, qui proprie sunt praxis, sunt actus volun-
 tatis, quibus proprie competit definitio praxis ab Sco-
 to assignata: antecedens probatur. implicat contra-
 dictionem, quod prima omnino regula sit ab alia
 regula regulabilis, siue dirigibilis; sed divina vo-
 luntas est prima omnino regula suorum actuum:
 ergo implicat contradictionem, quod ab alia regula, sci-
 licet ab intellectu divino sit regulabilis, siue dirigibilis
 in suis actibus: ~~pro~~ et quod divinus intellectus
 sit regulativus, et directivus actuum divini vo-
 luntatis.

Et roboratur hec ratio. de ratione pri-
 me regule est, quod non supponat aliam regulam

à qui requiètur; patet, nam esset prima regula
ut supponitur; et non esset prima regula si qui-
dem ab alia priori se regularetur; sed divina
voluntas prima regula est suorum actuum,
ut omnes fatentur: ergo de ratione eius est, quod
ab intellectu, siue scientia, que est prior actibus
diuine voluntatis non sit regulabilis, neque
reguletur: ergo diuina scientia nequit esse re-
gulatiua actuum diuine voluntatis, et sic
neque praxis: ergo non est practica.

290

Et confirmatur, ille actus, qui non
est indifferens ad rectitudinem, vel prauitatem,
sed neque ratio eo quod talis est rectus nullo indi-
get rectificante, regulante, vel dirigente: huius
modi est omnis actus diuine voluntatis, et exi-
que ad intra: ergo nullo indiget directiuo, neque
illud potest habere: ergo scientia Dei nullo modo
potest dirigere actus diuine voluntatis: ergo neque
esse practica. —

291

Solent respondere Scotiste contra-
rium opinantes etiam cum eodem Scoto eadem
q. 4. prologi. §. ad quartum. num. 33. qui problé-
maticè, ut licet videre in textu hanc nostram
conclusionem

conclusionem defendit: quod etiam se divina Vo-
luntas, eo quod prima regula suorum actuum nullo
modo sit regulabilis, seu dirigibilis à divina scientia:
tamen divina scientia quatenus ex se est regulativa,
et directiva divinae Voluntatis, quod si illam actum non
dirigat, et regulet non est defectus sui, sed ob defectum
(ut ita dicam) divinae Voluntatis, quae eo quod infinite
perfecta est prima regula, et nullo modo regulabilis.
et hoc inquirunt, sufficit, ut scientia divina dicatur
regulativa divinae Voluntatis, et sit censenda prac-
tica.

292

Sed contra. esse regulativum (etiam
cum illo addito ex se, vel quantum est de se) illius,
quod nullo modo est regulabile, manifestam involuit
repugnantiam: ~~et~~ si divina Voluntas nullo modo
est à divina scientia regulabilis, repugnantiam ma-
nifestam involuit, quod divina scientia sit eius re-
gulativa, etiam cum illo addito ex se: antecedens pro-
batur, regulativum dicitur essentialem ordinem ad
regulabile, sicut directivum ad dirigibile, tamquam
ad suum terminum specificativum; sed manifes-
tam involuit repugnantiam, quod scio, qui essentia-
liter petit terminari, et specificari ab uno termino.

terminetur ad oppositum terminum, et specifi-
cativum: ~~ex~~ implicat, siue involvit repugnantiam,
quod ordo regulativus, et directivus terminetur ad non
dirigibile, nec regulabile: ~~ex~~ nequit divina scientia
fundare ordinem directivum, et regulativum ad divinam
voluntatem, quæ neque est ab illa dirigibilis, nec
regulabilis.

293

Declaratur hæc ratio, quæ inquam di-
cet, quod unus paxius ~~vg.~~ est alteri similis, etiam si
ille alter sibi sit dissimilis? quis audebit dicere,
quod otulus ~~vg.~~ corporeus sit quantum est de se visi-
uus Dei, etiam si Deus sit ab otulo corporeo invisibilis?
quis inquam dicet, quod equus ~~vg.~~ sit gene-
ratiuus hominibus, etiam si homo nullo modo sit ab equo
generabilis, hæc omnia absurda sequuntur ex præ-
dicto modo dicendi: ~~ex~~ non est sustinendus.

294

Et confirmatur a paritate rationis.
ideo in Deo omnipotente non datur potentia ad
causam impossibilem ut tale, quia impossibile ut tale
minimè est causabile à divina omnipotentia, et
implicat contradictionem, quod sit virtus causa-
tiva eius, quod non est causabile: ~~ex~~ à simili,
implicat contradictionem, quod divina scientia
sit

sit quantum est de se regulatiua, et directiua diuine voluntatis, quæ à tali scientia nullo modo est regulabilis.

295

Et roboratur, sicut se habet regulans ad regulatum; ita regulatiuum ad regulabile proportionem seruata. Illic actus, hic autem potentia; sed manifestam inuoluit repugnantiam, quod A. sit regulans actualiter. B. et quod B. sibi non correspondeat actualiter passiuè regulatum: ergo manifestam inuoluit repugnantiam, quod A. sit regulatiuum in potentia B. et quod B. non sit etiam in potentia ab A. regulabile: &c. maior patet, nam sicut se habet actus ad actum, ita potentia ad potentiam; minor est per se nota: consequentia legitima: &c. ergo &c.

296

Probatum quoad partem affirmatiuam conclusio, illa est scientia speculatiua, quæ solum sistit in contemplanda natura sui obiecti, nec ultra dirigit opus, siue ad opus voluntatis; scientia diuina, qua omnia necessaria ad intra cognoscit, ita se habet: &c. per speculatiua: maior ab omnibus admittitur, minor ex dictis habetur: &c. et confirmatur. scientia ut sic diuiditur ad eam in practicam, et speculatiuam; sed scientia Dei ex dictis non est practica: &c. speculatiua.

Et roboratur, scientia Dei ut potè infinita est perfectissima, ^{ergo} sub perfectissimo membro diuidente scientiam ut sic est collocanda ^{ergo} sub scientia speculatiua est constituenda: patet consequentia, nam speculatiua, teste philosopho, perfectior est practica; probatur, perfectior est scientia, quæ est gratia sui obiecti, et in eius contemplatione sistit, quam quæ ad dirigendum opus ut tertius ordinatur, et derivatur; illa est speculatiua, et non practica: ^{ergo} speculatiua perfectior est practica, ^{ergo} scientia diuina, quæ perfectissima est, et præcipue prout terminatur ad intra, speculatiua, et non practica est iudicanda.

Dico secundam conclusionem, scientia Dei quatenus terminatur ad necessaria ad extra scilicet ad possibilìa, quæ eo necessaria dicuntur, quia in esse possibilium nullo modo dependent à libera determinatione diuine voluntatis, non enim ideo possibile est tale, quia Deus vult esse tale; simpliciter speculatiua est, et non practica: hec conclusio ex dictis proxima conclusione satis liquet, et ex dicendis pro tertia amplius patebit.

Dico tertiam conclusionem, scientia Dei prout terminatur ad futura contingentiã, siue existentia

existentia, simpliciter est speculativa, et nullo modo practica: conclusio est contra diuum Thomam 1. parte. q. 14. art. 8. Et Cayetanum ibidem. Aluarez de auxilijs. disp. 120. Nauazete. controuersia 39. Curiel. tomo. 1. opusculorum, dubio 4. Gonzalez disp. 38. sessione. 2.

300 Sed illam amplectitur noster Doctor Subtilis. q. 4. prologi citata. §. secundus articulus. num. 3. fol. 158. cuius hec sunt Verba: dico quod tantum modo in illo intellectu Theologia contingentium practica potest esse, qui habere potest determinatiuam notitiam rectitudinis ipsius praxis ante ipsam praxim elicitam; quia solummodo ibi theologia contingentium potest esse conformis praxi, et priora: talis est tantum intellectus creatus; quia nullius intelligentis creati Voluntas primo determinat rectitudinem contingentem conuenientem praxi. et V. immediate sequenti addit: in intellectu igitur diuino non potest esse Theologia contingentium practica.

301 Ex quibus Scoti Verbis sic proba conclusionem, solum in illo intellectu potest esse scientia, que terminatur ad contingentia practica, qui potest habere notitiam directiuam, et regulatiuam praxis, siue actus Voluntatis, qui ad tale obiectum contingens terminatur; sed diuinus

intellectus nullam potest habere cognitionem direc-
tivam, et regulativam praxis, siue actus voluntatis
tendentis circa obiectum contingens. ergo in diuino
intellectu nulla potest esse scientia practica, ut ter-
minatur ad obiectum contingens; maior est expressa
Scoti, et ex definitione praxis satis potest probari;
minor ex dictis pro prima nostra conclusione constat;
nam si diuina voluntas est prima regula respectu
futurorum, siue contingentium, siue existentium,
et ex eo non est a diuino intellectu regulabilis. ergo
nec diuinus intellectus potest habere notitiam
regulativam actuum diuine voluntatis, prout
ad futura, siue contingentiā terminatur.

302

Et confirmatur ulterius ex eodem
Scoto eadem questione. Sed quartum, Vbi ob-
sciatur, sub num. 33. fol. 155. nam si diuina
cognitio esset directiva, et regulativa actuum,
diuine voluntatis, qui ad contingentiā termi-
nantur. ergo diuina voluntas non ~~potest~~ posset
dissentire ab intellectu proponente sibi hoc
esse faciendum, vel non faciendum: probat con-
sequentiam, nam si posset dissentire, posset
peccare, ut ait ibidem Scotus, per dissensum
a dictamine

à dictamine rationis proponente hoc esse facien-
dum, Vel non faciendum: patet, nam operans con-
tra dictamen rationis rectum peccat, Ut omnes
Theologi fatentur. ^{ergo} non libere, nec plena libera-
te determinaretur diuina Voluntas ad Velle hoc
facere, Vel non facere: patet consequentia, quia
non posset aliter facere, quam intellectus dictaret
faciendum, Vel non faciendum esse: ^{ergo} non libere
sed necessario Vellet ad extra, quid quid Vult, quod
nullus sanus mentis concedet.

303

Quod sic declaro, suppono, quod
diuinus intellectus proponeret diuine Voluntati
hoc iudicium, quod aduersarij vocant practicum.
bonum est predestinare Petrum. interrogo. Vel
tunc diuina Voluntas ita predestinat Petrum, quod
non potest illum non predestinare, Vel non? si
primum: ^{ergo} predestinatio Petri non est libera in
diuina Voluntate, sed necessaria ex necessitate con-
formiter Vollenai cum illo iudicio dictante bonam esse
predestinationem Petri, et sic sequitur inconueniens
abscoto illatum; si secundum: ^{ergo} illud iudicium ita dic-
tans non est regulatiuum, nec directiuium diuine Volun-
tatis. ^{ergo} nec practicum de cuius intrinseca ratione est,

quod sit directivum praxi, siue actus voluntatis.
Argumenta Contra dicta.

304

Primo arguitur contra nostram pri-
mam conclusionem, num. 286. positam, in qua age-
rimus scientiam Dei ad necessaria ad intra termi-
natam non esse practicam. supponendo, quod ut
diximus supra in nostro secundo premisso, num.
282. ex Scoto, scientia dicitur practica ab obiecto,
et non a fine, neque a praxi, quam dirigit: quo
supposito sic fito discursum ex Scoto, q. 4. prolo-
gi citata, q. ad quartum, num. 33. illa est scientia
practica, que est de obiecto specificativo, et formae
practico, hoc est, notitiam practicam causante; scien-
tia Dei propterea ad essentiam terminatur ita se habet:
arg. est practica: minor probatur, obiectum practicum,
est illud, quod gignit notitiam conformem volun-
tati recte, et illa naturaliter priorem essentia divina
gignit, vel quasi gignit in divino intellectu notitiam
conformem volitioni recte, et priorem naturaliter illi:
arg. est obiectum practicum, siue scientiam practicam
specificans.

305

Maiores est per se nota, notitia enim
genita ab aliquo obiecto, que est conformis, siue
Conformativa

conformativa Volitionis recte circa tale obiectum,
et prior illa practica proculdubio, et obiectum illam
gignens, siue causans practicum ab effectu dicitur:
minor probatur, notitia genita, vel quasi genita à
~~de~~ diuina essentia in ratione obiecti maxime con-
formis est Volitioni recte, quae se Deus diligit, et tali
dilectione prior naturaliter: ~~ergo~~ talis notitia est practica:
~~ergo~~ non speculatiua saltem prout ad diuinam essenti-
am terminatur.

306

Respondeo concedendo maiorem, et ne-
gando minorem: Et ad eius probationem respondeo, dis-
tinguendo maiorem, illud est obiectum practicum, siue
est, practica notitiam causans, quod gignit notiti-
am conformem Volitioni recte, si talis notitia sit
conformatiua, et regulatiua talis recte Volitionis, con-
cedo maiorem: si talis notitia non sit conformatiua, et
regulatiua talis Volitionis recte, nego maiorem: Et cum
cognitio diuina non sit regulatiua, nec directiua actus
diuinae dilectionis, immo ipsa diuina Voluntas eo quod
infinite perfecta est prima regula suorum actuum, et
non regulatur ab alio, inde fit, quod talis notitia non sit
practica, sed potius speculatiua, Vt supra diximus. Et
eodem modo ad probationem minoris responderetur: nam

sicet illa cognitio sit maxime conformis diuine
dilectioni recte, non tamen est eius conformatiua,
vel regulatiua, cum diuina voluntas à nullo alio à se
sit regulabilis. Vide, quod diximus, num. 289. et 290.

301

Sed contra, esse directiuum praxis
non est de intrinseca ratione scientie practice: ^{ergo} si
scientia dei terminata ad suam essentiam diuinam
non sit directiua praxis, siue actus voluntatis diuine,
nihilominus potest esse practica: Antecedens probatur.
esse directiuum praxis solum dicit respectum aptitu-
dinalis directionis, quem potest exercere circa praxim,
vt docet Scotus eadem q. 4. prologi. 6. ex hoc aut. V. ex
hoc secundo potest, num. 6. et 7.; sed nullus respectus
est de ratione intrinseca, et quidditatiua scientie prac-
tice, que est quid absolutum, vt docet Scotus ibidem:
^{ergo &c.}

308

Respondeo distinguendo antecedens: esse
directiuum formaliter praxis non est de intrinseca
et quidditatiua ratione scientie practice, concedo:
non est de intrinseca ratione tamquam propria eius
pago, nego; et similiter nego consequentiam: nam
licet non sit talis respectus aptitudinalis directionis
de conceptu quidditatiuo scientie practice, tamen
sine illo

sine illo non potest esse talis scientia, sicut homo nequit esse sine risibilitate, quae extra eius quidditatem censetur.

309

Secundo arguitur, et est argumentum, quod militat immediate contra nostram conclusionem, et traditam doctrinam: illa est scientia practica ex dictis, quae est regulativa, et directiva praxis; scientia Dei prout ad divinam essentiam terminatur est huiusmodi: ~~est~~ ^{est} practica: Maior supponitur ex dictis, minor probatur, hoc iudicium est in divino intellectu, siue in scientia divina; ego a me ipso maxime sum diligendus; sed hoc iudicium est regulativum, et directivum divinae dilectionis, quae se Deus maxime diligit: ergo scientia divina est directiva praxis.

310

Minor huius discursus probatur. hoc iudicium proponit divinae Voluntati tamquam directivum, et regulativum actuum amoris, quem divina Voluntas tenetur elicere circa divinam essentiam: ~~est~~ ^{est} tale iudicium est directivum, et regulativum divinae dilectionis, quae se Deus diligit: probatur antecedens, si divina Voluntas non eliceret actum divinae dilectionis conformiter ad tale iudicium, quod sibi dicitur Deum esse a se maxime

diligendum, peccaret. ~~ergo~~ signum est, quod tenetur
ad elicendum actum conformiter ad tale iu-
dicium: ~~ergo~~ tale iudicium est confirmativum, regu-
lativum, et directivum talis actus.

311 Et confirmatur; nam quod iudicium
rectum rationis sit regulativum, et directivum
actus recti voluntatis, qui est praxis, nil aliud est,
quam quod tale iudicium dicat, et ostendat volun-
tati actum, quem tenetur elicere; sed tale iudici-
um à nobis assignatum dicat, et ostendat voluntati
divine actum, quem tenetur elicere circa divi-
nam essentiam. ~~ergo~~ est regulativum, et directi-
vum talis actus voluntatis, qui proprie est pra-
xis.

312 Respondeo ad argumentum, quod
validissimum fateor, concedendo maiorem et
potè nostram doctrinam; et negando minorem.
Et ad eius probationem, concedo maiorem, et
nego minorem; quod videlicet tale iudicium
in divino intellectu existens sit directivum
et regulativum actus divine dilectionis, qua
se Deus maxime diligit.

313 Ad eius autem probationem num. 310.
positam.

positam respondeo, negando antecedens. Sic enim tale
iudicium proponat, et ostendat diuine voluntati ac-
tum, quem tenetur elicere amoris circa diuinam
essentiam sic ostensam, non tamen tamquam direc-
tiuum, et regulatiuum eius, sed tamquam solum osten-
siuum: nullum enim iudicium rectum, siue cognitio
est directiua, et regulatiua actus voluntatis, nisi eius,
que non ex se, sed aliunde est regulabilis, cuius modi
est voluntas creata, non autem diuina, que ex se,
et a se ipsa ut potest prima regula regulatur, et non ali-
unde ab intellectu.

314

Quamuis enim diuina voluntas pre-
exigat actum intellectus, qui sibi ostendat obiectum
circa quod est operatura, tamen eo quod in se infini-
te perfecta, et prima regula necessario elicit actum
conformem, petit bonitas obiecti absque eo quod
talis actus dicatur regulatus a iudicio preiudicio os-
tensiui talis bonitatis obiecti, qui quidem actus si
est conformis tali iudicio preiudicio ostensiui, ex eo est,
quia utraque potentia est infinite recta, et ex propria
rectitudine utraque elicit actum, quem petit tale
eius obiectum, et non quia unus sit regulatiuus
alterius.

q. licet hęc responsio. num. 36. que talia sunt: Neologismata necessaria in intellectu diuino non est practica,
quia non est prioritas naturalis intellectus ad Volitionem
quasi conformatiuam ad ipsum conformandum,
sive directiuum ad dirigendum; quia posita notitia
quacunque rectitudinis ipsius praxis, quamuis
ista (supple notitia) ex se posset conformare potentiam
conformabilem, sive rectificabilem aliunde; non tamen
Voluntatem diuinam respectu sui primi obiecti,
que ex se sola rectificatur respectu istius obiecti: ita
quod notitia determinatiua rectitudinis non est
necessario prior Volitione, quod si Volitio illam requirat
ut recte elicatur, sed tantum preexigit ostensionem
obiecti: et concludit Scotus: nullo ergo modo
intellectus est prior ut conformatiuus, sive ut regulatiuus
Volitionis: quid clarius pro nostra sententia?

Ad probationem autem antecedentis,
 ibidem num. Videlicet. 310. ~~positam~~ respondeo, distinguendo antecedens: si Voluntas diuina non eliceret
 actum conformem iudicio dictanti sibi Deum
 esse maxime diligendum, peccaret ex deformitate
 actus cum obiecto maxime diligibili, concedo antecedens.

antecedens: nam ex illa hypothesis impossibili hoc impossibile de peccato sequeretur: peccaret ex eo precise, quod non se conformaret cum tali iudicio, nego antecedens: nam semel supposito, quod tale iudicium non est regula actus voluntatis diuine, ex eo precise, quod cum illo non conformetur actus diuine voluntatis, nulla sequitur imperfectio in diuina voluntate: licet alias ex tali hypothesis daretur in diuina voluntate imperfectio, eo quod a perfectione propria suamet rectitudinis declinaret, non se conformando cum maxima diligibilitate sui primarij obiecti. Unde nego consequentiam proximam, et secundam ibi illatam.

311

Ad confirmationem autem num. 311. positam respondeo, distinguendo maiorem: nil aliud est, quod iudicium rectum rationis sit regulatiuum, et directiuum actus voluntatis, qui est praxis, quam quod tale iudicium dicat, et ostendat voluntati actum, quem tenetur elicere circa tale obiectum; si talis voluntas sit a tali iudicio regulabilis, ita ut teneatur se cum tali iudicio conformare, concedo maiorem: si talis voluntas non est a tali iudicio regulabilis, nec tenetur se cum tali iudicio conformare,

conformare, cuius modi est Voluntas diuina, nego
maiores. Unde ut cognoscatur si iudicium est
regulatum, vel solum ostensiuum, nece est
recurere ad Voluntatem, quæ si est regulabilis,
cuius modi est creata, regulatum censetur
iudicium; si vero sit prima regula, et ab alio
non possit regulari, solum erit tale iudicium
ostensiuum, et manifestatiuum, et sic non erit
practicum.

318

Sed contra dices: nil magis dissonum
rationi, quam operari deformiter ad dicta-
men rectum rationis. ~~ergo~~ si diuina Voluntas operatur
contra illud dictamen rectum, quod sibi dictat Deum
esse maxime diligendum, operaretur quid dissonum
rationi? ~~ergo~~ peccaret: probo consequentiam, nam pec-
catum quid dissonum rationi est; in tali hypothese
eliceret actum dissonum rationi, et contra eius rec-
tum dictamen: ~~ergo~~ peccaret. Et confirmatur, operari
contra dictamen rectum rationis apud omnes est pec-
catum; sed in tali hypothese Voluntas operaretur
contra dictamen rectum rationis. ~~ergo~~ peccaret: probo
signum, euident est, quod diuina Voluntas tenetur
operari conformiter ad dictamen rationis, et quod
tali

tali dictamini tenetur conformare suos actus: **arg**
 tale dictamen est regulativum, et directivum actuum
 diuine Voluntatis, et sic aut doctrina a nobis tradita
 num. 316.

319

Respondeo, distinguendo antecedens,
 nil aliud est magis dissonum rationi, quam operari
 deformiter ad rationem in illa Voluntate, in qua actus
 eius natus est elici conformiter rationi recte, ad hoc
 ut sit actus rectus, qualis est creata, concedo: in Volun-
 tate diuina cuius actus, eo quod eius sit, ex se formalis-
 simè est rectus, nego: Unde nego primam, et secundam
 consequentiam ibi illatam: ad cuius confirmationem
 respondeo, distinguendo maiorem; operari contradic-
 tamen rationis in Voluntate, que a ratione est regula-
 bilis, est apud omnes peccatum, concedo; in Voluntate,
 que seipsa est omnimoda regula sui in agendo, nego.
 Unde quamuis in tali hypothesisi impossibili diuina Vo-
 luntas peccaret, non quia non se conformaret in dili-
 gendo cum tali dictamine, sed quia a diligibilitate
 obiecti maxime diligibilis deficeret, et a propria recti-
 tudine declinaret.

320

Quod omne clarissime docet Scotus du-
 m ait, quod si per possibile, vel impossibile nullum

iudicium dictans, siue ostendens Deum esse a se
summe diligendum precederet in diuino intel-
lectu, sed solum simpliciter ostenderetur Voluntas
diuina essentia ex se summe diligibilis, ita vt
operetur diuina Voluntas a bonitate essentie sibi
ostensa ex propria, et natua eius perfectione, et
rectitudine, quod eodem modo tunc illam sum-
me, et infinite diligeret, sicut nunc; Signum
ergo euidentis est, quod tale iudicium non est
regulatiuum talis actus, dum eodem modo
esset ordinatus talis actus sine tali iudicio,
sicut cum illo nunc.

321

Verba accipite Scoti ex Soto su-
pra. 315. citato, que talia sunt: ita quod notitia
determinatiua rectitudinis non est necessaria
priori Volitione, quasi Volitio illam requirat, vt
recte elicatur: sed independentex ab illa erit
Volitio recta, eo quod Voluntas recte, et infinite
sed tantum preexigit ostensionem obiecti, et
istam notitiam ex se directiuam non preexigit
vt directiuam, sed tantum vt ostensiuam, ita
quod si posset precedere Volitionem sola osten-
sio obiecti, et que recte elicetur Volitio tunc,
sicut

sicut nunc. nil profecto pulchrius pro nostra sententia.

322

Sed contra dices: hoc iudicium, Deus est aequalibet Voluntate diligendus, est practicum, saltem in intellectu creato. ~~ergo~~ et in intellectu diuino: antecedens est perse notum; in intellectu enim creato est directum dissectionis create circa Deum: consequentia probatur, hoc iudicium ante determinationem Voluntatis tam create, quam diuine, et ab illa independentem est practicum in se. ~~ergo~~ etiam in diuino intellectu practicum est iudicandum: ~~ergo~~ data in diuino intellectu scientia practica circa eius obiectum primum: prima consequentia probatur ex Scoto, qui eadem q. 4. prologi. §. secundus articulus, v. ad hoc potest dici, sub num. 31. fol. 158. sic ait: itaque hoc Verum perfectum, Deus est amandus a Voluntate etiam in quocunque intellectu est practicum ~~ergo~~ in diuino intellectu etiam.

323

Respondeo distinguendo antecedens: hoc iudicium, Deus est aequalibet Voluntate creata diligendus, est practicum in intellectu creato, omitto pro nunc: Deus est aequalibet

Voluntate diligendus prout à Voluntate creata,
et diuina abstrahit, est practicum, nego: immo
est quid Verum speculatiue, nisi addatur à qua
Voluntate est diligendus, et talis Voluntas sit
à tali iudicio regulabilis. Unde nego consequen-
tiam, videlicet quod tale iudicium sit practicum
in diuino intellectu ob rationes iam traditas. Un-
de nego antecedens eius probationis, quod videli-
cet tale iudicium nulla facta comparatione ad
Voluntatem creatam, vel increatam, sit practi-
cum, et similiter nego utraque consequen-
tiam ibi illatam. Ad auctoritatem Scoti res-
pondeo, illam explicando, et dico, quod si in
quocunque intellectu, creato debet addi, et sic
est Verum, non autem in quocunque intellectu
etiam diuino, propter quam non tenet argumen-
tum ab auctoritate, cum Scotus problematice
in decisione huius difficultatis procedat.

324

Tertio arguitur. Theologia,
que idem est, quod Scientia Dei, siue scientia,
que habet Deum pro obiecto, et circa ipsum
versatur (hoc enim vult dicere illa dictio
Theologia, que ex his grecis nominibus

Theos

Theos, quod significat idem, quod Deus, et Sogos, quod
 scientem significat) in intellectu nostro est practica:
 etiam in diuino practica exit: antecedens ex opere
 habetur a Scotus in q. 4. prologi citata. §. ad questionem
 em igitur respondeo. num. 31. fol. 149. consequentia
 probatur. scientia dicitur practica a obiecto specifica-
 tiuo talis scientie, ut supra premisso secundo huius
 articuli num. 282. docuimus, et docet expresse Sco-
 tus Scotus ibi citans; sed Deus sub eadem ratione
 formalissima Deitatis est obiectum specificatum
 theologie nostre, que datur videlicet in intellec-
 tu nostro, et theologie Dei, siue que est in intellectu
 Dei, ut docet Scotus expresse q. 2. Patet ali' prologi,
 §. ex his dictis, V. concedo igitur, sub num. 11. et §.
 ad primam questionem. num. 12. et §. nunc autem,
 V. ex his ad propositum dico, sub num. 13. si the-
 ologia nostra est practica, etiam theologia Dei, siue
 Scientia debet practica esse.

326

Maior est certa, minor in via Scoti
 indubitata: consequentia probatur, ab eodem,
 specificatiuo obiecto, et sub eadem ratione speci-
 ficante nequeunt specificari specie diuersi ha-
 bitus, siue scientie specificè diuersæ; sed idem, et

sub eadem ratione est obiectum theologie nostre
et Dei: ~~et~~ nequit esse nostra practica, et Dei
speculativa, cum practicum, et speculativum
in scientia sint differentie essentielles, Vel
saltem illa arguant: maior expressio habetur
ab **S**coto eadem q^a. prologi citata. S. ad ratio-
nes pro opinione opposita. num. 44. Vbi sic
ait: ad primam dico, quod non potest esse circa
idem obiectum habitus speculativus et prac-
ticus.

326

Respondeo omittendo, siue admit-
tendo antecedens, quod Theologia videlicet
in intellectu nostro sit practica; et negando
consequentiam, quod videlicet in diuino
intellectu practica debeat esse: ad cuius pro-
bationem respondeo, distinguendo maiorem.
scientia dicitur practica ab obiecto nude sum-
pto, et absque ullo ordine ad potentiam, nego:
dicitur practica ab obiecto coniectante poten-
tiam capacem practice cognitionis, que est re-
gulativa praxis, concedo: quamvis enim ve-
rum sit, quod obiectum specificat scientiam
semper, tamen specificat illam cum ordine
ad potentiam

ad potentiam in qua est, et reperitur talis scientia:
et cum diuinus intellectus non possit habere notitiam
practicam, que diuine dilectionis sit regula; nunc
fit, quod scientia Dei non possit specificari a diuino
obiecto in esse practice, sed precise in esse speculatiue.
Unde concedo minorem, et nego consequentiam.

321

Ad eius autem probationem respon-
deo negando absolute maiorem; ab eodem enim obiecto,
et sub eadem formalissima ratione actus, et habi-
tus essentialiter diuersi possunt specificari; Deus enim
in Scoti famioxi sententia, sub eadem formalissima
ratione veritatis est obiectum specificatiuum prima-
rium fidei, spei, et charitatis, ut in nostro tractatu de
charitate, dist. 3. q. 1. art. 1. parte 2. anum. 21. et
que ad 101. late docuimus, cum tamen fides, charitas,
et spes habitus essentialiter diuersi sint. Et similiter
ens sub eadem ratione communissima entis obiectum
specificatiuum intellectus, et voluntatis est. similiter
idem Deus sub eadem ratione formalissima est obiectum
formale cognitionis ~~equiuocæ~~ ^{et} sic per fidem,
et visionis clare in patria: idem met obiectum, et sub
eadem ratione formalissima specificat actum cogniti-
onis abstractiue, et intuitiue solum per esse presens,

+ Enigmatice

+
diuersum
Vel absens, cum neque absentia, nec presentia sit de
se ratione obiecti. quamuis enim obiectum essen-
tialiter interat necessario diuersum actum, vel
habitu, non tamen econuerso.

328 Ad auctoritatem Scoti respondeo,
quod circa idem obiectum possunt esse habitus
speculatiuus, et practicus in eadem potentia, et
hoc est, quod intendit Scotus contra Enricum,
qui eundem habitum speculatiuum in eadem
potentia fieri practicum contendit probare ex
Philosopho. 3. de anima. textu 49. dicente, quod;
intellectus extensione fit practicus: et quod si
sit mens Scoti, patet ex ipso argumento Enrici,
quod adducit Scotus eademq. A. prologi. §.
aliter dicitur. num. 10. fol. 126. quod acriter
ibidem impugnat Scotus, et tandem respon-
det ad argumentum loco citato. §. ad ratio-
nes pro opinione opposita. num. 44. legatur
Vtrobique Scotus.

329 Et nil mirum, quod Deus sub ea-
dem ratione Veritatis specificet in diuino in-
tellectu scientiam speculatiuam, et in creato,
practicam: cum idem Deus sub eadem ratio-
ne

ratione speciet in suo diuino intellectu scientiam claram, et comprehensiuam, et in creato enigmaticam, et abstractiuam; plus enim distat scientia comprehensiuam, et intuitiuam ab abstractua, et non comprehensiuam, quam speculatiua, et practica.

330

Quarto arguitur contra nostram textam conclusionem num. 299. positam (argumenta enimque contra secundam conclusionem obijci possunt facile ex dictis, siue dicendis soluentur) in qua asserimus scientiam Dei prout ad contingentiam terminatam, esse speculatiuam, et non practicam. In diuino intellectu est hoc iudicium verum, Deus est à creatura rationali diligendus super omnia; sed hoc est Verè practicum iudicium: ergo in diuino intellectu datur scientia practica prout ad contingentiam terminatur. Maior est certa, nam enim Verum est cognitum ab intellectu diuino; illud iudicium est Verum: ~~ergo~~ ergo.

331

Minor probatur. Illud iudicium est prius natura praxi, actu videlicet voluntatis creature, quo Deus debet diligere super omnia, et est eius regulatiuum, et est propriissime praxis: patet consequentia, nam iudicium practicum est illud, quod est praxis,

siue actus voluntatis regulatiuus. antecedens pro-
batur, quoad primam partem; nam antequam cre-
atura teneatur diligere super omnia Deum in
exercitio, cognoscit Deus se debere a creatura
rationali super omnia diligere; quoad secundam
probatur: nam talis creatura tenetur elicere ac-
tum amoris Dei super omnia conformiter ad
tale iudicium Dei, quod sibi dicat Deum ab
illa esse super omnia diligendum. ~~q~~ tale
iudicium est praxis regulatiuum: ~~q~~ est prac-
ticum.

332

Respondeo concedendo maiorem,
et negando minorem, quod videlicet tale iudi-
cium sit proprie practicum, nam de ratione
practice cognitionis est, quod cognitio practica,
que est praxis regulatiua, et ipsa praxis, que
a tali cognitione est regulabilis, sint in eodem
supposito practicante, siue operante, ut dixi
in quarto nostro premisso, num. 285. et docet
Scotus in eadem quest. 4. prologi. 6. secundus
articulus. V. in intellectu igitur diuino. sub
num. 31. et V. ad aliam objectionem, sub
num. 38. et ratio est conspicua, nam cum de
ratione

ratione cognitionis practice sit, quod regulatiua sit pra-
xis, et hęc sit regulabilis ab illa, si utraque opera-
tio non sit in eodem supposito operante, male pote-
rit vna regulare alteram: quomodo enim cognitio
mea de praxi elicienda a Petro vj. poterit regu-
lare actum liberum voluntatis Petri, qui non
in mea, sed in sua est libera potestate?

333

Ad eius autem probationem res-
pondeo, concedendo antecedens quoad primam
eius partem, et illud nego quoad secundam. quam-
uis enim tale iudicium in diuino intellectu exis-
tens, non solum natura, sed etiam tempore, immo
et eternitate sit prius quam praxis, siue actus di-
lectionis Dei super omnia a creata voluntate elicia-
tur; non tamen est eius regularium, aut directum
ob iam dictam rationem: Ad eius probationem respon-
deo, distinguendo antecedens: creatura tenetur ei-
cere actum amoris Dei conformiter ad tale iudicium
de per accidens, omitto: de per se, nego. regula enim per
quam debet commensurari actus amoris Dei in crea-
tura rationali, non iudicium rectum Dei est, sed sua
diuina voluntas, que illi precipit, diligere dominum De-
um tuum: Deuteronomij. 6. et Mathei. 22. quod sit illi

Voluntas. Sic conformis est suo diuino iudicio, et ex
hoc actus dilectionis Dei super omnia est illi conformis;
hoc de per accidens est, et non de per se in creata
Voluntate.

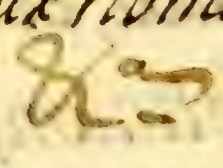
334

Sed contra dices: hoc iudicium, Deus
super omnia est diligendus a homine; est Verum, et
proprie practicum in intellectu Angeli: ~~ergo~~ etiam in intelli-
lectu diuino. Antecedens probatur auctoritate, et ratione;
auctoritate, nam Scotus in 4. q. prologi relata. §. secun-
dus articulus. V. ad hoc. sub num. 31. ait: itaque
hoc Verum perfectum, Deus est amandus a Voluntate,
etiam in quocumque intellectu, est practicum; ita
et istud homini quandoque est ieiunandum,
non est tantum practicum homini cognoscenti,
sed etiam Angelo, et Deo. Ratione probatur, hoc
iudicium Verum habet omnes condiciones re-
quisitas ad esse practici in intellectu Angeli: ~~ergo~~
est Verum, et proprie practicum.

335

Istud antecedens probatur, De ra-
tione iudicii practici est, quod sit prius praxi, et
eius regulatiuum; hoc totum competit tali iudicio;
~~ergo~~ est Verum, et proprie practicum. Maior ex dictis
habetur. Minor probatur, Nam illud iudicium

Verum

Verè antecedit in intellectu Angelico, et est prius di-
 sectione Dei super omnia a homine elicita, nam sicut
 Angelus est prius homine, ita operationes Angeli homi-
 num operationibus sunt priores; et in super tale iudi-
 cium est commensuratum actus amoris Dei super
 omnia, quem tenetur homo elicere tali iudicio con-
 formem: *ergo*

336

Quod Verò tale iudicium sit etiam in
 intellectu diuino practicum probatur. Nam etiam si
 tale iudicium sit in supposito Angelico, et non in sup-
 posito humano operante Verè est prius operatione homi-
 nis, actu videlicet, amoris Dei super omnia a homine
 elicendo, et regulatum talis actus; sed etiam in in-
 tellectu diuino tale iudicium Verum est prius operatio-
 ne hominis, et eius regulatum: *ergo* sicut in intellectu
 Angelico est practicum tale iudicium, ita est practicum
 in diuino, et sicruit illa solutio supra num. 332. data,
 quod oportet, quod cognitio practica, et praxis sint in
 eodem supposito, quod operatur.

337

Respondeo, negando antecedens, quod vi-
 delicet tale iudicium sit in intellectu Angelico practi-
 cum: neque obstat auctoritas Scoti allegata, nam
 in questionibus problematicis nullam vim habet

argumentum ab auctoritate. Et ad eius probationem respondeo, negando antecedens, et ad eius probationem respondeo, distinguendo maiorem, de ratione iudicii practici est, quod sit prius praxi, et eius regulativum proprie, concedo maiorem: quod sit prius praxi, et improprie, et de per accidens praxi regulativum, et directivum, nego maiorem. Et cum iudicium in supposito realiter distincto ab operante, siue eliciente praxim, non possit illam proprie, et de per se regulare (quomodo enim tale iudicium in intellectu Angelici existens regulabit actus a mea Voluntate eliciendos, qui non in sua, sed in mea sunt potestate) inde fit, quod tale iudicium nullo modo in intellectu Angelico est practicum iudicandum. Unde nego minorem, simul, et consequentiam. Et per hoc patet ad primam consequentiam probationem.

338.

Sed contra dices. Hoc iudicium Verum, Deus est ab homine super omnia diligendus, Vere, et proprie est practicum in intellectu humano: Et etiam in intellectu Angelico, et divino. Antecedens est per se notum; consequentia probatur. Scientia dicitur practica ab obiecto

ab obiecto, ut supra in nostro secundo p[re]missis huius
 articuli num. 282. de mente Scoti docuimus:
 ergo de hoc obiecto Vero, Deus est super omnia a homine
 diligendus, nequit in intellectu humano scientia
 practica specificari, et in intellectu Angelico, vel
 diuino scientia speculatiua.

339

Hec consequentia probatur, Ab
 eodem specificatiuo, et sub eadem ratione formali
 specificante nequeunt esse specificati actus essen-
 tialiter diuersi; sed tale Verum a nobis p[re]fixum,
 sub eadem ratione formali semper specificat, et termi-
 nat actum cognitionis humane, ac Angelice, et di-
 uine: nequit actus cognitionis humane esse prac-
 ticum de tali obiecto, et actus Angelicum, vel diui-
 num speculatiuum.

340

Respondeo distinguendo antecedens.
 Hoc Verum, Deus, videlicet est super omnia a homi-
 ne diligendus, est practicum in eodem intellectu
 humano, qui est talis amoris Dei regulatiuus, et
 directiuius, cuius modi est intellectus, qui in eodem
 supposito humano, a quo eliciendus est talis amor,
 concedo antecedens: est practicum tale Verum
 in omni intellectu humano, nego antecedens.

et similiter consequentiam; et ratio est, quia
cum de ratione iudicii practici sit, quod **p**raxi
sit regulativum; si iudicium sit in supposito
diverso ac est, vel debet esse, praxi, minime pote-
rit illam regulare, et sic non practicum, sed
speculativum tale iudicium censebitur.

341

Vnde si ego **Vg.** facerem tale iudicium
hodie die dominica debet Petrus audire sacrum; vel
ieiunare die quadagesimali: tale iudicium mini-
me practicum erit iudicandum, eo quod auditio sa-
cræ; vel ieiunatio non in mea sit, sed in alterius po-
testate, seu voluntate, et sic non possit tale meum
iudicium regulare actus alterius: sed erit tale iu-
dicium proprie speculatio de praxi; vel de actu ab altero
eliciendo; vel quem tenetur elicere.

342

Ad probationem autem antecedentis
respondeo, distinguendo antecedens: scientia dicitur
practica ab obiecto connotante potentiam, que possit
esse regulativa praxi respectu talis obiecti, concedo
antecedens; et hoc est, quod supra de mente Scoti
docuimus, et ipse expresse docet. q. 4. prologi relata,
§. secundus articulus. V. in intellectu igitur diuino,
et X. ad hoc. num. 31: scientia practica ab obiecto
precise

precise, nulla facta comparatione cum potentia, que illud attingit, nego antecedens oblationes iam dictas, et similiter consequentiam.

343

Ad eius probationem respondeo, negando maiorem absolute, quod ab eodem videlicet specificati-
uo, sub eadem formalissima ratione specificante non pos-
sint esse actus specificati essentialiter diuersi. Nam
ut docui ex Scoti tractatu de charitate. dist. 3. q. 1. art. 1.
parte. 2. num. 53. Deus sub eadem formalissima ratio-
ne Deitatis est obiectum specificatum fidei, spei, et
charitatis; et obiectum presens specificat sub eadem
formalissima ratione cognitionem specie distinctam,
ac quando est absens: quia quando presens intuitiuam
specificat, et terminat visionem; quando absens vero
abstractiuam; quod quam plurimis instantibus potest con-
firmari. Vide plura valde pulchra ad intentum in prædicto
nostro tractatu. dist. 1. q. 3. laterali. art. 1. parte. 2.
difficultate. 2. §. 1. num. 106. et infra. Et hæc pro hac
difficultate sint satis, qui plura desiderauerit, auctorem
consulat.

Articulus secundus Vtrum diuina,
Scientia sit intuitiua, vel abstracti-
ua, tam respectu necessariorum, quam
Contingentium?

per multo prius esse cognitionem intuitivam, vel abstractivam habeat cognitio à suo primario obiecto primariè, et potissimè; et ab obiecto secundario secundariè, impropriè, et quasi accidentalitè denominativè; et sic scientia, siue cognitio divina respectu sui primarii, et specificativi obiecti primò, et deperse debet dici intuitiva, vel abstractiva; respectu vero secundariorum obiectorum, quæ ab eadem in distincta cognitione divina percipiuntur solum secundario, et minus principaliter intuitiva, vel abstractiva erit iudicanda.

345

Præmitto secundo, quod cum obiecta secundaria diuine cognitionis in duplici sint differentia; alia enim sunt necessaria vel simpliciter, ut attributa, et diuine relationes; vel secundum quid, ut possibilis; et alia sunt libera, siue contingencia, cuius modi sunt existentia præterita, et futura, quæ contingentex pro libito diuine voluntatis ita ponuntur in esse, quod pro eodem libito possunt, vel potuerunt non esse; et dispar, vel non eadem in vni, ac in alijs militet ratio subiunctus assensu ad quæritum debemus satisfacere.

Tertio

115
Tertio præmittendum est, quid sit cognitio intuitiva, quid vero abstractiva, et quia gravissima difficultas nequit perfecte, et plane subpremissi brevitate agitari; merito sub speciali titulo illam indagare decæui, cuius enodatione præmissa facilis erit ad principale questum responsio. Quapropter sit.

Pars Unica in qua quasi lateraliter enodatur, quid sit cognitio intuitiva, et in quo ab abstractiva distinguatur?

Præmittimus ex communi omnium sententia cognitionem intuitivam petere existentiam rei, ad quam terminatur; ita ut non solum terminetur talis cognitio ad esse quidditativum rei, quæ cognoscitur tali intuitione, sed etiam ad eius existentiam: Unde aiunt Universaliter Doctores, quod cognitio intuitiva est cognitio rei existentis, ut existens est. Cognitio vero abstractiva est cognitio rei. Siue talis res existat, siue non existat, eo quod talis cognitio non ad esse existentiale rei terminetur, sed ad esse quidditativum, quod abstrahit ab existentia.

Sed hec doctrina in Via Scoti quamvis a quam plurimis Scotistis amplectetur, minime sustineri?

sustineri potest; tum, quia contra Scoti famissimam
mentem; tum, quia contra Veritatem: Primum patet;
nam ipse Scotus lib. de cognitione Dei, qui in 3. tomo
suorum operum habetur. q. 1. §. ad cuius evidentiam
num. 2. fol. 431. ait, quod ipsa rei existentia, et
quilibet alius modus essendi se tenens ex parte obiecti
cogniti potest cognosci tam intuitiva, quam abstracti-
va. ~~ergo~~ cognitio intuitiva non est omnis illa, que
terminatur ad existentiam rei; nec abstractiva
solum illa, que ad talem existentiam non terminatur.

349

Verba accipite Scoti ex toto nuper
relato: omnis modus, et omne esse se tenens ex parte
obiecti potest cadere sub utraque cognitione; unde
sicut esse actualis existentie cadit sub cognitione
intuitiva, ita sub cognitione abstractiva; possum
enim abstractiva cognoscere, et habere cognitio-
nem abstractivam de esse actuali existentie ali-
cuius. et idem docet. q. 5. eiusdem tractatus, et in
quodlibet. q. 13. §. circa secundum. num. 8. et 9.
fol. 309. et q. 1. §. secunda conclusio. V. ex hoc argu-
tur. fol. 113. Vbi sic ait: et si cognitio abstractiva
possit esse non existentis eque sicut, et non existentis,
tamen intuitiva non est nisi existentis; ut existens

est

est: et. q. 6. art. 1. §. de textio. V. alius autem actus,
num. 8. fol. 145.

350
+ 6

+ num.

Et in 3. dist. 14. q. 3. §. loquendo.
V. et iudicatur. num. ~~10~~ fol. 305. et in 3. reposita.
eadem dist. et q. 5. V. textus. num. 11. fol. 416. et in
4. dist. 10. q. 8. §. respondeo ad questionem. V. Videre.
sub. num. 5. fol. 165. et q. 9. eiusdem dist. §. adquesi-
onem ergo. num. 5. fol. 166. et dist. 42. eiusdem
4. §. respondeo, et dico. V. ad secundum. sub num. 6.
fol. 174. et dist. 45. q. 2. §. ad questionem. V. et per
istam rationem, et sub 12. fol. 182. et V. sed hec ita
intuitio. num. 13. et commentarius a num. 41. et
infra. fol. 183. et q. 3. §. dico ergo. num. 11. fol.
261. et §. ad questionem. V. si obijcias. sub num. 21.
fol. 211. et in 1. dist. 1. q. 2. §. quantum ad istum
art. V. ad secundum. sub. num. 6. fol. 190. et ibi-
dem. §. de secundo art. V. secundo sic. sub num. 3.
fol. 188. et dist. 10. eiusdem primi. q. unica. §. ad
tertium. V. ad ultimum. num. 14. fol. 854. et si-
cetur ibidem. §. aliter. num. 3. et attende notam
marginis. et dist. 39. eiusdem primi. §. ad argu-
menta principalia. V. auctoritate omnes. fol.
1311. et in 2. dist. 3. q. 9. §. ad questionem igitur

num. 6. fol. 453. et in. 2. reporta. dist. 11. q. 2.
§. dico igitur. V. tertia cognitio. num. 12. fol. 314.
et ibidem. V. item: et q. 2. prologi ex reportari
§. respondeo ad questionem. V. ad dubitationem.
sub num. 15. fol. 18: et in. 4. reporta. dist. 49.
q. 11. §. respondeo. V. alia est differentia. sub num.
9. fol. 920.

351

Quod autem talis doctrina nullam
habeat Veritatem facile probatur; nam de facto
cognoscimus Deum esse existentem, et Vtalem
terminare dependentiam actualem omnis cre-
aturae, quae de facto datur; sed talis cognitio est
illativa a posteriori, et per effectum abstractiva,
et minime intuitiva; quia haec solum ex nobis
in patria: Videmus enim nunc per speculum
in enigmate: tunc autem facie ad faciem; Vt
ait Apostolus. 1. ad Cor. cap. 13. Non est
cognitio intuitiva illa, quae res percipimus, pro-
ut ab existentia abstrahunt; cum etiam exis-
tentia prout talia abstractivè possint cognosci.

352

Et confirmatur: nam Deum exis-
tere in tribus suppositis, siue esse actualiter, et
existentialiter. Trinum cognoscimus per fidem:

Et

et tamen nullus concedit hanc fidei cognitio-
nem esse intuitivam, sed abstractivam. Et simi-
liter abstractivè cognoscimus Romam nunc ex-
istere; sicut et astrologus cognoscit eclipsim
in alio emisphaerio existere pro tali differentia tem-
poris, pro qua illam cognoscit: et nulla harum cog-
nitionum est intuitiva, sed abstractiva. ~~ergo~~ cog-
nitio intuitiva non est illa, qua res cognoscitur ut
existens est.

353

Vi huius nostrae rationis oppressa alij
aliter asserunt, ad cognitionem intuitivam non
solum requiri, quod res, quam intuitivè cognos-
cimus, sit in propria existentia praesens, et prout
talis terminet cognitionem; sed etiam, quod per
se ipsam immediate, et non per speciem moueat,
et causet talem intuitionem.

354

Sed haec etiam doctrina nequit sus-
tineri; nam licet teneat Verum, quod cognitio, quae
immediate ab objecto praesente, et existente causatur
absque specie ipsum representante in esse intelli-
bilis, et ad ipsum tale objectum, ut tale scilicet ut
praesens, et existens terminatur, sit intuitiva; tamen
hoc non necessario petit intuitiva cognitio: tum quia

Ut ait Scotus in. 2. citato. dist. 3. q. 9. §. ad questio-
nem igitur. num. 6. et in. 49. relata: cognitio bea-
tifica est facili et intuitiva; et tamen essentia di-
uina non est obiectum immediate motuum talis
beatificae visionis, ut ipse docet. q. 14. quodlibet. §.
hic intelligendum. V. completo igitur. sub num. 16.
fol. 311. et infra.

355

Tum etiam quia posset Deus supplere
concursum se tenentem ex parte obiecti motui, sicut
modo supplet concursum, quem diuina essentia de-
bebat prestare, si alius non repugnaret, ad visionem
claram, et intuitiuam: et tamen in casu, quo Deus
suppleret concursum, siue motionem obiecti creati,
talis cognitio posset esse intuitiva, sicut modo est
visio beata; ut docet Scotus expresse. in. 3. dist. 4.
q. 1. §. ad argumenta. num. 16. fol. 116. et tandem
cognitio diuina quatenus terminatur ad attributa,
et relationes ad intra; et ad existentia ad extra
non esset, nec esse posset intuitiva, si de ratione intuiti-
ui cognitionis foret, quod obiectum talis intuitionis
non solum illam terminaret, sed ad illam perse
immediate intellectum moueret; cum nec relatio-
nes, nec attributa, nec creature aliquae moueant
ad sui

+
euentia

ad sui cognitionem intellectum diuinum, qui a sola
diuina potest moueri.

356

Hoc mente ergo Scoti aperienda, et Veri-
tate eius sententię indaganda premitto ex ipso locis
supra num. 349., et 350. relatis, et precipue quest. 13.
quodlib. art. 2. §. circa secundum. V. aliqua ergo cogni-
tio. fol. 309. et quest. 6. etiam quodlib. art. 1. §. de textu
in isto articulo. V. ex ista distinctione. sub num. 8. fol. 141.
et in. 2. dist. 3. quest. 9. §. ad questionem igitur respon-
deo. V. istud etiam secundum. sub num. 6. fol. 413.
quod cognitio intuitiua est cognitio ~~facialis~~ facialis,
qua videlicet quasi facie ad faciem rem actualiter
presentem, et existentem cognoscimus; sumpta meta-
phora a potentijs sensitiuis particularibus hominis,
in quibus intuitio est nobis notior.

357

Nam sicut ad videndum colorem per
oculorum potentiam visiuam, necesse est, quod ipse
color sit tali potentię ~~visui~~ presens facialiter in,
propria existentia, a distinctione sensus communis,
siue imaginatiue, que eque imaginat colorem, se-
ue color sit presens, siue absens; Ita ad cognitionem
aigore intuitiuam intellectualem, necesse
est, quod obiectum talis intuitionis sit quasi facia
Sic ex

facialiter ipsi intellectui præsens actualiter, et existens,
et quod ut sic existens facialiter terminet talem intuitio-
nem actualem; ita Scotus expresse locis relatis, unde
quest. 6. citata, sic Versiculum illum ex ista distinctio-
ne. sub num. 8. concludit: et hoc est, quod aliqui vo-
cant, et bene, ipsam intellectionem intuituam, Visio-
nem facialem: et accipitur ab Apostolo. 1. ad Corinth.
cap. 13: Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc
autem facie ad faciem.

358

+ in

+ in

Unde fit, ut similitudo metaphorica
inter visionem ocularem, et intellectualem conclu-
datur, quod sicut ad visionem coloris, &c. albi re-
quiritur, quod album sit potentiè visui oculari
præsens ~~et~~ proportionata distantia; (non enim potentia
visiva ocularis potest videre album, quod per nimiam
distantiam ab ea distat) ita ad cognitionem intuiti-
uam intellectualem necessum est, quod obiectum talis
intuitionis sit ~~et~~ proportionata distantia præsens ip-
si intellectui, ad hoc ut talis intellectiva cognitio facialis,
siue intuitiva euadat. Ut expresse docet Scotus in 4.
dist. 45. quest. 2. & ad questionem. V. distantia.
num. 13. fol. 182. cuius hec sunt Verba: distantia
etiam immoderata obiecti impedit illam intellec-
tionem

tionem obiecti intuitivam & et idem docet ibidem;
 V. ad textum. num. 16. fol. 183. nam sicut nimia dis-
 tantia impedit absolute intellectionem; ita ~~im~~ pro-
 portionata distantia ad intuitionem impedit facia-
 lem visionem; cuius presentie non possumus prefige-
 re terminum, tam tamen indistantiam, siue propin-
 quitatem arbitror necessariam, que petita, ad hoc
 ut obiectum per se immediate possit mouere intellectum
 ad sui cognitionem.

359

~~Ex~~ Ex quo deducitur, quod licet requira-
 tur presentia existentialis obiecti ad hoc, quod cognitio ip-
 sius sit, et dicatur Visio intuitiva, siue facialis intellec-
 tualis, non tamen necesse est, quod tale obiectum sit
 facialiter visum intimes sit presens potenti, ita ut in-
 ter ipsum, et potentiam nil mediet, et quasi per physicum
 contactum mutuum se tangant: nam sicut potentia
 visiva ocularis potest intueri, siue intuitive videre obiec-
 tum coloratum, quod per viginti gressus Vg. ab ea dis-
 tat, dummodo intra sphaeram sit sue proprię actiuitatis;
 ita potentia intellectiva potest habere actum intuitionis
 facialis circa obiectum, quod ab ea per viginti gressus Vg.
 vel plures distat, dummodo tale obiectum sit intra sphe-
 ram sue proportionate actiuitatis ad talem intuitionem
 necessariam.

Tandem inferatur, quod sit una cognitio, siue visio facialis ocularis respectu eiusdem obiecti, altera visione faciali oculari perfectior; Vel quia potentia a qua oritur est prestantior; Vel quia maiorem ad videndum exhibet conatum; Vel quia obiectum tali intuitionis minus ab una, quam ab altera distat potentia, seu cognitio intellectuali facialis minus obiecti facialiter visi potest esse altera cognitione faciali eiusdem met obiecti prestantior; Vel quia non eque tales potentie intellectus sunt approximate ad obiectum, quod per utranque facialem intuitionem intuetur. Ita Scotus expresse in 3. dist. 14. quest. 4. §. de habituali. V. de intuitiva. num. 2. vide commentum. num. 15. et. 16. §. ut bene resoluitur. fol. 312.

Secundo premitto, quod per speciem intelligibilem nec de facto, nec de possibili potest haberi cognitio facialis, siue intuitiva alicuius obiecti; sed necessario per ipsum met obiectum actualiter in propria existentia presens, et prout tale cognitionem terminans, cognitio intuitiva potest haberi; ita t nec de potentia absoluta Dei possibili sit species intuitiva impressa, que sit sufficiens ratio ad causandam intellectionem intuitivam causalitate per se petita

Ex parte

ex parte obiecti ad talem intuitionem.

362

Ita Scotus expresse fecit in omnibus locis
supra num. 349. et 350. citatis: Vbi assignans distinc-
tionem specificam inter cognitionem intuitivam, et abs-
tractivam ex parte obiecti, ait; quod ad cognitionem intui-
tivam ipsum obiectum per se, et in propria existentia exis-
tens intellectum per se immediate movet; ad cognitio-
nem vero abstractivam non ipsum obiectum per se, sed
per eius similitudinem intentionalem, siue, quod idem
est, per speciem impressam movet. Quod docet Philo-
tomo. 1. disp. 23. art. 5. num. 8. §. dicimus secundo. fol.
234.

363

Et quod hec sit Scoti expressa mens patet
ex ipso. in 4. dist. 10. quest. 8. §. respondeo. V. Videre.
sub num. 5. fol. 565. Vbi sic ait: Videre autem importat
intellectionem intuitivam, ut distinguitur contra intel-
lectionem abstractivam (aliud est enim intelligere, et
aliud videre non enim omne, quod intelligitur, videtur,
licet omne, quod videtur, intelligatur) et quidem, ut dic-
tum est alibi, intellectio intuitiva est cognitio rei ut in se
presens; abstractiva potest esse eius secundum quod ablu-
cet in aliqua similitudine, que potest esse existens, et
etiam non existens, siue presens, siue non. q. ex mente

Scoti cognitio rei secundum quod relucet in aliqua
eius similitudine intentionali, qualis est species impres-
sa, necessario est abstractiva, et non intuitiva.

364.

²⁺
influxus

Quod clarius, et expressius docuit in eodem
dist. 45. quest. 2. §. ad questionem ergo dico. num. 12. et
V. sed nec ista. num. 13. fol. 182. Vbi sic ait: sed nec ita
intuitio intellectiva, vel intellectio intuitiva haberi potest
pex speciem presentem; quia illa (species videlicet) repre-
sentat rem in differentem existentem, vel non existentem; pre-
sentem, vel non presentem: et pex hoc sequitur, quod non
solas species influxus a Deo, vel Angelis non est possibilis
intellectui separato utraque intellectio, quia non secun-
da (intuitiva videlicet) si ergo illa est possibilis, quia eterna
est possibilis, sequitur, quod exit de se in se, non pex talem in-
fluxum (speciem videlicet) ex mente Scoti non est possibi-
lis cognitio intuitiva alicuius obiecti pex speciem intentio-
nalem infusam a Deo de tali obiecto.

365

Non idem docet Scotus in 3. dist. 14. quest.
§. loquendo tamen. num. 6. fol. 305: agens de cognitione
intuitiva anime Christi sic ait in fine paragraphi: et
ideo cum multa obiecta non fuerint, nec esse potuerint
presentia illi intellectui secundum existentiam actua-
lem illorum, non potuit habere notitiam intuitivam

Supple

supple eorum, euius immediate. V. et si dicatur, sic
 addit Verba: et si dicatur, quod potuit hanc (supple cog-
nitionem intuitivam) habere per species infusas. hoc fal-
sum est: et rationem assignat, dicens: quia species infu-
sa representat obiectum, ut abstrahit ab actuali existentia;
quia eodem modo representat, siue obiectum existat, siue
non existat, et per consequens, non est ratio cognoscendi
existens, ut existens.

366

Ratio premitto, quod licet omnis intuiti-
 ua cognitio sit clara, et facialis perceptio obiecti;
 non tamen omnis cognitio clara, et quidditativa, si-
 ue distinctiva rei est facialis, et intuitiva; nam
 abstractivè clare potest cognosci quidditativè, siue
 diffinitivè rem, quin intuitivè videatur. Vnde et
 expresse Scotus in 2. dist. 3. quest. 9. §. ad questi-
 onem igitur respondeo. V. hac distinctione premy-
 sa. sub num. 1. fol. 454: et quest. 1. quodlib. §. secu-
 nda conclusio. V. quod probatum est. sub num. 8.
 fol. 173. et rationem assignat ibi Scotus: nam
de quocunque obiecto scientiè potest haberi cog-
nitio simpliciter distinctissima abstractiva
obiecti citra intuitivam.

367

Et probatur: nam cognitio evidens

et diffinitiva principij est medium potissimum ad de-
monstrandam euidenter, siue ad euidenter de-
monstratiue cognoscendam passionem, siue proprie-
tatem virtualiter inclusam in tali principio; sed tam
cognitio principij, quam conclusionis demonstrat,
est abstractiua: **ergo** patet: nam si esset intuitiua,
que necessario prerequirit existentiam actualem,
et presentialem obiecti; pereunte existentia obiecti,
scientia destrueretur, immo scientia non esset, quia
de corruptibilibus non est diffinitio: **teste** Philosopho
1. metaphisic. cap. 13. **ergo** cognitio abstractiua potest
esse, et est de facto euidenter clara, et quid dicitur
principij, et conclusionis euidenter ex illo demon-
strat: **ergo** stare potest, quod cognitio euidentissima
clariissima, et diffinitiva sit, quin sit intuitiua: **et**
patet de cognitione principiorum prius euidenter
cognitorum, et de cognitione illatiua conclusionis,
siue veritatis demonstrat euidenter ex talibus prin-
cipijs.

368

Quarto premitto ex Scoto in. 3. nuper
num. 365. citato. dist. 14. quest. 3. 5. loquendo. num.
6. et V. etsi dicatur. fol. 305: quod cognitio intuitiua
vel est perfecta, vel imperfecta; siue ut terminis com-
modioribus

commodioribus Utar; Vel est rigoroze intuitiva, Vel
late, et improprie: cognitio propria, rigoroze, et perfecte
intuitiva, que Vere, et proprie dicitur facialis est cogni-
tio rei presentis, et existentis in propria existentia, et
prout talis cognitionem terminantis; taliter ex sua na-
tura representans obiectum presens prout presens, et exis-
tens prout existens propria eius existentia, Ut non possit
illud aliter representare: que **Secundo** cognitio rei in
genere proprio vocatur, eo quod ad rem sub proprio gene-
re existentem, Vel existentem sub proprio genere termi-
netur; cognitio Verò intuitiva large, et improprie est
cognitio rei non in proprio genere existentis, sed in alio,
in quo perfectius esse habet, quam in se, eo quod eminen-
tialiter in illo contineatur. Ita Scotus expresse locoru-
per relato.

369

His prædictis pro responsione quesiti dico
hanc conclusionem: cognitio intuitiva est cognitio ri-
gorosa, et in genere proprio intellectualis, siue perceptio,
obiecti precise obiecti presentis, Ut presentis, et existentis,
Ut existentis hanc definitionem pro cognitione intuitiva
tradit Scotus eisdem terminis, quibus illam nostradi-
mus: quest. 6. quodlib. art. 1. §. de textu in isto articulo.
V. alius autem actus. num. 8. fol. 146. quam etiam amp-
lectitur

+ in propria
Existens exis-
tentia, et non
in aliquo alio.

amplectitur omnibus locis supra relatis. euz si bene
perpendatur, satis quidditatem cognitionis intuiti-
uz explicat.

310

euz definitio per particulas elucida-
bitur: prima particula; est cognitio intellectualis.
Constitutio loco generis proximi, per quod omnes intel-
lectuales cognitiones conveniunt, siue abstractiue,
siue intuitiue sint: Et per illam particulam: intel-
lectualem: determinatur, et contrahitur ly cognitio,
que est genus remotum, et ex se indifferens ad intel-
lectualem, et corporalem, siue sensitivam cogniti-
onem obiecti, que per ocularem potentiam potest
haberi, ad hoc ut in prædicta definitione supponat
solum per cognitionem simplicem intellectualem.

311

Reliquæ vero particule, que loco differentie
substituuntur, sic explicantur: taliter ex sua natura
representans obiectum ut præsens, et existens: que est
secunda particula; ut intelligatur, quod non est demo-
minatio extrinseca desumpta à coexistentia, et præ-
sentia obiecti, ita ut eadem manente cognitione pos-
sit nunc esse intuitiva, quia ad obiectum præsens, et
existens terminatur; et postea esse abstractiva subiec-
tum eius designatur, sed quod de sua intrinseca, et
essentiali

essentia ratione cognitio intuitiva, prout ab abstractiva distincta, habet taliter representare obiectum eius, quod necessario illud sit presens, et existens representet, ita ut si non sit presens, et existens obiectum, non possit illomodo illud taliter representare; a distinctione cognitionis abstractivae, quae ex se indifferens est ad representandum obiectum eodem modo, siue presens sit, siue absens, siue existens, siue non existens.

372

Constat in propria existens existentia, et non in aliquo alio; ut denotetur differentia, quae inter intuitivam, et abstractivam cognitionem versatur; et inter intuitivam rigorosam, quam in proprio genere vocamus, et latam, siue non ita rigorosam. Nam cognitio abstractiva terminatur ad rem, non ut in se presentem, et existentem; sed prout existit, et presens est in similitudine intentionali, siue in specie impropria; et cum talis similitudo, et species eodem modo se habeat, siue res cuius est similitudo, sit presens, siue absens, existens, siue non existens: hinc fit, quod propriam rei existentiam non petat.

373

Concluditur etiam differentia, quae inter cognitionem intuitivam rigorosam, siue in proprio genere; et inter latam, siue in alio genere versatur. Nam ut res intuitiva in proprio genere intueatur, necesse est, quod ut

existens in se in proprio genere terminet cognitionem:
at vero si cognoscatur improprie, siue extra genus pro-
prium sat est, quod aliquod aliud obiectum in quo mi-
nentialiter continetur, ad eius cognitionem moueat,
et quod prout in illo contenta, et in eius virtute exis-
tens, terminet cognitionem, et non prout in se, eo quod
in se pro illo signo propria existentia careat; Vel se-
cundum ipsum non sit intellectui presens.

314

Quod dicitur, per illud constituitur cog-
nitio intuitiua rei in genere proprio, per quod ita ab
abstractiua distinguitur, ut nullo modo possit illi adap-
tari; sed per representare rem actualement, et presentem
propria presentia, et existentem, prout existentem
in existentia propria illius generis, cuius est res, que
prout talis terminat cognitionem per se, et immedi-
ate; ita cognitio intuitiua ab abstractiua distingui-
tur, ut nullo modo taliter representare, cognitioni
abstractiue possit adaptari. ~~ergo~~ per esse representationem
rei presentis in propria eius presentia, et existentis in
propria eius in suo genere existentia constituitur cog-
nitio intuitiua in essetali. Et hec pro hac difficultate;
alia enim, que hic desiderari videntur, ex super adue-
ndis patebunt.

Quæsitio principali numero. 344.
per conclusiones fit satis.

311

Dico ergo primam conclusionem pro
responsione quesiti. Scientia Dei prout ad divinam es-
sentiam terminatur, quæ est eius primarium, et speci-
ficativum obiectum, et ad attributa, personalitates,
et omnia, quæ sunt necessaria ad intra terminatur,
est vere, et propriè intuitiva in genere proprio. Ita
omnes ~~Doctores~~ scholastici nullo dampno facileque
potest probari verificando de tali divina scientia omnia,
quæ ad rigorosam intuitionem esse necessaria ~~supra~~
docuimus.

316

Dico secundam conclusionem. Scientia
divina quatenus terminatur ad possibiliâ, ut sunt quæ-
dam entia actualia diminuta, et habent esse actuale
diminutum distinctum ab esse diuine essentie, siue
omnipotentie, in qua virtualiter, siue eminentialiter
continentur, est etiam intuitiva, et non abstractiva.
Ita Scotus ex præpe. in. 1. dist. 39. quest. unica. ad
argumenta principalia. V. ad auctoritates omnes Sanc-
torum. sub num. marginali. 35. fol. 131: cuius hæc
sunt Verba: auctoritates omnes sanctorum, quæ videntur

sonae omnia esse praesentia et unita; intelligende
sunt de praesentia in ratione cognoscibilis, et non tan-
tum cognoscibilis, quasi cognitione abstractiva, sicut
rosa non existens est praesens intellectui meo per spe-
ciem; sed de cognitione vera intuitiva; quia non aliter
cognoscit Deus facta, quam fienda: et ita perfectes sunt
praesentialiter cognita ab intellectu diuino fienda, ni-
cut facta. Scotum sequuntur noster Philosophus tomo. 1.
disp. 21. de scientia Dei. art. 5. §. dicimus primo. num.
4. fol. 385. Smising. tract. 3. disp. 5. num. 9. Felix
tractatu de scientia. cap. 2. difficul. 3. dubio. 3. §. prop-
ter dico. num. 10. fol. 28. et alij.

311

Probatur, de ratione scientie infinite
est, quod cognoscat omne cognoscibile perfectissimo
modo, quo quodlibet cognoscibile est; sed creaturae
possibiles secundum illud esse diminutum actuale,
quod habent in mente diuina, sunt cognoscibiles
non solum comprehensiuè, sed etiam intuitiuè
scientia diuina cognoscit illud tale esse diminutum
actuale creaturarum possibilium intuitiuè. Maior
est perse nota; minor probatur, Nam ad hoc ut ali-
qua entitas possit intuitiuè cognosci, nil aliud requi-
ritur, nisi quod praesens propria praesentialitate ob-
iectiva

obiectiva sit, et existens, propria existentia ~~existens~~, et
quod prout sic praesens, et existens terminet, siue possit
terminare cognitionem. Hec omnia habet creatura
possibilis secundum illud esse diminutum, quod habet
in mente divina ~~ergo~~ intuitu cognoscibilis.

378

Minor huius nostrae probationis probatur:
nam licet Petrus Vg. possibilis non habeat actualem exis-
tentiam realem, sed solum sit possibile illam habere;
tamen habet esse diminutum actuale, et existentiale
existentia diminuta actuali taliter proportionata
actualiter a diuino intellectu cognitum: Ut latius in-
fra dicemus ~~ergo~~ praesens propria praesentialitate objec-
tiua, et actualiter existens, ~~et~~ prout tale potest termina-
re intuitiuam cognitionem: ^{ergo} Et de facto terminat illam:
patet consequentia; nam haec est consequentia necessaria
ex necessitate cognitionis Dei infinite; res est pro isto
signo taliter cognoscibilis: ^{ergo} pro illo signo a diuina cog-
nitione taliter cognoscitur.

379

Dico tertiam conclusionem: creaturae
possibiles secundum esse reale possibile, ad quod dicitur or-
dinem; siue quod idem est, esse reale actuale, quod
possibile est, quod habeat; Petrus Vg. possibilis, licet con-
noscat a Deo clarissime, perfectissime, et comprehensue;

minime tamen cognoscitur à Deo intuitivè, sed ab-
tractivè; ita quod Deus ab eterno in illo prioris
no, in quo omnia, que de facto modo existunt, solum
erant possibilia, nullum horum existentium ~~et~~ se-
cundum existentiam realem, quam nunc habent,
cognovit intuitivè.

380

Hanc statuo conclusionem contra Pri-
mum loco supra num. 356. relatum; contra Smisino.
Felix, et alios, illam què arbitror menti Scoti et princi-
pijs eius conformem, ut videtur licet in omni ois loco
supra num. 350, et 356, et 351. et 363. relatis; nam
Ubique agit Doctor de cognitione intuitiva, ait, quod
talis cognitio necessariò debet esse, eo quod talis presentis
ut presentis, et existens ut existens, propria eius
presentialitate, et existentia, quin oppositum doceat
in aliquo loco, quem ego viderim; nisi cum terminis
ex quibus manifestè liquet, quod non loquitur ex
mente propria, ut infra in argumentorum solutione
patebit.

381

Plures gravissimi Scoti et oppositum
docuerunt, non tamen pro defendenda veritate illis
quiesco. Amicus enim Plato, sed magis amica ver-
tas. Probatur ergo conclusio fundamentali ratione.

Cognitio

cognitio intuitiva est cognitio rei presentis prout pre-
 sentis, et existens prout existens in propria presen-
 tialitate, et existentia; sed creature possibili non po-
 tuerunt ab eterno pro illo signo, quo in esse possibilem
 considerantur cognosci a Deo ut presentes, et ut existen-
 tes in propria eorum presentia et existentia,
 secundum propriam presentialem, et existentiam
 actualem, et realem, ut est evidens. ~~q~~ non potuerunt
 intuitivam Dei cognitionem terminare secundum
 esse actuale, et reale, quod non actualiter, sed tantum
 possibiliter habent. ~~q~~ Deus non cognoscit possible
 secundum esse reale existentiale, quod eis est possibile
 intuitivum.

382 Et confirmatur: nam cognoscere ut exis-
 tens, quod non est existens, et ut presens, quod presens
 non est, non est cognoscere res sicuti sunt, sed potius
 aliter ac sunt, et falli; sed creature ab eterno pro illo
 signo, in quo in statu possibilitatis erant, presentia ac-
 tualiter propria presentialem non erant, neque exis-
 tentia actualiter. ~~q~~ Deus non poterat illas intuitivum, siue
 actualiter existentes, et presentes cognoscere, nisi eas,
 aliter ac sunt, cognoscendo, et seipsum fallendo.

383 Secundo probatur a paritate rationis:

ideo Deus non cognoscit intuitiue futura ut futura
pro illo signo, in quo necdum futura sunt, sed precise
possibilia; quia pro tali signo futura actualiter non
sunt: sed pro eodem signo, in quo possibilia precise
sunt, non sunt actualiter, et realiter existentia, ut
evidens. ~~ergo~~ non cognoscit illa intuitiue, ut existen-
tia actualiter. ~~ergo~~ actualiter non cognoscit absolute
intuitiue possibilia secundum esse existentiale, et
reale, quod non habent, sed possibile est habere.

384

Tertio probatur, quod cognoscitur ut exi-
tens in se, necessario coexistit cognitioni pro illo lo-
dem signo, quo cognoscitur ab illa, ut in se existens;
sed creatura possibilis prout talis non coexistit diuine
intellectioni pro illo signo, quo possibilis est. ~~ergo~~ nequit
pro illo signo cognosci a diuina cognitione ut existens
propria, et actuali eius existentia reali. ~~ergo~~ nequit
cognosci pro illo tali signo intuitiue: patet; nam,
cognitio intuitiua est cognitio existentis prout exi-
stentis in propria eius existentia, et presentia.

385

Maiores est per se nota; quod ~~non~~ coex-
istit, siue simul existit cum cognitione, nequit ut
existens, et presens intuitiue cognosci: minor etiam
est evidens; quod enim in se non existit, nequit pro
illo

illo signo, pro quo non existit in se, alteri coexistere;
sed creatura possibilis prout talis in se non existit ex-
istentia propria, actuali, et reali: q. prout talis nequit
in illo signo diuine intellectus coexistere. quod fun-
damentum ad hoc validum est, ut eo demonstret Scotus
futura non coexistere Deo in eternitate, ut infra.

386 Suo respondere scilicet oppositum opinan-
tes, quod licet creature possibiles prout tales non habe-
ant in se existentiam propriam, actualem, et realem,
tamen illam habent in diuina essentia, siue omni-
potentia eminentiori, et prestantiori modo quam in se, et
hoc sufficit (aiunt) ut intuitiue possint a Deo videri
secundum esse reale proprium, et existentiale.

381 Sed salua pace tantorum magistrorum,
falsissimo, et valde infirmo fundamento nituntur:
nam quam ^{uis} Verum sit quod lapis Vg. habeat esse per-
fectius, et eminentius in Deo, in quo Vita est, Vt Ioan-
nes ait cap. 1: quod factum est in ipso Vita ^{erat} ~~est~~; eo quod
sit; sed in Deo contentus ~~est~~ non lapis, nec creatura ipsa Vita
Dei continens, siue ipse Deus, Vt docet Augustinus cap. 1.
in expositione textus euangelij Ioannis; et lib. 83. ques-
tionum, quest. 26. hoc tamen non est sufficiens Vt cre-
atura, lapis Vg. secundum esse proprium lapidis, quod

habet extra Deum, et ab illo dependens, terminet in-
tuitivam cognitionem; ad quod requiritur, ut et in-
tuitivè cognita sit in se existens, et non in altero, in quo
eminenter, vel virtualiter contineatur.

388

Quod sic clarissime ostendo in prædicta
istorum sententia: Lapis Vg. non prout in se existens
propria lapidis existentia terminat intuitionem
Dei, sed prout existens in Deo existentia ipsiusmet
Dei; sed lapis prout ^{est} eminenter sit in Deo, non lapis,
sed Deus ipse est. ~~ergo~~ ipse Deus continens virtualiter,
siue eminentialiter lapidem, est, qui intuitivè cog-
noscitur à Deo, quod nos libenter fatemur; et non
ipse lapis prout lapis, et creatura est. Maior est eo-
rum doctrina; minor est evidens: nam effectus in
causa nil est aliud quam virtus ipsiusmet cause.
Ut Ioannes ait: quod factum est in ipso, in Deo vide-
licet Vita est: non Vita, qua vivit id, quod factum
est, sed qua vivit, et est ipse Deus, qui fecit, quod
factum est. Ut clarissime docet Augustinus. Con-
sequentia patet: nam, quod secundum suam pro-
prium existentiam, et presentiam non terminat
intuitionem, non cognoscitur secundum propri-
am existentiam intuitivè.

Vnde

389

Unde quoties a Scoto, et a Sanctis Patribus dicitur, quod creatura habet esse perfectius in Deo, quam in se; sic est intelligendum, quod quia in Deo non creatura, sed creatrix virtus est, et esse ipsiusmet Dei, ideo in tali sensu verum dictum est, non quod esse creature, prout creature sit in Deo perfectius, quam in se; quia hoc, falsum, et chimericum est: cum esse creature lapidis, v.g. secundum quod lapis formaliter est, nullo modo sit in Deo nisi eminenter secundum quod Deus lapis eminenter est, ita ut in summa sit idem dicere, perfectius esse habet creatura in Deo, quam in se ipsa; ac dicere, Deus in se perfectior est, quam in se est creatura.

390

Et similiter quando dicitur a Scoto, et Sanctis Patribus quod perfectius cognoscitur creatura in Deo, quam in se ipsa, non sic est intelligendum (ut bene notavit Vazquez prima parte, disp. 11. cap. 3. §. tertium. num. 16. fol. 299.) quod clarius cognoscatur creatura secundum esse proprium creature, prout virtualiter contenta in Deo, quam in se ipsa: nam creatura sic contenta potius est virtus ipsa divina continens, quam creata entitas, quae in illo resplendeat; sed quod quia creatura habet esse perfectius in Deo modo dicto, quia est esse ipsiusmet Dei, ideo dicitur quod perfectius

*
Creatura

obiectiue in ipso Deo, quam in ~~se~~ seipsa cognoscitur;
hoc est, perfectius est obiectum, quod cognoscitur a cognos-
cente creaturam prout in Deo; quam obiectum, quod cog-
noscitur, quando cognoscitur creatura prout in se, quia
obiectum huius cognitionis ipsa creatura est; et illius
non creatura, sed ipsemet Deus, siue virtus eius creatrix
est. Et hoc est maxime notandum ad quam plures
equivocationes tollendas.

391

Quo quartam conclusionem: futura
secundum esse actuale futurorum, quod actualiter
habent, futurum enim actualiter est futurum, siue
quod idem est, secundum esse volitum, quod a Dei
Voluntate habent, quod esse diminutum est, et secun-
dum quid; cognoscuntur a Deo intuitiue, et non ab-
tractiue. Conclusio est Scoti, in 1. dist. 39. quest. 1. me-
ca. 6. ad argumenta. V. auctoritates. sub num. 35. fol.
131. cuius hec sunt Verba: auctoritates omnes San-
ctorum, que videntur sonare omnia esse presentia tri-
nitati, intelligende sunt de presentia in ratione cogno-
scibilis, et non tantum cognoscibilis quasi cognitione
abstractiua, sicut rosa non existens est presens inti-
lectui meo per speciem, sed de cognitione vera intuiti-
ua, quia non aliter cognoscit Deus facta, quam fienda
et ita

et ita perfecte sunt presentia liter cognita ab intellectu
diuino fienda, sicut facta: Scitum sequuntur om-
nes scitiz.

392 Probatum: futurum secundum esse actua-
 le futuri, quod habet actualiter in diuina voluntate,
 est presentia liter diuino intellectui, et actualiter
 existens existentia proportionata suo esse diminuto:
 ergo est cognoscibile a Deo secundum esse presentia liter actu-
 ale, et existentia liter, quod ab eterno habet: ergo est cognos-
 cibile a Deo intuitiue: patet consequentia; nam ad hoc
 ut aliquid possit cognosci intuitiue, nil aliud requi-
 ritur, nisi quod secundum esse presentia liter, et existen-
 tia liter actuale proprium possit terminare actuale, et
 facialem visionem, siue intuitionem; ita se habet
 futurum secundum esse actuale, et existentia liter propri-
 um futuri: ergo potest terminare diuinam intuitionem:
 ergo de facto illam terminat, et a Deo intuitiue cognos-
 citur: patet consequentia; nam omne, quod potest
 cognosci intuitiue a Deo, de facto cognoscitur pro illo
 eodem signo, pro quo est cognoscibile; alias Deus non
 esset infinite cognoscitiuus. Et de hoc latius infra.

393 Dico quintam conclusionem: fu-
 tura secundum esse reale existentia liter, quod in tem-
 pore

tempore habitura sunt minime intuitiue cognos-
cuntur a Deo, donec actualiter in propria reali
existentia extra suas causas sint; Ita quod
Antichristus, qui modo futurus est, modo non
cognoscitur a Deo intuitiue secundum esse
reale proprium, nec cognosci potest intuitiue,
donec esse reale actuale habeat extra causas,
et existens realiter, et actualiter sit.

394 Et quod hec sit mens Scoti,
patet ex eo quod Vbiunque agit de cogni-
tione intuitiua, siue faciali docet, quod talis
facialis intuitio necessario petit terminari
ad rem presentem actualiter in sua propria
et actuali existentia. Ita expresse quest. 13.
quodlib. 9. circa secundum. num. 3. fol. 309.
Vbi sic ait: aliqua cognitio (intuitiua videlicet
de qua ibi loquitur) est per se existens, sicut que
attingit obiectum in sua propria existentia
actuali. Ergo que non attingit obiectum in sua
propria existentia actuali non est intuitiua.

395 Quibus addit Scotus pauci inter-
positis: aliqua etiam potest esse obiecti existen-
ti ut existens, quia talem habebit beatus

de obiecto

de obiecto beatifico: alioquin posset aliquis esse
 beatus in obiecto, esto per impossibile ipsum
 non esset existens de quo dicitur habere claram
 visionem, siue facialem, propter hoc quod ac-
 tus eius cognoscendi tendit in illud ut in se
 praesens in propria existentia actuali: **¶** ex men-
 te Scoti de intrinseca ratione visionis facialis,
 siue intuitus est, quod tendat in obiectum ut
 in se praesens in propria existentia actuali: patet
 consequentia; nam alias ut ait Scotus, posset
 aliquis esse beatus per visionem facialem Dei,
 etiamsi Deus ut in se existens non percipere-
 tur a tali visione; immo etiamsi Deus per
 impossibile non existeret; quod est absurdum.
 Patet: nam si de ratione visionis facialis non
 esset, quod obiectum eius sit existens, et praesens
 in propria existentia actuali: **¶** etiamsi Deus
 per impossibile non existeret; posset aliquis
 habere de illo cognitionem intuitivam, et
 facialem: posset esse beatus per talem visionem.

396

Et eadem quest. et. 5. et V. num.
 10. fol. 310. assignans distinctionem inter
 cognitionem intuitivam, et abstractivam

sic ait: quia in cognitione intuitiva res in
propria existentia est per se motiva obiective,
in cognitione autem abstractiva est per se
motivum aliquid in quo res habet esse cognos-
cibile, siue sit causa virtualiter continens
rem, siue ut effectus, puta species, vel simi-
litudo representativa continens ipsum, cuius
est similitudo ~~complexione~~ ex mente Scoti causa, que
virtualiter continet rem, mouet ad cognitio-
nem eius abstractiuam, et non intuitiuam,
italis res in se propria existentia non exis-
tat: hoc idem docet Scotus quest. 7. quodlib.
§. secunda conclusio. V. ex hoc arguitur. num.
8. fol. 133. Et quest. 6. §. de texto in isto
art. V. alius autem actus. Et V. ex ista distinc-
tione. num. 8. fol. 145. Et in 4. dist. 10.
quest. 8. §. respondeo. V. videre. sub num. 8.
fol. 165. et dist. 45. eiusdem quarti. quest. 2.
§. ad questionem ergo dico. V. per istam ra-
tionem. num. 12. fol. 182. et in omnibus fere
locis supra relatis. Et in 1. dist. 1. quest. 2.
§. quantum ad istum articulum. V. ad se-
cundum 8. dico, quod necessarium est texmi-

terminum visionis esse existens in quantum
existens, & fol. 190.

391

Probatur ratione: cognitio intuitiva
ut ex Scoto constat, et supra manet ostensum,
est: cognitio rei presentis, ut presens est, et existen-
tis ut existentis, ita ut res, que intuitivè cog-
noscitur, sit propria eius existentia facilliter
presens, et prout sic terminet facilem intelle-
ctionem; sed futura secundum esse reale, quod
intempe habita sunt, nequeunt esse facia-
liter in propria existentia presentia diuino
intellectui modo dicto. ~~ergo~~ non possunt à Deo
secundum illud actuale existentiale intui-
tivè cognosci.

398

Maior patet: nam in hoc distingui-
tur intuitiva cognitio ab abstractiva, quod in-
tuitiva necessario est obiecti existentis ut exis-
tentis, et presentis potentie prout presentis facia-
liter; abstractiva vero obiecti existentis, vel non
existentis; presentis, vel non presentis, ut sepe-
simè docet Scotus. Minor ex re constat; futu-
rum enim ut futurum, siue secundum illud
esse, quod actualiter non habet, sed habitu-
rum

rum est, nequit esse actualiter existens, et
presens in propria existentia actuali, quam
nondum habet, sed habiturum est. Conse-
quentia est legitima: *ergo*.

399.

Secundo probatur: Deus ante
possibile actualiter possibile non cognoscit
intuitivè possibile; neque ante futurum cog-
noscit futurum *ut* futurum intuitivè: *ergo*
neque ante existens realiter, et actualiter
cognoscit existens actualiter, et realiter
intuitivè, *ut* existens actualiter, et reali-
ter est. Antecedens est per se notum, et
maximè in Via Scoti, *ut* latius infra vi-
debitur: consequentia probatur. Nam in
utroque par militat ratio: tunc sic; sed,
ad cognitionem intuitivam, et facialem exis-
tentis realiter necesse est, quod existens rea-
liter, et actualiter prout tale cognoscatur
faciè ad facièm: *ergo* si Deus nequit sic cog-
noscere existens, quod existens non est,
quale est futurum, nequit intuitivè futu-
rum secundum esse reale actuale, quod habi-
turum est, cognoscere.

Textio

400

Tertio probatur: quod in se non existit actualiter, et realiter, nequit alteri coexistere: patet; nam coexistentia est duorum simultanea existentia; sed futurum ut tale non existit actualiter, et realiter in se, ut per se notum est. **ergo** nequit alteri coexistere: tunc sic; sed de ratione obiecti, quod prout existens actualiter cognoscitur, est, quod cognitioni sit illud cognoscenti coexistat pro illo eodem signo, pro quo ut sic actualiter realiter cognoscitur: **ergo** futurum, quod nequit secundum esse reale actuale coexistere cognitioni intuitivae, nequit intuitivae a Deo cognosci: **ergo** Deus non cognoscit intuitivae futura quoad esse reale actuale, quod in tempore sunt habitura.

Argumenta contra dicta.

401

Primo arguitur contra nostram primam conclusionem num. 369. positam, in qua asserimus, quod cognitio intuitiva est cognitio taliter ex sua intrinseca ratione obiectum praesens prout praesens representans, et existens prout existens, quod non possit aliter illud tale obiectum representare. Datur, vel

potest dari aliqua cognitio, quae ita obiectum existens prout existens, et praesens prout praesens potentiae cognoscitivae representet, quae ex natura talis intellectionis non possit aliter illud tale obiectum representare, et tamen non sit illa cognitio talis intuitiva, ergo male actus cognitio intuitiva prout ab abstractiva distincta per illam definitionem.

402

Antecedens, in quo est difficultas, probatur, homo potest saltem per fidem cognoscere Deum esse actualiter existentem, et prout existentem, et immensum esse intus praesentem suae intellectus potentiae; ita ut talis eius cognitio terminetur ad Deum existentem prout existentem, et praesentem suae intellectus potentiae prout intus praesentem per essentiam, praesentiam, et potentiam; et tamen talis Dei cognitio non intuitiva, sed abstractiva est, ergo possibilis est cognitio. &c.

403

Antecedens probatur, nam ego credo Deum actualiter existentem esse intus praesentem potentiae meae intellectus

secundus

lective, et taliter existentem, et presentem
illum fateor per fidem; sed talis actus fi-
dei ita ex sua ratione Deum actualiter ex-
istentem prout existentem, et presentem
prout presentem Deum representat, quod
non possit illum aliter representare; et
tamen talis cognitio fidei, ut de se est,
manifestum, non intuitiva, sed abstracti-
va est, ergo possibilis est cognitio, que ita
obiectum existens prout existens, et presens
ut presens representet, quod non possit il-
lud tale obiectum aliter representare, et
tamen non intuitiva sit.

404

Quod autem talis cognitio non
possit aliter Deum representare facile proba-
tur; nam talis cognitio est fidei divina, ergo
non potest aliter representare obiectum credi-
bile, ac per fidem, siue per auctoritatem re-
uelantis sibi propositum: patet; nam fides,
divina non potest subesse falso; sed Deus ipse
reuelans ait, quod ipse existens, et intus
actualiter presens mee potentie intellective
ergo taliter sic Deum representat, quod non

potest aliter illum representare. *q. d.*

405

Respondeo ad argumentum
negando antecedens; et ad eius probatio-
nem respondeo, concedendo antecedens quo-
ad primam eius partem, videlicet quod
homo per fidem potest cognoscere Deum
esse existentem, et prout talem esse prae-
sentem suae potentiae cognoscitur: sed
nego quod talis cognitio terminetur ad
Deum ut in se existentem, et prout sic
existentem praesentem suae potentiae cog-
noscitur praesentialitate obiectiva, quae
est necessaria ad intuitionem, et quod pro-
ut sic talis cognitio Deum representet,
immo si per impossibile Deus non existeret,
nec esset praesens potentiae cognoscitur
per suam immensitatem, talis fidei cog-
nitio si maneret, eodem modo Deum re-
presentaret, sicut representat defacto.

406

Pro cuius eradicatione est no-
tandum, quod praesentia obiecti, quae requi-
ritur ad hoc ut possit intuitivam cog-
nitionem terminare, non est praesentia in
genere

genere rei, sed in genere, siue in ratione
 obiecti, hoc est, sufficit quod in re sit quasi
 localiter potentie presens, nam de facto Deus
 est magis presens localiter potentie mee, quam
 est actus mei intellectus, quo meipsum intel-
 ligo, et tamen eoquod non est Deus presens
 facialiter in ratione obiecti, non intuitiue
 cognoscitur, sed abstractiue. Et similiter
 de facto presens est meo intellectui me esse
 huius, et nunc presentem in isto loco, et ta-
 men quia presentia mea, et existentia actu-
 alis non sunt in ratione obiecti presentia
 meo intellectui obiectiue, sed tantum in ge-
 nere rei, talis cognitio non intuitiua, sed
 abstractiua est, utpote per speciem.

401

Sed petes, quid est esse presens
 in ratione obiecti? dico quod esse presens po-
 tentie in ratione obiecti ea presentia litate,
 que requiritur ad intuitionem, non est ali-
 ud quam quod ipsa res, que intuitiue cog-
 noscenda est, sit in ea proportionem, et ap-
 proximationem cum potentia, quod per seip-
 sam immediate, et non per speciem possit

potentiam ad sui intuitionem facialem moue-
re, si aliar ex alio capite non obstat; Vel si
obstat quod per seipsam in se possit illam faci-
alem visionem terminare, quod Deus nullo mo-
do habet quatenus praeiens praeiit intellectui meo
per immensitatem, nam prout sic praeiens non
potest mouere intellectionem naturalem per
seipsam immediate ad sui visionem, nec potest
illam terminare cum necessum sit quod Deus
alia presentiaitate se faciat intimior potentie
in ratione obiecti, et quod potentia naturalis
elevatora per lumen supernaturale.

408

Secundo nota quod quamuis
iste actus, quo ego credo Vg. Deum esse trinum
terminetur ad tres personas diuinas in ea-
dem numero natura diuina existentes, non
tamen iste actus terminatur immediate, et
virtute ipsiusmet trinitatis, vt trinitas est ad
ipsas personas, sed virtute diuinae authoritatis
reuelantis hoc mysterium, et quia credo De-
um reuelantem se esse trinum, ideo credo De-
um trinum esse. Ita vt si per impossibile De-
us falso reuelaret dicendo per ecclesiam

se esse

se esse trinum, et ego crederem Deum trinum
 esse, quia credo Deum vera reuelare dicendo
 se esse trinum, eodem modo cognoscerem per
 talem actum fidei Deum trinum esse in illa
 hypothesis per impossibile falsa, sicut modo credo.

409

Exempli gratia, ego credo fide hu-
 mana Regem Vg. esse nigrum, vel Papam,
 eo quod Petrus, Vg. qui est magnae auctoritatis
 apud me, dixit mihi Papam esse nigrum: iste
 actus, quo ego cognosco media fide humana, Pa-
 pam esse nigrum, eodem modo cognosceret Pa-
 pam esse nigrum, si ita foret quod re vera Pa-
 pa niger esset, sicut si re vera non ita esset Pa-
 pa niger, sed potius albus; quia ista creduli-
 tas, siue fides humana non nititur immediate
 in connexionione nigredinis cum Papa, vel in
 separatione, sed in auctoritate Petri, qui dixit
 mihi Papam esse nigrum. Ita similiter in no-
 tro casu, seruatis tamen seruandis, actus, quo
 ego credo Deum esse trinum, non nititur im-
 mediate ad hoc credendum, in hoc quod re
 vera trinus sit, vel non sit, sed in eo quod
 Deus reuelauit mihi per ecclesiam se trinum
 esse.

Vnde

Vnde in casu impossibili quod
~~Actus~~ non esset verum, quod Deus est trinus,
 actus, quo ego crederem Deum trinum esse pro-
 pter auctoritatem Dei revelantis, eodem
 modo esset quoad esse abstractivum, nam
 ita abstractivus esset in illa hypothesis im-
 possibili, sicut est de facto, quamvis in tali
 hypothesis talis actus non esset fidei divinae,
 de cuius intrinseca ratione est quod nullo
 modo possit subesse falso, sed hinc infalibili-
 tas in tali actu valde de materiali se habet
 ad ipsum actum in ratione abstractivi, nam
 a veritate divina habet quod sit certus, et
 ab essentia obiecti crediti quod sit abstractivus.

Concedo igitur maiorem ad pro-
 bationem antecedentis deductam, videlicet, quod
 per actum fidei credo, et cognosco Deum esse praes-
 entem intime localiter potentiae meae intellectus;
 et distinguo minorem; sed talis actus ita Deum ex-
 istentem, et presentem representat, quod non po-
 test aliter illum representare ex intrinseca re-
 presentatione actus, nego minorem: nam talis
 actus eodem modo Deum presentem localiter, et
 existentem

existentem representaret, si per impossibile Deus,
non esset localiter præsens potentiæ meæ cognosci-
tiue, sicut modo: ita ut non possit aliter repre-
sentare sub ratione, qua talis actus eo quod fi-
dei diuine non potest esse falsus, omitto mino-
rem, et nego consequentiam.

A 12

Et ^{cum} præsentia petita ex parte obiecti,
ad hoc ut actus sit intuitiue non sit in genere rei,
siue præsentia localis, sed præsentia obiectiua, se-
cundum quam obiectum per seipsum immediate
possit mouere potentiam ad sui facialem percep-
tionem, inde fit quod licet cognitio fidei, qua
creditur Deum esse præsentem localiter, habeat De-
um præsentem localiter representare, non sufficit
talis obiecti representatio, ut eius cognitio intuitiua,
siue facialis dicatur.

A 13

Et similiter cum talis cognitio fidei
abstractiua sit, et eo quod abstractiua non potat re-
presentare obiectum præsens, immo eque represen-
taret ipsum, siue esset præsens, siue absens; non
habet ex eo quod abstractiua representare Deum
intimè præsentem localiter; sed ex eo quod fidei,
que necessario est vera, et non potest subesse falso.

Sed

Sed contra dices, ut clarius predicta nostra elucescat doctrina. Talis actus, quo ego cognosco per fidem Deum esse existentem, et presentem localiter potentiæ meæ cognoscitivæ, descendet ab ipsa existentia actuali, et presentia Dei, quod si per impossibile Deus non esset existens, et presens meæ potentiæ cognoscitivæ, necessario talis actus destrueretur, et non sic Deum presentem representaret, ergo taliter necessario representat predictus actus Deum presentem prout presentem, quod necessario loquod talis non est indifferens ad aliter representare, nec potest representare aliter, ergo vult doctrina.

Respondeo distinguendo antecedens, si per impossibile Deus non esset presens, talis actus Deum presentem representans necessario destrueretur loquod actus fidei est, concedo antecedens: nam quod fidei actus necessario est verus, et minime potest falsum representare; sub ratione, qua abstractius est, nego antecedens: nam sub ista præcisa ratione equè representaret Deum esse presentem, si esset presens Deus, ut de facto est, ac si non esset presens, ut dictum est.

quod.

416

quod patet manifestissima instantia.

Actus, quo ego cognosco Deum modo existere actualiter, eodem modo representaret Deum, siue Deus existeret, siue non existeret per impossibile; eoquod talis actus est abstractivus, et sub ratione talis non petat obiecti sui existentiam; Et tamen si per impossibile Deus non existeret, talis actus destrueretur, eoquod talis actus est creatura, et ut talis dependens essentialiter in esse, et in conservari a creatore, quo per impossibile destructo, omnem creaturam destrui necesse est. Idem proportione servata dicito in nostro casu. Nam in casu hypothesis impossibilis, quod Deus non esset intime presens per immensitatem, actus, quo ego credo Deum intime esse presentem, destrueretur, non quia taliter necessario Deum representat presentem secundum quod abstractivus est; sed quia deberet esse actus infalibilis vere fidei secundum quod actus fidei est, de cuius ratione intrinseca est, quod verus talis actus sit, et quod vera, et non falsa representet.

Secundo arguitur. Deus saltem

417

de potentia absoluta potest conservare eandem
numero intuitionem, siue visionem facialem
non conservando eius obiectum in existentia,
et presentia obiectiva propria, ~~ergo~~ signum est,
quod visio facialis, siue intuitio non petit
essentialiter quod obiectum eius sit existens,
et presens in presentia, et existentia propria.
Antecedens expresse habetur de Scoto in. 4. dist.
10. quest. 9. §. ad questionem ergo dico. num.
5. fol. 516. cuius hec sunt verba: dico quod
Deus de potentia absoluta posset causare in
oculo glorioso, vel non glorioso visionem ihu
corporis, licet istud corpus nunquam esset.

A 18

Et confirmatur ex eodem Scoto,
qui eadem dist. 10. ex. 4. quest. 5. §. res-
pondeo. V. et si obijcias. num. 4. fol. 547.
Vbi sic ait: dico quod non oportet obiectum
in se esse presens propter terminationem
actus, sed tantum propter causationem,
ita quod quando est aliqua causa suffi-
ens ipsius actus non requiritur presentia
objecti propter terminationem; sicut patet
de vidente creaturam in essentia divina

Si essentia

si essentia esset causa illius visionis, non
requireretur illud obiectum ad quod termina-
tur hęc visio propria presentia litate:

ergo si ex mente Scoti non requireretur presen-
tia propria obiecti ad terminandam visio-
nem, siue intuitionem; neque ad causationem
visionis, siue ad motionem, ut supra num.

354. et 355. diximus, est simpliciter neces-
saria presentia obiecti; Absolute potest dari
visio facialis obiecti, quin tale obiectum pro-
pria presentia litate sit presens, ergo male ad-
iuvimus quod cognitio intuitiva prout ab
abstractiva distinguitur necessario est obiecti
presentis, et existentis.

419

Respondeo distinguendo antece-
dens. Deus potest de potentia absoluta conser-
vare, siue de nouo producere eandem numero
visionem facialem alicuius obiecti ipso obiecto
non manente in propria eius existentia, fa-
ciendo quod per talem visionem obiectum
eius quod non existit, ut supponitur, facia-
liter videatur, nego antecedens: potest Deus
conseruare talem visionem, quin per ipsam

eius obiectum videatur, concedo antecedens:
Sed hoc non est contra nos, qui presentiam
et existentiam propriam obiecti adstruimus
esse necessariam, non ad conservandum ac-
tum visionis, sed ad hoc ut per illam obiectum
presens videatur, quod minime fit nisi sit in
propria existentia presens.

420

Et quod hec sit expressa mens
Scoti patet ex eius verbis, nam immediate post-
quam dixit quod Deus potest de potentia abso-
luta conservare in oculo visionem huius cor-
poris (Christi videlicet in eucharistia existen-
tis) secundo dico quod nulla visio etiam succen-
sata posset esse corporis ut sic primo, quia hec
includeret corpus ut sic, vel esse causam primo
visionis, vel esse proprium, et primum terminum
visionis; sed corpus ut sic nec potest causare
primo, neque terminare primo: quia tam
causatio, quam terminatio talis (facialis vi-
delicet) requirit in oculo primo causante, vel
terminante dispositionem debitam &c. Vide com-
mentatorem ibidem num. marg. 1). Vbi hoc
idem clarissime docet. Unde nego consequentiam.

Ad

421

Ad confirmationem autem antecedentis num. 418. adductam ex Scoto quest. 5. eiusdem distinctionis respondeo cum commentatore num. 4. quod Scotus agit Universaliter ibi de visione large, et improprie dicta, prout omnis cognitio etiam abstractiva visio communiter appellatur; et sic verum est quod propter terminationem precise non requiritur presentia, et existentia propria obiecti, sed propter terminationem talem, scilicet, ut visio rigore sit intuitio facialis, semper est simpliciter necessaria presentia, et existentia propria obiecti.

422

Et quod hec etiam sit mens propria Scoti, patet in exemplo, quod ibi adducit de vidente creaturam in essentia divina, cuius creaturę videlicet prout in essentia minime est intuitio. Ut ipse Scotus agens de cognitione creaturarum, quam habuit anima christi in divina essentia. in. 3. dist. 14. quest. 3. §. loquendo. num. 6. fol. 305. sic ait: sed cognoscere isto modo (scilicet in aliquo, in quo obiectum habet esse perfectum quam in se, in divina videlicet essentia) non est cognoscere in genere

proprio; non enim esset nata sic cognosci sessio
Petri nisi esset præsens in se; et ideo cum multa ob-
iecta non fuerint, nec esse potuerint præsentiâ illi
intellectui secundum existentiam actualem illor-
um, non potuit habere notitiâ intuitivam. Et
ad indagandam Scoti mentem videnda, et atten-
denda sunt, quæ docet, quando ex professo agit,
et resolvit questionem; non verò ad ea, quæ
transeunter, vel passu docet, quando non agit
de illo, cuius veritatem investigamus.

413

Sed contra dices: in casu, quo Deus con-
servaret in intellectu Angeli y. g. intuitionem facia-
lem alicuius obiecti, quod facialiter intuitivè vi-
det, et destrueret, siue annihilaret tale obiectum,
intellectus Angelicus medio illo actu à Deo conser-
vato in suo intellectu, cognosceret obiectum tali
actus: non intuitivè eo quod obiectum tale sup-
ponitur destructum y. g. abstractivè: y. g. eadem
cognitio numero, quæ de facto est intuitiva potest
transire ad esse abstractivam eiusdem met obiecti
y. g. cognitio intuitiva non distinguitur essen-
tialiter ab abstractiva, sed tantum accidentaliter.
quod est contra traditam doctrinam.

Maior.

Maiores probatur: nam forma intelli-
gendi posita in subiecto capaci, et eodem modo
se habente necessario tribuit eundem effectum
formalem; sed illa intuitio est forma absoluta
intelligendi, ut expresse docet Scotus quest. 13.
quodlibet. per totam. Et in. 1. dist. 3. quest. 1. et
alibi sepe ~~arguitur~~ in eodem intellectu manente
eodem modo constituit illum intelligentem,
tribuendo ei suum effectum formalem ~~arguitur~~
am si eius obiectum destruat, constituere po-
test intellectum, in quo est, formaliter intelli-
gentem. Et confirmatur; Nam idem in quam-
tum idem semper est natum facere idem; sed
intelectio est eadem, ut supponitur, et in eodem
subiecto ~~arguitur~~ semper est nata tribuere illi eundem
formalem effectum intelligendi.

Et confirmatur ulterius; Nam al-
ter se haberet talis intuitiva cognitio conser-
uata à Deo in intellectu eodem Angeli, ac se
haberet in lapide v.g. si Deus per possibile, vel im-
possibile illam conseruaret in lapide; sed lapidi
non tribueret effectum formalem intelligendi ob
incapacitatem subiecti ~~arguitur~~ ob subiecti eiusdem

capacitatem tribueret intellectui effectum for-
malem intelligentiæ.

426

Respondeo quod si aliquid ar-
gumentum probaret, convinceret utique pos-
sibilem esse cognitionem intuitivam obiecti,
quod in re non existeret, et non solum abs-
tractivam, quod nos non admittimus. Res-
pondeo ergo negando maiorem quod videlicet
in casu, quo Deus conservaret in intellectu An-
geli v.g. actum intuitivæ visionis, et eius obi-
ectum destrueret, quod per talem actum il-
le intellectus Angelicus obiectum, quod sup-
ponitur destructum, intelligeret nec intuiti-
vè, nec abstractivè: non intuitivè quia in-
tuitio essentialiter est obiecti existentis, ut
existentis, et presentis ut presentis; ut supra
manet ostensum, et ulterius confirmatur.

427

Nam ut ait Scotus in. 4. dist. 45.
quest. 2. §. ad questionem ergo dico. V. per istam
rationem in fine versiculi. sub num. 12. fol.
182. Si intellectus posset facilliter, et intuiti-
vè videre obiectum, quod in se non est existe-
ns, et presens, intellectus non esset certus de

aliqua

aliqua existentia alicuius obiecti: patet; nam non
 aliter potest certificari clarius, et expressius de
 existentia actuali alicuius obiecti, quam viden-
 do facialementer intuitu ipsum obiectum sibi pre-
 sens, et existens, ergo si posset videre illud ut pre-
 sens, et existens, quin tale obiectum in se presens,
 et existens foret, ergo per eius intuitionem, et facia-
 lem visionem non posset esse certus de existentia
 actuali talis obiecti, quod est absurdum: Nam
 si oculus certificatur de colore presente per visum,
 quare intellectus non certificabitur de existen-
 tia eius obiecti per visionem eius facialem.

428

Secundo suadetur sic. Nam ut
 ait Scotus quest. 13. quodlib. 9. circa secundum.
 num. 8. fol. 309. iam supra numero nostro mar-
 ginali 395. relato. Si visio facialis posset esse sine
 eo quod eius obiectum existeret, et prout tale ter-
 minaret visionem, posset aliquis esse beatus in
 obiecto (beatifico) esto per impossibile ipsum non es-
set existens. Patet: nam si per visionem clavam,
 et facialem Dei constituitur beatus, vel saltem in
 ultima dispositione ad beatitudinem; et posset
 habere istam visionem Dei clavam, et facialem,

etiamsi Deus per impossibile non esset sibi pre-
sens, neque existens ~~ergo~~ posset esse beatus in
obiecto beatifico, quin tale obiectum per impos-
sibile existeret, quod est omnino à ratione
alienum.

429

Quod autem per talem actum con-
servatum à Deo in intellectu, et eius obiecto des-
tructo non cognosceret illud tale obiectum nec
abstractivè, patet evidentissimè meo videri;
Nam talis actus, ut supponitur, est ratio forma-
lis representandi obiectum prout prout
sens, et existens prout existens, ita ut aliter
non possit representare, ut supra num. 369.
et infra manet ostensum ~~ergo~~ non potest ali-
ter obiectum representare; sed constituere in-
tellectum formaliter intelligentem abstracti-
vè supponit actum, qui illud representet siue
existat, siue non existat, ~~ergo~~ cui repugnat sic
representare obiectum, repugnat etiam quod
intellectum formaliter intelligentem constitu-
at abstractivè. Et confirmatur, quia nulla
forma dat subiecto effectum formalem oppo-
situm illi, quem ipsa ex sua natura petit
prestare.

prestare; sed ille actus petit ex sua natura
prestare intellectui constituere illum intelligen-
tem intuitue. ~~ergo~~ nequit prestare illi, quod cog-
noscat abstractue. Nego igitur maiorem, et il-
las alias consequentias ibi illatas.

430

Ad probationem autem maioris
num. 424. positam respondeo, illam distingue-
do; forma intelligendi posita in subiecto capaci,
et eodem modo se habens tam quoad intrinse-
cum sui, quam quoad illa, quae necessario requi-
ritur ex parte obiecti, et ex alijs circumstantijs, ne-
cessario tribuit illi subiecto eundem effectum
formalem, concedo maiorem: forma intelligendi
posita in subiecto capaci, et eodem modo
se habens quoad intrinseca sui; et variato eo,
quod necessario petitur ex parte obiecti, et ex alijs
circumstantijs, necessario tribuit tali subiecto
eundem effectum formalem intelligendi, nego
maiorem. Et cum in casu argumenti non ma-
neret obiectum praesens propria praesentialitate,
et existens propria existentia, quae est conditio
necessaria, et ab intrinseco cognitionis intui-
tus petita; inde fit quod intellectui eodem,

et si in se inuariato quoad omnia intrinseca
permaneret, non tribueret illi eum effectum
formalem.

431.

Et quod hec doctrina sit expressa
mens Scoti, patet. Nam ipse Doctor Subt. in. 1.
dist. 1. quest. 2. §. quantum ad istum articulu-
m. num. 1. fol. 188. expresse docet, quod beatus
de potentia absoluta eodem numero actu manen-
te potest videre essentiam diuinam intuitiue
non videndo personas, vel videre vnum attri-
butum non viso alio, vel vnam personam altera
non via per hoc precise quod Deus potest co-
operari ad visionem vnius persone illam mani-
festando; et potest non cooperari ad visionem
alterius illam alteram personam occultando, si-
ue non obiectiue manifestando. Ut videre licet
ibi. V. actus omnis. sub num. 6. fol. 189. in fine:
ergo etiam si maneat idem met actus, qui est ratio
formalis cognoscendi intuitiue essentiam diui-
nam, et omnes tres personas, et attributa, potest
constituere intellectum formaliter videntem
vnam personam, et non aliam, per hoc quod
persona, que non videtur, occultetur, siue non

ei obiectivè proponatur, quod est conditio neces-
saria ad hoc ut intueatur. Idem in nostro casu
dicto.

432.

+ axioma

Eodem modo respondendum est ad
minorem, et consequentiam ibi illatam. Ad con-
firmationem autem ~~autem~~ Philosophi, idem in
quantum idem semper est natum facere idem,
respondeo, quod verissimum est quantum est
de se, et si reliqua, que sunt necessaria, adsint,
faciet idem; si vero absint, etiam abest facere
idem, et sic non tenet argumentum.

433.

Ad confirmationem autem argu-
menti respondeo, quod Verum est quod aliter
se haberet talis intuitio servata in eodem
intellectu Angeli, in quo prefuit, etiam destruc-
to eius obiecto, ac se haberet in lapide, si De-
us per possibile, vel impossibile illam poneret,
non quoad constituere actualiter intelligen-
tem illud eius obiectum, quod esse destructum
supponitur, nam neutrum intelligentem ac-
tualiter constitueret. Nam ut ait Scotus in
1. dist. 1. quest. 2. §. quantum ad istum
articulum. V. contra. num. 6. fol. 189. non

minus ad intellectionem requiritur intel-
ligibile, quam intellectus: sed quoad
~~posse in actu primo~~: Nam in intellectu
Angeli esset ~~in~~ potentia minus remota ad
constituendum illum intellectum viden-
tem, si Deus iterum produceret eius obiec-
tum, et sibi illud approximaret in debita
proportionem ad visionem; in lapide vero
omnino esset impotentia remota ad cons-
tituendum illum intelligentem propter
incapacitatem lapidis. Unde concedo ma-
iorem, et minorem, et nego consequentiam.

434

Sed contra dices: in tali hypo-
thesi quod intellectio intuitiva conserva-
retur a Deo in eodem met intellectu eius
obiecto destructo, talis intellectus esset for-
maliter habens intellectionem, ~~ergo~~ esset for-
maliter intelligens per talem habitam in-
tellectionem; Antecedens est per se notum:
nam supponimus, quod illam intellectus
haberet. Consequentia probatur, esse in-
telligens formaliter nil aliud est, quam
esse habens intellectionem; in tali hy-
pothesi

hypothesi talis intellectus esset formaliter
habens intellectionem. ~~ergo~~ esset formaliter in-
telligens. Maior probatur, Nam nil aliud est
esse calidum formaliter, quam esse habens
formaliter calorem; et nil aliud est esse for-
maliter album, quam esse habens formali-
ter albedinem. ~~ergo~~ a simili, nil aliud est
esse formaliter intelligens, quam esse ha-
bens formaliter intellectionem.

438

Respondeo concedendo anteced-
ens, et negando consequentiam; Et ad eius
probationem respondeo, negando maiorem ab-
solute, Nam in casu possibili, vel impossi-
bili quod Deus poneret intellectionem in la-
pide, lapis esset habens intellectionem forma-
liter, et non esset formaliter intelligens: nam
ad hoc ut intellectus sit formaliter intelli-
gens per intellectionem, requiritur, propter hoc
quod est habere intellectionem, vitalis tenden-
tia in obiectum talis intellectionis, et eius vi-
talis perceptio, que quidem perceptio vitalis
est exercitium ipsiusmet intellectionis, quod
non valet prestare intellectui nisi posito ob-

objecto, et positis alijs ad perceptionem
objecti necessarijs.

436

Ad maioris autem probationem
respondeo, omittendo antecedens, et negando
consequentiam, et ratio disparitatis ex ipsa-
rum rerum naturis est desumenda. Color
enim nullum aliud munus exercet preter
informare subiectum, in quo est; et idem dico
de alijs omnibus formis absolutis, que non sunt
operationes vitales. At vero intellectus, sicut et
quolibet alia vitalis operatio, preter hoc quod
est informare intellectum, habet hoc quod est
esse perceptionem vitalem objecti, quod ab esse
informativo intellectus potest separari, vel
propter defectum objecti, ut in hypothesis as-
signata, et admissa, vel propter denegationem
concursus Dei, qui etiam posito objecto est
necessarius, ad hoc ut intellectus per talem
intellectionem valeat objectum percipere. Ut
expresse docet Scotus in. 1. supra num. 431.
relato. Et in quest. 13. quodlib. per totam.

431)

Quod patet manifestissima in-
stantia, Nam in casu possibili quod Deus

conseruaret

conseruaret actum amoris cuiuscunque obiecti
 in voluntate, et destrueret actum cognitionis talis
 obiecti in intellectu, qui est necessarius ad amorem
 (nam nil volitum quin precognitum) in senten-
 tia magis probabili, et communiori. Voluntas in
 tali casu minime amaret per talem actum a-
 moris, ~~in se~~ receptum illud obiectum, quod antea
 amabat, nec aliud, ex eo precise quod amor exer-
 citus circa quodcumque obiectum necessario
 presupponit cognitionem eiusdemmet obiecti,
 quam tunc non haberet; sed magis necessari-
 um est obiectum ad intellectionem, quam cog-
 nitio ad amorem. Patet, quia hec solum in-
 duit rationem conditionis preuię; illud vero
 rationem formalem specificatiuam induit. ~~q.~~
~~potiori iure solum induit rationem conditio-~~
~~nis preuię; it.~~ cognitio non poterit esse exer-
 cita percipiendo obiectum, quod non est, et a
 quo dependet, sicut et amor nequit esse exerci-
 tus circa obiectum, quod precognitum non est.
 Et hec pro cognitione intuitiua vt sic, nunc
 autem ad scopum nostre indagatiōis de-
 ueniamus.

Tertio arguitur contra nostram
 tertiam conclusionem num. 3 19. posi-
 tam in qua asserimus quod Deus ab eter-
 no non intuitiue, sed abstractiue cognouit
 possibilia quò ad esse naturale ipsorum
 quod possibile est quod habeant in tempo-
 re; auctoritate Dott. Subt. qui in 1. dist.
 10. quest. unica. §. ad tertium dubium. v.
 aliter sub num. 14. fol. 854. nec profert
 verba: aliter potest dici quod in illo pri-
 ori signo originis antequam intelligen-
 tur Spiritus Sanctus spirari, Pater et Fi-
 lius cognoscunt Spiritum ut intuitiue
 licet non ut existentem in se; quia cog-
 noscunt essentiam diuinam, que est
 ratio cognoscendi intuitiue quodcum-
 que obiectum intelligibile; sicut Tri-
 nitas cognoscit creaturam etiam in-
 titiue antequam producat; quia
 essentia, quam intuetur, est ratio per-
 fectissime cognoscendi omnia alia;
 et per consequens est ratio cognoscendi
 intuitiue quodlibet cognoscibile, licet
 nullum

nullum existeret in se.

439

Ex quibus Scoti verbis sic consi-
ciunt adversarij discursum. Scotus docet, ut
in predictis verbis patet, quod Spiritus Sanctus
antequam producat, et sit existens in se, cog-
noscitur intuituè in illo priori originis à Patre,
et Filio: ~~ergo~~ creatura possibilis, antequam à
Deo producat, et sit existens in se propria ex-
istentia reali, cognoscitur intuituè à Deo se-
cundum esse proprium reale ipsarum. ~~ergo~~ fuit
nostra ratio, et fundamentum.

440

Ecce validissimum adversariorum
asylum, quo freti, et suffulti quasi victores
capta præda letantur, et adversus tam magnum
testimonium Doctoris nil ponderis se arbitra-
ntur quidquid contra suam sententiã pos-
sit afferi, quasi nostra trunca, iugulata, et
exanimis omnino remaneat.

441

Sed salua pace tantorum Magis-
trorum infirmo valde, et futili nituntur fun-
damento. Quod sic clarius, ~~scilicet~~ meridiana de-
monstro. Scotus respondendo ad quartum ar-
gumentum, quod est ultimum, quod contra se

objicit in initio illius questionis, ait imme-
diatè ante verba ab adversarij allata: dice-
ndum est. non oportet in isto instanti ori-
ginis concedere Spiritum Sanctum (qui est
amor Spiritus) esse precognitum Patri, et Fi-
lio, licet in instanti eternitatis sit tota Tri-
nitas nota cuilibet personæ in Trinitate.

Ex quibus verbis sic formo discursum. Sco-
tus docet quid dicendum est. Ut patet ex
eius verbis: et quod dicendum est, est tale:
non oportet in isto instanti originis (in quo
videlicet presupponuntur Pater, et Filius, et
sunt priores ipso Spiritu Sancto) concedere,
Spiritum Sanctum esse precognitum Patri,
et Filio: ergo hoc ex eius mente dicendum
est, ut bene notavit Sychetus ibidem, et
non illud, quod addit: aliter posset dici.

442

Patet consequentia. Nam ubi
Magister docet clavè, et distinctè quid di-
cendum est: cur ad eius indagandam me-
ntem recurritur ad id quod ait, quod: posset
dici? propter quàm quod: Scotus ait, quod
posset dici: ergo Scotus dicit? unde hæc tenet
consequentia

consequentia. Ego possum dicere, ergo dico?
 mala consequentia profecto.

443

Rursus Scotus expresse, et clarissime docet in. 1. dist. 1. quest. 2. §. quantum ad istum articulum. V. Pater. et V. contra; et V. confirmatur. num. 5. et 6. fol. 189. quod in illo priori signo originis, quo Pater est prior origine Filio, et Spiritu, est perfecte beatus, etiam si pro illo signo non cognoscat Filium, nec Spiritum intuitu. Quia ut ait Scotus V. contra: non minus ad intellectum requiritur intelligibile, quam intellectus: ex huius sententia est ad standum, quam late defendit, et probat, et non illis verbis, quibus ait: aliter posset dici V.

444

Tandem Scotus in. 2. dist. 1. quest. 1. §. quantum ad hoc igitur dico. V. non igitur. num. 15. fol. 16: docet clarissime, quod Verbum non producit ex cognitione creaturarum possibilium, nec creature possibles supponuntur cognitæ, ad Verbi generationem, cuius hec est ratio: quia vel Sapientia non habet esse in memoria Patris, ut

memoria est principium producendi Ver-
bum; vel si habet esse in memoria non
tamen prius naturaliter quam ipsa in-
telligatur in tribus: ergo ex non esse pro
illo signo creaturam Lapidem Vg. infert
Scotus quod Deus pro illo signo non cogno-
uit creaturam: ~~ergo~~ huic sententie est ad-
tanum. Vbi absolute loquitur Scotus; et
non illis verbis: posset dici: Nego ergo il-
lam esse mentem Scoti, quamvis gratis
omitto. Utcum saltem permissive posuit
dici in via Scoti probabili, quam nos non
defendimus? Et sic tota machina ruit.

445

Quarto arguitur. Scotus in. l.
dist. 6. quest. unica. §. in ista quest. V.
de quarto dico. et V. in secundo signo.
num. 5. fol. 615. expresse docet, quod
Pater Volens generat Filium, siue
vult generationem Filij, non tantum
voluntate subsequente, siue concomitan-
te generationem, sed voluntate antece-
dente, Cuius hec sunt verba: in secun-
do signo originis gignit Filium, nec
tantum

tantum vult illam generationem volitione
sequente illam generationem, sed volitione
habita in primo signo originis, qua voliti-
one Pater formaliter vult, presupposita,
aliquo modo intellectione, qua Pater intelli-
git, non autem (supple presupposita) geni-
tione Verbi. Sic ergo dico quod Pater vo-
lens generat. &c.

446

Ex quibus Scoti Verbis sic for-
mo discursum. Pater eternus in illo priori sig-
no originis, quo Pater prior est Filio, et generatione
ipsa Filij, vult generationem Filij. Ut ait Scotus: p.
intelligit in illo priori generationem Filij, antequ-
am generatio sit: patet consequentia. Tum, quia
ipsum fatetur Scotus in illis verbis: presupposita
aliquo modo intellectu^{ne} qua Pater intelligit, non
autem generatione Verbi. Tum ratione; quia
nihil volitum quin precognitum; sed non potest
dici, quod Pater in illo priori, quo intelligit gene-
rationem Verbi, antequam Verbi generatio sit, illa-
m intelligit abstractivè & intuitivè. Probatur an-
tecedens: nam cognitio abstractiva est imperfec-
ta, vel saltem minus perfecta quam intuitiva;

sed non est concedenda Patri infinite intel-
ligenti cognitio imperfecta, vel minus perfecta:
ergo intuitiva perfectissima est illi concedenda.

44)

Respondeo primo cum Sycheto
super distinctionem decimam ex primo, quod
in illo priori signo originis, quo intelligitur
Pater prior Verbo, nullo modo cognoscit Pater
Verbum, prout Verbum, quia quod pro illo signo
non est, neque intelligibile est, cum intelli-
gibile esse necessario supponat esse. Nam ut ait
Philosophus. 2. metaphysice. tex. 9. et. 11. qu-
od non est, non scitur. Et cum Verbum pro il-
lo signo non sit, neque cognoscibile a Patre po-
test esse. Et idem dico de generatione actua
verbi pro illo signo, pro quo generatio non est.

448

Vnde quando Scotus ait, quod
Pater in illo primo signo, quo est prior origi-
ne Filio, cognoscit Filium, non debet inte-
lligi, quod actu cognoscat Filium, sed poten-
tia, quatenus habet cognitionem non exerci-
tam, nec terminatam ad Filium, sed que
potest exerceri circa ipsum, et ad illum termi-
nari, non pro illo priori signo, sed pro signo poste-
riori

posteriori quando Filius sit: Vel quia habet cognitionem essentiae, quae quidem essentia est ratio cognoscendi quicquid Pater cognoscit pro illo signo, pro quo ipsum cognoscibile, cognoscibile est, non pro illo signo in quo non est.

449

Et idem dico de amore; nam ideo dicitur, quod Pater in illo priori amat, vel vult Filium, quia amat essentiam, quae est in Filio, non quia amor pro illo signo, quo Filius nondum est, terminetur ad Filium exercite, siue actualiter, sed tantum signate, et in actu primo, siue potentialiter. Vide Sychemum. Et ideo non ait Scotus presupposita cognitione Filij, neque cognitionis Filij; sed presupposita aliquomodo intellectione, qua Pater intelligit, non Filium, sed essentiam. Et hac solutione adhibita parum, aut nihil urget argumentum.

450

Secundo respondeo dando quod sit mens Scoti, quod in illo priori signo, in quo Pater est, et nondum Filius, pro tali signo est, Pater cognoscit, et amat Filium, et eius generationem: ergo illam generationem, et Filium pro illo signo, quo non sunt, Pater intuitiue cognoscit,

Nego consequentiā. Nam in vigore sermonis
stando pręciſe in verbis Scoti potius colligitur,
quod abſtractiue pro illo ſigno cognoscit Pater
Filium, et eius generationem, quā intuitiue.
Patet: non enim ait Scotus abſolute, preſuppo-
ſita intellectione, ſed preſuppoſita aliquomodo
intellectione: Vbi illa particula: aliquomodo: est
limitatiua, et reſtrictiua illius cognitionis, que
quantum est de ſe eſſet intuitiua, ſi eius ter-
minus ſcilicet cognitio Filij, et ipſe Filius es-
ſent in propria exiſtentiā preſentes.

451

Ad eius autem probationem reſ-
pondeo, diſtinguendo maiorem, Cognitio ab-
tractiua eſt imperfecta, vel ſaltem minus per-
fecta, quā intuitiua cognitio, ſi talis cog-
nitio ſit abſtractiua pro illo ſigno, in quo obiec-
tum eius ſolum abſtractiue, et non intuitiue
eſt cognoscibile; nego maiorem: ſi ſit abſrac-
tiua pro illo ſigno, pro quo eius obiectum et-
iam intuitiue cognoscibile eſt, omitto maio-
rem: et diſtinguo minorem; ſed infinito, et
perfectiſſimo intelligenti non imperfecta, ſed
maxime perfectiſſima cognitio eſt concedenda
pro illo

pro illo signo, quo talis cognitio possibilis est:
 concedo minorem: pro signo, in quo impossi-
 bilis est, è quòd eius obiectum non est, nego mi-
 norem. Et eodem modo distinguendum est con-
 sequens: ~~ergo~~ Deo est concedenda perfectissima,
 et intuitiva cognitio pro illo signo, quo possibi-
 lis est, et eius obiectum intuitibile facilliter,
 concedo consequentiam: pro signo, in quo obiec-
 tum ~~est~~ eius non est facilliter visibile, nego
 consequentiam.

452.

Quamvis enim de ratione infinite
 cognoscentis sit omnia cognoscere, non tamen
 est de ratione infinite cognoscentis, quòd om-
 nia equaliter pro eodem signo cognoscat, sed
 tantum pro illo signo, quo ipsa cognoscibilia
 sunt, et eodem modo, quo cognoscibilia sunt.
 eue doctrina, ni fallor, euidentissimis in om-
 ni doctrina potest confirmari instantijs.

453

Nam in via Scoti, vt diximus
 supra num. 12. et 13. eundem ordinem, quem
 seruant diuine perfectiones, et relationes in se,
 seruant etiam in cognosci à diuino intellectu.
 Nam sicut res se habent ad esse, ita ad cognosci:

ita quod diuina essentia, quæ est prima enti-
tas absolute in Deo, et diuini intellectus pri-
mum obiectum primo cognoscitur à Deo, quin
pro illo signo aliqua eius perfectio infinita cognosca-
tur neque intuitiue, neque abstractiue, ~~et si~~ non
est inconueniens quod pro illo signo, etiam si at-
tributa sint, non cognoscantur à diuina, infi-
nita, et comprehensiua cognitione essentie,
sed pro altero signo posteriori; quare erit incon-
ueniens, quod obiectum creatum, vel increatum,
quod pro aliquo signo non est facilius visibile,
eo quod non sit existens, non facilius videat-
ur?

454

Rursus. in omni sententia Deus
non cognoscit neque intuitiue, neque abstractiue
possibile, neque futurum, antequam possibile sit
tale sit; et idem dico de futuro; etiamsi clavis-
sime, intuitiue, et comprehensiue cognoscat su-
am essentiam diuinam, et reliquas perfectiones:
ergo nullum erit inconueniens, quod Deus, anteq-
uam existat possibile, vel futurum, non cog-
noscat illud intuitiue, cum pro illo signo mi-
nimè cognoscibilia intuitiue sint.

Sed.

455.

Sed contra dices. Cognitio, quam Pater modò habet de Filio, et eius generatione, est intuitiva: ~~ergo~~ etiam in illo priori signo, quo Pater praeintelligitur Filio, et Filij generatione, erat intuitiva: Antecedens est certum, et ex nostra prima conclusione num. 355. habetur, Consequentia probatur, Ita impossibile est, quod cognitio, quae semel est intuitiva, transeat ad esse abstractivam; sicut quod cognitio, quae semel est abstractiva, transeat ad esse intuitivam; sed, ex dictis à nobis num. 429. et infra. cognitio intuitiva, impossibile est, quod sit ratio formalis cognoscendi abstractivae, ~~ergo~~ si illa cognitio Patris de Filio, et Filij generatione nunc est intuitiva, semper fuit intuitiva; vel eademmet numero cognitio potest transire de esse abstractiva ad esse intuitivam, et è converso, quod est contra nostram doctrinam.

456

Respondeo concedendo antecedens, et negando consequentiam, Et ad eius probationem respondeo, distinguendo maiorem. Ita impossibile est, quod cognitio, quae semel in creatis est abstractiva, transeat ad esse intuitivam

sicut quod cognitio creata, quae semel est intuitiva, transeat ad esse abstractivam, concedo maiorem: in Deo, nego maiorem. Et ratio est clara. Nam cum cognitio creata sit finita, et limitata tantum habet modum determinatum, et finitum representandi obiectum, ita ut aliter illud representare non valeat; at vero cognitio Dei cum sit formaliter infinita, habet ex se esse illimitatam in representando, ita, ut hoc, et illo modo ipsa invariata manens possit representare iam abstractivè, iam intuitivè. Nam ut supra num. 69. ex Scoto diximus; omnia, quae noster intellectus per infinitos actus (si forent) potest cognoscere componendo, dividendo directè, reflexè, intuitivè, et abstractivè, potest Deus cognoscere, et de facto cognoscit unico, simplicissimo, et invariato actu propter suam eminentiam, et infinitatem: Unde sicut eadem cognitio divina, quae in primo signo non terminatur ad futura, transit ad cognoscenda futura.

qui quest. 6. quodlib. 6. de tertio in isto art.
 V. alius autem actus. num. 8. fol. 145. ait,
 quod cognitio intuitiva est cognitio rei existen-
 tis, et in propria existentia presentis, vel in
 aliquo eminentiori intelligibili ipsum con-
 tinente. Hec sunt verba Scoti: non posset sibi
 competere (loquitur de cognitione intuitiva)
 nisi cognosceret existens, et ut in existentia
 propria presens est, vel in aliquo obiecto in-
 telligibili eminenter ipsum continente. ^{ergo}
 etiam si creature possibiles non sint in pro-
 pria existentia presentes diuino intellectui,
 sufficit, quod sint presentes in diuina essen-
 tia, in qua tamquam in obiecto primario
 infinito eminenter continentur.

458

Quidam doctissimus Scotista ad-
 ducit in confirmationem sue doctrine hunc
 Scoti textum, et pretermittit verba ipsius
 Scoti immediate sequentia, quibus ait:
de quo non curamus ad presens ^{ergo} preter id,
 quod Scotus curabat, dixit Scotus: vel in aliquo
obiecto intelligibili eminenter ipsum continente,
de quo non curamus ad presens. Cur ergo o magne

Scotista accipit verba Scoti, in quibus non cura-
bat veritatem indagare. Ut ipse Scotus fatetur; et
non accipit alia quam plura verba eiusdem Scoti,
ut patet in locis citatis, in quibus ex professo age-
ndo de intuitione, prout ab abstractione distincta
semper, et ubique docet, quod cognitio intuitiva
debet esse obiecti in propria existentia existentis,
et ut tale presentis? Et cur textum integrum
Scoti non adduxisti, ut ex eo completior, et ad-
quatioer posset fieri indagatio veritatis? Unum
adducis, et aliud taces dividendo Scoti textum,
ut etiam in eius vera intelligentia facias divi-
sionem? concedo ergo libenter textum Scoti,
quod id, quod docet Scotus curando ad presens:
et illud nego esse de mente eius in illo secundo,
quod addit, vel in aliquo obiecto v. eminenter
illud continente, quod dicit Scotus non curan-
do de illo. Ut ipse ait: de quo non curamus.

459

Sexto arguitur, cognitio abstractiva
possibile, ex eo quod talis, est imperfecta, fi-
nita, et limitata: ergo nullo modo ponenda est
in Deo respectu nullius obiecti. Patet conseque-
ntia, Nam respectu cuiuscumque obiecti cog-
nitio

cognitio, que est in infinitè intelligente est for-
 malissime, et actualissime infinita: Antece-
 dens probatur, Cognitio abstractiva alicuius ob-
 iecti est minus perfecta, quam cognitio intuiti-
 ua eiusdemmet obiecti, et hoc in quocumque
 intellectu, **ergo** cognitio abstractiva eo quod talis
 est imperfecta, finita, et limitata: Antecedens
 est per se notum, alias non magis perfecte cog-
 nosceremus Deum intuitivè, et facilius in-
 patria, illum ut est in se videndo, quam cog-
 noscimus illum, quando abstractivè solum
 illum percipimus. Consequentia probatur,
 illa cognitio est finita, imperfecta, et limitata,
 que caret aliquo perfectionis gradu, cuius est ca-
 pax secundum rationem communem intellec-
 tionis precise; sed cognitio abstractiva eo quod
 talis caret gradu perfectionis intuitivè, cuius
 est capax saltem secundum rationem commu-
 nem intellectionis, **ergo** cognitio abstractiva eo
 quod talis est imperfecta, finita, et limitata. Ma-
 ior patet, quia de ratione entis infiniti est, quod
 nulla careat perfectione, cuius est capax se-
 cundum rationem communissimam entis.

cognoscendo: non quia ex eo infinita eius cognitio sit, quia ad creata terminatur omnia: cum & quæ infinita foret, si per impossibile nil creatum cognosceret; sed quia tanta est eius infinita plenitudo in cognoscendo, ut quasi necessario se etiam ad ista diffundat omnia ut sunt in se cognoscibilia percipiendo perfectissime.

462.

Nunc autem in forma ad argumentum respondeo, negando antecedens: quod videlicet cognitio abstractiva prout talis, et quatenus à creata, et increata prescindit, sit finita, limitata, et imperfecta: et similiter nego consequentiam, quod in Deo videlicet non sit, ponenda: Et ad eius probationem respondeo, distinguendo antecedens, Cognitio abstractiva cuiuscunque obiecti, quod ex se, vel secundum se est intuitibile, siue intuitivè cognoscibile, est minus perfecta, quam cognitio intuitiva eiusdem met obiecti in intellectu creato, qui cognoscendo tale obiectum perficitur, omitto antecedens: Nam cognitio Angeli v.g. perfectior, et clarior est, quando est intuitiva, et facialis, ac quando est

solum abstractiva: cognitio abstractiva illius ob-
iecti, quod minime est intuitibile eo quod non pos-
sit defectu proprię existentie terminare intuitio-
nem, est minus perfecta, quam cognitio intuiti-
va eiusdem met obiecti in intellectu diuino, ne-
go antecedens; immo nego suppositum, quod ex
eo, quod Deus illud sic, vel sic cognoscat, aliqua
Deo addatur, vel minuatur perfectio. Nam et-
iamsi nullo modo Deus illud tale obiectum cre-
atum, vel creabile cognosceret, nulla ei deroga-
retur perfectio, et quod pro illo signo, pro quo non
est obiectum intuitibile, sit possibilis intuitio
talis obiecti. Vnde nego consequentiam.

463.

Ad eius autem probationem res-
pondeo, concedendo, siue omittendo maiorem;
et distinguendo minorem. Cognitio abstracti-
ua eo quod talis caret gradu perfectionis in-
tuitiue, cuius est capax; si talis abstractio sit
creata, concedo minorem: si sit diuina, quali
illa, qua Deus abstractiue possibilis quoad esse
+ non reale, quod actualiter⁺ habent, cognoscit, nego
minorem. Et ratio est. quia illa Dei cognitio,
non est apta nata cognoscere possibilis intuiti-
ue.

intuitiue, donec ipsa possibilia intuitiue cognos-
cenda sint, quod erit quando propria gaudeant
existentia, non defectu ipsiusmet infinite cog-
nitionis, que quantum est ex se illa intuitiue
posset cognoscere. Et de facto cognosceret, si illa
cognoscibilia intuitiue forent; sed defectu ipsorum
cognoscibilium, que eo quod propria existentia ca-
reant, sic (intuitiue videlicet) non sunt cognosci-
bilia. Et sic sicut Deo nulla accrescit perfectio in
cognoscendo eo quod cognoscat futura, vel possibi-
lia, que in illo priori signo, quo terminabatur eius
diuina cognitio solum ad cognoscenda illa, que
sunt ad intra, non cognoscebat: ita nulla additur,
vel minuitur perfectio eius, eo quod ab eterno
possibilia non nouerit intuitiue, et in tempore
quando existunt, illa intuitiue cognoscat.

164. At vero in creatis cum non solum
ex defectu obiectorum, sed ex defectu, et limita-
tione potentie intellectus create non cognoscat
multoties intuitiue, sed abstractiue; et alias in sua
perfectione dependeat cognitio creata ab eius obiec-
to; Hinc fit, quod cognitio in creatis abstractiua
minus perfecta sit, quam intuitiua: non vero in

Deo, in quo eadem indistincta cognitio est intuitiva, et abstractiva, et nulla ei perfectio accrescit ex eo quod intuitivè cognoscat creaturam, quam antea non cognoscebat.

465

Sed contra dices. clariùs, et perfectiùs cognoscitur res, quæ intuitivè, et facilius videtur, quàm si solum abstractivè perciperetur: ergo minus perfectè, et minus clarè cognoscit Deus possibilìa, illa cognoscendo abstractivè, quàm illa cognoscit, quando in propria existentia intuitivè cognoscit.

466

Respondeo distinguendo antecedens: in intellectu creato, concedo antecedens; in diuino, nego antecedens. Intellectus enim creatus cum in sua operatione, et perfectione ab objecto, quod cognoscit intuitivè, dependeat, ex eius variatione, variatur etiam perfectio, et claritas intellectionis per hoc, quod obiectum sit, presens, vel absens; Et verò diuina intellectio cum à nullo obiecto creato aliquam perfectionem emendicet, sit ipsa in se infinita, et infinite clara sit, non clariùs, nec perfectiùs cognoscitur rem, quando illam intuitivè cognoscit; ac quando

quando illam non cognoscit intuitivè, et facili-
liter: Immo ita perfectè, clarè, et comprehensivè
cognoscit Deus obiectum, quod abstractivè cognos-
cit, ac illud, quod facie ad faciem intuetur ob
suam infinitam perfectionem.

467

Sed contra dices, implicat contrad-
ictionem, quod cognitio sit clara, distincta, et
quidditatiua, et quod sit abstractiva; sed De-
us ab eterno cognovit possibilìa in sensu nos-
træ conclusionis, abstractivè, ~~ergo~~ implicat, quod
clarè, et distinctè illa cognosceret, ~~ergo~~ vult solu-
tio. Maior patet, Nam in hoc distinguitur cog-
nitio abstractiva ab intuitiva, quia hæc est fa-
cialis, clara, et distincta; illa vero obscura, et
quasi confusa

468.

Respondeo negando maiorem.
Nam ut dixi supra. 3. nostro premissio. num. 366.
et 67. ex Scotò ibi citato, etiam in nobis po-
test dari, immo, et de facto datur cognitio cla-
rissima, et distinctissima alicuius obiecti, im-
mo, et evidentissima, quin talis cognitio sit
intuitiva, sed solum abstractiva: Cognitio
enim conclusionis demonstratæ per Syllogism-
um

sylogismum euidentem, ~~et~~ siue demonstra-
nium euidentissima, clarissima, et distincti-
ssima est, et tamen non intuitiua, sed abstrac-
tiua est. Vnde nego, quod in hoc distinguatur
cognitio abstractiua ab intuitiua, quod euasit
clara, et altera confusa, siue obscura. Quod
si ab aliquibus hec inter vnam, et alteram
cognitionem discriminatio assignatur, sic est
intelligenda, quod in hoc distinguatur ab-
tractiua ab intuitiua cognitione, quia hec
eo quod tali necessario est clara (est enim
facialis) illa vero non necessario est clara,
sed aliquando est clara, aliquando obscura
pro diuersitate tam obiectorum, quam intel-
lectuum, in quibus talis cognitio reperitur.

469

Sed contra dices ~~ergo~~ ita clara,
et distincta est cognitio abstractiua, quam de-
us habet de Antichristo, qui modo non exi-
tit, ac erit illa, quam habebit postea de eo-
dem Antichristo, quando existat. Tunc sic
ideo Deus clare, et distincte cognoscit exist-
entiam realem Antichristi, qui modo non
existit, quia essentia diuina, in qua emi-
nenter

eminenter continetur, mouet diuinum intel-
 lectum ad eius claram, et distinctam cog-
 nitionem; sed etiam diuina eadem essentia
 mouet diuinum intellectum ad eius (Anti-
 christi videlicet) intuitiuam cognitionem:
 ergo sicut illum clare, et distincte cognoscit; ita
 intuitiue, et facillime nunc, et ab eterno cog-
 noscit. Maior supponitur in doctrina Scoti,
 et infra probabitur: minor vero probatur; qu-
 ia sicut diuina essentia est ratio cognoscen-
 di, quodcumque cognoscit Deus, ita est ratio
 intuendi, quodcumque obiectum intuetur.

A) 0

Respondeo concedendo primam
 consequentiam; et similiter concedo maiorem;
 et distinguo minorem. Essentia diuina est
 ratio motiua diuini intellectus ad cognoscen-
 dum quodcumque obiectum, quod intuitiue
 cognoscit pro illo signo, pro quo tale obiectum
 est intuitibile, concedo minorem: pro signo pre-
 senti, pro quo Antichristus eo quod propria
 existentia caret, minime est intuitiue cognos-
 cibilis; nego minorem. Nam licet diuina esse-
 ntia sit sufficientissima ratio motiua diuini

intellectus ad hoc ut intellectus diuinus cognoscat intuitiue Antichristum, et ipsa diuina cognitio sit ex se sufficientissima ad illum intue-ndum; tamen cum ipse Antichristus non existat modo, modo illum non intuitiue, sed abstractiue cognoscit Deus, non defectu sue diuine cognitionis, sed defectu existentie Antichristi, que est conditio essentialiter petita ad intuitionem.

471.

Septimo arguitur. Deus ab eterno cognoscit comprehensiue infinite possibilis, quoad esse existentiale reale proprium, quod possunt habere in tempore, ~~ergo~~ cognoscit illa, quoad illius ~~esse~~ esse intuitiue. Antecedens supponitur ut indubitatum in omni sententia, consequentia probatur. Cognitio comprehensiua est illa, qua cognoscitur res ita exacte, et adaequate, ut omnibus modis, quibus cognoscibilis est, ab illa cognoscatur; sed possibilis secundum esse reale existentiale, quod habere possunt in tempore, sunt cognoscibilia intuitiue ~~ergo~~ modo scilicet intuitiue illa cognitio comprehensiua Dei illa possibilis cognoscit. Maior

Suppo-

supponitur ut verissima: Sicut enim posset dari
 (de quo non curamus modo) aliqua cognitio, que
 cognoscat rem omnibus modis, quibus cognosci-
 bilis est, quin sit comprehensiva illius rei: nulla
 tamen potest dari cognitio comprehensiva, que non
 cognoscat rem, quam comprehendit, omnibus mo-
 dis, quibus cognoscibilis est. Minor ex se patet. Nam
 si res, siue creatura possibilis secundum esse
 reale, quod potest habere in tempore, non esset
 cognoscibilis illo modo intuitionis nunquam De-
 us illam intuituè cognosceret.

412.

Respondeo ad argumentum conced-
 endo antecedens, et negando consequentiam: Et ad
 eius probationem respondeo, distinguendo maiorem:
 cognitio intuitiva est illa, que ita exactè, et adz-
 quatè cognoscit rem, ut illam cognoscat omni-
 bus modis, quibus cognoscibilis est pro illo lo-
 dem signo, quo illam cognoscit: omitto maiorem:
 pro omni differentia temporis; nego maiorem.
 Nam Angelus comprehensive cognoscit suum
 actum intellectus reflectendo supra illum, quan-
 do actus est, et in suo intellectu existit; et destruc-
 to illo actu, illum non intuituè, sed abstractuè

in omni sententia cognoscit. Et similiter Angelus comprehensivè cognoscit causam creatam, ignem Vg. quoad omnes effectus, quos potest ignis causare, et in illo virtualiter continentur; et tamen nullus concedit, quod talis cognitio Angeli sit intuitiva illorum effectuum.

413

Ad minorem eadem distinctione et respondendum, Possibilia secundum esse reale proprium, quod in tempore possunt habere, sunt cognoscibilia intuitivè, pro illa differentia temporis, quo existunt: concedo minorem: ab eterno, siue antequam illam existentiam habeant, nego minorem: Et nego similiter consequentiam. Et per hoc patet ad argumentum.

414

Octavo arguitur. Essentia divina induit rationem speciei intelligibilis, representans perfectissime divinum intellectum omnino cognoscibile tam creatum, quam increatum, possibile, futurum, preteritum, vel existens. Vg. essentia divina, ut species perfectissima possibilem potest representare illa divina intellectui ut intuitivè cognoscibilia, antequam

antequam existant. Antecedens supponitur
 ut verum, consequentia probatur. Nam de ra-
 tione infinite representantis est, quod repres-
 entet actualiter omne representabile eo modo,
 quo representabile est pro omni differentia tem-
 poris; sed possibilia representabilia sunt ut
 intuitu cognoscenda *arg.* illa actualiter divi-
 na essentia, ut species eorum infinita in rep-
 resentando, representat: *arg.* Deus in divina essen-
 tia intuitu illa cognoscit. Patet conseque-
 ntia. Nam eodem modo cognoscit divinus
 intellectus obiecta, quo representantur ipsi in
 sua divina essentia.

475 Respondeo concedendo antecedens,
 et negando consequentiam: Et ad eius proba-
 tionem respondeo, distinguendo maiorem. De
 ratione infinite representantis est, quod repres-
 entet⁺ omne representabile, in illo signo, in quo
 est representabile, concedo maiorem: pro illo
 signo, pro quo non est representabile, nego ma-
 iorem. Infinita enim representatio est divina
 intellectio omnium obiectorum, et tamen non
 representat possibile, donec possibile sit, nec

actualiter

futurum donec futurum sit: Et ad minorem
eadem distinctione respondeo. Possibilia sunt
representabilia ut intuituè cognoscenda pro
illo signo, quo in esse existentiali reali fuerint,
concedo minorem: pro differentia temporis, in
qua non existunt, nego minorem. Et similiter
nego consequentiam.

4)6

Sed contra dices, Non aliter repre-
sentat essentia diuina cognoscibilia in tem-
pore, ac illa representat ab eterno; sed in tempo-
re quando cognoscibilia existunt, illa repre-
sentat ut intuituè cognoscenda: ~~ergo~~ ab eterno
quando existentia cavebant, non aliter il-
la representabat, nisi ut intuituè cognoscenda.
Maior probatur, Nam si aliter essentia diuina
representaret in tempore, ac representabat ab
eterno, ~~ergo~~ mutaretur. Patet, Nam mutari nil
aliud est, quam aliter se habere nunc, quam
prius; sed hoc implicat, cum Deus sit omnino,
et necessario immutabilis, ~~ergo~~. Et idem ar-
gumentum potest fieri de diuina intellectu-
ne, que eodem modo, et non aliter formaliter
representat in tempore quodcumque cognosci-
bile.

Cognoscibile, ac illud representabat ab eterno;
Vel si non: ~~ergo~~ mutatur.

411

Respondeo concedendo maiorem,
vel illam distinguendo. Non aliter represen-
tat essentia diuina in tempore, ac representa-
bat ab eterno; id est, nulla alietate, vel mu-
tatione ex parte sui se tenente, concedo ma-
iorem: nulla alietate, vel mutatione se tene-
nte ex parte cognoscibilium, quae in ipsa re-
presentantur: nego maiorem. Nam quam-
uis diuina essentia in ratione representan-
tis cognoscibilia uniformiter, et non aliter,
ex parte sua se habeat; tamen aliter, et ali-
ter ipsa cognoscibilia se habent, quae in
illa etiam aliter, et aliter pro diuersis sig-
nis, et temporum differentijs representan-
tur. Representatio enim eadem est indis-
tincta, et inuariata in diuina essentia,
sed representata diuersa, et diuersimo-
de se habentia.

418

Quod sic declaro. Essentia diui-
na (et idem dico de diuina cognitione) me-
nunc ut existentem representat; antequam
exi-

existerem non ut existentem, sed ut futu-
rum representabat: postquam vero mea
sit existentia corrupta, non ut existentem,
neque ut futurum, sed ut ~~est~~ preteritum me
representabit; et tamen una indistincta,
et invariata est representatio mei in di-
vina essentia, quæ pro variatione obiecti
(mei v.g.) aliter, et aliter variatur non
in se, sed obiectivè ex parte obiecti. Quod
clarius infra, cum de immutabilitate
divinæ essentiæ agamus.

419

Vnde concedo minorem in
sensu prædicto; et nego consequentiam. Nam licet
essentia divina eodem modo, quatenus est ex
parte sui representet rem, quando res existit, ac
quando non existit; tamen ipsa res quando ex-
istit aliter representatur, quia ut intuitivè cog-
noscibilis pro illo signo; quod non habebat qu-
ando non existeret; non defectu representatio-
nis divinæ essentiæ, in qua nulla est mutatio,
sed defectu ipsiusmet rei, quæ eo quod non existat
nequit ut existens cognosci ab intellectu cognos-
cente res ut cognoscibiles sunt pro illo signo,
quo

quo sunt, non pro signo, quo sic non sunt cog-
noscibiles.

480

Sed contra dices, si essentia diu-
ina ut species est intelligibilis omnium cognos-
cibilium non moueret diuinum intellectum ad
omnium possibilium intuitionem, maxime quia
species intelligibilis est; et intuitio nequit per spe-
ciem intelligibilem haberi; Ut supra premisso
secundo a numero. 361. usque ad. 365. docuim-
us; sed hoc est aperte falsum. ~~ergo~~ illud ex quo
sequitur. Minor probatur, Nam visio ocularis
est intuitiva apud omnes, et tamen fit per sp-
eciem, et non per ipsum obiectum, quod vide-
tur ab oculari potentia. Ut expresse docet Sco-
tus in. 1. dist. 3. quest. 6. §. contra istam opi-
nionem. Et dist. 13. quest. Unica. Et in. 4. dist.
44. quest. 3. et alibi. ~~ergo~~ non est contra ratio-
nem intuitionis ut fiat per speciem. Et sic vu-
it tota doctrina in predicto premisso tradita;
et simul nostra conclusio impugnata.

481

Vi huius rationis oppressus not-
ter Angelus a Monte Piloso. tom. 1. dist. 23.

+ nostro

art. 5. fol. 232. ubi pro viribus defendit im-
possibilem esse intuitionem per speciem in-
telligibilem. Docet, quod visio ocularis mi-
nime fit per speciem nisi dispositivè, et per
obiectum visum immediate. Cuius dicto in
hoc non assentio, quia illud contra Scotum,
et veritatem arbitror. Aliter ego cum Ioan-
ne Poncio in supplemento ad questionem 14.
ex. 3. sentent. Scoti quest. 14. §. Ut bene re-
solvatur. sub num. 15. fol. 312. respondeo. Id-
em docet Syrchetus. 2. sentent. disp. 3. quest.

9. §. hic occurrit. sub. num. 3. fol. 458. ~~==~~

482.

Et dico, quod hec differentia ver-
satur inter species sensibiles sensuum ex-
ternorum, et intelligibiles: quod hec eque repre-
sentant rem, siue res existat, siue non, Ut docet,
experientia, et docet Scotus locis supra relatis;
at vero species sensibiles sensuum externorum,
potentię visionis ocularis v.g. taliter dependet ab
actuali influxu, et presentia obiecti visibilis, qu-
od per oculum videtur, quod destructo obiecto
destruitur, et eius species visibilis, siue sensibilis.

unde

Vnde per hanc potest fieri intuitio, que non
ad esse, quod habet res, que videtur, in spe-
cie terminatur, sed ad ipsam rem actualem,
et existentialem, que media illa specie vide-
tur; per speciem vero intelligibilem minime, q-
uia hec solum representat, et conservatur in intel-
lectu, siue res, cuius est species, existat, siue non
existat. Vide Scotum, Et Pontij supplementum.

483

Nunc autem in forma ad argument-
um respondeo, omittendo maiorem, et negando
minorem. Et ad eius probationem respondeo, co-
ncedendo antecedens, et distinguendo consequ-
ens: non est contra rationem intuitionis, ut
fiat media specie, que in esse, et representare
dependet ab actuali influxu, et presentia obiec-
ti, cuius modi est species ocularis, concedo con-
sequentiam. ut fiat media specie, que solum re-
presentat, siue obiectum sit presens, siue absens,
cuius modi est species intentionalis intelligi-
bilis, nego consequentiam, propter dictam rati-
onem.

484

Nondum arguitur contra quintam nos-
tram conclusionem num. 393. positam, in qua

auerimus, quod futura quoad esse reale existen-
tiale, quod in tempore sunt habitura, non cognos-
cuntur à Deo intuitiue, donec in propria exist-
entia sint presentia diuino intellectui. Autho-
ritate Scot. Subt. qui in. 1. dist. 39. quest. Uni-
ca. §. Ad argumenta. V. authoritates. sub num.
35. fol. 1317. sic ait: authoritates omnes Sa-
nctorum, quæ videntur sonare omnia esse pre-
sentia eternitati, intelligendæ sunt de presen-
tia in ratione cognoscibilis, et non tantum cog-
noscibilis quasi cognitione abstractua; sicut
Rosa non existens est presens intellectui meo per
speciem; sed de cognitione vera intuitiua, quia
non aliter cognoscit Deus facta, quam fienda,
et ita perfecte sunt presentia liter cognita ab
intellectu diuino fienda, sicut facta.

485

Ex quibus sic fito discursum.
Deus non aliter cognoscit facta, quam fienda. te
Scoto, qui hanc propositionem ex Augustino
desumpsit. 10. de ~~trinitate~~ ciuitate Dei. cap. 12.
propè finem, Vbi sic ait: nec aliter nouit faci-
enda, quam facta; nec aliter inuocantes exau-
dit, quam inuocatos videt: fol. 104. Et lib. 15.

de

de Trinitate cap. 13. sub litera. B. fol. 152.

nec aliter sciuit — creata, quam creanda;

sed facta, siue creata Deus cognoscit vere, proprie, et vigorose intuitiue, et non abstractiue, ut in predicta conclusione nostra fatemur: ergo siue creanda, cuius modi sunt futura, proprie, et vigorose eodem modo cognoscit Deus intuitiue, et non abstractiue. Et confirmatur.

Scotus ait, quod non sicut ego cognosco rosam non existentem abstractiue, ita Deus cognoscit futura ut talia; sed vera cognitione intuitiua: ergo contra Scotum est assertum, quo dicimus, quod non intuitiue, sed abstractiue cognoscit futurum Deus.

A 86

Respondeo, quod ex verbis ipsius Scoti satis patet eius mens, quod in hoc stat, quod Deus non ita abstractiue cognoscit futurum, sicut ego cognosco rosam non existentem per speciem, quod imperfecte, diminute, et confuse facit rosam presentem intellectui meo; quia si ita, Deus cognosceret futura, sicut ego rosam non existentem, imperfecte, et confuse illam cognosceret, sed perfectissime, et clarissime cognitione vera

intuitiva, non rigorosa. qualis est facialis, et
intuitio rei in genere proprio, siue que in pro-
prio esse, et genere existens, prout sic termi-
nat cognitionem; quia hoc contra rationem
intuitionis in genere proprio est. Ut ex ipso
Scoto manet ostensum (vide, que diximus
supra num. 422. et 396.) ita, ut in sum-
ma sit dicere, quod cognitio Dei, quam ha-
bet de futuro, si cum mea cognitione com-
paretur, quia **P**otam non existentem cognos-
co, ita, immo multo plus excedit illa Dei cog-
nitio meam cognitionem, sicut excedit in me cog-
nitio intuitiva abstractivam cognitionem eius-
demmet obiecti quoad claritatem, et perfectionem.
Unde merito illa Dei cognitio, quam de futuro
habet, possit dici ex hoc capite intuitiva vera, non
tamen rigorosa, de qua est nobis controversia.

481

Ad id, quod addit Scotus ex Aug-
ustino: quia non aliter cognoscit Deus facta, quam
~~in~~ fienda: Respondeo cum ipso Scoto eadem dist.
et quest. §. aliter ponitur. V. preterea ista positio.
num. 10. fol. 129. quod non certius cognoscit
Deus facta, quam fienda, et ad hoc adducit illa

Aug

+
Genes.

Augustini Verba ex loco citato. Et ex libro. 8. su-
per ~~generum~~. cap. 2. quia ut ait ibi Scotus: quia
intellectus diuinus nullam certitudinem accipit
ab obiecto aliquo alio ab essentia sua, Et quoad
immutabilitatem Dei, quia nunquam Deus mu-
tatur per cognoscere presens, futurum, vel prete-
ritum; sed ipsi rebus mutatis ipse immutabi-
lis, et non aliter se habet. Et quod sit mens Se-
oti satis ex eius textu legenti patebit.

Et quod hec sit etiam mens Dei
Augustini patet ex eius contextu lib. de ciuitate
Dei, ubi sic ait: nam temporalia mouens, tempo-
raliter non mouetur, nec aliter nouit facienda,
quam facta. & Et lib. 15. de Trinitate relato, post-
quam dixit: nec aliter ea sciuit creata, quam
creanda. immediate addit: non enim eius sa-
pientie aliquid accessit ex eis, sed illis existen-
tibus sicut oportebat, et quando oportebat, illa
mansit, ut erat: id est tam immutabilis postquam
ista cognouit, ac erat antea.

His praediactis in forma ad argu-
mentum respondeo, distinguendo maiorem. N-
non aliter cognoscit Deus scienda, quam facta

488

+ relato

489

quoad
quoad
quoad

⁺quod certitudinem, quam habet de futuris, et ⁺quod
immutabilitatem suam, et ⁺neg. diuine scientie,
concedo maiorem: ~~quod~~ esse eius cognitionem
ita intuitiuam de fiendis, sicut est de factis, nego ma-
iorem. Quod enim intuitibile non est, implicat, quod
intueatur, sicut implicat, quod illud, quod non est
cognoscibile cognoscatur; Et concedo minorem, et
nego consequentiam. Et sic patet ad argumentum.

490

Sed contra dices. cognitio Dei, quam
modo habet de Antichristo futuro, est abstractiua; qu-
am postea habebit de illo existente, erit intuitiua: ~~ergo~~
aliter se habebit tunc, quam se habet nunc: ~~ergo~~ non
erit verum absolute, quod Augustinus ait: non aliter
nouit fienda, quam facta, nec aliter ea sciuit crea-
ta, quam creanda ~~ergo~~ saltem quoad hoc, quod est
esse intuitiuam, mutatur.

491.

Respondeant mihi primo aduersa-
rij, Scientia, quam modo habet Deus de Antich-
risto futuro, non est scientia, sed prescientia; illam,
quam habebit postea illo existente, non erit pre-
scientia, sed scientia ~~et~~ in omni Patrum senten-
tia ~~ergo~~ aliter se habebit tunc, quam nunc. Pursus:
pro ~~illo~~ isto nunc non cognoscit Deus Antichris-
tum

+ ten

tum existentem prout existens realiter, pro illo
 tunc quando existat, cognoscet illum prout exis-
 tentem realiter, ergo aliter cognoscit nunc, quam pos-
 tea cognoscet. Tandem, ante futurum Deus non
 cognoscit futurum, post futurum illud cognoscit:
 ergo aliter cognoscit Deus tunc, quam prius. sicut er-
 go illi negaretur hanc consequentiam, quia
 alietas solum ex parte secundarii obiecti non
 infert alietatem ex parte diuine cognitionis, que
 arguet imperfectionem mutabilitatis; ita ego
 propter rationem eandem nego consequentiam,
 vel illam distinguo, ergo aliter se habebit tunc
 diuina cognitio, quam se habet nunc, quoad
 esse sui, nego consequentiam; quoad esse termi-
 ni, qui per ipsam cognoscitur, omitto consequen-
 tiam. ^{enim} Hec alietas, vel varietas rei cogni-
 te non arguit alietatem, vel varietatem in di-
 uina cognitione, que ob suam infinitatem sic
 vel sic valet cognoscere nulla in ea existen-
 te mutatione.

492

Decimo arguitur, Deus non potest
 aliquid de nouo cognoscere, quod non cognoue-
 rit ab eterno: ergo nec potest intuitiue cognos-
 cere

cere de nouo, quod intuitiue non cognouerit
ab eterno. Antecedens est certum in omni sen-
tentia, et videri potest in Scot. in. 1. dist. 30.
quest. 2. §. respondeo. V. absolute igitur dico,
in fine; num. 11. fol. 1194. Consequentia pro-
batur: Nam idem inconueniens sequitur, quod
Deus cognosceret in tempore illa, que ab eterno non
nouit; ac sequitur ex hoc, quod in tempore cognos-
cat aliquid intuitiue, quod ab eterno intuitiue
non nouerit. —

493.

Respondeo concedendo antecedens,
et negando consequentiam: et ratio est, quia
cognoscere intuitiue connotat necessarium existen-
tiam realem, et actualem rei, que intuitiue
cognosci dicitur pro illa differentia tempo-
ris, pro qua cognitio talis dicitur intuitiua;
et cum existentia realis rei non sit ab eter-
no, sed in tempore; in tempore solum eius
cognitio erit intuitiua dicenda. =

494

Ad probationem autem
consequentie respondeo negando antecedens:
nam ex eo quod Deus aliquid cognosceret in
tempore, quod ab eterno ignorauerit, vel non
cog-

cognouerit, sequitur, quod ab eterno Deus non
esset omnia sciens, sicut est omnia potens, quod
esset maxima imperfectio in ipso; at vero ex eo quod
in tempore cognoscat aliquid intuitiue, quod ab
eterno intuitiue non nouerit, solum sequitur
quod non cognouit taliter intuitiue ab eterno;
quod tamen in tempore nouit, quia ab eterno non
erat sic cognoscibile, in tempore autem sic, non de-
fectu, vel cognitionis Dei, aut ex eius nescien-
tia, aut ignorantia, quae nulla est, sed defectu
ipsius rei cognoscibilis. =

495

Sed contra dices, Deus tran-
sit de non intelligere intuitiue ad intelligere in-
tuitiue in tempore, ergo Deus mutatur in tempore: ante-
cedens ex nostra conclusione habetur, dicimus enim,
quod Antichristus, qui modo non est existens in
propria existentia, non cognoscitur, nec cognoscetur
a Deo intuitiue, donec existens sit. consequentia
probat; non potest fieri transitus de contradic-
torio in contradictorium sine aliqua mutatione;
Deus transit de non intelligere intuitiue Antichri-
stum, ad cognoscere intuitiue Antichristum: ergo
mutatur in tempore; hoc est impossibile; ergo Ec. =
Res-

Respondendo omittendo antecedens, et
~~negando~~ negando consequentiam; et ad
 eius probationem respondeo distinguen-
 do maiorem, non potest fieri transitus
 de contradictorio in contradictorium
 sine aliqua mutatione, in se, vel in alio
 intrinseca, vel extrinseca, concedo; sine
 aliqua mutatione in se, nego, et omitto
 maiorem, et nego consequentiam, per
 solam enim mutationem retinentem
 ex parte obiecti, vel termini potest Deus
 aliter denominari ~~more~~ ^{modo} quam antea;
 nam sicut Deus modo non denominatur
 actualiter ~~creans~~ ^{creans}, siue dans esse Anti-
 christo, et postea accedente temporis
~~diffa~~ differentia, in qua ab aeterno de-
 crevit dare esse Antichristo, illi dabit
 esse, et denominabitur actualiter dans
 esse Antichristo, nulla mutatione rete-
 nente ex parte Dei, sed solum ex parte
 Antichristi de novo accipientis esse quod
 antea non habebat; ita potest deter-
 minari Deus in tempore intuitu
 cog

+ nunc

157
conocens, quod antea non denominabatur, sola
mutatione se tenente ex parte rei, quae intuitiue
cognita dicitur, ~~per~~ de nouo, per hoc, quod de
nouo habeat existentiam, quam antea non habe-
bat ad intuitionem terminandam. =

491

Sed contra dicitur: Deus habet nouam
denominationem intuentis, siue intuitiue videntis
de nouo; ergo ab aliqua forma noua, quae non erat
antea in ipso Deo; proinde consequentiam, ab eadem
forma eodem modo se habente, et in eodem sub-
iecto existente non potest fieri aliqua noua des-
ignatio: ergo si Deus habet nouam designatio-
nem ab aliqua noua forma, vel saltem nouiter
se habente, et non à forma, quae erat antea in ip-
so Deo: proinde antecedens, nam idem in quantum
idem semper est ratum facere idem, ergo, si differen-
tia praexistens in Deo non dabit illi talem desig-
nationem intuentis, signum, quod alia est forma
à qua talis designatio provenit de nouo, vel si
ab eadem aliter se habente. =

498

Respondetur concedendo antecedens, et
negando consequentiam, et ad eius probationem
respondetur distinguendo antecedens, ab eadem forma
eodem

ieo
eodem modo se habente, et in eodem
sub^{to} existente non potest, sicut nova denomi-
natio; si talis forma sit absoluta, et physica o-
mitto; si talis forma sit intentionalis, et de
sine operationis, nego antecedens; nam ab
eadem met intellectione Deus nominatur
Cognoscens futura post decretum diuine Volun-
tatis, quod antea non denominabatur, nullas
facta mutatione in ipso Deo, vel in eius intel-
lectione, sed solum in obiecto, quod de esse
possibili transit ad esse futurum; Ratio est
quia forma intentionalis de sine operatio-
nis, vel tribuit denominationem, et operatur
dependenter ab obiecto, vel saltem necessa-
rio coexistit, siue presupponit illud, quo varia-
te, eius etiam denominatio variari est necesse;
quod forma absoluta physica, p. g. calor, siue
frigiditas non habet; et per hoc patet ad
argumentum.

499

Sed contra dices; aliter cognoscitur
a Deo res quando existit, ac cognoscebatur an-
tequam existeret; ergo aliter cognoscit Deus
nunc, quam antea, aliter se tenente ex pa-
te

+
ergo

parte cognitionis Dei; & non solum ex parte
rei, quæ cognoscitur: antecedens patet, nam
quando res existit cognoscitur intuitivè a Deo,
& quando non existit solum cognoscitur ab-
stractivè: consequentia probatur; nequit res
esse aliter cognita nisi a cognitione aliter il-
lam cognoscente ergo nequit res esse aliter cog-
nita a Deo, seu à divina intellectione, nisi
divina intellectio aliter illam sit cognoscent;
antecedens probatur; quia sicut se habet cog-
nitio ad cognitum, ita taliter cognitio ad ta-
liter cognitum; sed res nequit esse cognita ni-
si a cognitione; ergo neque taliter cognita, nisi
a taliter cognitione cognoscente; ~~ergo~~ nequit
solum intelligi mutatio ex parte rei, quæ cog-
nita denominatur à cognitione, quin per prius
intelligatur mutatio ex parte intellectio-
nis cognoscentis. =

500

Respondens concedendo antecedens,
& negando consequentiam; Et ad eam proba-
tionem respondeo distinguendo antecedens;
nequit res esse aliter cognita, nisi ab intellectio-
ne aliter illam cognoscente, aliter se tenen-
te

tenente ex parte cognitionis, que aliter cognos-
cens denominatur, nego antecedens; alita-
te se tenente ex parte rei, que cognoscitur,
omitto antecedens; Et eodem modo distin-
guendum est consequens; ad probationem
autem antecedentis, respondeo distinguen-
do maiorem, sicut se habet cognitio ad
cognitum, ita talis cognitio, siue taliter cog-
nitio ad tale, vel taliter cognitum; in crea-
tis, ubi quodlibet cognitum suam peculia-
rem potest habere cognitionem, concedo; in
divinis, ubi solum unica indivisibilis cog-
nitio, et invariabilis repetitur, quae obiectum,
in finitam perfectionem, omnem cognitionem
creatam, et omnem modum cognoscendi e-
minentiori modo continet, nego maiorem;
Et concedo minorem Et distinguo eodem
modo consequens, Et nego ultimam conse-
quentiam.

501

Quamvis verum teneat, quod ro-
uiter cognitum petat novam cognitionem
in creatis, Et taliter siue tali cognitione cog-
nitum talem cognitionem expostulet, hoc
ta-

107
tamen nullo modo est concedendum in Deo,
in quo unica solum, et invariabilis cognitio
reperitur infinita, qua omnia scit, & perfec-
tissime comprehendit; & licet non ~~conce-~~
~~deretur~~ concedamus, quod aliquid sit de no-
uo cognitum à Deo, hoc non est, quia nece-
ssaria esset in Deo nova cognitio, cum solum
adderetur suae infinitae cognitioni nova
terminatio ad obiectum tale noviter Cogni-
tum, sed quia Deus transiret de non cognos-
cere absolute, siue de ignorare ad Cognos-
cere quod non evenit in nullo caso, cum
solum demus in Deo novam denominatio-
nem cognoscentis, non a forma nova, sed ab
antiqua, & aeterna eius intellectuione, quae de-
fectu existentie obiecti illud intuitivè non
cognoscebat. =

502

Sed adhuc contra dices: in Deo
datur in tempore nova denominatio intuitiva;
siue intuitivè videntis rem existentem, quam
denominationem antea non habebat, pro sal-
tem in Deo siue in eius divino intellectu
ponenda est nova relatio rationis, à qua
pro-

proveniat talis nova denominatio; p^{ro}prio
consequentiam; intellectus divina vere
transit de non cognoscere intuitivè ad
cognoscere intuitivè; ergo diverso modo
saltem rationis se habet divina intel-
lectus in tempore quando intuitivè
cognovit, ac se habet ab æterno; sed
Scotus non admittit novam relationem
in Deo etiam rationis causatam per
actum intellectus sui; Ut expresse docet
in 4° regularit. dist. 30. q^o 1° & respondeo ad
questionem, ver. nec relatio nova, sub num^o 4
fol. 112, et in 1° Montensi eadem dist. 30 q^o 1°
2° & respondeo igitur, ver. absolute igitur
dico. n° 4 fol. 1194. ergo nec nostra conclusio.

503

Respondes concedendo antecedens,
& distinguendo consequens; ergo saltem po-
nenda est in Deo nova relatio rationis, ab in-
tellectu nostro illum sic de novo comparantes
ad obiectum, quod noviter intuebitur, conceda
consequentiam; ab intellectu divino, nego con-
sequentiam: nulla enim relatio rationis, (ut op-
time probat Scotus nuper relatis Scotus) po-
test

+
quamvis

potest esse ~~de~~ noua in diuino intellectu causata
de nouo per actum eius, quia ad nihil de nouo
se potest comparare in tempore, ad quod se ab æ-
terno non comparauit; sed sicut Deus dici-
tur de nouo creans ab aliqua relatione rationis,
non noua, sed æterna causata ab intellectu diuino
quo se ab æterno, quamvis non pro æterno, sed pro
illa differentia temporis, qua creat, compara-
uit ad illud, quod creat de nouo in tempore;
sic appellatur de nouo intuens, non ab aliqua
relatione rationis noua, quam causat quando in-
tuetur, sed quam causauit ab æterno, licet
non pro æterno, sed pro tempore in quo intue-
tur, quatenus ab æterno cognouit se esse in-
tuitum, vel intuitiue cognitum me
pro isto tempore =

504

+
relatiue

Accipite valde pulchra Augus-
tini verba in confirmationem dictorum; ex lib.
5 de Trinitate Cap 16 prope medium Et. scilicet que
Originaliter Legi; & talia sunt: Nummus
autem cum dicitur pretium, collectiue dicitur;
nec tamen mutatus est cum esse cepit pre-
tium, nec cum dicitur pionus, & sicque sunt

similis: si ergo nummus (infert & optime
Sanctus) potest nulla sui mutatione toties di-
ci relative, ut neque cum incipit dici, neque
cum desinit aliquid in eius naturam, vel for-
ma, qua nummus est, mutationis fiat: quan-
to facilius de illa incommutabili Dei substan-
tia, debemus accipere, ut ita dicatur relative
aliquid ad creaturam, ut quamvis temporaliter
incipiat dici, non tamen ipsi substantie
Dei accedere aliquid intelligatur, sed creatu-
re, ad quam dicitur, hoc est, ad quam refer-
tur. —

505

Quod confirmat instantius: Domine
inquit refugium factus est nobis (Psal. 89) re-
fugium ergo nostrum Deus relative dicitur, ad
nos enim refertur, & tunc refugium nostrum fit
cum ad eum refugimus; nunquid tunc fit ali-
quid in eius natura, quod antequam ad eum
refugeremus, non erat, in nobis ergo fit aliqua
mutatio, in illo autem nulla. Quidquid ergo
temporaliter dici incipit Deus, quod antea non
dicebatur, manifestum est relative dici, non ta-
men secundum accidentem Dei, quod ei aliquid

160
acciderit, sed plane secundum accidens e-
ius, ad quod dici aliquid Deus incipit relative;
Et quando amicus Dei iustus esse incipit ip-
se mutatur; Deus autem, absit, ut temporaliter
aliquem diligat, quasi nova dilectione, que
in illo ante non erat; sic etiam cum iratus ma-
lis dicitur, et placidus bonis, illi mutantur
non ipse.

506

Hactenus Augustinus. Si ergo ex men-
te Augustini Deus in tempore dicitur refugium
nostrum, Pater noster, quando nos regenerat per
gratiam, amicus noster cum amicitia eum
diligimus, et ab ipso diligimur, que omnia
antea minime Deus dicebatur, et hoc nulla
mutatione se tenente ex parte sui, sed solum
ex parte nostra. Nam ut ipse Augustinus 10 de
Ciuitate Dei, cap 12 ait: temporalia mouens,
temporaliter non mouetur. Cui non poterit dici
Deus in tempore intuitiue cognoscens existen-
tia creatas, quod antea non dicebatur ab ipso
aliqua ex parte sui mutatione? Nam sicut
dicimus, quod temporaliter Deus, Paulum
et dilexit, quem antea odio habebat, non
qua-

quam novam electione, que in illo antea non
erat, (ut ait Augustinus), sed eodem met actus
unico, & immutabili divine voluntatis, ab-
que aliqua sui mutatione; ita dicimus, quod
temporaliter Deus intueatur, quod antea non
intuebatur, nulla mutatione ex parte actus,
sed tantum ex parte obiei.

So)

Undecimo arguitur; si divina
scientia quatenus terminatur ad existens præ-
cisè esset intuitiva, & quatenus terminatur
ad possibile, & futurum esset abstractiva,
sequeretur, quod in Deo esset triplex scien-
tia, alia intuitiva; & abstractiva necessa-
ria alia, & alia ~~abstractiva~~ abstractiva libera; sed
hoc est falsum, & contra communem consensum,
in quo solum duplex scientia in Deo admittitur,
alia simpliciter intelligentis, & alia visionis; ex
& illud ex quo sequitur; sequela probatur: plus
distinguitur cognitio intuitiva ab abstractiva,
quam cognitio abstractiva ab alia abstractiva;
sed cognitio abstractiva futurorum distincta scien-
tia est in Deo à cognitione abstractiva possibilium
ergo potiori iure erit in Deo scientia distincta cog-

508

cognitio intuitiva existentium, quod nullus admittit.
Respondes, quod scientia Dei diuidi-
tur addequate in liberam, et necessariam tam-
quam in duas differentias, non atomas, sed ge-
nericas, quarum, quaelibet habet sub se ~~plures~~ alias
differentias scientie, sicut substantias addequate diui-
ditur per corpoream, et spirituales, quarum, quaelibet
habet sub se plures species; nam scientias simplicis
intelligentie ab obiecto necessario specificatur. Et cum
obiectum necessarium, aliud sit necessarium simpli-
citer, ut Deus, et omnia ad intra; vel necessarium
secundum quid, ut creatura in esse possibilis, vel
necessariam ex suppositione, ut est preteritum; dis-
tinctam scientiam, dicendum est, esse in Deo, illam
qua cognoscit necessaria simpliciter ad intra, ac non
reliqua etiam necessaria; Et idem dico de scientia vi-
sionis, qua Deus cognoscit obiectum liberum, vel di-
uinum, quale est actus liber ad extra diuine vol-
untatis; vel creatum cuiusmodi est, omne illud, et
quod a libera Dei voluntate dependet; Et hoc etiam
est duplex, vel futurum, vel existens, huius scientias
est intuitiva, et illius est abstractiva.

509

Et sicut sub scientia simplicis intel-

intelligenti cadit scientia intuitiva, qualis
est illa, quam habet Deus de sua essentia,
& suis divinis perfectionibus, & relationibus, quae
sunt in Deo; & cadit similiter scientia ab-
stractiva possibilium, quae existentia reali caret;
ita similiter sub scientia visionis cadit scien-
tia abstractiva futurorum, & intuitiva existen-
tium; & ex hoc nullum sequitur inconueni-
ens. —

S 10

Nunc in forma ad Argumentum
respondeo, Mittendo sequelam maiorem, &
negando minorem; Nam ut dictum extat il-
la divisio communis scientiae, in liberam,
& necessariam, siue simplicis intelligentiae,
& visionis, non est divisio generis in species
atomas, sed divisio generis in species subal-
ternas, siue rationis transcendens in genera,
quorum quodlibet habet sub se distinctas spe-
cies; sed de hoc latius infra. =

S 11

Quoddecimo arguitur auctoritate
Beati Gregorii, qui lib. 20. Moralium, ^{cap. 2.}
alias 24 docet, quod Deum ita futurum
esse, sicut existentia; nam licet futurum

172

respectu suarum causarum futurum sit, non
tamen respectu divinae cognitionis, cui praesens
facialiter est; haec sunt eius verba: quo-
modo est praesens (supple Deus) dum nulla nisi
que futura sunt praesciantur; Et scimus, quod
Deo futurum nihil est, ante cuius oculos pre-
terita nulla sunt, praesentia non transeunt, futu-
ra non veniunt, quippe, quia omne, quod nobis
fuit, et exit, in eius prospectu praesto est, & omne
quod praesens est, scire potest potius, quam praescire;
& quia ea, quae nobis futura sunt videt, quae ta-
men ipsi semper praesto sunt, praesens dicitur,
quamvis nequaquam futurum praevideat, quod praesens
videt. Et idem docet Lib. 6. 9. Moralium, cap. 26
quod confirmari potest ex Q. Augustino, qui Lib.
15 de Trinitate prope finem, & apud quem (Deum
videlicet) nec praeterita transeunt, & futura
iam facta sunt.

S 12

Ad haec, & similes sanctorum
Patrum auctoritates respondes, quod sancti
Patres non sunt locuti de cognitione rigorose intui-
tiva, & faciali rerum in proprio genere, prout
condistinctas, à cognitione abstractiva, quia for-

forte de ita distinctione unius cognitionis ab
alia non meminerunt, sed quod intendunt
sancti est, quod clarissime, et perfectissime,
et certissime Deus cognoscit futuros eventus,
et non coniecturaliter, sed ita certe, et cla-
re, ac si essent in propria existentia presen-
tes; et in hoc sensu explicatur illud Ec-
clesiastici 23 nu^o 29. Domino enim Deo
antequam crearentur omnia sunt cogni-
ta; Et illud Pauli ad Hebræos, cap 4
nu^o 13, non est ulla creatura invisibilis
in conspectu eius, omnia autem nuda, et
aperta sunt oculis eius. Ita ut sensus sit
nihil est nec futurum, nec presens, nec pre-
teritum, quod Deum lateat. =

513

Et quod hæc sit mens, et inten-
tum sacrae Scripturae, et sanctorum Pa-
trum facile potest videri ex ipsorum contex-
tu. Quod enim videre, quæ ut supra n° 30
diximus ex scoto importat cognitionem in-
tuitivam, et distinguitur contra abstrac-
tivam in rigore scholastico, multoties ac-
cipitur à sacra scriptura, et sanctis Pa-
tribus.

Patribus pro cognitione enigmatica, et
prophetica abstractiva, et minime intuitiva;
ut patet ex illo Isaia 6. Vidi Dominum
sedentem super solium &c, quem locum
nullus interpretatur de visione faciali intuiti-
va, quasi Isaias videret intuitue Deum, sed
de cognitione prophetica, et abstractiva. Et
similiter illud Pauli ad Corinthios cap. 13
num. 12. Vidimus eum per speculum in enig-
mate; &c quod nullus intelligit de visione
intuitiva, quam habebimus tunc facie ad faciem
quando videlicet eximus in patriam. Vide Au-
gustinum lib 12 de Civitate Dei, cap. 18 in
fine. Et dicta pro hac celebri difficultate
sint satis, qui plura desideraverint autho-
res consulat.

Articulus 3. Num di-
vina scientia sit directa, vel reflexa.

S 14

Ob hac difficultate breviter me expediam,
premitendo, quod ut supra q. 1 art. 2. num. 69.
diximus, omnia, que intellectu creatus cognoscit,
sive possit cognoscere, si per infinitum tempus du-
raret componendo, vel dividendo, affirmando, vel ne-

negando, discurrendo, vel non discurrendo,
directè, vel reflectè, vel aliò quocumque modo, di-
vinus intellectus unico simplici, indistincto, et
invariabili actu cognovit, et ab æterno cog-
novit propterea suam infinitatem, et illimita-
tionem in cognoscendo. =

5 15

Secundo præmitto, quod cogni-
tio directas est cognitio cuiuscumque rei,
que non sit ipsamet cognitio, quæ in eodem
met cognoscente existit: ut V. cognitio,
quam ego habeo de homine, de leone, de
petra, vel de meipso: Cognitio vero re-
flexa est cognitio qua cognoscens supra
suam met cognitionem reflectitur, et illam
cognoscit; siue ut alij dicunt, est cognitio
cognitionis in eodem met intellectu existen-
tis; nam si cognitio, quæ cognoscitur sit in
aliò, cognitio illam cognoscens non reflectat,
sed directa erit cencenda; ut V. cog-
nitio qua ego cognosco me cognoscere homi-
nem dicitur reflecta; cognitio vero,
qua cognosco Petrum, V. siue Petrum
cognoscere, hoc, vel illud dicitur non re-

reflexa, sed recta. =

S 16

His praediatis dico primam con-
clusionem: cognitio divina, qua Deus su-
am divinam essentiam, et omnia alias
tam ad extra, quam ad intra, suam et
cognitione exceptas, ^{est} cognitio directa;
probat: illa cognitio, siue scientia dici-
tur, ^{est} est directa, que directe tendit
in rem que non est formalissima cog-
nitio ipsius met cognoscentis; huiusmodi
est cognitio divina, quatenus ad omnia
alia que formaliter non sunt ipsa ter-
minatur: ~~ergo~~ ergo est ~~directa~~ ^{directa}. =

⁺
cognoscit

⁺
directa. =

S 17

Dico secundam conclusio-
nem: cognitio siue scientia divina quatenus
supra se ipsam reflectitur, se ipsam cognoscendo
est cognitio reflexa; probatur: illa est cog-
nitio reflexa, que supra cognitionem ipsius met
cognoscentis reflectitur, et illam cognoscit; ergo
cognitio divina est reflexa, quatenus ad se ip-
sam terminatur: ^{Major} Major supponitur, et
Minor probatur; nam Deus cognoscit se cog-
noscere suam divinam essentiam: ergo ta-
lis

⁺
Aqui falta
la menor

⁺
M

⁺
La forma de
estapruoba
pido a teni-
on, hasta
La Confesion del N. 918.

qua⁺

talis cognitio cognoscit Deus se suam
essentiam cognoscere reflectitur supra se
ipsam cognoscendo cognitionem directam
essentiae divinae in eodem met Deo cog-
noscente, existentem. =

S 18

Quod autem Deus suam met
cognitionem cognoscat, probatur: nam
de ratione infinite cognoscentis est, quod
omne cognoscibile cognoscat; sed divina
cognitio est cognoscibilis, ut de se patet: er-
go Deus, qui est infinite cognoscitivus, illam
cognoscit. Et confirmatur: nam omnis per-
fectio reperiatur in creaturis, reclusis imperfec-
tionibus, quibus est admixta, ponenda est
in Deo; sed quod homo sc. cognoscat,
se cognoscere, est perfectio, quae reperitur
in Creaturis, ergo reclusis imperfectionibus ponenda
est in Deo; Alia Deus non cognosceret
se cognoscere alia, quod est absurdum. =

Argumenta Contra

Omnia Argumenta dicta. =

S 19

Nullius sunt. Primo Argumentum contra primam conclusionem
momenti.

+ quare aut;

+ Annus 1710.
mismo dictum,
q. recta cogni-
tio, hanc agni-
si habet modo di-
recta. Venit di-
seruans formal
conseruat in
mismo vol

secundam conclusionem, scientiam Dei quate-
nus determinatur ad se ipsam esse reflexam: Cog-
nitio reflexa ex dictis est cognitio cognitionis
recte eiusdemmet Cognoscentis; ergo est alia cog-
nitio a cognitione recta distincta; sed in
Deo unica solum, et indiuisibilis est cog-
nitio; ergo in Deo nequit dari cognitio, quae sit
reflexa. Prima Consequentia probatur; eadem-
met et indistincta cognitio nequit esse Cognos-
centi formaliter, & formaliter Cognita, re-
presentans, & representata, specificans, & s-
pecificata; sed cognitio reflexa est cognos-
centi formaliter, et cognitio directa formali-
ter est a cognitione reflexa cognita, cogni-
tio reflexa est representans, directa est repre-
sentata, haec est specificans, illa specificata:
ergo alia necessario est cognitio recta a
Cognitione reflexa distincta; ergo in Deo,
ubi unica solum est indistincta cognitio, si
haec est recta, nequit esse simul reflexa.

520

Et confirmatur: nam ut diximus
supra num. 255, & 256. specificans neces-
sario supponitur ad specificatum; sed cog-

cognitio directa est specificativum cog-
nitionis reflexe: ergo cognitio recta neces-
sario supponitur ad cognitionem reflexam:
ergo necessarius nec non est formaliter illa:
patet consequentia: nam idem respectu eius-
dem nequit esse essentialiter, et necessarius
prius, et posterius; nam sequerentur contra-
dictoria ~~essentia~~ necessarius: ergo cog-
nitio reflexa, que ut posterior supponit cog-
nitionem rectam priorem, necessarius est alius
a cognitione recta; sed in Deo non datur
alia, et alia cognitio: ergo neque potest da-
ri cognitio recta, et reflexa, sed vel una, vel
altera. =

521.

Respondendo concedendo antece-
dens, et distinguendo Consequens: ergo cog-
nitio reflexa est alia a cognitione recta, in
creatis, Concedo; in divinis nego. ~~reflexum~~
subdistinguo, est alia cognitio distincta
a cognitione recta, secundum nostrum
modum concipiendi, omitto; in re nego con-
sequentiam. Nam sicut in creatis cog-
nitio reflexa ob sui limitationem in cog-

175

cognoscendo, necessarium sit alia à cogniti-
one recta etiam finita, et Limitata, tamen in
Deo, in quo unicus, et simplicissimus Actus Cog-
noscendi reperitur, idemmet actus est rectus, qua-
tenus ad essentiam divinam terminatur, et est
reflexus, quatenus seipsum cognoscit, nam eo quod
talis actus infinitus, et illimitatus est in cognos-
cendo omnia cognoscibilia, et etiam se ipsum
valet cognoscere. =

S22

Eodem modo distinguenda
est ratio ad probationem consequentis ad-
ductam: eadem met cognitio nequit esse cog-
noscens, et cognita, representans, et representa-
ta, in creatis, concedo; in Deo nego; de infi-
nitam, et illimitatam perfectionem, qua gau-
det divina intellectio in representando, et
cognoscendo, quod intellectio creata de sui li-
mitationem non habet. =

S23

Aliter tamen dicendum est ad il-
lud de specificante, et specificato: Unde nego
suppositum, quod specificetur cognitio divina
reflexa a cognitione recta; specificatum
enim divinae cognitionis sola divina essentia
est

est, ut infra viderimus, et sic nullo modo ab
aliquo alio, quod formalissime divina essentia
non sit ~~specificatus~~ specificatus. Et sic cognitio recta
in Deo minime cognitionem reflexam speci-
ficat, et consequenter non supponitur necessario
ad illam; neque illa postposita necessario
ad istam; quia idem respectu eiusdem, ut be-
ne probat argumentum nequit esse prius, et
posterius essentialiter; Sicut potest esse prius, et
posterius sub diversis considerationibus secun-
dum nostrum modum imperfectum Conci-
piendi; cognitio enim recta in Deo Sicut
sit idem formaliter, quod reflexa, tamen
sub ratione qua cognitio recta, est prior seipsa
quatenus reflexa, prout reflexa. =

S 24

Sed contra dices: ita se opponunt,
sive se excludunt à suis formalibus conceptibus
esse cognitum, et esse cognoscens reduplicative;
sicut se excludunt esse specificantem, et specifican-
tum, etiam reduplicative accepto, sed in eadem
formalitate nequit reperiri esse specificantem, et
specificatum respectu eiusdemmet formalitatis
ergo neque in eadem formali, et indistincta

cognitione, siue scientia Dei potest recipiri
esse cognoscent, Et esse cognita: ergo si cog-
nitio directa est cognita, Et cognitio ~~recep-~~
~~tum~~, ~~Et~~ reflexa est cognoscent, Et non
cognita alia est necessitas ista cognitio
ab illa; ergo non eadem indistincta forma-
litas. =

525

Respondeo negando maiorem; Et ra-
tio est, quia specificans extrinsecum, cuius modi
est obiectum primum respectu intellectus, tam
in Deo, quam in creaturis (Obiectum enim sic
si, Et terminus licet specificatus dicantur,
non tamen intrinsecum, sed extrinsecum sunt, cum
quolibet entitas intrinsecum, a suis met predi-
tis essentialibus intrinsecum specificetur, siue inde-
terminata ^{specie} ~~specificata~~ continuatur) eo quod
tale specificatum extrinsecum sit, repugnat
quod de intrinsecum ratione ~~formali~~ operationis
specificatus sit, nam iam non extrinsecum ut
supponitur, sed ~~in~~ intrinsecum specificatum foret. =

526

At vero cognitio cognoscent aliquid
Obiectum directe, licet secundum quod cognos-
cent est, non dicat esse cognitam, tamen non
repug-

repuat ei quod cognoscatur, et etiam cognita sit,
immo dicit aptitudinem ad cognosci, cum etiam ip-
sa, quid cognoscibile sit, unde optime potest es-
se cognoscenti divinam essentiam, vel aliud, quod-
cumque obiectum, et simul esse cognita, quia es-
se cognoscenti, et esse cognita non se excludunt
per aliquam repugnantiam, maxime comparando
ipsam ad diversas, nam respectu sui obiecti di-
tina illud cognoscenti, et respectu intellectus, quod
terminat dicitur cognita. =

52)

Quod si in creatis ob limitationem
cognoscentis, et cognitionis, non posset unica cog-
nitio esse ratio formalis cognoscendi aliud, et
etiam seipsam, quia limitata est scilicet ad cog-
noscendum aliud, et non seipsam: in Deo tam
in quo infinita ratio cognoscendi, quodcumque
cognoscibile est, etiam est ratio cognoscendi se-
ipsam, ob suam illimitationem in cognoscendo.

et in representan-
do

et sic non tenet Argumentum. =

Quaestio 111^a. Num divina scientia
sit immutabilis. =

Articulus unus, in quo ad questionem
fit satis. =

528

Praemitto 1. ex Scoto in 1. d. 8. q.
5. § huius exclusiv. vers. ideo non insistendo. Sub
num. 2. fol. 805, et lib. de rerum principiis. q.
3. Art. 1. num. 3. fol. 12. et lib. de primo
principio, cap. 4. conclusiones 1. et 10. Art. 3. §
unde dico. Num. 20. et in 1. d. 30. q. 2 § respond.
deo. num. 9. fol. 1193. Quod Deus necessarius
est immutabilis, et omnis mutabilitatis exper
substantialiter ex eo quod necessarius ex re,
siue ex re necesse esse; unde nihil substan
tiale Dei potest per versionem, siue per transi
tionem esse ad esse, vel de esse, ad non esse immuta
ri; est accidentaliter immutabilis ratione sue sim
plicitatis, et infinitatis; temporaliter ratione
sue aeternitatis, qua omnia semper ambit; et
localiter ratione sue immensitatis, qua omnia
sua naturae est adimplere. quae omnia satis com
probantur de fide, ex illo Malachias 3. Ego Deus,
et non mutor. et Iacobi 1. apud quem non
est transmutatio, nec vicissitudo. Thumbach.
Et in hoc omnes christolici conveniunt. Et Num.
23 Non est Deus quasi homo, ut meretricia ne
que ut filius hominis ut mater. — Se-

529

Secundo praemitto, quod in Deo vnicus
 simplex, et indiuisibilis actus cognitionis datur,
 qui ob suam infinitam perfectionem in cognoscen-
 do omnia cognoscibilia, perfectissime, clari-
 sime, et comprehensiuè cognoscit, sicut et
 in diuina eius voluntate vnicus simplex, et
 indiuisibilis actus datur, quo omnia dili-
 gibilia diligit, et odibilia odio habet; quia
 omnia, quae intellectus creatus in finitis actibus
 potest attingere, Deus vnico solum actu per-
 fectissime percipit. Et idem dico de eius di-
 uina voluntate, et eius actu: Et in hoc nul-
 la est inter theologos catholicos controuersia.

530

Hic vt indubitate praefatis, ques-
 titur impresentiarum, Vtrum Deus in sua infinita
 scientia sit immutabilis, vel vtrum scientia Dei
 ita inuariabilis sit, vt nullo modo possit scire ali-
 quid in tempore, quod ab aeterno non nouerit;
 vel ignorare, quod ab aeterno nouit, in re-
 spondendo autem huius immutabilitatis ratio-
 ne non omnes conueniunt. =

531

Communis est Ratio, et haec
 Logum sententia, vno, vel altero de
 vel de inere quod

vel desinere scire in tempore aliquid, quod ab
aeterno sciuit, et nouit. Et idem potest queri de
diuina voluntate, utrum videlicet possit vel-
le in tempore aliquid, quod ab aeterno non vo-
luit, vel desinere velle, quod voluit, et hoc tam
de lege ordinaria quam de potentia absolu-
ta.

§ 31

Communis est Patrum, et theologo-
rum sententia, vno, vel altero de ~~tempore~~ ^{quo} ^{to}
scientia diuina, idem de diuina voluntate
asserunt inuariabilis, et immutabilis est,
ita ut Deus nulla tenus possit in tempore
scire aliquid de nouo, quod ab aeterno non
nouerit, vel ignorare, quod ab aeterno sciuit.
In reddenda autem huius immutabilitatis
ratione non omnes conueniunt.

§ 32

Diuus Thomas prima parte, q.
14. Art. 15. sic probat conclusionem de scien-
tia diuina immutabilitate: scientia Dei est
~~in~~ sua substantia; sed hec est immuta-
bilis: ergo et illa. Quod confirmat ulterius, nam
scientia Dei non est minus necessaria, quam sua
substantia, siue natura; sed hec necessarium im-

533

inmutabiliter representat omne representabile,
sive cognoscibile: ergo, et scientia divina

Sed hec ratio Divi Thomae infirmo
satis nititur fundamento, quod sic ostendo; nam
etiam si divina intellectio sit realiter idem cum
Dei natura, et substantia, et ita necessaria si-
cut illa, quod nunc mitto, non inde bene inferitur,
quod non possit in tempore scientia Dei termina-
ri ad aliquod intelligibile cognoscendum,
ad quod ab aeterno non terminabatur. Pro-
batur: scientia Dei non necessario, sed contin-
genter, et libere terminatur ad omnia creatas
actualia: ergo sicut potuit ab aeterno non ter-
minari ad ista, absque eo quod aliquid defui-
set divinae naturae, aut substantiae; ita pos-
sit in tempore ad aliquod ens actuale crea-
tum terminari, ad quod antea non termi-
nabatur, absque eo quod aliquid de divina
substantia deperierit, vel adderetur in tem-
pore. —

534

Antecedens est certum in omni sen-
tentia; nam sicut omnia existentia non
necessario, sed libere producuntur a Deo,
ita

ita quod ab ~~actu~~ potuit ~~Deus~~ ~~nisi~~ ~~scire~~,
quomodo existunt, producere; ita scientia
divina non absolute necessaria, sed me-
re contingenter, et licet taliter termina-
ta ad ista, quod sicut illa potuerunt non
esse, ita scientia illa potuit illa non con-
tinere, & talia. Et sic enim res habent
ad esse, ita ad cognosci, Et quia contingen-
ter res habent ad esse, etiam contingen-
ter res habent ad cognosci.

§ 35 ~~Quoniam~~ Prima consequentia probatur.
Scientia Dei quia cognoscit omnia crea-
ta actualia, vel futura taliter sunt in
Deo ab aeterno, quod non solum potuit
non esse in illo absolute, sed quod non po-
tuit in Deo, aliqua per quod Deus mu-
taretur, vel fieret accessio substantiae eius:
ergo si hac tota scientia per possibile, vel
impossibile deficeret in tempore. Deo, nihil
eius perfectionis deficeret, neque aliqua impe-
deretur inmutabilitati in ipso potestatem probatur
Consequentia quoad primam eius partem,
quo posito, non posita in Deo perfectio, nec
abs-

ablato praeiure, et omnino existente, aufer-
tur aliqua eius perfectio, sed scientia Dei qua-
tenus ad existentiam, et futura terminatur po-
nita in Deo non ponit perfectionem in illo;
ergo neque ablata in tempore auferat aliquam
ab illo perfectionem. Quoad secundam par-
tem probatur: illud contingenter ponitur in
Deo, abque aliqua eius mutatione, nec ab-
latum in tempore infert mutationem; scientia
Dei existentium, et futurorum taliter libere
posita in Deo ab aeterno, quod ea positamul-
ta ponitur in Deo mutatio; ergo neque ab-
lata Deus mutatur. —

536 Et confirmatur, quia si ab aeterno
nulla esset scientia in Deo de presentibus, si-
ue futuris, ut posuit absolute non esse, nulla ei
perfectio deficeret in hac ceca, nec aliter Deus, quoad
omnia sui se haberet, ac modo se habet; ergo
si in tempore deficeret Deo ista scientia eodem
modo Deus se haberet, quoad non mutari in
aliqua perfectione sui essentiali, et necessariis.
Patet quia illud, quod si ab aeterno Deo
deficeret, non infert deficientiam, siue imper-
fec-

180
fectionem ab aeterno in Deo; etiam si in tem-
pore deficiat, non infert deficientiam, vel im-
perfectiorem temporalem in Deo. —

53) *Secunda confirmatio* Divi Thomae
etiam non est sufficiens, nam etiam si natura
divina sit ex se necessarissima, non tamen
necessario est representativa futurorum, vel
existentium, loquendo de necessitate simpliciter,
quia sicut futura, et existentia absolute po-
tuerunt non esse ab aeterno, ita absolute potuit
natura divina illa existentia, et futura non rep-
resentare; ergo sicut potuit illa non representare
ab aeterno, ita potuit illa non representare in tem-
pore; Et sicut potuit divina cognitio illa non
cognoscere ab aeterno, ita potuit illa non cognos-
cere in tempore. —

538 *Omni* ergo alijs dicendi mo-
dis, dico primam conclusionem pro responsione
quaritur: Scientia divina quatenus ad omnia
possibilia terminatur omnino est immutabilis,
tam formaliter in se, quam terminative; in hac
conclusionem nulla est inter auctores contraver-
sia: Probatur; omnia possibilia sunt ex sua
for-

formalior rationibus necessaria, ita ut nullatenus possint
esse non talia, et ut talia intelligibilia; ergo scientia di-
uina prout ad illa terminatur necessario est immutabi-
lis, et inuariabilis, tam ex se, quam ex parte obiectorum
terminatiue. Consequentia probatur, antecedens enim
ut indubitatum supponitur: nulla existente vari-
atione in seibili, nulla esse potest variatio in sci-
entia, que ex se perfectissima, et infinita est; sed
possibilia, ut talia nulla ratione possunt vari-
ari, sive mutari; ergo neque scientia Dei, que
ad illa ut ad seibilia terminatur. =

539

Dico secundam conclusionem: sci-
entia Dei Eterna, sive visionis, que ad existentias
et futura terminatur, nullatenus potest variari,
sive mutari, ita, quod in tempore cognoscat ali-
qua, que ab eterno non nouerit, vel aliqua non
cognoscat in tempore, que ab eterno nouit. Est
sententia Diui Augustini, ipse namque Ep. 11.
de Civitate Dei, cap. 21. Et B. sic ait: non,
quod ullo modo Dei scientia uarietur, ut aliud
in eo fiant, que nondum sunt, aliud, que iam
sunt, aliud, que fuerunt; non enim more nor-
tuo, illa, vel, quod, futurum est prospicit, vel,
quod

quod presens est aspicit, vel quod preteritum est
reperit, sed alio modo quoddam a nostrarum Cogit-
ationum consuetudine longe lateque diverso.
Ille quippe non ex hoc in illud cogitatione mu-
tata, sed continuo incommutabilis videtur. Et
idem docet Lib. 12 cap. 1. Et. 9. Et tractatu 22
in Joannem prope. medium, Et Lib. 13 Confessio-
num cap. 16. qui incommutabiliter, Et scis
incommutabiliter, Et xis incommutabiliter. Et
D. Gregorius Lib. 16 Moraliu. cap. 1. Sicut
inmutabilis natura est, ita inmutabilis Cogita-
tione.

40. Probatur conclusio nostra ratione:
De ratione eterni, Et infiniti. Cognoscentis est
quod cognoscat ab eterno quidquid cog-
noscibile est, pro illo eodem signo, quo est; sed
nullum est presens, siue futurum in tempore, quod
ab eterno cognoscibile non sit; ergo nullum
est cognoscibile in tempore, quod ab eterno
non cognoverit Deus: ~~maior~~ maior est certa,
de plenitudine enim scientie venit, quod nul-
lum ei subiectum fuerit cognoscibile: minor
probatur, quia omne quod actualiter est in
crea-

creatus, antequam esset futurum erat, Et de
Omne, quod futurum fuit pro aliqua differen-
tia temporis ab aeterno fuit verum dicere,
quod pro illa differentia temporis qua existi-
tum erat, futurum erat; ergo illud verum futu-
rum cognoscere ab aeterno à Deo fuit; ergo, Et
cognitum: quia nihil est Deo cognoscibile, quod
cognitum pro eodem ~~scilicet~~ quo cognoscibile est,
non sit: Ergo nihil denovo potest Deus cognos-
cere in tempore, quod ab aeterno Deo non cog-
nitum sit. =

541 + Secundo probatur: nam si scientia
+ Divina posset mutari, vel esset propter aliquam
mutationem ex parte sui, vel propter aliquam va-
riationem ex parte scibilis, quod ab illa cognosci-
tur; sed nulla variatio, vel mutatio potest esse
ex parte actus divinae scia, ut supra manet osten-
sum à num. 426. usque ad 506. Et à num. 533.
usque ad 536 inclusive. Et docet Augustinus
supra relatum ~~lib.~~ 11. de Civitate Dei cap. 24.
ubi ait: non sicut nostra, ita quoque, et eius scientia
huius temporum praesentis videlicet, et futuri, vel
praeteriti varietate mutatur. Neque enim eius in-
ten-

152
intentio de cogitatione in cogitationem transiit, in
cuius incorporeo conuictu simul adiunt cuncta,
quae nouit. Neque ex parte scibilis; ergo nulli mu-
tationi potest diuina scientia subere. =

542

Minor⁺ probatur quoad primam partem: ^{ulterior,}
mutatio, siue variatio scibilis solum infert mutatio-
nem in scientia, quae in esse talis dependet a scibili;
sed scientia Dei libera licet coexigat scibile, tamen
ab illo non dependet; vt expresse docet Augustinus
loco nuper citato, vbi sic ait. Nec quia factum
vidit scientiam duplicauit, vel ex aliqua parte
auxit, tamquam minoris scientiae fuerit priusquam
faceret, quod videret, quia tam perfecte non
operatur, nisi tam perfecta scientia, cui nihil
ex eius operibus adderetur: ergo diuina scientia
non mutatur, scibilis variatione, siue mutatio-
ne: minor probatur. Ex variatione ~~ob~~ acciden- ^{ta li}
talis, & secundarij nulla infertur variatio in ac- ^{tu}
tu diuinae scientiae, quae solum specificatur a sua ^{Vnde si se}
diuina essentia, tamquam ab obiecto eius spe- ^{quid pro-}
cificatio, & primario. = ^{bar la me-}
^{nor diuin-}
^{do Schia}
^{n dicit ab}
^{ob acciden-}
^{ta li}

543

Probatur etiam quoad mutationem

^{29 parte mem.} Extincentiam, & terminatam: nam nulla mu- ^{ta-}
^{pe, quod non}
^{sit variabilis ex parte scibilis.}

tatio potest fieri in rebus in tempore, quæ non
fuerit a Deo prævisa ab æterno: ergo etiam si in
tempore res creata mutatiōni subeant, siue sub-
ijciantur; eodem modo quo mutantur a Deo
æternaliter cognoscuntur. Antecedenti est certum,
consequentiā probatur: quia scilicet illa mutatiō ex
parte obiecti arguit mutatiōnem in scientia, quæ
non erat prævisa a tali scientia; sed nullus
potest esse mutatiō ex parte rerum in tempore, quæ
a Deo ab æterno non sit prævisa, et cognita;
patet nam ab æterno fuit infinite cognoscens: er-
go nulla variatiō, vel mutatiō ex parte rerum in-
fert mutatiōnem, etiam quoad terminatiōnem
ex parte scientiæ diuinæ. =

544 Tertiō probatur; quia si Deus aliqua
cognosceret ab æterno, quæ in tempore non cognos-
ceret, vel aliqua cognosceret ~~in~~ in tempore, quæ
ab æterno non nouerit, vel eret, quia Deus ab æ-
terno non potuit illa intelligere, vel quia non voluit;
non primum, quia imperfectionem, et limitatiō-
nem arguit in scientia, siue in cognoscente, quod
non potest in omne cognoscibile; nec secundum
quia contra rationem perfectissimæ providentiæ, et
quæ

gubernanti est, non velle illa, quoniam prouidentur
est. Et quorum regimen gerit, cognoscere: ergo nul-
lo modo scientia Dei est variabilis, vel muta-
bilis.

545

Argumenta Contra dicta. =

Primo arguitur: plura cognoscit
Deus de facto, quae ab aeterno potuit non scire; et
plura potuit ab aeterno scire, quae tamen non cog-
noscit de facto: ergo scientia diuina saltem
quoad terminationem non est immutabilis: an-
tecedens est certum, Deus enim potuit ab ae-
terno scire me non scripsum haec pro ista tem-
poris differentia, pro qua illa scribo, patet quia
taliter libere illa pro ista differentia temporis scri-
bo, quod possem absolute illa in isto instanti
non scribere, sed in alio: ergo Deus potuit non
scire me scribere haec pro isto instanti, sed pro
alio: Et similiter Deus potuit ab aeterno scire
alium mundum, siue vniuersum futurum, quem
tamen non cognoscit de facto: patet, quia si
Deus, ut potuit, voluisset ab aeterno alium vni-
uersum condere, illum sciret futurum; quem
modo, ut futurum non cognoscit, quia non est
sc.

546 Futurum. = Prima consequentia probatur: illa
scientia non est immutabilis quoad terminatio-
nem, quæ potest ad plura se extendere, quam
se extendit, vel non ad tot se extendere, quam
se extendit: sed scientia divina ita se habet:
ergo scientia divina non est immutabilis, si-
ue invariabilis quoad terminationem; maior
patet; quia illa scientia, quæ potest ad plu-
ra extendere, quam se extendit, potest ad
plura terminari, quam terminatur; sed, quæ
potest ad plura terminari, quam modo ter-
minatur, non est immutabilis: ergo &c. =

54) Respondo distinguendo ante-
cedens: plura cognoscit Deus de facto, quæ
ab æterno potuit non scire, ex suppositione,
quod scibilia, siue cognoscibilia ab æterno non
fuerint, concedo antecedens: ex suppositione, quod
ab æterno talia scibilia fuerint, ^{negō} ~~concedo~~ an-
tecedens. Licet enim verum sit, quod ab æter-
no potuit non esse futurum, quod ego non
scriberem ~~modō~~ modo pro isto instanti. A. V. o.
Et per consequens, quod Deus non novit
me

me scripturum pro eodem instanti. A. tamen
ex suppositione, quod futurum fuit me scribere
pro isto instanti. A. non potuit Deus ab æter-
no non scire pro instanti. A. Me esse scripturum. =

548

Et similiter sicut ab æterno potuit
esse futurum alium mandum, siue universum,
et alios homines, et Angelos in ipso, qui tamen
non sunt, quia Deus noluit ab æterno, quod es-
sent, ita potuit illos ab æterno scire futuros, quos
tamen modo, ut futuros non cognoscit, quia
futuri non sunt, non enim, quia Deus præ-
citat aliqua ideo futura sunt, sed potius quia
futura sunt ideo à Deo ut talia prænotantur;
Ut infra latius patebit. =

549

Nego igitur consequentiam ex illo ante-
cedenti illatam, quod videlicet scientia Dei quoad
terminationem sit mutabilis: ad cuius probatio-
nem, num. 546 adductam, respondeo Distinguen-
do maiorem: illa scientia non est immutabilis, si-
ue invariabilis quoad terminationem, quæ potest
ad plura cognoscibilia se extendere, quam modo se ex-
tendit ex suppositione, quod illa talia cognoscibi-
lia sint, ad quæ se poterat extendi, Et non se
ex-

550

✓P

554

185
potest stare variatio siue mutatio in diuina
scientia illud scibile percipiente: Maior ex-
pense habetur ab Scoto in 1. dist. 39 Sed
Argumenta. Veri. similis extrahit. sub num.
2). fol. 134. Minor probatur; quia etiam
si ab aeterno cognouerit Deus me scripturum
esse hec, pro ista temporis differentia, in qua
illa scribo, tamen ista libere, Et contingenter
ista scribo in isto nunc, quod in mea libera
potestate est illa scribere, vel non scribere in is-
to nunc, vel in alio, vel in nullo: ergo in isto scibili
me videlicet scripturum hac pro isto nunc, et non
pro alio, potest esse variatio, vel mutatio: patet con-
sequencia, quia in illo scibili potest esse variatio, vel mu-
tatio, quod potest aliter se habere, siue potest esse,
vel non esse, vel absolute, vel pro illa differentia, in
qua est: huiusmodi est, quod ego scribam hoc pro isto
nunc, et non pro alio: ergo &c.

552

Quod sic declaro, simul, et confirmo,
supponendo, quod Petrus h. g. elicitor est mane
~~hora prima~~ actum contritionis, vel ac-
tum amoris Dei super omnia, et quod Deus
ab aeterno cognouerit talem actum elicitorum
esse

esse à Petro in illa hora, vel in illo instan-
ti; tunc sic, vel accedente illa hora, et
instanti Petrus pro suo libito potest non
elicerè talem actum, vel non potest non eli-
cere talem actum; si primum: ergo potest
esse mutatio in tali scibili, quod Deus ab-
eterno cognovit. Patet, quia potuit talis
actus non esse, et Petrus illum non elicere;
si secundum: ergo accedente tali differen-
tia temporis, Petrus necessario elicere ta-
lem actum, ita ut non possit illum non eli-
cere: ergo non liberè illum elicit, quod
est falsum quam falsum. —

§ 53

Respondet concedendo maiorem et
distinguendo minorem: possibilis est variatio
sive mutatio in scibili, in sensu composito, nego
minorem; in sensu diuiso, concedo minorem et
nego consequentiam; Licet enim ~~possibile~~ in
scibili, quod à causa libera dependet possit
esse variatio in sensu diuiso, attenda videlicet
libertate causa, à qua liberè ponitur inesse; ta-
men in sensu composito, id est prout tale scibile
supponitur inesse, et componitur, siue coniungi-

simul non eliciat; ita stare non potest
quod Petrus sit elicitor talem actum, &
quod non sit elicitor talem actum in eâ
dem temporis differentia: Et sic Deus im-
mutabiliter sciuit ab æterno actum, qui
futurus est, non tamen nouit actum, qui
^{ipsius} factus a Petro non est. =

SSS

Et quando infero: ergo potest
esse mutatio in tali scibili, distinguo: potest
esse mutatio, siue variatio in tali scibili, si-
ue actu diuino, attenda in forma volunta-
ta Petri, à qua liberè ponendus est in esse, conce-
do consequentiam: potest esse variatio, siue muta-
tio in tali actu, qui vt futurus præcognitus ab æ-
terno à Deo, iterum subdistinguo, potest esse
mutatio in tali actu, potentialitate, quæ cons-
truitur cum actu, nego: potentialitate, quæ nun-
quam reducitur ad actum, concedo. Et nego
consequentiam aliam de mutabilitate diuinæ
scientiæ. =

SS6.

+ Sicut Deus ab æterno, quod acceden-
te illa differentia temporis Petrus liberè eli-
cit talem actum contritionis, Vg. ita cogn-
uit

187
cognovit Deus ab æterno, quod etiam si in illa
Differentia temporis possit Petrus pro suo libito
non elicere talem actum, non tamen utetur
Petrus sua libertate, siue potestate non elicien-
do talem, sed illum infalibiliter eliciet. Unde
cognoscit Deus, quod possit non elicere illum ac-
tum, et simul cognoscit, quod illum indubitabi-
liter libere eliciet. (In quo Deus istum actum cog-
noscat in forma suo loco patebit.) Et sic nullo
modo potest esse variatio in scibili, neque in scien-
tia. =

§ §) Sed contra dices: si accedente illa dif-
ferentia temporis, in qua scit Deus ab æterno, quod
Petrus eliciet mane actum contritionis, illum ac-
tum contritionis à Deo prescium non eliceret Pe-
trus; utique Deus falleretur, et eius scientia sal-
tem, quoad terminationem mutaretur: patet,
quia in tali hypothesis illa differentia temporis
accedente, sciret Deus talem actum contritionis
non esse elicendum à Petro, quod ab æter-
no non sciuit immò oppositum cognovit, scilicet ta-
lem actum esse elicendum à Petro: ergo si talis
actus potest non elici à Petro, eius libertate attemptari
potest

potest esse mutatio in tali scibili, Et in Dei diuina scientia. Probatur consequentia; sicut ex actu sequitur actus, ita ex potentia sequitur potentia; sed ex eo quod esset variatio actualis in tali scibili, siue actu, sequitur infalibiliter, quod esset etiam variatio siue mutatio in Dei scientia; ergo ex eo quod possit esse quocumque modo variatio in tali scibili, sequitur infalibiliter, quod possit esse eodem modo variatio, siue mutatio in Dei scientia. =

558 Quod sic explico, simul, et argumentum confirmo: si ex eo, quod Petrus V. sit actualiter presens S. I., et omne impedimentum sit sublatum, sequitur infalibiliter, quod S. I. Petrum illuminabit; ergo ex eo quod Petrus possit esse presens S. I., omni impedimento sublato, sequitur, quod infalibiliter S. I. possit in illo casu illum illuminare: ergo a simili, si ex variatione actuali in scibili, sequitur variatio actualis in scientia; ex possibilitate variationis in scibili, sequitur possibilitas variationis in Dei scientia. =

19 Respondeo concedendo ante
ce-

antecedens, ex primo enim impossibili admisso,
secundum de deceptione, et mutatione in Dei sci-
entia bene inferitur, Et negando consequentiam,
quod videlicet ex possibilitate mutationis in sci-
bili, ex parte contingentiae, quae reperitur in volun-
tate, sequatur possibilitas deceptionis in Dei sci-
entia, Et possibilitas mutationis terminatur in il-
la. Licet enim possibilitas absoluta mutationis in
scibili, siue, quae ex nullo capite miscetur repug-
nantia inferat bene possibilitatem deceptionis, Et
mutationis in scientia Dei, non tamen ex possi-
bilitate secundum quid, quae reperitur in ac-
tu contritionis ad mutari, attenta praecipue indi-
fferentia, Et libertate voluntatis, inferatur possibili-
tas deceptionis, et mutationis in scientia; quia ad hoc
quod absolute esset verum, quod divina scientia
posset mutari, necerum erat, quod absolute esset ve-
rum, quod eius scibile posset Mutationi subere. Sicut
ad hoc, quod aliquis effectus sit possibilis absolute,
non solum requiritur, quod possibilis sit aliqua cau-
sa partialis, quae partialiter ei det esse, sed quod nul-
la causa necessaria ad tale repugnet, Et nullum im-
pedimentum obset. =

Quod

Quod manifestissimè instantijs non par-
 uipendendis potest comprobari: etiam supposito
 auxilio efficaci, et absoluto Dei, quod determina-
 ta est ab æterna conuersione Petri, vel Pauli &c.
 pro tali differentia temporis, certissimum, et in-
 dubitatum est, quod voluntas Petri illa dif-
 ferentia temporis accedente, ita libere se de-
 terminet ad actum conuersionis in Deum
 ut potest non se determinare; Et tamen nullus
 theologorum ex hac potentia libera Petri,
 qua potest oppositum facere, ac Deus decre-
 uit efficaciter, infert, quod tale Dei decre-
 tum possit frustrari; quia potentia ad frus-
 trandum decretum non debet attendi pro-
 ximè ad voluntatem liberam Petri, sed ad
 voluntatem circumstantionatam, et cum om-
 nibus necessarijs tam ex parte sui, quam
 ex parte Dei auxiliantis; Et cum ex parte
 Dei detur auxilium efficax ad conuersionem,
 et non detur ad non eliciendam conuersionem,
 censetur absolute impossibilis non con-
 uersio, stante Dei decreto de eius con-
 uersione. =

Simi-

561 Similiter attenta libertate voluntatis pre-
destinatus potest damnari, et discedere à vita immo-
tali peccato, Et tamen quia hac potentia non redu-
citur ad actum. Sed decretum infallibile Dei de eius
predestinatione, in sensu composito predestinatus prout
talis nequit damnari in omnium theologorum sen-
tentia. Similiter in nostro caso; ex suppositione,
quod Deus previdet ab aeterno, quod Petrus
mane tali hora eliciet actum contritionis,
quamvis voluntas Petri secundum se considerata,
possit illa hora accedente talem actum non elice-
re, tamen ex suppositione quod Deus illum previ-
derit, et decreverit futurum, impossibile est, quod
talem actum non eliciat, vel quod possit illum non
elicere potentia qua constituitur cum actu.

562 Ad probationem consequentis respondeo.
mittendo maiorem, et concedendo minorem, et distin-
guendo consequens: erit eodem modo, quo possibile est varia-
tio in seipso, possibile est variatio, quod mutatio in Dei
scientia, secundum eundem modum possibilitatis, con-
cedo consequentiam, ab alio, nego consequentiam;
Et cum possibilitas variationis in seipso (in actu
contritionis. Q. in exemplo adducto) adsum sit
90

possibilitas secundum quid, et diminuta, se-
cundum indifferentiam precise libertatis, si-
ue voluntatis Petri, quæ tamen potentia, si-
ue possibilitas nunquam reducitur ad actum,
hinc fit, quod possibilitas mutationis in Dei
scientia solum etiam sit secundum quid,
quæ nec reducitur ad actum, nec potest ab-
solute reduci: à dicto enim simpliciter se-
cundum quid, ad dictum simpliciter non
tenet consequentia; Et de mutabilitate di-
vine scientiæ absoluta, siue, quæ non im-
plicat ex nullo capite, quod reducatur ad ac-
tum est nobis controversia, non de possibi-
litate secundum quid mutationis eius, quæ nun-
quam erit =

S. 6. 3. Sed contra dices: ex possibili pos-
to in esse nullum requiritur impossibile; sed
Stante scientia divina, quæ cognovit Deum,
quod Petrus mane in tali hora eliciet ac-
tum conditionis, possibile est, quod Petrus il-
lum actum pro arbitrio sua voluntatis non
eliciat: ergo ex eo quod tale possibile ponatur
in esse, non eliciendo illum actum nullum re-
quitur

Secunda impossibile: ergo. perinde est quod scien-
tia Dei de tali actu efficientis. (Dicitur saltem textus)
Minusque; maior est per se notat. Ex nullo enim pos-
sumus scire tale, sequitur impossibile; aliter non possi-
bile. et supponitur, sed impossibile foret, impos-
sibile enim est ex quo contradictionem inferuntur,
qua in quolibet impossibili inveniuntur. Minus ea
dicta habetur; Consequentia est legitima: ergo de.
56 Tamen. Respondeo cum Scot. 1° 1° 39
quaest. 1^a ad argumenta. Respondeo secundum num.
1° 2° et 3°. Dico sub eadem num. 1° 3°. Distinguen-
do maiorem; ex possibili primo, et anni alio rati-
onabili circumscripto. Dicitur sequitur impos-
sibile, concedo maiorem: expositoposito in esse,
et alioposito, quod rati est. Impossibile nul-
lum sequitur incommensuratum, nec impossibile, ne-
que maiorem; quod patet evidentissimis instan-
tijs: possibile est enim me sedere pro instanti
A. Sed et possibile similiter est pro eodem in-
stanti me non sedere; tamen ex illo primo
possibiliposito in esse, indicet, quod pro illo
instanti ego veritatem; impossibile est, quod a-
liud possibile me videlicet non sedere ponatur

565 ponatur in esse pro eodem instanti. =
Similiter possibile est me pro isto
instanti diligere Deum, et possibile
etiam est in eodem instanti me non
diligere Deum; Et tamen ex sup-
positione, quod unum horum pos-
sibilium ponatur in actu, impos-
sibile omnino est, quod alterum
etiam pro eodem signo ponatur,
idem dicite in nostro casu: pos-
sibile absolute est, quod Petrus atten-
ta sua libertate, non eliciat actum
contritionis manens in differentia
temporis à Deo previsa: ceterum
ex suppositione, quod Deus previ-
derit illum actum contritionis elici-
endum esse à Petro; impossibile
est, quod illud non eliciat, sicut
impossibile est, quod Deus falli-
tur, siue decipiatur. =

566 Tertio arguitur. Deus sal-
tem de potentia absoluta potest
facere aliquid de novo in tempore,
quod

quod ab æterno non decreuit facere, ut
Q.9. saluare Iudam, vel damnatum ali-
quem; patet, quia Deus de potentia abso-
luta potest, quidquid implicationem contra-
dictionis non inuoluit: ergo in tali euentu
quod faceret Deus in tempore, aliquid, quod
ab æterno non determinauit facere, mutare-
tur diuina scientia terminatiue cognoscen-
do in tempore illud de nouo factum, quod fu-
turum ab æterno non nouit: ergo saltem
de potentia absoluta potest reperiri mutatio
terminatiua in Dei scientia. =

56)

+
vnicæ

Respondeo cum Scoto in 1. dist.
44. quest. 1. § respondeo. vers. dico. sub num.
3. fol. 136. negando maiorem, nihil enim
potest Deus velle in tempore de nouo, quod
ab æterno non voluerit, ut expresse docet Augu-
stinus lib. 12. de Ciuitate Dei. cap. 11. lit. ff.
dum ait: potest ad opus nouum, non nouum, sed
semper æternum adhibere conciliū, nec penitendo, quia
prius cœssauerat, cœpit facere quod non fecerat,
sed et si prius cessauit, & posterius operatur
est, hoc proculdubio, quod dicitur prius, &
postea

non

posterius in rebus prius existentibus, et
posterius existentibus fuit; in illo autem
non alteram precedentem altera subsequens
mutavit, aut abtulit voluntatem,
sed una eademque sempiterna et im-
mutabili voluntate res quas condidit,
et ut prius non essent egit quando
non fuerunt, et ut posterius essent, quan-
do esse coeperunt.

§ 68.

Est cap. 18. in fine:
tām incomprehensibili comprehensione
omnia ~~et~~ incomprehensibilia comprehen-
dit, ut quaecumque nova, et dissimilia
consequantur precedentibus, si semper
facere vellet, inordinata, et improuisa
habere non posset; nec prouideret ex
proximo tempore, sed aeterna praesentia
contineret. Unde nullomodo est conce-
dendum, quod diuina eius voluntas
possit velle aliquid denovo, quod ab-
terno non voluerit, eadem enim im-
perfectio sequebatur in Deo, ex eo quod
de potentia absoluta vellet aliquid no-
ui.

569. noviter in tempore, ac sequeretur si illud novi-
ter in tempore vellet de potentia ordinaria;
nam illo concesso necesse esset fateri, quod sal-
tem de potentia absoluta Deus posset mutari. =

570. Ad eius autem probationem respon-
deo distinguendo antecedens; Deus potest de
potentia absoluta; quatenus ex se, et attenda sua
virtute effectrice, quicquid non implicat contradic-
tionem ex parte rei fienda absolute sumpto, con-
cedo antecedens. Deus potest supposita determi-
natione aeterna sua voluntatis divina, qua de-
terminavit ab aeterno facere, vel non facere, quid
quid ex se non implicat contradictionem; nego. =

possit damnatum saluare; nam sequitur, quod Deus efficaciter voluerit ab eterno, quod damnatio damnati fuerit eterna; Et quod illud non vellet efficaciter siquidem in tempore oppositum vult; Et quod diuinum decretum, quo tale esset immutabile, Et quod non esset immutabile, siquidem in tempore posset mutari, quæ omnia manifestam introduunt repugnantiam. =

§ 1

Sed contradices: Deus de potentia absoluta secundum omnes theologos ad plura se valet extendere, quam se extendit de potentia ordinaria, secundum leges æternas ab ipso præfixas; ergo Deus de potentia absoluta plura facere potest, quam de potentia ordinaria secundum, quod ordinatum est ab ipso fieri: ergo potest velle aliquid in tempore, quod ab eterno non voluit. Probatur consequentia; si Deus non posset velle in tempore

tempore nisi illud, quod ab aeterno voluit,
non posset in tempore de potentia absoluta
plus, quam de lege ordinaria; patet quia de
lege ordinaria nihil potest velle de novo,
quod ab aeterno non voluit: ergo si de poten-
tia absoluta, nihil potest velle nisi quod ab
aeterno voluit, non potest plus de potentia ab-
soluta. =

512. Respondeo distinguendo antecedens:
Deus de potentia absoluta secundum se plura
potest, quam de potentia siue de lege ordina-
ria, concedo antecedens: Deus enim licet sua
absoluta virtute attempta, plura possit facere, quam
faciet; tamen de lege ordinaria non faciet
nisi illa, quae decrevit ab aeterno facere. Plura
potest Deus facere de potentia absoluta, quam
de lege ordinaria, supposita lege ordinaria ab
ipso prefixa, quae decrevit solum facere, quae
faciet, nego. Immo nego suppositum, quod potentia
absoluta sit illa, quae a lege, et determinatione
ab ipso carcata non abstrahitur. Unde nego con-
sequendam. =

513.

Pro cuius intelligentia nota, quod
po

potentia absoluta in Deo dicitur il-
la Dei potentia, quæ secundum se, et
attenta eius virtute effectrice, potest da-
re esse cuilibet non includenti con-
tradictionem secundum se. Et se-
cundum hanc potentiam verissimum
est illud commune dictum, Deus po-
test, quidquid secundum se non im-
plicat contradictionem. Et quamvis
Deus attenda sua virtute effectrice, pos-
sit saluare in tempore damnatum, vel
damnare saluatum; tamen eo quod
Deus immutabilis in suis concilijs, et
iudicijs sit, nihil potest in tempore
facere, nisi quod suo sempiterno con-
silio ab æterno determinatum est.

5)4. Ad probationem autem
consequentis respondeo distinguen-
do antecedens: si Deus de poten-
tia absoluta non posset velle aliquid
nouiter in tempore, quod ab æterno
non voluit, sequeretur, quod non
posset Deus plus in tempore de poten-
tia

197
tentia absoluta, quam de potentia ordina-
ria, distinguo sequelam, non posset Deus
de potentia absoluta, quæ est potentia secun-
dum se attenda, plus, quam de potentia
ordinaria, nego sequelam. Quia enim
potest Deus attenda sua virtute effectrice fa-
cere velle, quam voluit facere, ut essent:
non posset Deus velle plura de potentia
absoluta, quam de lege ordinaria, supposi-
ta lege ordinaria, quæ ab æterno decre-
vit velle, que vult, concedo sequelam. Et
ex hoc nihil sequitur contra nos, ut ex dic-
tis, et infra dicendis patebit. =

QUESTION 4.

quodnam sit ~~ob~~iectum primum, et
specificatum divina
Scientia?

SSS

Pro enodatione quesiti præmitto
ex Scoto quest. 2. laterali ex prologo. §
quod hi. Vers. de secundo dico. num. 4. fol.
69. et quest. 1. prologi ex reportati. art. 2.
§ quantum ad secundum articulum dico.
sub num. 5. fol. 3. quod de ratione primi,
nue

sive primarij, et specificativi Obiecti est,
continere in se primo virtualiter, sive emi-
nentialiter, Omnes veritates illius habi-
tus, cuius est Obiectum. Unde illud erit
Obiectum primarium scientiae divinae, cen-
sendum, quod virtualiter, vel eminen-
tialiter continet primo omnem verita-
tem ab ipsa divina scientia cognoscibi-
lem.

526

Hoc praemisso pro responsio-
ne quaerit' dico hanc unicam conclu-
sionem, alijs sententijs minus; Deus
sub praecisa ratione deitatis, et non sub
aliqua ratione ~~nam~~ ~~est~~ ~~dicta~~, quam
respectiva est Obiectum primarium, et
specificativum scientiae divinae. =

527

Ita Scotus ex praese locis
super relatis, et quest. 3. Lateralis pro-
logi § ex his dictis. ver. concedo igitur
sub num. 4. fol. 82. cuius haec
sunt verba: concedo igitur quantum
membrum, scilicet, quod theologia
hoc est scientia Dei) est Dei sub
na-

ratione, qua est hęc essentia. Sicut perfec-
tissima scientia esset de homine, si esset de
illo secundum quod homo, non autem
sub aliqua ratione universalis, vel accidentali.

Et in quest. 4. prologi ex reportatis. art. 4.
num. 39. fol. 41. ubi sic ait: Contra tamen om-
nes istas opiniones duplex est via; una pro-
bando istam affirmativam, quod Deus sub
ratione divinitatis est primum subiectum
huius scientie; alia probando istam negati-
vam, quod non sub alijs rationibus, quae a-
signantur. Et idem docet collatione 19. et

nofercia

alibi passim. Quem sequuntur omnes veri sco-
listae.

)) 8.

Probatur ergo conclusio quod pri-
mam eius partem ratione, quaeam probat so-
lus in prologo citato: sub illa ratione est Deus
obiectum primum, et specificatum suae di-
vine scientie, sub qua continet virtualiter, siue
eminenter omnes veritates scibiles à Deo perta-
lem scientiam; sed sub ratione suae divinae
naturae, siue essentiae, praesens continet Deus
omnes veritates scibiles à Deo per suam
divi-

divinam scientiam: ergo Deus sub ra-
tione precisa deitatis est obiectum pri-
marium, et specificatum sua divi-
nae scientiae.

529.

Maior patet: Omnes enim fatentur, quod Deus sub perfec-
tissima ratione entis, vel veri, sub qua
continet omnes veritates scibiles. A Deo
est obiectum primum sua divina sci-
entiae: minor probatur: sub illa ratione
continet Deus virtualiter omnes alias
veritates ab ipso scibiles, sive intelli-
gibiles, sub qua primum perfectissimum
omnium intelligibilem, et scibilem
est potens movere divinum intellec-
tum ad sui, et omnium scibilium cog-
nitionem; sed Deus sub ratione preci-
sa deitatis, est primum omnium alio-
rum intelligibilem, sive scibilem;
patet, nam divina essentia, sive quid-
itas prima omnino entitas est, et
omnia alia ipsa posteriora: ergo est
primum omnium intelligibilem: pa-
tet

patet, quia sicut res se habet ad esse, ita ad
esse intelligibile, siue ad cognosci. Quod autem
sit perfectissimum intelligibile patet, nam est
prima omnino perfectio Dei quidditativa. =

§ 80

Quod autem virtualiter, siue emi-
nenter contineat omnes alias veritates ab ipso
Deo scibiles, probatur: nam illud, quod continet
perfectissime aliud, quoad entitatem, etiam
continet, illud tale, quoad eius intelligibilita-
tem, siue scibilitatem, sed diuina essentia con-
tinet omnia alia quoad entitatem perfectis-
sime: ergo perfectissime continet omnia illa, quoad
cognoscibilitatem. Maior est per se nota: impossi-
bile enim est, quod aliquid contineat perfectis-
sime hominem &c. quoad eius entitatem, et
quod illum non contineat, quoad visibilitatem,
quæ est passio, siue proprietas ab ipso homine in-
separabilis, sicut et intelligibilitas passio est
cuiuslibet entitatis. =

§ 81

Minor huius confirmatio-
nis patet nam cum essentia diuina sit pri-
ma omnino radix omnium attributorum,
et relationum, necesse est quod in illa per-
fec-

perfectissime omnia attributa, Et re-
lationes tanquam in prima radice
contineantur: Et cum sit primum
omnino independens tam in ratio-
ne principij dantis esse, quam in
ratione finis ad quem omnia redu-
cuntur; etiam necessarium est, quod
omnia cognoscibilia creata, et de-
pendentia, quae à Deo cognoscuntur
in ipsa divina essentia, tam quoad
entitatem, quam quoad cognoscibili-
tatem contineantur: ergo divina
essentia, ut essentia divina est est
Subiectum primum, et specifica-
tium divinae scientiae. —

582

Secundo probatur: nam
perfectissima scientia, ut talis est
nequit nisi à perfectissimo scribi, ut
tali specificari; sed scientia divina
utpote infinita, et omnium aliarum
scientiarum infinitè præstantior
perfectissima scientia est: ergo ne-
quit nisi à perfectissimo scribi, sive
Subiec-

Obiecto specificari: Maior est per se nota perfectissimum enim specificatum, perfectissimum etiam specificatum ex postulat. Minor ex se est manifesta; consequentia est legitima. Tunc sic; sed divina essentia, ut talis est, perfectissimum omnium scibilem à Deo est: ergo ut talis specificatum primarium divinæ scientiæ est iudicanda: ergo &c.

§ 83. Et confirmatur: nam ut ait Philosophus. I. metaphysicæ. textu 19. cognitio quid sit, siue quidditativa, quæ ad quidditatem rei terminatur, est omnino prima in perfectione et altioris dignitate, quàm est omnis alia cognitio eiusdem rei, quæ quidditativa non sit; sed scientia Dei est perfectissima, et omnino prima: ergo eius obiectum est omnino perfectissimum, et primum omnium intelligibilem: ergo est quidditas Dei, siue eius ~~essentia~~ essentia, quæ omnium intelligibilem est perfectissima.

§ 84

Probatur tertio conclusio quoad eius secundam partem, quod videlicet non sub alia ratione, nec attributi, nec

Mo-

modali, nec absoluta, neque respec-
tiva est Deus obiectum primarium, et
specificatum sua divina scientia: ra-
tio sub qua aliquid est obiectum ali-
cuius habitus, seu scientie exedit nece-
sario in perfectione cognoscibilitatis, om-
nia alia cognoscibilia a tali scientia, sed
ista essentia divina sub ratione, qua
talis est, et non sub aliqua alia ratione
attributa, vel modalis exedit in per-
fectione cognoscibilitatis, omnia alia
cognoscibilia a divina scientia: ergo
ista essentia divina sub ratione, qua
est talis est obiectum specificatum pre-
cisè divinae scientie. =

§ 85

Maiores expressè habetur ab
Scoto quest. 1. prologi ex Report. citata.
num. 41. et 42. Et est propositio per se no-
ta: sub ratione enim minus perfecta,
vel equalis perfectionis in ratione cognos-
cibilitatis, nequit cognosci illud cognosci-
bile, quod magis, vel equè perfectum
est. Patet; nam quod magis perfec-
tum

fectum cognoscibile est, nequit perfecte cog-
nosci; sub ratione aliqua minus perfecta; si-
cut homo nequit perfecte ut talis cognosci sub
ratione visibilis, quæ ratio minus perfecta
quàm ipse homo est. =

§ 86.

Nec sub ratione equalis perfectio-
nis, nam inter equalia nullus est designabilis
Ordo, et sic nulla esset assignanda ratio, qua-
re hoc esset ratio formalis sub qua cognoscendi
illud, et non potius è conuerso, illud esset
ratio sub qua cognoscendi hoc: ergo necessario
ratio sub qua cognoscendi. Cognoscibilia ali-
qua in aliqua scientia debet excedere in
perfectiōne cognoscibilitatis omnia alia cog-
noscibilia in tali scientia; sed solum diui-
na essentia sub ratione qua talis exedit
in perfectiōne omnia alia cognoscibilia in Dei
scientia, ut per se notum est: ergo solum es-
sentia diuina sub ratione, qua talis, est
obiectum primarium, et specificatum, et
ratio sub qua diuina scientie; =

Argumenta Contra
dicta. =

Primo.

Primo arguitur contra nostram conclu-
 sionem à contraria sententia rectoribus.
~~De~~ scientia Dei est simpliciter infinite per-
 fecta, ita ut nulla maior possit excogitari; er-
 go eius obiectum specificatum necessario
 debet esse infinite perfectum, quo nul-
 lum maius possit excogitari. Antecedens
 est certum, consequentia ex dictis nuper num-
 582. in nostra secunda probatione habetur.
 Tunc sic: ergo essentia divina simul
 cum attributis, et alijs divinis eius perfectio-
 nibus est obiectum eius primarium, et spe-
 cificatum: probatur consequentia; essen-
 tia divina simul cum attributis, et alijs
 perfectionibus maius quid, et perfectius in-
 telligibile est, quam essentia divina nuda
 sumpta, et prout ab eius divinis perfec-
 tionibus præscindit: ergo essentia divina
 simul cum attributis et perfectionibus di-
 nis est obiectum specificatum infinite sci-
 entie Dei. =

Respondeo concedendo antecedens
 simul, et consequentiam in sensu à nobis tradito.

Et supra respondendo simili argumento à num.
 226. vique ad 228. inclusivè docuimus de mente
 Scoti explicando illud Anselmi, Deus est, quo co-
gitato sine contradictione, maius cogitari non po-
test sine contradictione; Et negando consequen-
 tiam alteram ex illa ~~entimologia~~ deductam,
 Et ad eius probationem respondeo negando an-
 tecedens, videlicet, quod essentia cum attributis ma-
 ius, quid sit, quam essentia sola.

S. 89.

Et ratio est, quam ibi asona-
 uimus num. 229. nam cum essentia, ut potè ra-
 dix primaria omnis perfectionis infinite, quan-
 tumcunque gratia, Et secundum se sola considere-
 tur continet eminenter, siue virtualiter omnem
 aliam divinam perfectionem. Sine sit, quod essen-
 tia sola cum ~~attributis~~ non sit ~~maxime~~ perfectior,
 quam essentia simul cum attributis: nam ut
 dixi loco relato ideo Deus, et creatura non fa-
 ciunt nec dicunt maiorem perfectionem, quam
 Deus solus, quia Deus continet omnem aliam
 perfectionem, quae in creatura reponitur. Unde
 ut una perfectio iuncta cum alia perfectio-
 ne faciat quidam magis perfectum quam

est una eorum diuine sumpta, necesse
quod una illa in altera non contineatur
perfecte. quod non euenit in nostro casu,
cum omnis perfectio secundaria Dei, in
essentia diuina tamquam in prima eius
radice contineatur. Vide, quae diximus su-
pra, ne idem iterum repetatur.

90. Sed contra dicitur: essentia di-
uina simul cum attributis eque perfecta est
ac essentia sola: ergo nulla est maior ratio
cur essentia diuina sola sit obiectum pri-
marium, et specificatum scientiae diuinae
et non essentia cum attributis simul, et
liquis perfectionibus diuinis, immo, e
uerso. Probatur quoad istam partem; nam
essentia cum attributis dicitur explicite, et for-
maliter attributa, et essentia secundum se ac-
cepta solum dicitur attributa radicaliter; sed
maior perfectio exprimitur in essentia, in hoc
quo dicitur iuxta Co. formaliter sancta, bo-
na, beata, &c., quam in hoc, quod sit
solum radicaliter, et virtualiter sancta,
iuxta, et bona &c.: ergo essentia cum attri-
butis

utribi erit directum: et per se ipsum divina
scientia concurrens. ~~et non~~ ^{non} ~~enim~~ ^{enim} ~~vera~~ ^{vera} ~~pro~~ ^{pro}
~~est~~ ^{est} ~~ita~~ ^{ita} ~~re~~ ^{re} ~~pro~~ ^{pro} ~~inde~~ ^{inde} ~~liber~~ ^{liber}

Respondeo concurrens antec-
cedens, et quando consequens, et ratio
est quam docet ex pte. Ceterum. quart. 14.
quo dicitur. I. nunc autem. Num. 15. fol. 382.

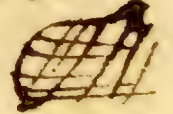
Nam unum simpliciter specificatum unicum
est simplex, specificatum et determinatum, et
est unum multiplex. Et cum scientia divina uni-
ca simplex formaliter specificata sit, pro eius
specificatio unicum simplex directum in quo
omnia alia virtualiter continentur est ar-
gumendum. Et hoc erit, ista eventa, et non a-
liud.

Et autem hoc sit simplex even-
tu. unde recepta, et non aliud attributum
unde sumptum, docet luculentius locus pre-
fatus in loco: ~~primus~~ ^{quia} in alio attributum
continet virtualiter eventum, quia est pri-
mum intelligibile, et eventa eo quod talis
virtualiter continet omnia attributa, qua
sunt intelligibilia secundaria, que est prima
va-

ubi posita in obiecto primario. Secundo,
quia intellectus diuinus est primum
mobile, hoc est potentia, quæ primo potest
moueri ad eandem, et sic nequit
moueri nisi à primo motore, siue
primo intelligibili, quæ est essentia
quæ est entitas omnino prima; et non a
minori, quod est entitas secunda.
Unde hæc essentia cum attributis
expressat perfectionem attributa-
tam, quæ non exprimit nec dicit
explicitè essentia nudè sumpta, ta-
men essentia nudè accepta, quæ est
quæ primo continet omnia ab intelli-
gibilia est obiectum primum diuini
scientiæ, nam ad cognitionem obiecti
primi non requiritur, quod dicat
explicitè secundaria obiecta, sed
quod illa virtualiter contineat. =

593

Secundo arguitur: cum diuinum procedit primo, et
formaliter ex eis quæ sunt in me-
moria, siue in scientia Patris, ita

Ut quod in verbo non est, nec in scien-
 tia, siue memoria Patris sit, et quod
 in scientia non est, in ipso non sit; sed
 in verbo non solum est essentia, sed
 etiam omnia attributa, et perfectiones
 diuinae, quae sunt in Patre; ergo in
 scientia siue in memoria Patris, non so-
 lum essentia est, sed etiam omnia attri-
 buta: tunc sic; nihil est in memoria Pa-
 tris, nisi subiectum primum, et specifi-
 catum, et primum motum diuini intel-
 lectus: ergo essentia simul cum attribu-
 tis, et reliquis perfectionibus diuinis est
 subiectum primum specificatum diuini
 intellectus, et scientiae Patris: maior ex-
 pressè habetur ab augustino 15 de
 Trinitate, cap. 14. sub litera E. ubi sic
 ait: Et ideo verbum hoc verè veritas
est; quia quidquid in ea scientia de qua
genitum est, in ipso est; quod autem in
ea non est, nec in ipso est. Minor est
 de fide, alioquin enim aliqua perfec-
 tio.

perfectio esset in Patre, quæ non esset
in Verbo; et sic minoris, vel non equa-
lis perfectionis esset verbum, ac est
Pater: consequentia est Legitima.

594. Respondeo distinguendo maio-
rem: Verbum procedit ex eis, quæ sunt
in scientia, sive in memoria Patris (idem
enim est scientia Patris in actu primo,
ac memoria Patris) eo ordine, et modo
quo sunt in ipsa Patris Memoria; concedo
Maiorem: diverso modo, nego. Et cum
essentia divina solum sit in memoria Pa-
tris primario, et attributa solum sive
identice, et concomitante, hinc fit quod
verbum ex essentia tamquam ex obiecto
primario procedat, et sic illam primo,
et de seipso participet: et ex attributi-
one solum concomitante, et virtute esse pro
et sic illa secundario participat; unde
eodem sensu concedo Minorem, simul
et consequentiam. Ad reliquum autem
argumenti respondes eodem modo:
nil est in memoria Patris nisi id
tam pr

11. Codex.
de scientia. Subiectum primum, primario, concedo,²⁰²
secundario, nego; Et similiter nego
consequentiam: Et ex hoc nil contra nos. =

595. Tertio arguitur, Et est ar-
gumentum, quod immediate mili-
tat contra nostrum primum funda-
mentum, quo ex Scoto ^{probatum} ~~probatum~~ essen-
tiam divinam esse divine scientie Subiectum
primum: illud est Subiectum primum,
Et specificatum divine scientie, quod con-
tinet in se primo virtualiter; sive eminentia-
liter omnes veritates scibiles à divina scien-
tia; sed essentia divina secundum se atten-
ta, non continet primo omnes veritates
scibiles à Dei scientia: ergo essentia divi-
na secundum se accepta, non est Subiectum
primum, Et specificatum divine sci-
entiae. =

596. Maior ex dictis habetur, minor pro-
batur: peccatum, ut peccatum nequit contine-
ri per se primo in divina essentia; sed pecca-
tum, ut peccatum aliqua veritas Subiec-
tiva

trua intelligibilis, siue scibilis à Deo
est: ergo essentia diuina non continet
immo nec potest continere primò omnes ve-
ritates scibiles à Dei scientia. Maior est
per se nota; nam si peccatum, vt peccatum,
et malum, vt malum contineretur perse
primò virtualiter in diuina essentia, di-
uina essentia diceretur virtualiter pec-
catum, et malum vt tale; sicut de ean-
dem continentiam dicitur homo, et sa-
pis virtualiter, quod nullus inquam som-
niavit: et similiter si essentia diuina
primò contineret peccatum, vt tale vir-
tualiter: ergo essentia diuina potest e-
ficere peccatum, vt tale, sicut de ean-
dem rationem potest causare hominem,
et lapidem, quos continet virtualiter,
quod nefas est dicere. =

59) Et roboratur, nam vt Sci-
tus docet quodlib. 14. q. 5. de tertio principio
liter dict. num. 21. fol. 400. illud quod
non continet aliud perfecte, quoad entem
fate

titatem, non continet illud, quoad intel- 203
ligibilitatem: sed essentia divina non con-
tinet peccatum; ut talis, quoad entita-
tem; ergo neque continet ipsum, quoad
eius intelligibilitatem: ergo non conti-
net omnia intelligibilia, quae à Dei
scientia possunt attingi, siue cognosci; er-
go non est obiectum specificativum, et
primarium divinae scientiae. =

598 **P**ro huius argumenti solu-
tione premitto ex Scotis in 4. dist. 50.
quest. 3. & secundo est videndum num. 3.
Sol. 638. quod dupliciter potest aliquid
esse cognoscibile, vel secundum speciem, vel
secundum privationem: illud dicitur cog-
nosci secundum speciem, quod cognosci-
tur in se in sua propria specie secundum
suam propriam cognoscibilitatem suae positivae
entitati proportionatam, et isto pacto dicun-
tur cognosci. Omnia entia positiva, quae
Sicut

sicut habent propriam entitatem, habent
etiam, et propriam intelligibilitatem
per se. Secundo modo cognoscuntur om-
nia negativa sicut privationes, et ne-
gationes, quae sicut carent propria, et
positiva entitate, ita carent propria, et
positiva cognoscibilitate, Quae non cog-
noscuntur nisi per habitus, et formas
positivas, quibus privant subiectum, in
quo sunt. = Q

§ 99. Secundo premitto, quod pec-
catum, ut tale ^{con.} consistit formaliter in pri-
vatione rectitudinis debite in esse actui,
siue, quae deberet in esse actui. Et docet
Ecculenter dictus in 2. dist. 3. quest. 1. in
anum. 3. Et quodlib. 18 per totum, et dist.
35. ex 2. reportat. Et dico igitur. num. 10.
Et alij in locis. Et cum privatio non
cognoscatur nisi per habitum, ut ait
Philosophus. 4. 1. Et 2. Metaphisicis
g.

⁺ peccatum sic, quod ⁺ formaliter non nisi per rec-
titudinem, qua priuat, cognoscatur. = 202

600.

⁺
respondeo

~~His~~ ~~preiactis~~ in forma ~~et~~
~~per~~ ~~debetur~~ ad argumentum distin-
guendo maiorem; illud est obiectum
primarium, et specificatum divina scien-
tie, quod continet in se primo virtuali-
ter omnes veritates scribiles à Dei scien-
tia, si tales veritates sint cognoscibiles se-
cundum speciem, siue si sint positivæ, con-
cedo, si sint cognoscibiles per aliud, ut sunt
privationes, quæ cognoscuntur per habi-
tus, iterum subdistinguo, quod continet im-
mediate tales veritates privativas, nego, quod
continet mediate, concedo: Et cum divina
essentia contineat immediate habitus, qui-
bus medijs cognoscuntur eorum privationes,
~~unde~~ inde fit, quod mediate, vel im-
mediate omne intelligibile in illa con-
si-

ineatur; ad minorem eadem distinc-
tione respondeo, Et nego consequentiam.

604

Ad ~~propositionem~~ autem minoris
respondeo distinguendo. maiorem: pec-
catum; ut peccatum nequit contineri per
se primo immediate in divina essentia con-
cedo maiorem: (immo in nulla causa pri-
vata; eoquod privatio, potest virtualiter
contineri): nequit contineri mediate qua-
tenus voluntas creata, quæ est causa
peccati in essentia divina continetur, et
abstractum peccati, quod est actus
liber voluntatis creatæ, cui ~~tenet~~
illa privatio, in qua formaliter ^{con-}sistit
peccatum; Et similiter rectitudo, sive
habitus, cui peccatum contrariatur,
nego maiorem: Et hoc sufficit, ut
essentia divina contentiva Mini-
mum intelligibilem dicatur, vel
mediate vel immediate: sed de
hoc

+ inest

hoc satis, cum de modo, quo cognos-²⁰⁵
cit Deus privationes, et negationes aga-
mus. =

602.

Quarto Arguitur: scientia divi-
na est universalissima de omni ente tam
creato, quam increato, Et creabili; ergo eius
specificatum, Et primum obiectum de-
bet esse quid commune omni enti tam
creato, quam increato. Antecedens est cer-
tum, nil enim habet rationem scibilis,
quod a divina scientia non sciatur: con-
sequentia probatur; nam de ratione ob-
iecti primarij, Et specificatui cuiuslibet
scientiae, est, quod ita scientiam adaequet,
ut omnia, quae intra latitudinem talis ob-
iecti sunt, extrahantur a scientia, Et ni-
hil percipiat scientia, quod extra sphae-
ram sui obiecti sit: sed omni intelli-
gibili agit divina scientia; ergo eius
obiectum specificatum debet adae-
quare

quare latitudinem omnis entis intelligi-
bilis: ergo non essentia divina sub
ratione precisa essentis, sed quid commu-
ne ad omne intelligibile debet esse ob-
iectum talis scientis.

603.

Et confirmatur: nam sicut
obiectum specificatum potentie, se-
habet ad potentiam, ita obiectum
specificatum scientis se habet ad
scientiam; sed obiectum specificati-
um potentie necessario est, quid
commune ad omnia, quae perci-
piuntur à potentia: ergo obiectum
specificatum scientis necessario est
quid commune ad omnia scibilia,
quae percipiuntur à tali scientia; Ma-
ior probatur; nam sicut obiectum spe-
cificatum potentie necessario debet
adequare omnes operationes talis
potentie; ita obiectum specifica-
tum scientis necessario debet
ad-

adsequare omnes actus talis scientie: Er-
go &c. =

604.

Pro solutione huius argumen-
ti premitto ex Scoto locis supra relatis,
Et in primo. dist. 3. quest. 3. Salua est
opinio. num. 5. Et infra fol. 438. Et
quest. 3. prologi. Sed tertiam questionem. num.
22. fol. 99. quod dupliciter potest obiectum
scientie, vel potentie illam adsequare, vel commu-
nitatem predicationis, vel per communitatem
virtualitatis, sive continentie; per communita-
tem predicationis, quia tamquam, quid commu-
ne predicatur de omnibus obiectis particula-
ribus talis scientie, vel potentie; Et ens quod
ponitur metaphysice obiectum, quod predica-
tur inquit de omni obiecto particulari,
quod ad metaphysicam considerationem ex-
spectat: per communitatem virtualitatis, si-
ue continentie, quia continet virtualiter
omnia alia obiecta, que a tali scien-
tia, sive potentia sunt receptibilia; Et

per

no secundo modo dicimus Deum
esse Obiectum primum, et specifica-
tuum scientie divinae.

Secundo premisso ex eo-
dem Scoti Loco nuper relatis, quod
nullum Obiectum creatum potest moue-
re intellectum diuinum ad sui cog-
nitionem, sed sola diuina essentia est
Obiectum, quod diuinum intellectum mo-
uet ad sui, et omnium cognoscibilium
cognitionem; nam uideretur intellectus
diuinus, (art. Scoti) si ab alio, quam
ab essentia pateretur, siue moueretur.
Nam dependeret diuinus intellectus a
Motu Obiecti creati ad hoc, ut illud
cognosceret. Unde sola diuina essentia
est primum, et unicum Motuum
diuini intellectus, qui est primum Mobile,
et dixi Num. 592. cetera vero cog-
noscibilia sunt Obiecta secundaria,
et terminativa.

Nunc autem in forma ad argumentum
 respondeo distinguendo Antecedens: scientia di-
 uina est universalissima, in representando, siue
 in cognoscendo, Concedo Antecedens: in essen-
 do, nego: nam est unica singularissima, Et
 de se hac scientia, sicut eius Subjectum spe-
 cificativum est de se hac essentia; Et negando
 Consequentiam, quod eius Subjectum specificativum
 debeat esse quid omni enti commune: Et ad
 prius probationem respondeo distinguendo Maio-
 rem: de ratione Subjecti ~~Secundum~~ primarij, Et speci-
 ficativi scientis est, quod totam scientiam
 adequet, vel per adequationem intellectus in om-
 ni Subjecto partiali talis scientis, siue quod idem
 est per adequationem predicationis. De omni
 Subjecto partiali talis scientis, vel per adequatio-
 nem continentis, eo quod adequate contineat
 omnia alia tributa talis scientis, concedo
 maiorem: per adequationem predicationis preci-
 se, nego maiorem, Et concedo minorem, Et ne-
 go Consequentiam: quamvis enim essentia di-
 uina non sit Subjectum adequatum predica-
 tio-

tionis divina scientie, est tamen ob-
iectum adequatum Continentie, eo quod
adequate omnia scibilia a Dei scien-
tia Contineat, quamvis de illis non pro-
ficeat. Vide Notum in 1. reportat. dist.
35. quest. 2. § ad propositum. vers. ad
primum. num. 10. fol. 198, ubi hoc di-
cit expresse.

60)

+
Videlicet

Ad confirmationem autem argu-
menti respondes distinguendo Maiorem, si-
cut se habet Subiectum specificatum po-
tentie ad potentiam, sic se habet Subiec-
tum specificatum scientie ad scien-
tiam, si scientia, et potentia sint eiu-
dem ordinis divini, ~~vel~~ vel creati; omit-
to: si scientia sit increata, et potentia sit
creata, nego. Sicut enim defensoimus,
quod Subiectum specificatum divine
scientie, est essentia divina propter con-
tinentiam omnium cognoscibilium a ta-
li scientia; sic etiam propugnamus ob-
jectionem eandem, quod Subiectum speci-
fica-

208
Specificationem potentie diuine intellectus, est
eadem essentia, nam in utroque parmitat
ratio. Et distinguo Minorem: Subiectum spe-
cificationum potentie create necessario est, quid
commune ad omnia, que percipiuntur a po-
tentia, concedo; Subiectum specificationum poten-
tie intellectus increate, siue diuine necessa-
rio est quid commune, communitate predica-
tionis, de qua procedit argumentum. nego; et
eodem modo distinguendum est consequens;
per quod patet ad argumentum =

608. Sed contra dices: etiam si essen-
tia diuina contineat perfectissime virtuali-
ter omnia cognoscibilia ab intellectu creato,
nihilominus non paritur subiectum addequa-
tam specificationem intellectus create diuina
essentia, sed ex quo est quid commune
ad omnia intelligibilia, siue create sint siue
increate: ergo a simili etiam si diuina es-
sentia contineat perfectissime virtualiter
omnia cognoscibilia a diuina scientia si-
ue

sive intellectui diuino, non debet poni
diuina essentia pro obiecto adaequato
intellectui, & scientie diuinae, sed aliquid
commune intelligibile ad omnia cognos-
cibilia à Deo, siue increata, siue crea-
ta: patet consequentia, nam in utroque
par militat ratio. =

609. **R**espondeo cum Scoti
in 1. dist. 3. quart. 3. & alia est opinio
sub num. 5. vers. contra, Et vera praeterea;
concedendo antecedens, & negando con-
sequentiam: Et ratio disparitatis stat
in hoc, quod essentia diuina non ha-
bet naturalem ordinem ad mouen-
dum intellectum creatum ad sui, Et
omnium cognitionem, ita ut natura-
liter, et non libere, nec miraculose
^{ie} ~~Moueat~~ ⁺ moueat essentia diuina creatum
intellectum ad cognoscendum,
quid quid cognoscibile est ab ipso,
nam hoc dato naturaliter possit in
sol.

205

tellectus creatus cognoscere, et videre diu-
nam essentiam, ut ipsa est; quod nul-
lu catholicorum concedit; At verò respec-
tu intellectus diuini habet ordinem Motui
Naturali, ita ut naturaliter illum mo-
ueat ad sui, Et omnium Cognoscibilem
cognitionem =

610. **R**ursum et est precipua disparti-
tis ratio: essentia diuina ita sola est mo-
tiua diuini intellectus, quod nullum aliud
obiectum, quod ipsa non sit, valeat illum mo-
uere (primum enim mobile intentionaliter,
non nisi à primo intentionali Motu potest
moueri) at verò respectu intellectus creati, nec
est diuina essentia. Obiectum motuum ad aliò-
rum cognitionem, nec etiam dato, quamvis non
concesso, quod diuina essentia per seipsam pos-
sit creatum intellectum mouere ad aliorum cog-
noscibilem cognitionem; cum alia etiam cog-
noscibilia creata possint mouere per se creatum
intellectum ad sui propriam cognitionem, ne-
ces-

necessarium foret, quod pro obiecto mo-
tuo, Et specificatio intellectus creati,
poneretur non essentia divina, sed quid
commune ad omnia cognoscibilia, que
per se possunt naturaliter movere, Et
immutare intellectum creatum ad sui
propriam cognitionem. =

6 11.
+ optime

Vnde et ~~potest~~ notavit
Sicherus in predicti loci Scoti exposi-
tione. § primo. sub num. eius marg. 3.
fol. 439. ut obiectum aliquod dica-
tur adequatum specificatum ali-
cuius potentie, vel scientie, non satis est
quod virtualiter contineat omnia
alia obiecta partialia attingibilia à
tali potentia, sed necessarium est ultra,
quod tale obiectum sit solum moti-
uum talis potentie, ita quod alia
obiecta perre illam potentiam moue-
re non valeant. Et cum essentia
divina omnia obiecta cognoscibi-
lia

210
lia perfectissime contineat, & alias ip-
sa sola sit obiectum motuum divini in-
tellectus, ita ut alia obiecta creata, nec in
creata divinum intellectum movere valeant;
hinc fit quod ipsa sola obiectum ad equa-
tum specificatum divini scientie ponatur.
Alia minoris notae argumenta omittit apud
authores. =

Distinctio secunda de obiecto

Secundario creato scien-

tie intellectus

Ergo huc usque de essentia, & proprie-
tate divina scientie secundum se conside-
rat, & de iis, quae sibi competunt ex obiecto; nec
non de eius obiecto primario, & specificativo.
Restat nunc agere de eius obiecto secundario;
& quia hoc ad minus est in duplici differentiis,
aliud est enim necessarium, & aliud contin-
genti, & necessarium sit prius contingente,
prius de illo, & tandem de isto sermonem
instituemus. At quia obiectum necessarium
secun-

secundarium scientiæ diuinæ adhuc
est in duplici differentiâ; aliud est
enim necessarium diuinum, ut attri-
buta, & relationes; aliud necessarium
creatum cuiusmodi sunt possibiliæ,
de istis est hic nobis agendum; de ob-
iecto necessario diuino parum aut nihil
difficultatis est, quod ex dictis, & di-
cendis non maneat excludendum, qua-
propter sit. =

UESTIO 1.

quidnam sit creatura possibilis
quæ est obiectum necessarium creatum
scientiæ simplici
cuius intelligentiæ.

Vnum querit questio, et alterum
supponit, supponit ex communi omni-
um consensu, quod obiectum necessa-
rium secundarium scientiæ diuinæ, quæ
prout ad illud terminatur scientia sim-
plicis intelligentiæ vocatur, est creatu-
ra possibilis, quæ necessaria est, & inquit

211

vit, quidnam sit creatura possibilis, et
inquo eius ~~essentia~~ consistat, et quia cir-
ca hoc sunt plura placita, prius aliquibus
premissis illa referam, et rejiciam, et tan-
dem quid sit iuxta Scoti mentem tene-
dum enodabo; quapropter sit.

Articulus 1. xpi ad clario-
rem quasi intelligentiam aliqua pre-
mittuntur.

612.

Premitto primo ex communi consensu, quod
creatura quolibet in triplici potest considerari statu, pri-
mo in esse possibili in illo priori signo, quo mundus
scilicet possibilis erat creari antequam divina vo-
luntas determinaret dare esse mundo in tempore
(supponimus enim nihil creatum esse ab æter-
no), in quo signo cognovit Deus mundum, et
vidit se posse dare esse mundo, et mundum
posse accipere esse ab ipso Deo. Secundo po-
test considerari mundus scilicet in alio postero-
ri signo (etiam ab æterno), in quo Deus de-
crevit efficaciter dare esse mundo, tali diffe-
rentia temporis accedente. Tertio potest con-

considerari in altero rōne, in quo Deus ali-
quis creaturas decrevit futuras non absolu-
tè, sed sub cōditiōne: creatura in primas
consideratione dicitur precise possibilis:
in secunda dicitur futura absolute; in
tertia verò dicitur futura non absolute,
sed sub cōditiōne de qua latius infra. =

613. =

Secundò premitto ex Scoti in 1.
distinc. 2. quest. 2. § tenēdo. vers. ad se-
cundam probatiōnem. num. 10. fol. 343.
Et in eodem 1. dist. 2. quest. 5. § ad ques-
tiōnem num. 1. fol. 68. et 9. Metaphi-
sice. quest. 2. § de potentia logica. num. 3.
fol. 160. et ex philosopho § Metaphi-
sice textu, et coment. 1. num. marg. 98, et
Commentariò Scoti ibidem § ostendit.
fol. 116. quod possibile, siue possibilitas
vel potestas triplex; alia est logica, alia est me-
taphysica, et alia physica: possibile logicum
(ait Scotus loco citato) est modus compo-
sitionis formatæ ab intellectu, illius quidem
non includeret contradiciōnem. id est
est

est quaedam non repugnantia aliquorum predicatorum inter se; Et possibile in ista acceptione in omni ente tam creato, quam increato reperitur. Nam possibile est Deum esse Deum, Deum esse unum, et trinum; et hominem esse animal, &c, Et in ista consideratione ait Philosophus 5. Metaphysice relatio: possibile est, cuius oppositum non est de necessitate Verum. =

644.

Possibile metaphysicum, et ait Scotus 9. Metaphysice citato num. 5. est ordo illius essentiae, quae potest accipere ab alio existentiam, ad ipsum actum existendi, et ad potentiam potentem dare esse existentiale tali essentiae; sicut in essentia hominis fundatur potentia, siue possibilitas ad existentiam accipiendam à Deo, qui potens est dare homini existentiam. Unde possibile metaphysicum addit supra possibilitatem logicam respectum ad existendum, et ad causam potentem dare existentiam: Et sic concludit Scotus, quod haec propositio, possibile est hoc esse, plus explicat quam ista

ista, non est possibile; nam in ista solum
exprimitur possibilitas logica, siue non repu-
nantia; Et in illa ultra possibilitatem logi-
cam additur respectus ad existendum.

6 15.

Possibile autem ~~physicum~~ physicum,
siue reale est duplex, vel actiuum, vel
passiuum, si actiue sumatur est principi-
um transmutandi aliud in quantum
aliud. Si passiue accipitur est princi-
pium transmutandi ab alio in quantum
aliud: hic enim diffinitur potentia pas-
siua, Et ibi potentia actiua describitur.
Vide nostra physica commentaria. dist. 2.
quest. 1. art. 4. à nam. 64. usque ad 86.
ubi plura de hoc inuenies. In presentiarum
non est nobis disertatio de possibili logi-
co, nec de possibili physico, sed de possibili
metaphysico.

6 16.

Tertio premitto, quod crea-
tura possibilis in secunda acceptione sum-
pta, adhuc potest considerari dupliciter,
vel formaliter secundum quod est in
pri-

213
sive⁺ eminenter secundum esse, quod virtualiter habet
ter.
in Deo. De hoc esse, quod virtualiter ha-
bet creatura in Deo non est dubium, quod
esse creature virtualiter contentum in Deo
sit ipse met Deus. Unde Augustinus lib.
5 super Genes. cap. 1. ait Omnia in Deo
sunt ~~habent~~ vita. Et exponendo illud Iohannis, pri-
mo, quod factum in ipso vita erat, sic ait,
Omnia in ipso vita erant, non vita aeterna
creata, sed creatrix. Quaestio ergo proce-
dit de esse proprio creature distincto ab
esse Dei, in quo virtualiter continetur, quodnam
illud esse sit.

Articulus secundus, ubi aliquae
Sententiae de esse creaturarum pos-
sibilitatem ponuntur, Et si
mut. refelluntur.

61).

Prima sententia est Henrici, qui in sua
summa. art. 2. quest. 23, et 25, Et quodlib. 8.
quest. 9. Et quodlib. 9. quest. 1. et 2. docet crea-
turam possibilem habuisse aliquod esse verum,
Et reale, licet non existentiale ab aeterno, ra-
tio-

hōne cuius possunt terminare scientiam
divinam, & ab illa cognosci. Quam sententiam
amplectuntur Capresus in 2. dist. 1. quest. 2.
art. 3. ad quartum Aureoli. & alij. =

648.

Hanc sententiam merito rej-
cit Scotus in 1. dist. 36. quest. 7. & contras-
ta, an. 3. extra, & in 2. report. dist.
4. quest. 2. & dico igitur. num. 11. Et Sar-
guo igitur. num. 6- 7- 8- 9- primo quia
ex ista sententia sequitur manifeste quod
Deus nullam creaturam possit creare in tem-
pore, nec iam productam annihilare: pro-
batur quoad primam partem: creatio est
totalis productio rei ex nihilo, ex communi om-
nium consensu: ergo si lapis C. habuit ve-
rum esse reale, & actuale ~~in~~ ^{et} aeterno,
non poterit in tempore ex nihilo totaliter crea-
ri, Et idem dicat quodlibet creatura alia:
Consequentia probatur: illud non crea-
tur quod non producit^{ur} totaliter ex
nihilo sui: sed lapis ex suppositione,
quod habuit verum esse reale, & ac-
tuale essentia non producit^{ur} ex nihilo

+
vnde.

+
essentia

214

nihil sui sed ex presupposita essentia reali, et
actuali quam habet; ergo nec creatur in tem-
pore nec potest creari. =

619

si

Probatur quoad partem secundam
de annihilatione: quia illud non annihilatur quod
non in nihilum sui redigitur, ita ut nihil eius
remaneat: ergo verus (Angelus scilicet) annihilatus de-
stitit esse, quoad eius existentiam, et manet in-
tegra quoad eius realem essentiam, non annihi-
latur nec potest annihilari. patet quia nunquam
potest annihilari Angelus, quin maneat quoad
esse possibile, et à Deo iterum possibile sit quod
producat: ergo si esse possibile Angeli est ve-
rum esse reale, et quidditativum Angeli essen-
tiae, Angelus nunquam poterit annihilari. =

620.

Secundo impugnatur, quia, vel il-
lud esse reale, actuale, et essentiale creature, quod
prefata sententia ait habuisse creaturam ab æter-
no, est quiddam factum productum, et dependens à
Deo, vel non est dependens à Deo; sed ex se, et
à se necessarium; si primum: ergo Deus ab æ-
terno dedit esse per veram creationem creature.

et

Et sic ab æterno Deus erit creator,
quod nullus catholicorum admittit; si se-
cundum, contra: nam ut ait Augu-
stinus lib. 1. de Trinitate, cap. 6. subdit. S.
Iustinus martyr in expositione fidei, Ci-
vilis lib. 1. in Joannem cap. 6. Et omnes
sancti, quod à Deo factum non est, vel
Deus est, vel nihil est: ergo talis creatura,
quæ à Deo in esse reali simpliciter essentia
~~à Deo facta non est, Deus, vel nihil est,~~ et
confirmatur nam de ratione creature, est,
quod sit dependens à Deo, sine quo factum
est nihil: ergo implicat, quod creatura ha-
beat verum esse reale essentia ab æterno, ^{et} quod
in tali esse non sit à Deo dependens. =

624.

Tertio impugnatur ex eodem
Scoto ratione, quam Contra Henricum ad-
ducit in 2. reportat. dist. 1. quest. 2. §
Dico igitur ad questionem. num. 11. fol.
145. quia ideo secundum Henricum
essentia creaturarum possibilem ponuntur
reales ab æterno in esse simpliciter esse
hig

216
tis, quia esse simpliciter creaturarum possi-
bilitatem terminat cognitionem divinam, et ab
illa cognoscitur; sed etiam esse existentielle, quod
possibile est, quod habeant in tempore cog-
noscitur ab aeterno a divina essentia. Ergo
etiam debet poni esse aeternum esse existentia-
le reale creaturae, sicut ponitur esse reale, et
actuale essentiae, vel neutrum debet poni; sed Hen-
ricus non admittit existentielle creaturarum ex-
se ab aeterno in esse simpliciter, et reale existen-
tis: ergo neque debet admittere esse essentiale
creaturarum esse ab aeterno in esse simpliciter
essentiae.

622.

+ ut

Maior est doctrina Henrici, minor
ex se est manifesta, nam non minus cognoscit
Deus ab aeterno existentiam realem creaturae,
quam eius essentiam; sed etiam si cognoscat
existentiam realem creaturae, creatura possibi-
lis non existit ab aeterno, et de se est manifestum
(non enim ego ab aeterno exitebam, nec quum
do scribo, ab aeterno scribebam): ergo etiam si
Deus

Deus cognouit essentiam realem crea-
turæ ab æternis; non inde infertur be-
ne, quod esse reale essenziale creaturæ
fuerit ab æternis. =

623.

+
Sectione

Summi et Mo-
dista Sectione pa-
rebat, quod impugna-
ta sententia

^{sententia}
Secunda est Suarez, qui
disp. 30. sup. Metaphysic. ~~sectione 1.~~
ait, esse creaturarium possibilem ab æter-
nis, nil aliud esse, quam extrinseca de-
nominatio creaturæ, ab omnipotentia, quæ
sane esse potest creaturis, proueniens. Quam
sententiam amplectitur Hurtado in sua
Metaphysica disput. 8. sectione 1. et
ab alijs Iesuitis. =

624.

Sed hæc ~~sententia~~ merito im-
pugnatur à nostro Poncio in suo philoso-
phico cursu, disp. 69. de ente, et sic. quest.
5. conclusionem 3. à num. 50. et infra fol. 903.
et à nostro Felix tractatu de scientia. cap.
4. difficult. 1. num. 4. et 5. fol. 63. pri-
mo, quia omnis denominatio extrinseca
distinctum quid est ab extremo nomi-
nato

nato; sed creature sunt, quæ denominan-
tur possibiles, siue potentes accipere esse
ab omnipotentia Dei: ergo creature possibi-
les, quid distinctum sunt ab extrinseca deno-
minatione: Maior patet nam omnis denomi-
natio extrinseca talis ideo dicitur, quia ex-
trinseca est extremo per ipsam denominato,
et ex extrinseco illi proveniens: ergo quid dis-
tinctum est extremum denominatum extrinsece
ab ipsa denominatione, quæ est extrinseca ei.

625.

Secundo, quia omnis ~~denominatio~~
~~repuignantia~~ repugnantia, siue non repugnantia ad ha-
bere esse à Deo, fundatur in aliquo esse, cui
talis denominatio adaptetur, vel in quo tam-
quam in fundamento radiceatur; sed ab æter-
no est verum, quod homo est talis natura, quod
non repugnat ipsi accipere esse reale à Deo
in tempore: Et quod chimera est talis na-
ture, quod ab æterno est verum dicere, quod
repugnat ei accipere esse reale à Deo in tempo-
re; ergo esse possibile non est formaliter non
repug

repu[n]dantia, siue denominatio extrinseca desumpta ab omnipotentia Dei potens dare illis esse: patet consequentia: quia ideo homo talis nature est, quod non repugnat ei accipere esse reale, et simpliciter a Deo, quia homo est; et ideo contra mere repugnat accipere esse a Deo, quia chimera est: ergo esse hominis preintelligitur, antequam intelligatur denominatio desumpta ab omnipotentia Dei.

626.

Tertio, quia si esse possibile, nihil est aliud, quam denominatio proveniens ab omnipotentia, quae potest dare illi esse: ergo esse impossibile nihil aliud est, quam negatio omnipotentie in Deo ad dare illi esse: patet, quia oppositorum eadem est ratio. Et confirmatur, esse possibile nihil aliud est, quam posse produci: interrogo, quare ergo homo potest produci, si dicas, quid

217
quia Deus potest illum producere: ergo ideo
chimera non potest produci, quia Deus non
potest illam producere, quod est irrogare in-
iuriam Deo; Ut docet Scotus in 1. distinc.

43. quest. 1. per totam. =

622.

Si dicas, quod quia homo talis
naturæ est, quod ex se non repugnat; Et chi-
mera repugnat: interrogo, vixus, quare ho-
mo non repugnat, Et chimera repugnat? vel
debes dicere, quod quia homo, ut in te accepto,
secluso ordine ad omnipotentiam Dei, est talis
nature, quod ex se nullam dicit repugnantiam,
Ut sit, et à Deo accipiat esse. Vel quia Deus
potest dare illi esse, Et sic committitur circulus,
dicendo, ideo homo non repugnat, quia Deus
potest dare illi esse, Et ideo Deus potest dare
illi esse, quia hominem esse non repugnat:
ergo ne hec dicantur, necesse est dicere, quod
possibile aliud quid est distinctum à non re-
pugnantia formaliter ad omnipotentiam
Dei desumpta, sed quanti ponderis sint

+
coniste argo im-
pugna Summ
ista sunt omni
n° 10

nam rationes infra patebit. =

628.

Tertia sententia, alijs quam plurimis missis, (tòt enim circa hanc difficultatem sunt sententiae, quòt capita) est nostri Pontij, loco e, nuper citato conclusione 4., et 5. num. 52, et 53. in quibus docet, quòd esse quòd ab aeterno creaturae possibiliter haeruerunt, est quoddam esse diminutum, quasi medium inter esse rationis, et esse simpliciter reale; quòd quidem esse diminutum, non producit per actum divini intellectus; immò est à se, et improductus, et per consequens, nec à Deo dependens. Quam sententiam ait esse de Mente Scoti. =

629.

Sed haec sententia merito rejicitur à Mastro. Disp. 8. sup. Methaphisice, quamvis rationes Matri à Pontio parvipendantur, non idèò ipse non

magis paripendendus est, qui doctrinam novam, Et in firmis satis fundamentis id dicit contra Scotum, Et veritatem. Scotus enim in 1. reportat. dist.

unic.

29. quest. 5. Sed secundum dico, in fine sub num. 10. fol. 111. Locet, quod enti reali, Et rationis datur nulla ratio uniuoca, quia conceptus abstractus ab ente reali semper est realis, Et conceptus abstractus ab ente rationis semper est rationis; Et sic nullus vnus conceptus ab his extremis est abstractibilis. Unde sic concludit Scotus: maior, et prior est diuisio entis in ens reale, Et rationis, quam in ens creatum, Et increatum Ecce: quia ens reale, ut vnus membrum diuisionis est commune vtrique membro secunda diuisionis, Et enti creato, Et increato, quia vtrumque est ens reale. Ecce.

630.

Ergo si ex mente Scoti non admitteretur conceptus vnus abstractus, qui non

est vel realis vel rationis, nam ut ait
ibidem: Sicet possit abstrahi unus
conceptus univocus à Deo, et à crea-
tura, non tamen à re rationis, et re
reali; quia conceptus abstractus à Deo,
et à creatura esset ex utraque parte rea-
lis, et sic eiusdem rationis, non sic ab ente
reali, et rationis, quia ex una parte esset rea-
lis, et ex alia rationis tantum: ergo potiori
iure non debemus admittere Ex mente
Scoti aliquem conceptum obiectivum, qui
cum non sit dependenter ab intellectu,
realis non sit, vel si sit ab illo dependen-
ter, non sit rationis: et amitto alias im-
pugnationes apud Martinum. =

631.

Rursum: inter esse reale, et
non esse reale non datur Medium; sed il-
lud esse creatura ab aeterno apud Deum
non est ens reale; ergo est non reale

sed ~~illud~~ quod non est ens reale necessa-
rio locandum est in alio Membro Divisi-
onis entis, scilicet in ente rationis, alias illa
Divisio entis in reale et rationis non esset
exacta, quod nullus præter Pontium som-
nauit; ergo illud tale esse creatura ab æ-
terno est quid rationis, et non medium in-
ter unum, et aliud. =

§ 32.

Secundo impugnatur in eo quod
ait, quod tale esse creatura, cum sit aliquid
non sit à Deo, neque ab eius intellectu, nec
voluntate: nam ut ait Scotus in 2. Reportat.
dist. 1. quest. 2. Arguo igitur. vers. contra. sub.
num. 3. et 8. A. 244. Nil aliud ab essentia
diuina potest poni necesse ex se, ex se in
quocunque esse. Et illud concedit ille Doctor
(Henricus videlicet), et omnes alij. Cum om-
ne aliud necessarium à Deo, sit ab aliqua
causa, impossibile est ponere aliud à
Deo necessarium à se: ergo si illud esse
cre

creaturæ possibilis est necessarium, Quoniam
à Deo illud causante, est necessarium
à se: ergo est essentia divina, quia nihil
aliud ab essentia divina est necessarium
à se in quocunque esse etiam diminuto. Vi-
de notum Scotum primo Som. in 4. par-
tem. Disput. 28 de scientia. art. 4. § di-
ctus primo. num. 4. Et. 41. Vi acriter
sententiam Pontij merito impugnatur, sed ex
dictis num. 620. Et infra dicendis satis im-
pugnabitur. =

633.

uarta sententia est al-
quorum scotistarum, qui in suis Manu. scriptis
docent, esse possibile Creaturarum possibilium
ab eterno consistere formaliter in esse cognita.
Et diminuto, quod habent ab intellectu di-
vino, ex eo quod divinus intellectus ab et-
erno Omnia possible cognoscat. Et tunc
esse putant Scoti mentem expressam, et

634

qua infra.

Sed salva pace tantorum Magis-
trorum, falsissimum est; Et Mentis Scoti
contrarium, quod esse cognitum Lapidis, &
quod ab aeterno habet Lapis in mente divi-
na, sit formaliter ipse Lapis possibilis, qui a
Deo, ut possibilis, ab aeterno cognoscitur. Quod
sic ex Scoti, & ratione ostendit. Ipse enim
Q. S. in 2. dist. 1. quest. 2. § quantum ad
istum articulum dico. ver. quod arguitur. sub
num. 10. fol. 30. sic ait: concedo enim, quod
omne creabile prius (hoc est antequam cre-
tur) prius erat possibile creari ex parte sui;
sed ista possibilitas non fundatur in aliquo
esse simpliciter, sed in esse cognito, ita quod
esse cognitum concomitatur possibilitas ad es-
se simpliciter, sicut formaliter esse cognitum
non sit esse possibile. Et reddit rationem;
quia esse cognitum est esse in actu sicut se-
cundum quid; sed esse possibile est esse in

potentia ad esse simpliciter, Et non in actu
Sic: ergo ex mente Scoti esse cognitum Sa-
pidis, quod lapis habuit in Mente divina
ab aeterno, non est formaliter ipse Lapis,
qui ab aeterno fuit in potentia ad esse sim-
pliciter. Et idem docet Scotus ibidem, ven-
per idem in fine. =

631.

Ex qua Scoti ratione sic (me-
iudicio) euidenter ostendo, quod esse co-
nitum creaturae ab aeterno non est formaliter
ipsa met creatura possibilis: esse possibile, ait
Scotus, est esse in potentia ad esse simpli-
citer, siue ad habere esse simpliciter extra
fig, et existentia extra causas: sed esse
cognitum, et diminutum, quod habet lapi-
No. in mente divina eo quod a divina
cognitione cognoscatur, non solum non est
formaliter in potentia ad esse simpli-
citer, siue ad existere realiter extra causas
immo ei absolute repugnat, quod possit

habere aliud esse, præter esse cognitum:
ergo formaliter esse cognitum Lapidis, non
est, formaliter ipse lapis possibilis, qui ut
talis à Deo cognoscitur. =

636

Maior est Scotus, et
evidens; nihil aliud enim est possibile
esse, quam esse in potentia, siue potius
habere esse simpliciter, et reale: minor
probat, primo quia esse cognitum, quod
habet lapis in mente divina, nunquam
deficit à mente divina, neque transit
ad habere aliud esse præter esse cog-
nitum, etiam si ipse lapis, qui cognitus à men-
te divina dicitur, transeat ad esse simpli-
citer, siue ad esse existentielle, et reale ex-
tra causas: ergo. Argum. evidens est, quod esse
cognitum Lapidis, non est formaliter ipse lapis, qui
cognitus à Deo denominatur, antecedens est co-
gnitum, esse enim cognitum, quod ego habui ab
eter.

eterno, modo invariatur. Manet in
Mente divina, quando ego existo, et ha-
beo esse simpliciter extra causas; itaque id
idem me esse cognitum, quod habui ab
eterno, habeo nunc, et habebo postquam
mea destruetur natura, siue existentia,
quia cum ab eterno, et nunc me Deus
cognovit, ab eterno, et nunc habeo esse
cognitum in eius divina Mente: ergo
illud esse cognitum, quod ego habui in di-
vina Mente non transit ad habere em-
pliciter reale etiam si ego transierim ad
sub reali existentia. =

63).

 Quod sic explico exem-
plo quo utitur Scotus in 1. dist. 35. §. 2. ad
num. 12. Et. 1254. Artifex lignarius
ut faber vult efficere Arcam, quam prius
in mente fabricat, et disponit; postea
quando extra fabricat, siue efficit

illa arca cognita, siue illud esse cognitum
arca, quod habuit in mente, tanquam idea,
Et exemplar, ad cuius similitudinem, facit
Et construit arcam ad extra, deperditur
nè semente artificis, siue transit ad ha-
bere aliud esse, præter esse ideale, Et exempla-
re, quod formaliter habet in mente arti-
ficis? minimè quidem, sed ipsa arca, quæ
erat representata, et ideata in illa idea, siue
quæ erat cognita est quæ ad extra construitur.
Itaem philosophandum est de esse cognito, et
ideali, quod habet creatura in mente Dei.

638.

Et quod non possit habere aliud
esse lapidis in mente diuina præter esse cognitum,
probat, quia esse cognitum lapidis in men-
te diuina est esse secundum quid, et ra-
tionalis, et ipsi coherere fatentur; sed enim ratio-
nis repugnat ex sua formali ratione existen-
tia realis: ergo illi esse cognito repugnat, quod
habeat aliud esse. Minor probatur; nil ma-
gis repugnat cuiuslibet in quo cunque esse, quam
illud

illud, quod est talis esse destructivum;
sed existentia realis est destructiva, et
opposita enti rationis: ergo enti rationis re-
puonat, quod possit habere, siue petat ha-
bere existentiam realem. =

639.

Secundo impugnatur: Omne im-
possibile est cognitum à mente Divina, et
tamen nullum impossibile est possibile ad
esse simpliciter: ergo possibile ad esse sim-
pliciter aliud est formaliter, et realiter ad
esse cognite, quod habet in mente Divina: et
idem argumentum potest fieri de Chimera,
qua licet habeat esse cognitum in mente
Divina, non tamen est possibilis, secundum
quod possibile est, et dicit potentiam ad
esse simpliciter. Et potest fieri argu-
mentum de qualibet perfectione divi-
na, qua etiam si à divino intellectu co-
noscat, et habeat esse cognitum in illo,
non tamen est creatura possibilis. =

Tertio impugnatur: quia in illo pri-
 ori signo natura, vel originis, ante quam la-
 pis cognosceretur ab intellectu diuino, et habet
 esse cognitum in illo, vel lapis erat possibilis,
 vel non erat possibilis: patet quia inter esse
 possibile, et non esse possibile respectu eundem, et
 in eodem signo, non datur medium: si primum:
 ergo esse possibile lapidis, non est cognitum ipso,
 siquidem independentes ab illo, et prius illo ha-
 buit verum esse possibile: si secundum; ergo la-
 pis transit de non esse possibile, ad esse possibi-
 le, per hoc, quod à diuino intellectu cognos-
 catur; quare ergo cum etiam cognoscat di-
 uinus intellectus omnia impossibilia, et chime-
 ras non transeunt per hoc, quod cognoscantur,
 de non esse possibile, ad esse possibile? =

Quarto impugnatur ex Scoto, qui
 in 2. reportat. dist. 1. quest. 2. Sedico igitur.
 Vers. præterea. sub num. 11. Et 2. & 3. sic ait:
Ita quod si per impossibile intellectus diuinus

non esset, nec per consequens rosa in
mente divina, adhuc si intellectus ~~et~~
~~ante~~ creatu maneret cognosceret rosam
non existentem: ergo rosa in esse possibili
non dependet ab intellectu divino, quan-
do quidem sine illo, vel illo per impossi-
bile destructo, adhuc maneret rosa ab in-
tellectu creato intelligibilis.

642

Idem docet Scotus in

1. dist. 3. quart. unica. & ad quart. unicam
respondeo. sub num. 8. fol. 6. & 8. ubi sic
ait: respondeo, quia non oportet dare
aliquod principium, quo aliquis sit po-
tens generare, sufficit enim solum non

⁺
terminorum repugnancia ~~notum~~: sicut si ante mun-
di creationem, mundus non solum non
fuiet, sed per impossibile Deus non po-
tuit, et incepisset esse, et tunc potens fuiet
creare mundum, si fuiet intellectus aliquis
ante mundi creationem componens materiam

mundus erit, hæc fuiſſet poſſibilis, quia ter-
mini nō repuoſarent: ſed antequā lapis
intelligatur à diuino intellectu, lapis forma-
liter nō repuoſat; ergo est poſſibilis inden-
denter à diuino intellectu. =

643.

Ex quibus sic ſermo ſecur-
sum: ſi per impoſſibile Deus ab æterno nō
intelligeret roſam, adhuc roſa eſſet in poten-
tia ad eſſe ſimpliciter: ergo eſſet poſſibilis.
patet, quia eſſe poſſibile nil. aliud est, quā
eſſe in potentia ad eſſe ſimpliciter: antece-
dens probatur: ſi per impoſſibile Deus ab æ-
terno nō intelligeret roſam, adhuc eſſet in
Deo omni potentia, quæ poſſet in omne id, quod
Contradictionem, ſive repuoſantiam nō in-
uoluit; ſed nō inuoſuit repuoſantiam, quod
roſa poſſit exiſtere; ergo in illa hypoteſi impoſ-
sibili, datur in Deo potentia, quæ poſſit facere,
quod roſa exiſteret: ergo poſſibile eſſet, atten-
ta ſui nō repuoſantia, ex virtute effec-

tri-

trix Dei, qua Omnia potest, quod
rosa in tali hypotesi existeret: ergo es-
set possibilis: maior huius Discursus
probat; quia omnipotentia in Deo est
virtus absoluta Dei distincta ab intel-
lectu, et ab illo non dependens in suo es-
se: ergo eadem potentia esset in Deo, si
Deus non intelligeret per impossibile lapi-
dem, ac modo est, et eadem virtus
effectiva omnium possibilium. =

644

Et Confirmatur: nam Om-

nipotentia non facit, quod res sit possi-
bilis, sed cum illam in esse possibili re-
ponat, ad illam tanquam ad eius
effectum causabilem terminatur; sed

eadem potentia esset in Deo, si intelli-
geret rosam, siue si non intelligeret

ab eterno; patet, quia negatione siue

privatione terminationis scientia ad sub-
iectum eius secundarium non

+ data

225
la Deo deficeret perfectio absolu-
ta, qualis est omnipotentia: ergo eodem
modo posset Deus causare rosam, ac
modo: ergo eodem modo esset rosa causabi-
lis à Deo, et possibilis. Alia, quæ hic vi-
dentur desiderari, ex nuper dicendis
pro nostra sententia patebant. =

Articulus 3. in quo, quod
habuerit esse creatura possibilis ~~de mente~~

ab ipso de
mente sua de
monstratur.

~~Scoti demon-~~
~~stratur.~~

645

Dico ergo primam conclusionem
pro responsione quæsitæ. Creatura pos-
sibilis, antequam à Deo in tempore
producat, et in illo prioris signo, quo
concipitur creatura antequam à Deo
intelligatur, siue ut verius loquar, ante-
quam incipiat, Et intelligatur creatura
à Deo, habet esse virtuale, quatenus ra-
dicaliter continetur in divina essentia,
et

Et in omnipotentia continetur vir-
tualiter: ita communiter omnes do-
tores, et probatur. Omne causabile
virtualiter continetur in causa, qua
potest illud causare in illo priori sig-
no, antequam causetur; sed omnis
creatura est a Deo causabilis: ergo
antequam causetur continetur vir-
tualiter in Deo. ~~Et~~ confirmatur, nam
de ratione entis infiniti est, quod con-
tineat omne aliud eo modo, quo pos-
sibile est contineri in uno; sed pos-
sibile est creaturas contineri in illo prio-
ri signo in creatore ergo in illo continentur.

646.

Dico secundam conclusionem:
creatura possibilis lapis scilicet homo, vel an-
gelus, nullum esse proprium intrinsecum, et
essentiale habuit ab aeterno, immo ab
aeterno fuit nihil, siue ut verius dicam
ab aeterno fuit non esse lapidis, siue

226

Lapidis negatio, siue privatio, Et similiter
fuit negatio, siue privatio hominis, Et
Angeli. Et idem dico de alijs tantum,
quod non fuit magis nihil impossibile ab
aeterno, quam fuit possibile, modo ~~impossibile~~ ^{tamen}
infra explicando. =

64)

Hanc statuo conclusionem
contra Henricum supra num. 64. rela-
tum, Et contra Pontium loco supra num.
624, et 628. citatum, Et alios scolasticos
non paucos, immo tot quos hucusque vidi,
qui unanimi consensu averant, quod crea-
tura possibilis lapidis &c. habuit aliquod esse
verum ~~et~~ proprium, Et intrinsecum, siue tale
esse sit ~~naturale~~ ^{et} secundum quid, siue ra-
tionis, de quo non est eorum consensus idem. =

+ reale

648.

Ita Scotus expresse in 1. dist. 36.
Quaest. unica § Concedo. vers. ita in proposito
num. 14. fol. 120. ubi sic ait: homini in
aeternitate inest non esse aliquid; et chimera
non

non esse aliquid. Et vers. prima igitur. fol. 121. Aliter igitur inest
ista negatio nihilitatis homini, in a-
ternitate, et chimera; et tamen non
propter hoc est unum magis nihil
altero. Et in 1. report. dist. eadem
36. quest. 2. §. respondes. Vers. nec etiam
videtur mihi. sub num. 29. fol. 205.
quia Sapientia ab eterno intellectus non est
aliquid, sed nihil. Et quest. eadem.
vers. eodem modo. num. 35. fol. 206.
Dicendum est, quod in secundo instanti,
quo Deus intelligit creaturam, et creatura
constituitur in esse cognito, non refertur
(supple creatura) ad Deum, nec depen-
det, quia sic adhuc nihil est. Et 9.
Metaphysice. quest. 2. §. ad secundam
questionem. Vers. Et concedendum est. num.
6. fol. 262. Anima enim illa nihil est
antequam creetur, alia non crearetur

649

Et alijs pluribus in locis. =

Hac conclusio potest probari
 omnibus rationibus, quas supra à num. 64.
 usque 622. contra Henrici sententiam
 ex Scotò adduximus; æquæ enim probant
 rationes prædictæ, quòd creatura non habuit
 esse verum eventus realis ab æterno, ac probant,
 quòd nullum esse creaturæ intrinsecum fuit ab
 æterno; quòd sic ostendo: ideo secundum
 Scotum lapis &c. non habuit verum esse la-
 pidis ab æterno, quia in tempore Deus non pos-
 set creare lapidem; sed etiam si aliquid propri-
 um, et intrinsecum prædicatum lapidis fuis-
 set ab æterno, Deus non posset creare in tempore la-
 pidem: ergo ne hoc dicatur necessariò, fatendum
 est, quòd nihil lapidis, siue nihil intrinse-
 cum lapidis fuit ab æterno. =

650.

Maior supponitur, ut de mente Scoti
 ex presa locis supra relatis: minor probatur:
 ideo lapis non posset creari à Deo in senten-
 tia

secundum

lia Henrici, quam Scotus impugnatur,
quia supponeretur lapis ab aeterno
+ suum esse eventuale reale, quod ab a-
terno in dicta sententia habet. Et
sic non esset totalis productio lapidis
ex nihilo sui; sed si aliquod pro-
prium esse lapidis preexistet ab aeterno,
etiam in tempore non posset tota-
liter produci lapis; patet, quia secun-
dum illud esse aeternum quod profuit,
non produceretur in tempore ex nihilo sui;
Et ex nullo lapidis preposito: ergo si-
cut in praedicta sententia Henrici sequi-
tur, quod nihil possit creare Deum
in tempore, quia nihil posset producere ex
nihilo totaliter; ita ex eo quod aliquid
intrinsecum, eventuale fuerit ab aeterno
creaturae, sequitur necessarium, quod Deus
in tempore nihil possit creare. =

651.

Et confirmatur, quia
illud non producit in tempore ex
ni-

nihilò totalitèr, cuius aliqua pars, vel ali-
quid sui intrinsecum ~~præfuit~~ ab æterno: pa-
tet, quia illud, quod ab æterno ~~præfuit~~,
Et est, nequit in tempore iterum produci,
Aut bis produceretur, Et ab æterno, Et
in tempore, quod Scotus non admittit immò
contra Henricum hoc inconueniens obijcit:
ergo si lapis S.g. secundum aliquid sui, et
sibi intrinsecum, ~~præfuit~~ ab æterno, lapis
in tempore non creatur nec potest creari à Deo.

652.

Secundo probatur: quia si de ali-
quam rationem creatura possibilis causa-
bilis habuerit aliquod esse proprium ab æter-
no, maxime ut diuinam cognitionem posset
terminare; sed ad hoc non est necessarium
quod lapis S.g. aliquod esse proprium, et
intrinsecum ab æterno habeat: ergo nullum
habet esse: Maior est contraria sententiæ
Fundamentum, sicut, et Henrici ~~sententiæ~~
¶ Minor probatur, nam etiam Deus
ab

sententiæ
passis:

ab æterno cognouit existentiam rea-
lem actualem, vt talem, quam ego
habeo modo, etiam si existentia realis ac-
tualis, quam modo habeo, nihil fuerit,
vel etiam si ab æterno fuerit negatio ac-
tualis existentie realis, quam modo ha-
beo: ergo etiam si nihil intrinsecum crea-
turæ fuerit ab æterno optimè poterit Deus
Omne esse creaturæ, usque ad ultimam
creaturæ differentiam cognoscere ab æter-

no. =

653

Antecedens est certum in omni
sententia: nam vt Augustinus ait. 1o
de Ciuitate Dei. cap. 12. prope finem:
nec aliter nouit facienda, quam facta,
et lib. 15. de Trinitate. cap. 13. sub lit. Q.
nec aliter ea sciuit creata, quam crean-
da. vt supra num. 485. et infra dixi-
mus: et maximè est vera in eorum sen-
tentia, qui asserunt, quod creatura con-
nita fuit à Deo ab æterno intuitiui.

229

consequentia est evidens: ergo Ec. Et con-
firmatur: nam si ut docet Scotus in 2.
reportat. dist. 1. quest. 2. & dico igitur. vers.
preterea. sub num. 11. fol. 145. Et in 1.
distinc. 36. quest. unica & concedo. num. 6.
fol. 126. Si intellectus creatus potest cog-
noscere rem, quæ non existit, nequè aliquid
esse habet actuale, ut rosam &c. possibilem
produci à roseto mense aprilis futuro proximè,
quàm magis. hoc erit concedendum de di-
vino intellectu. Sed ista conclusio ex modo dicen-
dis magis elucidabitur.

654. **T**ertio probatur: esse possibilem sapi-
dem &c. non sicut dicit de entitate intrinse-
ca lapidis, quàm esse lapidem, vel diem præ-
teritum; sed esse diem præteritum non est
nec dicit esse aliquid actuale intrinsecum diei,
quæ præterijt: ergo esse diem, vel lapidem ab
æterno possibilem non dicit esse ab æterno ali-
quid, quod sit lapidi intrinsecum, Et even-
tia

hiale: Maior expresse habetur ab So-
to int. dist. 1. quest. 2. & quantum
ad istum articulum dico. Vers. quod
arguebatur. sub num. 10. fol. 39. Et
in 1. dist. 36. quest. unica. S. concedo.
Vers. ad propositum in fine versiculi. num.
8. fol. 1268. Et probatur ratione eius-
dem Scoti, quia sicut non valet, est pre-
teritum: ergo est, nam committitur fala-
cia arguendo de secundum quid ad
simpliciter; nec similiter valet Homerus
est in hac opinione: ergo Homerus est:
nec est album secundum Centes: ergo
est album: nec Caesar est annihilatus:
ergo Caesar est: ita similiter non va-
let hoc est possibile: ergo hoc est, siue
habet esse: ergo sicut illud, quod est pre-
teritum nihil actuale est; ita illud, quod
est possibile, nihil est actuale: patet, quia
equè distat preteritum ab esse actuale

230
ac distat possibile ab eodem actuali esse,
cum utrumque prout tale dicat formaliter
carentiam omnis esse actualis. =

55

 Quarto probatur: quia si ali-
quod esse actuale proprium, et intrinsecum ha-
beret homo possibilis. Ergo ab aeterno, maxime
foret illud esse cognitum, et liminatum, quod
habet in mente divina, eoquod à Divina
cognitione cognoscatur, ut ipsi scolastice fatentur;
sed illud esse cognitum hominis, non est homo,
nec aliquid, quod sit homini intrinsecum: er-
go nihil intrinsecum hominis fuit ab aeterno.
Maior est praedictorum Scolasticarum Doctri-
na: minor probatur; nam sicut me cognos-
cere hominem, non est hominem, quoad ali-
quid homini intrinsecum efficere, siue cau-
sare: ergo sicut esse cognitum hominis, quod
habet homo in meo intellectu, non est aliquid
homini intrinsecum; ita esse cognitum homi-
nis in divino intellectu non est aliquid
ab

*
efficere aliquid
quod sit homini
intrinsecum, et
essentiale: ita
Cum ab aeterno
cognoscere
hominem, non est

ab aeterno, quod sit homini in-
trinsecum, et essentialē.

656.

Antecedens huius nostrae
probationis expresse habetur ab Scoto, in
1. dist. 36. quart. unica de concedo. num.
6. fol. 1269. Et ibidem vers. ad se-
cundum argumentum. num. 43. fol.
1270. Nec etiam est differentia aliqua
quoad hoc, ut videtur inter intellectum
divinum, et nostrum. Et probatur, nam
sicut esse cognitum ab intellectu meo diem
praeteritum, non est quod aliquid diei
praeteriti sit nunc; immo absolute verum
est, quod ~~aliquid~~ nihil diei praeteriti nunc
est: ita esse cognitum Diem praeteritum
ab intellectu divino ab aeterno, non est
quod aliquid diei praeteriti ab aeterno
sit, nec nunc in divino intellectu, sed
esse cognitum Diei praeteriti idem est, sive
eiusdē demonstrationis formaliter, ac est esse

Con-

cognitum dei possibilis: ergo sicut esse
cognitum dei possibilis, quod habet in
meo intellectu, non est aliquid intrinse-
cum ipsi dei, immò absolute est verum,
quod nihil intrinsecum dei possibilis nunc
est; ita esse cognitum dei possibilis (et
idem dico de quolibet esse cognito casualiter
creatura ~~liber~~) in diuino intellectu nihil in-
trinsecum, et essentiale ~~dei~~ possibilis dicit
ab aeterno immò absolute est verum, quod
nihil dei possibilis ab aeterno est.

62

Et confirmatur ex Scoti in 1. dist.
36. quest. unica. § concedo. vers. ad secundum di-
co num. 10. Et 1269. Vbi Scotus comparat es-
se diminutum, cognitum, et secundum quid,
quod habet creatura possibilis, homo §. ab
aeterno in mente diuina, eoquod ab aeterno
à diuino intellectu cognoscatur; cum esse repre-
sentat, quod homo §. Caesar, siue B.
De

125
Petrus habet in statua, siue ima-
gine sua depicta, postquam Caesar
anihilatus est, et B. Petrus corrup-
tus: Et ait, quod sicut esse representa-
tum Caesaris annihilati, quod habet in sta-
tua, quae modo est, non est aliquid
intrinsecum Caesaris, immo est esse eius
secundum quid, ita et verum sit dicere,
nunc est negatio, siue non esse totius Ce-
saris, qui dicitur, et est annihilatus; ita
esse cognitum, siue esse representatum, quod
habet homo in diuino intellectu, ab
aeterno, non est aliquid intrinsecum ho-
mini, sed est esse eius secundum quid,
ita et verum sit dicere, nihil, quod sit
intrinsecum homini ab aeterno est: er-
go — possibile ab aeterno de mente Co-
gi non est magis ens, quam Caesar ani-
hilatus; sed Caesar annihilatus nihil est.

ergo homo lapis ab aeterno etiam est n° 222
hil. =

658

Logica

Dico tertiam conclusionem: nulla creatura habet primò esse possibile ab intellectu diuino illam ab aeterno cognoscente, immò si Deus ab aeterno nullam creaturam cognosceret, et per consequens nulla esset cognita ab ipso, adhuc esset possibilis, non solum possibilitate, sed metaphysica; sicut remote in sensu infra explicando; sed omne possibile ex se est formaliter possibile, cum ex se non repugnet, quod à Deo producat. Hec conclusio ex dictis à num. 640. usque ad 644. et infra dicendis satis elucidata, Manebit. =

Argumenta contra dicta.

659.

Primò arguitur pro prima sententia num. 641. ~~relata~~, qua est Henrici, et

Ca

Capresti, et ibi diximus: creatura
possibilis, et à Deo causabilis, est
cognita verè et realitèr à Deo ab
eterno; ergo creatura possibilis est
verè et realitèr ab eterno: Ante-
cedens est certum. Non enim, (ait
Apostolus ad hebreos cap. 4. vers. 13.)
est vlla creatura invisibilis in con-
pectu eius. Consequentia probatur; Om-
ne, quod cognoscitur pro aliquo signo,
pro eodem signo, pro quo cognoscitur
est, nisi eius cognitio ^{et} ~~decipiatur~~ decipiatur; sed
creatura possibilis, verè, et realitèr
cognoscitur à Deo absque deceptio-
ne vlla ab eterno; ergo creatura pos-
sibilis verè et realitèr ab eterno ex-
istit, sed non est secundum existentiam, quia
hanc accipit à Deo in tempore: ergo
est verè, et realitèr secundum
suam

ih^o

Maior huius nostri discor-
 sus probatur; nam pro illo signo pro quo
 res non est, neque intelligibilis est. Unde
 ait Philosophus 2. Metaphysicae, textu 9.
 Et 11. Et nos supra num. 442, et 444
 et 443. quod non est, non scitur: ergo haec
 est optima consequentia, res est cognita, siue cog-
 noscibilis: ergo est: probatur: eodem pacto
 implicat rem cognoscibilem esse, Et rem
 pro eodem signo, quo cognoscibilis dicitur,
 non esse; quo implicat hominem visibi-
 lem esse, et pro eodem signo, quo ho-
 mo visibilis dicitur hominem non esse;
 sed hoc est absolute impossibile, ergo et
 illud: maior probatur: non minus est pas-
 sio cuiuslibet entis, esse cognoscibile, quam
 est passio hominis esse visibilem: ergo
 sicut implicat visibilem esse, quin homo
 sit

289
sit; ita implicat intelligibilem creatu-
ram esse, quin creatura sit. =

661.

Respondeo primo, quod
si argumentum aliquid probaret, ut
optime notavit Scotus in 2. report.
Distinct. 1. quart. 2. & dico igitur. num.
11. dist. 245, et dist. 36, ex 1. sen-
tent. quart. unica & concedo. num.
6. dist. 126). non minus probaret,
de esse quidditativo, et essentiali re-
rum, quam de esse existentiali ea-
rumdem: Unde sicut non recte in-
feritur, Deus vere, et realiter cognov-
it meam realem existentiam ab æ-
terno, ergo mea realis existentia fuit
ab æterno; ita non valet Deus vere,
et realiter cognovit possibilia ab æ-
terno: ergo possibilia fuerunt vere, et
realiter ab æterno. =

662.

Se

234
Secundo in forma ad argu-
mentum respondeo. concedendo Antecedens,
quod videlicet creatura possibilis verè,
Et realiter est cognita ab æterno, quia
à cognitione vera, et reali, et infinita Dei
est cognita; Et negando Consequentiam, quod
videlicet verè, et realiter creatura possibilis
sit ab æterno, siue, quod ab æterno ha-
beat verum esse, et reale: Et ad eius proba-
tionem respondeo negando Maiorem, videli-
cèt quod omne, quod cognoscitur pro ali-
quo signo, pro eodem signo pro quo cognos-
citur, sit: existentia enim mea cognita
fuit à Deo ab æterno, Et tamen mea
existentia non ab æterno fuit, Et simi-
liter ego cognosco modo Antichristum, et
Iherosolimam quoad eius veram, et realem exis-
tentiam: et tamen modo Antichristus no-
est, quoad eius existentiam veram.

Ad

1063.

Ad hunc probationem
respondeo, quod sufficienter potest rei
dici, et esse intelligibilis, vel per se im-
mediate, vel mediate medio ~~aliquo~~
alio, in quo virtualiter, siue eminentiali-
ter continetur, siue etiam medio alio,
in quo representatiue continetur, ut res,
que media specie intelligibili, etiam quan-
do destructa est res, et manet talis spe-
cies, cognoscitur; ut supra num. 39. ex
Scoto. quest. 13. quolibet. ~~¶~~ Circa secun-
dum num. 10. ff. 310. docuimus:
quo supposito in forma respondeo, distin-
guendo antecedens, pro illo signo, quo
res non est, neque cognoscibilis est, per
se immediate mitto, pro illo, in quo
res non est, non est cognoscibilis ~~mediate~~
mediate aliquo, in quo virtualiter per-
fecte continetur, vel mediante ali-

qua specie, in qua intentionaliter repræ-
sentetur; nego. Et cum omnis creatura
possibilis perfectissime in divina essen-
tia virtualiter, siue eminenter ex dic-
tis contineatur, inde fit, quod à Deo
etiam pro illo signo, pro quo ipsa creatura
in se non est, valeat cognosci ~~à Deo~~, et
de facto cognoscatur: Unde illa consequen-
tia est nulla, res est cognoscibilis: ergo
est: Pater enim meus non est, et tamen
cognoscibilis est à me pater meus, imò
de facto cognoscitur: Et sic debet illud
axioma Philosophi explicari, quod non
est in se, non scitur in se immediate, ce-
terum, quod non est in se bene potest sci-
ri, modo alio, in quo virtualiter est =

664

Ad eius autem probationem
respondeo distinguendo Maiorem; eodem
modo, implicat rem cognoscibilem esse per
se

se, et immediate pro aliquo signo,
et pro eodem signo non esse, quo
implicat hominem visibilem esse,
Et hominem non esse, amitto: eodem
pacto, siue modo repugnat rem cog-
noscibilem esse non per se, et im-
mediate, sed mediante divina ex-
sentia, in qua virtualiter, tam quoad
entitatem, quam quoad cognoscibi-
litate perfectissime continetur, et
rem non esse in se, sicut implicat
hominem visibilem esse, et hominem
non esse, nego maiorem; et conce-
do minorem; et nego consequentiam.
Et ad probationem maioris respon-
deo, quod cognoscibilitas, quæ est
passio inseparabilis rei, est ipsi rei
intrinseca, non vero cognoscibili-
tas extrinseca, quæ per medium
ex

extrinsecum rei potest haberi, ut 296
supra diximus.

665 Sed contra dices; creatura
possibilis, prout possibilis, terminat
divinam cognitionem ab aeterno: ergo
creatura possibilis, prout possibilis, habet
aliquod esse proprium ab aeterno, ratio-
ne cuius terminat divinam cognitionem:
antecegens est certum; consequentia pro-
batur: quod non est, nec habet aliquod
esse proprium, neque terminus propria cog-
nitionis valet esse: sed creatura possibilis
prout possibilis terminus est propria cog-
nitionis, ita et proprie creatura possibilis, prout
distincta a Deo, ab ipso cognoscatur: ergo
aliquod esse habet creatura possibilis prout
talis ab aeterno ratione cuius terminat ~~divi-~~
nam cognitionem eius propriam.

Q. 81.

Respondeo concedendo ante-
 cedens, Et negando consequentiam, im-
 mō quia creatura ab aeterno possibi-
 lis est, et ut talis cognoscitur à di-
 vino intellectu, implicat, quod aliquod
 esse proprium actuale habeat ab a-
 eterno; quia iam secundum illud
 se actuale non esset possibile, secun-
 dum quod possibile dicit, ut ait Scot-
 tus num. 634. citato, non esse actua-
 le, immō esse in potentia ad esse actua-
 le, siue ad esse simpliciter. Et ad
 eius probationem respondeo negando abso-
 lutē maiorem; Optime enim potest
 quod non est, neque aliquod esse proprium
 habet actuale, cognosci propriē, et propriam
 cognitionem terminare. Et patet deo

237
preterito heri &c., qui nec modo est,
nec aliquod esse proprium habet, et
tamen ab omnibus, qui hic sumus
cognoscitur. =

662. Vnde, ut ait Scotus in 4. dist.
10. quæst. 5. Si respondeo. vers. et si ob-
ijcias. num. 4. fol. 54. (ut nos supra num.
418. retulimus) Dico, quod non oportet ob-
iectum in se esse præsens, præter terminatio-
nem actus. Ita quod quando est aliqua cau-
sa sufficiens ipsius non requiritur præsen-
tia obiecti præter terminationem. Et ergo
Cum modo sit eventus divina præsens di-
vino intellectui, quæ est obiectum primò
motuum; et terminus intellectus divini
mediò quo omnia alia cognoscibilia, quæ
in illo perfectissime continentur, cognoscit,
non est necesse, quod illa alia obiecta se
Cum-

cundaria sint ab aeterno in aliquo
proprio esse, ad hoc ut propriam ter-
minet cognitionem, et propriissime à
Deo cognoscatur. Et expresse docet
Scolus in 1. report. dist. 36. quest. 2.
§. ad quest. anum. §. usque ad 12.
Art. 100. et 101. =

668.

Sed contra dices: ergo Deus
ab aeterno cognoscit possibile antequam pos-
sibile sit, et futurum, ut futurum ante
quam futurum sit; quod est contra id quod
supra num 454. ex communi omnium
sensu docuimus. Respondeo cum finitè
ad supra dicta anum. 316 usque ad 400.
pro cognitione intuitiva, possibilem, et futu-
rorum; Distinguendo Consequens: ergo
Deus cognoscit ab aeterno possibile ante-
quam possibile sit in proprio esse reali,
ad quod est in potentia, Concedo con-
sequentiam; ante quam possibile sit in
esse

esse diminuto, et secundum quid, quod 238
habet à divina cognitione, nego consequen-
tiam, et idem dico de futuris: ergo Deus
cognoscit futurum antequam futurum sit
in esse reali ad quod dicit futurum, nem,
sive quo d. futurum est, ut habeat tem-
poris differentia pro qua est futurum ac-
cedente; concedo Consequentiam; ante-
quam futurum sit in esse secundum
quid, quod habet à divina voluntate,
illud esse futuri decernente, nego Conse-
quentiam. Vide, quae supra numeris relatis

Dixi.

669

Secundo arguitur pro tertia, et
quarta sententia, quae est quam plurimum
Probatarum: quidam ergo Probata in suo
tractatu de scientia dict. Q. quest. 1. Art.
1. part. 1. §. ordinatur conclusio: sic probat
quod esse creaturarum possibile sit
et

esse cognitum, sine diminutum, quod a
divina cognitione habent, eo quod intelligan-
tur: Omne productum habet suum ex-
se a principio aliquo producente; sed crea-
tura possibilis ab aeterno est quia produci-
ergo ab aliquo principio producente; Invenitur
sed nullum aliud principium producentium
creatura possibilis potest esse ab aeterno pro-
pter intellectum, aut voluntatem: ergo ab
aliquo istorum produciatur creatura, non
voluntate divina, haec enim terminatur
ad creationem simpliciter, et ad esse
essentiale creaturarum: ergo solum creatura
possibile producuntur ab intellectu divi-
no. &c.

6 Do.

Sed haec ratio sicut Magistri
diximus in prima satis visa fuit mihi,
ponit enim in illa, quod probare debet
nempe, quod possibilia ab aeterno aliqua

actuali⁺ proprium habuerint, et quod tale fuerit²³⁹
productum ab aliquo principio producen-
te; et quod tale principium non potuerit ei-
se diuina voluntas, eo quod voluntas diui-
na ad creationem simpliciter re-
rum; et ad dare esse existentiæ illis potest
terminari; quod falsum. Immo iudicet etiam
ex sententia eiusdemmet Scotistæ, qui cum
omnibus alijs scotistis sustinet, quod esse volu-
tum, quod habet futurum a diuina volun-
tate, est etiam esse secundum quid quæ-
ri, sicut esse cognitum possibile, est esse
secundum quid illorum: ergo ex eo quod pos-
sibilia ab æterno habeant esse secundum
quid, et non reale, non implicat, quod a
diuina voluntate producantur.

6) 1. Sed quidquid sit de ista,
et de alijs eius, et aliorum rationibus, sic
ex Scoti interdam arguendi gratia
pro-

probare, quod creatura possibilis ab
extremo habet aliquod esse ~~in quo esse~~ si-
cet secundum quid, in quo esse ab intellectu
divino producatur, et à quo efective ha-
bet creatura, quod sit possibilis. **I**pe enim
Doctor Subtilis in 1. dist. 43. quest. unic.
aliter dico. num. 5. fol. 1362. sic ait:
nam per ipsam potentiam, sub ratione, qua
est Omnipotentia, non habet obiectum, quod
sit primo possibile; sed per intellectum di-
vinum producentem in primo instanti
illud in esse intelligibili; Et tunc repro-
ducta ab intellectu divino in esse tali si-
licet intelligibili in primo instanti natura
habet se ipsa esse possibile in secun-
do instanti nature, quia se ipsa formaliter
non repugnat sibi esse; Et se ipsa formaliter
repugnat habere esse necessarium ex se: in
quibus duobus stat tota ratio possibilis, in
quibus correspondet rationibus potentie ac-

26.0
sua: ergo ex mente Scoti possibile inesse
se talis producitur ab intellectu diuino,
est ab illo habet esse possibile.

6) 2. Idem docet Scotus in eodem
1. report. dist. 43. quest. 2. §. respondeo. vers.
dico. sub num. 12. fol. 229. et in 2.
sententiar. dist. 1. quest. 1. §. quantum
ad hoc igitur dico sic. ver. ~~dico~~ sequi-
tur secundum inistas. num. 14. fol. 16.
Et quest. 2. eiusdem distinctionis Similo ta-
men memoro secundo. vers. contra istud. sub.
num. 5. fol. 31. quia non producitur res
aliqua inesse possibili per omnipotentiam,
sed per intellectum, quo producitur in esse
intelligibili. Et idem docet ibidem. vers. si-
militer. Et eadem quaestione. §. quantum
ad istum articulum. num. 1. fol. 38. sic
ait: nihil enim creatur, quod non prius ha-
+ esse uit intellectum, vel volitum, et in esse
intellectu, quod possibile formaliter &c. et
in

in 1. dist. 36. quest. unica. §. concedo.
num. 6. =

633.

Ad hec et alia Scoti testi-
monia, in quibus innuere videtur, quod
possibile ab æterno nil aliud sit, quam es-
se cognitum à diuino intellectu, et quod
diuinus intellectus producendo lapidem §.
in esse cognitum; producit primo lapidem
in esse possibili, ita ut si lapis à diuino
intellectu non cognosceretur, lapis neu-
tquam haberet esse possibile; respondeo cum
eodem Scoto in 2. supra num. 634. rela-
to. dist. 4. quest. 2. §. quantum ad istum ar-
ticulum. vers. quod arguebatur. num. 10. quod
esse cognitum licet concomitetur esse possibi-
lis lapidis §. g. tamen formaliter esse cog-
nitum lapidis ab æterno, non est ipse la-
pis, qui ab æterno cognoscitur; sicut exis-
tentia mea realis, quæ habuit esse cog-
nitum à diuino intellectu ab æterno, non

241

Fuit ab aeterno esse cognitum ipsiusmet
existentiae realis, quam modo habeo: nam
ut optime ait ibidem Scotus: Sicet for-
maliter esse cognitum, Non sit esse possibi-
le, quia esse cognitum est ~~et~~ esse in actu, li-
cet secundum quid, et esse possibile ~~est~~
est esse in potentia ad esse simpliciter.
ergo Quia Mente Scoti esse cognitum crea-
turae possibilis, non est formaliter ipsa
creatura possibilis.

6)4.

Inde quoties Scotus ait,
quod Divinus intellectus producit in pri-
mo instanti rem in esse cognito, sive in
esse intelligibili; et postea in secundo
instanti reproducta in primo signo in esse
intelligibili, habet seipsa esse possibile, sic
est intelligendum, quod intellectus Divinus
primo producit rem in esse possibili, id est,
primo intelligit rem possibilem, ut expre-
sse docet Noster Briceño. som. 2. controuers.
12. apendice de possibilitate entis. sub
num.

num. 155. Art. 544. S. quia sicut.
Et cum Omnipotentia in Deo, vel sit
ipsa Divina Voluntas, quod verius cre-
do, vel alia potentia executiva à volun-
tate Divina formaliter distincta, sem-
per tamen Omnipotentia ad hoc ut
causet, supponit actum Divinae volun-
tatis, quo vult causare; et cum voluntas
Divina non possit proximè velle creaturam
causare, sine eo quod prius Divinus in-
tellectus cognoscat illud causabile, nihil
enim est volitum, quin præcognitum; hinc
est, quod causabile, quod est ~~principium~~
Obiectum Omnipotentiae, non est proxi-
mè ab illa causabile, quin prius à di-
vino intellectu cognoscatur, non quòd di-
vinus intellectus faciat, quod sit causabile,
sed quod ~~est causabile~~ cognitio causabilis
sit conditio necessaria ad hoc, ut illud
tale sit à Deo volibile, et in existentia reali
ducibile. —

625. Et

13. Codex
De scientia.
615

Et sicut nil est à Deo possibile (e²¹²

hiam sua essentia divina) quin prius sit à Deo
cognitum, et tamen cognitio obiecti non est ra-
tio formalis constituens obiectum inesse à
Deo diligibili, sed tantum conditio, sine
qua Deus nihil potest proximè velle; ita cog-
nitio existentiae Petri (q. est conditio sine qua
Deus non potest velle dare esse existentia-
le Petro. Et sic per cognitionem potest dici;
et Scotus docet, quod constituitur creatura
in esse possibile, sine in esse causabili, non for-
maliter, quia formaliter esse cognitum, non
est esse possibile, et ipse Scotus docet cla-
rius etiam mentem explicando; sed prae-
supponit, et conditionaliter =

616

Et quod haec sit mens expressa
Scotus, sic ex eius verbis demonstro: ipse enim
O. & in 2. distinc. 4. quart. 2. §. quantum ad
istum articulum. num. 1. fol. 38. sic ait: nihil
enim creatur, quod non prius habuit esse in-
tellectum, vel volitum, et inesse intellecto, ut
patet.

possibile formaliter (præpositivè) Et tunc
(quando sit cognitum) fuit quasi in po-
tentia propinqua ut posset esse obiectum om-
nipotentia, et poni in esse simpliciter: ergo
ex mente Scoti ideo res cognita dicitur pro-
ut cognita possibilis, quia tunc est in po-
tentia proxima, ut possit esse obiectum di-
vine omnipotentia, quæ est eius voluntas,
vel supponit ipsam. =

599. Et ibidem vers. quod argue-
batur. num. 10. explicando seipsum in id
quod dixerat, quod res in esse cognito sit
formaliter possibilis, sic ait: Concedo enim,
quod omne creabile prius erat possibile cre-
ari ex parte sui, (possibilitate metaphysica,
videlicet, quæ consistit in non repugantia ter-
minorum, et dicit ordinem ad potentiam
potentem illam producere in esse reali sim-
pliciter, ut supra num. 644. diximus) sed il-
la possibilitas non fundatur in aliquo esse
simpliciter; sed in esse cognito, (ergo sic fundatur

fur in esse cognito, non est formaliter esse cog²⁴³
nitum), ita quod esse cognitum concomitatur
possibilitas ad esse simpliciter; (si esse possi-
bile concomitatur esse cognitum, non est for-
maliter esse cognitum) licet formaliter esse
cognitum non sit esse possibile, quia esse cogni-
tum est esse in actu (cognito videlicet) licet
secundum quid; sed esse possibile est esse in
potentia ad esse simpliciter, et non in ac-
tu. Et ibidem vers. per idem: licet enim
concedatur potentiam videlicet obiectivam pre-
cedere actum; non tamen ipsa est in aliquo
actu reali, licet sit in aliqua esse cognito; se-
cundum quod conceditur esse cognitum, non
tamen est formaliter esse cognitum. =

6)8.

Returus ipse Scotus, in 1. dist.
43. num. 6)1. relatio, quod res producta ad
intellectu suum, in esse intelligibili in primo
instanti natura, habet seipsa esse possibile
in secundo instanti natura: ergo ex mente

Scotus

Secundum res in primo instanti nature est intelli-
gibilis, et adhuc in illo instanti non est for-
maliter possibilis: ergo esse possibile formali-
ter, quid distinctum est, ab esse intelligibili
sive ab esse cognito, quod res habet ab eterno
ab intellectu divino: nec esse possibile habet res
ab intellectu divino, ut ipse Scotus in 1. dist.
43. citata docet. S. aliter dico. ver. et ex
hoc apparet. num. 1. Ad. 1363. cuius hæc
sunt verba: nec etiam intellectus divinus est
præcisa ratio possibilitatis opposita nihilo;
quia tunc teneret illud argumentum de cau-
sis præcis in affirmatione, et negatione. si
enim, quia divinus intellectus causat pos-
sibile ~~in esse possibili~~ in esse possibili, ideo
præcise possibile est tale: ergo quia intellec-
tus divinus non producit impossibile, ideo
est impossibile, et sic impossibilitas prima
reduceretur ad Deum, quod Scotus ne-
gat.

Ter-

6) 9. **T**ertio arguitur pro ipsis scotistis con-
trarium opinantibus: Deus non potest
aliquid creare in tempore de nullo modo
ente, nec simpliciter, nec secundum quid;
ergo omne causabile, siue quod idem est
omne possibile metaphysicum habuit ab
aeterno, si non esse simpliciter, saltem se-
cundum quid; sed esse secundum quid cau-
sabile est esse cognitum, ut Scotus docet ex-
presse omnibus locis supra relatis: ergo esse
cognitum est esse possibile, siue esse causabile,
quod ab aeterno est secundum quid: Ante-
cedens ex pressè habetur ab E. Scot., in 2. re-
lato. dist. 4. quart. 2. (quantum. num. 1. et.
38. ubi sic ait: Dico, quod de nihilo id est
non de aliquo secundum esse existentiae po-
test Deus creare, et per consequens de ni-
hilo, id est non de aliquo secundum esse ex-
istentiae: tamen non potest aliquid creari, id est
produci ad esse simpliciter de nihilo, id est
omni

nullo modo esse, nec simpliciter, nec
secundum quid; quia necessario debet
~~præhabere esse cognitum~~, ut docet ibi-
dem, quod est esse secundum quid en-
tis possibilis: consequentia est evidens, ut
patet ex Scoti textu: ergo Ec.

680.

Respondeo, quod inten-
tum Scoti in prædictis verbis, ut ex
ipro contextu patet, non est aliud quam
ostendere, quod Deus non potest crea-
re lapidem ~~scilicet~~ sine eo quod lapis præ
intelligatur, et per consequens habeat la-
pis esse cognitum à Deo; nam nil pos-
sum, qui ~~non~~ præcognitum; cæterum ne-
go, quod esse cognitum lapidis, sit for-
maliter ipse lapis, qui cognoscitur, et à
Deo in tempore creatur, ut ipse Scotus
fateatur.

681.

Nam sicut in nobis pictor
~~qui~~ qui vult depingere imaginem B.

248

P. N. Francisci S. g. prius cognoscit
imaginem in mente sua faciendo quan-
dam ideam imaginis, ad cuius simi-
litudinem postea depingit imaginem;
sic Deus prius per ideam in suo intellec-
tu diuino conceptam cognoscit creaturam,
Et postea efficit siue creat creaturam; Et
sicut esse ideatum, quod habet imago in
mente pictoris distinctum quid essentiali-
ter est ab ipsa imagine, quæ depingitur
ad extra; ita esse ideatum, vel cognitum
creaturæ (Lapidis S. g.), quod est in diuina
mente, quid essentialiter distinctum est ab
ipsa creatura, quæ creatur ad extra; Et sicut
imago depicta in linteo ad extra non est
in potentia proxima ad depingi à pictore
donec sit in intellectu pictoris ideata, et cog-
nita, sic creatura, quæ produciatur ad ex-
tra

extra non est in potentia proxima ad
creari, donec sit in mente diuina idea-
ta cognita, et delineata à diuina
cognitione.

689. **H**ac solum differentia
seruata, quòd licet imago habeat er-
se cognitum, et ideatum in mente pictoris
à quo est depingenda, hoc tamen esse cog-
nitum, et ideatum, quod habet in mente
pictoris, non est primum esse ideatum, et
cognitum, quod habet ipsa pictura depingen-
da, sed secundum; cum per prius talis de-
pingenda imago habeat esse cognitum, et
ideatum à diuino intellectu, quò prius
quàm intellectus creatu illam imaginem
depingendam, cognouit; et hoc est, quod
ait Scotus in 1. distinc. 36. quart. unic.
et concedo num. 6. ad 126. his ver-
bis: Neque etiam est differentia ali-
qua

qua quoad hoc ut videtur inter intel-
lectum diuinum, et nostrum, nisi, quod
intellectus diuinus producit illa intelligibi-
lia in esse intelligibili primo (hoc est illa
intelligibilia possibilis prius. Deus cognos-
cit) nostrum autem non producit primo; hoc
est non primo illa intelligibilia cognoscit, sed
secundo, quia iam prae-supponuntur cognita
ab intellectu diuino. =

683.

Nunc autem ad argumentum
respondes in forma concedendo antecedens
in sensu praedicto, et distinguendo Consequens.
ergo omne causabile, siue possibile metaphysice sum-
ptum habuit esse ab aeterno saltem secundum
quid, distinguo, habuit esse secundum quid, quod
sit proprium, et intrinsecum ipsius causabilis, siue
possibilis, nego; habuit esse secundum quid propri-
um, hoc est habuit propriam ideam, quae illud
proprie causabile representat, concedo: Et
similiter concedo, quod tale esse ideatum, si

siue cognitum, quod est esse secundum
quid ~~ext~~ sit ab eterno in mente diui-
na; sed nego, quod tale esse cognitum
siue ideatum, sit intrinsecum quid ipsius
cogniti, siue ideati, quod intempore à Deo
producat. Nam sicut esse cognitum, et
ideatum imaginem in mente pictoris an-
tequam imago ~~ipsa de pingatur~~ extra
depingatur, non est, quod imago ipsa de-
pingenda habeat esse aliquod proprium,
Et intrinsecum sui; sed idem, quod sit
à pictore cognita antequam sit depic-
ta extra; ita quod causabile, siue pos-
sibile habeat esse cognitum, et ideatum à
Deo, antequam in re extra causetur, non
est quod habeat aliquod esse sibi intrin-
secum, et essenziale, sed quod idem
sit cognitum, quod quid distinctissimum
essentialiter est ab ipso esse causabili. =
Et

Et quod hac sit mens genuina,
 Et Scoti expressa, inde patet, quod ipse
 Scotus in 1. dist. 35. quart. unic. Soluta.
 num. 12. fol. 1254. Et in 1. reportat. dist.
 36. quart. 2. & sed contra hoc. vers. quod au-
 tem. num. 32. fol. 206. aperissime do-
 cet, quod lapis cognitus in mente divina
 est idea ad cuius similitudinem Deus
 efficit lapidem in tempore a dextra: sicut
 domus in mente artificis idea dicitur ad
 cuius similitudinem artifex fabricat a dex-
 tra domum: ergo nec lapis causabilis ad extra
 est ipse lapis cognitus; nec aliquod esse cognitum
 creaturae, est ipsa creatura possibilis, siue cau-
 sabilis, quae à Deo producit in tempore a dex-
 tra. Cum idea, & ideatum habeant rationes
 essentialiter diuersas; & una fiat ad instar
 & similitudinem alterius. —

Sed contra dices esse cognitum
 siue esse cognoscibile, quod habuit lapis &c.
 ad

ab eterno in mente divina, non est
esse proprium Dei, immo ab illo eventia-
liter distinctum: ergo est proprium esse crea-
turae. Antecedens est certum, nam
Deus in suo esse completo praetelligitur an-
te illud esse secundum quid, quod habet
lapis in mente divina: Consequentia proba-
tur: quod est in aliquo esse, siue simpliciter, si-
ue secundum quid, et non est proprium
Dei, nec Deus, est proprium creaturae, siue
est creatura: sed esse cognitum lapidis in
divino intellectu est in tali esse cognitum, et
non est proprium Dei, nec Deus: ergo
est proprium creaturae, siue est creatura;
sed non est creatura actualis: ergo
possibilis: ergo esse cognitum lapidis in di-
vino intellectu est creatura possibilis; sed
non est creatura alia, nisi ipse lapis,
qui cognitus denominatur: ergo esse cog-
ni-

nitum lapidis in diuino intellectu est crea-
tura ipsa possibilis, quæ lapis formaliter est;
Et idem argumentum potest fieri de quo
libet alio esse cognito cuiuslibet creaturæ,
quod non sit aliud quàm ipsa creatura,
quæ possibilis ab æterno est. =

685.

Pro huius argumenti solutio-
ne premitto; quod hoc nomen creatura
duplīciter potest accipi, largè videlicet, et
strictè: si largè accipiatur extenditur ad
significare Omne illud quod non est Deus
siue rationis sit, siue reale, siue posituum sit,
siue negatiuum, et in hac acceptiōe Omne
ens rationis, siue ab intellectu diuino fiat
siue à creato dicitur creatura, et simili-
ter Omnis priuatiō, siue negatiō, ~~quæ~~ quæ
cui libet enti est naturaliter subsequēta,
Et Deo ~~ideo~~ negatiō finiti, et dependentis subse-
quēta est; et ~~crea~~ creatura quolibet ne

ga-

gatio creatoris, et omnis illius enti-
tatis, quæ non sit ipsa dicitur etiam
creatura, et omnis alia entitas, quæ à
Deo est dependens. Si verò creatura
strictè accipiatur, est illa entitas, quæ
terminus creationis strictæ potest esse, et
ab omnipotentia Dei, per veram crea-
tionem produci, siue per actionem Dei
productivam. Nunc autem quando
agimus hic de creaturis possibili-
bus, siue de esse earum ab æterno, agimus de
illis, quæ ab æterno fuerunt in poten-
tia selectiva ad esse simpliciter, et rea-
le extra causas, quod idem ens pos-
sibile causabili potest competere; non de crea-
turis in illa prima acceptione sumptis,
quæ aliud esse præter esse quod habue-
runt ab æterno, non possunt in tempo-
re habere. =

Et

68) **H**is promissis in forma ad ar- 245
gumentum respondens concedendo antecede-
dens, videlicet, quod esse cognitum lapidis, quod
habuit lapis ab aeterno in diuino intellectu non
est esse proprium Dei, cum omne proprium esse
quod Deo ab intrinseco competit, sit esse sim-
pliciter reale, et illud esse cognitum lapidis
sit esse diminutum, et secundum quid, et va-
rius: et distinguis consequens: ergo illud tale
esse cognitum lapidis est proprium esse creatu-
rae, accepta creatura in illa generalissima accep-
tione, secundum quam illud quod Deus non est,
creatura dicitur; concedo consequentiam: nam
cum illud tale esse cognitum, sit secundum
quid, et rationis in hac acceptance etiam est cre-
atura: est proprium esse creaturae secundum
quod creatura in hac accipitur strictè pro
illa entitate, quae est in potentia ad esse sim-
pliciter extra causas, et potest habere ac-
tio-

tionem creaturam, et realem Dei, qua
in esse existentiāli producat: nego conse-
quentiam. Nam sicut dictum est illud
esse cognitum, nequit aliud esse habere
præter esse cognitum, nec in potentia est
ad esse simpliciter reale terminando ac-
tionem creaturam Omnipotentia Dei.

688

Ad eius autem probationem
respondeo concedendo totum syllogismum,
Videlicet, quod omne quod est in aliquo
esse, et non est Deus, est creatura, lar-
gè accipiendo creaturam, pro omni illo,
quod non est Deus, siue reale sit, siue
rationis, siue positivum, siue negativum;
sed nego quod tale esse cognitum, siue
diminutum lapidis, quod est ab æter-
no in mente Divina, non sit creatu-
ra actualis, immo actualissima est, in
illo esse cognito, siue rationis, nam ut
ex Eodem diximus supra num. 687.

et

280

Et 634. esse cognitum est esse in actu, si-
cet secundum quid: Et similiter nego,
quod sit creatura possibilis, nam ut ait
Uscus vs supra esse possibile est esse in
potentia ad esse simpliciter: Et cum ta-
le esse cognitum ita sit in suo ultimo ac-
tu in ratione cogniti, quod nullatenus sit
in potentia ad esse simpliciter, per actionem
realem causativam, quia sibi repugnat ali-
ud esse habere praeter esse cognitum, hinc fit
quod non sit creatura possibilis, hoc est cau-
sabilis a Divina Omnipotentia, in esse rea-
li, quod sibi repugnat, immo est creatura ac-
tualis secundum quid et rationis: Et con-
sequenter nego, ut multoties negavi, quod es-
se cognitum lapidis, sit creatura ipsa, quae
lapis ipse causabilis, et a Deo producibilis in tem-
pore est. —

+ Catho

Sed contra dices. Scotus, nec
vllus ~~philosophorum~~ philosophorum admittit aliquam
creaturam in esse actuali, siue existen-
tiali ab aeterno: ergo contra Scotum,
et omnes catholicos est, quod esse cog-
nitum creatura lapidis. Sc. sit creatura
actualis ab aeterno: Respondeo, quod So-
tus, nec vllus author ~~catholicus~~ catholicus
admittit creaturam aliquam in esse rea-
li simpliciter, et existentiā ab aeterno
de facto, quamvis de possibili nulla sit
in hoc repugnantia; ceterum Scotus
admittit et omnes auctores catholici,
quod ab aeterno fuerunt aliqua relatio-
nes rationis causata ab intellectu diuino,
quae in esse actuali, et existentiā ratio-
nis fuerunt ab aeterno causata, qua-
quidem relationes rationis, cum Deus ip-
se non sint, necesse est quod creaturae
di-

Dicantur in illa generalissima acceptio- 281
ne creatura. —

69.

Sed contra dices: esse cog-
nitum lapidis, siue esse intelligibile diminui-
tum, et secundum quid, quod habuit lapis
in mente divina ab aeterno est creatura ac-
tualis, et ab intellectu divino, à quo est pro-
ducta, in illo esse dependens: ergo in aliquo sig-
no priori antequàm à divino intellectu in ta-
li esse produceretur, erat possibile, et non actu-
alis; patet consequentia, nam omne, quod est
ab aliqua causa in aliquo esse, quod habet
actualiter à tali causa, antequàm illud tale
esse actuale haberet, possibile erat quòd illud
esse à tali causa haberet; sed esse cognitum
lapidis &c. est aliquod esse actuale creatum,
siue productum à divino intellectu: ergo ante
illud esse actuale, non actuale, sed quid pos-
sibile erat: ergo iam ante possibile, erit pos-
si-

198
ribile, et ante illud, aliud, et sic
in infinitum; quod est chimericum. =

694

Respondeo cum Scoto, in
2. dist. 1. quest. 2. §. quantum ad istum
articulum, in fine. num. 1. fol. 38. quod
in illo priori signo antequam lapis &c.
produceretur à diuino intellectu esse cog-
nito, nullum esse lapidis, nec simpliciter,
nec secundum quid præcise, nec illius
esse cogniti, aliud esse cognitum præcise, nec
aliqua possibilitas, vel repugnantia positiua,
sed solum priuatiua, per hoc, quod in il-
lo priori signo poterat verificari, non repug-
nat, quod lapis &c. in secundo signo à
Deo intelligatur, et in esse cognito à diuina
cognitione producat. Unde in forma, con-
cedo antecedens, et similiter consequen-
tiam in sensu prædicto, et nego, quod an-
te possibile sit aliud possibile, nam illud
er

esse diminutum, siue cognitum Lapidis 292
ab aeterno, non quid possibile, immo
quid actuale, et actualiter causatum
à diuino intellectu est. Ex quo nil con-
tra nos. =

692. Sed contra dices: in illo priori sig-
no antequam esse cognitum Lapidis, siue esse
diminutum produceretur ab aeterno à diui-
no intellectu, possibile erat saltem priuatiue,
(hoc est, non erat impossibile, quod tale esse
cognitum, à diuino intellectu produceretur)
ergo tale esse cognitum, siue diminutum
Lapidis à diuino intellectu productum, non
est ab aeterno: patet consequentia, nam an-
te aeternum nulla prioritas est assignabilis,
siue nil est prius aeterno: nam illud, quod
est posterius alio nequit intelligi aeternum.

693. ergo &c.

Respondeo concedendo ante-
cedens, et negando consequentiam, et ad
eius probationem respondeo distinguendo

399
antecedens, ante æternum nulla priori-
tas temporis, siue durationis est assignabi-
lis: concedo antecedens: nulla prioritas
originis, vel naturæ est assignabilis ante
æternum: nego antecedens. Filius enim
divinus est æternus, sicut, et pater, et
tamen ante filium in aliqua prioritate
originis intelligitur pater, antequam filius
intelligatur.

694. Quando arguitur contra not-
tam secundam conclusionem num. 646.
positam, in qua ~~seruitur~~⁺ ~~seruitur~~, quod nihil crea-
tura possibilis fuit ab æterno: Creatura
possibilis prout possibilis actualiter fuit
possibilis ab æterno: ergo creatura possibilis
prout possibilis habuit ab æterno aliquod ex-
se actuale: antecedens ex ipsis terminis pa-
tet; nam nihil magis per se notum, quam
quod possibile pro illo ratione pro quo est possi-
bile actualiter est possibile: consequentia
pro

283
probatum: illud, quod est actualiter
tale, illud tale esse habet actualiter.
sed creatura possibilis ab aeterno actua-
liter est possibilis: ergo creatura possibilis
ab aeterno habet esse actuale possibilis: ergo
ab aeterno non est purum nihil, sed aliquid
actuale. —

695 **R**espondeo concedendo ante-
cedens, et negando consequentiam; nam sicut
præteritum prout præteritum actualiter est
præteritum, nunc præteritum, et tamen præter⁺ ipsum prout
tale non habet nunc aliquid esse actuale, im-
mo solum eius esse præterijt; ita possibile prout
possibile ab aeterno* nullum esse proprium ha-
bit actualiter; sed committitur fallacia de
secundum quid ad simpliciter: nam secun-
dum illud esse actuale, quod haberet, non
possibile causabile, sed actuale, et causatum
actualiter foret. Ad cuius probationem res-
pon-

*
fuit actuali-
ter possibile, et
tamen possibile
prout tale ab
aeterno

695
pondeo concedendo totum Syllogismum,
quod videlicet creatura possibilis ab æ-
terno habet esse actualiter possibilis, cœ-
terum nego, quod illud, quod habet esse
actualiter possibilis, habeat aliquod verum,
siue, proprium esse actuale; Cum possibile
actualiter esse, non sit aliud, quàm actua-
liter non habere esse aliquod actuale, sed
esse in potentia, non subiectiva, sed obiectiva
ad esse simpliciter: ut ait Scotus in 1. dist.
13. § quantum ergo. verum. quod autem. num.
8. fol. 40. 38.

696

Et sicut non valet, aliquid
est actualiter cognitum: ergo est actualiter;
nec aliquid est actualiter ideatum: ergo est
actualiter: nec aliquid est actualiter repræ-
sentatum: ergo est actualiter, nec aliquid est
sub opinione, siue opinatum: ergo est actua-
liter. Ut expresse docet Scotus in 1. dist. 36.

qua

quart. unic. S concedo. ver. ad secundum.
num. 43. Ad. 120. sed committitur

Salacia arguendo de secundum quid
ad simpliciter: ita non valet hoc est
actualiter possibile: ergo hoc actualiter est,
nisi addatur possibile, quod est parti-
cula diminuens. Sy est. Quid instantia
de praeterito actualiter satis confirmatur.

69).

Quod confirmo manifes-
tissima instan-
tia, nam ita est verum di-
cere, quod ab aeterno impossibile prout tale
est actualiter impossibile, sicut verum est dice-
re, quod possibile prout tale ab aeterno actu-
aliter est possibile: ergo sicut non recte ar-
guitur dicendo impossibile actualiter est im-
possibile: ergo actualiter habet aliquod esse pro-
prium, et intrinsecum; cum impossibile ut ta-
le repugnet, quod habeat esse, alioquin non
impossibile, sed possibile foret, imo esset
actualiter: ita non recte arguitur, possi-
bi-

129
bile actualiter est: ergo est, et habet
aliquid esse actuale sibi intrinsecum
et proprium, quia iam non possibile
causabile, de quo nobis est sermo, foret,
sed actuale secundum illud esse actua-
le, quod actualiter haberet, et non cau-
sabile, sed actualiter in illo causatum. =

698.

Sed contra dicitur: esse actualiter
possibile, quid distinctum, et oppositum ac-
tualiter est ab esse actualiter impossibile;
sed esse actualiter impossibile est nihil es-
se actualiter: ergo esse actualiter possibi-
le est aliquid esse actualiter: maior est cer-
ta, nihil enim magis diversum, et oppo-
situm, quam est possibile ab impossibili.
Minor ex his nuper dictis habetur: con-
sequentia probatur: ideo impossibile actu-
liter est tale, quia actualiter nihil est
ergo ideo possibile actualiter est tale, quod
actualiter

actualiter aliquid est, patet conse-
quentia, nam, quod in uno oppositorum
est causa negationis, in altero est causa
affirmationis, Et è conuerso. =

699.

Respondeo concedendo maiorem,
Et negando minorem; esse enim actuali-
ter impossibile, non solum dicit nihil ei-
se actualiter, sed etiam nihil esse possibi-
le, siue non esse in potentia ad esse sim-
pliciter, Et similiter nego consequentiam;
Et ad eius probationem respondeo negando
antecedens, videlicet, quod ideo impossibile
actualiter est tale, quia nihil actuali-
ter est, sed quia nihil est, Et non potest
esse aliquid; nam etiam possibile nihil ac-
tualiter est, siue actualiter nullum habet
esse, Et tamen quia illud potest habere pos-
sibile est: Et sic nil contra nos. =

) 0 0.

Sed contra dices: actualiter

por-

778
possibile distinctum quid est actua-
liter ab actuali impossibili: ergo ac-
tualiter possibile aliquid esse habet ac-
tualiter: antecedens à nobis est conce-
sum, consequentia probatur; illud, quod
actualiter ab alio distinctum est, fundat ac-
tualem distinctionis relationem, siue diversi-
tatis, ad illud aliud; sed implicat quod
illud, quod actualiter non est, fundet ac-
tualem relationem ad aliud: ergo illud,
quod actualiter possibile est, aliquid esse
actuale habet, in quo fundetur relatio dis-
tinctionis ad aliud: maior probatur; illud,
quod actualiter distinctum ab alio est, sub
actuali relatione distinctionis est, patet nam
esse actualiter distinctum, actualiter deno-
minatum à distinctione, quæ est relatio, est
sed quod est sub actuali relatione fun-
damentum talis relationis, est: ergo illud
quod

quod actualiter ab alio distinctum est fundat actuale relationem distinctionis ad illud, à quo distinctum denominatur; minor ex se est manifesta, nam quod actualiter non est, implicat, quod sit fundamentum actuale illius, quod actualiter est, et habet esse actuale. =

101.

Premitto, pro solutione argumenti ex communi omnium Scolasticarum consensu, quod distinctio, siue diversitas, simpliciter potest accipi, vel positivè, pro positiva tendentia unius ad aliud, vel negativè, siue negativè, per hoc, quod unum dicat privationem alterius; si distinctio, siue diversitas sumatur positivè, est relatio positiva, quæ in ente positivo petit necessario fundari; si verò sumatur negativè, sicut ipse negatio formaliter est, ita in quolibet etiam negativo potest fundari: quo supposito in forma ad argumentum res-

pon-

pondeo distinguendo antecedens: possibile, quod
actualiter distinctum est positivè ab impos-
sibili actuali, nego: quod actualiter distinc-
tum negativè est ab impossibili, concedo, Et
nego consequentiam, Et eodem modo distin-
guenda maior eius probationis est: quod est
actualiter distinctum positivè ab alio, fundat
actualem relationem, Et positivam distinc-
tionis ad illud aliud, concedo, quod est
actualiter negativè distinctum. Fundat re-
lationem actuaalem positivam distinc-
tionis, nego; Et eodem modo est distinguen-
da minor, implicat, quod illud, quod ac-
tualiter non est positivè fundat actuaalem,
Et positivam relationem ad aliud, concedo;
Fundat relationem negativam distinctionis,
nego: Et cum distinctione sit satis ad
argumentum =.

Quod clarius patet retor-
quendo aduersum ipso Argumentum:
impossibile actuale distinguitur actuali-
ter ab possibili actuali: ergo fundat re-
lationem actualem distinctionis ad illud
aliud, scilicet ad possibile; sed, quod
fundat actualem relationem ad aliud, ac-
tualiter non est nihil, sed aliquid: ergo
Ecce: cui Argumento necessario tenen-
tur respondere, quod impossibile actua-
le actualiter distinctum, negativè, non
positivè a possibili est, et quod distinc-
tio, siue relatio, quam fundat ad possi-
bile, non positiva, sed negativa est; hoc
idem ergo dico ad Argumentum contra
me Factum. =

103. **Q**uando arguitur: ens prima
sui divisione dividitur in ens in actu, et
in ens in potentia, nam ut ait Scotus 5.
Metaphysica, quæst. 11. Sed primum. num.

+
non

12. fol. 64. ex philo: ac-
tus, et potentia diuidunt ens; sed
possibile prout possibile est ens⁺ in actu:
ergo est ens in potentia: ergo est habens
esse, et non purum nihil: patet conse-
quentia nam omne, quod est ens habet
esse; sed possibile formaliter, et quid-
sitatiue est ens: ergo habet esse: ergo non
est purum nihil; et confirmatur, nam
omne membrum diuidens debet participare
formaliter rationem sui diuini; sed possibile
est membrum diuidens ens: ergo debet par-
ticipare formaliter rationem entis, quæ est
ratio diuisa, siue quæ diuiditur: ergo non
est purum nil, quia nihil, non est for-
maliter ens.

104.

Respondeo cum Scot, in 2.
report. dist. 1. quest. 2. §. dico igitur. veri-
ad primum. num. 14. fol. 246, quod
illa diuisio entis, in ens in actu, et ens
in

288
in potentia obiectiva, non est divisio uni-
voca, in univocata, sed est divisio sim-
pliciter equivoca, sicut si homo divide-
reth in vivum, et mortuum, dicendo,
Omnis homo, vel est vivus, vel est mor-
uus, cum tamen mortuus improprie, equi-
voce, et metaphorice homo dicatur,
qui essentialiter si homo, vivus est, sicut
et animal rationale; et sicut homo mor-
uus proprie, et formaliter non est ho-
mo, immò est non homo, ita ens in poten-
tia obiectiva cuiusmodi est possibile, siue cau-
sabile, est, siue dicitur ens, equivocè, et me-
thaphoricè, cum tamen in se formaliter
sit non ens, donec à causa, quæ potest illud
causare, accipiat esse. Unde nego, quòd pos-
sibile causabile sit habens esse formaliter,
siue formaliter sit ens, cum potius sit non

ens. =

) 05.

Sed contra dices: sicut se habet ens ad non ens, ita se habet possibile ad impossibile: ergo facta permutatione, sicut se habet impossibile ad non ens; ita se habet ens ad possibile; sed Omne ens est possibile: ergo Omne non ens est impossibile: ergo si homo Ig. ab eterno est non ens, ab eterno homo est impossibilis: hoc est falsum aperte: ergo Et illud ex quo requiritur. =

) 06.

Respondeo cum Scoto in 2. report. dist. 4. quart. 2. d. dico igitur. vers. ad aliud. sub num. 12. Et. 246. Et in 1. dist. 36. quart. unica. d. concedo. vers. ad propositum sub num. 12. Et. 120. quod quodviscumque arguitur de inferiori ad superius facta permutatione negativa, committitur fallacia, nam ex negatione inferioris non recte in
Fen

inferitur negatio superioris, sed in tali
 argumentatione committitur fallacia con-
 sequentis: exempli gratia, est homo: er-
 go est animal recte inferitur; non tamen
 ex negatione hominis inferitur negatio ani-
 malis: ut non est homo: ergo non est ani-
 mal, potest enim esse equus, vel leo; quam-
 vis enim ex negatione superioris inferatur
 negatio inferioris: ut si non est animal: er-
 go non est homo; non tamen e converso; non
 est homo: ergo non est animal. =

10). **P**ossibile igitur est quid su-
 perius ad ens positum (de quo procedit ar-
 gumentum) unde bene valet, est ens: ergo pos-
 sibile, non tamen e converso, est possibile: er-
 go est ens, quia potest esse non ens, ut pa-
 tet de homine, qui in eternitate est non
 ens, et tamen est possibilis, et similiter
 non ens est quid superius ad impossibile;
 Unde bene valet: est impossibile: ergo est
 non

023
non ens: non tamen è conuerso: est
non ens, ergo est impossibile. Nam
homo ab æterno est non ens, et ta-
men homo ab æterno non est impossi-
bilis. =

208. **H**oc ut indubitato supposito
in forma ad argumentum respondes
concedendo antecedens, nam ita op-
ponuntur ens, et non ens, uniuersa-
liter utrumque sumptum, ut ex af-
firmatione unius, sequatur necessario
negatio alterius, cum sint extrema con-
tra dictoria immediata, sicut etiam con-
tra dictorie opponuntur possibile, et im-
possibile, nam ex negatione unius extre-
mi, sequitur affirmatio alterius; et ne-
go consequentiam ibi illatam, quod sicut
se habet impossibile ad non ens, ita se
habet ens ad possibile, quoad hoc,
quod

quid ex negatione unius inferatur
affirmatio alterius, vel e conuerso,
nam licet Omne ens sit possibili-
le, non tamen Omne non ens est
impossibile, ut dictum manet; et si-
militer licet Omne impossibile sit
non ens, non tamen Omne non ens est
impossibile, quia licet ex affirmatione
inferioris, sequatur etiam affirmatio
superioris, non tamen e conuerso ex
negatione inferioris, sequitur negatio
superioris: Unde concedo, quod Omne ens
sit possibile, ceterum nego, quod om-
ne non ens sit impossibile.

No 9. **E**xemplo res clarescet: si-
cut enim si aliquis argueret hoc modo:
Sicut se habet homo ad animal, ita non
homo ad non animal, sed Omnis homo
est

est animal: ergo omnis non homo
est non animal, nihil ex hoc argu-
mento concluderet, quia committeretur
fallacia arguendo ex negatione inferi-
oris ad negationem superioris, datur
enim aliquod non homo, quod sit a-
nimal, ut equus, et canis; ita non
recte inferitur ex illo modo arguendi; est
non ens: ergo est impossibile, quia aliquod
non ens est possibile. =

) 10 Sexto arguitur: Creatura possi-
bilis prout talis, est creatura: ergo est
dependens in illo esse possibilis à creato-
re; antecedens ex ipsis terminis patet;
consequentia probatur, nam ut supra num.
632. diximus ex Scoto. Contra Pontium
impossibile est ponere aliud à Deo nec-
essarium à se: ergo omnis creatura in

quocumque esse ponatur, debet ne-
cessario dependere à Deo, sed non
dependet creatura à Deo, nisi quia
à Deo accipit esse: ergo creatura possi-
bilis, prout talis, si est ab æterno à Deo
dependens, ab æterno accipit à Deo esse;
ergo aliquod esse habet creatura ab æter-
no, et non est purum nihil.

) 11.

Respondeo negando antece-
dens, quod videlicet creatura possibilis,
prout possibilis, sit creatura, nisi cum
illo addito possibilis, nam sicut commit-
titur Fallacia, arguendo, homo est possi-
bilis: ergo est homo, nisi addatur possi-
bilis, quia in antecedenti sumitur ho-
mo, non absolute, sed cum illo addito
Limitatio possibilis, et in consequente
sumitur homo simpliciter absque ad-

Si

139
dico aliquis diminutivus; ita non va-
let, est possibilis creatura: ergo est crea-
tura, nam consequens affirmat actua-
litatem essendi, per verbum sustinendum
est depraesentis; et antecedens solum di-
cit possibilitatem essendi in actu, quod,
quid distinctissimum est. =

12. Et similiter nego consequentiam
quod videlicet creatura possibilis sit à Deo
dependens in esse possibili, nam sicut possibile
ut tale nullum habet esse actuale positivum
proprium, sed solum habet esse in potentia
sive est in potentia ad habendum esse
ita nullam dicit dependentiam à Deo
actualem in esse possibili, immo si per im-
possibile Deus non esset, adhuc creatura
possibilis possibilitate logica foret, possibilitas
enim logica est quae solum in non re-
sistentia ad essendum consistit, ut in

num. 613. diximus. Et docet Scotus
in 1. dist. 36. quest. unica. & concedo
pers. ita in proposito in fine sub num.

⁺
pariet
14. Art. 12. ¶ Tamen illa possibilitas lo-
gica absolute ratione sui ~~potest~~ stare,
licet per impossibile nulla potentia eam
respiceret: ergo si in Deo nulla esset poten-
tia, quæ respiceret possibile, adhuc possibi-
le foret. Idem docet Scotus in 1. supra
num. 642. citato. Aliter tamen de possi-
bili metaphysico est dicendum, cum hoc
dicat ordinem ad potentiam, quæ potest
illi dare esse, quæ nulla esset, si per im-
possibile Deus non esset. =

13.

Ad probationem autem conie-
quentis, respondeo, quod verissimum qui-
dem est, quod nil aliud à Deo est ne-
cessarium esse, si tale aliud sit ens posi-
tium, nam omne positium, quod Deus
non est, dependet necessario à Deo, et
de

De hoc loquitur Scotus ibidem, ut
ex eius verbis liquet satis, cum agat
ibi de causabili, siue de eo, quod po-
test causationem terminare; Ceterum fal-
sum est, quod esse negatiuum, cuius modi
est creatura possibilis, prout falsus, sit à
Deo ita ut ab illo accipiat esse negatiuum,
quod habet, nam negatiuum (q. animalis Deo
necessario competit, et est ab illo independens,
cum etiam si Deus nollit per impossibile
talem negationem habere, necessario eoquod
Deus, illam haberet: per quod patet ad
argumentum.

14 Sed contra dicitur: Creatura
possibilis, saltem est creatura negatiue, siue
est purum nihil: ergo in esse negatiuum,
quod ab eterno habet est à Deo ab eterno
dependens. Respondeo concedendo antec-
edens, et negando consequentiam, nam quod
purum nihil est, implicat, quod à Deo
de

Dependeat, et ratio est conspicua, nam
 si dependentia est inesse, quod nihil est,
 nullam dependentiam terminat. Unde
 Scotus num. 648. transcriptus ait in 1. re-
 portat. dist. 36. quart. 2. vers. eodem modo.
 num. 35. Art. 2o6. Dicendum est, quod
in secundo instanti, quod Deus intelli-
git creaturam, et creatura constituitur
in esse cognito, non refertur ad Deum,
nec dependet, quia sic adhuc nihil est.
 Unde sicut omne positivum aliud à Deo
 dependet à Deo, sic nullum ens negativum
 à Deo dependet; et si aliquam dicit
 à Deo dependentiam, est mediata,
 quatenus Deus potest causando illud posi-
 tivum, cuius est privatio illa, illam pri-
 vationem destruere. —

145. Septimo arguitur: homo scilicet ab
 aeterno habet quiddam definitivum
 sui: ergo homo ab aeterno habet aliquam
 quid

quidditatem propriam, de qua verifica-
 tur illa quidditativa sui definitio: an-
 tecedens probatur: hæc propositio, homo est
animal rationale, est sempiterna veritas,
 ita quod si nullus esset interum natura ho-
 mo, adhuc illa esset propositio vera: ergo etiam
 ab æterno fuit vera; sed illa est defini-
 tio quidditativa hominis: ergo homo ab æter-
 no habuit veram quidditativam definitio-
 nem: prima consequentia probatur: Omne
 definitum est pro illo signo, pro quo est sua
 definitio; sed ab æterno fuit definitio quid-
 ditativa hominis: ergo ab æterno homo fuit,
 et habuit quidditatem veram sequa illa
 sua definitio verificatur. =

) 16.

Nec valet dicere, quod homo ab
 æterno non fuit animal rationale, sed, quod
 potuit esse animal rationale, sicut potuit esse ho-
 mo: nam etiam homo ab æterno potuit ex-
 se

se albus: Et tamen nullus concedet hanc
propositionem, homo ab eterno est albus, sicut
ista à nullo negatur, homo etiam ab eter-
no est animal rationale: ergo ab eterno
scatur animal rationale: ergo et homo, nam
implicationem inest, quod ratio constitu-
tiva hominis ab eterno sit, et quod ho-
mo ab eterno non sit. =

) 1).

Pro huius argumenti solutione
præmitto ex communi Omnium consensu,
quod definitio est duplex alia formalis,
alia obiectiva: definitio formalis est ratio
explicans naturam, siue quidditatem rei, per
partes essentielles eius, si sit quidditativa,
vel ut ait Scotus in 1. dist. 36. quest. unic.
Et concedo. vers. ad primum. num. 4. fol. 126.
Definitio est distincta cognitio definiti secun-
dum omnes eius partes essentielles. Definitio ve-
ro obiectiva sunt ipsa prædicata essentialia,
qua

108
qua diffinitioni formali obijciuntur, si-
ue cognoscuntur, per quae ipsa res consti-
tuitur. =

148.

Nunc in forma ad argumentum
respondeo distinguendo antecedens: ho-
mo ab aeterno habet quidditativam sui
diffinitionem, formalem concedo antece-
dens, nam ab aeterno à Deo quiddita-
tive, siue diffinitive cognoscitur, habet
diffinitionem quidditativam Subjectivam,
nego antecedens, nam sicut ab aeterno nul-
lam propriam habet positivam entitatem
ita nullam habet propriam, et quiddi-
tativam positivam quidditatem: et si-
militer nego consequentiam, quod videlicet
homo ab aeterno habeat aliquam propriam
quidditatem, de qua verificetur ab aeterno
illa diffinitio quidditativa formalis homi-
nis: Et ad eius probationem respondeo ne-
gan

gando maiorem videlicet, quod omne dif-
finitum sit, siue habeat proprium esse, pro
illo signo, pro quo est sua quidditatiua dif-
finitio formalis. =

119.

Nam cum diffinitio formalis quid-
datiua rei, nil sit aliud, quam cognitio for-
malis quidditatis rei secundum omnes suas
partes essentielles; sicut non sequitur, hæc
existentia cognoscitur: ergo hæc existentia est,
pro illo signo pro quo cognoscitur; ita non se-
quitur, hæc essentia cognoscitur quidditatiue,
siue quidditatiue formaliter diffinitur: ergo
hæc essentia est pro illo eodem signo, pro quo
quidditatiue cognoscitur, siue quidditatiue di-
ffinitur. Ita Scotus expresse in 2. reportat.
distinc. 1. quest. 2. S. dico igitur. vers. ad
aliud. num. 45. Sol. 246. cuius hæc sunt
verba: Dico, quod non sequitur, quia dif-
ffinitio est rei, quando est distincta cog-

ni-

nihil rei; unde non sequitur habet dif-
finitionem; igitur est. Et hoc idem do-
cet in l. dist. 36. quest. unic. S. concedo.
ven. ad primum. num. 11. St. 1269.
Vbi sic ait. Et non sequitur ens ratum
diffinitivè intelligitur; ergo ens ratum est.

20

Ad confirmationem autem ar-
gumenti num. 516. positam, respondeo præ-
mittendo, quid sit propositio sempiternæ ve-
ritatis: propositio sempiternæ veritatis est il-
la, quæ indefinite, et indeterminate ex nece-
ssaria conexione prædicati cum subiecto, ita in
omni nunc est vera, ut non dependeat ab
aliqua differentia durationis in sua veritate;
siue ut brevius loquar, est illa in qua enun-
tiatur prædicatum, quod necessario competit
subiecto, pro omni signo, pro quo subiectum
est: unde cum si ab æterno homo foret,
necessario animal rationale foret, Et in
nub

nullo signo potest concipi, quod homo sit,
 quin animal rationale sit, merito hæc
 propositio, ~~et~~ homo est animal, dicitur
 sempiternæ veritati, non quia homo sem-
 pternaliter sit, sed quia homo si æternus
 foret, animal rationale foret. Et cum
 homo ab æterno, ex dictis, non sit posi-
 tiue, hoc est non habeat verum esse posi-
 tiuum hominis, sed solum sit negatiue
 homo ~~hominis~~, ita illa propositio, homo ab æ-
 terno est animal rationale, est vera, non
 positiue, quia actu positiue conueniat
 ei esse animal rationale, sed solum pri-
 uatiue, siue negatiue: sicut enim fuerit
 homo, ita est animal dicendus, si ho-
 mo est positiue, et actualis, animal
 rationale positiue actualis erit dicendus;
 si homo verò fuerit solum possibiliter,
 animal rationale possibiliter in eodem

) 24.

sensu, et acceptio'ne erit dicendus. =

Concedo ergo, quod homo
ab aeterno potuit esse albus, et tamen
non dicitur ab aeterno homo est albus, si-
cut dicitur homo est animal, non quia
positivè ab aeterno sit animal, sed quia
positivè potest esse animal; Et ratio dis-
paritatis desumenda est ex ipsarum re-
rum naturis; homo enim necessariam
conexionem habet cum animali, ita ut
non possit esse homo, sine eo ~~quod~~ quod sit
animal, et hanc necessariam conexionem
hominis cum animali significat illa
particula est, quae non solum supponit
in illa enuntiatione, pro tempore presen-
ti, sed stat potius pro omni hominis
duratio'ne: at verò albedo nullam conexi-
onem habet cum homine, nec homo cum
albedine, cum absolute possit esse ho-

264

mo, sine eo quod sit albus; et sic illa
propositio homo est albus semper est con-
tingens, propter contingentem unionem,
quam ^{habet} homo cum albedine, et
e conuerso: at verò ista, homo est ani-
mal semper est necessaria, propter nece-
sariam connexionem hominis cum ani-
mali. =

) 22.

Octauò arguitur, si aliquid
purum nihil esset possibile, et aliud pu-
rum nil esset impossibile, unum nihil
esset magis nihil, quàm aliud; sed
hoc est absurdum: ergo, et illud ex quo
sequitur, maior probatur, nam illud est
magis nihil, quod magis recedit ab esse;
sed magis recedit ab esse, quod non so-
lum est nihil, sed dicit repugnantiam
ad esse, quàm illud, quod, et si depraven-

h.

n' sit nihil, de possibili tamen non
repugnat ei esse: ergo si possibile est ita
purum nihil, sicut est purum nihil
impossibile, unum purum nihil erit ma-
gis nihil, quam aliud; quod autem
hoc sit absurdum patet, nam nullum
positivum est magis positivum, quam
aliud in ratione positivi; nec una af-
firmatio in ratione talis, est magis af-
firmatio quam alia: ergo nec una ne-
gatio est magis negatio quam alia in
ratione talis, nec aliquod negativum est
magis negativum quam aliud. =

> 23. **R**espondeo cum Scoti in
1. dist. 36. quest. unic. & concedo. vers.
respondeo. et vers. ita in proposito. num.
14. fol. 122o et 1221. Et in 2. re-
port. dist. 1. quest. 2. & dico igitur. vers.
ad

268

ad aliud cum dicitur. num. 48. ff.
246. quod dupliciter potest alicui
competere esse nihil, vel quia sibi repug-
nat ex sua formali ratione, quod sit
aliquid positivum, etiam respectu cuius-
cunque causa, cum nulla sit, quae ei
possit esse positivum dare, propter in-
trinsecam sui repugnantiam adesse;
vel quia causa, quae erat potens dare
esse positivum illi non dat esse, dum
ex se tamen non repugnet accipere à ta-
li causa: exemplum primi: Albedinem
esse hominem, vel hominem esse equum in-
nitens est impossibile, et nihil, quia non so-
lum non est tale, sed nec potest esse, etiam
attenta virtute effectrice Dei propter intrin-
secam repugnantiam, quam affert esse albe-
dinem, et esse hominem. Exemplum secun-
di;

di; quod superficies non sit alba,
vel sit non alba, est idem prop-
ter negationem causae, quae cum pos-
set dare superficiei albedinem, il-
lam non dat, nec facit superficiem
albam.~

24.

Secundo praemittit, quod
negatio extra genus, quae est illa, quae
in nullo subiecto determinato alicuius de-
terminati generis est; ut non homo, quod
applicatur de Deo, de equo, de albedine,
et de chimera: et negatio in genere, quae
est illa, quae in aliquo subiecto determinato
est, ut caecitas in homine, quae prout in homine,
qui est subiectum capax visus, dicitur priva-
ti, et prout in lapide dicitur negatio, quia
lapis subiectum incapax visus est; conveniunt
omnes istae in hoc, quod est nihil positivum esse;
et in hoc, quod, quaelibet negatio sum est
equè

æquè remouet positium cui opponitur, ita
ut una non sit magis positium, quàm alia.

Ita Notus expresse locis, supra num. 123. ci-
tatur. Et in 2. report. dist. 34. quæst. vnic. §.
de quarto articulo. num. 14. fol. 393. ubi

sic ait: Dico, quòd nihil plus entitatis est
in priuatione, quàm in sola negatione. Et

paucis interpositis loquendo de priuatione ait:

ideo differat à negatione in solo serotato.

Et in 4. report. dist. 21. quæst. unica. § circa
hanc distinctionem. vers. et per hoc. num. 3. fol.

159. Unde dico, quòd inter negationem in genere,

et priuationem secundum genus, non est aliqua

Differentià in re; quia priuatio nihil dicit vl-

tra negationem, nisi presupponendo naturam,

Et in eodem 4. dist. 23. quæst. vnic. § ideo

dico. vers. ad aliud. sub num. 1. fol. 125. Et

in 4. sentent. dist. 23 quæst. unica. § ad quæ-

sionem. vers. respondeo. num. 1. fol. 105. =

Nunc

Nunc autem in Forma ad ar-
 gumentum respondeo, negando sequentem
 maiorem, scilicet, quod unum nihil eret
 magis nihil, quam aliud; nam ex sup-
 positione, quod negatio sit, vel nihil posi-
 tivum sit, æquæ remouet habitum, siue
 positivum, quo priuat una negatio, ac alte-
 ra; Et ad eius probationem respondeo
 concedendo ~~non~~ maiorem, et negando
 minorem: æquæ enim est non alba su-
 perficie, quæ caret albedine, ac Ange-
 lus; Etiam si superficie in potentia sit
 adesse albam, et Angelus repugnantiam
 adesse albam, et Angelus repugnantiam
 adferat ad habere albedinem, nam nil ma-
 gis potest recedere ab esse positivo, quam
 illud, quod est sub extremo contradic-
 tione opposito negatio, siue priuatio. Et sic
 formaliter loquendo, non est magis parum
 nihil priuatio albedinis in superficie
 ni-

270

nigra, quàm in Angelo, quòd si aliqua
est differentia non est ex parte privationis
unius, et negationis alterius, sed ex parte sub-
iecti, quòd in uno est aptum ad esse sub al-
bedine, et aliud est ineptum ad illam reci-
piendam. sic similiter in nostro casu ait
Potius loco praefato, homini in aeternitate
inest non esse aliquid, quia causa, quae
potens erat illi dare esse, illum non cau-
savit, et Chimera inest non esse aliquid,
quia nulla causa illam causat, nec potest
causare in esse positivo, et essentiali, et tamen
non propter hoc unum nihil est magis nihil
aliud. Etiam si homini non repugnet esse, et
Chimera repugnet dum enim homo non est, et
si possit esse, ita est verum, quòd non est, sicut
verum est, quòd non est chimera. z

) 26. Sed contra dicitur: aqua remouetur
non esse hominis ab aeterno esse hominis,

ac non esse chimera, siue impossibilis,
esse^{im}possibilis; sed negatione² impossibilis
simpliciter repugnat esse impossibilis: ergo
negationi hominis, siue possibilis, que est
ab eterno, simpliciter repugnat esse pos-
sibilis, siue hominis; hoc est aperte fal-
sum, nam possibili non repugnat esse, quia
iam non possibile, ut supponitur, sed impossi-
bile foret: ergo non æquum nihil est
ab eterno possibile, ac est impossibile. —

) 2).

Respondeo Distinguendo
maïorem: æquè remouet à se negatio ho-
minis, cum negatio hominis est, esse homi-
nis, ac negatio impossibilis esse possibilis, con-
cedo Maïorem: æquè remouet à se negatio,
siue non esse hominis, esse hominis, quando
negatio hominis non est, ac remouet non esse
chimera, esse chimera, nego Maïorem: nam
Sicet cum est non esse hominis, implicat

contradictionem, quod sit homo; sicut cum
est non esse chimera, implicat, quod sit
chimera: tamen cum homo non repugnet,
quod sit, potest illud non esse hominis, non
esse, et homo potest accipere esse, qui eo,
quod sit, eius non esse, quod praefuit nece-
sario destruitur; posito ~~non~~ habite privatio
destruitur: Et concedo minorem, et distinguo
consequentiam: ergo non esse hominis cum non
esse hominis est, repugnat esse hominis; con-
cedo consequentiam, nam stante negatio-
ne hominis, implicat, quod homo sit; des-
tructo non esse hominis, per positionem esse
hominis, repugnat, quod homo sit, nego con-
sequentiam. —

) 28.

Exemplo res clara fiet: stante
non esse visus, siue visus privatio^{ne} in homine, repug-
nat, quod in homine sit visus; ceterum nullam

im-

implicationem inductit, quod illud non es-
se primum desinat esse in homine, et quod ho-
mo habeat visum: Et stante non esse vi-
sum in lapide, implicat, quod in lapide sit
visus, Et etiam implicat, quod lapis non
habeat negationem visus, quia visus ei ab
intrinsecis visceribus repugnat. Eodem mo-
do philosophandum est de non esse pos-
sibilis ab aeterno, et de non esse chimera;
stante enim non esse hominis, qui est pos-
sibilis ab aeterno implicat, quod homo sit,
cæterum non implicat, quod illud non
esse hominis desinat esse, et quod sit, eo
quod hominem esse nullatenus repugnet ho-
mini: cæterum stante non esse chimera, et
implicat, quod chimera sit, et etiam impli-
cat, quod illud non esse chimera non sit, eo
quod chimera ab intrinseco repugnet esse.

) 29.

Sed peter: si homo ab aeter-
no

272

no est nihil, siue nihil hominis est ab æter-
no, sicut et chimera^a est nihil, Et unum non
est magis nihil, quàm aliud, quare homini
non repugnat esse, et chimera repugnat aliud
esse habere, præter esse nihil? =

) 30.

Respondeo cum Scoto int.
dist. 36. quest. unica. & concedo. vers. prima. sub
num. 14. fol. 121. cuius hæc sunt verba fide-
liter transcribendo: Prima igitur Minus ra-
tio, et non reducibilis ad aliam, quare homi-
ni non repugnat esse, est, quia homo for-
maliter est homo, et hoc siue in re realiter,
siue in intellectu conceptibiliter; et prima
ratio quare chimera repugnat esse, est chime-
ra in quantum chimera, aliter igitur inest
ista negatio nihilitatis homini, et chimera,
et tamen non propter hoc est unum magis
nihil altero. Unde quia homo talis natura
est, quod non repugnat ut sit, eo quod eius
prædicata constitutiva, non repugnat, quod in
Præ-

ordine ad constituendum hominem uni-
antur, et quia chimera talis naturæ est,
quod ei repugnat, quod sit, et quod par-
tes constituentes chimeram, N. g. homo cum
capite auro, repugnat, quod ad constitu-
endum hominem realem chimera uniantur; ideo ho-
mo cum nihil eius sit ab æterno, non repug-
nat, quod sit, et propriè possibilis est, et
chimera est impossibilis. =

31.

Et sicut nulla alia assigna-
bilis est ratio, quare albedo de albet subiec-
tum, in quo est, et nigredo non de albet, nisi
quia albedo est albedo, et nigredo, non
albedo, sed nigredo est, ita nulla assignabi-
lis est ratio, cum hæc sit prima omnino,
et non reducibilis ad aliam, ut Scotus
ait, quare homini non repugnat esse,
nisi quia homo est homo, siue, quia talis
naturæ est, et ideo impossibile repugnat, quia
talis naturæ impossibile est. =

32.

Sed contra dico: animal, et

ra-

273

rationale ab æterno ex dictis nullam repug-
nantiam afferunt ad uniri, siue identifica-
ri in homine, immo ex se dicunt coapta-
tionem, et ideo homo dicitur ab æterno
possibilis: ergo animal, et rationale aliquod
esse proprium habent ab æterno, ratione cu-
ius dicunt coaptationem ad uniri, siue
identificari in homine: antecedens ex
super dictis habetur; consequentia proba-
tur; quod nihil est in se, nullam coap-
tationem potest habere ad uniri, siue esse
idem cum alio nihilo, patet unum enim
nihil non identificari cum alio; ergo si ani-
mal dicit ab æterno coaptationem ad iden-
tificari cum rationali, et è conuerso, animal
esse proprium habet, et non est purum nihil,
Et idem dico de rationali =

33.

Idem argumentum potest fieri
de impossibili; ideo ab æterno homo cum ca-

gite

pute aureo cencebatur, et est impossibilis,
quia extrema, scilicet homo, et caput au-
reum dicunt, et afferunt repugnantiam
ad uniri ad constituendum hominem
cum tali capite; sed omnis repugnan-
tia actualis petit necessario extrema ac-
tualia in aliquo esse, in quo talis repug-
nantia fundatur: ergo ab æterno erat
homo in aliquo esse actuali, in quo funda-
batur repugnantia actualis ad uniri cum
capite aureo: ergo non erat homo purum
nihil.

234.

Respondeo, quod sicut ani-
mal, et rationale fuerunt ab æterno,
ita fuit ab æterno coaptatio unius
ad identificari cum alio, et cum ab æ-
terno idem fuerit animal inesse pos-
sibili, et similiter rationale, et nullum
esse proprium actuale habuerint; ita illa
coaptatio, quæ in illis fundatur extremis,

etiam

270
Idem fuit possibile, et nihil, in esse
actuali. Et idem dico de repugnantia,
quæ reperitur ab æterno in homine ad mi-
ri cum capite aureo, vel ad esse equum; nam
cum talia extrema, in quibus talis repugnan-
tia fundatur, nil actuale fuerint ab æ-
terno, sed idem in esse possibili; ita
illa repugnantia ad miri, quæ inter talia
extrema reperitur, nil fuit ab æterno, sed
idem fuit in esse possibili; id est possibi-
le fuit ab æterno, quod talia extrema
repugnarent.

) 35. In forma igitur ad argumen-
tum respondeo concedendo antecedens, et
negando consequentiam, et ad eius proba-
tionem respondeo distinguendo antecedens,
quod nihil est in se secundum esse actuale
actuale⁺ nullam coaptationem⁺ positivam dicit ad
miri, siue esse idem cum alio, concedo an-
te-

348
recedens: nullam coaptationem negati-
uam eiusdem ordinis cum extremo coap-
tato dicit ad uniri cum alio, nego an-
tecedens, et similiter nego consequentiam,
et eodem modo respondendum est ad
aliud argumentum de impossibili, quod
extremis possibilibus, et si impossi-
libus ad uniri inter se resultat. Conce-
do enim maiorem et distingo minorem:
omnis repugnantia actualis positiva petit
extrema positiva in quibus fundetur,
concedo minorem: si sit repugnantia
solum negativa, ~~siue~~ privativa, cuius
modi sunt extrema in quibus funda-
tur, nego, quod aliquod esse positivum
in extremis requirat. =

36. Non arguitur: possibile causa-
bile (de quo nobis est sermo) est terminus
divinae omnipotentiae; sed possibile actuale
Cau-

causabile est nihil actuale per nos: ergo
 nihil actuale est terminus Omnipotentiae di-
 vine: ergo eventus divina nihil habet pro
 termino; hoc est aperte falsum: ergo et
 illud, ex quo sequitur; antecedens proba-
 tur; nam terminus divina Omnipoten-
 tia est illud, quod terminat, siue potest
 terminare actionem divina Omnipoten-
 tia, per quam accipit esse; sed quod ni-
 hil purum est, neque terminat, neque potest
 terminare actionem divina Omnipotentia,
 per quam donatur in esse: ergo, quod nihil pu-
 rum est, reprobatur, quod terminus divina sit
 Omnipotentia. ~

13).

+
 praemittendo

Respondeo, quod terminus
 divina Omnipotentia potest dupliciter con-
 siderari, vel in actu exercito, vel in actu
 signato: Terminus divina Omnipotentia

in

109
in actu exercito est illud, quod ter-
minat exercitè, et actualiter actio-
nem diuinæ Omnipotentiae, à qua
actualiter accipit esse. Terminus verò
diuinæ Omnipotentiae in actu sig-
nato est illud, quod in actu primo
potest terminare actionem diuinæ om-
nipotentiae, à qua potest accipere esse.
Sicut, et ipsa Omnipotentia potest du-
pliciter considerari, vel causans in exer-
citiò, et datus esse, vel potens causare,
et in actu signato. Terminus diuinæ
Omnipotentiae in actu exercito non est ni-
hil, sed aliquid actuale positum; ter-
minus verò diuinæ Omnipotentiae in ac-
tu primo, siue in actu signato, non ali-
quid actuale, immò quid potentiale nece-
sario est; sicut terminus causae causan-
tis est causatum, et terminus causae
po-

276

potenti causare, non causatum actuali-
ter, sed causabile in potentia est. =

38.

Quo prænotato in forma ad
argumentum respondeo distinguendo Ma-
iorem: possibile causabile est terminus
Divinae Omnipotentiae in actu signato, con-
cedo Maiorem; est terminus Divinae Om-
nipotentiae in actu exercito nego mai-
orem; Et concedo Minorem; Et distin-
quo consequens: ergo nihil actuale est
terminus signatus Divinae Omnipoten-
tiae, concedo consequentiam; est termi-
nus exercitus terminans exercitum, et
causationem actualem Divinae Omnipoten-
tiae, nego consequentiam: Et eodem mo-
do distinguendo est ~~actu~~ consequens: er-
go Divina Omnipotentia habet pro termi-
no in actu signato, illud, quod nihil ac-
tuale est; concedo consequentiam; habet
pro

pro termino exercitio, siue in actuali
exercitio, quod nihil est. nego consequen-
tiam; et eodem modo respondendum est
ad reliquum argumentum. =

) 39. Sed contradices: illud idem
quod est terminus in exercitio diuinae
Omnipotentiae in actu exercitio, est etiam
terminus diuinae Omnipotentiae in actu
primo, siue signato; sed terminus exer-
citus diuinae Omnipotentiae, necessario est
quid posituum, et actuale: ergo ter-
minus signatus diuinae Omnipotentiae
in actu primo, siue signato necessario est
quid posituum, et actuale: maior in
qua est difficultas sic ostenditur; illud
idem quod est in exercitio causatum à di-
uina Omnipotentia, est quod ab illa erat
causabile, antequam causaretur in actu;
sed quod est causatum in exercitio est quid
posituum, et actuale: ergo, quod à diuina

M

277
Omnipotentia est causabile necessario est
quid positivum, Et actuale: Maior pa-
tet nam si idem Angelus S. Michael,
qui causatus est à Divina Omnipoten-
tia in exercitio, non esset idem met Mi-
chael, qui, antequam causaretur à Deo,
erat causabilis: ergo idem met Michael,
qui erat antea causabilis, non est idem-
met qui modo est causatus, quod est fal-
sum Minus. =

) 40. Si hoc argumentum (quod ex
falsa imaginatione procedit, Et magni pon-
deris aliqui Scotistae arbitrantur falsis-
sima imaginatione decepti, quod luce meri-
diana clarius demonstrabo) aliquid haberet
roboris, non solum probaret, quod causabile,
sive possibile aliquid esse actuale ab aeterno ha-
beret, sed quod ab aeterno propria, Et reali-
gauderet existentia in se simpliciter, quod
nul-

nullus catholicorum admittit, quod sic demon-
stro idemmet numero angelus Michael, qui
est terminus diuinæ omnipotentiae in actu
exercitio, sicut qui ab omnipotentia Dei exer-
cita est modo causatus, idemmet est Michael
qui à diuina omnipotentia erat causabilis an-
tequam causaretur in exercitio; sed Angelus
Michael, qui causatus est à diuina om-
nipotentia, est ens simpliciter actualiter, et
realiter existens: ergo Michael causabilis ne-
cessario erat ens actuale simpliciter, cum vera
propria, et reali existentia, quod falsum
minimo, et hereticum est. 2

141.

Retorqueo igitur, contra ita ar-
guentes, argumentum, ut magis veritas pateat
idemmet numero Michael, qui fuit causabilis
antequam causaretur, est qui modo est causa-
tus; sed Michael, dum fuit causabilis, nullus
esse habuit causationem: ergo nec modo. Vel sic:
Idemmet, qui fuit terminus signatus diuina

278
omnipotentia, est nunc terminus exerci-
tus; sed terminus signatus divina om-
nipotentia est causabile ab illa, et non
causatum, est nihil actuale, sed solum
potentiale: ergo terminus exercitus divi-
nae omnipotentiae necessario est quid cau-
sabile, et non quid causatum, necessario
est quid potentiale, et non quid actuale.
Quod argumentum etiam nullius est pon-
deris. =

42. **R**espondeo ergo in forma ad
argumentum distinguendo maiorem; illud
idem quod est terminus in exercitibus divi-
nae omnipotentiae in actu exercitus, est
etiam terminus signatus divina omnipoten-
tia in actu primo, sive signato specificati-
ve concedo maiorem: illud non idem, quod
nunc est causatum, est quod fuit causabi-
le, reduplicative prout terminus divina om-
ni-

¶ Nim

Parum, si scilicet
ut enim.

impotentia exercita, Sicut etiam terminus
divinae omnipotentiae in actu primo, siue
signato, nego maiorem; et distinguo mino-
rem; sed terminus exercitus reduplicatiue pro-
ut exercitus divinae omnipotentiae in exer-
citu actuali causantis, necerario est quid
causatum posituum, et actuale, concedo mi-
norem: terminus exercitus, non reduplica-
tiue, sed specificatiue sumptus divinae om-
nipotentiae necerario est quid posituum, et
actuale, nego minorem; et similiter nego
consequentiam; sicut enim divina omni-
potentia causans habet pro termino cau-
satum; ita divina omnipotentia potens cau-
sare, habet pro termino non causatum, sed
causabile, quod est in potentia ad causari.

143.

Ad maiorem autem probationem
respondendum est eodem modo: illud idem
quod est a divina omnipotentia causans

279
tum, est idemmet, quod ab illa ante-
quam causaretur. Fuit causabile,
specificatiue, concedo maiorem; redu-
plicatiue, nego maiorem; Et distin-
guo minorem; quod est causatum à
diuina omnipotentia, reduplicatiue
prout causatum, est quid positum
actuale, concedo minorem; specificatiue
nego minorem, et similiter nego consequen-
tiam. Ad maioris autem confirmationem
respondeo, quod idemmet numerus Ange-
lus Michael, qui modo est causatur,
Et prout causatur est quid positum ac-
tuale, reale, et existentiale, quia per cau-
sationem actualem accepit veram, et
realem existentiam est ille met, qui fuit
antequam causaretur causabilis; Et tamen
prout

prout causabilis nil actuale erat, sed
solum erat in potentia Subjectiva ad es-
se actuale, sive ad esse simpliciter. —

144. Quod manifestissima instan-
tia elucidatur; idemmet numero Subjectum
quod à me nunc est cognitum, antequam cog-
nosceretur erat cognoscibile, sed nunc est acti-
valiter cognitum: ergo et antea, cum solum e-
rat cognoscibile in potentia, erat cognitum in
actu: Unde tenet hæc consequentia? sicut er-
go ita consequentia est nulla, quia esse cognitum
habet Subjectum à mea actuali cognitione, quæ
ad illud actualiter terminatur; ita illa conse-
quentia; causatum, actuale quid est: ergo
Et causabile, non tenet, quia esse actuale,
quod habet causatum, habet ab actuali cau-
satione illud intelli esse actuale actualiter
sante. Et sic tota machina ruit argum-
ti. —

Sed

) 45.

Sed arguitur: idemmet numero
eo Michael I. qui prius fuit possibili-
sis, siue causabilis, nunc est causatus: er-
go idemmet numero Michael transiit
de esse possibili causabili, ad esse cau-
satum, et existentem, siue de esse sub-
statu possibilitatis, ad esse sub statu exis-
tentis; tunc sic; sed illud, quod transit
de esse causabili, siue possibili, ad esse exis-
tens, necessario est aliquid actuale: ergo
Michael, qui transiit de esse possibili
ad esse existens, necessario erat in esse possi-
bili, aliquid actuale: Antecedens probatur,
nam illud, quod nihil est, non transit
ad esse aliquid; ergo si transit ad esse al-
iquid actuale, necessario in se, aliquid est. =

) 46.

Respondeo concedendo ante-
cedens, et distinguendo consequens: ergo idem-
met

mēt numero Michael, qui nunc est existens
transiit subiectivè de esse causabili ad esse
causatum, nego consequentiam: transiit ob-
iectivè, concedo consequentiam. Et similiter
nego aliud antecedens; et nego similiter, quòd
illud, quod nihil est, non transeat ad esse al-
iquid, non subiectivè, sed obiectivè. Quid-
quid enim creatur transit de non esse, ad
esse, per actionem creativam, quæ est totalis
rei productio ex nihilo. —

) 4)

Pro clariori huius Solutionis per-
ceptione est notandum, quòd potentia est du-
plex prout ad præsens expectat: alia subiec-
tiva, et obiectiva alia; in potentia obiectiva
dicitur illud, quod idem est in virtute cau-
sæ, etiam in se nihil sit; Et in ista potentia di-
citur, quod est, omne causabile, siue possibile; in
potentia subiectiva dicitur illud, quod cum in re
actualiter habeat ~~habeat~~ esse proprium, potest

mèñ esse sub aliò actu, vel forma illam 287
recipiendo; Et hęc materia prima, quæ
dicitur pura potentia, non obiectiva, sed
subiectiva, quia potest subijci formæ,
et ab illa reformari: Et pariter respectu cob-
ris. =

) 48. Ad hoc ut materia transeat sub-
iectivè de esse sub una forma, ad esse sub
alia, necessario requiritur, quòd materia pri-
ma sit, et tam sub una, quàm sub alte-
ra forma habeat proprium esse actuale,
sibi intrinsecum, nam quod in se nihil est,
nequit subiectivè, siue tamquàm subiec-
tum transire ad recipiendam formam
physicam, quæ actualiter est: At ve-
rò ad hoc ut angelus, siue quilibet
alia entitas, quæ est in potentia obiecti-
va, dicatur, quòd transit de esse causa-
bili, ad esse existentielle, siue de esse po-
si-

sibili, ad esse actuale, non est necesse, immo
implicatorium est, quod in esse obiectivo, ha-
beat aliquod esse actuale, cum totum esse
quod actualiter habet, accipiat ab ac-
tione, per quam producit in esse existentia-
li.

49. Vide nostrum Archiepiscopum
Briceno. Tom. 2. controuert. 12. art
1. et 3. in appendice de possibilitate
entis, a fol. 484. usque ad 565. ubi ex
Soto ostendit, possibile ab aeterno non
esse in aliquo esse proprio positivo, et actua-
li; nec habere esse possibile a diuino intellectu,
nec esse cognitum creatura possibilis, esse ipsam
possibilem creaturam; immo creaturam ab
aeterno esse ita purum nihil, sicut est co-
mera, aut impossibile. Et fore omnia
quae hic docuimus ibi confirmata videbitis,
si antea uiderem, libenter exant.

) 30.

Sed pro pleniori intelligentia dicto-
rum pete, quomodo sit intelligendum illud com-
mune, et receptissimum in Scholis dictum, quod
res potest in triplici statu considerari, scilicet in
esse possibili, in esse futuro, et in esse existenti-
ali; quorum primus status precedit secundum, et
secundus tertium, et quod res transit de esse
possibili ad esse futurum et de esse futu-
ro ad esse existentielle, nam si possibile, ut tale
nihil est, nihil est, quod de uno in alterum
statum transeat.

) 31.

Respondeo, quod sicut dictum est
supra num 30. et infra, quod possibile inesse
possibilis nulla est assignabilis causa illud inesse
possibilis causans: ex se enim formaliter habet
possibile ex sua intrinseca ratione non repugna-
re, et in hac sua non repugnantia fundatur
respectus ad causam potentem illud inesse sim-
pliciter, et existentielle causare: postea hac
non

posita

non repugnantia in possibili. Deus dat illi
futuritionem, hoc est decernit dare illi esse
existentiale extra causas, et per hoc divina
voluntatis decretum (loquor de futuris, quae
solum à Dei voluntate dependent) illud, quod
antea solum erat possibile transit ad esse
futurum, non quod aliquid tunc Deus ⁱⁿ impossibile
causet, nam tam purum nihil est futurum ut
tale sicut possibile, sed quia futurum est ut ac-
cipiat esse à Deo, temporis differentia ab ipso
~~cedente~~ propria accedente; Et tandem illa differ-
entia temporis adveniente in qua Deus decrevit
dare esse futuris, illa in esse simpliciter produci-
danda illis existentiam, et hoc esse existentiale
actuale est primum esse proprium, et intrinsecum
creaturae causabilis, ante quod nullum esse, prius
ter esse cognitum, et volitum habebat.

) 52.

Sed contra dices: possibile causa-
bile est aliquid, saltem negativum, ab aeterno
distinctum à Deo: ergo possibile causari

+
Et traditis
ambis

Le prout tale est à Deo, et ab illo intali esse
dependens: antecedens est certum ex sæpè
sæpius dictis: consequentia probatur, ex su-
pra num. 632. dictis ex Scoto contra Pon-
tium in 2. report. dist. 4. quæst. 2. Sa-
quo igitur. vers. contra sub num. 1. fol. 244.

Nihil aliud ab eventia potest poni necesse ex
se, et à se in quocunque esse. Sed possibile ut
tale aliud ab eventia divina est: ergo inesse
possibilis non à se, sed ab alio scilicet à Deo
est: ergo non habet possibile à se esse possibile,
sed à Deo illud inesse possibilis causante. Et
confirmatur, nam ut ait ibidem Scotus: cum
omne aliud necessarium à Deo sit ab aliqua
causa; impossibile est ponere aliud à Deo ne-
cessarium à se: ergo falsum est, quod pos-
sibile sit à se, et ex se tale, sed necessario di-
cendum est, quod inesse possibilis sit dependen-
ter à Deo =

Deo

13. **R**espondens concedendo antecedens,
et negando consequentiam, quod enim inre
nihil est, nullam habet à Deo, neque ab
alio alio dependentiam inesse nihilitati;
cum omnis dependentia ex sua formali
ratione sit in aliquo esse positivo, videlicet, non
in non esse: ad hoc enim et homo non sit
Deus nullatenus dependet homo ab ipso
Deo; immò si per impossibile non esset
Deus, et esset homo, adhuc homo for-
maliter non esset Deus, immò esset sub
negatione evendi Deum: Et quando Tho-
mas ait, quod nihil aliud ab essentia di-
vina potest poni in aliquo esse à se, debet
intelligi in aliquo esse positivo, non vero in
aliquo esse negativo, ut ex eius verbis satis
siquet, nam esse negativum potius est non
esse, quam esse, sicut concipitur à nobis
per modum habitus, iue entis, cum inre
nihil

nihil formaliter sit. Quod patet ex
eis, quæ supra num. 6. 2o. ex D. Au-
gustino docuimus dicente: quod à Deo
Factum non est, vel Deus est, vel nihil
est. Et cum possibile in esse talis à Deo
Factum non sit, nec Deus sit, restat so-
lum, ut nihil formalissime sit. =

Aliquo modo tamen potest dici,
) 34. quod illud nihil, quod possibile causa-
bile ab æterno est, dependet à Deo,
quatenus illa entitas positiva, qua privatur
potest poni inesse à Deo, qua posita
necesse est, quod illa negatio talis entitati
positivæ destruat. Sicut enim privatio
Formæ ignis, quæ est in materia prima sig-
ni aliquo modo dependet ab agente, quod
potest introducere Formam ignis in tali sig-
ni materia, et illam non introducit, quam
cum voluerit introducere, destruetur in ma-
teria

seria tali ligni illa privatio formae ignis; ita illud esse nihilitatis, quod habet lapis ab aeterno, aliquo modo potest dici, quod dependet a Deo non immediate, sed mediate, quatenus illud esse nihilitatis, ~~quod habet lapis ab aeterno~~ solum durabit pro illo tempore, siue duratione, pro qua Deus non voluerit causare lapidem, quo causato, negatio lapidis destruitur; sed haec dependentia est remota non immediata, sed mediata, et de hac non procedit argumentum. Et dicta pro hac celebri difficultate sint satis, qui plura desideraverit, auctor vel consulat.

Quaestio 2. in qua examinatur quomodo Deus cognoscat
possibilia.

Supponimus in praesentia

Deum omnia possibilis cognoscere, quod
citra controuersiam ab omnibus sine
discrimine admittitur; nam de ratione in-
finita cognoscentis est omnia cognoscibilia
cognoscere; sed omnia possibilis cognoscibi-
lia sunt: ergo Deus, qui est infinite cog-
noscenti illa cognoscit; nunc vero venit exa-
minandum, quomodo Deus illa cognoscat, an
in se ipso, vel potius in ipsis creaturis? Qua prop-
ter sit. =

Articulus 1. Utrum Deus
Creaturas possibilis in se ipso, vel potius in se
ipsis cognoscat. =

) 55. Premitto primò ex supra dictis pro
directo primaris scientia diuina; et Scoti
in quest. 3. prologi. Sed tertiam quaestionem.
vers. ideo dico; et vers. ita in proposito. et
vers. sic ergo Deus. num. 13. fol. 99. et
quaest.

125
quart. 14. quolib. & hic intelligen-
tum. vers. item. et vers. similiter. num.
14. fol. 316. et vers. completo autem nu-
meros. et in 1. dist. 35. & contra vers.
præterea sub num. 8. fol. 425o. Et quod-
libet. 15. & de secundo articulo dico. vers.
ad primum istorum. sub num. 22. fol.
440. Et dist. 36. quart. 2. & ad quæstio-
nem. num. 5. 6.). Et quam plurimis alijs
in locis, Quod intellectus diuinus nihil
cognoscit nisi virtute diuinæ essentia, qua
ut subiectum primum, et specificatum
diuini intellectus, ipsum mouet tam ad cog-
nitionem sui, quam ad cognitionem omnium
aliorum, quæ cognoscit, ita ut nullum aliud
subiectum valeat diuinum intellectum mouere;
Videretur enim diuinus intellectus, si ab alio,
quam ab essentia diuina moueretur; quo præ-
missio

) 56.

miso, ut in Scoti sententia indubitable;

Dico primam conclusionem:
Deus cognoscit omnia possibilis in sua di-
uina essentia, tamquam in obiecto primario,
quod ad sui, et omnium cognoscibilium,
quae in illa eminentialiter continentur mo-
uet diuinum intellectum. Ita Scotus ex
prese locis supra citatis. Et praecipue quod
libet. 45. § de secundo articulo dico vers
ad primum istorum. sub num. 22. fol.
440: ubi sic ait: illud quod cognoscitur per
aliud, bene potest immediate cognosci, sed sic
si cognoscatur praecise in illo, sicut intellectus
diuinus praecise cognoscit creaturam in essentia
sua, et non per illam creaturam, ut ob-
iectum immediatum, quia tunc intellectus
eius visceret de

) 55.

Probatur conclusio ratione: illud
obiectum cognoscitur a Deo in sua diuina essen-

378
tia tanquam obiectum primario, ad cuius
cognitionem mouet diuina essentia tam-
quam obiectum primarium eminenter,
sive virtualiter continens in se tale ob-
iectum secundarium; sed diuina essen-
tia mouet diuinum intellectum ad cog-
nitionem creaturarum possibilium, quæ in
illa eminenter perfectissime continentur
tanquam obiecta secundaria diuini in-
tellectus: ergo creature possibile cognoscun-
tur in diuina essentia à Deo tanquam
in obiecto primario. =

) 58. Dico secundam conclusionem:
cognosci creaturam possibilem à Deo in
sua diuina essentia tanquam in obiec-
to primario nil aliud est, quam quod
essentia diuina, quæ est obiectum prima-
rium diuini intellectus moueat ipsum
di-

Divinum intellectum ad cognitionem
 propriam claram, et distinctam
 creaturarum: Conclusio satis patet
 ex verbis Scoti locis supra citatis,
 et praecipue in 4. dist. 3. quest. 3. §.
 alia est opinio. ver. praeterea. sub num.

§. sol. 438. ubi sic ait: Essentia
divina ideo est primum obiectum
intellectus divini, quia ipsa sola movet
intellectum divinum ad cognoscendum
se, et omnia alia cognoscibilia ab
ipso intellectu.

) 59.

Probatur ratione: cognosci
 obiectum secundarium in obiecto primario
 nihil potest esse aliud, quam quod obiectum
 primum moveat ad cognitionem se-
 cundarii; sed creaturae possibile, quae sunt
 obiecta secundaria Dei, sive divini intel-

198
Lectus cognoscuntur in divina essentia
tamquam in obiecto primario: ergo ideo
est, quia divina essentia movet ad cog-
nitionem creaturarum, tamquam obiectum
primarium: Maior probatur, nam cog-
noscere obiectum secundarium in prima-
rio, nihil potest esse aliud, quam cognos-
ci in primo obiecto, prout obiectum pri-
marium est; sed est obiectum primarium
quatenus primo ad cognitionem sui, et
secundo ad cognitionem omnium aliorum
cognoscibilium movet: ergo Sc.

) 60

Dico tertiam conclusionem,
hoc, quod est creaturam possibilem cog-
noscere a Deo in sua divina essentia,
non est, quod essentia divina sit spe-
culum, in quo creatura possibilis a Deo
videtur, vel sit representatio forma
si

288

lis creatura, per cuius cognitionem de-
ueniat diuinus intellectus, in creatura
cognitionem. Ita Scotus exprerè in quæ-
stione 14. quodlibet. § nunc autem. vers. re-
pondeo. sub num. 20. fol. 383. in fine, ubi
agens de modo, quo Beatus videt ~~videt~~ in
obiecto siue in diuina essentia creaturas
sic ait: Lapis videtur in essentia diui-
na, non vt in speculo in quo reluceat
ut obiectum præsens, sed ipsa essentia
se ipsam, et ipsi suo intellectui, re-
presentat ante actum intelligendi,
sed lapis videtur in essentia diuina, vt
obiectum secundarium in primo. &c.

164. **P**robatur: illud, quod relucet in
alio tamquam in speculo, continetur in il-
lo per representationem formalem, vel simi-
litudinariam expressam eius; sed essentia di-
ui-

uina, nec est representatio formalis crea-
turae, nec continet in suo esse quidditativo
talem representationem: ergo creatura non
cognoscitur a Deo in sua diuina essen-
tia tamquam in speculo, in quo crea-
tura relucet, vel in quo representatio for-
malis creaturae resplendet, et contineatur.
Maior est certa; minor probatur: Sum, quia
essentia diuina est absolutissima in suo
quidditativo conceptu, et ab omni respec-
tu ad aliud nuda: Sum quia ut late
probat Scotus in 4. dist. 30. quest. 1. n. c.
nullus respectus realis inuenitur in Deo ad
creaturas, quia iam secundum talem res-
pectum dependeret Deus a creatoris, vel
coexigeret creaturas, cum respectus depen-
deat necessario a suo termino, vel saltem
illum coexigat; quod non est dicendum.

De

283

Deus enim meus est et quoniam bonorum
meorum non eger. Et sic implicat, quod
illud, quod magis necessarium est, ut Deus, coe-
xigat ad sui esse aliquid minus necessarium,
quale est creatura. =

) 62. **D**ico quartam conclusionem:
cognosci creaturam in divina essentia
tamquam in obiecto primario, non est quod
creatura secundum esse, quod habet in Deo,
in quo virtualiter continetur, cognoscatur; nam
hoc potius esset cognoscere Deum, quam crea-
turam: Et supra num. 388, et infra docuimus,
sed quod divina essentia, ut pote obiectum
primarium moveat ad cognitionem obiecti se-
cundarii, quod est creatura: quod clarius in
sexta conclusione patebit. =

) 63. **D**ico quintam conclusionem; cre-
aturam cognosci a Deo in sua divina essen-
tia, non est, quod essentia divina, prout cog-
ni-

nita, ducat diuinum intellectum in cog-
nitionem creaturae; sed scilicet, quod essen-
tia diuina ut obiectum primo motuum
moueat tamquam species impressa infinite
representativa omnium, ad cognitionem cre-
aturae, taliter, quod si per impossibile Deus
non cognosceret primario suam diuinam
essentiam, nec essentia diuina moueret pri-
mo ad sui cognitionem, posset mouere ad
cognitionem creaturarum possibilium, et sub-
uaretur cum omni rigore, quod in tali
hypotesi impossibile, Deus cognosceret crea-
turas in sua diuina essentia, tamquam
in obiecto primario. =

) 64.

Probatur conclusio ex eis, quae
docet Scotus, in 2. dist. 1. quart. 1. Squan-
tum ad tertium articulum. à num 20. et
que ad 23. ubi docet, quod etiam si cau-
saliter

salitas omnis causabilis in quocunque esse
sit necessario in quocunque esse in tribus
personis, tamen si per impossibile esset una
sola persona, ipsa posset causare, quodcunque
causabile, sicut modo: quia quod persona pro-
ducta, citius videlicet, Spiritus sanctus sup-
ponantur. Idem est ex ordine terminorum,
et ex ordine potentiarum: ergo etiam si e-
sentia divina ex ordine obiecti primarij
petat prius cognosci, quam creatura possibi-
lis cognoscatur, si per impossibile essentia non
cognosceretur prius posset monere ad om-
nium possibilitium cognitionem.

) 65

Probatur haec consequentia:
ordine in producendo per impossibile con-
inverso, siue variato posset saluari produc-
termini notis, quin saluaretur praecedere
productio termini infiniti. Et sic videli-
cet

et, et Spiritus sanctus: ergo ordinem
ligendi per impossibile in universo, siue
variato, poteret saluari cognitio termini
finiti, qualis est creatura, quin præce-
deret cognitio termini infiniti, cuiusmodi
est essentia divina: patet consequentia,
à paritate rationis. =

66.

Et confirmatur: in tan-
tum essentia divina est potens mouere
divinum ad cognitionem creaturarum pos-
sibilem, in quantum ipsas creaturas pos-
sibiles perfectissime continet eminenter, tam
quoad entitatem, quam quoad eius intelli-
gibilitatem; sed essentia divina continet
isto modo creaturas, quatenus essentia di-
vina præcisè est, et non quatenus cogni-
ta est, ut supra manet statum: ergo
etiam si essentia divina per impossibi-

Se non supponeretur cognita, posset mouere
 diuinum intellectum ad cognitionem crea-
 turarum: ergo cognitio essentia diuina si-
 cet necessario supponatur ex ordine obiectorum,
 de per accidens se habet ad hoc quod di-
 uina essentia moueat ad cognitionem crea-
 turarum.

16)

Dico sextam conclusionem; cum
 omnibus dictis stat optime, quod Deus
 ipsas creaturas possibili^{es}, in ipsis met crea-
 turis cognoscat tamquam terminum secunda-
 rium suae diuinae intellectus; et quod tales
 creaturae per suum esse proprium, quod possi-
 bile est quod habeant, terminent diuinam
 cognitionem, non primario, sed secundario, pro-
 prie tamen et ut sunt, vel ut possunt esse in se.
 Ita Scotus exprimit in 1. dist. 35. quest. vnic.
 § contra opinionem primam. Vers. praeterea sub
 num. 8. Et 125. vbi sic ait: Et si essentia

18

Et cognita sit ratio leuendi in notiti-
am lapidis, tamen videtur postea, quod
intellectus diuinus possit cognoscere lapidem
in se, et non per se, per hoc, quod com-
parat euentiam suam ad lapidem, quia
sic sine tali comparatione alterius ad ipsum,
possumus nos intelligere lapidem &c.

) 68.

Idem docet Scotus eadem qua-
lione § ad ista. vers. ad tertium. sub num. 15.
fol. 125. ubi docet, quod etiam si euentia
diuina sit sola obiectum motuum diui-
ni intellectus, et eius primo terminatiuum,
tamen est obiectum secundum terminatiuum
diuinae cognitionis, cum alia obiecta creata
diuinam cognitionem valeant terminare,
et defacto terminent cognitionem diuinam,
cuius haec sunt verba: Respondet, obiectum
inquantum motuum, et inquantum primo
terminatiuum est equè illimitatum, et i-

Deo nihil aliud (ab ~~esse~~ essentia divina)
 est sic obiectum; tamen aliud est obiectum
 secundario terminans, nec oportet obiec-
 tum illimitatum esse precise terminans, quo-
 modo cunque actum, sicut precise est movens &c.

) 69.

Probatur ratione; creaturam
 possibilem terminare divinam cognitionem,
 prout creatura possibilis est, vel potest es-
 se in se (ut quid essentialiter à Deo diver-
 sum) nil aliud est, quam quod creatura pos-
 sibilis ut est, vel ut potest esse in se cognosca-
 tur à divina cognitione; sed creatura possi-
 bilis secundum esse negativum, quod est in se,
 et secundum esse reale positivum, quod po-
 test habere, proprie, et formaliter cognos-
 citur à Deo: ergo creatura possibilis secun-
 dum esse proprium ipsiusmet creature, quod
 est in se, et quod potest habere terminat
 pro-

183
proprie cognitionem Dei: maior est
per se nota, nihil enim aliud est ter-
minare cognitionem, quam a tali cogni-
tione cognosci; minor etiam est evidens,
non enim solum cognoscit propriissime
Deus esse negativum, quod habet possi-
bile in quantum tale, sed etiam cognos-
cit esse reale positivum, quod potest habe-
re in tempore; consequentia est evidens: or-

go &c =
))o **E**t confirmatur, nam si crea-
tura ut talis, et ut in se est, vel potest
esse non terminaret cognitionem Dei, sed
santum ut est quid in divina essentia emi-
nenter contentum: ergo creatura non ut
in se est, vel potest esse, sed ut est eminenter
in divina essentia cognoscitur a Deo:
patet nam eodem modo, quo creatura cognoscitur

quod

tur à Deo, terminat cognitionem Dei; et
 è conuerso, cum idem formalissime sit
 unum, ac est aliud; sed cognosci creaturam,
 ut est eminenter in Deo, non est cognosci crea-
 turam, ut ipsa creatura formaliter est in re:
 ergo cognosci creaturam à Deo, ut est in ip-
 so Deo, non est cognoscere Deum creaturam,
 ut creatura formaliter est, vel potest esse in
 re; sed dicere, quod creatura non cognoscitur
 à Deo, ut ipsa creatura est in re, est aperte
 falsum: ergo dicere, quod creatura ut talis
 non terminat propriè, et formalissime cog-
 nitionem Dei, falsum omnino est. Et ratio-
 datur, nam creatura, ut est in Deo, non crea-
 тура, sed potius Dei virtus contentiua crea-
 turarum est: ergo cognoscere creaturam, ut
 est in Deo, ~~non creaturam~~ potius erit cognos-
 cere virtutem contentiuam creature, quæ er-

ipſe Deus, quàm cognoscere creaturam,
ut creatura est. Et Confirmatur vte-
rius, nam creatura, ut sunt, vel ut
possunt esse in se sunt cognoscibiles, ergo
à Deo cognoscuntur ut tales: patet nam
nulla est assignabilis ratio ad oppositum
sustinendum.

) 11. Dico septimam conclusionem:
Deus omnia causabilia ab ipso cognos-
cit tamquam in causa productiva, siue
causativa eorum, non in divina essentia,
sed in sua divina voluntate, siue in sua
Omnipotentia divina: probatur quoad primam
partem: essentia divina ut talis, non est
causativa per se immediate alicuius causa-
bilis, siue alicuius creature: ergo Deus non
cognoscit causabilia in sua divina essentia,
tamquam in causa immediata eorum: An-
tecedens est certum: divina enim quidditas,
et

Et natura nullius est causativa, cum
 „Deus nihil causet per naturam, sed per
 voluntatem, sive per principium liberum,
 quo liberè se determinat ad causandum:
 consequentia probatur; nam in illo cognos-
 citur effectus tamquam in causa, quod est
 causa immediata talis effectus; sed nullius
 creaturae est divina essentia causa imme-
 diata: ergo nulla creatura cognoscitur à
 Deo, tamquam in causa immediata, in sua
 divina essentia. =

) 12.

Quoad secundam partem pro-
 batur: Omnipotentia divina est causa cu-
 iuscunque creaturae causabilis à Deo: ergo
 in illa tamquam in causa immediata cog-
 noscit Deus, quodcunque causabile ab ip-
 so Deo: antecedens est certum, consequentia
 probatur: quia in illo cognoscitur effectus
 tamquam in causa immediata eius, quod

per se, et proprie est causa immediate cau-
sativa talis effectus: huiusmodi est divi-
na omnipotentia respectu omnis causabilis;
ergo in divina omnipotentia tamquam in
causa cognoscit Deus omne causabile ab ip-
so Deo. =

)) 3.

Dico octavam conclusionem:
etiam si divina voluntas, siue omni-
potentia sit causa immediata creatura-
rum, non tamen est motiva divini intel-
lectus ad cognitionem earum: hanc sta-
tuo conclusionem contra Arubal. 1. part.
disp. 31. cap. 4. num. 5. et cap. 5. num. 18.
Et contra nostrum Briceum controuert. 11.
dist. 1. art. 1. § quare dicendum. num. 2.
Art. 22. qui asserunt, quod divina omni-
potentia gerit vicem obiecti motui ad cog-
nitionem creaturarum, quæ in illa virtuali-
ter tamquam in causa continentur. =

)) 4.

Lib. 1.

))) 4

Quod

Probatur ex eis, quæ supra
 à num. 55. usque ad 64. diximus, vbi de
 mente expressa ~~et~~ Scoti docuimus, quod
 ista diuina essentia prout ab omni attri-
 butali perfectione, et ab omni respectu prae-
 cindit, est obiectum motuum, et specifica-
 tiuum diuini intellectus; vt clarissime do-
 cet Scotus in 1. report. dist. 35. quest. 2.
 Et ad propositum. vers. sed est dubium. num.
 9. fol. 198: ergo etiam si ^{omnipotentia} ~~omnipotencia~~ diui-
 na sit infinita, et contineat perfectissime
 omnia causabilia nequit diuinum intellec-
 tum mouere ad sui, nec aliorum contento-
 rum in ipsa cognitionem: probatur conse-
 quentia, nam illud obiectum, quod nequit
 diuinum intellectum ad sui propriam cog-
 nitionem mouere, minus poterit illum mo-
 uere ad cognitionem aliorum à se; sed

ad-

490
Divina omnipotentia (nec aliqua Dei
perfectio secundaria) nequit ad sui pro-
prium cognitionem divinum intellectum
movere, cum scilicet sit Subiectum secun-
darium; ergo minus poterit Divinum in-
tellectum ad cognitionem eorum, quæ conti-
nentur in se, movere. =

))) S. Et confirmatur: de ratio-
ne primi mobilis est, quod non nisi a pri-
mo motivo moveatur; sed Divinus intel-
lectus est primum mobile de linea inten-
tionali: ergo non nisi a primo motivo po-
test Divinus intellectus moveri ad cogniti-
onem aliorum cognoscibilium. Et confirmatur
nam si aliud ab essentia Divina Divinum
intellectum moveret, maxime quia divi-
na essentia non sufficienter moveret ad
illius cognitionem: sed hoc est falsum: en-

go: minor probatur: nam divina es-
sentia continet perfectissime, tamquam
prima omnium radix infinita, Omnia
alia cognoscibilia, quoad perfectissimam
eorum entitatem: ergo ipsa sola est potens
movere ad eorum cognoscibilitatem, siue
cognitionem; vide quae diximus supra, ne
^{dem} ea bis repetantur, =

Argumenta Con-
tra dicta =

)))6

Primo arguitur contra nostram
primam, et secundam conclusionem,
in quibus asserimus, quod Deus cog-
noscit Omnia possibilis propria, et
distincta eorum cognitione in sua di-
vina essentia, eo quod ad eorum cog-
nitionem moveat; = etiam si ^{ad p} futura contin-
gentia cognoscenda moveat essentia di-
vi-

123
uina diuinum intellectum, non dicuntur
futura contingentia cognosci infalibiler
in sua diuina essentia: ergo hoc, quod est
creaturam possibilem cognosci à Deo in
sua diuina essentia, tamquam in obiec-
to primario, non est precise, quod diuina
essentia, tamquam primarium obiectum
diuini intellectus, ad earum cognitionem
illum moueat: antecedens est certum,
nam si futurum contingens cognoscere-
tur infalibiler à Deo in sua diuina essen-
tia, tamquam in obiecto primario: ergo
cognita diuina essentia, quæ est obiectum pri-
marium cognoscere-
tur infalibiler secundario futurum contingens à Deo; quod quia
falsum sit infra suo loco dicemus. Con-
sequentia probatur, quia ratio à nobis au-

nata eadem est in utroque, cum divina
essentia eque moveat divinum intellec-
tum, tam ad cognitionem possibilis, quam
Futuri. =

)))

Respondeo negando antece-
dens, quod videlicet etiam Futura con-
tingentia, sicut omnia alia, quae à Deo
cognoscuntur, et sunt objecta secunda-
ria divinae scientiae, non cognoscuntur
in ipsa divina essentia, tamquam indib-
iecto primario, eo quod ad eorum cogni-
tionem moveat divina essentia intellec-
tum divinum. Et ad eam probationem
respondeo negando sequelam; primo, quia
essentia, ut cognita, non est ratio cognoscendi
Futurum, sicut nec possibile; sed ut species
intelligibilis ad eorum cognitionem mo-
vent, quod posset facere, etiam si à
di-

379
Divino intellectu, non presupponere tur
cognita, ut in sexta nostra conclusione
loquimur. Secundo, quia essentia Divina
non movet necessario ad cognitionem fu-
tutorum, sicut movet ad cognitionem
possibilium; et aliorum necessariorum,
sed libere, et supposita Determinatione
libera Divinae voluntatis; sed hoc petit
Longiorem disputationem, quam infra volo
co ponemus. =

)) 8. Secundo arguitur: essentia
Divina non continet possibilis quoad eorum
entitatem: ergo neque continet illa quoad
eorum intelligibilitatem: ergo non potest
ad eorum cognitionem Divinum intellectum
movere: patet consequentia, nam quod
continet intelligibilitatem alicuius Subjecti

nequit ad eius cognitionem mouere.
Antecedens est certum, nam essentia
diuina non est causa immediata pos-
sibilium, quæ possit illa immediate
causare in eue existentiâ reali, nam
cum omnis causatio Dei ad extra sit
libera, necesse est quod à principio libe-
ro Dei procedat, et non à principio
necessario naturali, cuius modi est di-
uina essentia, prout à voluntate prescin-
dit.

))) Respondeo Distinguen-
do antecedens: essentia diuina possibilis
non continet quoad eorum entitatem,
virtualiter, ut eorum causa immediata;
concedo antecedens: eminenter, ut pri-
ma eorum radix, nego antecedens; et simi-
liter nego consequentiam. Licet enim di-
ui-

129
divina essentia non continet virtualiter
immediate creaturas, cum Deus per
essentiam, non sit creaturarum causa,
tamen, quia continet eminentior di-
vinam omnipotentiam, in qua creatu-
rae immediate continentur, potest ad
earum cognitionem perfectam Divinum in-
tellectum movere. =

) 80 Tercio arguitur contra nostram
secundam conclusionem num. 1) Si posui-
tam: Cognosci creaturam à Deo in sua
divina essentia, tamquam in obiecto eius
primario, nil est aliud, quam, quod ad
divina essentia, ut obiectum primum
Divini intellectus, illum movet ad co-
gnitionem claram et distinctam crea-
turarum; sed ad attributorum, et non
substantiarum.

248
Latōnum diuinarum cognitiōnem, mo-
uet diuina essentia intellectum di-
uinum, cuius est obiectum primari-
um: ergo eodem modo cognoscit Deus at-
tributa, et ^{relationes} ~~perfectiones~~ in sua diuina
essentia tamquam in obiecto primario,
ac cognoscit possibilis; hoc est fal-
sum: ergo. Probatur antecedens, nam
attributa diuina cognoscuntur à Deo
intuitiue, et idem dico de relationi-
bus, et personis diuinis, vt supra num.
328 locuimus; Et creaturæ possibi-
les, non cognoscuntur à Deo nisi abstractiue,
vt num. 329. et infra maiet ostensum; attri-
buta diuina cognoscuntur, vt sunt in se à Deo,
possibilia ~~causabilia~~ causabilia, non vt sunt
in se, cum in se nihil sint, ex dictis, à num.

646. et infra, sed ut possibile est ut sint, à
Deo cognoscantur: ergo non eodem modo cog-
noscit Deus possibilis causabilis in sua
divina essentia, ac cognoscit sua divi-
na attributa, et relationes divinas.

81. Respondeo concedendo ma-
iorem, et minorem, et distinguendo con-
sequens: ergo eodem modo cognoscit Deus
in sua divina essentia possibilis, ac cog-
noscit attributa, et relationes divinas, quod
hoc, quod est unum, et alterum cognosci
à Deo, virtute suae divinae essentiae, quod
ut obiectum primum secundum ad cogni-
tionem omnis obiecti secundarij movet
divinum intellectum; concedo consequen-
tiam: quoad hoc quod sicut cognitio attri-
butorum est in Deo intuitiva, ita et cog-

299

nihil causabile sit etiam intuitiva;
nego consequentiam. Unde ita verum
est, quod attributa divina cognoscun-
tur à Deo in sua divina essentia, tam-
quam indirectè primariò; sicut quod
possibilia in divina essentia, etiam
cognoscuntur à Deo, tamquam indirectè
primariò: ceterum attributa, cum gaude-
ant existentia actuali, et cognoscibi-
lia sint intuitivè cognoscuntur à Deo
intuitivè: causabilia autem cum non
gaudeant actuali existentia, non in-
tuitivè, sed abstractivè cognoscuntur;
Et cum non habeant esse actuale
simpliciter, sed tantum illud pos-
sint habere, ita cognoscuntur à
Deo, non sui, sed possibilium de
sec-

28 Sectu. Et supra Satis docuimus. —

) 82.

Quarto arguitur contra eandem conclusionem, simul, et contra sextam: mouere euentiam diuinam diuinum intellectum ad cognitionem creaturarum, non est propriè, quòd creaturae cognoscantur à Deo in sua diuina essentia tamquam in obiecto primario: ergo si creaturae cognoscuntur à Deo in sua diuina essentia, non idèò precipuè est, quia diuina essentia, ut obiectum primarium, mouet diuinum intellectum ad creaturarum cognitionem: antecedens probatur: nam etiam si principium moueat ad cognitionem conclusionis, quae ex illo inferitur, non dicitur, quòd conclusio noscitur propriè ut conclusio est in principio ex quo deducitur: ergo etiam si diuina

essentia moueat intellectum diuinum
ad cognitionem creaturarum, non ideo
dicitur proprie, quod Deus cognoscit cre-
aturas in sua diuina essentia: ergo hoc,
quod est creaturam cognosci a Deo in sua
diuina essentia, aliquid aliud est, seu di-
cit, praeter hoc, quod diuina essentia
moueat ad cognitionem creaturarum; sed
hoc aliud nihil potest esse nisi, quod di-
uina essentia, tamquam in speculo in-
finitè clare, videat, et cognoscat creatu-
ras: ergo Deus cognoscit creaturas possibi-
les in sua diuina essentia, tamquam in
speculo illas clare, et distinctè representan-
te. =

+
Deus in sua

) 83..

Respondeo negando antecedens,
et similiter consequentiam, et ad eius pro-
bationem respondeo negando antecedens:
[i]

Sicet enim sequenti modo dicatur,
conclusio cognoscitur ex principio, siue vir-
tute principij, qua conclusio cognoscitur
in principio, ex quo inferitur; tamen quoad
rem significatam per nomen idem est
dicere, conclusio cognoscitur ex principio, si-
ue, virtute principij, ac dicere conclusio
cognoscitur in principio tamquam indirecte
ad conclusionis cognitionem mouente; et
Sicet cum maiori proprietate sex monis di-
catur, creatura cognoscitur à Deo, virtute
diuinæ essentiae, siue ex diuina essentia, quæ
ad eorum cognitionem diuinum intellectum
mouet, tamen quia apud sanctos patres,
communiter dicitur, creaturæ cognoscantur
à Deo in sua diuina essentia, saltem modum
loquendi amplectentes, et sic explicam

301.
asserimus, quod nil aliud est, quod creatu-
ra cognoscatur à Deo in sua diuina essentia,
nisi quod diuina essentia moueat ad cogni-
tionem creaturarum. Et ad confirmationem
respondeo negando suppositum, quod diuina
essentia sit speculum, in quo creatura à Deo
videtur, siue cognoscitur; quod si aliquando
à sanctis Patribus speculum vocatur,
est metaphoricè, et improprie intelligendum.

284

Sed contra dices: Deus nihil
Extra se cognoscit: ergo non mouet diuina es-
sentia ad cognoscendum aliud, creaturam vi-
delicet Extra se. Antecedens ex pressè ha-
betur ab Augustino, qui lib. 83. questionum
q. 40. sub littera C. sic ait: non enim Extra
se quidquam positum intuebatur, ut secundum
id conuinceret, quod conuincibat; nam hoc
opinari sacrilegium est: sed si essentia di-
uina diuinum intellectum moueret ad cognos-
cendas creaturas, ut sunt Extra Deum, vel
ut possunt esse, iam Deus Extra se aliquid
cognosceret, quod est, ut ait Augustinus,
sacrilegium. ergo ne hoc dicatur, dicendum
est,

est, quod Deus creaturas in se ipso tanquam
in speculo videt, siue cognoscit. Et hoc idem
docet Divus Dionysius 3. de divinis nominibus.
Et alij Patres.

285

Respondes negando antecedens.
Et ad eius probationem Respondes, quod
mens Divi Augustini in predictis verbis, ut
satis ex eius contextu liquet, solum est, quod
divinus intellectus non accipiat cognitionem
à rebus ipsis, quas cognoscit, ita ut ab illis
moveatur: ita ut sentus sit, Deus nihil ex-
tra se cognoscit, id est, Deus à nullo alio
extra se accipit cognitionem, quasi aliquid
extra Deum foret eius divinae cognitionis
causa, sicut fit in nobis, sed à semetipso
ab omni alio, quod ipse non est, independen-
ter cognoscit, quicquid cognoscibile est. Quia
hoc eadem sensum explicanda sunt alia autho-
ritates, quae oppositum videntur sonare.

Questio 3. De divinis ideis.

Ad plenioris intelligentiam
tam

tam dictorum, quam dicendorum expectat age-
re nunc de ideis, à qua difficultate breviter
me expediam explicando, quid sit ~~idea~~ idea,
et an in mente divina deus, et quod in eum
munus? alia omittens apud autores vi-
denda.

Articulus 1. quid sit idea in mente
divina, et cui proprie ratio ideae sit ady-
tanda. —

86

Idea teste Augustino lib. 83. ques-
tionum tom. 5. cap. 46. est nomen graecum,
à Platone adinuentum, quod ab alijs, et non
incongrue forma, vel species nominatur, qui
certi de re per nomen importata, et si dubij
sunt de nomine. Dari igitur ideas in Deo,
omnes fatentur Theologi cum Augustino
lib. 7. de civitate Dei cap. 28. et 9. 46. nuper
Vesara ubi sic ideas describit: sunt namque
in Deo principales, formae quaedam, vel ratio-
nes rerum stabiles, atque incommutabiles,
quae ipsae formatae non sunt, ac per hoc aeternae

aeterna, ac semper eodem modo se habent-
es, quae in diuina intelligentia continentur, et
cum ipsae neque oriuntur, neque intereant, secun-
dum eas tamen formari dicuntur omne, quod
ori, et interire potest, et omne, quod oritur,
et interit.

187

Quod clarius explicat Scotus int. dist.
35. q. vna. §. ad ista. num. 12. fol. 1254. his
verbi: sententia Augustini in illa questione
potest colligi in ista descriptione idea: idea est
ratio aeterna in mente diuina, secundum quam
aliquid est formabile ad extra, et secundum
propriam rationem eius.

188

Idea enim in mente diuina est quoddam
exemplar, et imago rei fienda, ad cuius si-
militudinem Deus tanquam sapientissimus ar-
tifer omnia operatur ad extra, quod exemplo
artificis creati explicat Augustinus in sua ex-
positione ad euangelium Iohannis tractatu 1. sub
litera L.

189

Ipe enim Augustinus ait, quod si-
cut artifex lignarius, P. O. qui vult fabricare
arcam, prius format in mente quoddam idolum
simulacrum,

simulacrum, et exemplar arce, et postea ad
similitudinem arce, quam habet in mente, fa-
bricat arcam ad extra: sic Deus fabricam uni-
uersi, et cunctarum eius creaturarum ideat,
et fabricat mentaliter in suo diuino intellectu,
et postea illas producit ad extra ad similitudinem
illarum, quas habet in mente.

290

Verba augustinus: faber
facit arcam primo in arte (hoc est in arte men-
ta) habet arcam: si enim in arte (hoc est in men-
te) arcam non haberet, non esset unde fabrican-
do aliam, proferret: sed arca non est in arte men-
tali) ut non ipsa arca sit, quae videtur oculis, in
arte inuisibiliter est, in opere visibiliter exit:
arca facta est in opere, nunquid destitit esse
in arte? Et illa in opere facta est, et illa
manet quae in arte est; nam potest illa arca
currere, et iterum ex illa, quae in arte est,
alia fabricari.

291

Ex quo deducitur manifeste
quod idea diuina optimo ab Scoto, ex Augusti-
no describitur, cum ait: idea est ratio &
lex in mente diuina, secundum quam ali-
quid

Aliquid est formabile ad extra, ut secundum
propriam rationem eius. Quam descriptionem
si idea creata velis applicare, sic dices:
idea est Ratio existens in mente creata,
secundum quam Aliquid est formabile, sive
fabricabile ad extra ab artifice creato: quod
si ideam ut sic adiuvas, et creata crescitur.
Remem velis describere, dices: idea
est Ratio existens in mente, secundum quam
Aliquid est formabile ad extra.

192

His praediis clari in Deo ideas,
secundum quas format, quidquid format
ad extra, Omnis Theologorum cohors unani-
miter fatetur; quod hac ratione ex Di-
no Anonymo desumpta probat Scors loco,
num. 28. velas: omne agens intellectuale
rationabiliter, et prudenter agens, per primum
habet rationem, formam, exemplar, sive
ideam, ad cuius similitudinem omnia, quae
rationabiliter agit, operatur: sed Rem
est huius modi: ergo &c.

193

Cui autem sit adaptanda Ratio
idea in Deo, non est omnium unanimit
consensus

consensus: Thomista enim asserunt cum
suo Angelico praeceptore 1. par. q. 5. art. 1. di-
vinam essentiam esse creaturatum ideam.
Et in hoc omnes Thomista conveniunt; li-
cet in explicando sub qua ratione sit essentia
divina creaturarum idea, non conveniant. Na-
varretus enim, cui famulabatur alij mo-
dum, asserit, essentiam divinam secundum
se sumptam, et prout ab omni alio, quod
formalissimè non est ipsa, procedit, esse
creaturatum ideam. Suarez vero disput. 25.
sua metaphysica sect. 1. Varquez 1. tom. in
primam partem, disput. 22. cap. 2. Alvarus
disput. 6. sect. 1. Et alij omnes essentiam divi-
nam, prout est cognitio, et species expres-
sa creaturatum, esse illatum ideam. Per-
vara, Casperanus, et Gonzalez, et Pizar-
rus, docent, essentiam divinam ut obiecti-
ve cognitam, et imitabilem à creaturis
esse latum ideam. Et alij alia con-
figurant, ita ut dicere possimus, tot sen-
tentias, quot capita.

essentia divina sub ratione, quatenus, et
prout ab omni alio, quod non est ipsa præ-
cendens, non est in Deo formaliter idea.
Probatur: nam idea, teste Augustino,
est ratio æterna in mente divina, secun-
dum quam, vel ad cuius similitudinem
aliquid est formabile ad extra, sed essen-
tia divina prout ab omni alio, quod for-
malissime non est ipsa præcendens, non est
ratio æterna in mente divina: patet; præ-
cendit enim in illo formalissimo conceptu
à mente, siue intellectu, siue à divina
intellectione, neque est ad cuius similitu-
dinem aliquid formatur ad extra: quo-
modo enim lapis fit ad similitudinem
divine essentia, qui in nullo divina es-
sentia assimilatur? Ergo essentia
divina prout sola, non est creaturarum
idea.

195

Dico secundam conclusionem:
essentia divina secundum quod est ob-
iectum primo motuum, et specificatum
divini intellectus, quod ad cognitionem
primam

308

omnium, quae potest Deus formare & extra,
monet, potest latere, Et quasi minus proprie
sibi idea creaturarum: ita sicut in 4. d. d.
dist. 50. q. 3. p. secundo est videndum. V.
Sed quid facit idea. in fine, num. 4. fol. 639.
ubi sic ait: oportet ergo, quod per illam essen-
tiam (divinam videlicet) quae perfectissime
omnia representat, quae ut sic represen-
tant illa ut obiecta cognita habet ratio-
nem idea.

196 Probat: essentia divina qua
tenus omnia creabilia representat, est
in mente divina tanquam species perfectis-
sime creabilia representans, et ad cuius
similitudinem radicalem, ~~est~~ eminentia-
lem (est enim eminenter lapis, homo,
Angelus &c.) Deus omnia operatur &
extra: ergo licet formaliter sub ista ratione
non sit idea, eo quod non formaliter, sed so-
lum obiective in sensu explicato sit in mente
divina, Et non sit similitudo formalis crea-
turarum, sed solum virtualis, est quasi
minus proprie idea.

Dico

291

Sic tertiam conclusionem: cognitio
divina quatenus omnia causabilia ad extra
formaliter repraesentat, est earum idea forma-
lis proprie, et non metaphoricè; ut quam plu-
res Scotista arbitrantur: ita Scotus expre-
sse in 4. dist. 1. q. 1. P. contra istam rationem.
P. ad propositum. sub num. 20. fol. 33. ubi
sic ait: domus in intellectu artificis dici-
tur habere illud esse, quod formaliter habet
ipsa cognitio domus &c; sic ergo patet ad
argumentum, quia domus extra dicitur
fieri à Domo in mente, quia fit à cogni-
tione domus in mente tanquam a prin-
cipio formali. Vide commentatorem ibi-
dem num. P. respondet Doctor num. 12.

298

Probatum: cognitioni divina quate-
nus est formalis repraesentatio omnium
factibilium ad extra, convenit proprie dif-
finitio idea Ab Scot, et ab Augustino
supra assignata: ergo est formaliter idea.
Antecedens probatur: nam cognitio divi-
na, ad cuius similitudinem formalem in-
tentionalem facit Deus quicquid facit ad
extra

est

extra: ergo est proprie, et formalissime idea.
Latet; nam de nullo alio verificatur proprie
definitio nisi de definito.

799

Et confirmatur: causa exemplaris, sine
exemplar formale est illud, ad cuius similitu-
dinem formalem artifex operatur ad extra;
sed divina intellectio est causa exemplaris
formalis. creaturarum: ergo divina cognitio
est ad cuius similitudinem formalem arti-
fex divinus operatur ad extra: ergo divi-
na cognitio est creaturarum idea. Latet; nam
idea, et exemplar idem formalissime sunt.

Cuidado con
esta confir-
macion

800

Dico quartam conclusionem: illud esse
obiectum cognitum, quod ab aeterno ha-
bens creatura in mente divina, est idea
obiectiva proprie, et formaliter creatura-
rum: ita Scotus expresse in l. dist. 35. q. unica.
¶ ad ista. num. 12, fol. 1254. ubi sic ait:
ignitur videtur, quod lapis intellectus possit di-
ci idea: ipse enim habet omnes condiciones
istas, quia ipse est variabilis extra &c.
Et idem docet in l. Report. eadem dist.
35. q. 2. ¶ sed contra. V. responsionem. sub num.

31. fol. 205. et lib. de rerum principio q.
4. num. 54. et alibi. Quem sequuntur
Omnes fere Scriptores Philosophi; Iacobus
Sextus, Gada, Brizemus, Felix.

801. Probatur: de esse cognito, quod ha-
bent creatura ab aeterno in mente divi-
na verificantur omnes conditiones persepe-
tiae ad rationem ideae: ergo esse cognitum
creaturarum est proprie earum idea. Ante-
cedens probatur: nam esse cognitum V. g. la-
pis est ratio aeterna in mente divina, ad
cuius similitudinem Deus producit lapi-
dem ad extra: ergo esse cognitum lapidis
est proprie lapidis idea.

802. Et confirmatur: nam eodem prorsus
modo se habet esse cognitum, quod habet do-
mus V. g. in mente artificis, ac se habet
esse cognitum lapidis in mente Dei; sed
esse cognitum, quod habet domus in men-
te artificis, est idea, forma, et exemplar.
Ad cuius similitudinem artifex efficit do-
mum ad extra: ergo esse cognitum, quod
habet lapis in mente divina, est idea, for-
ma

308

forma, et exemplar, ad cuius similitudinem
Deus producit ad extra lapidem in esse exi-
stentiali. Vide, quod supra docuimus des-
se diminuto, quod habet creatura ab æ-
terno, à num. 681. et infra.

Argumenta contraria

803

Primo arguitur contra noxam primam
conclusionem num. 594. in qua asserimus,
quod essentia diuina secundum se accepta
non est propriè idea creaturarum, Ex autori-
tate Dni Augustini, qui lib. 83. questionum, q.
46. ait: tanta vis est in ideis, ut earum visione
Anima sit beatissima, et sine earum cognitione
nemo sapiens esse possit: sed sine visione omni-
um aliorum cognoscibilium fit anima beati-
sima, diuinam essentiam præcisè videndo,
et Deus perfectissime est sapiens solum per
sapientiam, sine cognitionem suæ essentiae
solius, etiam si per possibile, vel impossibile
nil aliud præter suam essentiam cognosceret:
ergo sentit Anonimus, quod idea est de quiddi-
tate

quidditate divina essentia, sine ipsa divi-
na essentia quidditative.

804

Aliud patet: nam. Ut supra saepe se-
pius docuimus, sola essentia divina prout ab
omni alio, quod formalissime non est ipsa
præcindens, est obiectum beatitudinis res-
pectu divini intellectus, quam respectu intelle-
tus creati, in cuius visione, et fruitione om-
nis intellectus, et voluntas finaliter quies-
cit. Consequentia probatur: nam si divina
idea non essent de quidditative conceptu divi-
nae essentia: ergo eorum visione non fieret
Anima beatissima, immo neque beata; cum
absque eo quod videret ideas, posset beati-
ficari divinam essentiam præcisè videndo.

805

Respondeo cum Scotto in 1. dist. 35. q. vii.
ca. 1. ad 1. et 2. et eundem. Et 1. similiter. sub
num. 13. fol. 1255. admitendo, et venerando,
~~et~~ fas est, verba Divi Augustini, et illa
explicando, quod Augustinus loquitur ibi de
beatitudine non essentiali, sed accidentalibus,
et extrinsecis, quæ habentur media visione crea-
turarum; et de sapientia non quidditative,
qua

308
qua ex sola divina essentia à Deo habetur,
sed de sapientia extensiva; quia non adeo
sapienter Deus videretur, si solum suam di-
vinam essentiam, et non alia creata cognos-
cibilia cognosceret: nam etiam si creatura ad
Dei scientiam primario non expectent, expectant
tamen ad plenitudinem eius sapientiae, secun-
dum quod ipse Augustinus charissime docet
5. confessionum cum ait: beatus, qui te et
illa novit, sed non beator propter illa: ac si
Deus, vel beatus minus beatus foret, si solum
Deum, et non creaturas cognosceret.

omodo
concl. textu

806

Unde in forma ad argumentum res-
pondeo concedendo maiorem in predicto
sensu, et distinguendo minorem: sine visio-
ne aliorum cognoscibilium fit anima beatus-
ma solum divinam essentiam intrinsece quo-
ad beatitudinem anima essentialem, et pri-
mariam, concedo minorem: quoad beatus-
nem extensivam, et secundariam, nego mino-
rem: et similiter nego consequentiam. Et eo-
dem modo respondendum est ad confirmatio-
nem argumenti. Et sic nil contra nos.

Secundo

80)

Secundo arguitur contra eandem conclusionem: essentia divina præcisè, et secundum se accepta est perfectissima representatio creaturarum: ergo est earum idea. Consequentia patet; nam si ex aliquo capite obiceretur, quod divina essentia esset creaturatum idea, maxime quod obiceretur ei representatio creaturarum. Antecedens probatur: nam essentia divina est infinita in representando quidquid representabile est; sed sunt creature representabiles: ergo est infinita in representando creaturas: ergo perfectissime illas representat, siue est earum representatio: ergo est earum idea propriè, et formaliter.

809

Respondens distinguendo antecedens: essentia divina secundum se accepta est perfectissima representatio formalis, et actualis creaturarum, nego: est perfectissima representatio virtualis, concedo. Essentia enim divina secundum se accepta nullum dicit respectum, seu representationem ad aliud, cum in se formalissime absoluta sit: licet

ex

309

Ex eo quod patet quasi causare representa-
tionem formalem creaturarum actum vide-
licet, quo formaliter cognoscuntur, et repræ-
sentantur, dicatur earum representatio
virtualis.

809

Quæ doctrina maxime vera est
in nostra Scholæ sententia, quæ cum nostro
Subtili præceptore in t. dist. 31. q. unica per
totam, nullum admittit respectum realem
Dei ad creaturas, qui quidem respectus
realis necessarius erat ad hoc, quod essen-
tia divina esset representatio realis forma-
lis creaturarum. Et eodem modo responden-
tum est ad argumenti confirmationem.
Essentia enim divina est infinita in repræ-
sentando non actualiter, et formaliter,
sed virtualiter, et causative, viue eminentialiter.

810

Tertio agguirur contra nostram ter-
tiam conclusionem num. 197. positam, in
qua averimus, quod divina cognitio qua
tenus formaliter representat creaturas,
est earum formalis idea: cognitione divina
non convenit definitio ideæ ex D^o D^o Augustino,
Et

Et Sicut supra assignata: ergo cognitioni di-
uina non competit propriè esse ideam formalem
creaturarum. Antecedens probatur: idea est
ratio in mente diuina ad cuius simili-
tudinem aliquid formatur ad extra ex dictis
num. 191. sed nil formatur ad extra ad si-
militudinem diuinam, et formalis cognitionis:
ergo diuina cognitioni nequit conuenire dif-
finitio assignata pro ideis.

815

Minor prius probationis patet: liquet
enim nullam similitudinem habet cum diuina
et formali cognitione: et idem dico de cor-
pore, de homine, Leone, et Equo. In quo
enim assimilatur Equus cum diuina cog-
nitione, cum potius immunda dissimilitudo
inter cognitionem diuinam, et Equum
versetur: ergo signum euidens est, quod hæc,
et huiusmodi alia nullatenus ad similitudi-
nem diuinæ cognitionis fiunt: ergo diuina cog-
nitio non est horum, neque aliorum formalis
propriè, et rigoroze idea.

816

Proinde in talibus creaturis, quod deus
ad similitudinem alia physica, intentionali
distinguitur.

812
+ Achilles

Respondeo ad argumentum, quod est ad-
versariorum ~~arguitur~~⁺, negando antecedens: Et
ad eius probationem respondeo concedendo ma-
iorem, Et negando minorem: immò omnia quæ
sunt ad extra, ad similitudinem formalem
divina sunt intellectiois. Ad probationem
ultem minoris respondeo, quod lapis perfec-
tissime divina intellectiois assimilatur, et e
converso: et idem dico de corpore, Equo
Formica &c.

813

Procius intelligentia nota,
quod duplex est similitudo: alia physica,
intentionalis altera: prima fundatur in
quidditatibus physicis, cuius modi est simi-
litudo, quæ inter duo alba, duo nigra, et duo
calida versatur. Intentionalis est, quæ inter
actum intellectus, et obiectum representatum
versatur. Et hoc modo dicimus, quod actus
V. o. quo ego cognosco arcam lignariam, est
illi similis, eò quod sit perfecta, et formali-
or similitudo, expressio, et representatio.

814

Hæc autem differentia inter simi-
litudinem realem, et intentionalem versatur,
quod

quod illa, quae similia prima similitudine
dicuntur, participant aliquam qualitatem,
in qua conveniunt, vel eiusdem speciei,
ut duo alba, duo calida &c. vel saltem
eiusdem generis, et praedicamenti, ut duo
qualia, quorum unum est calidum, et ali-
ud frigidum, quae saltem in ratione gene-
rica qualis assimilantur. Illa vero, quae si-
milia intentionaliter dicuntur, multoties non
solum genere distinguuntur, ita ut in nullo
praedicato generico conveniant, immo mul-
tories plus quam genere discriminantur;
ut patet in visione beata Divi Augustini
V. g. quae Deo intentionaliter formaliter
assimilatur; et tamen Deus plus quam
genere ab illa beata visione discrimina-
tur: Et in cognitione divina, quae plus
quam genericè ab omni objecto creato,
cuius est formalis similitudo, et expres-
sio, se cernitur. Et haec differentia in-
ter utramque similitudinem ad quam plu-
ra ~~notanda~~⁺ notanda est.

815

Quarò arguitur: idea est ratio ne-
cessario

necessario cognita, **et** non ratio formalis co-
noscendi: ergo cognitio divina quatenus est for-
malis ratio cognoscendi creaturas, et earum
formalis representatio nequit esse earum idea.
Antecedens probatur: illud ad cuius similitu-
dinem agens facit aliud, necessario prae-
supponitur cognitum, ^{cuius} ut ad ~~eius creaturam~~ simi-
litudinem, et exemplar faciat illud ali-
ud; sed idea est forma in mente divina,
ad cuius similitudinem format Deus creaturas:
ergo idea necessario est ratio praesuppositiva
cognita, et non ratio formalis cognoscendi, cui-
us modi est intellectio divina.

816 Et confirmatur: nam si artifex creatus
pictori dicat aliquis, quod sibi depin-
gat imaginem Beatissimæ Virginis Mariæ
ad instar, et similitudinem perfectissimam,
alterius imaginis, quam habet domi, ~~sine~~
~~sua domo~~; necessario respondebit pictor, se
monstrare mihi illam imaginem, quam habet
in tua domo, ut ipsa visa, et cognita pos-
sim ego aliam ad eam similitudinem depin-
gere, et delineare. Quomodo enim possum
imaginem

imaginem facere ad similitudinem per-
fectam alterius, quam nunquam cog-
novi, nec vidi? ergo similiter Deus ad
hoc ut faciat lapidem V. o. ad extra ad si-
militudinem perfectam idea lapidis, quam
habet in mente, necessario requiritur,
quod illa idea lapidis a Deo præcogno-
scatur: ergo actus divinae intellectionis,
quatenus non est præcognitivus, sed ratio
formalis cognoscendi creaturas, requiritur
earum idea.

81)

Respondetur distinguendo antecedens.
idea obiectiva est ratio formalis necessario
cognita, et ratio formalis cognoscendi, concedo
antecedens, idea formalis, et ratio cognita,
et non ratio cognoscendi, nego antecedens.
Idea enim ut supra manet dictum idem
est quod exemplar. Et cum exemplar
sit duplex; aliud formale, cuius modi
est actus intellectus; aliud vero obiecti-
vum, quod est, quod dicitur potentia
considerandum, ut ad eius similitudinem
artifex efficiat aliud idem: et eodem modo
philosophandum

Philosophandum est de ideis.

818

Ad probationem autem antecedentis eadem distinctione est respondendum: si illud, ad cuius similitudinem agens facit aliud, sit exemplar, et idea obiectiva, verum est, quod praequiratur, quod cognoscatur: si sit idea, et exemplar formale, falsum est. Ad instantiam de artifice creato respondeo, una imago advenit ut exemplar obiectivum, ut ad eius similitudinem pictor depingat alteram, et sic necessario praequiritur in pictore cognitio illius imaginis, quam habuit ut exemplar: cognitio vero divina quatenus formalis ratio est cognoscendi, non idea, neque exemplar obiectivum, sed formale est: et sic &c.

819

Sed contra dices: illud, ad cuius similitudinem fit primum, nequit esse ratio, ad cuius similitudinem fit aliud diversum, et primo discriminabile, S. o. illud, ad cuius similitudinem fit arca, nequit esse idemmet, ac est illud, ad cuius similitudinem fit sella, quae arca discriminabilis est; et illud, ad cuius similitudinem fit homo, nequit esse ad cuius

cuius similitudinem sit Formae; sed omnia
quaecumque fiunt à Deo, fiunt ad similitu-
dinem suae ideae, quam habet in mente divi-
na: ergo haec idea, quam quolibet facile
habet in mente divina, requirit esse acm divi-
ni intellectus, qui unus indivisibilis, et in-
distinctus est.

820

Et confirmatur: nam teste Augustino
loco supra relato in Deo dantur plures ideae,
quarum quaelibet suum peculiare represen-
tat ideatum; sed non dantur in Deo plures
acm cognoscendi, immò unus, et indis-
tinctus: ergo sentit Augustinus, quod acm
divinae cognitionis non est idea.

821

Respondeo distinguendo maiorem: il-
lud, ad cuius similitudinem sit unus, ne-
quit esse ad cuius similitudinem sit aliud
sibi dissimile, omitto: Et in hoc sensu ve-
rum est exemplar de artificialibus de arca
videlicet, et sella, quae cum sint dissimiles,
idem exemplar obiectum ad seius simili-
tudinem fiunt, nequeunt habere: illud ad
cuius similitudinem, et exemplar formale sit V-
num

unum, sequi esse ratio formalis, ad cuius simili-
tudinem sit aliud diversum, si tale exemplar
formale sit finitum, et limitatum, concedo: si sit
infinitum, cuius modi est divina cognitio, nego.
Quamvis enim intellectus creatus ob suam
limitationem non possit unico actu plura di-
similia percipere, bene tamen intellectus divi-
nus ob suam infinitudinem, et illimitationem.

822

Ad minorem eadem distinctione
respondendo: omnia, quae fiunt à Deo, ad simi-
litudinem suae propriae, et peculiaris ideae objec-
tivae fiunt, concedo: ad similitudinem suae
ideae formalis, ita ut quodlibet facibile suam
peculiarem ideam à idea alterius distinctam
tam expostulet, nego. Hoc enim habet idea
formalis divina, quae est actus divina cog-
nitionis, quod ob suam infinitudinem in
representando, ita in se indivisa, et in-
distincta representat omnia representa-
bilia, ac si uniuscuiusque insolidum esset
dumtaxat representatio. Unde nego conse-
quentiam.

823

Ad confirmationem ex Augustino re-
spondeo

respondeo, quod quando Doctor Augusti-
nus agit de ideis in plurali, et docet plu-
res esse in Deo ideas distinctas, vel loquitur
de ideis obiectivis, quae ut supra diximus ipsae
met creaturae in esse cognitis, et distinctis sunt,
et sic sunt plures, et tot, quot sunt creaturae
a Deo cognitae; vel si de idea formali, quae
est una, et indistincta omnium, loquitur de
illa in plurali, ac si essent plures, eo quod
plures sint per equivalenteriam: Nam quod
omnis intellectus creatus faceret per infini-
tas (si forent) intellectiones, et diversas
ideas formales, hoc totum facit Deus per
unicam intellectiorem formalem, quae utpote in-
finita representat omnia. Argumenta
autem, quae contra nostram quartam conclusio-
nem fieri facile ex dictis pro solutione pri-
mi argumenti dissolvi possunt.

824

Sed dubitabis, utrum omnium cognos-
cibilem habeat Deus distinctas ideas obiec-
tivas, ita ut cuilibet sua peculiaris correspon-
deat idea? Respondeo cum Scotto in 4. dist. 50.
q. 3. p. secundo est videndum. Si ergo: num. 3. fol.

638. quod omnia, cuius modi sunt omnia positiva à Deo
 faciebilia, cognoscibilia per se habent in Deo, sive
 in diuino intellectu propriam ideam, ita ut cuiuslibet
 diffinitio intelligibili sua particularis corresponderet
 idea: distinctum enim esse cognitum habet
 lapis V.o. in mente diuina, ac habet Formica,
 Leo &c. Et idem dico de intelligibilibus eiu-
 dem speciei ut Petrus. Franciscus &c, quo-
 rum cuiuslibet suum peculiare esse cognitum correspondet.

825

Illa verò, quae non per se, sed per ali-
 ud sunt cognoscibilia, cuius modi sunt omnes pri-
 uationes, et negationes, quae nisi cognitae formis
 positivis, quibus priuant, nequeunt agnosci, non
 habent in Deo propriam ideam: Et ratio est
 conspicua: nam cum idea sit ratio, ad cuius
 similitudinem aliquid est formabile ad extra,
 et negationes, sine priuationes. Minus non
 sint aliquid formabile ad extra (formabi-
 le enim solum, quod habet formam positivam
 est) cum non per se, sed per accidentia Deo
 originentur, quatenus destruit, sine non po-
 nit in esse illud positivum, quo priuant, cognos-
 cuntur; ita non per propriam ideam, sed per ide-

am

ideam sui positam, cui opponuntur, periciuntur.
Et sic nullam habent propriam in Deo ideam.

Distinctio 3. de scientia visionis, seu libera Dei.

Postquam in superioribus actum est de scientia simplici intelligentia, et de omnibus ad illam expectantibus: nunc restat agendum de scientia libera Dei, quae communiter scientia visionis nuncupatur. Quapropter sit.

Quaestio I. quanam sit scientia visionis, seu libera in Deo, et de quibus scibilibus illam habet?

826 **P**rimo primo, quod saepe saepe in hoc nostro tractatu de scientia docuimus passim, videlicet quod in divino intellectu solum unus actus intelligendi reperitur, quo Omnia scibilia, sive cognoscibilia perfectissime, ac adequatissime, et comprehensive agnoscit. *M. P.*

omnes conditiones, vel variationes, quas ~~dictum~~
 quod à Deo scitur, habet, poterit habere, vel
 habebit: et hoc absque controversia inter
 omnes Doctores maxime nostrae Scholae.

82)

Item secundo "Etiam ex dictis, quod
 cum scientia distinguantur pene obiecta prima-
 ria, et specificativa scientia, et omnis scien-
 tia Dei solum divina essentia secundum se
 accepta sit primum specificativum, omnes
 divisiones scientiae in Deo solum divisiones
 Accidentales, et non essentielles erunt, cum
 in se unus, et indistinctus sit actus ab uno, et
 singularissimo obiecto specificatus. Unde scien-
 tia visionis, scientia simplicis intelligentiae, sive
 ut alij aunt scientia libera, et scientia necessa-
 ria solum pene diversa obiecta secundaria,
 quae respiciunt, seu connotant, distinguuntur;
 cum in se idemmet indistinctus actus, qui sci-
 entia necessaria dicitur respectu obiecti sci-
 bilis necessarij, quatenus ad obiecta libera,
 sive contingentia terminatur, dicitur scien-
 tia visionis, seu libera sumpta ~~de~~ ab ob-
 iecto quod respicit.

Quibus

828

⁺
terminatur.
+ in

Quibus præiacis dico primam conclusio-
nem: scientia libera contingens seu visionis
in Deo est illa, quæ ⁺ad obiectum liberum, sine
contingens ~~ante~~ existenda, ita ut non neces-
sario ex se existat, sed ab aliqua causa
libera ponatur in existentia, siue per se, si-
ue per accidens, est Unanimis Theolo-
gum omnium consensus: Et probatur:
illud, quod contingens existit, contingen-
ter scitur. Et tale, ut existens videlicet;
huius modi sunt omnia illa, quæ ex se
à se non existunt, sed in qua existentia
pendent à causa libera liberè eis existen-
tiam communicante: ergo scientia Dei qua
tenus ad ista terminatur, contingens est
libera, et non necessaria.

829

Maior probatur: nam sicut omne se
habet ad esse, ita se habet ad sciri: et
ergo quæ contingenter se habent ad esse,
contingenter etiam se habent ad sciri;
sed omnia, quæ habent existentiam
ab alio liberè eis communicante existen-
tiam, contingenter, et liberè se habent
ad

ad esse existentiale: ergo et contingenter
se habent ad sciri in tali esse existentiale:
ergo scientia, qua Deus cognoscit ista, libera et
contingens est denominatione sumpta ab obiecto
scibili, quod per ipsam scitur.

830

Dico secundam conclusionem: Omnia
creata, siue creabilia realia, siue rationis pra-
esentia praeterita, vel futura à Deo scientia
visionis, seu libera cognoscuntur. Proba-
tur: nam omnia in suo esse existentiale
dependentia sunt, si de praesentibus loqua-
mur; vel dependentia fuerunt, si de praeter-
itis fiat sermo; vel dependentia erunt si
de futuris agamus, à Deo, qui omnia ad ex-
tra libere operatur, ita ut pro libito sua vo-
luntatis omnia praedicta fuerint, ^{int} ~~sunt~~ vel
^{futura sint} ~~erunt~~ à Deo libere eis existentiam dante,
ita ut potuerit illis existentiam non dare:
ergo omnia ista libere, et contingenter à
Deo sciuntur. Patet; nam sicut Deus po-
tuit illis existentiam non dare, ita potuit
illa ut existentia non scire: ergo omnia ista
percipiuntur, seu sciuntur à Deo scientia
visionis

visionis, seu libera.

831

• Dico tertiam conclusionem: omnes privationes, siue negationes istarum entitatum quae libere à Deo ponuntur in esse positivum existentiali, etiam scientia Dei libera à Deo cognoscuntur. Probatur: nam privationes, siue negationes licet non immediate, mediate tamen dependent in suo esse à libero velle divini: ergo sunt liberae et contingentes: ergo libere, et contingenter cognoscuntur à Deo. Antecedens patet; nam etiam si privatio, siue negatio Antichristi V. o. quae modo datur, non dependeat immediate à Deo, pendet tamen à Deo quatenus ab illo pendet entitas positiva Antichristi, quae posita in existentia privatio talis existentiae daturur: ergo tales privationes, siue negationes licet non immediate, mediate tamen dependent à libero velle divini: ergo scientia, quae ad istas negationes, siue privationes terminatur, libera, et contingens est.

832

• Dico quartam conclusionem: secreta libera Dei;

317

Dei, quibus Deus ab aeterno libere decrevit
dare esse Angelis, hominibus, caelo, terra, &c.
etiam scientia libera, seu contingenti visioni
cognoscuntur à Deo. Patet; nam huius modi
decreta saliter ab aeterno fuerunt, quod poverint
fuit non esse pro libero velle Dei: ergo etiam
fuit liberum quod à Deo ~~exigeretur~~. Patet;
nam omne, quod potuit non esse, potuit non sciri:
ergo &c.

Argumenta contraria

833 Primo arguitur: scientia libera et
visioni eadem indistincta scientia est ex dictis;
sed Deo nulla datur scientia libera: ergo nul-
la datur scientia visioni. Consequens est
falsum: ergo et illud ex quo sequitur. Mi-
nor probatur: maior enim ex nuper dictis
habetur à potentia naturali, et naturaliter
operante nequit actus liber oriri; sed intel-
lectus divinus est potentia naturalis, et natu-
raliter operans quando intelligit: ergo ab in-
tellectu divino nequit oriri actus scientiae, qui sit
liber.

834

em

liber.

Nec valet dicere, quod ab obiecto habet
 talis Dei scientia, quod sit libera: obiectum spe-
 cificatum scientia Dei est sola divina essentia
 ut supra est ostensum; sed divina essentia
 est obiectum naturale, prout distinguitur
 contra liberum respectu divini intellectus, il-
 lum movens, et secundum per modum natu-
 ra, et non per modum libertatis: ergo ab es-
 sentia divina, quae est primum specificati-
 um scientia Dei nequit scientia divina ha-
 bere quod sit libera.

835

Nec ab obiecto secundario, quod respicit
 potest denominari scientia Dei libera, et con-
 tingens prout condistincta a necessaria, et
 naturali, quod sic ostendo: nam quantum-
 cumque obiectum in genere rei, siue in suo ex-
 se existentiati sit liberum, et libere possit
 in tali esse, tamen quoad cognosci non liberum
 sed simpliciter est naturale, et naturaliter
 cognoscibile: ergo etiam si obiecta secundaria
 scientia Dei sint libera, et libere possint
 in esse existentiati, non libera sed natu-
 ralia

naturalia sunt quoad cognosci.

836
libere volo
+
valet

Antecedens probatur: nam etiamsi actus, quo ego h. g. hic legere, seu dicere, sit absolute liber, et à mea dependens libertate, tamen in ratione obiecti nullam⁺ velis exercere libertatem. Patet; nam velis, nolis, talis actus necessario est cognoscibilis ab Angelo, sicut et quodlibet aliud obiectum naturale: ergo talis actus quoad cognosci non liberum est, sed naturale: ergo similiter, etiamsi omnia existentia presentia, praeterita, vel futura dependant in suo existentiali à causa libera libere eis communicante esse, quoad cognosci non libera, sed naturalia sunt: ergo scientia quae ad illa terminatur, non libera, et contingens, sed necessaria est, et naturalis.

837

Respondeo ad argumentum concedendo maiorem, et distinguendo minorem: in Deo nulla datur scientia libera formaliter concedo: quae sit libera obiective, eo quod ad obiecta libera, sine contingentia terminetur, nego. Et in hoc sensu dicimus scientiam visionis liberam esse in Deo sumpta denominatione ab obiecto

libero, siue contingenti, quod respicit. Unde nego
sequentiam: ad cuius probationem eadem distinc-
tione respondetur: a potentia naturali nequit oriri
Actus liber formaliter, concedo: nequit oriri au-
tem qui liber, et contingens terminatiue dicatur,
quod ad obiectum liberum contingens termi-
natus, nego maiorem, et concedo minorem, et
ergo, siue distingo consequens eadem distinctione.

§ 38

Ad confirmationem autem argumenti re-
pondeo, quod scientia libera, et contingens
non habet quod sit talis ab obiecto specificatiue
primario, cuius modi est diuina essentia, sed
ab obiecto contingenti, et secundario, quod
connotat: ad cuius iniquationem respondeo
distinguendo Antecedens: entitas libera,
contingenter posita in esse, naturaliter, et
libere est cognoscibilis, ex suppositione quod
si entitas in esse posita sit, concedo antecede-
dens: absolute, nego antecedens.

§ 39

Sicet enim actus liber libere positus
a mea voluntate in esse, postquam positus
in esse existenciali nulla gaudeat libertate
ad cognosci, vel non cognosci, immo necessarius
cognoscibilis sit.

1) *Codex de
gratia,
scientia* 309
cognoscibilis sit, hac necessitas non absoluta,
sed ex suppositione est. Et cum absolute talis
actus potuerit non esse aliena libertate causa,
quae libere illum potuit in esse; ita actus, quo
cognoscitur talis actus liber non necessarius,
sed contingens est; nam sicut talis actus po-
tuit non esse, ita potuit non cognosci: Et hoc
modo dicitur, scientia Dei, quae ad hunc me-
di obiecta terminatur, libera est et contingens.
840 Unde libenter concedo, quod actus
liber à mea voluntate elicivus nullam libertatem
exerct ad cognosci, vel non cognosci, immò ne-
cessario ex suppositione quod sit cognoscibilis
à Deo est: et tamen assero, quod siut con-
tingens fuit, quod talis actus poneretur in
esse existentiali, cum ponerit non poni pro-
hibito mea voluntatis; ita etiam contingens
fuit, quod à Deo, et existens cognosceretur.
Dicta sit bene percipiantur, alia huius fa-
cile argumenta facile poteris dissolvere.

et habeant
Quaestio 2. Utrum enunciationes
de futuris contingentibus ~~et~~ deter-
minatam

determinatam veritatem, vel falsitatem
secundum quam certo et infalibi-
ter valeant cognosci à Deo, et de
Facto cognoscantur?

Primo in presenti questione discutienda
veniunt: primum, utrum propositiones sine
enunciationes de futuris, de contingentibus
habeant, vel habuerint ab aeterno determi-
natam veritatem, seu falsitatem? Secun-
dum, utrum praedictae veritates, sine fal-
sitates à Deo ab aeterno certo, et infal-
biliter cognoscantur? Quapropter primo ad
primum, et tandem ad secundum per
distinctos articulos faciam sub.

Articulus I. Utrum enunciationes
de futuris contingentibus habeant
determinatam veritatem, seu falsitatem?

841

Præmittit primo cum Seco in t.
Dist. 39. q. unica. Et quantum ad primum.
et

320

et dist. 2. q. 2. num. 20. num. 13. ex communi
Theologorum consensu esse certum in fide, et ra-
tione natura demonstrabile dari contingentem
in rebus, ita ut omnia, quae sunt non
necessario omnia, sed aliqua contingenter
eveniant; cuius modi sunt omnia, quae a vo-
luntate creata libere se determinare pro-
veniunt. Et omnia in super, quae pro libito
voluntatis divinae ad extra sunt ab ipso Deo.
Deus enim nil ad extra necessario operatur.
Quae veritas adeo certa, et indubitata est,
ut nulla evidentiori ratione valeat demons-
trari, quam verberando illam negantem,
donec fateatur contingenter posse evenire
pro libito verberantis, quod non valet
seu verberetur.

842 Secundo praemittit, quod contin-
gentia in hoc a necessarijs discernuntur,
quod haec non possunt absolute per aliquam
potentiam aliter se habere, siue ita sunt,
quod aliter esse nequeunt: cuius modi est
Deus, quia necessario est talis, quod si ali-
ter esset, Deus non esset: et possibilia omnia,
quae

quae aliter ac possibilia sunt, nequeunt intelligi aut esse. Illa vero contingentia videlicet quae ita contingenter ponuntur in esse, quod absolute potuerunt in tali esse non poni. Ut Actus v.g. quo ego volo esse hic, qui absolute potuit non esse, cum voluntas mea ita libere se determinauerit ad velle hoc, quod oportum potuit pro suo libito velle.

843

Tertio praemittitur, quod contingentia adhuc in duplici differentia sunt: alia sunt contingentia ex se immediate, et ab intrinseco: alia vero sunt contingentia non ex se, et ab intrinseco, sed ab extrinseco. Contingentia immediate, seu ab intrinseco sunt illa, quae immediate à causa libera, et libere, et contingenter procedunt: cuius modi sunt omnia illa, quae à libera potestate causae creatae, siue creatae voluntatis, seu divinae procedunt: ut omnes actus amoris, vel alij, qui libere à nobis fiunt: Et in Deo velle creare caelum, terram, Angelos, et omnia alia, quae à libito sua divinae voluntatis procedunt. Contingentia

§44.

Contingentia verò a ~~causa~~ extrinseca sunt
 illa, quae licet immediate à causa natura-
 li, et determinata ad unum procedant,
 tamen à causa libera extrinseca possunt
 impediri, vel ab alia causa naturali libe-
 re applicata ad impediendum: Ut quod sol
 illuminet, quod ignis cremet, quod calor
 calefaciat: quae omnia à Deo possunt im-
 pedi ne fiant, vel ab aliqua causa na-
 turali remouendo passum, vel aliquas
 dispositiones necessarias destruendo, si-
 ue remouendo; Ut patet in igne fornacis
 Babiloniae, qui propter subtractionem
 Dei ^{con}cursus, prius illic existentes non
 cremant.

§45

His praetactis dico hanc conclusio-
 nem pro responsione quaeriti: omnes propo-
 sitiones, siue enunciationes de futuris
 contingentibus, quae dependent à causa
 libera creata, vel quae à causis naturali-
 bus eveniunt tam universales, quam par-
 ticulares habent nunc, et ab eterno habue-
 runt.

habuerunt determinatam, siue certam veri-
tatem, vel falsitatem: ita Scotus expre-
ssè pluribus in suis sua doctrina, et pra-
cipue in 4. dist. 39. Pro argumenta prin-
cipalia num. 26. fol. 1313. Et cum eo om-
nes Scotista: et ex opposita Schola fe-
+ nostrum. Je omnes contrarium Barrium, qui in
1. dist. 39. q. ad argumenta. Et Baroli-
um dist. 38. art. 3. Aureolum etiam in 1.
dist. 38. art. 3. part. 1. Et dist. 39. Etiam
art. 3. 1. part. cui subscribunt Cayeta-
nus 1. part. q. 14. art. 3. + Egichius, et Pa-
terinus ibidem cum alijs, qui licet con-
cedant determinatam veritatem in pro-
positionibus de futuris contingentibus im-
mutabilibus, illam tamen negant repetiri
in enunciationibus casualibus.

846 Probatur ratio: illa propositio de
futuro est vera, vel falsa, cuius de praesenti
enunciatio vera vel falsa est; Sed omnis
propositio de praesenti in illa differentia
temporis per verbum se futuro enunciat
vera determinate, vel falsa est. Ergo om-
nis

322

omnis propositio de futuro est vera vel fal-
sa. Maior patet, nam si ista propositio V. o.
ego modo lego determinatè est nunc vera:
ergo illa, ~~que~~ enunciabat me lecturum esse
pro isto nunc, etiam vera est, et non
falsa. Et idem dico de alijs enunciatio-
nibus: nam si ista propositio ego nunc sum
Romæ, est pro isto nunc falsa, quia illa de fu-
turo, quæ enunciabat futurum esse, quod
ego pro isto nunc essem Romæ, falsa erat.

84. Et confirmatur: nam si ista propositio
Antichristus est, modo est vera, vel non?
si est vera, habemus inventum, et ad ver-
no fuit etiam verum dicere, quod Anti-
Christus erit pro illa differentia temporis,
quæ soli Deo est nota, ut ipse Christus
testatur. Si non est vera: ergo est falsa;
Et consequenter aliquo modo credimus, ut de
deside verum, quod falsum, vel saltem non
verum est. Et idem dico de alijs veritatibus
revelatis, quæ fide credimus, ut quod resur-
recturi sumus; quod Christus veniet iudicare
vivos, et mortuos &c.: quod quam ingratum, et ve-
merarium

temerarium sit dicere ~~hanc non esse ve-~~
~~ram~~, nullus sane mentis comodat.

848
+ hora

Et roboratur: nam hac propositio Petrus peccabit cras duodecima; est vera, vel falsa: patet; nam accedente tali hora verum est dicere, Petrus peccat, vel non peccat: ergo illa propositio disjunctiva Petrus peccabit, vel non peccabit, necessario est vera, vel falsa. Et ulterius roboratur: nam haec est lex contradiCTORIUM, quod si una est vera, altera necessario est falsa, et e converso: ergo si illa propositio Petrus peccabit cras, est vera, eius contradiCTORIA scilicet Petrus non peccabit cras, erit falsa, et e converso.

849

Tandem roboratur conclusio contra
asserentes propositiones universales de fu-
turo contingentibus esse veras, vel falsas,
non vero particulares; nam ad hoc ut ista
propositio universalis omnis homo peccabit
cras, sit vera, necessario est, quod quilibet
singularis sub illa universali communis
peccet cras: ergo qui sic illam universalem

320
esse veram, necessario scit, quod Petrus pec-
cabit cras, Et Iannes, et Franciscus &c.
nam veritas universalis ex veritate par-
ticularium propositionum sequetur: Ego
implicat, quod Deus S. o. sciat omnem homi-
nem esse peccatorem cras, Et quod ignoret
utrum Petrus peccaturus sit cras, Francis-
cus &c.

850

Et idem dico de propositione universa-
li falsa: nam si ista propositio universalis Om-
nis homo peccabit cras, est falsa, Et scit Deus
falsam esse: ergo quia aliquis homo non peccabit
cras: ergo ista particularis Aliquis homo non
peccabit cras, erit vera, Et ut talis à Deo cog-
nita: ergo propositio particularis de futuris
contingentibus, cuius modi est ista, est vera,
vel falsa. Probatur primum antecedens: nam
ideo illa universalis est falsa, quia in aliquo par-
ticulari falsificatur: ergo si ego scio illam esse
falsam, scio aliquam particularem sub illa
comprehensam falsam esse. Et sic habemus in-
ferentiam, quod omnis propositio universalis, vel
particularis est vera, vel falsa. Argumenta?
Quae

quae contra hanc nostram conclusionem obijci pos-
sunt. ex dicendis in secundo articulo solui
poterunt.

Articulus 2. Vtrum Deus cognos-
cat omnia futura contingentia, sine
enunciationes omnes, quae de illis fiunt?

851

Dico ergo primam conclusionem pro
responsione, quaeriti: Deus cognoscit, et ab a-
eterno cognouit omnes enunciationes de futuris,
sine omnia futura contingentia tam depen-
dentia a causis naturalibus, quam illa,
quae a causis liberis immediatè nascuntur
non solum in vniuersali, sed etiam in par-
ticulari: ita Scotus expresse locis supras-
relatis, et in 1. dist. 36. et 38. per totam.
et dist. 41. ~~et~~ quodlibet. 14. art. 2. et cum eo
omnes Scotista, et ferè omnes Doctores
catholici illis exceptis contra conclusionem
nostram precedentis articuli relatis.

852

Probatum primò ex sacra pagina:
Ecclesiastici nim cap. 23. dicitur: Domino
Deo

324

Deo antequam creentur sunt cognita omnia.
Et Sapientia 19. praevidēbat futura illorum.

+ Sic estis vos Et Isaia cap 41. Annunciate nobis futura, Et
dicemus, quia ~~Dei sunt.~~ Ex quo omnes sancti
concludunt, quod noscere contingentia futura, pro-
prium est solius Dei. Et rursus Joannis cap. 14.
ait ipse veritas Christus: Et nunc dixi vobis
priusquam fiat: ut cum factum fuerit, credatis:
ergo antequam fiat in re, et existens^{at} futurum
cognitum est a Deo. Quod manifestissime Tertu-
lianus lib. 2. contra Marcionem cap. 5. demon-
strat ex prophetarum oraculis dum ait: Deus
quot fecit prophetas, tot praescientia sua esse habet.

853

Secundo probatur ex Divo Augustino
qui lib. 5. de civitate Dei cap. 9. contra Liceronem,
qui praescientiam futurorum contingentium Deo
negabat, eo quod talis Dei praescientia non posset
stare cum libero hominis arbitrio, sic ait: dum
vult facere liberos (supple homines) fecit sacri-
legos. Et in principio capituli: nam et confiteri esse
Deum, et negare praescium esse futurum, aper-
tissima inania est. Et prope medium: nos ad-
versus istos sacrilegos auros, atque impios,
et

Et dum dicimus omnia scire, antequam
fiant: Et voluntate nos facere quidquid
a nobis non nisi volentibus fieri sentimus,
et novimus. Quod pluribus in locis sua doc-
trina satis pulchre confirmat.

854.

Tertio probatur ratione: de ratione
infiniti cognoscentis est, quod nullum eum la-
teat cognoscibile; sed Deus est infinite cog-
noscens, scilicet infinite sciens: ergo nullum cog-
noscibile Deum latet. Tum sic; sed omne verum,
vel falsum est cognoscibile: ergo nullum verum
vel falsum Deum latet: ergo cognoscit Deus
Omnes enunciationes, quae de futuris contin-
gentibus a nobis fiunt, vel fiende se offerunt.

855

Et confirmatur: de ratione infiniti
providentis est, quod nil futurum quantumcum-
que contingens sit ei impronissum; sed
Deus est infinite providens: ergo nil est, quod
a Deo non sit praenissum. Maior patet; nam
illa providentia, quae omnia non praevideret
tam concernentia ad finem a se intentum,
quam quae contraria essent illi fini, non esset
in providendo infinita. Quomodo enim pro-
videre

providere de eis, quae ignorant? Sed Deus in sua
providentia est infinitus, sua infinita provi-
dentia omnia regens, et gubernans ad
fines a se intentos: Ergo omnia quantumcum-
que contingant sine, Deus sua infinita pres-
cientia providet.

856

Pico secundam conclusionem: cognitio
sive praescientia, quam habet Deus de omnibus
futuris contingentibus, non coniecturalis, aut in-
certa est, immo omnino clara, certa, et infalli-
bilis. Probatur: scientia, sive praescientia
coniecturalis, et fallibilis ex sua natura dicit
imperfectionem: Ergo scientia sive praescientia
Dei, quam habet de futuris, non est talis. An-
tecedens patet; nam scientia coniecturalis, et fal-
libilis dicit posse falli ipsam habentem: Ergo
dicit imperfectionem. Q. E. D.

Argumenta contraria.

857

Primo arguitur contra proximam
conclusionem num. 851. positam; futura con-
tingentia non habent ab aeterno determina-
tam,

determinatam, et propriam entitatem. Ergo
nec propriam veritatem, nec scibilitatem. An-
tecedens est certum, et habetur ex supra
dictis à num. 645. et infra ubi dictum manet
possibile, et futurum nullum esse positum
proprium habuisse ab aeterno. Consequen-
tia probatur: quod non habet entitatem, non
habet veritatem, aut scibilitatem, sine
cognoscibilitatem; sed futura ab aeterno nullam
habent entitatem, cum sint purum nihil.
Ex ibi dicitur: ergo neque habent determi-
natam veritatem, aut falsitatem. Ergo
Munciationes, quae fiunt ab aeterno de fu-
turis contingentibus, nec determinatam
veritatem habent, nec falsitatem. Patet
consequentia; nam ab eo quod verum est, vel
non est, propositio ^{vera} vel falsa est: ergo nec cog-
noscentur à Deo. Patet; nam quod cognos-
cibile non est, implicat, quod cognoscatur;
huius modi sunt futura. Ergo &c.

§ 58

Respondeo reducendo ad memori-
am, quae pro solutione simili argumenti
supra num. 653. et praecipue à num. 659. vs-
que,

326

usque ad 668. docuimus. Quibus præiactis in
forma ad argumentum respondeo: futura
nullam habent ab æterno entitatem propri-
am, et actualem, concedo: futuram, nego.
ergo nullam habent veritatem aut scibilita-
tem, siue cognoscibilitatem, nego consequen-
tiam: nam si intellectus creatus valet co-
noscere, et de facto cognoscit præteritum
quod nullum esse habet actuale s. o. diem
præteritum, cur intellectus diuinus non vale-
bit cognoscere futura, etiam si talia nul-
lum habent esse actuale? Vide ibi dicta,
ne iterum illa repetamus.

859

Secundo arguitur contra eandem, et
secundam conclusionem: Deus ab æterno scit
infalibiter Petrum exempli gratia pecca-
turum esse cras hora s. g. die decima: ergo
Petrus infalibiter tali hora peccabit: ergo
necessario peccabit. Antecedens est nostra ex-
pressa doctrina in secunda conclusione nostra
tradita. Consequentia probatur: eo modo quo
futurum est futurum scitur infalibiter à
Deo; sed scitur infalibiter à Deo Petrum esse
peccaturum.

+ Petrus peccaturum cras tali hora: ergo Deus infalli-
biliter, et necessario peccabit tali hora: ergo non
libere.

860 Et confirmatur: illud in quo Deus non
potest falli, infallibiliter est, vel erit; sed
Deus non potest falli cognoscendo Petrum
peccaturum esse cras hora decima: ergo infallibiliter tali
hora tale peccatum Petri erit: ergo non erit
tale peccatum liberum, et contingens. Latet
nam si tale peccatum posset non esse, Deus pos-
set falli; non potest Deus falli: ergo nec
tale peccatum non esse.

861 Hoc est validissimum argumen-
tum, quod ita aliqui Doctores conveniunt
ut fateantur nullatenus posse nos in pla-
scire, quomodo Deus infallibiliter, et cer-
titudinaliter sciat, quod ego facerestum,
cras, et tamen quod illud ego ita libere
faciam, quod possim illud non facere.
Respondes ergo cum Scotus int. dist. 39.
§. ad argumenta. V. ad primum. num. 2).
Et infra concedendo antecedens, et di-
stinguendo consequens: ergo Petrus acce-
dente

Accedente tali hora infallibiliter, id est,
necessario peccabit, nego consequentiam: nam
si necessario, et non liberè operaretur, neu-
tquam peccaret, cum de ratione intrinseca
peccati sit, quod sit liberum, et non ne-
cessarium: infallibiliter peccabit, id est,
certo liberè se determinabit ex libito sua
propriae libertatis ad peccandum, iterum sub-
distinguo: quia præcisè Deus scit illum
esse tali hora peccaturum, nego: quia ip-
se liberè se determinabit, concedo.

862

Ad probationem autem respondeo con-
cedendo maiorem: quod eo modo quo futu-
rum est aliquid, sciatur ab æterno à Deo;
nam si non cognosceretur à Deo eo modo,
Et cum omnibus circumstantijs, quibus futu-
rum est, deciperetur Deus. Et minorem
distinguo: infallibiliter cognoscitur futurum
à Deo ex suppositione quod tale futurum
sit, concedo minorem: absolute, nego. Nam
licet futurum contingens contingenter sit,
Et in existentia liberè, et contingenter po-
natur, postquam tamen positum est in esse, non
contingenter,

contingenter, sed necessario à Deo scitur,
Et cognoscitur.

863

Ad confirmationem autem argu-
menti respondet negando maiorem: im-
mò si Deus cognosceret me libere pec-
catum esse cras, et cras non libere
sed necessario peccaturum, Deus fallere-
tur. Certum est, quod si Deus cognos-
cit me peccaturum esse cras, quod ego
cras peccabo, sed non quia Deus scit
me peccaturum, peccabo, immò quia pec-
cabo, Deus scit me peccaturum. Non
quoniam quia scitur à Deo, ideo futu-
rum est, immò quia futurum est, sci-
tur futurum à Deo.

864

Et sicut ex eo quod ego scirem
certo, et infallibiliter, quid faceret Pe-
trus h. e. cras ex libito sua voluntatis,
nil obstat, quominus Petrus ex suo
libito, et imperio illud faceret, quia
mea praescientia nullam ei necessitatem
imponeret ad illud faciendum, vel
non faciendum; ita ex eo quod Deus
noverit

328
nonerit ab aeterno, quid faceretur est
mo in qualibet temporis, vel loci circumstan-
tia, nullam necessitatem homini imponit
tali. Dei praevidentia, quominus pro suo
libito faciat illud, vel non faciat, cum prae-
videntia Dei sequatur futurum, non futu-
rum praevidentiam.

865

Audi Divum Augustinum, qui lib.
3. de libero arbitrio, qui tom. 1. suorum
operum habetur cap. 4. in fine lit. B. fol. 224.
hoc expressissime docuit: quia non conti-
nuo tu peccare cogeres, quem peccatum
esse praevideres; neque ipsa praevidentia tua
peccare eum cogeret, quamvis sine dubio
peccaturus esset; sicut itaque, non sibi ad-
versatur haec duo, ut tu praevidentia tua
noneris, quod alius sua voluntate factu-
rus est, ita Deus neminem ad pecca-
tum cogens praevidet tamen eos, qui pro-
pria voluntate peccabunt. Quid pro nostra
sententia, et doctrina clarius? Dicta si
bene perpendantur, facile alia minoris vo-
luntate argumenta, solvantur.

Quaestio

Quaestio 3. in quo certitudi-
nativer cognoscat Deus futura
tam a causa libera, quam
a causa naturali dependentia.

Hoc opus hic labor est: cum tot senten-
tia, quot capita, circa praesens quaesitum cir-
cumferantur. Utinam per tempus liceret
hanc ~~ut~~ gravissimam difficultatem inter
omnes Theologias plenius, et uberius quam
nunc licet ~~exagitarer~~^m, enodare
que. Nunc autem qua brevitare potue-
ro, quid rejiciendum, quid que tenendum
sit, brevisiter aperiam. Quapropter sit.

Articulus 1. in quo aliorum
sententiae refutantur, et simul
refelluntur.

866

Examinis primo pro pleniori dicen-
dorum intelligentia, quod impresens
sum

229

impresensivum non quærimus, utrum De-
us cognoscat contingentia futura, quid V. o.
voluntas mea cras hora diei decima volun-
ta, vel nolunta sit. Hæc enim omnia cer-
tissime, et infallibiliter à Deo esse compre-
hensivè plenissime scita, Et ab æterno no-
ta ex dictis supra à num. 851. et infra, ~~et~~
impresensivum supponimus teste August.
lib. 5. de civitate Dei cap. 9. confiteri Deum esse,
et negare præscium esse futurorum, apertissima
insania est. Sed quod inquirimus est, in quo-
nam tanquam in principio, seu causa cognoscere
Vt Deus ab æterno, et modo cognoscat, quid
faciet voluntas mea, V. o. cras hora, diei de-
cima, siue duodecima in talibus, vel
talibus circumstantiis constituta. &c.

863

Secundo præmittitur etiam ex dictis
numero nostro marginali 842. et infra, quod
contingentia de quibus impresensivum nobis
est sermo, in hoc à necessarijs discernuntur,
quod hæc (necessaria videlicet) per nullam po-
tentiam in nulla suppositione possibili ali-
ter ac sunt, possunt esse; nec aliter quam se
habent.

habent, possunt se habere: cuius modi est De-
us, qui ita ex se, ut à se necessario est talis,
quod si aliter esset, vel posset esse, Deus non
esset, et omnia, quae ipsi Deo identifican-
tur. Et similiter possibilis omnia, quae ita
necessario sunt talia, quod si ita non essent,
neutiquam possibilia forent, nec dicerentur.
Illa vero contingentia videlicet sunt illa,
quae absolute, et saltem in aliqua suppositio-
ne possibili potuerunt non esse, eo quod libere
et contingenter in tali esse à causa libera
libere eis communicante esse in tali esse
dependent: ut actus à mea voluntate
libere scilicet, sine sciendum; om-
nia, quae in esse existentiāli à volunta-
te libera Dei libere eis existentiam com-
municante dependent. Vide supra di-
ta, ne iterum hic repetamus.

868

Tertio praemisso, quod contingentia
modo dicto explicata adhuc in duplici
sunt differentia: Alia enim sunt contin-
gentia ab intrinsecis, siue immediata:
Alia ab extrinsecis, siue mediata: An-
tingen-

contingentia ab intrinseco, siue immediata
sunt illa, quae immediate a causa libera libe-
re, et contingenter causante procedunt, ut
velle hoc potius quam illud, siue amare
tunc, et odio prosequi illud: et similes om-
nes actus voluntatis, qui taliter fiunt,
quod pro libito voluntatis potuerunt non esse.

Contingentia vero ab extrinseco, siue me-
diata, sunt illa, quae licet a causa natura-
li, et determinata ad unum fiant, tamen
a causa libera superiori possunt impediri,
ne fiant: ut quod sol illuminet, quod ignis cre-
met &c, quae omnia licet non sit in potestate
hominis illuminare, neque in potestate ignis
non cremare posito siue approximato, tamen
in potestate Dei est istos effectus impedire.
Et tales contingentes appellantur, quia con-
tingere possunt, quod a Deo pro suo libito
impediuntur. Et licet de his omnibus
sit difficultas excitanda; potissime vero
de futuris contingentibus a causa libera
immediata provenientibus est questio end-
landa, & specialis, ~~est~~ quam conti-
net

in omni potestate

sed non

+ signo

continet in illis difficultatem.

862

Hic præiactis prima circa præsen-
tem difficultatem sententia docet De-
um infallibiliter cognoscere, et ab æterno
cognovisse omnia contingentia futura tam
à causa libera immediate, quam à causa
naturali dependentia in suis divinis
ideis, quæ omnia creabilia, et creanda
perfectissime antequam creentur repræ-
sentant secundum omnes condiciones
existentiæ eorum, et secundum om-
nes circumstantias temporis, loci &c,
quas in tempore sunt habitura: ita
Seraphicus noster Doctor, et Patrum
Primus Bernardinus in t. sententia-
rum dist. 32. art. 2. q. 3. Angelicus
Doctor 1. part. q. 14. art. 13. noster
Albertus 1. part. q. 23. memb. 3. Ave-
lanus, Bonet, et alij.

820

Sed hanc sententiam acriter
rejicit, et impugnatur noster subtilis Do-
ctor in 1. dist. 38. q. unica. Et circa istas
questiones. Contra: sub num. 2. et cum

331

eo omnes Scitae, et ex familia Quii Tho-
ma non pauci: primo quia idea naturali-
ter, et necessario invariabiliter represen-
tant sua ideata ante omnem actum, sine
determinationem voluntatis divina: ergo
nequeunt idea certitudinaliter, et infallibili-
ter representare contingentia futura, et
sic nequeunt haec in illis a Deo infalli-
biliter, et certitudinaliter cognosci. Ante-
cedens est certum: nam omne, quod est in
Deo ex natura rei antecedens ad ac-
tum, sine determinationem voluntatis di-
vina, est ibi naturaliter, et necessario.
sed ideae sunt in Deo ex dictis supra a
num. 286. Et infra ante omnem actum, et
et determinationem voluntatis divina: ergo
sunt ibi naturaliter, et necessario sua ideata
representantes.

851

Prima consequentia probatur: nam
illud, quod est liberum, et contingens, nequit
naturaliter, et necessario representari; sed
omnia contingentia futura sunt libera, et con-
tingentia: ergo nequeunt in divinis ideis natu-
raliter

naturaliter, et necessario representari? er-
go idea divina nequeunt representare con-
tingentia futura ut talia. Maior est per
se nota: nam sicut quodlibet se habet
ad esse, ita se habet ad cognosci, sive
representari; sed futura contingentia
libere, et contingenter se habent ad
esse, ut ex se constat: ergo eodem modo
se debent habere ad representari? ergo
nequeunt naturaliter, et necessario a divi-
nis ideis representari.

§ 2

Secundo roboratur haec ratio, et
simul elucidatur, supponendo quod di-
vina idea representent intellectui divi-
no ante omnem determinationem divi-
nae voluntatis hoc complexum contingent
L. o. Antichristus erit tali die, et tali
hora, vel tunc est liberum Deo dare esse,
sive existentiam Antichristo tali die,
et hora accedente, vel non est liberum,
sed necessario debet Deus, et tenetur da-
re esse in tali die, et hora Antichristo.
Si primum: ergo non ideo Deus cognoscit
infallibi

infalibiliter Antichristum esse futurum ~~pro~~
 tali ~~hodie~~, et hora, quia cognoscit, et videt
 suas divinas ideas, quae Antichristum fu-
 turum pro tali hora, et die representant.
 Latet ita consequentia: nam stante ista
 representatione idearum potest Deus pro
 suo libito non dare esse Antichristo; sed
 quod contingens, et liberum est, quod sit;
 etiam contingens est, quod à Deo sciatur:
 Ergo non est infallibile, et indubitabile, quod
 quia Deus videt suas ideas, ideo cognoscit
 infalibiliter futura contingentia represen-
 tata in ipso.

823

Si secundum dicant, quod vide-
 licet voluntas Divina non manet libera
 ad dare, vel non dare Existentiam An-
 tichristo: Ergo non est Deus liberum dare
 futuritionem, et existentiam Antichristo,
 sed necessario illi existentiam dat. Latet
 consequentia; nam idea Divina necessa-
 rio, et antecedenter ad omnem determina-
 tionem Divinae voluntatis representant
 sua ideata: Ergo si voluntas Divina non
 potest

potest facere aliud, nisi quod idea faci-
endum representant, non libere, sed ne-
cessario. Deur ad extra operatur dando
Christi existentiam, et omnia alia
causabilia causando; quod plus quam
saluum, immo et ingratum est.

SS

Tertio impugnatur supponendo ut
indubitatum quod ita contingens ab eter-
no fuit, quod ego V. hic et nunc vellem
dicere, vel dicere hoc, quod in mea
voluntate fuit semper positum velle dice-
re hoc, vel velle dicere pro hoc eodem in-
stanti, in quo illa dico. Nunc interrogo, in
quo Deus cognovit ab aeterno, quod ego hic
et nunc dicatur etiam hoc, et non oppo-
situm? Non in ideis, nam sicut in Deo datur
idea representans possibile esse quod ego
hic et nunc dicerem hoc, etiam est
idea representans possibile esse, quod
ego pro isto eodem nunc non vellem di-
cere hoc. Quare ergo potius cognovit Deus
non esse dicendum hoc pro isto nunc, quam
hoc ipsum pro eodem nunc non me esse
dicendum?

dictum? Cum utraque idea Aquæ ab æter-
no representet diuino intellectu: Ergo stan-
do præcisè in cognitione idearum nequit De-
us habere notitiam certam, infallibilem et
indubitablem de eueniæ contingentem futu-
ro. Illas impugnaciones omnes apud
Scotum, et alios Authores videnda.

855

Secunda sententia asserit, De-
um infalibiliter cognoscere contingentia
futura, ex eo quod talia futura realiter
coexistunt Deo in æternitate, ita quod An-
tichristus V.g. qui modò non existit, nec
est, modò coexistit Deo, et eius æterni-
tati, et ab æterno illi coexistit: Et idem
dicunt de die, mane, et sic de alijs. Quæ
sententia, eo nititur fundamento, quod
æternitas est mensura infinita à parte post,
et antea, quæ ratione suæ infinitatis omnia
tempora, et rerum durationes ambit cui-
bet durationi coexistendo, taliter quod sit
presens immobiliter, et absque ulla ex parte
sui successione omni rei, quæ durat, dura-
uit, et duratura est. Quod exemplo baculi
terre

terra affixis iuxta torrentem aquarum
vel flumen, qui immobiliter omni aqua
quae fluens transit, et currit, coexistit
sine ulla ex sui parte successione: Et si
nim omnia decursu temporum transe-
unt, ipsa aeternitas immobiliter, et infle-
xibiliter stat, et omnibus coexistit. Hanc
sententiam amplectitur Divus Thomas
1. part. q. 14. art. 9. et 13. Et primo contra
gentes cap. 66. quem sequuntur Banez
Sumel, Ioannes à Sancto Thoma, et alij.

826

Sed haec sententia validissimis
rationibus rejicitur ab Scoto in l. dicit.
39. q. unica. §. Aliiter ponitur. §. contra
istud arguitur. num. 9. eamque omnes
Scotista, et Thomista rejiciunt, et ex fa-
milia Divi Thomae illam non admittunt
quam plures. Impugnatur Ergo ab Sco-
to primo; quia non minus infinitus est
Deus in sua immensitate, quam est
infinitus in sua aeternitate; siue non
minus infinitus est in ratione, immen-
si, quam in ratione aeterni; sed Deus
ratione

ratione sua immensitatis non est realiter
praesens, loco, qui modo non est, nec fuit ab
aeterno praesens realiter huic universo, et
quod universum ab aeterno realiter non erat:
ergo nec ratione sua aeternitatis est Deus
praesens realiter omni durationi, siue om-
ni rei, quae modo realiter non est, nec ab
aeterno realiter erat.

8))

Confirmatur Sacratio: nam sicut
se habet immensitas ad omnia loca, ita se ha-
bet aeternitas ad omnia tempora, et verum
durationes; sed Deus ratione sua immensita-
tis non est realiter praesens loco, qui modo
non est, nec ab aeterno fuit praesens loco,
qui ab aeterno non fuit: ergo nec est realiter
praesens tempori, vel durationi rei, quae mo-
do nec ab aeterno realiter est, nec fuit. Ma-
ior probatur: nam sicut immensitas est forma,
siue modus, quo Deus natus est esse omni loco
praesens, et omnia loca implere, et mensura-
re; ita aeternitas est modus Dei, qua Deus
natus est omni durationi, seu tempori coexistere,
et omnes alias durationes ab ipsa perfectissime

perfectissime mensurare: Ergo sicut se habet
immensitas ad omnia loca, ita se habet a-
ternitas ad omnia tempora.

858

Tunc sic; sed Deus quantumcumque
infinitus sit in immensitate non est locali-
ter realiter praesens loco, et spatio, quod
non est in propria existentia reali (in loco
non est, qui non est, quod est) ut ipsi ad-
versarij fateantur: quantumcumque, etiam
Deus infinitus sit in aeternitate, nulli rei,
siue durationi realiter est praesens, nisi
talis res tempus, vel duratio sit in esse pro-
prio ~~aut~~ existentiali, et reali: ergo nec De-
us realiter coexistit futuris ab aeterno, nec
e converso.

859

Secundum inquitur ab Scotis sic;
illud, quod realiter coexistit alteri in ali-
qua duratione, siue in aliquo nunc pro eo-
dem nunc, et duratione realiter in se exis-
tit; sed in praedicta sententia futura contin-
gentia realiter coexistunt Deo ab aeterno,
et nunc: Ergo nunc, et ab aeterno futura con-
tingentia realiter in se existunt, et existerant.

338

ergo nil produciunt, nec potest produci à Deo
nec à nobis de nouo in noua existentia na-
turali, quandoquidem omnia concedimus,
quod ab aeterno realiter. Deo coexisterant,
et consequenter in se existerant, quod error
evidentissimus est.

880

Maiores huius impugnationis probatur:
nam implicat, quod unum coexistat realiter
alio, et quod in se realiter non existat. Pateo;
nam coexistentia est duorum simultanea
existentia: ergo coexistentia realis est si-
multanea, duorum existentia realis: ergo im-
plicat, quod illud, quod in se realiter non existit,
pro illo nunc pro quo realiter in se non existit, ali-
ter realiter existat. Quomodo enim intelligi va-
let, quod Antichristus D. quomodo in se non
existit realiter, realiter mihi modo coexistat,
vel simul mecum realiter existat? Sed sunt
sura contingentia (et idem dico de alijs) ut
ipsi aduersarij fatentur ab aeterno nec nunc
in se realiter nec existerant, nec existunt:
ergo nec ab aeterno Deo realiter coexisterant,
nec modo Deo realiter coexistunt. Quomodo enim
intelli

intelligendum est, quod futura in se non e-
xistant, Et quod Deo realiter coexistant? quod
in se enim non existit, nec alteri coexistit.

881

Tertio impugnatur: nam illa, que rea-
liter coexistunt alteri tertio, etiam inter se
realiter coexistunt; sed dantur futura, qua
non possunt realiter coexistere inter se;
ergo saltem ista non coexistunt realiter ab
aeterno Deo. Maior probatur: nam implicat
quod pro isto nunc Petrus, et Paulus coexi-
tant realiter Regi Ro. philippo quarto,
Et quod pro isto eodem nunc Petrus, et
Paulus non coexistant realiter inter se;
ita quod Petrus coexistat Paulo, et Pau-
lus similiter Petro. realiter coexistat, simul
cum illo existat.

882

Minor probatur: nam dantur fu-
tura, quae servant inter se ordinem
essentialem prioris, et posterioris, ita ut
unum non sit, donec desinat esse aliud,
ut pater in tempore, in die hodierna, et cra-
stina, qui quidem crastina dies requirit
se realiter, donec dies hodierna transeat.
ergo

ergo sunt ista futura realiter non pos-
sunt coexistere inter sese ab aeterno,
ita nec realiter possunt Deo ab aeterno
coexistere, vel. dicendum neces-
sario est, quod omnia Deo coexis-
tunt, et realiter inter se existunt,
ut sibi invicem coexistunt, quod mani-
festissimus error.

883

Quarto impugnatur: nam ista
propositio Antichristus nunc Deo realiter
coexistit, est propositio vera, vel est falsa?
Si primum: Ergo ista Obiam est vera, nunc
Antichristus realiter in se existit. Probo
consequentiam: nam illud, quod nunc rea-
liter in se non existit, nequit pro eodem
nunc alteri coexistere; et illud, quod
pro isto nunc alteri realiter coexistit, etiam
in se realiter existit pro eodem nunc; sed
Antichristus pro isto nunc realiter Deo coe-
existit: ergo Antichristus pro eodem nunc in
se realiter existit: quod falsum, et here-
ticum est. De die enim illa, vel hora nemo san-
neque Angelus, ut ipse Christus fatetur.

884

Si ista propositio, Antichristus nunc
 Deo realiter coexistit, est falsa: ergo etiam
 ab aeterno fuit ista propositio falsa: scilicet
 Antichristus nunc est realiter Deo coexis-
 tens. Probo consequentiam: ideo nunc ista
 propositio, Antichristus nunc Deo reali-
 ter coexistit, est falsa, quia falsum est,
 quod nunc Antichristus realiter in se exis-
 tit; sed etiam ab aeterno fuit falsum
 dicere nunc Antichristus in se realiter
 existit: ergo etiam ab aeterno fuit falsum
 dicere nunc Antichristus realiter Deo
 coexistit.

885

Unde si praedicta sententia in hoc falso
 nititur fundamento ad concedendum Deo
 quod habeat scientiam infallibilem, et cer-
 tam de futuris contingentibus, quia rea-
 liter videt Deus talia futura sibi ab a-
 eterno coexistere; falsum etiam est
 quod Deus habeat notitiam certam, et
 infallibilem ab aeterno ~~verum~~, quod
 plus quam falsum est.

886

Tertia sententia docet Deum ag-
 noscere

337
cognoscere futura contingenda libera à vo-
luntate creata, dependentia in ipsam creatam
voluntate non nudè sumpta, sed circumstan-
tionata proximè expedita, et impedimentis
ablati, et cum omnibus illis requisitis, quæ
ex parte causa prærequiruntur ad operan-
dum. Sicut enim cognoscit Deus effectum cau-
sa naturali dependentem antequam fiat,
ex eo quod tales causas naturales prævideat
applicatas, et proximè expeditas ad cau-
dum, et cum omnibus alijs requisitis; sic De-
us cognovit ab æterno effectus liberos à cau-
sa libera creata dependentes; ex eo quod tales
causas applicatas, et expeditas impedimentis
omnibus ablati viderit ab æterno.

885 Sicut enim homines cognoscunt infal-
libiliter moraliter quod si Petrus V. g. esset
famelicus valde, et sibi apponeretur opti-
mè conditus cibus, et omne removens, sine
impedimento cavaret, ita quod ex nullo
capite impediretur, infallibiliter Deus in
his circumstantijs constitutus illum cibum
sumeret, et manducaret; ita et potiori ti-
tulo

titulo, et ratione Deus sui, et ab aeterno
et ab aeterno sinit in quam partem se in-
clinabit mea voluntas. Sed in his vel illis
constantibus posita proxime expedita, et
in impedimento ablato, in super et inclina-
tione, et propeensione mea voluntatis non
solum a Deo plenissime comprehensa, sed
super comprehensa.

888

Hanc sententiam tenent Durandus
int. dist. 39. q. 3. Molina l. part. disp. 14.
Et in concordia disp. 99. Valencia l. part. q.
14. Art. 13. punct. 3. quos Alij ex mente
viri sequuntur ^{eius} sententiae famulantes.

889

Quam sententiam merito vel
cit noster Theodorus Smilingius tract.
3. disp. 2. num. 28. noster quoque Libanus
tom. 2. disp. 30. art. 6. et cum eis omnes
fere alij Scotistae, et ex opposita sen-
tencia non pauci ut Vazquez disp. 65. q.
4. Suarez lib. 2. de scientia cap.
Arrubal, Altez, Blason, Plutar-
chus, Curiet, Lavius, et alij.

890

Impugnatio

Impugnatur ergo praedicta senten-
tia primo: quia de ratione causa libera
est, quod possit omnibus circumstantiis
necessariis ad agendum, et omnibus impe-
dimentis, quae ipsam impedire possunt, sub-
latis, adhuc indifferentem absolute sit ad
agendum, vel non agendum, ita ut plene
pro suo libito possit agere, vel non agere.
Ergo causa libera comprehensa, et super
comprehensa in illo priori signo antequam
causet, semper cognoscatur à Deo cum hac
indifferentia sibi intrinseca, ita ut non magis
à Deo cognoscatur in illa vni effectum futu-
rum, quam non futurum. Antecedens est
certum in omni sententia, et doctrina.
Hac enim differentia inter causam li-
beram, et naturalem versatur, quod haec
positis requisitis ad causandum non potest
non causare: illa vero positis omnibus con-
ditionibus, quae requiruntur ad causan-
dum, et omnibus impedimentis sublatis
adhuc potest pro suo libito non causare.
Consequentia probatur: ideo in cau-
sa

causa libera nudè accepta, et seduci om-
nibus circumstantijs ad cauandum necessa-
rijs non potest Deus cognoscere etiam ^{si} illam
comprehendat, et supercomprehendat ef-
fectus ab illa determinatè, et infallibiliter
futuros; quia talis causa, si considerata
indifferens ex natura sua est ad agen-
dum, vel non agendum; sed etiam quan-
do talis causa est cum omnibus circumstan-
tjjs, et requisitis ad cauandum, plene in-
differens est ad agendum, vel non agen-
dum, ita ut pro suo libito proxime ^{sit} est ad
vtrumque potens: ergo sicut in causa libera
nudè accepta quantumcumque à Deo sit
supercomprehensa requirit Deus cognoscere
se certo, et infallibiliter effectus ab illa
producendos, vel non producendos; ita
in causa libera circumstantionata, et
cum omnibus requisitis ad agendum
requirit cognoscere infallibiliter Deus ad
quam partem se determinabit.

892

Maior est certa, et ab aduersarijs
admissa: minor probatur. Cum quia con-
tra

contra rationem causa libera est cum omni
indifferentia non causare in omni eventu, et
cum omni diversa circumstantia; tum quia
si causa libera sic circumstantiata, non
est indifferens ad utrumlibet: ergo est de-
terminata ad unum. Patet; nam intere-
se indifferens ad hoc vel illud, et esse ad
hoc potius quam ad illud determinatum non
lauro medium: est determinata ad unum.
Ergo non libera nec indifferens ad utrumli-
bet; et sic non est libera, sed ut necessi-
tata causabit, quod est contra eius naturam,
Et contra id quod intenti prædicta senten-
tia firmare, quod videlicet effectus liberi
in causa libera libere se determinante
provenientes cognoscit Deus, antequam fi-
ant in causa libera proximè expedita
ad causandum.

893

Secundo impugnatur: quia effectus
in causa nequit cognosci, nisi secundum ef-
fectum esse, quod habet in tali causa; sed
effectus contingentes, et liberi non habent
esse determinatum, immò contingens, et li-
berum

liberum in causa libera, et contingenti, in qua
continentur: ergo requirit Deus in causa libera
cognoscere certitudinaliter, et infallibiliter ef-
fectus ab illa tali causa producendos. Maior
est certa: cognosci enim effectum in sua cau-
sa nil aliud est, quam cognoscere talem cau-
sam habere virtutem ad causandum talem
effectus, ~~sive esse virtutem causae per se talem~~
~~effectum causare.~~

894

Minor probatur: esse, quod habet effec-
tus in sua causa, est esse ipsiusmet causa, si-
ve esse virtutis causa potentis talem effectum
causare; sed esse causa libera est liberum
et contingens, et ex se indetert minimum ad
vtrumlibet: ergo esse effectus liberi a causa
libera producendum liberum, et contingens
est, sicut et virtus ipsius causa: sed in
virtute talis causa non solum continetur
amor D. g. Dei, sed etiam eius oppositum
contradictorium, vel contrarium; ergo non om-
nis ratio, quare cognoscatur a Deo infal-
libiliter fuerit amor D. g. Dei a Deo
elicendus, quam non elicendus in qualibet

895

quolibetque eventibus, siue circumstantijs
 Ita consequentia probatur: nam ideo
 cognoscit infallibiliter Deus Petrum Q. o. fo-
 re Deum diligendum in tali vel tali circums-
 tantia, quia cognoscit voluntatem Petri in
 talibus circumstantijs positam posse elicere
 Amorem Dei; sed etiam Deus cognoscit
~~posse voluntatem~~ posse voluntatem Petri
 in eisdem circumstantijs non diligere De-
 um: ergo stando præcisè in virtute causæ
 non est maior ratio, quare cognoscatur à
 Deo hoc futurum potius quam aliud, cum
 utrumque in plena sit potestate causæ.

896

Tertiò impugnatur: Etiam si Deus
 plenissime, et perfectissime comprehendat
 suam divinam voluntatem in aliquo prio-
 ri signo, antequam divina voluntas de-
 terminet dare futuritionem Angelis
 Q. o. tamen ex tali comprehensione non cog-
 noscit Deus, quid faciat sua voluntas an-
 tequam determinet dare, vel non dare
 Angelis, siue huic universo futuritionem:
 Ergo etiam si Deus supercomprehendat,
 voluntatem

Voluntatem Petri &c. nequit Deus ex tali
supercomprehensione scire euidenter, quid
voluntas Petri determinate, et infallibili-
ter faciet in his, vel illis circumstantijs.

825 Antecedens est certum, et à Molina
admissum; consequentia probatur: ideo
Deus comprehendendo suam voluntatem
diuinam non cognoscit determinate, quid
faciat sua diuina voluntas in his vel illis
circumstantijs, quia voluntas diuina adhuc
in illis circumstantijs libera, et indifferens
ad utramque contradictionis partem, ^{est} sed
etiam voluntas creata in quibuscumque
circumstantijs libera, ^{est} et indifferens ad utram-
que contradictionis partem: ergo in voluntate
creata supercomprehensa nequit Deus con-
titudinaliter, et infallibiliter cognoscere quid
faciet, vel quid non faciet, cum utramque
sit potens.

828. p. Quia supercomprehensio addit
aliquid maiori perfectioni in cognoscendo
supra comprehensionem, vel non? si primum
ergo non ita perfecte cognoscit Deus seipsum
Et

341
et suam divinam voluntatem, ac cognoscit e-
a creaturam, et eius voluntatem creatam.

Patet; nam ipse comprehendit se, et creatu-
ram non solum comprehendit, sed supra
comprehendit, ut Molina ait: sed hoc est
falsum, quàm falsum, et temerarium: Ergo nil
addit supercomprehensio supercomprehen-
sionem; sed Deus comprehendendo suam
voluntatem nescit quid faciet: Ergo super-
comprehendendo voluntatem creatam eti-
am nescit, quid voluntas creata faciet.

899

Si nil addit supercomprehensio
supra comprehensionem: Ergo sicut compre-
hendendo Deus suam voluntatem, adhuc
ex vitalis comprehensionis non cognoscit,
quid sua divina voluntas faciet; ita
supercomprehendendo voluntatem crea-
tam non cognoscit Deus, quid voluntas
creata est, vel non est facturum. Ad quid
Ergo est ita nova, et inusitata cum abusu
nisi et nominibus novis argumentis illu-
dam? In nil ergo comprehensio Dei à super-
comprehensione discernitur, nisi in hoc, quod
fieri

obiectum, quod comprehenditur à Deo, est in
finium, et quod supercomprehenditur, est fi-
nium: cum necesse sit, quod non ideo
perfectius cognoscit Deus comprehendendo
rem, quam illam supercomprehendendo.

900

Quarta sententia docet Deum infalli-
biliter cognoscere effectus omnes à causa li-
bera dependentes non in causa libera qua-
litercumque circumstantionata; sed in volun-
tate à Deo efficaciter auxiliata, et pra-
uenta: quam praeventionem, sine auxilium
licet non esse aliud, quam quoddam
physica praemotio, qua praemoveatur volun-
tas creata ad hoc ut hunc actum potius
quam alium eliciat; cum per eam pra-
motionem; qua in physica qualitate à Deo
infusa in voluntate creata consistit, indiffe-
rentia voluntatis determinetur valde
ad hunc actum, quod illum infallibiliter
eliciat, et non alium. Quam sen-
tentiam videtur Suarez lib. 3. de auxiliij
disp. 18. num. 13. pro ea quae citat Pium Tho-
mam 1. part. q. 19. Quempures alij Thomistae
sequuntur.

requiruntur.

322

901

Sed hanc physicam praemotionem deter-
minantem voluntatem ad certum, et deter-
minatum actum, siue effectum merito cum
Scoto in 2. dist. 25. q. unica per totam, om-
nes Scotista, et Jesuitae rejiciunt, ut liber-
tatis offensivam, et penitus destructivam.
Quod sic luce meridiana clarius demonstratur
supponendo pro maiori intelligentia, quod De-
us infundat illam physicam qualitatem in
voluntate Petri P. o. ad hoc ut Petrus
eliciat actum q. contritionis hodie hora
diei undecima. Quo supposito.

902

Inquiro: ut tali hora accedente,
et tali physica qualitate existente in vo-
luntate Petri, vel voluntas Petri adhuc
manet indifferens, et libera cum potestate
sua eliciendi, vel non eliciendi talem
actum contritionis, ad quem eliciendum
eius voluntas physice à Deo est praemota,
vel non? si primum: ergo sicut in voluntate
nuda Petri, eo quod libera, et indifferens
est, nequit Deus certitudinaliter cognoscere
am

an elicitura sit, vel non sit actum contritionis;
ita in voluntate Petri adhuc physice prae-mota
est quod etiam sit prae-mota libera, et indiffe-
rens maneat, nequit Deus certitudinaliter, et
infallibiliter cognoscere, utrum elicitura, vel
non elicitura sit in tali hora actum contritionis.

903

Si secundum, videlicet, quod talis vo-
luntas Petri sic a Deo prae-mota non ma-
net indifferens ad unumlibet, sed deter-
minata taliter ad actum contritionis; quod
in eius libera potestate non sit prout sic
determinata non elicere talem actum con-
tritionis: ergo non libere, et contingenter
talis voluntas Petri elicit talem contri-
tionis actum, sed necessario, et sic nec
per talem actum meretur, nec demere-
bitur. Nullus enim meretur, nec demere-
bitur in eo quod vivere non potest.

904

Huius nostra obiectioni solent respon-
dere aduersarij, quod voluntas creata phy-
sice a Deo prae-mota, et excitata dupliciter
potest considerari in sensu composito videli-
cet, vel in sensu diuiso: voluntas in sen-
su

313

sensu diuino considerata est ipsamet volun-
tas sola prout diuina, et precisa à tali
physica promotione; Voluntas in sensu com-
posito considerata est voluntas non soli-
tariè accepta, sed prout composita, et si-
mul accepta cum physica illa promotione siue
auxilio indifferentiam voluntatis determi-
nante: ita vt in summa sit idem dicere
voluntas in sensu diuino ac voluntas sola;
et voluntas in sensu composito ac vo-
luntas simul cum physica promotione ac-
cepta, et cum illa concretinè sumpta.

905. Quo supposito ad argumentum respondetur
distinguens antecedens: voluntas physicè à
Deo promota manet libera in sensu diuino,
hoc est, ipsa secundum se considerata, et pro-
ut à physica promotione prescindit, concedunt:
voluntas à Deo promota manet libera in
sensu composito, et prout à Deo sic pro-
mota reduplicatiuè, negant. Et ratio, quod
voluntas secundum se accepta libera ma-
neat, vt sibi ratio meriti, vel demeriti
possit adaptari, etiamsi quando actualiter
operatur

operatur prout physicè à Deo promota non indif-
ferens, sed ut determinata ad unum operetur.

906

Sed haec solutio quamvis frequenter cita-
ta in Schola Divi Thomae plus evasionis, quam
solutionis argumenti continet. Et sic illam im-
pugno hanc unicam consequentiam inferendo.
Ergo voluntas Petri V. o. à Deo promota, et
auxiliata in sensu composito non liberè, sed
necessariò operatur actum contritionis. Exempli
gratia Eliciendo; concedunt adversarij, ut
conformiter ad suam doctrinam responde-
ant: sed voluntas Petri non elicit, nec va-
let elicere actum contritionis. (Et idem
dico de quolibet alio actu, et de qualibet alia
voluntate) nisi ut à Deo reduplicativè promo-
ta, siue auxiliata: ergo non valet dicere ac-
tum contritionis, ut libera est, sed ut neces-
saria est ad ealem actum: Ergo per ealem
actum, quem non liberè, sed necessariò
elicit, non meretur salis Petri voluntas.
Paret; nam coactus est meritorius, vel de-
meritorius, quo liber talis actus est, et à poten-
tia liberè eliciente, elicitus.

Et

90)

Et roboratur hæc eadem impugnatio.
 voluntas ut reduplicativè præmotæ non manet
 libera, et indifferenti ad operandum, ex
 suppositione quod à Deo taliter sit præmotæ,
 et determinata ad unum, ut ipsi aiunt:
 Ergo absolute, et simpliciter non manet libe-
 ra, sed necessitata, et determinata ad unum.

908

Respondent adversarij negando consequen-
 tiam; nam necessitas ex suppositione non tollit
 libertatem, et indifferentiam absolute, sed so-
 lum ex suppositione; Et ista necessitas non
 est absolute necessitas, sed secundum quid
 conditionata, et ex suppositione, quæ optimè
 comparatur cum libertate, et indifferentia
 absoluta, et antecedenti; ut patet in ho-
 mine currente, qui ex suppositione quod
 currat, non potest non currere, siue non
 moveri, Et tamen absolute homo currens
 potest pro suo libito non currere, et à cursu
 cessando non movebitur. Et similiter in
 voluntate volente, quæ ex suppositione quod
 velit, prout sic volens non potest non velle,
 cum tamen absolute ipsa voluntas secundum

se possit non velle, à volitione cessando.

909

Sed probo meo iudicio evidentissimè, quòd si voluntas prout à Deo premota, et ex suppositione quòd in illa talis physica premotio, siue qualivis. detur, non manet libera, sed necessitata. Item ex suppositione quòd absolute et simpliciter manet necessitata, et non libera, quòd adversarij nequeunt fateri. Tunc aliqua causa operatur absolute, et simpliciter necessario, et non liberè, quando operatur necessario ex suppositione alicuius conditionis, quæ non est in eius libera potestate; sed voluntas creata ex suppositione quòd in illa detur talis physica premotio, quæ in eius libera potestate non est (patet, est enim qualivis à Deo pro suo libito infusa, quam habere, vel non habere in potestate voluntatis creata non est) necessario, et non liberè operatur: ergo absolute, et simpliciter talis voluntas non liberè, sed necessario operatur.

910

Maior est per se nota: nam si ex suppositione, quòd Deus me localiter moveret de uno loco in alium, ego non possem pro meo libito

libito in isto loco stare, Et non esset in mea po-
testate, quod Deus me moveret, vel non mo-
veret de isto loco in alium Absolutè, Et
simpliciter non esset in mea potestate in isto lo-
co manere, stare, vel non stare: similiter si
ex suppositione quod sol oriatur, dies necessa-
rio erit, Et non est in mea libera potestate
quod sol oriatur, vel non oriatur, etiam ab-
solutè, Et simpliciter in mea potestate libera
non erit, quod dies sit, vel non sit. Et si ex
suppositione quod Petrus curreret, ego necessa-
rio moverem manum, Et non esset in mea
libera potestate, quod Petrus curreret, vel
non curreret, etiam Absolutè non erit in mea
potestate libera movere, vel non movere ma-
num. Ergo quotiescumque aliqua causa libera
operatur, necessario ex suppositione, alicuius
conditionis, quæ non est in eius libera potestate,
Absolutè, Et simpliciter non liberè, sed necessa-
rio operabitur. sed ut ipsi adversarij faten-
tur, ex suppositione quod Deus infundat in
voluntate Petri V. illam qualitatem physi-
cam voluntatem Petri determinantem ad ac-
tum

911

actum & g. contritionis, voluntas Petri necessita-
ta manet, ita ut in eius libera potestate non sit
illum actum contritionis elicere, sed necessa-
rio illum eliciet ex tali suppositione, qua in
eius potestate non est: ergo absolute, et sim-
plices talis physica premotio destruit libera-
tem voluntatis, et sic in illa nequit Deus cor-
rationaliter cognoscere, quid voluntas ~~Petri~~
Petri libere faciat in hac, vel illa contri-
tura circumstantia. Et alia impugnationes
omittimus apud auctores videndas.

Articulus 2. in quo quid commu-
niter sentiant Scripta huius no-
stra tempestatis enotatur.

912 Affirmationis modis dicendi rebus,
et impugnationis, quae communiter inter nostros
Scriptas magis viget, affirmat, et docet quod
Deus ab aeterno habuit certam, et infallibi-
lem notitiam omnium futurorum tam a se
ipso solo dependentium, quam à causa libe-
ra creata producendorum in suo efficaci decre-

316

Decreto, quo ab aeterno Deus efficaciter vo-
luit tales effectus esse futuros, et non alios,
et hoc antecedenter ad omnem praevisionem
futuri; ita quod ideo Deus habuit ab aeterno
certam, et infallibilem notitiam de actu
v.g. contritionis à mea voluntate cras elici-
endo, quia Deus cognovit divinam suam
voluntatem efficaciter decrevisse me cras
faci hanc talem actum contritionis elicitu-
rum esse, antequam praevidisset utrum vo-
luntas mea vellet, vel nollet illum actum
eliciere.

913

Hanc sententiam amplectuntur no-
ster Origenes tom. 2. controu. 11. dist. 2. de
scientia contingentium absolutum per vo-
luntatem. **N**oster Felix tractatu de scientia
cap. 5. diff. 3. noster quoque Libanus (quam-
quam diversimode illam explicet) tom. 2.
in primum sententiarum disp. 30. art. 2. et
40. noster quoque Theodorus Smilingius tract.
3. de scientia Dei disp. 2. q. 4. à num. 23
Et infra, quos alij Scotistae in suis manuscrip-
tis sequuntur.

Ego

Pro huius modi dicendi intelligentia est
prius notandum, quod res non ideo sunt fu-
turae, quia à Deo praecognitae, siue prae-
cise sunt, immò à conuerso, quia futurae sunt,
ideo à Deo ut tales, ut futura videlicet,
cognoscuntur. Cognitio enim sequitur esse
rei, et ideo est natura saltem posterior; et
esse rei non sequitur, immò antecedit in ali-
qua prioritate cognitionem. Unde necessarium
est, quod futura habeant esse futura ab ali-
qua causa prius saltem natura, quam à di-
uino intellectu, ut talia cognoscantur.

Secundò est notandum, quod Deus
ab aeterno habuit esse perfectissime providen-
tem omnium creaturarum non solum in com-
muni, sed etiam in particulari usque ad
minutissima rerum circumstantias; ita ut
nulla ponatur in esse, quin à Deo fuerit
ab aeterno non solum praecisa, sed et prae-
determinata suo efficaci, et praediffinitivè
decreto, quo efficaciter statuit, et decrevit
me &c. Sic et nunc, et non antea, vel po-
dicturum esse haec his verbis, et non alijs.
vbi

vobis audientibus, et non alijs.

349

916

Quibus suppositis hæc sententia docet,
quod cum voluntas divina sit immutabilis, et
nil possit determinare de novo in tempore, ni-
si illud, quod ab æterno decrevit, et determi-
nit fieri; et aliàs sit Omnipotens, cui nulla
creatura resistere valet, nec impedire quomi-
nus fiat quod faciendum ab æterno decretum
est determinatum efficaciter est; hinc fit,
quod Deus cognoscendo suam voluntatis de-
terminationem, qua ab æterno statuit fir-
miter, et decrevit hoc faciendum esse, et non
aliud, scit infallibiliter illud, et non aliud
indubitabiliter faciendum.

917

Esse autem hunc modum sciendi
expressum de mente Scoti nullus, qui sal-
tem à limine Scoti textum saluauerit, ig-
norare potest. Ipse enim Doctor Subtilis pluri-
mis in locis sua doctrina hanc sententiam
expressissime docet, et præcipue in 1. dist.
39. q. 2. §. viio de contingentia Verum, nume-
ro mag. 23. fol. 130 d. vbi ex insinuatione agit
de hoc, duos modos cognoscendi Deum futura
contin.

contingentia assignans, ait: Hoc potest poni
dupliciter: uno modo per hoc quod intellectus
divinus videt determinationem voluntatis di-
vine videlicet illud fore pro Q, (id est
determinantis aliquid futurum fore, siue ex-
titurum esse pro Q) quia voluntas illa (di-
vina videlicet) illud determinat fore pro eo
(id est pro instanti Q) sic enim illam volunta-
tem esse immutabilem, ~~et~~ non impedibilem. Et
idem docet in eodem l. dist. 38. q. unica. §. ex
hoc sciendum. Q. ad secundum. num. 4. fol.

128).

218

Quoniam dicitur in q. 4. Prologi. §. ad
quantum. Q. cum ulterius. num. 35. fol. 155.
sic ait: quod dico pro contingentibus quorum
intellectus divinus non habet omnem notiti-
am sibi compositibilem ante omnem actum
voluntatis (divina videlicet) ut in q. 14
quodlibet. §. sic intelligendum. Q. com-
pleto igitur toto ordine. sub num. 16. fol.
355. ubi sic ait: primo igitur determinat
se (supple voluntas divina) ad volendum
hoc fore determinate: secundo ex hoc intel-

lectus

348

intellectus videns istam determinationem
voluntatis infallibilem, nouit hoc esse futurum.
Quod in quàm pluribus alijs locis suaderi
nec confirmat.

919

Ex quibus Scri verbis liquidè cons-
tat, quod ante determinationem diuinæ
voluntatis, qua determinat hoc potius quàm
illud esse futurum, nil Deus vt futurum
certo, et infallibiliter cognoscit. Unde de-
cretum efficax, quo Deus ab æterno decre-
uit I. o. dare esse huic vniuerso; saluare
Petrum; latronem pendentem in cruce
conuertendum esse; me scripturum esse
hæc in hac, et non alia temporis circum-
stantia, et huius modi futura contingen-
tia, quæ ita posita sunt in esse, quod ab-
soluè ponerunt non esse, est causa ada-
quata, et unica, in qua veluti in causa,
quæ infallibilem habet connexionem cum
effectibus omnes istos, et huius modi alios De-
us certo, et infallibiliter cognoscit, et ab
æterno cognoscit effectus omnes futuros.

920

Probatur ergo prædictus modus
dicendi:

dicendi: decretum efficax Dei, quo ab aeterno
decrevit, siue Dei efficax praediffinitio, qua
ab aeterno efficaciter praediffinitur (nam haec
duo in idem concidunt, et solum ex connota-
tis diuersis discernuntur) habet infallibi-
lem connexionem cum re decreta, siue pra-
diffinita: ergo in tali decreto, siue praediffinitio-
ne efficaci diuina cognoscit Deus certo, et infallibi-
liter effectus omnes futuros per tale decretum,
siue per decreta talia ab aeterno decreto, et
praediffinitio. Antecedens probatur: nam decre-
tum efficax, quod nec immutari, nec impedi-
ri potest, necessario, et infallibiliter connecti-
tur cum effectum, siue cum re a tali decreto
sancta; huius modi est decretum omne Dei
efficax, siue Dei efficax praediffinitio: ergo de-

921

Ista consequentia probatur: nam cogni-
ta causa, et comprehensione penetrata neces-
sario cognoscitur effectus ab illa tali causa
necessario, et infallibiliter producendus; sed
decretum efficax Dei est causa immediata
futuri; per quam transit de esse sub statu
possibilitatis ad esse per tali differentia reperi-

temporis futurum: Ergo cognitio comprehensiva
à Deo diuino, et efficiaci decreto necessario
cognoscitur ab illo omnes effectus contingentes
futuros, qui infallibiliter connectuntur cum ta-
li decreto, et in illo tanquam in causa continen-
tur.

922

Hic et alij rationibus prædicta senten-
tia munitur, quam libenter amplector quoad
illa futura contingentia, quæ solum à diuina
voluntate dependent in suo esse existentia-
li: ut quod hic mundus foret, et non alius;
quod hoc cælum à Deo crearetur, et non ali-
ud possibile; quod isti Angeli à Deo poneren-
tur in existentia reali, et alij possibile non
ponerentur; et huius modi alia, quia cum
hec omnia solum à Dei determinatione de-
pendeant, posita determinatione efficiaci Dei
Omnipotentis, et non impedibili necessario in-
ferunt, quod ex vi talis determinationis
ponatur, siue ponendus sit in esse effectus
à tali determinatione diuina prædeterminatus,
et prædeterminatus.

923

At vero quoad effectus liberos libere
à

à causa creata ponendos in esse magnam pra-
dictus modus. dicendi continet. Difficultatem:
nam vel praedicta Dei determinatio, qua effi-
caciter ab aeterno decrevit Petrum C. q.
concedendum esse de peccatis pro crastina die
fuit antecedens omnino ad liberam deter-
minationem voluntatis Petri, vel non? ipso-
rum contra: nam determinatio Dei effi-
cat antecedens determinationem volunta-
tis creata omnino destruit exercitium libe-
rum voluntatis creata; Et cum nostra liber-
tate in agendo, vel operando stare non potest:
ut recte, et variè pulchrè docet nosse Montem
Liberum tom. 2. in primum sententiarum di-
put. 30. art. 9. §. dicimus secundo. num. 6. fol.
4). et art. 8. §. dicimus secundo. num. 16. fol.
40. quod etiam nosse Theodorus Siniguis
tract. 3. de scientia disp. 2. q. 4. num. 23.
prope finem fol. 360. fateatur.

924

Quod sic ex Dno Anselmo libro cur
Deus homo cap. 11. et 18. et lib. de conser-
dia in principio clarissime ostendo: omnis
suppositio antecedens, quae non est in libera
potestate

potestate operantis, Et ponit necessitatem in ef-
fectu, immo evertit, et destruit Exercitium
liberum voluntari; sed determinatio Dei
efficiax, quæ liberè, et efficaciter ab æterno
decreuit. ~~nam~~ actus libero à mea L. o. Vo-
luntate eliciendus, est suppositio antecedens
in prædicto modo dicendi, infallibilem ne-
cessitatem imponens actibus eliciendi: A
mea voluntate, et in mea libera potestate
non est, quid talis. Dei prædeterminatio
ponatur: Operari determinatio Dei an-
tecedenter ad determinationem libe-
ram mea voluntari; immo evertit, et
destruit Exercitium mea libertatis.

925

Maior est per se nota expliciti su-
pra nam. 909. et infra. Nam si ex sup-
positione quod Deus decreverit, et deter-
minaverit efficaciter ab æterno, quod ego
V. o. dicerem hæc sic, et nunc, necesse est,
quod hæc sic, et nunc à me proferantur;
Et in mea libera potestate, non est, quod
Deus ab æterno hæc à me dicenda decreve-
rit, vel non decreverit: cum antecedenter

ad omnem determinationem mea voluntari.
Deus ita decreverit, absolute in mea libe-
ra potestate non erit, ita hic et nunc dice-
re, vel non dicere: quod error manifestus
in fide est. Quod ~~manifestum~~ instantijs cui-
denticionis supra adductis valet confir-
mari. Maior à taliter opinantibus admi-
ttatur, et consequentia &c.

926

Secundò impugnatur: nam ideo abso-
luto, et ab omnibus Scritis physica prom-
issio rejicitur, quia per illam taliter voluntas
manet determinata ad unum; quod in eius
libera potestate non sit ad oppositum se
proximè determinare; sed determinatio
Dei efficax, et antecedens ad omnem
determinationem voluntatis ita illam de-
terminat ad unum, ut in eius libera po-
testate non sit se proximè posse ad oppo-
situm determinare: ergo sicut physica
promissio excluditur, eo quod destructiva
libertatis; ita determinatio
Dei efficax est excludenda, si antecedit
determinationem liberam nostre voluntatis.
Maior

Major est indubitata. Minor proba-
tur: non magis est determinata physica præ-
motio, quæ datur ad actum 2o. contritionis
hic et nunc à voluntate Petri eliciendum,
quàm determinatio Dei efficax, quæ ab
eterno decrevit hic et nunc actum contritio-
nis à Petro fore eliciendum, et non ali-
um: patet; nam sicut in illa qualitate phy-
sica nulla datur indifferentia ad elicien-
dum hunc vel illum actum, sed ex se ta-
lis est determinata ad actum hunc con-
tritionis, quod alium actum per illam neu-
tiquàm possit elici à Petro; ita determi-
natio Dei efficax de actu contritionis à Pe-
tro eliciendo ita est determinata ad hunc
actum, ut alius actus à tali determina-
tione non possit elici à Petro: ergo sicut
physica præmotio ita determinat voluntatem
ad hunc numero actum, ut nullam relinquat
in illa proximam indifferentiam ad oppositum;
ita determinatio Dei efficax determinat vo-
luntatem ad istum numero actum, ut in illa
nulla maneat proxima indifferentia ad alium
actum:

actum: ergo sicut una causa, voluntatem, ita
et.

928

Hec valet dici, ut aliqui Scotistae, quos
vidi, aliquando dicunt, quod bene verum
est, quod ex suppositione quod physica præ-
motio daretur, actus, ad quem talis physica
præmotio esset data, necessarius infallibiliter
foret; sicut ex suppositione quod Deus effi-
caciter ab æterno decreverit talem actum,
et non alium esse à voluntate Petri. Quod etiam
videndum, talis actus necessarius, et infallibi-
liter erit cum hac tamen differentia, quod
physica illa præmotio videtur forma, et quali-
tas intrinseca inhaerens in voluntate eius
indifferentiam, et indeterminationem dei-
trahit, et evertit, voluntatem intrinsecè
ad unum determinando. At vero auxi-
lium Dei efficax, siue Dei æterna, et ef-
ficax determinatio, cum extrinsecum quod
sit voluntati (non enim illi intrinsecè de-
baret) eius indifferentiam, et libertatem
non lædit, immo ita illam liberam relinquit,
sicut erat antea.

Hoc

Hoc inquam nil valet, quod sic oren-
 do: nam quod auxilium Dei efficax, sine
 Dei efficax determinatio sit extrinsecum
 quid voluntati, nil obstat, quominus saltem
 ab extrinseco voluntas ex suppositione talis
 efficaci auxilij manet taliter determinata
 ad unum, quod in eius libera potestate pro-
 xima non sit exire in alium actum: ergo
 non manet libera, et indifferens ad utrumli-
 bet, quod est, quod nos intendimus probare.
 Antecedens probatur: nam etiam si Beatus
 nil habeat intrinsecum in sua voluntate,
 per quod reddatur intrinsecè impeccabilis, ta-
 men absolute proximè impeccabilis^{est}, ex eo
 quod Deus cum illo semper concurrat ad actum
 fovendi, et non concurrat ad oppositum ac-
 tum: ut expresse docet Scotus in q. dist.
 q. q. 6. §. dico ergo. Q. respondes. num. 11.
 fol. 455. Ergo etiam si determinatio Dei
 efficax, qua efficaciter decrevit concurrere
 cum Petro Q. ad actum~~rationis~~ nutritionis, et
 non ad actum oppositum, sit quid extrinse-
 cum voluntati Petri, nihilominus Petrus
 ita

322
ita necessarius manet ad actum contritionis,
sicut Deus ad actum fruitionis, ita ut pro-
ximè non possit in oppositum actum.

930

Et confirmatur: nam ut docet ibidem Scotus, ita est impotens proximè ad videndum coelum, qui coecus est à natiuitate per impedimentum intrinsece in potentia visiva existerens, sicut qui nullum habet impedimentum intrinsecum ad videndum, impeditur tamen per extrinsecum obstaculum, ut si V. o. perperno clauderetur in carcere obscuro ex omni parte concluso: hoc solum differentia inter utrumque, scilicet quod coecus à natiuitate esset impotens ab intrinseco ad videndum coelum; ille vero, qui esset in illo carcere obscuro, solum esset impotens ab extrinseco propter extrinsecum impedimentum: Ergo ita impotens est, qui impeditur ab extrinseco auxilio efficaci Dei, sive Dei efficacia determinatione, quominus proximè non possit in actum oppositum, sicut qui intrinseco impedimento est affectus. Quod sic claritas

+ que
in

derivatis gratia hispano Ex primo sermo-
ne: tan incapax est proximamente de an-
dar et que por defectu de virtut intrinseca
est invalido; como et que in ista rubida
tiene azados, y aherrados los pies con
mil arrobas de peso, que no le dexan
mover. Itam impossibile est; que coma et
que no tiene virtut, vigor, o fuerza para
poderlo hacer, como et que puede, pero
no tiene: Ergo nil intert, quod impedi-
mentum sit intrinsecum, vel extrinsecum,
dummodo dum illud perseverat, impos-
sibile sit actus, et exercitum expedi-
tum potentia.

934

Et roboratur: nam quocumque
causa secunda est praeventa, et determin-
ta a Deo ad faciendum bonum, non est in
potentia proxima ad faciendum opposi-
tum; sed voluntas Petri &c. est praeventa
et determinata a determinatione Dei
fieri ad faciendum actum contritionis:
Ergo dum sic est determinata non est in
potentia proxima ad faciendum actum
oppositum.

oppositum: Ergo non est libera. Maiore ex
se habetur Ab Scoto loco super citato, &
sic dico. Vbi sic ait: nunquam causa
cuncta proxima a causa superiori
genere ad unum oppositum potest propin
qua exire in aliud oppositum. Minor pro
batur: Determinatio Dei efficax de actu con
ditionis a Petro D. c. dicendo, ponit con
cursum ex parte Dei ad eadem contri
tionis actum, et negat concursum ad oppo
situm: Ergo per eadem Dei determinatio
nem efficacem manet voluntas Petri
determinata a causa superiori prima
agente ad unum, ad actum videlicet contri
tionis: Ergo non est, dum sic est determin
ta, proxime potens ad faciendum actum
oppositum: Ergo non est libera.

932

Sic respondere Scotus, quod licet
Deus suo efficaci decreto decreverit ad
Aeternum Petrum D. c. in tali die, hora, et
circumstantia dicendum esse actum contri
tionis, non tamen decrevit non concurrere
cum Petro ad actum oppositum; immo ex
moralis praevidentia

generali providentia semper quatenus ex
se est paratus ad concurrendum cum Petro,
sive et cum alijs causis secundis ad om-
nes effectus, quos voluerim habere: et sic
cum ista generali influenza, quam semper
habent paratam ex parte Dei, possunt pro
suo libito exire in suas operationes. Unde
quamvis decretum illud Dei efficax ponat
determinatum concursum ad actum con-
ditionis à Petro eliciendum, non negat con-
cursum ad oppositum, Et sic semper Petrus
manet potens ad vtrumlibet, ita ut si op-
positum non faciat, non stet ex parte
Dei, qui paratus est cum illo concurrere, sed
ex parte Petri, qui cum possit illum non
facit. Quod non evenit in Beatis, in qui-
bus Deus dat concursum ad actum condi-
tionis, Et illum tenet ad actum op-
positum; Et sic fuitio in Beatis est ne-
cessaria; non vero contritio in Petro, im-
mo libera, Et in eius potestate.

933

Sic autem salvantur libertatem
in eis, qui auxilio efficaci praeveniuntur
à

à Deo ad aliquos faciendos actus, eo quod
semper habeant suum auxilium suffici-
ens pagatum à Deo, quo possint, si ve-
lint facere oppositum; de quo latius in
materia de auxilijs.

934

Sed contra istum modum dicendi sic
insurgo: Deus determinando efficaciter
ab aeterno, quod Petrus hic, et nunc eli-
ciat contritionis actum, ponit hic, et
nunc concursum determinatum ad ta-
lem actum, ut ipsi fateantur: interrogo,
vel ponit simul concursum ad actum
oppositum, vel non? Si primum: ergo ex
vi talis decreti, siue concursus non magis
cognoscit Deus actum contritionis facien-
tium esse à Petro, quam ex vi alterius
decreti, siue concursus cognoscit facien-
tium esse à Petro actum oppositum. Pa-
tet consequentia; nam ideo secundum ip-
sos cognoscit Deus hic, et nunc fore eli-
ciendum à Petro actum contritionis, quia
cognoscit Deus determinasse ab aeterno
concurrere cum Petro ad actum contritionis
sed,

388

sed etiam determinavit Deus ab aeterno
concurrere cum Petro ad actum oppositum:
ergo non magis cognovit Deus unum quam
aliud.

935 Si secundum asserant, videlicet
quod Deus non decrevit ab aeterno concurrere
cum Petro sic, et non ad faciendum
actum oppositum, nisi conditionate ut ipse
Petrus velit facere oppositum: ergo iam
admittunt decreta conditionata de futuris;
qua nunquam sunt, quod acriter ipsi
impugnant, (de quo infra latius) Et infero
hanc illationem: ergo in tali hypotesi quod
Deus ab aeterno decreverit eliciendum esse
a Petro sic et nunc actum contritionis, et
ad talem actum ponat Deus determinatum con-
cursum, ^{et} non ponit, immo subtrahit concurr-
sum ad oppositum actum: ergo impossibile
est, quod Petrus in isto nunc faciat actum
oppositum. Probo consequentiam: ille actus
absolute, et simpliciter est impossibilis cui-
libet creaturae, ad quem faciendum non da-
tur, immo subtrahitur concursus Dei neces-
sario

necessario, et simpliciter requisitus ad talem ac-
tum; sed ad faciendum actum oppositum non
datur, immo subtrahitur concursus. Perro:
ergo impossibile est, quod Petrus faciat oppo-
situm actum: ergo in eius libera potestate
non est facere talem oppositum actum; et
sic non est liber Petrus, nec proxime potens
ad vtrumlibet.

936

Et confirmatur: nam ut ait Scotus in
3. dist. 4. q. 1. §. ad propositum applicando. 1.
istud declaratur. sub num. 12. fol. 112. poten-
tia activa cause inferioris est remota,
quando causa superior non agit; ita quod
nunquam est causa inferior in potentia pro-
pingua ad effectum, nisi causa superior
agente. Quod optime docet Scoti commenta-
tor in 4. dist. 44. q. 4. §. Doctoris sententia
num. 21. 230. et 231. causa secunda ita de-
pendent a concursu causa prima, ut illo
sublato, nil possint nisi remote: ergo si con-
cursus subtrahatur Dei concursus ad facien-
dum aliquem actum, non est in potestate
eius proxime elicere talem actum: ergo non
ei

256
ei imputandum, quod faciat, vel non faciat actum,
ad quem non datur ex parte Dei concursus
simpliciter necessario sequens ad eodem
actum.

935 Respondent aduersarij, quod concursus
Dei cum creaturis dupliciter potest conside-
rari, vel exhibitus, vel preparatus. Con-
cursus Dei exhibitus est actualis Dei influ-
xus, quo actualiter influunt simul cum causa
creata ad actum. Concursus Dei prepa-
ratus est ipsemet Dei influxus, quasi in
actu primo paratus ad concurrendum cum
creatura ad omnes eius operationes. Quod
hic decretis ex parte Dei explicatur: Deus
Ab aeterno fecit hoc decretum, et dixit:
volo cum omni causa creata concurrere ad
suas operationes. Et hoc in vniuersali, et con-
fuso non descendendo ad causas in parti-
culari. Et ex vi huius vniuersalis decreti
tenetur Deus concursum prestare ad om-
nes causas secundas, siue esse prepara-
tum ad adiuvandas creaturas ad operan-
dum. Porro dixit Deus: volo cum ista
causa

causa in ista, vel illa circumstantia con-
currens ad faciendum numero actum
non datur. Et sufficit, aiunt,
concursum Dei preparatum per modum ac-
tus primi consideratum, ut voluntas pos-
sit, licet non sufficiat, ut faciat; cum requi-
ratur concursum Dei exhibitum, ut in re
ponat actum, et sic potest Petrus, cum ei
est exhibitum concursum ad actum contritio-
nis facere oppositum ex vi illius concur-
sum preparatum per modum actus primi,
qui ei non denegatur; ceterum non fa-
ciat oppositum, quia ei non datur concur-
sum, ut faciat. Et hoc sufficit, inquiunt,
ut eius saluetur libertas, quae in posse
facere oppositum opime salvatur.

938 Sed contra insurgo: vel ista prepa-
ratio divini concursus per modum actus
primi considerata est sufficiens, ad hoc
ut causa secunda possit cum illo solo, et
secundo quocumque alio, exire in suas op-
erationes de facto, vel non? si primum:
ergo absque concursu Dei exhibitum, et
per

38^p

per modum exercitij, cuius acus secundum
considerato potest de facto causa secun-
da suas operationes elicere; quod et So-
to aduersatur, et ipsi non admittunt:
ergo frustraneus est concursus Dei exhibitus,
cum sine illo possit de facto causa secunda
causare suos effectus.

939

Si secundum: ergo absque concursu
Dei exhibitio non potest causa secunda
de facto exire in suas operationes: ergo
si ei adimatur, et subtrahatur talis
Dei concursus exhibitus, non potest creatu-
ra aliquam operationem elicere: ergo
in casu, quo Deus daret, et exhiberet
concursum Petro ad actum contritionis,
et illum concursum exhibitum denegaret
ad oppositum actum non esset Petro im-
purandum, quod actum oppositum non
faceret. Patet; quia nemo ad impossi-
bile tenetur; sed sine concursu Dei exhi-
bito impossibile esset Petro talis actus: ergo &c.

940

Cursus illa preparatio concursus ex
parte Dei omnino superna est, et frus-
tranea

instans, in sensu ab eis explicato: ergo
non est admitenda. Probatur antecedens:
illa preparatio divini concursus non fa-
cit, ut Petrus faciat, neque illum adiu-
vat ad faciendum de facto: ergo super-
flua est. Antecedens probatur: si per possibi-
le, vel impossibile, non daretur talis prepa-
ratio concursus, nihilominus Petrus opera-
retur, si illi non defuisset concursus Dei
exhibitus ad operationem: patet, nam ego
non expecto ad faciendum, quod Deus
faciat, paratus sum te adiuvere, sed quod
de facto, et in exercitio me adiuveris, sum,
exhibendo ad meam operationem concursum:
ergo si sine preparatione, divini concursus
possum de facto exire in operationes cum
concursu Dei exhibito, et sine isto licet ha-
beam illum, non possum de facto operari,
superfluum enim est talem concursum ad-
mittere. Ad quid ergo talis concursus pre-
paratus datur? Ad nil profecto, nisi ad
illudendum argumentis, et fugiend^m ^{um}, et
efficaciam rationum, quæ contra suam doctri-
nam

doctrinam apertissime mutant. 388.

941

Respondent adversarij, quod talis preparatio divini concursus per modum actus primi considerati non est ut causa secunda, siue voluntas creata de facto faciat, sed ut possit facere. Nam ad hoc ut faciat requiritur plura concursus Dei exhibitus, quæ utpote gratiorum non tenetur Deus illum dare, et sic illum quando, cui, et quomodo vult largitur.

942

Sed ò bone Deus quanta adversus te testimonia adducunt falsa (ut opinor) adversus te verificantes! Ex imprimis frustra est potentia, quæ nunquam reducitur, nec reducetur ad actum; sed posse facere voluntatem suos actus medio illo concursu preparato, et non exhibitio, nunquam reducetur ad actum, immò nec potest de facto ad actum reduci: ergo talis potentia ut frustra nea est rejicienda. Quid igitur inter te, quod ego &c. habeam potentiam voluntariam liberam, et concursum Dei ad concurrendum cum illa preparatum, si non addatur, nec exhibetur

~~Exhibetur~~ Dei actualis concursus ad volen-
dum, vel notendum, sine quo impossibile
eminè est, quod ego defacto habeam, nec
possim habere nisi remore volendi aut noten-
di actum?

943

Tertio ex Scotto impugnatur: ipse enim
Doctor Subtilis apertissime docet, quod si
Deus exhiberet concursum ad subtractum,
sive materiale peccati, et non ad ponendam
rectitudinem in actu, quam voluntas creata
tenderet ponere in tali casu, sive eventu,
voluntas creata non peccaret non ponens
rectitudinem in actu, nec ad illam ponen-
dam tenderetur, quia illo concursu Dei sub-
trahens non esset in potestate voluntatis ope-
rari rectè: ergo quoviscumque subtrahitur
concursus ex parte Dei ad faciendum ali-
quid, non est in potestate causa inferioris
illud facere; et sic nullatenus erit ei impo-
tandum, quod illud aliquid non faciat.

944

Antecedens probatur auctoritate
eiusdem Subtilis Doctoris, qui in 2. dist. 32.
q. 2. §. ad solutionem. V. respondeo. num. 11. fol.

389

998. sic ait: respondet, si Deus non causa libe-
re rectitudinem, quae deberet esse in actu vo-
luntatis creatae; et hoc propter libertatem
voluntatis suae, non autem propter defectum
voluntatis creatae non voluntarie cooperantis,
non est tunc causa peccati in voluntate creatae;
quia non est ibi carentia iustitiae debita: non
enim est iustitia debita a voluntate creatae,
nisi in quantum in potestate eius est recte age-
re; ita quod nulla intelligatur subtractio
causae superioris, propter cuius defectum
non possit voluntas recte agere: si igitur
Deus esset prima causa non agens recti-
tudinem actus, non actus (hoc est, non factus)
non esset peccatum. Et hoc idem docet Sco-
tus q. eadem. §. ad argumentum. num. 20.
fol. 1002. ubi ait: quia si ipse (Deus videlicet)
primo non ageret, carentia rectitudinis, non
esset debita. Et §. ad quaestionem tertiam
am. V. sed iure modus. num. 24. fol. 1005.

995

Idem clarum, et expressius docet Sco-
tus in 2. Report. dist. 35. q. 2. §. dico igitur.
num. 13. fol. 902. ubi docet, quod Deus de po-
tentia

potentia absoluta, potest esse causa non recti-
tutinis in actu; et tamen adhuc non esse
causa peccati. Verba sunt Scoti: quorum pri-
mo probat ex eo quod Deus potest agere
operando voluntati ad actum, et non coo-
perari ad rectitudinem. Secundum de-
clarat his verbis: secundum declaro, quod
videlicet non propter hoc esse Deus cau-
sa peccati: quia voluntas tunc non pecca-
ret in operando non recte: quia nisi De-
us operaretur ad rectitudinem sicut ad ac-
tum, non esset voluntas debitor rectitudinis;
quia non haberet in eius potestate, recte operari;
quia si Deus non coagit, ad rectitudinem sub-
trahitur, sine quo non est in potestate volun-
tatis recte operari. Hactenus Scotus.

946

Ergo ex mente Scoti si Deus non
poneret, siue praearet concursum ad rec-
titudinem actus requisitum, sicut ponit ad
substantiam actus secundum esse physi-
cum actus considerati, voluntas creata
non peccaret non ponendo rectitudinem in
suis actibus; eo quod illam ponere substanti-
ro

9 360

subtrahendo concursu Dei non esset in eius po-
testate; sed concursus, quem Deus praestat
ad physicum actum, est concursus exhibitus
in actu secundo, et in exercitio, et non pra-
paratus: ergo ad rectitudinem actus eun-
dem concursum debet Deus praestare, et
ad hoc ut talis rectitudo actus sit in libera
potestate voluntatis create. Probatur
consequentia ex illis Scoti verbis nuper
relatis: quia nisi Deus operaretur ad recti-
tudinem sicut ad actum, non esset vo-
luntas debitor rectitudinis &c, quia non
haberet in eius potestate recte, operari.

94)

Et roboratur efficacissima ratione,
qua apud Mente Librum tom. 2. in primum
sententiarum, disp. 30. art. 8. §. dicimus
secundo prope finem num. 11. fol. 40. potest
videri: nam quando voluntas create facit
actum q. adij Dei, vel aliud quodvis pecca-
tum, vel illum actum peccaminorum (loquitur
de peccato pro materiali) gracis facit ip-
sa, quia Deus vult, et efficaciter abster-
no

ab aeterno decreuit talem actum efficiendum
esse in tali hora à voluntate, Aut potius Deus
facit illum talem actum, Et voluntatem creatam
conducit ad illum faciendum, quia ipsa
voluntas creata ex sua libertate vult illum
actum efficere? Non primum, quia contrari-
um omnino est scriptura sacra dicenti
cap. 15. Ecclesiastici: Deus ab initio conser-
tuus hominem, Et reliquit eum in manu con-
sultij sui, adiecit mandata, Et praecepta
sua: si volueris mandata servare, conser-
vabunt te: apponam tibi aquam, Et ignem,
ad quod volueris porrigere manum.

248

Ergo secundum dicendum est, Vi-
delicet ideo Deum voluisse praestare suum
concursum ad actum peccaminosum mate-
rialiter sumptum, Et illum actum ab aeterno
no praediffinire, quia voluntas creata ex
sua libertate voluit illum actum efficere.
Ergo prius est, quod voluntas creata ex
sua voluntate se determinet ad talem
actum, quam Deus illum actum decernat,
Et ad illum faciendum concursum praestet.
Patet

361
Latet consequentia; nam illud est prius,
à quo non valet subvertendi consequentia;
sed bene valet voluntas creata vult istum
actum elicere: ergo Deus vult illum actum
eliciendum esse à voluntate creata, non
tamen è contra, Deus vult istum actum
eliciendum esse à voluntate creata: ergo
voluntas creata vult illum actum elicere.
Ergo signum evidens est, quod per prius
saltem prioritate, à quo se determinat
voluntas creata ad talem actum eli-
ciendum, quam voluntas divina docet
nat talem actum eliciendum esse à vo-
luntate creata.

949

Et roboratur: nam si voluntas crea-
ta ideo vult, quia Deus vult illam velle, et
Alia Deus ex vi sui primi, et efficacia de-
creti, temporis differentia, accedente ab ipso
præfixa, concursum exhibet ad talem ac-
tum, et illum non exhibet ad oppositum
actum: qua ratione, siue qua iustificatio-
ne Deus potest punire supplicij, quod volun-
tas creata eliciat actum, quem Deus
ante

ante omnem determinationem voluntatis crea-
ta efficaciter praediffiniuit, et decrevit elicien-
dum esse a voluntate, creata, illam ad ta-
lem actum adiuuando concursu efficacissi-
mo ab ipso exhibito, et ad oppositum fa-
ciendum denegat! quod sic sermone expli-
co Hispano. Aliquando enim multum iuvat
ad vim ponderandam rationis. Ubiera cosa
mas iniqua en Dios (a quo absit iniquitas,
Et Apostolus 1. ad Rom. cap. 9. et 11. ait) ni-
mas agena de racon, que el que Dios, an-
tes de ver ~~que~~ io querria, ono querria de
terminasse ab aeterno, que io en tal hora,
y tal dia faciente un acto pecaminoso a
quien es ~~subsecuta~~ subsecuta naturalmente la defor-
midad del pecado. y que legando
este dia, esta hora influiesse, Dios
A este acto arrebatando mi voluntad
del, y sin darle concurso para hacer
lo contrario; y que despues me faciente
cargo Dios, y castigare, por que io hice
tal acto? Quid iniquius potest excogitari
de Deo? Posset enim creatura iuste con-
queri

conqueri de Deo dicendo: ò bone Deus me
supplicij mancipas æternis, quia feci, quod
tu iussisti, et decreuisti efficaciter, quod ego
facerem; et mihi imputas, quod non
fecerim actum, ad quem faciendum non ex-
hibuisti mihi adiuvamen tui concursus, sine
quo sciebas impossibile, esse omnino meis viri-
bus elicere de facto talem actum?

950

Quarto impugnatur ex potissima Ra-
tione Scoti, in qua Scotista, qui istum mo-
dum dicendi sequuntur, fundantur. Nam
Scotus ait in 2. dist. 3d. q. 2. §. contra istam
opinionem. num. 8. fol. 994. quod si Deus
non concurreret cum voluntate, creata ad
omnes suos actus, nec esset omnia sciens,
nec omnia potens. Quorum primum sic probat
Scotus: quia non habet (supp. Deus) sci-
entiam de futuris contingentibus, nisi quia
certitudinaliter novit determinationem vo-
luntatis sue respectu eorum, ad quæ vo-
luntas sua est immutabilis, et non impedibi-
lis; sed si voluntas creata est totalis causa
respectu sui velle, et ipsa contingenter se ha-
bet

habet ad illud velle (hoc est, elicit illud vel-
le contingenter, et non necessario) Ergo quan-
tumcumque, voluntas divina, ponatur deter-
minata ad unam partem eorum, quae de-
pendent a voluntate creata, poterit vo-
luntas creata aliter velle, et ita non se-
quitur certitudo ex cognitione determina-
tionis voluntatis divinae. Hactenus Scotus.

951

Quorum verborum geminus sensus, ut
ex ipsa littera satis liquet, sic est: Deus non
cognoscit certitudinaliter, quid faciet voluntas
creata, in tali vel tali circumstantia, nisi quia
cognoscit Deus, quod voluntas sua determi-
navit, quod in tali circumstantia voluntas
creata habeat talem actum, et non alium;
sed si voluntas creata tali circumstantia
occedente, contingenter elicit talem actum,
a Deo determinatum, et praedestinatum, et
non necessario: Ergo voluntas creata pote-
rit aliter velle, quam voluntas divina
determinavit. Patet; quia voluntas, quae
operatur contingenter, potest aliter velle,
quam vult: Ergo non erit infallibilis certi-
tudo

363

certitudo in scientia Dei; licet Deus cognos-
cat determinationem voluntatis suae; signi-
ficat tamen, determinatione Dei, potest vo-
luntas aliter, quam Deus determinavit,
velle.

952

Ergo ex mente genuina Scoti si stan-
te determinatione efficaci Dei, qua ab æ-
terno decrevit, voluntas mea hodie
tali hora accedente, eliciat talem actum,
manet mea voluntas libera, ita ut tali ho-
ra accedente, possit elicere, vel non elice-
re talem actum, nequit Deus cognoscere in-
fallibiliter, utrum voluntas mea tali hora
accedente, habitura sit talem actum ab
ipso prædeterminatum. Patet consequentia;
nam idcirco ante talem Dei determina-
tionem non cognoscit Deus infallibiliter,
quid mea voluntas faciet, quia ante talem
determinationem mea voluntas est ~~libera~~
indifferens, et ad utrumlibet potens, et
libera; sed post determinationem Dei effi-
cacement. Etiam manet libera, et ad utrum-
libet indifferens: ergo ex vitali cognitio-
nis

cognitionis determinationis suae voluntatis
nequit Deus certitudinaliter, et infallibili-
ter cognoscere, quid voluntas mea faciet,
vel velle, ~~et~~ tali hora accedente. Senn
ergo scire, quod Dei efficax determi-
natio taliter determinat voluntatem crea-
tam ad faciendum actum ab ipso prae-
fixum, quod non maneat in illa indiffe-
rentia, nec potentia proxima ad facien-
dum oppositum; aliter non esset certitudo
in Dei scientia ex cognitione determina-
tionis efficaciae voluntatis suae.

953

+ quam

Confirmatur eximia ratione, ~~quod~~
affert ibidem Scotus ad probandum secun-
dum, videlicet, quod Deus non esset
Omnipotens, si stante determinatione
efficaciae suae voluntatis posset voluntas
creata facere oppositum, vel non facere
illud, quod Deus decrevit fore ab illa
faciendum, quae talis est: quicquid vult
Omnipotens, hoc fit; sed si velit voli-
tationem meam fore, et ista est im-
possessio voluntatis meae: ergo ipsa
potest

364

~~Potest~~ determinari ex se ad unam par-
tem, vel ad aliam indifferenter; et ita
potest non fieri illud aliud, ad quod vo-
luntas divina eam determinavit. Ergo
ex mente Scoti si Deus determinavit effi-
caciter voluntatem meam fore elicitivam
actum amoris C. o. pro differentia A,
et voluntas mea accedente differentia A
potest illum actum amoris non facere, sequi-
tur, quod possit non fieri, quod Deus vult
efficaciter ut fiat; et per consequens, quod
non sit Omnipotens. Ergo necesse est
dicere, quod stante determinatione
efficaci Dei decernente, a mea volun-
tate fieri actum amoris pro differen-
tia A, quod tali differentia accedente,
non potest proximè, mea voluntas illum
actum a Deo praediffinitum non elicere:
alià Deus non esset Omnipotens. Ergo
talis Dei determinatio efficax omnino et
liberatis voluntatis creata larva est
excludenda, et minimè admittenda.

de potentia absoluta non possit determinare
efficaciter, quod voluntas mea cras hora diei
decima accedente L. o. habeat actum amoris
Dei, vel odij, vel alium actum quemcumque
sive bonum sive malum: sed quod inten-
do, est, quod stante hac Dei efficiaci de-
terminatione, et concursu Dei exhibito
in tali hora ad talem actum, et non ad
alium, non est in potestate voluntatis il-
lum ~~actum~~ non facere, vel facere ali-
um: et sic nec talis actus est laudan-
dus, nec vituperandus; ut expresse do-
cet Scotus in 2. numero nostro marg. 944.
et 945. translatus. Quod si praedicti Sco-
tista hoc velint, illis libentissime assentior.
Si vero velint, quod talis actus sit laude
dignus, vel praemio, illis non subscribo. Et
de hoc est potissima controversia non de illo.
Qui plures huius modi dicendi impugnationes
desideraveris, auctores consulat.

Articulus 3. quid circa pra-
sentem difficultatem sit iux-
ta

iuxta veriorē Scoti mentem eno-
datur.

955. Propterea in intelligentia dicendo
non est primò notandum, quod aliquem
effectum esse futurum vel aliud est, quam
quod pro aliqua differentia temporis talis
effectus producendus, et ponendus sicut pro-
pria existentia ab aliqua causa, quæ
illi datura est esse existentiale. Unde
ab eisdemmet causis, à quibus effectus
produciuntur, et ponitur in esse actuali, si-
ne existentiali, ab eisdem est talis ef-
fectus producendus, et habet, quod sit futu-
rum. Quæ enim aliquid producendum, et esse
futurum idem formalissime sunt; et sicut
à causis, à quibus de facto produciuntur, e-
rat antequam produceretur producendum,
sic ab eisdem quod sit futurum.

956. Unde cum aliqua crearentur, et ab æ-
terno fuerint à solo Deo producenda, ut
Anima, Angelus, cælum, terra &c. et alia
non fuerint in tempore producenda nisi à
Deo

Deo, et causa creata simul, qualia sunt om-
nes effectus, actiones, et operationes, quae
à causis secundis dependent, prima à so-
lo Deo, à quo sunt producenda, futuriti-
nem habent: secunda vero non à Deo
solo, sed à illis simul cum causis se-
cundis futuritionem sortiuntur.

953 Secundo praemitto, quod Deus ter-
te Augustino lib. 5. de civitate Dei cap.
20. (apud Scotum 2. sententiarum dist.
33. q. 2. P. ex prima via. num. 5. fol. 992.)
sic res, quas condidit, administrat, ut ear-
um proprios motus agere sinat. Unde,
cum voluntatem creatam condiderit Deus,
necesse est, quod illam sinat Deum agere,
suos motus liberos libere se determinan-
do, ita ut non procedat determinata ab
alio. Quod satis pulchre Divus Ansel-
mus docet libro de concordia, dum ait:
non ea Deus, quae praedestinat, facit,
voluntatem cogendo, aut voluntati re-
sistendo, sed in suo esse dimittendo.
Unde

958

366

V. Riccius.

Unde omnis nostra actio libera, quæ
 à nostra voluntate dependet, ad hoc ut libe-
 re eliciatur, et imputari recte possit nos-
 træ voluntati siue ad meritum, siue ad de-
 meritum, necesse^{est} quod talis sit in nostra
 potestate (licet cum dependentia à causa
 prima, quæ Ioannis 14. ait: sine me ni-
hil poteris facere) quod à nostra volun-
 tate primo incipiat, et ex prima nostra
 determinatione procedat: ita ut si Deus
 faciat simul simulatq; temporis illam, ideo
 Deus ad illam concurrat, quia voluntas nos-
 tra ad illam eliciendam se determinat, et
 non è conuerso, ut supra num. 947. et 948.
 manet ostensum.

959

Unde tertio præmitto, quod causa libe-
 ra creata ad suas operationes se libere
 determinant, determinando causam pri-
 mam, videlicet Deum ad istum actum
 siue bonum, siue malum producendum,
 potius quam ad illum; et expresse docet Sco-
 tus 2. physicorum, q. 8. §. quantum ad quor-
 tum num. 12. fol. 135: quem sequitur noster
 doctissimus

doctrinissimus Cabelius in Scholio ad quem
2. dist. 32. ex 2. sentent. fol. 99. afferens
pro sua sententia Herreram tom. 2. de
peccatis disp. 38. q. 3. §. sexto est notandum
comparans concursum Dei ad actum pec-
catorum ad concursum soli cum plan-
ta, quem hac determinat ad talem
plantam producendam, non vero e contra.
Et q. 14. §. ad quartum prope finem probat
cet, quod Deus est quasi indifferens ad
producendum cum creatura actum siue
bonum, siue malum; Et ideo actum ma-
lum producit, quia à creata voluntate
ad talem actum producendum determi-
natur, et non e converso: alia, non es-
set in plena potestate voluntatis nostrae
se ad quod voluisset determinare. Qu-
od etiam docet Bassilius in 2. dist. 32.
q. 2. Tarrareus quodlibet. 18. Angles q. 2.
art. 1. Maior dist. 43. q. ultima. Vega lib. 2.
in Trident. cap. 15. Sychetus in suo com-
mento ad quem 2. ex dist. 32. ex 2.
Sext. Scoti §. ex his apparet solutio. Au-
ber

960

Haber dist 32. cap. 5. et alij quam plures.

Ex quibus inferunt, quod cum ac-
tus (sicut et quilibet alius effectus) habe-
at esse futurum à causis, à quibus est pro-
ducendus; et producendus sit primò à nos-
tra voluntate liberè se ad talem actum
determinante, et concurrentem causa primæ
ad talem actum determinante, necesse est,
quod si in aliqua causa esset cognoscendus
talis actus futurus, antequam diceretur,
potius foret in voluntate creata, à qua tan-
quam à causa particulari universalis de-
terminante, dependet; quam in voluntate
divina ante prævisionem determinationis
voluntatis creatae.

961

His prædictis dico primam conclu-
sionem pro responsione, quaeriti: Quod in nullo
tanquam in causa cognoscitur contingentia
futura à causa libera creata dependen-
tia. Sic omnes auctores velati. Et con-
clusio probatur facili ex supra dictis: nam
si in aliqua causa cognosceretur actus li-
ber futurus, vel esset in voluntate creata, à
qua

qua est futurus, vel in divina? non in volun-
tate creata, et quatenus in illa virtualiter
contentus, ut supra à num. 886. Et infra
contra secundam sententiam satis manet
probatum: nec in sua voluntate divina
in actu primo considerata propter rationes
eadem; nec in suo divino, et efficiaci decre-
to, eo quod tale decretum ante prævisionem
determinationis voluntatis creatae sit ~~lex~~
~~Exercitij~~ libertatis creata destructivum:
ut à num. 912. per totum secundum ar-
ticulum manet probatum: Ergo in nullaten-
quam in causa prædicta futura contingentia
à Deo cognoscuntur.

962

¶ prædicta in causa ~~prædicta~~ futura libera à volunta-
te creata dependentia, cognoscerentur, ne-
cessario in aliqua causa propria eorum,
essent à Deo cognita; sed nulla alia est
causa propria nisi voluntas creata, et
divina, à quibus dependent: Ergo si in
istis non cognoscuntur, in nulla.

963

Præterquamquod quid est quod futurum
num.

368

futurum liberum videatur, sine cognoscatur
à Deo in aliquo tanquam in causa? Nam
vel est, quod talis causa determinet intellec-
tum divinum ad cognoscendum futurum
in illa contentum, quasi cognitio cause sit
prior, et determinativa cognitioni effectus;
vel quod Deus cognoscat, quod talis effectus
liber à tali libera voluntate, et non ab
alia est producendus? non primum: nam
videtur ponere quendam discursum in Deo
cognoscendo unum per aliud, sine prop-
ter cognitionem alterius: quod rectè re-
igit Scotus in 1. dist. 39. P. 1. de con-
tingentia. Q. vel aliter. num. 23. fol. 130.
Et aliam sequeretur, quod divinus intellec-
tus ab alio, quod non esset sua divina es-
sentia, ad cognitionem alterius movere-
tur: quod tenet Scotus, et toti viribus
impugnat, ut supra à num. 555. usque ad
611. late docuimus.

964 Ergo dicendum est secundum, vide-
licet, quod Deus cognoscit effectus libe-
ros, et scit à talibus esse producendos.
sed

sed hoc scire, non est magis cognoscere ef-
fectus liberos in suis causis, quam causas
cognoscere in effectibus liberis; ut recte
docet noster Pontius in suo cursu theolo-
gico disp. 5. De intellectu, et scientia Dei
q. 6. concl. 4. §. si vero. num. 2. fol. 36.
patet; nam si propter connexionem,
quam habet effectus liber cum sua
causa, non potest cognosci effectus, sine
eò quod cognoscatur et causa, et ideo di-
citur, quod in illa cognoscitur effectus;
Etiam propter connexionem, quam habet
causa cum illo effectus, non potest cognosci
talis causa ut talis, quin cognoscatur
eius effectus; et sic non erit maior ratio,
cur dicatur, quod effectus cognoscitur
in causa, quam quod causa cognosca-
tur in effectus.

965 Dico secundam conclusionem: om-
nia futura contingencia a causa libera
creata, dependentia, tam absoluta,
quam conditionata, cognoscuntur a Deo
in seipsis supposita, eorum futuritione,
nec

369
nec requiritur aliquod aliud medium
in quo à Deo videantur, nec aliquod ob-
iectum motuum, siue determinatum di-
vini intellectus ad eorum cognitionem pro-
pter divinam essentiam, quæ ut obiectum
motuum solum divini intellectus illum
ad eorum cognitionem movet, sicut et cog-
nitionem aliorum quorumcumque, quæ De-
us cognoscit. Ita notat Doctor Subtilis
in 1. dist. 39. §. viro de contingentia.
V. vel aliter. num. 23. fol. 130. Et notat
Joannes Caprinus loco super citato numero
mag. 25. fol. 18.

968

Probatum ratione:.. essentia divina
est primum, unicum, et adequatum mo-
tivum, et determinativum intellectus
divini, ipsum movens, et determinans
ad cognitionem omnis veri; sed futura
omnia supposita eorum futuritione sunt
verè futura: ergo essentia divina sola,
et non decretum, nec causa, nec aliquid
aliud est, quæ determinat divinum in-
tellectum absque indigentia alterius ad
cognitionem

cognitionem omni futuri.

967

Quid autem talia futura eorum
futuritione, supposita in seipsis à Deo
cognoscuntur, sic proba: futura in seipsis
sunt cognoscibilia, et diuina intellectus
terminatiua: Ergo in seipsis ut talia cog-
noscuntur. Antecedens est per se notum:
ita enim vere futurum est, sicut possi-
bile vere est possibile; et existens vere
existens. Consequentia probatur: nam
possibilia in seipsis à Deo cognoscuntur: Er-
go et futura. Patet consequentia; nam
eadem est in utroque ratio. Et confirma-
tur: nam ideo possibilia in seipsis à Deo
cognoscuntur, quia in seipsis sunt quaedam
vera intelligibilia; sed etiam futura
sunt ~~in~~ in seipsis quaedam vera
futura: Ergo in seipsis à Deo cognoscuntur.

968

Dico tertiam conclusionem: Deus
cognoscit certo et infallibiliter, quid vo-
luntas mea ~~vellet~~ ^{vollet}, siue, faciet cras
tali hora, et in tali circumstantia,
quia essentia diuina mouet intell-
tum

270

intellectum divinum ad cognitionem illius,
quod voluntas mea est facitura, et hoc
antecedenter ad omnem determinatio-
nem absolutam voluntatis divinae.
Probarur: ante omnem determinatio-
nem absolutam voluntatis divinae verum
est dicere, quod voluntas mea cras tali
hora, et in tali circumstantia eliciet
Actum amoris, vel non eliciet talem
Actum amoris: ergo alterum istorum
quod est vere futurum, cognoscitur à Deo
ab aeterno virtute, suae divinae essentiae,
quae movet divinum intellectum ad om-
nis veri cognitionem.

969

Antecedens probatur: accedente
tali hora, et tali circumstantia, unum
est infallibiliter verum, vel voluntas
mea erit actum amoris in ista hora, et
circumstantia, vel non erit actum talem
Amoris: ergo ante aduentum tali hora,
et circumstantia verum est dicere, quod
futurum est, et mea voluntas in tali hora
eliciat, vel non eliciat actum amoris
Antecedens

Antecedens est per se notum: duo enim ex-
trema contradictoria nequeunt esse si-
mul vera, vel simul falsa. Consequentia
probat: nam de illo, quod actualiter
est, verum est dicere antequam sit, quod
futurum est, sed tali hora accedente ve-
rum est dicere, acrus amoris est à mea
voluntate, vel acrus amoris non est à
mea voluntate: ergo ante aduentum tali
hora primum istorum necessario est verum,
voluntas mea elicit acrum amoris, vel
non elicit acrum amoris: ergo ab æ-
terno cognoscitur à Deo. Patet; nam
omne verum cognoscitur à Deo ab æter-
no; hoc est verum: ergo &c.

990

Ex dictis manifestè deducitur,
quod futurum ideo est à Deo prænotum
in æternitate, quia est futurum: nam
ea est vis infinitæ intellectiōis ut ad
omnia vera cognoscenda antequam
in se, sine existentia ponantur, &
extendat cognoscere. Unde si peratur,
cur Deus cognoscit acrum liberum

13712
a mea voluntate l.g. eras eliciendum;
Respondebitis, quia Deus utpote infinite
cognoscens omne verum cognoscit, et sua
divina essentia movet divinum intellec-
tum ad omne verum cognoscendum.

971

Dico quartam conclusionem: licet
Deus cognoscat ab aeterno, quid voluntas
mea faciet l.g. mane tali hora, et in
tali circumstantia modo predicto ante
omnem determinationem absolutam, et
efficacem sua divina voluntatis, non
autem ante determinationem sua vo-
luntatis divina conditionatam, qua
Deus conditionate ab aeterno decrevit,
quod si voluntas mea tali hora, et in
tali circumstantia se velit determina-
re ad talem ^{actum} eliciendum, vel talem
se prestaturum esse suum divinum con-
cursum ad talem actum efficiendum,
et non ad alium.

972

Hec conclusio potius expositione
quam probatione eget. Pro cuius eno-
datione, est notandum, quod Deus ab
aeterno

912
eterno non solum determinavit quasi
in universalis, et confuse concurrere cum
omni causa creata ad suas operatio-
nes eliciendas, sed etiam in particulari
cum qualibet causa, etiam libera ad
quemlibet determinatum effectum de-
crevit concurrere; sed cum causis na-
turalibus absolute decrevit suum con-
cursum prestare; cum causis vero li-
beris, ut salva eius libertate operen-
tur, non decrevit concurrere ad talem
actum amoris, vel odij &c. nisi post-
quam praevidit talem causam libe-
ram se pro sua libertate determi-
naturam esse, ad talem actum, et non
ad alium.

913

Probatum nunc conclusio vati-
ne: omnis entitas creata positiva de-
pendet essentialiter in suo fieri de
concursu Dei absoluto, vel conditionato.
Ergo ante talem concursum absolu-
tum, vel conditionatum nequit esse
quod aliqua entitas positiva creata fiat.
Ergo neque

ergo neque potest fieri, quod à Deo intel-
ligatur. Patet; nam sicut res se habent
ad esse, ita ad cognosci: ergo illa res,
quæ impossibile est, quod fiat, impossi-
bile est, quod ut facienda à Deo cognos-
catur. Et confirmatur: nam prius est, quod
res sit, quam quod cognoscibilis sit; sed
ante concursum Dei absolutum, vel con-
ditionatum impossibile est, quod aliquis
actus positus à mea voluntate sit: Er-
go impossibile est, quod à Deo cognosca-
tur. Sed de hoc latius infra cum de
scientia futurorum contingentium con-
ditionatorum.

914

Dico quintam conclusionem: om-
nia futura contingentia absoluta à vo-
luntate sola divina dependentia à Deo
cognoscuntur supposita determinatione
absoluta, et efficaci sue divina vo-
luntatis, sed non in illa tanquam in cau-
sa. Probatur quoad primam partem:
supposita determinatione absoluta, et
efficaci Dei, quæ ab æterno decrevit,
quod

quod talia futura haberent esse, pro tali dif-
ferentia temporis, infallibiliter talia fu-
tura in tali differentia temporis à Deo
præfixa erunt. Patet; nam si talia futu-
ra possent non esse, in tali temporis diffe-
rentia, vel esset; quia Deus posset muta-
re concilium, vel quia eius Efficax, et di-
vina voluntas posset impediri; quorum neu-
trum est possibile: ergo à Deo et futura
cognoscuntur. Patet consequentia; nam es-
sentia Divina movet intellectum di-
vinum ad omnis veri cognitionem;
sed quod talia futura erant, est quod-
dam verum: ergo ad eorum cognitio-
nem movet: ergo intellectus divinus
ita infallibiliter cognoscit.

975 Quoad secundam partem vide-
licet, quod prædicta futura non cog-
noscuntur à Deo in suo Divino, et Effi-
caci decreto absoluto tanquam in cau-
sa; probatur: nam decretum divinum
solum addit respectum, siue connotatio-
nem rationis ad rem decretatam supra
actum

373

actum divina voluntatis; sed tali respec-
tus, siue connotatio rationis nequit move-
re, nec determinare. Divinum intellec-
tum ad alterius neque, ad sui cogni-
tionem; nam ut ait Scotus, videretur
intellectus divinus, si ab aliquo creato
moveretur, siue, determinaretur; ne-
que ab actu divina voluntatis ob ratio-
nem eandem: Et quia alius sequere-
tur, quod non solum divina essentia,
sed aliquod attributum esset motuum
intellectus divini, quod Scotus non
admittit, ut supra à num. 575. Et
infra latè manet ostensum, et præci-
pue num. 573. Ergo prædicta futura
nequeunt cognosci in tali absoluto, et
efficaci Dei decreto tanquam in causa.

Argumenta prædicta

976 Primo arguitur contra nostram primam
conclusionem num. 961. positam, in qua as-
serimus, quod futurum contingens in nul-
lo

158
nulla tanquam in causa cognoscitur à Deo.
Futurum à causa naturali dependens cog-
noscitur infallibiliter à Deo in causa immedia-
ta talis futuri: ergo futurum à causa li-
bera creata, dependens cognoscitur à Deo
in causa immediata talis liberi futuri.
Antecedens probatur: nam futurum à cau-
sa naturali dependens cognoscitur ab An-
gelo, immò ab homine ut in virtute sue
causa naturalis contentum; ut patet de
rosa, quam quilibet cognoscit futuram in vir-
tute rosei contentam; de pluvia et gran-
dine, ab Astrologis antequam fiant annun-
ciati &c: ergo potiori iure ista futura à
Deo cognoscuntur.

979
Prima consequentia probatur: ideo
futurum à causa naturali dependens cog-
noscitur à Deo in virtute sue causa natura-
lis, quia, in illa virtualiter continetur, et ut
sic contentum est cognoscibile; sed etiam fu-
turum liberum à causa libera creata de-
pendens in virtute sue causa continetur,
et ut sic contentum est cognoscibile: ergo etiam

274

Etiam futurum liberum contingens a causa libera creata dependens in virtute sua causa cognoscitur à Deo.

938

Respondes ad argumentum distinguendo antecedens: futurum a causa naturali dependens cognoscitur à Deo in virtute sua causae naturalis, in qua virtualiter continetur virtute talis causae, id quod talis causa determinet futurum intellectum, vel illum moveat ad cognitionem effectus naturalis in illa causa contenti, nego antecedens: cognoscitur à Deo in virtute sua causae, hoc est, cognoscit Deus virtute essentiae divinae divinum intellectum moventis, quod talis causa continet talem effectum, et illum esse causaturus, concedo antecedens. Et eodem modo distinguendum est consequens.

939

Nulla enim entitas creata, vel increata praeter divinam essentiam et ab omni attributali perfectione praesentem sententiam divinum intellectum valet determinare, sive, movere ad sui contentum.

contentorum in ipsa cognitionem; in tantum
quod si essentia divina moueret diuinum in-
tellectum ad cognitionem hominis quiddi-
tatiuam duntaxat, et non moueret ad
cognitionem visibilitatis, quæ in essentia
hominis tanquam propria passio eius virtu-
liter continetur, neuiquam diuinus intel-
lectus in tali hypotesi cognosceret visibi-
litatem hominis, ex eo quod eius essentiam
et quidditatem cognosceret, ut expressissi-
mè docet Scotus.

980

Verba accipite Scoti ex q. 3. proto-
gi. §. ad tertiam questionem. V. ideo dico.
et V. ita in proposito. num. 23. fol. 99. quæ ta-
lia sunt: Essentia, Quæ in intellectu suo
facit alias quidditates actu notas, et
quasi posterius naturaliter facit veritates
illas in istis contentas nota intellectui illi;
tamen illæ quidditates finitæ nullam vir-
tutem habent respectu intellectus diuini
immutandi; quia intellectus diuinus
non est natus perfici ab illis quidditatibus;
quia ille est infinitus, et illæ quidditates
sunt

318
sunt finita; Et infinitum à finito nullo mo-
do perficitur: ita quod si intertio instaret
natura divina natura non moueret
ad ulteriorem notitiam veritatum, num-
quam intellectus intelligeret eas; quia
à nullo alio motu illam notitiam posse
habere. Hæc Scotus. Quo nil clarius pro
nostra, assertionem.

981. Ad probationem autem anteceden-
ti; respondes concedendo quod futurum
in causa naturali contentum cognoscitur
ab Angelo, et ab homine, in virtute talis
causa, eo quod virtus talis causa sit de-
terminativa, et motiva, intellectus creati,
Et sic non implicat, quod cognitio causa sit
determinativa cognitionis effectus: ceterum
Vum nego, quod à Deo isto modo cognos-
catur; nam ut Scotus ait; videretur di-
vinus intellectus, si ab alio quam ab es-
sentia divina ad cognitionem alicuius
determinaretur, siue moueretur. Et eo-
dem modo respondendum est ad reliquum.

982. Sed contra dices: licet causa creata eo-
quod

quod talis non possit esse motiva, nec determi-
nativa. Divini intellectus, ad hoc ut cognos-
cat effectus in illa virtualiter contentos, de-
cretum Dei efficax, nulla est implicatio, quod
divinum intellectum moveat ad cognitionem
futuri, tanquam futuri causa prima, et im-
mediata: ergo saltem in divino decreto
tanquam in causa potest cognosci à Deo
futurum. Antecedens probatur: nam de-
cretum divinum non est quid creatum: er-
go non vilesceret intellectus Divinus, si ab
illo videretur, divinus, et quatenus idem est,
sibi moveretur.

283

Respondeo negando antecedens: ma-
xima enim esset implicatio, quod divinus
intellectus à suo divino decreto moveretur
ad cognitionem futurorum; tum quia ut
supra diximus ex Scoto, daretur in Deo
discursus cognoscens unum per aliud; tum
quia licet decretum foret secundum eorum,
quod dicit tam pro materiali, quam pro
formali quid divinum, adhuc si divinum
intellectum moveret, sequeretur necessario,
quod

376

quod divina essentia ut talis non esset uni-
cum specificatum, et motuum divini in-
tellectus, siquidem alia divina perfectio-
nes illum possent movere; nec divinus in-
tellectus esset primum mobile (intentiona-
liter) de cuius ratione est, quod non nisi
a primo motu moveatur: ut a num. 575.
Et infra docuimus: Et Scotus clarissime
docet q. 14. quolibet. §. nunc autem num. 13.
fol. 382. ut numero nostro. 591. manet dic-
tum: tum quia decretum Dei efficax
non posset movere divinum intellectum
nisi prout ad rem decretam per illud
terminatur, et sub ista ratione, involuit
necessario decretum respectum rationis
ad rem decretam, et ut sic non quid di-
vinum, sed quid creatum est. Et sic nulla
ratione potest divinum intellectum movere.

984

Secundo arguitur contra nostram
secundam conclusionem num. 965. positam, et
est argumentum, quod etiam contra pri-
mam, et tertiam conclusionem militat: su-
perius ut tale actualiter est futurum:
ergo

ergo ab aliqua causa actuali actualiter
eius futuritionem determinante: sed
ab aeterno nulla est causa actualis, quae
actualiter futuritionem futuri possit
determinare. nisi voluntas divina, à
qua omne futurum dependet: ergo à vo-
luntate divina actualiter futuritionem
futuri decernente, et determinante ha-
bet futurum, quod actualiter ab aeterno
sit tale: ergo ante determinationem
voluntatis divina nullum est excogitabi-
le futurum, quod actualiter sit tale:
ergo nullum futurum cognoscit Deus
ante determinationem suae voluntatis,
qua ~~de~~ decernit, et determinat fu-
turitionem futuri: ergo nequit Deus vide-
re ad quam partem se mea voluntas de-
terminabit, antequam videat suam volun-
tatem divinam determinasse futuritionem
actus, qui à mea voluntate, cras est eliciendus.

985

Et confirmatur: Deus nequit videre
ab aeterno futurum, donec supponatur
futurum in esse talis ex dictis pro nostra
secunda

377

secunda conclusione, et alibi sep saepe; sed
nequit futurum esse tunc actualiter ab æ-
terno, nisi ab æterno divina voluntas de-
terminet dare illi futuritionem: ergo ne-
quit cognosci à Deo ab æterno futurum, ni-
si in aliquo priori provideat. Deus de-
terminationem suæ voluntatis futuriti-
onem futuri decernentis tanquam propria
causa futuri.

986

Minor probatur: nam voluntas mea
V.g. nequit ab æterno, cum ab æterno non
sit, determinare se ~~ad~~ ad dandam fu-
turo futuritionem, sine ad dandam
futuritionem acui V.g. contritionis cras V.g.
à me eliciendo: patet; nam ab eo, quod
non est, nequit dependere quod est, sed
talis actus futurus actualiter ab æter-
no est: ergo à mea voluntate, quæ tunc
non est, nequit in esse futuri dependere:
ergo solum verat, quod dependeat à vo-
luntate divina non in actu primo con-
siderata, quia vixit indifferenter ad dare,
vel non dare futuritionem futuro: ergo
à

à voluntate divina determinata, et
futuritionem futuri actualiter decernen-
te: Ergo in illa determinatione, efficien-
tia divina voluntatis, quae necessario
praecedit, omne futurum cognoscit infal-
libiliter, et certitudinaliter tanquam in
causa futuritionem futuri.

98)

Hoc argumentum, quod est ad-
versariorum Scotistarum potissimum ar-
gum, et fundamentum, in falsa imagi-
natione fundatur, et omnino ab om-
ni veritate aberrat. Imaginatur enim
futurum tanquam quoddam ens actuale
positum, et a causa aliqua in tali il-
lud ~~causante~~ ^{esse} futurum causante, actua-
liter dependens, quod omnino fal-
sum, et chimericum est. Nam ut supra
a num. 645. usque ad 654. latè demon-
stravi Scoti docuimus, ita prout nihil est
actualiter possibile, et futurum sicut
nihil actualiter est impossibile: nam si
futurum ut tale esset aliquid actuale, si-
ue actualiter, iam non futurum, sed ac-
tuale

273
actualem fore solum secundum illud
• actualem esse, quod actualiter haberet.
Vide supra dicta, ne iterum repetamus.

988

Respondetur igitur in forma ad ar-
gumentum concedendo antecedens, ^{et} negan-
do consequentiam, quod videlicet futu-
rum sit actualiter tale, ab aliqua
causa actuali actualiter eius futuri-
tatem determinante: Licet enim ef-
fectus actualis requirat causam actua-
lem actualiter illum causantem, ef-
fectus possibilis solum requirit causam
possibilem, quae possit illum causare, et
effectus futurus causam futuramque de
futuro, et non de presenti illum sit cau-
satura. Sicut enim fuerit effectus, ta-
lis debet esse causa, quae necessario est
requisita ad esse talis effectus: si actua-
lis, causa requiritur actualis actualiter
in illum effectum influens: si possibilis,
causa solum requiritur possibilis, et si
futurus a causa solum futura possit de-
pendere. Unde licet a causa actuali

possit dependere effectus futurus; hoc erit
de per accidens respectu effectus futuri,
cum effectus solum dependeat à causa
pro illo signo in quo fit, et non antequam
fiat, et sic licet causa antea existat
hoc erit de per accidens respectu effec-
tus, qui hoc ex sua natura non postulat.

989

Negatur, quod à mea voluntate
non possit actus Q. d. contritionis à me cas
elicendus habere futuritionem ab æ-
terno, licet ab æterno mea voluntas
non sit in esse actuali existenti, sed
solum in esse futuro, cum esse
futurum talem actum solum dicat
esse à mea voluntate tali differen-
tia temporis accedente producendum.
Et ad hoc ut talis actus sit à mea vo-
luntate producendus, non sit necesse,
quod mea voluntas ab æterno sit,
sed ~~est~~ ^{est} quod sit futura. Nam sicut
ad possibilitatem effectus sufficit possi-
bilis causa, ita ad futuritionem effectus
sufficit futuritio causa, quæ effectum
esse

+ Sat est,

379

esse sic natura: per quod fuit tota ma-
china argumenti.

990

Sed contra dicitur, ut clarum ve-
ritas elucescat: futurum ab aeterno ve-
rè, propriè, et formalissimè est actuali-
ter futurum: ergo futurum ab aeterno
verè, propriè, et formalissimè actuali-
ter est. Antecedens est certum: ita
enim propriè existens prout tale forma-
liter, et actualiter est existens, sicut
possibile prout tale actualiter est possi-
bile, et futurum ut futurum actualiter
est futurum. Consequentia probatur:
illud, quod actualiter est tale, illud
tale esse habet actualiter; sed futurum
ab aeterno actualiter est tale: ergo ab
aeterno futurum habet esse futurum
actualiter: ergo non est purum nihil, sed
aliquid, quod actualiter est tale formaliter.

991

Tunc sit; sed futurum ut actua-
liter est futurum, non est à se: ergo ab
aliqua causa, quae illud in tali esse actuali
futuri causat actualiter. Probatur conse-
quentia:

consequentia: nam omne, quod ~~est~~ actuali-
ter tale, et non à se, necessar^{io} est ab
aliqua causa, illud in tali esse actuali-
ter causante; sed futurum est ab
aeterno actualiter tale, et non à se: er-
go ab aliqua causa futurum in esse talis
actualiter causante: sed ab aeterno
nequit esse causa actualiter causans
futurum in esse futuri actuali: mea
voluntas, quæ ab aeterno non est: er-
go restat solum, quod divina volun-
tas, à qua omne futurum dependet,
sit futuri actualis causa: et sic fuit
doctrina nuper tradita.

992

Respondes concedendo antece-
dem, videlicet, quod futurum ab aeter-
no verè, propriè, et formaliter fuit
actualiter futurum: et negando conse-
quentiam, videlicet, quod futurum ab
aeterno verè, propriè, et formaliter
actualiter fuerit per aliquod esse pro-
prium, et actuale, quod ab aeterno ha-
berit. Nam si aliquod esse actuale
futurum

9. 280
futurum ab aeterno haberet, iam secun-
dum tale esse non futurum, sed actua-
le foret. Unde sicut non valet ita con-
sequencia, praeteritum prout tale actua-
liter est praeteritum: ergo actualiter est:
quia ly est dicit actualitatem essendi,
et praeteritum esse negat omnem actuali-
tatem essendi, et solum dicit suum es-
se actuale praeterisse: ita non valet, fu-
turum actualiter est ab aeterno futu-
rum: ergo actualiter ab aeterno est.

Nam committitur fallacia arguendo
de esse secundum quid ad simpliciter:
ut expresse docet Scotus in 1. dist. 36.
q. unica: §. concedo. V. ad secundum
argumentum: num. 13. fol. 1265. ut supra
numero nostro marginali 695. et infra.

993 Et similiter sicut non valet homo
§. Cesar nunc verè, propriè, et formali-
ter actualiter est pictus: ergo nunc Ce-
sar est, nisi addatur pictus, quae est parti-
cula diminutiva illius ubi est. Nec simili-
ter valet, possibile prout tale actualiter
est

est possibile: ergo actualiter est. Ita non
valet: futurum actualiter est futurum: er-
go actualiter est. Quod evidentissima ins-
tantia, valet confirmari: nam ita verum
est, quod impossibile ab eterno vere, pro-
prie, et formaliter est impossibile, sicut qu-
od possibile, ut actuale actualiter est pos-
sibile: ergo sicut non valet impossibile ut
tale actualiter est impossibile: ergo est:
nam si foret, non impossibile, immo possibi-
le, et actualiter esset; ita non valet possi-
bile actualiter est tale: ergo est: nec futu-
rum est futurum actualiter: ergo actuali-
ter est. Vide, quae diximus supra pro simi-
li argumenti solutione.

994

Unde nego, quod futurum ut tale ali-
quod esse actuale habeat ab eterno, in quo
ab aliqua causa actualiter illud esse in-
fluente, actualiter dependet, nam ita
contra naturam futuri prout talis est,
quod aliquod esse habeat actuale, quia
iam non futurum, sed actuale foret, sicut
contra naturam actualis entis est, quod
sib

381

sit secundum aliquid sui factorum, nam
secundum quod futurum foret, non actuale.
Unde ad esse futuri effectus sufficit influ-
xus, futurus causa, quæ futurum est, ut
talem et effectum causet de futuro, et nil
aliud est necessarium, sicut ad possibili-
tatem effectus sufficit possibilitas influxus
causa, quæ possibiliter valeat illum effec-
tum causare, per quod, si bene attendatur,
tota machina, vult argumenti, et alia
quàm plures sophisticae argumentationes
diluuntur.

995 Sed contra dices: futurum ut ta-
le actualiter ab aeterno est cognoscibile:
ergo futurum ut tale actualiter ab aeterno
est. Antecedens est evidens: nam fu-
turum ut tale actualiter ab aeterno est
a Deo cognitum: ergo est cognoscibile:
nam de actu ad potentiam bene valet
consequentia. Consequentia probatur: om-
ne, quod est cognoscibile, pro illo signo pro
quo est, cognoscibile est; futurum ab aeterno
est cognoscibile: ergo futurum ab aeterno
est

est. Maior est evidens: nam implicat, quod
res cognoscibilis sit pro instantia A, et quod
pro eodem instantia A non sit: nam ut
Philosophus 2. Metaphysica, textu, et
commento 9. et 11. quod non est, non scitur.
ergo quod scitur, evidens est, quod est.

996. Et roboratur: eodem pacto implicat
rem intelligibilem esse, et rem pro eodem
est, non esse signo, quo intelligibilis non esse; ac implicat
intelligibilem hominem visibilem esse, et pro eodem sig-
no quo homo visibilis est hominem non esse;
sed hoc est absolute omnino impossibile:
ergo et quod res intelligibilis sit, et pro eo-
dem signo res non sit. Maior probatur: nam
non minus est passio inseparabilis cuiusli-
bet rei esse intelligibilem, ac est passio
inseparabilis ab homine, esse visibilem;
sed nequit homo esse visibilem, nisi sit:
ergo neque futurum esse intelligibile, nisi
futurum sit: nam si futurum non est ab
aeterno: ergo neque ab aeterno cognosci-
bile est. Consequens est falsum: ergo et
illud, ex quo inferitur, scilicet, quod futu-
rum

futurum ab aeterno non est: ergo futurum
Ab aeterno aliquid esse habet actuali-
te, ratione cuius valet cognitionem divi-
nam terminare, et in quo esse actuali
dependet ab aliqua causa actuali illud
actualiter causante; hoc non est alia ni-
si divina voluntas: ergo manet in suo robo-
re, et vi argumentum supra factum.

995

Respondes concedendo antecedens
videlicet, quod futurum ab aeterno actuali-
ter est cognoscibile, immo et cognitum de
facto a divino intellectu: et negando
consequentiam, videlicet, quod ex hoc in-
feratur, quod futurum ab aeterno sit
in aliquo esse actuali: nam ut recte do-
cet Scotus expressè in 1. dist. 36. q. vni-
ca. Q. concedo. Q. ad primum. num. 11. fol.
1269. non sequitur Ens futurum, diffiniti-
uè intelligitur: ergo ens futurum est. quod
ulterius in 2. Repert. confirmat dist. 1. q. 2.
Q. dico igitur. Q. ad aliud num. 15. fol. 246.
ubi sic ait: dico, quod non sequitur, quia
diffinitio est rei, quando est distincta cogni-
tio

cognitio rei: unde non sequitur, habet dif-
finitionem: igitur est. Quod manifestissi-
mi instantijs potest demonstrari; nam
dies prateritus ab omnibus nobis cognos-
cibilis est, immo et de facto à quam pluri-
bus actualiter cognitus, et tamen est cui-
dens, quod dies prateritus nunc non est.
Et similiter pater meus à me nunc
est cognoscibilis, et tamen pater meus
nunc non est. Et idem dico de omni-
bus tam prateritis, quam possibili-
bus, vel futuris.

998 Et ad eius probationem nego ab-
soluam maiorem, videlicet, quod illud,
quod est cognoscibile pro illo eodem signo,
pro quo est, cognoscibile sit. Nec hoc ali-
quam implicationem involvit. Et ad eius
probationem respondeo distinguendo ma-
iorem: eodem pacto implicat rem intelli-
gibilem esse pro aliquo signo propria in-
telligibilitate intrinseca, et rem non esse
pro eodem signo, quo res per se immediate
est cognoscibilis, ac implicat hominem visibi-
lem.

visibilem esse, et pro eodem signo hominem
non esse, concedo maiorem: eodem pacto im-
plicat rem esse cognoscibilem per medium
extrinsecum, et non per se immediate, ac
implicat hominem visibilem esse, et homi-
nem non esse, nego maiorem.

999 Pro cuius intelligentia est maxime
notandum. Tam ad hoc argumentum, quam ad quam
plura alia dissolvenda, quod duplex
est intelligibilitas rei, alia intrinseca, ex-
trinseca. Alia: Intelligibilitas intrinseca
est secundum quam res potens est ad sui
cognitionem. movere cognitionem sui causan-
do immediate per se ipsam, et ita repote
passio propria, et intrinseca, supponit ip-
sam rem, cuius est proprietas, vel passio.
Intelligibilitas extrinseca est potentia ad
cognosci per medium extrinsecum, quod po-
test cognitionem talis rei causare, sine ta-
le medium sit species intentionalis, sine
causa, in qua virtualiter entitas talis rei
contineatur; et ita intelligibilitas non est
passio intrinseca, immo quid realiter, et se-
parabiliter

separabiliter distinctum ab ipsa re, cum si-
ne illa possit dari: nam evidens est, quod
per speciem in intellectu derivatam re-
cordatur quis, et cognoscit obiectum, quod
tam non est: Et similiter per cogniti-
onem perfectam causa naturalis cognos-
cit quis effectus à tali causa producen-
dos antequam tales effectus sint.

1000 Unde quotiescumque cognoscitur res
per medium extrinsecum, in quo virtua-
liter continetur. ut talis rei causa, vel
representatiue, ut species intentionalis,
non requiritur, quod res sit, ad hoc ut
cognoscibilis per tale medium extrinse-
cum sit, ut patet evidenter de Beato
Patre nostro Francisco, qui ab omni-
bus nobis de facto cognoscitur per su-
am imaginem, in qua representatiue
continetur; et tamen Beatus Pater
nunc non est; per quod patet ad argumen-
tum Responsis.

1001 Tercio arguitur contra tertiam
nostram conclusionem num. 968. positam,
in

in qua asserimus, quod Deus ab eterno prae-
vidit ad quam partem se mea voluntas
inclinauit, et sic cognovit actum à mea
voluntate. Elicendum ante omnem de-
terminationem sua divina voluntatis.

Voluntas creata nequit se determinare
ad actum l.o. amoris, vel odij nisi depen-
denter à determinatione divina: ergo
nequit Deus providere actum à volunta-
te creata elicendum, quin per prius vi-
deat determinationem sua divina volun-
tatis, à qua talis actus creatus essentia-
liter dependet. Antecedens probatur:
voluntas creata. utpote talis dependet
essentialiter tam in esse, quam in operari
à voluntate divina: ergo nequit deter-
minare se voluntas creata, nisi depen-
denter à determinatione divina: Er-
go per prius debet intelligi determina-
tio divina voluntatis, quam determina-
tio qualibet voluntatis creata.

1002

Probatum ita consequentia: omne
quod terminat dependentiam alterius, prius
necessario

prius necessario est quam illud, quod ab illo
dependet; sed determinatio divina volunta-
tis terminat dependentiam. determinationis
voluntatis creatae: ergo determinatio di-
vine voluntatis prius necessario est saltem
aliqua prioritate, determinatione creatae
voluntatis: ergo per prius cognoscitur à
Deo determinatio sua divina volunta-
tis circa futurum, quam cognoscatur ab
illo ad quam partem se voluntas creatae
determinabit.

1003. Respondens concedens antecedens, et
distinguens consequens: nequit Deus pra-
videre actum à creatae voluntate, elici-
endum, quin per prius videat determina-
tionem conditionatam suae divinae volun-
tatis, qua per prius conditionate decrevit
cum voluntate, creatae concurrere ad ta-
lem actum, si voluntas creatae se ad ta-
lem actum eliciendum determinaverit,
concedo consequentiam: nequit Deus vi-
dere, seu praevidere, determinationem
voluntatis creatae, quin per prius videat de-
terminationem

345

determinationem absolutam suae divinae voluntatis, qua absolute decernat causare talem actum, nego consequentiam: immo, nego suppositum, quod Deus ante praesumptionem determinationis voluntatis creatae absolute, et efficaciter decernat talem actum fore à voluntate creatae elicendum, nam hoc, ut supra docuimus, esset destruere eius libertatem.

1004 Sed contra dices: ergo determinatio Dei de actu L. o. contritionis à me cras elicendo praesupponit ipsum actum contritionis futurum à voluntate, et meae voluntatis determinationem ad illum. Paret; nam ideo Deus decernit concurrere cum mea voluntate tali hora accedente ad talem actum, quia per prius vidit talem actum fore à mea voluntate, in tali hora elicendum: ergo iam determinatio Dei de tali actu dependet à determinatione voluntatis meae. Paret; nam Deus expectat determinationem voluntatis creatae, ad hoc ut ipse determinet concurrere ad talem

talem actum: ergo potius Deus erit dicendus
causa, secunda respectu talis actus, et mea
voluntas causa prima, à qua primò talis
actus in esse futuro dependet, quàm è contra;
sed hoc est auertere omnem ordinem causa-
rum de ratione enim causa secunda est, qu-
od in causando dependeat à prima, et non
è contra) ergo talis doctrina minimè est
sustinenda.

1005 Respondeo concedendo antecedens,
et distinguendo consequens: ergo determi-
natio Dei dependet à determinatione mea
voluntatis necessario, nego consequentiam:
liberè, quia Deus liberè voluit se verum
naturis accommodare in causando, concedo
consequentiam: sed nullam Deo affect im-
perfectionem, sed magis superexaltat eam
immensam bonitatem, nam cum posset vo-
luntatem implere ad faciendum, quod
ipse vult, voluit, et magis statuit volunta-
tem relinquere in manu concilij sui.

1006 Pro cuius intelligentia nota, quod deter-
minatio voluntatis creatæ nullam Deo ne-
cessitatem

necessitatem imponit, qua Deum cogat ad illum
 concursum necessario requisitum praestandum
 ad talem actum eliciendum, cum absolute
 posset Deus talem concursum denegare, et
 sic minimè fieret talis actus; sed solum
 ex suppositione, quod Deus voluit expectare
 determinationem voluntatis creatae ad illi
 cooperandum; quae expectat^{io} cum libera
 Deo sit, nullam infert ei iniuriam. Quod
 manifestissimis instantijs in via Sci po-
 test confirmari. Gratia enim sua physica
 natura attenta, nullam^{vim} habet sanctifi-
 candi hominem, et illum Deo reconciliandi
 cum nulla creatura possit Deum obligare
 ad sui amicitiam, et amorem; et tamen
 ex suppositione, quod Deus voluit pactum
 inire, cum illa de diligendo hominem, in
 quo invenitur, nulla Deo irrogatur iniuria
 quod ex vitali primi decreti, quod libere
 fecit, teneri ad ineundam amicitiam cum
 homine, grato, nam hoc solum est, quod unum
 decretum Dei dependeat in exercitio ab alio
 decreto, non vero quod ab aliqua creatura
 dependeat

+ tio

dependeat in determinando; ut bene notavit
noster Libani tom. 2. in primum, disp. 30. art.
8. §. dicimus. secundo, in fine, num. 11. fol. 40.

100)

Verba accipere Lychei ex suo commen-
tario supra dist. 35. q. 2. ex 2. sentent. §.
ex his apparet. num. 3. fol. 1000. quae predic-
tam solutionem clarissimè tractant explicando
illud Ecclesiastici 15. Deus ab initio creavit ho-
minem, et reliquit eum in manu concilij sui.
Quod sic debet intelligi (ait Doct^rissimus
Lycheus) quod eum constituit in tanta libertate,
quod voluntas divina determinavit, quod pro
quocumque instanti ipse vult rectè agere, ipsa
voluntas divina semper cooperabitur, et
pro quocumque instanti deficit à rectè agen-
do, voluntas divina deficit &c, Et quam-
vis voluntas divina sit causa omnium uni-
versalissima, et simpliciter prima, tamen
respectu voluntatis create ex sua maxima
libertate non est primo determinativa vo-
luntatis create ad agendum, immò ex sua
mera contingencia, ut voluntas create per-
fectè servetur, determinavit semper coopera-
ri

3869
capere voluntate creatae, ita quod veli-
quit eam in sua libertate &c.

1008

Sed contra dices: actus liber depen-
dens à voluntate creatae in aliqua priori-
tate praesupponitur futurus, et ut talis,
à Deo praenitus, antequam Deus efficaci-
ter decernat concurrere ad talem actum:
ergo in tali futuritione, et in illo primo sig-
no talis actus non est dependens à Deo:
ergo iam voluntas creatae aliquid sine Deo,
et sine eius adiutorio, et concursu aliquid
potest facere. Quod est contra id, quod
Christus Dominus docet Joannis cap. 15. si-
ne me nihil potestis facere. Et cap. 1. sine
ipso factum est nihil.

1009

me for par-
et distin-
guendo

Respondes concedendo antecedens,
simul et consequentiam, vel illam distin-
guendo: ergo talis actus in prima sui futu-
ritione, quam à voluntate creatae accipit,
non dependet à Deo, quatenus à volunta-
te creatae est immediatè, concedo: ~~concedo~~
mediatè quatenus dependet à voluntate
à Deo dependente, nego. Ergo iam volun-
tas

Voluntas creata sine immediato Dei adiutorio
et concursu aliquid potest facere, nego conse-
quentiam: nam ut ait Scotus in 2. dist. 3.
q. 2. ad solutionem. V. et si obijciatur. num.
15. fol. 997. prioritas, quae includit ea posse
esse sine se invicem absque contradictione
non est ordo in causis, ut causant effectum
communem, sed simul causant. Sed so-
lum est prioritas intelligentiae, vel priori-
tas à quo non valet subsistendi consequen-
tia, sine prioritas perfectionis. Unde ve-
rum est, quod talis actus à voluntate crea-
ta divinam determinante primo, et imme-
diatè procedit taliter, quod initiativè
partialiter in primo sui initiativo esse
dependet à voluntate creata; sed hoc
non est intelligendum, quod ab illa sola, et
sine adiutorio divina possit esse in re,
sed quod ab illa, et à divina voluntate
secum cooperante, in re producatur.

Nam sicut si Deus determinaret vo-
luntatem creatam, et non è converso, illa
prioritas, in qua Deus primò causaret ac-
tum,

actum, non esset talis, quod actum sine con-
 cursu voluntatis creata secum cooperantis
 Deus solus causaret; ita ista prioritas,
 in qua voluntas creata primò intelligitur
 determinando se ad actum, et concursum
 divinae voluntatis secum ~~trahendo~~, et
 ad talem actum determinando, non est
 talis, ut sine Dei concursu aliquid possit facere.

1011

Quartò arguitur: Deus non cognoscit,
 quid voluntas sua divina faciet cras V.g.
 antequam voluntas divina determinet
 facere cras hoc, ~~prius~~ quam illud: ergo De-
 us non cognoscit, quid voluntas mea faciet
 cras, antequam voluntas mea decernat,
 Et determinet se facturam esse cras hoc
 Et non illud. Antecedens habetur ex dic-
 tis num. 896. impugnando tertiam senten-
 tiam. Et num. 904. pro nostra quinta con-
 clusione: ubi docuimus, quod Deus etiam si
 comprehendat suam divinam voluntatem
 in actu primò consideratam, et prout om-
 nem eius determinationem per modum ac-
 tus primi praeintelligitur, adhuc non cognoscit
 nec

neque potest cognoscere, quid voluntas sua divina
determinabit, vel non determinabit de eventu
futuro.

1012 Consequenter probatur: ideo Deus non
cognoscit determinationem futuram suae
voluntatis, antequam sua voluntas actua-
liter se determinet ad hoc, vel ad illud,
quia voluntas divina ut omnino determina-
tioni eius praeterintellecta est indifferens, et in
actu primo patens ad utrumlibet, et ut sic
non est maior ratio, cur cognoscatur in illa
unum oppositum, quam alterum; sed
etiam voluntas creata quatenus precedit
omnem eius actum, et determinationem
ad illum, est omnino indifferens, et ad utrum-
libet patens: ergo requirit Deus cognoscere deter-
minatè, quid voluntas mea faciet cras V. S.
antequam voluntas mea se determinet
ad talem actum cras eliciendum.

1013 Respondes ad argumentum dupliciter:
primo concedendo antecedens, et negando
consequentiam: et ratio disparitatis stat
in hoc, quod Deus non potest aliquid in tem-
pore

tempore de nouo decernere, sed omnia,
 quae decreuit in tempore facere, ab aeterno
 se talia facturum decreuit; nec potest si-
 militer aliquid facere in tempore, quod ab
 aeterno illud facere non decreuerit. Et sic
 ante tale decretum nil est à Deo futu-
 rum, non quia tale decretum sit futuri
 causa; nam si per possibile, vel impossibile
 Deus non decerneret ab aeterno producere
 Angelum S. in tempore, sed quando illum
 produxit in tempore, illum producere de-
 cerneret, ab aeterno verè cognosceret An-
 gelum ut ab illi futurum, et à sua diuina
 Omnipotentia, producendum. Sed quia an-
 te aeternum decretum solum consideratur
 voluntas diuina ut in actu primo, et cum in-
 differentia ad vtrumlibet, et est implicatio,
 quod voluntas ut indifferentem concipiat,
 Et cum determinatione, quae semper est
 posterior ipso actu primo cognoscatur.

1014

At verò voluntas creata cum in
 tempore decernat, et multoties ipsa tempo-
 ris opportunitate, accedente, aliter velit,
 quam

quam velle antea decreverat, optime potest De-
us cognoscere, quid in tali hora, et circumstantia
faciet, antequam illud decernat facere non
in ipsa voluntate, ut dictum est, sed in ipso
actu futuro, qui ab illa producendus est, modo
supra explicato.

1015

Ad probationem autem consequentiae Res-
pondeo distinguendo maiorem: ideo non cog-
noscit determinationem futuram sua volunta-
tis, antequam actu decernat hoc, potius quam
illud esse ab ipsa faciendum, quia ante eius
determinationem voluntas divina indifferens
est, et in actu primo ad utrumque potens
precise, nego maiorem: quia nulla est in Deo
determinatio futura, eo quod de futuro nil
Deus decernat, quod ab aeterno non decre-
verit, concedo maiorem. Et in eodem supra
dicto sensu minorem distinguo, et nego conse-
quentiam. Voluntas enim creata de futuro
in tempore, decernit, et determinat, et sic
eius determinatio de futuro à Deo est
cognoscibilis; At vero voluntas divina
nil relinquit in posterum decernendum, sed
omnia

~~omnia~~ omnia ab aeterno decrevit facere, quae
facturus erat; et sic nequit cognosci à Deo
determinatio eius de futuro, eo quod nul-
la sit, bene tamen de voluntate creata.

1016

Secundo respondes negando ante-
cedens: licet enim Deus non cognoscat ab-
solutè, sua scientia visionis absoluta
determinationem futuram suae voluntatis
in tali temporis circumstantia, quia nil
Deus in tali circumstantia, de novo decer-
nit, sed omnia, ab aeterno, quae facturus
erat, decrevit; tamen optimè potest Deus,
ut bene noster Pontius in suo cursu ~~Heolo-~~
gico disp. 5. de scientia, q. 6. §. obijci. num.
32. fol. 80. scientia, conditionata, cognoscere
decretum ab ipso conditionatè, futurum, si
talis circumstantia, quae absolute non est
ponenda, generetur: de quo latius infra.
Et sic. nil contra nos in argumento.

1017

Sed contra dices: in illo priori signo
in quo divina voluntas concipitur ut in ac-
tu primo potens decernere de quolibet
eventu futuro, et antequam decernat dare
esse,

esse sibi huic universo, sine Angelis; vel di-
vini intellectus cognoscit voluntatem divi-
nam determinaturam esse in instanti poste-
riori sequenti dare esse universo, vel Ange-
lis, vel hoc non cognoscit? Si primum: ergo
iam ante determinationem divina volun-
tatis de eventu futuro ab illo dependente
cognoscit Deus decretum, sine determinatio-
nem futuram pro secundo signo à Deo
ponendam. Et sic cognoscit Deus decretum
suum futurum ut tale, antequam actu
sit: quod est contra, nuper dicta.

1018 Si secundum: contra: in illo priori
signo verum alterum istorum; vel voluntas
divina in secundo signo sequenti determi-
nabit dare esse huic universo, vel non
determinabit dare esse huic universo: er-
go alterum istorum, quod necessario erit
verum, cognoscitur in illo priori signo à Deo
Antecedens probatur: nam ista sunt contra-
dictoria: ergo alterum istorum necessario
erit verum. Et confirmatur: secundum
suum, siue instanti accedente alterum istorum
est

est verum, scilicet, voluntas divina decernit, et determinat dare esse huic universo, vel non decernit dare esse huic universo: ergo illa altera de futuro in signo antecedenti erat vera. Latet; nam illa propositio, quae de presenti quando est vera, annunciat, etiam eius de futuro est vera, ut L. o. si hac propositio, ego nunc scribo, est vera, etiam ita ab aeterno erit vera; ego in tali nunc scribam.

1019

Respondeo, quod in illo priori signo, in quo concipitur divina voluntas per se in actu primo indifferens ad utrumlibet, antequam actualiter decernat futuritatem, vel non futuritatem mundi, sine universi, nulla eius determinatio de futuro est cognoscibilis, nam implicationem innouit, quod pro illo signo habeat determinationem, cum voluntas ante omnem eius determinationem presupponatur: sicut implicationem innouit, quod essentia divina in illo priori signo, quo concipitur, ut prior divinis attributis, cum illis, vel cum privatione

privatione, illorum cognoscantur. Sicut enim
necessario est attributis prior, ita prior nec-
sario est privatione, illorum, si esset privatio
ne illorum capax: ut supra cum de disti-
tione intellectus divini a divina intelli-
gentia num. 164. latè dixi.

1020

Et ratio est conspicua: nam nil est fu-
turum propriè nisi pro illo signo, pro quo
cum ex se possit esse, non est, sed pro
alio signo habiturum est esse. Et cum pro
illo signo pro quo divina voluntas, ut est
in actu primo, consideratur, nullus eius
actus secundus possit esse de presenti;
quia actus secundus necessario est in
posteriori signo, et non in illo priori; hinc
fit, quod voluntas divina in illo priori, quod
concepitur ut potens decernere antequam
decernat; nulla eius determinatio potest
a Deo cognosci nec de presenti, nec de fu-
turo; Et cum in signo sequenti iam deter-
minatio divine voluntatis sit, cum nil
velinquat in posterum determinandum
sed omnia in illo signo decreverit, quod
factum erat;

21.
Codex de
scientia.

391

facturus erat. hinc enim, quod in divina
voluntate nulla determinatio eius de futuro
possit concipi, absolute, ut supra diximus.

1021

Ad confirmationem secundae partis
respondeo, quod in illo priori signo neutra
illarum propositionum est determinate vera
vel falsa, immo nec est propositio formalis,
sed materialis; est enim propositio de sub-
supponente iectio non ~~proponente~~ ^{proponente}. Unde propositio neutra
ab Scoto appellatur in 1. dist. 39. q. unica.
§. viro de contingencia. L. vel aliter. fol.
1308. eo quod non sit nec determinate vera,
nec determinate falsa. Nam cum determi-
nata veritas, vel falsitas talis propositionis
pendeat a determinatione divina volun-
tatis, et pro illo priori signo voluntas di-
vina ante omnem determinationem suppo-
natur, nec illa propositio est vera, nec est
falsa, sed neutra, et indifferens ad ve-
ritatem, et falsitatem.

1022

Unde similiter nego, quod illae pro-
positiones sint formaliter, et proprie contra-
dictoriae, sed solum materialiter. Licet
enim

enim contradictoria non possunt pro eodem
instanti tempore, pro quo nata sunt, habere
veritatem, vel falsitatem verificari de ali-
quo, non tamen semper nata sunt verifica-
ri, vel falsificari de omni pro omni instan-
ti natura, vel originis: homo enim in illo
priori signo, quo est homo, non est formaliter
visibilis, neque est formaliter non visibilis;
nec Deus sub ratione, qua Deus quidditati-
ne est, est formaliter sapiens, nec forma-
liter non sapiens; ut supra late docui-
mus: et sic in illo priori nec est cognosci-
bilis ut sapiens, nec ut non sapiens, nec il-
la sunt contradictiones.

1023

Et quod Deus non cognoscat deter-
minationem futuram suae divinae volunta-
tis in illo priori signo, quo divina eius
voluntas ut actus primus indifferens ad se
determinari vel non determinari praesenti-
gitur, patet evidentissima instantia: nam
si divinus intellectus in illo priori, quo divina
essentia ut prior omni attributo praerelligi-
tur, non cognoscit ipsa divina attributa et
omni

113520

etiam si pro illo signo divina attributa sint,
nam tunc ipse intellectus divinus est cogni-
tus divinam essentiam; quia cum essen-
tia divina sit obiectum ordinatè mouens,
prius movet ad cognitionem sui, quàm
ad cognitionem attributorum, quæ sunt
ipsa essentia divina posteriora; nam si
ut res se habent ad esse, ita se habent
ad cognoscere, scilicet, quod prius priora, et
posterius posteriora cognoscuntur. Et in hoc
nulla est maxime inter Scotistas contro-
versia: quare ergo cum divina voluntas
sit necessario prior omni actu, est inconve-
nient, quod pro illo signo, quo divina
voluntas est prior omni suo actu, concipia-
tur ipsa, et nullus eius actus cognosca-
tur: cum etiam scire eius sit eo quod
posterius in eveniendo ipsa voluntate, minime
in illo priori cognoscerentur, sed in signo pos-
teriori.

1024

Et hæc est ratio, cur a nullo con-
ceditur, quod in illo priori signo, quo Pater
est prior Filio, non cognoscit Filium v. ab illo
futurum,

Patrem, nec filius, et Pater cognoscunt de futurum
Spiritus Sanctum; tum quia in illo priori
non poterat esse Filius, nec Spiritus Sanctus,
et sic nunc est proprie futurus, de cuius
ratione est, quod non sit pro illo signo, quo po-
test esse, sed pro alio posteriori; tum quia
si esset forent, adhuc in illo priori signo non
cognoscerentur, quia essentia divina ad
cognitionem omnium cognoscibilium ^{et} ~~cognoscitur~~
ea ordine, quo ipsa cognoscibilia sunt, prius ad
priora, et posterius ad posteriora. Dicta
sibi bene perpendantur, facite quam plu-
res argumentationes, equivoce dissolue-
tis. Et dicta pro hac celebri difficultate
sint satis, ut ad alia transeamus.

Difficultas 2. de scientia Dei respectu futurorum conditio- natum.

Agimus hucusque de scientia visio-
nis Dei absolute, qua absolute Deus cog-
noscit, et ab aeterno cognoscit omnes eventus
absolutes

absolute futura, qui vera temporis diffe-
rentia accedente sunt ponendi in re. Restat
nunc quærerè, utrum Deus cognoscat aliqua
futura conditionata, id est, quæ absolute
in re non sunt futura, nec ponenda in re,
ponerentur tamen, si conditio poneretur?
Ab in quor talia futura determinate co-
gnoscant. Unde primo ad primum, et tan-
dem ad secundum

Articulus Unicus. Utrum Deus cognoscat futura conditio- nata?

1025. Premitto primo, quod futura conditiona-
ta vocantur communiter illa, quæ vera
absolute futura non sunt, nec in re po-
nenda, sed ex suppositione alius con-
ditionis, quæ conditio in ipsa enunciatione
explicatur. Quæ quidem futura conditionata
in triplici sunt differentia: prima sunt ne-
cessaria illa videlicet, quæ necessariam con-
nexionem habent cum conditione, ut ista
V. g.

Q. d. si Deus creaverit hominem, necessario erit
Animal rationale: si Petrus currerit, move-
bitur &c. Secunda futura sunt, quae licet
non habeant necessariam connexionem
cum conditione, habent tamen aliquam
connexionem contingentem, et sic contin-
gentia vocantur; ut ista, si Deus vocave-
rit Franciscum, in tali circumstantia
Franciscus Respondet; et vocatur contin-
gens, quia non necessario, sed contingenter
ad huc supposita vocatione, Petrus Respondet.
Tertia futura dicuntur disparata, id
quod nullam connexionem nec physicam,
nec moralem habeat consequens cum ante-
cedenti, vel cum conditione; ut in ista e-
nunciatione: si Petrus esset Roma, Turca
converteretur: si ego legessem, Franciscus
caneret &c. Et de istis futuris conditionatis
secundi, et tertij generis venit discutienda
difficultas. De primis enim nulla
est controversia, cum talia solum sint con-
ditionata ex modo annunciandi, cum ex se
sint necessaria.

Omissa ergo negativa sententia, quæ
 à fere omnibus Thomistis, et à non paucis
 Scotistis huius nostra temporis defen-
 satur, dum asserunt in prædictis proposi-
 tionibus nullam esse determinatam verita-
 tem, vel falsitatem, et sic nullo modo
 à Deo cognosci: dico hanc conclusionem:
 in prædictis enunciationibus de futuris
 conditionatis datur determinata veritas
 et falsitas cognoscibilis à Deo, et de facto
 ab eius scientia cognita ab æterno,
 ita quod Deus ab æterno cognovit plu-
 ra futura conditionata, quæ absolu-
 te non erant ponenda in re, poneren-
 tur tamen, si conditio poneretur.

Ita nosse Libanus disp. 31. de
 scientia art. 1. §. dicimus. num. 8. fol. 66.
 ubi affirmat, quod oppositum asserere
 parum tutum; immo periculorum est in
 fide. quem sequitur nosse Ponius in
 suo cursu Theologico q. 1. de scientia. §.
 tertio potest. num. 36. fol. 82. quibus
 parum subscribit nosse Felix tractatu

de scientia cap. 6. diff. 1. §. communis sen-
tentia num. 5. fol. 138.

1028

Probo primo conclusionem ita esse
expressam de mente Scoti, ut non nisi con-
tra eius mentem oppositum possit susti-
neri. Ipse enim Doctor Subtilis in 3.
dist. 21. q. unica. §. ad questionem. num.
2. fol. 434. ubi docet sententiam Hen-
rici approbandam, quod corpus Christi
in morte fuisset putrefactum, quantum
est ex parte causarum inferiorum natu-
ralium, si non fuissent prohibere: ergo
etiam si illa conditio videlicet non
prohibitio causarum naturalium non
esset ponenda, sicut non fuit posita:
Cognovit Deus quod in tali hypotesi, quod
illa conditio poneretur, corpus Christi es-
set putrefaciendum in morte. Patet ista
consequencia; nam hoc cognovit Scotus:
ergo priori iure Deus illud ab aeterno
cognovit.

1029

Rursum Scotus in 4. dist. 16. q. 2.
§. secunda conclusio. V. ad formam ergo va-
tionis.

398

rationis. num. 12. fol. 259. docet expresse,
quod Deus ab aeterno voluit hominem
punire conditionaliter si fieret in termino
cum peccato lethali, his verbis: et hoc
nil est aliud nisi velle punire istum pro-
tunc, et hoc volitione conditionata vide-
licet si fiat in termino = sed hic est cir-
ca idem obiectum velle conditionatum affir-
mationis pro vno instanti, et velle condi-
tionatum negationis pro alio instanti: ex
ergo ex mente Scoti datur in Deo velle con-
ditionatum puniendi aeternaliter Petrum,
C. o. quem vidit ab aeterno ipsum nega-
turum, si fuerit in termino absque poeni-
tencia. Quae conditio minime ponenda erat
in de. ergo et datur in Deo scientia de
illo obiecto volito conditionate. Patet nam
potuit Deus ignorare, quod ipse vult vel
absolute, vel conditionate.

1030

Insuper Scotus in 2. dist. 20. q. 1. p.
dicto. num. 2. fol. 822. docet apertissime
quod si Adam non peccasset, totum nasce-
rentur ex eius propagine, qui salvandi e-
rant.

nam, et nullus nasceretur reproborum:
ergo Deus ab aeterno sciuit, quod si non
peccasset Adam, nullus reproborum nasce-
retur; Et tamen illa conditio de non
peccando Adam non fuit posita, Et Deus
sciuit, quod non erat ponenda: ergo Deus
habet scientiam de obiecto conditionato
non ponendo, quod tamen poneretur in ve-
si conditio poneretur: nisi dicatur, quod
Socrus sciuit, quod nesciuit Deus, et ideo
nauit: quod nefas est dicere. Nam si So-
crus hoc sciuit, cur potiori iure illud idem
non dicemus, quod sciuit Deus?

1031

Tandem in eadem q. in fine §. ad secun-
dum dico. num. 4. fol. 824. ait, quod in illa
hypotesi quod Adam non peccasset, nullum es-
set inconueniens, quod qui modus est mas, fuis-
set tunc foemina, et e conuerso. Et §. dico
num. 3. docet, quod idem homo numerus, qui
fuit filius Idae, potuit esse filius Abrabae,
vel alterius. Ex quibus indubitabilibus Scri-
pturarijs sic formo discursum: Vel est verum,
quod Socrus docet, vel falsum? Si verum:
ergo

396

ergo Deus illud cognovit. Latet; nam n^o Sco-
tus cognovit; quod Deus ignoravit. Si falsum:

+ potè

ergo Scoto ^{non} est asserendum ut ~~patet~~ falsa
doceri, quod est absurdum: ergo dicendum
est, quod Scotus vera dixit, et quod Deu
licet illa conditio non esset ponenda, illa vera
ab aeterno cognovisset, non ut absolute futura,
sed ut conditionata: quod nos intendimus.

1032

Quomodo enim! Scotus cognovit, quod
si Adam non peccasset, qui modo est mas, fo-
ret foemina, et e converso; quod filius repro-
bi fuisset filius electi; quod nullus nasce-
retur reproborum, et consequenter quod mul-
ti, qui nondum sunt nati, nequaquam nasceren-
tur; quod Christus Dominus non veniret
in carne passibili; eo quod tunc nil pateretur,
eo quod passione eius non indigeremus: et alia
quam plura huius modi, quae revera absolu-
te futura non erant, si omnia haec Deus non
cognovit? Quid magis ridiculum quam conce-
dere, quod Scotus plures veritates cogno-
vit, quas Deus ignoravit?

1033

Secundo probō conclusionem ex sa-
cran

sacra Scriptura: Matthæi enim cap. 11. sic
ait Christus Dominus exprobrans incredulita-
tem Corozain, et Beth-saida: Vae tibi Co-
rozain, vae tibi Beth-saida: quia si in Tiro,
et Sidone, factæ essent virtutes, quæ factæ
sunt in vobis, olim in cinere, et cilicio peni-
tentiam egissent: Ergo Christus Dominus
cognovit, quod si miracula, et virtutes, quas
fecit in Corozain, et Beth-saida Beth-
saida, factæ fuissent in Tiro, et Sidonibus,
conuerterentur ad Deum in cilicio, et ci-
nere; vel Christus his verbis falsa docu-
it, quod hæreticum, et impium est: Ergo
dantur aliqua futura, quæ licet absolute
non sint ponenda in re, ponerentur tamen,
si conditio a Deo præuisa poneretur.

1034

Et Genes. 11. confundamus ibi linguam
eorum, ut non audiat unusquisque linguam
proximi sui; nec desistent a cogitationibus
suis, donec eas opere compleant: Ergo scilicet
bat Deus, quod turrim adificantes non erant,
nisi confunderetur lingua eorum. Et 3.
Deo. cap. 11. non ingrediamini ad eas (ad
gentes

1397

gentes idolatras) neque de illis ingrediantur
ad vestras: certissimè enim auerrent cor-
da vestra, ut sequamini deos earum: Et
ergo certissimè cognovit Deus; quòd si filij Is-
rael uxores ducerent de gentibus, corda eorum
adun^{ren}entur ad sequendos, et colendos deos
gentium. Et Math. cap. 26. ait Christus
Dominus de Iudis: bonum erat ei, si
natus non fuisset homo ille: ergo cognovit
Deus; quòd melius esset Iudæ natus non
esse, quam natus ad tradendum Dominum
foret.

1035 Et tandem Math. cap. 24. loquens de
magna persecutione Antichristi, sic ait pri-
ma veritas: nisi breuiati fuissent dies illi,
non fieret salua omnis caro: sed propter
electos breuiabuntur: Ergo cognovit Deus; quòd
nisi illi dies breuiarentur, nullus homo vi-
uentium saluus fieret. Et Ozech. cap. 3.
non ad populum profundi sermonis, aut co-
noræ lingua tu miteris; et si ad illos mit-
teris, audient te. Ex quibus infragabilibus
Scripturæ sacre verbis apertissimè constat
Deum,

Deum habere praevidentiam effectuum futuro-
rum, qui fierent posita tali, vel tali conditio-
ne.

1036. Hoc idem confirmatur ex illo. Sapientia
in qua cap. 4. praevidens enim Deus peccata, ^{inquit}
aliqui laberentur iusti, si supervenirent, mi-
sericorditer properavit eos educere, et eri-
pere de hac vita: raptus est, (ait) ne ma-
litia mutaret intellectum eius, aut ne fic-
tio deciperet animam illius: propter hoc
properavit ~~educere~~ ^{educere} illum de medio ini-
quitarum &c: ergo Deus infallibiliter sci-
vit, quod si iustus talis, qui praematura
morte praecupatus est, supervenisset, mali-
tia mutaret intellectum eius, et fictio decipe-
ret animam illius. Patet consequentia; nam
ut noster Librus disp. 31. de scientia art.
1. §. dicimus. num. 8. fol. 66. nefas est, hu-
ius modi divina oracula evertere dicen-
do; Deum in eis loquentem esse non de
scientia, certa, et infallibili, sed coniec-
turali, qua effectus in suis causis solent
coniecturaliter cognosci ab hominibus;
quia

quia nil praestantia, et superexcellencia Dei
infinita scientia haberet super scientiam
hominum, quod sacrilegium est excogitari.

1035

Tertio probatur ratione: in praedictis
enunciationibus de futuris conditionatis da-
tur sufficiens veritas, vel falsitas, de quibus
in scholis varia, et viles exagitantur qua-
estiones, et de quibus possunt contradictoria
verificari, seu falsificari: ergo Deus infalli-
biliter sua infinita scientia cognoscit, quae
ex contradictorijs praedictis est determinate
vera, et quae falsa.

1038

Antecedens experimento evidenti
comprobatur: magna enim controuersia vi-
get, et ab hinc retro annis semper vi-
quit inter Scotistas, et Thomistas su-
per illud, quod supra num. 1031. ex Sco-
to in 2. dist. 20. q. 1. num. 4. fol. 824. do-
cet, quod videlicet si Adam non peccasset,
aliquis, qui modo est mas, fuisset foemina;
et e conuerso; Et qui modo est filius Le-
vi L. o. fuisset tunc filius Francisci, seu
contra: Ergo in ista propositione, de conditio-
nato

conditionato extremo, siue conditionali, si A-
dam non peccasset, qui modò est mas, fuisset
femina, datur determinata veritas, vel
falsitas, aliàs in vanum, et superuacaneè
Alij affirmarent ita fore, alij ab opposito
negarent. Laret consequentia; nam vbi nec ve-
ritas, nec falsitas reperitur, nec est controuer-
siae locus, nec affirmationis, siue negatis-
nis: ergo Deus, cui repugnat falli, certò,
et infallibiliter scit, quæ harum opposita-
rum sententiarum sit vera, quæ verò falsa.

1039

Et confirmatur: in prædicta enun-
ciatione, datur sufficiens fundamentum,
vt Scotista affirmant esse veram, et Tho-
mistæ asserant esse falsam: ergo datur suf-
ficiens veritas, vel falsitas, quæ est om-
nis contradictionis fundamentum: ergo
Deus determinatè scit, quæ harum sen-
tentiarum est vera, quæ verò falsa.

1040

Et roboratur: illa propositio de futu-
ro esse determinatè vera, vel falsa, cuius
de præsentì sibi correspondens determina-
tè vera, vel falsa est; sed data Hypothesi
quod

quod Adam non peccasset, Et ita conditione
impleta, et posita, in re, et temporis diffe-
rentia accedente, in qua Petrus V. o. nasci-
turus erat, vel nasceretur, unum istorum
erit verum, Petrus nascitur mas, Petrus
non nascitur mas, sed foemina: Petrus
est filius Francisci, Petrus non est filius
Francisci, ~~sed filius~~ ~~terius~~: ex
ergo propositio conditionalis de futuro, cuius
de presenti est vera, vel falsa, vera vel
falsa, de futuro erit: ergo Deus certo
et infallibiliter cognoscit, quae illarum erit
determinate, vera, quae vero falsa.

1091

p. Dico secundam conclusionem: non so-
lum Deus cognoscit certo, et infallibiliter ~~futu-~~
rum conditionatum ab ipso solo dependens,
quod absolute nunquam est in re ponendum,
poneretur tamen ab ipso, si conditio pone-
retur, sed etiam decretum à Deo ponendum,
sive futurum, quod daretur in Deo ab
aeterno, si talis conditio poneretur, cum etiam
ipse poneret decretum de tali futuro non in
tempore (Deus enim in tempore nec decernit
aliquid

aliquid de nouo, nec potest decernere) sed
ab aeterno, vt num. 1016. docuimus.

1042

Exempli gratia, data hypotesi quod
Adam non peccasset, certum est in via Scoti,
vt supra num. 1031. Et 1038. docuimus, quod
Seraphicus Pater noster Franciscus nasce-
retur, non autem eius pater, ^{dato quod} ~~quod~~
~~fasset~~ reprobus, et consequen-
ter quod Pater noster Seraphicus esset in
tali casu alterius parentis filius: et ad
hoc, quod Seraphicus Pater noster esset
alterius parentis filius, nullum fuit actua-
le decretum nec conditionatum ab aeterno
in Deo, esset tamen tale decretum, si
Deus praevideret, quod Adam non esset
peccaturus. Et sic cognoscit Deus, et quod
Seraphicus Pater noster esset alterius
parentis filius in tali euentu, et quod
ab ipso Deo esset hoc decretum ab aeterno
volo, quod Franciscus ex tali, vel tali
parente nascatur.

1043

Hanc sciamus conclusionem cum nos-
tro doctissimo Pontio in suo cursu Theologi-

Metaphysica q. 2. de scientia. Scotus potest.
 num. 36. fol. 82. ubi contra plures Scotistas
 affirmat dari in Deo scientiam actualis
 non solum de futuris conditionalibus, sed
 etiam de decretis divinis ab ipso Deo non po-
 sitis, sed ponendis ex suppositione quod
 conditio, quae non est ponenda, poneretur.

1044 Probatur: in tali hypotesi verè
 Scriptus Pater noster ex alio patre na-
 ceretur: ergo in tali hypotesi daretur in
 Deo ab aeterno decretum decernens, quod
 Scriptus Pater noster ex tali decreto,
 et ab ipso prefixo patre nasceretur: ergo
 decretum praedictum in tali eventu ponem-
 dum ut tale, ut ponendum videlicet ac-
 tualiter cognitum est ab aeterno à Deo.

1045 Prima consequentia probatur, nam
 ut supra numero 565. et 504. et 505.
 de mente Anselmi expressa, et Scoti do-
 cuimus, nil Deus potest decernere, de novo
 in tempore, quod ab aeterno non decreverit,
 neque, aliquid potest in tempore facere,
 quod faciendum ab aeterno non determina-
 verit;

determinaverit; sed tunc faceret in tempo-
re, quod Seraphicus Pater noster ex alio
patre nasceretur. Ergo in tali hypotesi es-
set in Deo ab aeterno decretum determi-
nans, quod ex tali, et non ex alio patre
nasceretur.

1046.

Secunda consequentia probatur, quod
videlicet tale decretum ponendum in Deo
in tali hypotesi de facto ab aeterno cog-
nitum sit à Deo: nam de facto cognosci-
tur ab Scoto, quod Deus tunc in tali hy-
potesi haberet tale decretum: ergo potiori
iure hoc cognoscit Deus. Et confirmatur:
nam ad exactam, et perfectam Dei infi-
nitam providentiam expectat non solum
decernere, et dirigere res ad fines per
se intentos in tali verum ordine, sed
etiam habere notitiam perfectissimam
de eventibus futuris, si aliter accadat,
et in alios fines ab ipso dirigantur: er-
go Deo non est deneganda scientia de
illis, quod est ipse faciens, si res aliter
ac sunt ab ipso dispositae, disponentur.

Antecedens

1042

Antecedens probatur: nam ad perfectam hominum providentiam expectat scire, quod esset factur^m in tali hypotesi possibili, si talis, vel talis conditio ponatur: Ergo priori iure, ad Dei exactissimam, et perfectissimam providentiam expectat non solum quid sit de facto factur^m, sed etiam quid veller facere in tali circumstantia, seu eventu, si talis circumstantia, siue conditio ponatur.

1048

Pater; nam absurdum videretur, quod homo saltem coniecturaliter sciat, quid sua voluntas veller facere, si in tali, vel tali circumstantia, seu eventu poneretur; et quod Deus ignoret, à quonam patre esset Seraphicus Pater noster nasciturus, si eius pater, à quo modò est genitus, non esset nascendus.

1049

Dico tertiam conclusionem: etiam probabile reputo ~~antecedens~~, quod de omni eventu, siue effectu conditionatè futuro, quod revera futurum absolutè non est, absolutè, esset tamen, si conditio poneretur.

Antur

sanctus in Deo decretum actuale conditio-
natum, quo actualiter ab aeterno decrevit
quod si talis conditio poneretur, ipse vellet
efficaciter facere hoc, potius quam illud,
vel e converso: Et sic nullum est decretum
in Deo dandum in nullo verum ordine
quod actualiter non sit sub conditione da-
tum.

1050

Probatum: tale decretum condi-
tionatum nil derogat Deo, immo perfec-
tissimum Deo adscribit modum operandi
per actum videlicet positivum, et non
per negationem talis actus: Ergo conce-
dendum est in Deo, maxime cum ex
nullo capite aliquod inconueniens affe-
rat. Antecedens probatur: nam in sen-
tentia magis probabili nec Deus potuit
ab aeterno manere suspensus, nil decer-
nendo circa obiectum à diuina cognitio-
ne propositum, eò quod suspensio actus
aequat saltem minus perfectum modum
operandi, quam operari per actum positi-
uum, hoc vel illud determinando; sed
ab

ab intellectu diuino propositum est diuina
voluntati ab aeterno, quid faceret in om-
ni rerum ordine, circumstantia, siue, even-
tu: ergo voluntas diuina ab aeterno de-
creuit, quod esset ipsa facitura in quali-
cumque circumstantia, hypotensi, et eventu.

1051

Et haec est potissima ratio, cur à ve-
rioribus Scriptoris defenditur, quod etiam
ad entia negativa datur in Deo decretum
actuale, et formale. Nam licet ad hoc
quod hic, et nunc datur negatio Antichri-
sti, satis erat, quod Deus decreuisset il-
lum esse exiturum ab hinc ~~in~~ mille annis,
vel ad hoc quod alius mundus non foret,
sufficeret non esse in Deo decretum de
alio mundo condendo, tamen perfectior
modus operandi Deo est adscribendus,
et sic tam ad esse, quando res sunt, qu-
am ad non esse, quando non sunt, po-
nunt in Deo determinata, et actualia
Decreta.

1052

Dico quartam conclusionem: licet
hoc decretum, quod in Deo ab aeterno ad-
mittimus

Admittimus, et neoterici communiter vocant
absolutum ex parte actus Dei, et condi-
tionatum ex parte obiecti, quia obiectum
illud (scilicet decreta) est condi-
tionatum; supponatur in Deo ad cogni-
tionem futuri conditionati, quod ab ipso
Deo solo dependat, non tamen suppo-
nitur ad cognitionem futuri conditio-
nati, quod à causa libera creata po-
nendum erat in re, si conditio poneretur:
immo per prius vidit Deus, quod
in tali hypotesi si talis, vel talis con-
ditio poneretur, voluntas creata se de-
terminaret potius ad hanc, quam ad
illam partem, quam Deus conditionate
decreverit hanc, et non illam deter-
minationem voluntatis creata, etiam sub
conditioe.

1053. Hæc conclusio ex dictis pro
nostra secunda conclusione, cum de
cognitione Dei respectu futurorum ab-
solutorum agebamus num. 965. et in-
super satis manet probata, videre ibi dic-
ta,

dicta, quibus volumus addere: quod eo-
dem modo pugnat cum libertate, creata vo-
luntatis determinatio Dei absoluta, ante
prævisionem determinationis absolute vo-
luntatis creatae, ac pugnat determinatio
Dei efficax conditionata ante prævisionem
determinationis voluntatis creatae condi-
tionata; sed determinatio Dei absoluta
nequit cum libertate creata saluari: ergo
nec determinatio Dei conditionata, nisi
conditio sit ex suppositione, quod voluntas
creata velit se determinare, ut num.
971. pro quarta nostra conclusione dixi-
mus.

Argumenta contradiata.

1054.

Primo arguitur contra nostram primam,
et secundam conclusionem, in quibus ad-
ducimus dari in Deo scientiam de obiec-
to conditionatæ future auctoritate
D. August. qui lib. de prædest. sancto-
rum cap. 14. fol. 401. colum. 2. exponens
illa

illa verba Sapient. cap. 4. num. 1036.
relata: Vapens est, ne malitia mutaret
intellectum eius. &c. sic ait: dictum est enim
secundum pericula vite huius, non secun-
dum præsipientiam Dei, qui hoc præsinit,
quod futurum erat, non quod futurum
non erat, id est, quod ei mortem immatu-
ram fuerat largitus; ut resurrectionem sub-
traheretur incerto, non quod peccaturus es-
set, qui mansurus intentione, non esset.

1055

Ergo ex mente Augustini non cogno-
vit Deus, quod iustus si supervixisset, pecca-
turus esset, quandoquidem futurum non
erat, quod supervivere, sed quod in matu-
ra morte moreretur. Probatur alia eius-
dem autoritate, et ratione: ipse enim
Sanctus Doctor lib. 1. de anima, et eius
origine, cap. 12. arguens contradicentes,
Quosdamque infantes deserere, ut in
peccato originali moriantur, quia pravi-
tate futuros esse iniquos, si supervivissent,
sic eos impugnatur: ipsa exinanitur omnino
præsipientia, si quod præsinit enim dicitur

Lib. 104

dicuntur praesciri futurum, quod non est futu-
rum? Ac si dicat, cum exinanitur, siue
fallitur praescientia futuri, quando non est
futurum, quod ab illa praescitur: ergo si
Deus praescit infantes aliquos fore ini-
quos; si superviverent, vel ipsa Dei sci-
entia exinanitur, et fallitur, vel infallibi-
liter quod ab illa praescitur, erit; non hoc,
quia morituri infallibiliter erant: ergo illud &c.

1056

Ad primam Augustini auctoritatem
Respondes ex eodem D. Augustino lib. de
praedestinatione Sanctorum cap. 12. et eo-
dem tq. quod ibi Sanctus Doctor solum
contendit probare contra haereticos Maxili-
enses, et Manicheos, quod Deus non cog-
noscit scientia approbationis, vel reproba-
tionis aliquas actiones liberae humanae,
quae forent, si conditio aliqua poneretur, puta,
si viverent, et non tolerarentur, sine, & pe-
ccarent homines. Nam ut Scimus docet ex
eodem Augustino in 1. dist. 41. q. unica. Si ve-
rigitur. V. sed hoc igitur. sub num. 10. fol. 1390.
propter bonum, vel malum vsum liberi arbitrij
praemissum

praemium adulteri si supervixisset, non accep-
tatur, vel damnatur. Tunc enim adulter
moritur in gratia non praemaretur secun-
dum merita, quae iam habet, sed secun-
dum illa, quae praevideretur habiturus,
si supervixisset. Nec malus puniretur se-
cundum demerita, in quibus moreretur,
sed secundum illa, quae esset habiturus,
si plus viveret, quod impium, et herē-
ticum est: sed solum cognoscit Deus
scientia approbationis, sive praemiati-
ve, quae absolute futura sunt, non vero
quae solum sunt conditionate futura; et
similiter non cognoscit scientia reproba-
tionis absolute demerita, quae solum
futura conditionate sunt, sed quae abso-
lute futura infallibiliter erunt.

105) Non igitur negat Doctor Sacerdos
ut videre licet in eius contextu, quod
Deus cognoscat peccata, ~~in quibus~~ ^{in quibus} iustus, si su-
pervivisset, laberetur; nam hoc esset
apertissime Scripturae sacrae contradic-
tio; sed quod Deus non praesciit absolu-
te

408

absolutè peccata, quæ commissurus absolu-
tè ~~non~~ erat, sed solum sub conditione si
superuiveter; et quod hæc non est absolu-
tè præscientia, sed præscientia conditio-
nata, quæ non est causa nec præmij, nec
supplicij. Nam ut ipse August. cap. 12.
ait: si homines punirentur propter pec-
cata, quæ committerent, si superuiveter;
sequitur nihil eis prodesse quod sapiantur,
priusquam in re peccarent. Et hæc est men-
s genuina Augustini, et Scoti, et non alia.

1058 Sed contra dices: de ratione præscien-
tiæ infallibilis est, quod terminetur ad ob-
jectum infallibiliter futurum; sed futu-
rum conditionatum, quod videlicet foret,
si conditio, quæ non est ponenda, poneretur,
non est infallibiliter futurum, immò
infallibiliter futurum non est, nec unquam
in re ponendum: ergo de tali futuro non
scitur in Deo præscientia. Maior proba-
tur auctoritate Q. Prosperi epistol. ad
Augustinum, qui sententiam Maxilianensium
impugnans, sic ait: novo absurditatis genere
adstruunt

adstruunt, ut non agenda, praescientia sint, et
praescientia acta non esse: ~~ergo~~ ex mente D.
Prospici ita de ratione praescientia est, quod
terminatur ad agendum, siue futurum,
quod implicat, quod praescitum a Deo non sit
agendum; et quod agendum non praescia-
tur. Minor ex nostra doctrina, habetur.
consequentia est legitima: ergo &c.

1059

Et roboratur amplius Ex D. Damas-
ceno, qui lib. Dialogorum contra Mani-
cheos cap. 4. ait: si Deus aliquem non
condidisset, quia eum praesciisset peccatu-
rum, non esset haec praescientia, sed im-
postura; nam sicut cognitio est earum re-
rum, quae sunt, ita praemotio est earum,
quae certo futurae sunt: ergo ex mente
Damasцени ita non esset cognitio, sed im-
postura, quae foret verum, quae non sunt;
sicut non esset praemotio, sed impostura,
quae foret verum, quae certo non erunt;
sed futura conditionata certo non erunt:
ergo nullo modo cognoscit Deus ea, quae futurae

1060

Respondes cum nostro Monacho P. P. P.
diss.

disp. 31. de scientia art. 1. §. contra. prout. num.
 10. fol. 68. conformiter ad ea, quae nuper dixi-
 mus, distinguenda maiorem: de ratione praes-
 cientiae est, quod terminetur ad obiectum in-
 fallibiliter futurum vel absolute, vel condi-
 tionate, concedo maiorem: absolute solum
 nego maiorem. Sicut enim de ratione praes-
 cientiae absolute sit, quod eius obiectum
 absolute futurum infallibiliter sit; de ra-
 tione praescientiae conditionatae non est, quod
 eius obiectum absolute sit futurum, nam
 iam non praescientia conditionata ut suppo-
 nitur, sed absoluta foret: sed solum de
 eius ratione est, quod ad obiectum infalli-
 biliter futurum sub conditione, siue condicio-
 nate terminetur.

1061

Ad minorem eadem distinctione
 respondes: futurum conditionatum non est
 infallibiliter futurum absolute, concedo
 minorem: conditionate, nego minorem.
 Et esse conditionate futurum satis est,
 ut à Deo, quem nullum cognoscibile latet,
 praesciatur infallibiliter, ut futurum non ab-
 solute,

absolute, sed conditionate, ut ipsum futurum
conditionatum est.

1062

Ad minoris autem confirmationem
ex Q. Prospero, et Damasceno respondes,
quod verissimum quidem est absurdum esset
concedere in Deo præsicientiam absolutam
secundum quam premiantur, sine puniun-
tur homines, verum, quæ absolute agen-
da, nec futura sunt. Sed nego esse absur-
dum, immo maximè consonum Scripturæ
sacrae, et Patrum sententijs concedere
in Deo præsicientiam conditionatam verum,
quæ sub conditione forent, si conditio pone-
retur. Et hoc, et non aliud est, quod ibi in-
tendunt Sancti Doctores contra Manichi-
cos, et Manichæos. Et ideo Deus creat,
quos vidit futuros esse iniquos, quia ut
Augustinus ibi supra docet. non prius
est vltor, quam homo peccator. Sive ut ipse
Damascenus docet in suo dialogo contra
Manichæos sibi hanc objectionem po-
nentes: cur Deus Angelos malos creavit,
si præsinit eos futuros malos? quibus San-
cti

Sancus Doctor respondet, Respondet,
bonitatem Dei fuisse in causa, quae vincit
præscienniam. Ac si diceret, nil magis Dei
 bonitatem exaltat, quam velle dare esse,
 et creare eum, quem certissime novit, quod
 si creatur sibi inobediens, et offensum foret.

1063

Ita enim absurdum, perversum, et
 impium est asserere Deum non posse aufer-
 re de vita, quem prævidit ab æterno, quod
 si plus viveret, in peccata laberetur; ac di-
 cere quod Deus non prævidit, quod si homo
 crearetur, et in tali, vel tali circumstantia
 poneretur, male esset operaturus. Acci-
 pite, valde pulchra Augustini verba, quæ
 lib. de conceptione, et gratia cap. 8. respon-
 dens ad quamdam difficultatem sibi pro-
 positam in lib. de bono perseverant. cap. 9.
 quæ talis erat: an poterat Deus præscire
 illos (reprobos videlicet) esse lapsum aufer-
 re de vita? Cui sic respondet loco prædicto:
id esse absconditum mysterium divina dec-
tionis, cur aliqui licet multo tempore piè
vivant, donec peccent, non moriuntur. Respon-
 deant,

Respondent, (inquit Sanctus Doctor) cur
priusquam peccarent, non rapuit illos Deus?
An quia non potuit; an vero quia eorum
mala non praevidit? Nil horum nisi perversi-
sime, et impie dicunt. Ergo ex mente
Augustini ita perversum, et impium est
dicere, quod Deus non potuit homines au-
ferre de vita, antequam peccarent; ac
dicere, quod eius peccata conditionata fu-
tura, si crearentur videlicet, non prae-
vidit, non absolute: ergo conditionate.

1064.

Secundò arguunt contra nos scien-
tiam conditionatam negantes, plures au-
thoritates Doctoris Subtilis afferentes,
in quibus manifestissime Doctor negat om-
nem propositionem de futuris habere
determinatam veritatem, vel falsitatem,
immo esse neutram omnino ante deter-
minationem divinae voluntatis, qua voluit
coniungere illa extrema futura, quae nul-
lam connexionem habent ex natura
rei; ut patet in 1. dist. 32. q. unica. §. vii.
de contingencia. num. 23. et dist. 41. eius-
dem

eundem primi q. 1. §. sed idud argumentum.

num. 16. ubi sic ait: Deus non praevidit istum

* bene ~~verum~~ libera arbitrio, nisi quia vult, vel
 praedeterminat istum bene verum esse. Quia si
 causa ista est dist. 39. certa praenotio futuro-
 rum contingentium est ex determinatione
 voluntatis divinae. Ergo ex mente Scoti
 ante determinationem divina voluntatis,
 qua efficaciter decrevit ab aeterno Petrum
 v. g. bene verum suo libero arbitrio non
 cognovit talem Petrum verum esse bene
 libero arbitrio, nec aliquam aliam comple-
 xionem contingentium ~~in~~ futuram. Hoc
 idem docet Scotus in 1. Repert. dist. 38.
 q. 2. §. respondes. V. sed de modo. sub num.
 3. fol. 218. Et q. 14. quolibet. §. hic. V. com-
 plecto. num. 16. fol. 311.

1065

Ad has et similes auctoritates
 Respondes primo, quod Scotus procedit
 problematice, ut videre licet in locis su-
 pra relatis, et sic argumentum ab au-
 thoritate nullam habet vim. Secundo
 Respondes, quod Scotus loquitur ibi de gra-
 scientia

præscientia Dei absoluta, non vero de con-
ditionata; et sic verum est, quod nunquam
Deus cognovit absolute istam bene vultum
libero arbitrio, nisi quia præordinavit il-
lum bene vultum libero arbitrio; sed ideo
Deus absolute prædeterminavit bene vultum
esse libero arbitrio, quia prævidit
antea conditionate, quod si in tali, vel
tali circumstantia poneretur, et tali, vel
tali auxilio Dei congruo sua voluntas ex-
citaretur, et coadiuvaretur esse bene vultum
libero arbitrio. Et sic non negat Sco-
tus in Deo præcognitionem boni vultus li-
beri arbitrij conditionatam ante deter-
minationem eius voluntatis divina, sed
absolutam, quod verissimum quidem est
in sensu à nobis supra explicato.

1066

Sed contra dicit: quicquid intelligi-
tur ab intellectu divino ante actum
divina voluntatis, mere naturaliter in-
telligitur; sed divinus intellectus cognos-
cit per nos ante actum divina voluntatis
quo efficaciter decernat contritionem l. o.
Petri,

+ non

Petri, ipsam Petri contritionem: Ergo illam
cognoscit merè naturaliter: ergo non ut
futuram, sed ut merè possibilem. Pa-
ter consequentia; nam nullum contingens
sive liberum cognoscitur à Deo natura-
liter: contritio Petri est quid liberum fu-
turum contingens quatenus futura: Pa-
ter; nam necessario, sed liberè Petrus
contritus) ergo prout contingenter futura
non cognoscitur à Deo ante determinatio-
nem eius voluntatis.

106)

Maiores expressè habemus ab Scot
int. Report. dist. 38. q. 2. §. Respondet. V.
sed de modo. sub num. 3. fol. 218. ubi sic
ait: dico, quòd omnis actus intellectus,
qui precedit actum voluntatis, in Deo
est naturaliter, et non liberè; et ideo
quidquid intelligitur ab intellectu divino
ante actum voluntatis, merè naturaliter
intelligitur. Ergo ex mente Scoti ex-
pressa quidquid Deus cognoscit ante deter-
minationem, et actum sua divina volun-
tatis, merè scientia naturali, sive simplicis
intelligentia

intelligentia cognoscit, et non scientia libera
visionis nec absoluta, nec conditionata.

1068

Respondes. Distinguendo maiorem:
quidquid intelligitur ab intellectu divino
ante actum tam absolutum, quam
conditionatum sua divina voluntati
vel positum, vel ponendum, merè natu-
raliter à Deo cognoscitur, concedo maio-
rem; nam tale merè necessarium, seu
possibile est: quidquid cognoscitur à Deo
ante actum absolutum sua divina vo-
luntati, merè naturaliter cognoscitur,
ergo maiorem: nam ante determinatio-
nem absolutam sua divina voluntati
cognoscit Deus non necessario, sed libere
determinationem conditionatè futuram
meæ voluntati, ut supra manet et
tenum; Et hoc est, quod ibi intendit
probare Scotus, et non aliud.

1069

Ad minorem eadem distinctione
respondetur: sed ante actum absolutum
quo Deus absolute decernat conditionem
Dei, V. g. illam cognoscit Deus ut sua
conditione

conditione futuram, concedo minorem: ut ab-
 solutè futuram, nego minorem: Et similiter
 nego utramque consequentiam. Optime
 enim cognoscit Deus ab æterno, quod si
 Petrus crearetur, et in tali, vel tali cir-
 cunstancia poneretur, et tali, vel tali
 auxilio congruo coadiuvaretur, certissime
 converteretur, non scientia visionis, seu libe-
 ra absoluta, sed conditionata: Et postea
 dixit absolutè Deus, volo creare Petrum,
 Et in tali circumstantia ponere, et illi con-
 gruum auxilium prestare, quo suo infalli-
 biliter esse responsum; et tandem ipsam
 Petri responsum, sine contriventionem ab-
 solutè, et ut absolutè futuram adnotat.

1020

Quod satis perspicue Q. Augustinus
 edocuit; reddens enim Sanctus Doctor ra-
 tionem, cur Deus per tot actanta secula
 distulit altissimum incarnationis mysterium,
 Et noluit antea apparere in carne factus ho-
 mo; sic ait lib. sex quest. contra Paganos
 q. 2. fateor tum voluisse apparere
 Christum, quando sciebat futurum esse, qui
 in

in eum crederent, si predicarentur Evangelium: ergo Deus praesciuit, quod etiam antea apparet Christus in carne, et eius Evangelium fore praedicatum, non crederent in eum, donec illa circumstantia temporis à Deo praenisa poneretur, in qua res poneretur, et credentes esse praenoverat. Quod ulterius Doctor Sanctus confirmat lib. 1. de predest. sanctorum cap. 9. Cum ait: quid enim verum quam praecise Christum qui, et quando, et quibus in locis in eum fuerant credendi?

1051 Nec valet dicere, ut quam plures Scitista oppositum opinantes asserunt, quod ideo Deus cognovit esse aliquos credentes quando Evangelium eis praedicatum fuit, quia officio iter voluissent esse, qui in eum crederent, est non antea; nam teste Chrysostomo hom. 65. in Matth. cum eadem vocatione, illustratione, et auxilio, variata solum temporis circumstantia, vel dispositione interna naturali hominis, potest fieri, quod in una dispositione convertatur homo, et non in altera.

1052 Agens enim

22
Index de vici-
tis.
1072

Agens enim Sanctus Doctor de vo-
catione Mathaei de telonio, et Pauli
cum irret Ecclesiam Dei persecutus, et
non in alia temporis opportunitate, sic
ait: qui enim corda scrutatur, et ocula
ta mentium, etiam quando unusquisque
ad obediendum paratus erat non instra-
uit. Et de vocatione Pauli agens sic ait:
Paulum prius non fuisse à Deo, quia Deus
præcivit ipsum repugnaturum vocationi;
postea autem fuisse vocatum, quia præ-
civit tunc vocationem fuisse eius animam pe-
nitentem. Ergo ex mente D. Chrysos-
tomi Deus præcivit, quod etiam si Paulus
eodem auxilio, et vocatione, antea voca-
retur, non esset respondens, postea tamen
respondurum fore.

1073

Unde merito notat Liberus responsum
istud habet in derisum, et acriter repre-
hendit illos, qui illud Math. II. vae tibi Codo-
zain, vae tibi Beth-saida: quia si in Tyro,
et Sidone facta fuissent virtutes, quæ fac-
tæ sunt in te, in cilicio, et cinere pæni-
tentiam

poenitentiam egerent. Quod poenitentiam quidem egerent sed non virtute miraculorum et predicatione Christi, sed virtute auxilij efficacis, quod eis ex tali suppositione, quod apud illos Deus illa miracula patraret, et virtutes ageret, non eis denegaret: cuius haec sunt verba: disp. 31. de scientia art. 1. §. dicimus. num. 8. fol. 66. sed quis non videt sic respondentes maximam iniuriam comminationi Salvatoris irrogare: si enim virtutes in Tyro, et Sidone operata viderentur, Tyriique, et sidonij non essent conversi sine alio auxilio efficaci, cum quo etiam conversi essent viri Corozain, et Bethsaida, quid, quæro, Salvator Corozain, et Bethsaida improperebat?

1024

Ac si dicat clarus: si Tyrii, et Sidonij non converterentur, nisi eis daretur non solum videre signa, miracula, et virtutes, quas Christus Dominus apud Corozain, et Bethsaidam egit, et paravit, nisi eis datum fuisset auxilium Dei efficacius, quo efficaciter absolute eorum conversionem

412

conversionem vellet, et decerneret, sine ra-
tione conquaritur de Corozaim, et Beth-
saida, eo quod etiam per miraculis, et
virtutibus visis non convertantur, siquidem
eis auxilium efficax simpliciter necessari-
um ad eorum conversionem eis denega-
vit, et sic nulla est Salvatoris commi-
natio, immo eius verba absolute sumpta,
et nullo sibi addito falsa, et commenti-
tia sunt, quod plus quam impium, ~~et~~
immo haereticum est.

1025

Tertio arguunt contra nos à ratio-
ne: scientia Dei distinguitur (non in-
concupiendo) pener obiecta secundaria,
qua respicit; sed praeter veritatem ab-
solute necessariam, vel absolute liberam
nulla alia veritas datur, quae à Deo sit
cognoscibilis: ergo nulla scientia datur
in Deo, nisi scientia necessaria, qua
omnia possibilia respicit; Et scientia ab-
solute visionis, qua omnia futura abso-
luta contemplantur: ergo nulla datur in
Deo scientia conditionata.

Maior

1026

Major supponitur ut per se nota.
 Minor probatur: si aliqua alia veritas
 scilicet daretur, maxime veritas conditio-
 nata; sed hæc non est alia distincta à
 veritate possibili: ergo nulla alia veritas
 præter prædictam datur. Probatur mi-
 nor: Veritas conditionata huius enuncia-
 tionis conditionata V. o. si Turca prædi-
 carentur evangelium in tali hora, et cum ta-
 libus circumstantijs converteretur, totum est
 absolute veritas possibilis: ergo veritas cu-
 iuslibet enunciationis conditionata non
 distinguitur à veritate possibili. An-
 tecedens probatur: nam veritas prædic-
 tæ enunciationis non est absolute futu-
 ra: ergo est absolute possibilis.

1027

Quæ confirmatur: prædicta veritas
 absolute non est libera: ergo est absolute
 necessaria. Antecedens probatur: illa ve-
 ritas non est absolute libera, quæ non
 dependet à causa libera absolute eius
 futuritionem determinante; ista veritas
 est huius modi: ergo. Prima consequen-
 tia

413

consequenter probatur: nam inter absolute
liberum, et absolute necessarium non est
medium; praedicta veritas non est ab-
solute libera: ergo est absolute ne-
cessaria: ergo ad scientiam necessariam,
sive simplicis intelligentiae expectat; et
non ad aliam scientiam, quae nulla est.

1078

Respondes concedendo maiorem, et
negando minorem: inter veritatem,
enim, quae est absolute praecise necessa-
ria, et veritatem, quae absolute est
libera, datur alia veritas, quae non est
praecise necessaria, nec absolute libera
futura, sed conditionata; veritas vide-
licet illius futuri, quod absolute non erit,
foret tamen, si conditio poneretur.

1079

Ad minoris probationem respondes conce-
dendo maiorem, et negando minorem: Ve-
ritas enim illius enunciationis, si Turcae
praedicaretur euangelium &c, convertere-
tur, distincta est a veritate possibili pra-
cise; nam non annunciat praecise, possibi-
le est, quod converteretur; cum etiamsi non
praedicaretur

prædicaretur illi evangelium, cuius conversio
possibilis foret, sed quod venere convertere-
tur de futuro, quæ distinctissimam veri-
tatem, et sensum generat. Quod patet
evidentissimè; nam prædicato, vel non
prædicato ei evangelio possibile, semper est,
quod converteretur; et sic semper illa propo-
sitiō de possibili est concedenda ut vera; et
de futuro nescimus, verum verum foret, quod
converteretur sibi evangelio prædicato, vel
utrum foret falsum, quod converteretur.

1080

Ad confirmationem autem argumen-
ti respondet distinguendo antecedens:
veritas prædictæ enunciationis non est ab-
solutè libera, hoc est, non est absolutè futu-
ra, concedo; nam non est futura nisi con-
ditionatè, si conditio prædicta ponatur:
non est absolutè libera, hoc est, absolutè
à causa libera independens, nego antece-
dem. Aliud est enim esse absolutè libe-
rum, et aliud esse absolutè futurum:
absolutè liberum est, quod à causa libera
liberè se determinante, dependet, vel talis
causa

no 414

causa libera independentes à cognitione
se determinet, vel non. Absolutè vero
futurum est illud, quod absolutè futurum
est, ut in re ponatur, etiamsi nulla condi-
tio ponatur, quia independentes à conditio-
ne habet esse futurum. Unde nego, quod
talis veritas sit absolutè necessaria, et
quod ad scientiam necessariam in Deo ex-
pectet.

1081

Expositio
de scientia
de necessitate
de necessitate
de necessitate

Sed contra dices: inter veritatem su-
bilem absolutè necessariam, vel absolutè
liberam non datur medium: ergo nulla datur
scientia media ~~propter~~ absolutè necessari-
am, vel absolutè liberam in Deo. Latet;
nam quale fuerit obiectum, tali debet esse
scientia, quae ab illo specificatur; sed
scientia conditionerum est scientia me-
dia. ergo si haec non datur, nec scientia
conditionatorum debet dari.

1082

Hoc argumentum quamdam val-
de controuersam difficultatem non de re,
sed de nomine tangit: nam alij asserunt,
quod praedicta scientia conditionerum
debet

debet appellari scientia media, eo quod
eius obiectum, à quo specificatur, nec ab-
solutè necessarium, nec absolutè futu-
rum est, sed solum futurum conditio-
natum. Alij, quod non ideo est scientia
media appellanda, sed quia partim sci-
entia necessaria, quatenus ab illa per-
cipitur conditio merè possibilis, quæ nul-
lo modo est futura; et partim est sci-
entia libera, quatenus terminatur
ad futurum liberum non absolutè, sed
sub conditione.

1083

Sed his dicendi modis omissis
respondes concedendo antecedens, et simi-
liter consequentiam, quod videlicet
nulla datur scientia in Deo, quæ non
sit vel absolutè libera, vel absolutè
necessaria: sed nego, quod scientia
conditionatorum sit scientia media
inter utras appellanda: nam propriè
medium est, quod cum inter extrema
mediet, communicat cum utroque, et
ex utroque participat: Et scientia fu-
turorum

418

Futurorum conditionalium nil partici-
pat de scientia necessaria, siue sim-
plicis intelligentia, quamvis illam
supponat, sicut et scientia futurorum
absolutorum illam supponit, sed om-
nino libera est, quatenus ad futu-
rum liberum licet conditionalium ter-
minetur, et ita libera, sicut est illa, quae
ad futurum absolute terminatur. Et
sic nil contra nos.

1084

Quarto arguitur: futurum conditio-
natum non est futurum, quod revera ac-
tualiter est, sed quod erit, vel foret,
si conditio poneretur: ergo scientia Dei
de tali futuro non est scientia, quae ac-
tualiter in Deo est, sed scientia, quae
foret, si illa conditio, à qua dependet fu-
turum illud poneretur. Antecedens cer-
tum; consequentia probatur: nam sicut est
obiectum, talis debet esse scientia, quae ab
illo specificatur, et terminatur; sed obiec-
tum non est futurum, quod est, sed quod foret:
ergo scientia de illo non est scientia, quae est,
sed

sed qua foret.

1085

Et confirmatur: ab obiecto, quod non
actualiter est, nequit specificari scientia,
qua actualiter est; sed futurum conditio-
natum non actualiter est: ergo scientia
de illo non est scientia, qua actualiter in
Deo est, sed scientia, qua foret: ergo
Deus non habet scientiam actualem deta-
li futuro, sed ad summam scientiam fu-
turam, qua in tali hypothese in Deo daretur.

1086

Hoc argumentum ita efficax
contra nos. Aliqui autumant Scritas,
ut asserant evidenter illud convincere
oppositum. Ego autem talem argumen-
ti evidentiam penitus ignoro, immo ab
opposito autum^{is} melius esse, ponderis, ac
vigoris; ut nunc ex eius solutione evi-
denter parebit.

1087

Respondes igitur in forma distin-
guendo antecedens: futurum conditiona-
tum non est futurum, quod revera fu-
turum actualiter conditionatum est, ne-
go antecedens: quod revera actuali-
ter

416
actualiter futurum est absolute, concedo
Antecedens; et nego consequentiam: nam
in eo sensu, quo verum est dicere futu-
rum absolute (hoc est, quod à conditione
absolute, et ab illa est independens) ac-
tualiter est: etiam proportionem servata
de futuro conditionato est verum dicere
quod actualiter est conditionate futurum,
et de hoc nulla potest esse dubitatio.

1088

Ad probationem autem consequentiae
respondes concedendo maiorem, et dis-
tinguendo minorem: obiectum huius sci-
entiae conditionatae non est futurum,
quod est absolute, concedo; conditionate,
nego: Et similiter nego consequentiam: qu-
od videlicet scientia, quae ad tale futu-
rum terminatur, non sit scientia, quae ac-
tualiter in Deo est, sed quae foret. Sci-
entia enim Dei infinita, non solum ter-
minatur ad id, quod actualiter est, sed
etiam ad id, quod fuit, et erit: **A**liam
scientiam de futuro absolute non scien-
tia actualis, sed futura, in Deo foret;
quod

quod nec ipsi admittunt, nec aliquis sana
mentis potest concedere.

1089

Ad argumenti autem confirmatio-
nem respondes distinguendo maiorem: ab
obiecto, quod actualiter non est neque in es-
se existentiali, nec futuro, nec possibili;
siue, praterito nequit specificari scientia
quae actualiter est, concedo maiorem: nam
quod ita absolute non est, non scitur: ab eo
quod in esse actuali non est, nequit specifi-
cari scientia, quae actualiter est, nego ma-
iorem. Nam futurum non est actuale,
Et idem dico de possibili; Et tamen da-
tur in Deo scientia actualis tam de facto
absolute, quam de possibili. Et eadem
distinctione ad minorem respondes: Et
nego consequentiam. Unde, tota machi-
na argumenti fuit.

1090

Quinto Arguitur: nulla datur in
Deo scientia de possibili conditionato, quod
foret, sed tantum de possibili, quod actua-
liter absolute possibile est: ergo nulla da-
tur in Deo scientia de futuro conditionato,
quod

48

quod foret, sed tantum de futuro, quod
absolute futurum est. Antecedens est a-
pud omnes indubitatum. Consequentia
probatum: nam nulla est assignabilis di-
sparitatis Ratio.

1091

Et confirmatur: nam sicut est Ve-
rum dicere, si talis, vel talis conditio po-
neretur, hoc foret, vel non foret; ita Ve-
rum est dicere, si talis, vel talis conditio
poneretur, hoc foret possibile, vel non fo-
ret; sed hoc non obstante, nulla conce-
ditur in Deo scientia conditionata de
possibili, quod foret, sed tantum de po-
ssibili, quod actualiter absolute tale est:
Ergo nec est in Deo concedenda scientia
conditionata de futuro, quod foret, sed
tantum de illo, quod est.

1092

Respondes concedendo antecedens,
Et negando consequentiam; Et Ratio di-
sparitatis est conspicua in ipsis Verum
naturalis fundata: nam possibile ut ta-
le talis natura est, quod semper, et pro
semper necessario est tale independentes
à

à qualibet conditione, et causa extrinseca, ita, ut nulla suppositio possibilis, nec impossibilis, nisi sit ipsius destructiva per locum ab intrinseco, qualis est, si possibile non foret possibile, vel si impossibile foret possibile, possit illud variare. At vero futurum tale non est à se, sed à sua causa, et à multis conditionibus, et requisitis in esse futuri dependens; et sic nullum est excogitabile possibile, quod actualiter non sit, sed foret, si conditio aliqua extrinseca poneretur. bene, tamen excogitari potest futurum, quod tamen foret, si conditio poneretur, cum qua habet connexionem.

1093

Per quod patet ad confirmationem argumenti, cuius maior est neganda; Verum si quidem est dicere, quod si talis, vel talis conditio poneretur, hoc foret futurum, quod sine tali conditione, minime futurum foret; et nulla conditio extrinseca est excogitabilis, qua posita quod possibile, actualiter est, possibile foret. Et sic nil mirum, quod nulla de-

tur

denur in Deo scientia de possibili conditionato, ^{pl. 18}
quod nullum est; et quod denur scientia
in Deo de futuro conditionato, siquidem
tale futurum verè futurum est. Alia
minoris notae argumenta, omitto, quae
ex dictis facilem possunt solutionem
habere.

Omnia igitur, quae pro hac ce-
lebrari Dei scientia infinita diximus, et
docuimus in isto nostro humili tractatu, sine
ad laudem et gloriam Omnipotentis
Dei Patris, Filij, et Spiritus Sancti,
Beatissimae Virginis Mariae absque la-
se originalis culpa conceptae, Seraphi-
ci Patris nostri Francisci, et Luce-
ni nostri Seraphici Primi Bonaventura-
e, in cuius almo collegio ultimam huic
tractatum imponimus manum die 23. Oc-
tobris Anno Domini 1654. Omnia insu-
per Sacrosancta Romana Ecclesia
~~Concilio~~ Subjicio.
Correctioni

V. B. Loring & Co. Boston

Index questionum, et difficul-
tatum, quae in hoc tractatu mo-
dantur.

Utrum in Deo sit vera proprie, et vi-
gorose scientia à num. 1. marg. V.
que ad 25. fol. — 01

Argumenta solvantur à num. 26.
usque ad 55. fol. — 03

Utrum scientia Dei sit discursi-
ua, seu utrum deus in Deo dis-
cursus à num. 55. usque 70. fol. — 05

Argumenta contradictoria solvan-
tur à num. 71. usque ad 98. fol. — 07

Utrum scientia Dei à diuino in-
tellectu distinguatur à num. 99. usque
ad 116. fol. — 09

Argumenta in contra solvantur
à num. 117. usque ad num. 195. fol. 11

Utrum intellectus sit dequiditate
Dei à num. 196. usque ad 213. fol. — 18

Solvantur argumenta in contra
à

à num. 214. usque ad 248. fol. ⁴¹⁹ 49
Utrum scientia Dei, siue eius diuina
intellectio sit de essentia Dei à num. 249.
usque ad 259.

Argumenta, in contra soluntur à num.
260. usque ad 278. fol. 23

Utrum scientia sit practica vel spe-
culatiua à num. 280. usque ad 303. fol. 25

Argumenta, soluntur à num. 304. us-
que ad 343. fol. 28

Utrum scientia diuina sit intuitiua,
vel abstractiua à num. 344. fol. 31

Quid sit cognitio intuitiua, ut sit, et in
quo ab abstractiua distinguatur à num.
343. usque ad 374. fol. 32

Quaesito principali per conclusionem sit
satis à num. 385. usque ad 400. fol. 34.

Argumenta, soluntur à num. 401.
usque ad 513. fol. 36

Utrum scientia diuina sit directa,
vel reflexa à num. 514. usque ad 523.
fol. 44

Utrum diuina scientia sit immuta-
bilis

immutabili a num. 528. usque ad
544. fol. ————— 45

Argumenta solvuntur a num.
545, usque ad 579. fol. ————— 47

Quodnam sit obiectum specificati-
um divina scientiae a num. 575.

usque ad 586. fol. ————— 48

Argumenta solvuntur a num. 587.

usque ad 611. fol. ————— 51

Quid sit creatura possibilis a num.

612. usque ad 616 ————— fol. 53

Aliqua sententiae referuntur,
et simul refelluntur a num. 613.

usque ad 644. fol. ————— 54

Quod esse habuerit ab Aver-

ro. possibile de mente Scoti

a num. 645. usque ad 658. fol. — 56

Solvuntur argumenta in opposi-

tum a num. 659. usque ad 754. fol. 57

Utrum Deus in se ipso creatu-

ras vel potius in ipsismet cognos-

cat a num. 755. usque ad 775. fol. 65

Argumenta solvuntur a num. 776
usque

usque ad 785. fol. _____ 4to 65

Quid sit idea divina à num. 786.

usque 802. fol. _____ 68

Argumenta solvuntur à num. 803.

usque 825. fol. _____ 68

Quid sit in Deo scientia visionis à

num. 826. usque 840. fol. _____ 69

Idem enunciationes omnes de fuo.

vi. habeant determinatam veritatem,

vel falsitatem à num. 841. usque ad 852.

fol. _____ 73

Argumenta solvuntur à num. 852. usque

ad 865. fol. _____ 75

In quonam certitudinaliter agnoscat

Dei futura contingentia à causa libe-

ra dependentia fol. _____ 77

Aliorum sententiae referuntur, et simul

refelluntur ibidem à num. 866. usque ad

911.

Sententia communis Scotistarum

referuntur, et simul refelluntur à num. 912.

usque ad 954. fol. _____ 82

quid tenendum sit de mente Scoti circa

hanc

Hanc difficultatem enodatur à num. 955.
usque 955. fol. ————— 8)

Soluntur argumenta à num. 956.
usque 1024. fol. ————— 90

Utrum Deus futura conditionata cog-
noscat à num. 1025. usque 1053. fol. 96

Soluntur argumenta à num.
1054. usque 1093. fol. ————— 98

